Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
19 K
6

XXVIII. 1.4
K.7.

fr henricus gervasius parisien, ordinis frm predicatorum.

12154. vol. 4. 10

EPISTOLARVM, QVAE INTER ALIQVOT
Centurias uidebantur partim profuturæ
Theologicarum literarum ſtudioſis,
partim innocentis famam ad-
uerſus Sycophantiam de-
fenſuræ, LIBRI
Quatuor.

GEORGII VVICELII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VIT. EMANUELE

VENI & oſtendam tibi ſponſam uxorem Agni. Apocalyp. 21.

ADIVNXI uos uni uiro, uirginem caſtam exhibere CHRISTO. 2. Cor. 11.

LIPSIAE,
Excudebat Nicolaus Vuolrab.
AN. M. D. XXXVII.
Cum GRATIA & Priuilegio Maieſtatis Reg.

TYPOGRAPHVS Typographis.

INFIGAS animo memori quoq; mente reponas
Imparibus canto quæ tibi cunq; modis
Abſtineas noſtris ad tempus Amice libellis
Noſq; ſinas noſtro quæſo labore frui
Ne te pœniteat cœpti reprimaſq; laborem
Ac ſiſtat medio laſſa carina mari
Hæc modo ſubieci properanti carmina plectro
Ne poſſis, nos non admonuiſſe, queri.

LECTORI

CHRISTIANO GRATIAM
& ſalutem a Filio DEI.

INVIDIA ZABVLI SVMMA FIT, Chariſſimi patres & fratres, ut quæ nunquã uel tenuiter ſuſpicatus ſum, in uulgus ædere cogar. Schiſma recens obortum, infeſtare, et contumelijs odioſiſſimis periculo mortis obijcere me, nimiopere gaudet in hanc horã uſq;. Morte immortalitatem emere ſi quis aueat, nunc cuilibet licebit, qui apoſtolicę predicationi addixit animum omnem: & e ſæculi iugo caput dẽpſit. Eripitur mihi rñdendi ius, nec dignus iudicor, qui audiar. Non auditus unq̃, non examinatus, adeoq; ne cognitus quidem damnor. Fertur ſententia, ante cauſam dictam. Paratur ignis, acuitur ferrũ, deligitur funis, cũ nondum quiſq̃ inter aduerſarios compererit, quo authore cœperim id quod ago, & qua uia deniq; gradiar. Accuſatores p̃ſto ſunt multi. Cõſtituatur iudex. De patrono nemo ſit ſolicitus. Ipſe ego, qualiſcunq; cõpareo, niſi par ſim refellendis atq; propulſandis calumnijs atrociſſ. quotq̃t commenti hactenus homines inimici ſunt, ad quamuis protinus pœnam abripiar. Si quæro, ſi ſuſpiro aliud pręter iuſtitiam q̃tumlibet ſeueram, dedar extremis ſupplicijs. Tale iampridem

ſerio teſtificor,nec mihi tñ inter aduerſarios affulget æquitas ulla.Conuincar erroris prius, q̃ libris ęditis traducar.Non ero pertinax,non reclamabo, ſi quis rectiora ac ſolidiora cõmonſtret. In hac mea me here-mo uſq; huc nemo eruditorꝝ docuit,nemo monu-it, alioqui perlibens obtemperauiſſem conſilijs.Nec hodie a ſalubribus monitis reſilio, ſiue ſi quid ad ui-tam,ſiue ſi quid ad doctrinã pertinebit. Ad examen me ultro etiam offero in pace dñi, atq; idem qualia-cũq; illa opuſcula ſubijcio iudicijs pie doctorum ac grauium uirorꝝ:cũ omni animi promptitudine ceſſu rus ingenio,ſicubi legitimo mõ deuincar.Si fuerit ex utilitate om̃ino ſtatus publici, tenebo,ſi quiſq̃ alius, ſilentium. Vtilitatem certe iuuandi me p̃tuliſſe ſem-per gratiæ placendi fateor. Quo potui nixu, inſtiti, ut nõ niſi probata exiguus hic calamus produceret. Par ego haudquaq̃ ſum conſcribendis omnib.ac ex-cutiendis articulis,de quibus hoc tp̃e cõtrouertitur, Nec ſi par eſſem tanto ſubeundo labori, mihi id au-deam ſumere. Qñquidem uero ita mecũ agitur,coa-ctus fui in publicũ extrudere Apologemata iſta, hoc cõſilio,ut boni ac æqui homines haud dubie cogno ſcant,q̃ inhumaniter me Schiſmatici tractarint,nihil ſane cõmeritum:niſi forte in crimen uocari debebit, a confeſſo errore reſipiſcere.Præterea indignis adeo modis me miſerꝝ illi denigrarunt apud nr̃os homi-nes,tamq; pudendis cõmacularunt infamationibus,

ut gra-

ut grauiſſima cauſſa ęditionis huius cuilibet honeſto uiro nō uideri nō poſſit. Equidē harū epiſt. uel ſubita lectione cuiuis ignoto patebit, qs ego, qui aduerſarij ſint, q̄ ego, quæue illi moliant. Videbit tam amicus q̄ inimicus, quid rerū egerim, q̄tum malorū perpeſſus fuerim, q̄t moleſtias deuorarim in regno ſchiſmatis, hō uidelicet non felici admodū ſydere natus, ſi res ipſas æqua lance penſitem. Attñ ſi ſic eſt placitū diuinæ prouidentiæ, haudquaq̄ recalcitrabo plaſma conditoris mei. Ei prouidentiæ maieſtatis ſit uniuerſa gloria, quoties rei ſanctiſſ. reminiſcimur. Tenebit hinc, inquam, omnis hō, quis ſit meus animus, q̄ ſententia, q̄d inſtitutū. Vnde bñ ſpero, plurimos cauſſę meæ fore iudices aliquanto æquiores, atq; iam diu ſunt, aduerſario nimirū os meū uiolenter cōprimente. Adhęc nihil plane addubito, qn pmulti exiſtant, quibus gratū faciam euulgando Epiſtolicum opus. Vix.n. inter omnia tam exiguū eſt epiſtolium, quin contineat uerbū ędificationis. Si qui u͛o calami libertate male urētur, atq; inde ueluti furijs agitati ultionē, ſeipſis etiam iudicib. iniuſtā, parabunt, habeo q̄d rñdeam, Nimirū illos ſibi parū bene conſcios, ultro ſeſe alligare facinoris. Vlcus Schiſmatis cū primis ſe contactum, ſcio, ſentiet, Vtinam id ſuo bono. Non equidem in hoc quicquam aſpergo uolens, Illud tantum ubiq; agito, ut ipſe a me reſtergam aſpergines, & malas quorundam uicinorū ſuſpitiones purgem. Quid, ſi hoc loco Comicum illud uſurpem? Si quis

 eſt, qui

eſt, qui dictum in ſe inclemẽtius exiſtimet eſſe, ſic exiſtimet, ſciat reſponſum, nõ dictum eſſe. Detonuit ſane in me derelictum horribiliter iſtorꝝ celſitudo, mihi uero non licebit contra hiſcere? Fremuit in me tyrannis parum euangelica, ego contra prorſus nõ mutiam? Illi in me ierunt mictum atque cacatum, & me quis prohibeat, ne abſtergã, neue repurgem ſordes? Nõ ego reclamem atq; obluctar manifeſtis blaſphemijs, de quibus etiam nonnulli confitentur (poſteaq̃ compererunt ipſam rem) qui alioqui nouis concionibus & aures & animos adprime imbutos habent? Occupat Schiſma uiros, quos ſat ſcio q̃ male habeat paucorum quorundam faſtuoſus ſpiritus, utpote penes quos ſolos eſt factionis ſumma. Indignantur inter hos óptimi quiq;, cauſſam, ut ipſis quidem uidetur, non malam tam peſſime prouehi. Sunt in hac ſodalitate ꝑdocti iuuenes (Germaniæ noſtræ ſpes magna) quibus noſtra de religione lis nihil negocij exhibet. Nec deeſſe arbitror in tanto numero, qui non malint ſopitum eſſe malum paruum, q̃ maius experiri. Vbiq; profecto ſunt, quibus eſt in uotis, ut e medio diſſidijs ſublatis aureæ tranquillitati reſtituatur Chriſtianiſmus. Tales nũc præmoneo, ne ſe ullo notari uerbo putent. Eſt enim mihi res cum cathedraticis rabulis, cuiuſmodi tñ ſi ad ſui agnitionẽ reuocare poſſim, non peſſime de ijs me meritum dixeris. Egregie operoſi quidem illi adhuc ſunt in faciendis calumniarum cẽtonibus, ſed ſuo poſthac capiti iſtiuſmodi aſſuent.

di affluent. Illud autem apud omnium animos teſtatiſſimū perpetuo relinquo, me ſi qua bona Schiſma habet, ſi qua recta, ſi qua defenſa, nullis modis impetere. Imo cordi admodum mihi eſt, ut Verbum domini maneat in æternū, & perplaceat Euangelica præ Ariſtotelica cathedra. Qui de pectore meo ſecus iudicant, ij aut imperiti, aut perditi homines ſint oportet. Poſtremo licebit ueniam æditionis faciliorē impetrare, ſi animo reuoluas exempla tot Chriſtianorum paſtorꝝ, qui olim, & hoc quoqꝫ noſtro æuo, in Eccleſia epiſtolas ſuas uel ędiderunt ipſi, uel ut ęderent alij ſiuerunt: quibus cum ego tametſi comparari nequeo, non deſunt mihi ædendi cauſſæ tñ forſan grauiores, q̃ fuerunt ullius ſcriptoris. Cęterum neutiquam diſſimulauero, aliquoties immutaſſe me nõnihil his in literis, & reſecuiſſe interdum inania quædam (ut fit in concinnandis ijs, quæ emittere certum eſt) interdum τὰ οὐκ ἀνήκοντα, interdum uero quæ uidebantur non om̃ino infrugifera attexuiſſe, idqꝫ ſimul propter aduerſariorum paratas calumnias, ſimul ut eo obſequiolo lectori quiduis lectitandi cupido gratificarer. Quod ſupprimo, ad quos ſcripſi, nomina, nec id temere fit. Nolui degrauare ullum hominem, Nec committere, ut ſe intolerabili inuidię ſchiſmatis obijci amici querantur. Me etenim ſchiſma tanto inſectatur odio, ut propter me, q̊tquot mihi uel paulum fauent, exoſos habeat: non diſſimulanter declarans, quale ſit arcanum illud numen, quo afflatur.

Si res

Si res exiget, poſſum nominare utriuſque partis uiros, omnes fere ſuperſtites adhuc: quorum etiam literas hoc inſeruiſſem uolumine, ni fuiſſem ſubueritus, ne inde plus æquo huius aucta magnitudo, ſtudioſos ab emendo deterreret. Nam inter eas latent aliquot, luce non paulo futuræ digniores, atq; ex noſtræ ſunt, a quibus ut abeſſe nitorem fateor, ita non diffiteor epiſtolaris incuriæ ibi fortaſſe plus reperiri, q̃ uellem. Solœcis aliquando, & Barbaris ac ſtudio accerſitis uoculis horrida eſt oratio: adeo ſemper conſcientiæ, quàm eloquentiæ rationem habere malui. In illorum certe albo connumerari non mereor, qui ita dictionem curæ habent, ut niſi meros Atticiſmos nihil ſcribāt. Accedit huc pueri notarij oſcitantia καὶ ἀμαθία, qui exemplar non a meo Idiographo, ſed e conſarcinatis chartis deſcripſit, in quas nimirum ille tumultuario transfuderat, quicquid ex tempore nugabar ad amicos, Et ei materiæ poſtea non iuſtam ſatis correctionem impendere præ alijs ſuſceptis laboribus potui, maxime Homiliarum, quibus tum maiorem ſolito diligentiam adhibere neceſſum fuit: ut ſileam de efflagitatione Typographi, cuius ne ociaretur officina, intra hoc biennium fœliciter ac pulchre inſtructa, qualecumq; iſtuc largiendum erat. Attn̄ ſi explodi merebitur liber, poſteaq̃ plus ſatis malignorū ronchis exaturatus fuerit, age, dabit Scombris fortaſſe non moleſtiſſimas tunicas. Vale ex Theologēo noſtro.

EPISTOLARVM

GEORGII VVICELII AD FRATRES,

LIBER PRIMVS.

I. P. S. P.

EN TIBI MI AMICE AXIOMATA, quę D. Draconiti grata fore dicebas. Legite uiri boni, perpēdite, iudicate, circumſpicite, conferte: Mirabor, ni idem ſentietis in domino. Qui nolūt, ualeant lōgum. Quid enim mihi cum tepidis iſtis locutuleis? Adeoq; quid mihi cum bipedibus aſinis? In ſumma, præſens rerum ſtatus mihi neutiquam probatur. Nam Eccleſia nunc ſui longe diſſimillima eſt. Contuli huiuſmodi iampridem cum uicinis Theologis. Miſi ante biennium Philippo Hypothymoſenen, ſubmonēs uellicāſq;, tum ipſos Euangeliſtas ſummates (ſic enim nunc Theologi uocātur) tum principes Euangelicos, ut rationem ſanctæ DEI Eccleſiæ accuratiorem habeant, recenſens in eo libro ſingula fere, quæ in cœtu Apoſtolico deſyderabam. Miſi præterea Aphoriſmos ex Actis Apoſtolorum Ionæ, conferēs Eccleſiam cum Eccleſia, idq; ſedulo & pie. Talia, ut omnia, nouit DEVS, ſed nihil explicui, nihil profeci. Miſi item Theologis apud Marpurgum

iſto anno dialogum, cui titulum feci, ἐκκλησία, diſputãs ſuper huius negocio haudquaq̃ oſcitanter, ſed quia ille Chretologis quibuſdam aſperior uidebatur, & neſcio quid mordacitatis prę ſe ferẽs, repulſam tulit. Ad eum quippe modum Pruſci accipitur ueritas a ueritatis profeſſoribus, & ab Euangeliſtis Euangelium. Hactenus ſemper uetui, ne mea æderẽtur, ſed tantummodo legerentur, expenderentur, adq; executionem maturo conſilio conuerterentur. Quieſcere non poſſum, nec tacere: ut cum Eſaia rem ipſam fatear: donec meliora uideam. Zelus domus DEI mei, hoc eſt, Eccleſiæ me adedit corroditq; iugiter, adeo ut huc numine aliquo me impelli putem. Nec ſecus, ſi uellem, poſſim. Spero autem uos fratres omnia hæc in optimam partem interpretaturos. Qui male uult Eccleſiæ, pereat, & diſperdat eum dominus DEVS noſter. Amen. Cæterum ſecundo utcunq; uento domum redij. Nam in Thuringia in periculoſiſſ. languorem ſubito inciderã. Nouit id Gruſſia, quæ parũ abfuit, quin ſepulchrum cadaueri meo parauiſſet. Confido ademptum malum DEI beneficio. Hallæ reſpiraui officio Landaui mei. De Turca tyrãno miri rumores implent omnia. Si res ex DEO ultore eſt, uinci non poterit. Sin ex ſeipſo malum machinatur, ut lutum platearũ delebitur. Iam his præſertim diebus debebat Germaniæ caput III Ionæ prophetæ quotidie inq; horas omneis inculcari, ut

nos

nos iiſdem ueſtigiis incedentes, cum Niniuitis ſaluaremur. Pœnitebit, mihi crede, DEVM mali quod contra nos cogitat, ſi nos pœniteat mali, quod ipſi patrauimus, hoc eſt, uitę huius Ethnicę. Vtinam ante aliquot annos prælegiſſemus populo Sermones Hieremiæ prophetæ, & credidiſſemus diligenti pmonitori, atque pœnitentiæ doctori, mirum ni manus huius Nebuchadnezar effugerimus. Quod bonum eſt corã DEO, hoc ipſum fiat. Bene Vale. Nymeciæ Sax. Anno. M. D. XXIX.

G. R. S. P.

DISCESSI A TE AMICO AMICVS. Aliter ego haud ſcio. Amor uerbi DEI ſociauit nos, utinam idem nos non diſſociet. Per me uero iſthuc nunquam fiet, aut diſpeream. Caue, ne circumueniaris ab Aſtuto illo. Semper Mundo præpone IESVM. Adhibe in conſilium ſanctas literas, ac harum ſanam intelligentiam. Intra hoc octiduum uiſitabitur prouincia noſtra. Quid de me futurũ ſit, in obſcuro adhuc eſt. Ego, quod faxit is cui ſeruio, ſuccinctus ueritatis Zona, & innocentię lorica fortis ſtabo, ſciens quod non confundar. Attamen de uiſitatoribus Euãgelicis Apoſtolicisue aliq̃to melius exiſtimo, q̃ ut caſtigandæ congregationis huius aſſertorẽ, armis ſuis infeſtent. Bene uale. Nymeciæ, M. D. XXIX.

B. F. S. P.

PERQVAM AMICE FACIS, QVOD PRIor ſcribas. Solebam ego alios ad calamum extimulare, ſed porro fit, ut ipſe ab alijs ſim extimulãdus. Nam pigere me ocioſi iſtius generis ſcribendi, ſiue potius nugandi fere cœpit, & obruor profeſſionis meæ ſerijs negocijs. Neq; tamen quenquam minus amo. Amici, patroni, cõterranei colendi et obſeruandi, ut ſemper, eſtis: & coijt arctius inter nos uetus amicitia, q̃ ut inſolenti ſilentio aliquo, nec eo longo tamen, ſolui queat. Sed q̃d quæſo ſcriptitem? Tempus nunc longe peſſimum, longe grauiſſimum inſtat, idq; adeo, ut ira DEI mundũ abiecisſe propemodum uideatur. Querelæ meæ, damnatæ ἥρωϊ, iuſtæ non ſolum, uerumetiam iuſtiſſimæ reperiũtur. Liberauit animam meam audax in domino calamus. De rei exitu, uiderint alij. Fruſtra celebrarunt Comicia primores, quod ego uaticinabar, temporum iniquitate adductus. Res omnis exaſperatior eſt, atq; fuit antea. Om̃ia periculoſe feruntur ac nutant. Nec tamen minus ſunt, qui clamitent ἰὴ παιάν. Annonæ penuriam: ſubtimeo: orituri belli uaſtitas ſuperabit, ſin minus bellum, pax longa et mala ſecuritas pietatem honeſtatemq; ſenſim eneruabit. Nos interim bene curata cuticula altum ſtertimus, ſtulte nobis placentes de uerbo DEI & Eccleſiæ flore, ſed utrunq; ignis probabit. Neq; enim uideo, quid

deo, quid magnopere probare poſſis, detracta Leonina. πιθανολογίαν ταύτην ſemper exhorrui, poſteaquam hanc mihi Paulus ſuſpectam reddidit. Iudicare, ſcrutariq; et pie indagare cuiuis, opinor, licet: Et eò ſol aſcendit, ut cernere nonnihil poſſis. Quod ſi tale nolunt, declarabitur nimirum res, & auriculæ ignauum Priapi animal prodent. Vuernhero noſtro ſcripſi, dolori hominis mederi cupiens. Stendeliana ſeditio repreſſa eſt irato gladio. Turchicus exercitus Morauios ſeu Quados attigiſſe fertur. Nonnullæ ciuitates ad Papiſmon relabuntur. Nec enim durabit diu tumultuaria Eccleſia noſtra, ſiue Secta potius, ab humana pendens potentia. Bene Vale. Apud Nyme: An. M. D. XXX.

EIDEM. S. P.

EDIBVS QVAM CALAMO LIBENTIus ad uos uenirem, ſi per male adfectam ualetudinem liceret, qua uſq;adeo nunc degrauor, ut ne digitis quidem meis uti in ſcribundo epiſtolio queam. Lectas uiolas, præſertim uero Homericum Moly e carcere domum mecum attuli, quo fit, ut ſcabram pellem exercere unguibus, & ſaniem purulentā linteolo detergere me continuo oporteat: hæcce mea ſtudia ſunt. Bene precor Conuentui Principum apud Auguſtam Sueuiæ. O utinam atque

iterum o utinam illic quæ ſunt Eccleſiæ ſalutaria,&
Reipublicæ utilia,Spiritu ac ſapientia DEI duce, agi-
tentur. Sin ſecus, ueniat dñs IESVS,& in cinerem uer
tat orbem terrarũ. Ad quid enim differt extrema con
ſumatio,ſi præter peſſima quæq; in mundo nihil uide
re,nihil audire debemus? Deſyderia noſtra in nobis ar
dent,ſuccenſa nimirum ab eo, qui eſt ignis cõſumens.
De rebus Turchicis, ſi quid ueri comperiſti, ſignifica.
Si is DEI conſilio miſſus eſt Flagellator Chriſtiano-
rum,uæ Europęis regnis:Sin ex ſeipſo eſt inſtitutum,
ſicut uas figuli conquaſſabitur tyrannus. Hoſtium me
orum atrociſſimum uita hac defunctum eſſe ſcribis,
quem ſi pœnitentem dominus offendit, gaudeo; ſin
minus,doleo. Nouit is, qui nihil neſcit, q̃ ſæpenume-
ro eius hominis in precationibus meis mentionem fe-
cerim. Scribe quãdo,et quali morbo deceſſerit. A me
ut iniuriam condonem ſibi,nunquam expetiuit. Con-
donaui tamen meapte ſponte,idq; pridem. Optandũ
uero ſit,ut in cœlis æque promptam condonationem
ante obitum fuiſſet aſſequutus. Nolim illi imprecari,
ut tam certò eijceretur in tenebras exteriores, q̃ certò
me ille in exilium eiecit,ob nihil aliud q̃ q Baptiſtę uo
cem perpetuo iterarem:Non licet tibi &c. Repræhen
ſio magnatum certa mors eſt. Quæ res plurimis exem
plis claret. Bene uale. Nymeciæ. Anno. M. D. XXX.

Non

I. VV. S. P.

NON MOROR ILLVD VETVS, QVO DICITUR: Amicitiam longo ſiletio extingui. Qui enim non extinguatur Ethnicorum amicitia, uel ſine ſilentio, fucata nimirum & animalis? Noſtram uero amicitiam, quæ fraternę charitatis uinculo firma uſq; fuit, confido ſilentio iſto ſexennii nondum diruptam eſſe. Varia miraq; & horribilia euenta eam hiſce annis labefactare potuiſſent, ni fuiſſet Adamantina. Cęterum uiſum eſt nunc, eam non redaccendere, utpote quæ nunq̃ extincta fuit, nec reſarcire, ut quæ rupta nunquam fuit, ſed hac mea ſalutatione firmiorem efficere, haud diffidens, iſtuc me conſequuturum. Neq; uero eſt, quur te mei pudeat, qui in albo Amicorum longe præſtantiſſimos aſſignarim, ab eo tempore, quo alter ab altero diuulſi ſumus. Nec illd' quoque negarim, permultos ex eodem decidiſſe albo, ſed hoc ipſum nulla de cauſſa, niſi diuinæ & glorioſæ ſanctæq; ueritatis, in quam totus iuraui, atq; hoc uſq; ad ſanguinem. Alios amicos in illorum locum parare & nanciſci poſſum, CHRISTVM uero alium, non poſſum. Quare nihil eſt, ut aut ego huius rei gratia moeream, aut tu amicum ueterem ac ſyncerum temere excludas. Crede mihi, quod ego iampridem experior: magnum eſt ſolatium, uacare culpa. Quod Ciceronis dictum, PAVLVS APOSTOLVS approbat, qui

cum in

cum in omnium aures exclamo : Gloriatio mea hæc eſt, Teſtimonium conſcientiæ meæ, ꝙ & ſimplicitate & in ſynceritate DEI fuerim conuerſatus : atq; hoc in Heſſia, Thuringia, & nunc in Saxonia. Qui iraſcitur, iraſcatur: imo qui inuidet, inuideat. Ego in Euangelium uocatus, ab Euangelio neq; diſſentire neq; deficere poſſum, utcunq; a quorũdam ſcriptis diſſentio. Sto doctis pariter ac indoctis audiendus, non refugio lucem. Si conuictus fuero (ſed abſit maleuolentia ſiniſtrorum animorum) unius erroris aut facinoris, non deprecabor ullum ſupplicium. Atq; o utinam ille mihi illuceſceret dies, quo uel apud Principes, uel apud populum liceat mihi conferre cum iſtis quibuſdam, quorum miſer iudicio inauditus condemnor, nedum contemnor. Spero fore, ut tandem exoriatur ille dies, quantumuis in longum protrahitur. Rogo te per ſanctum DEVM, quid peccat ille, aut in quem peccat, aut quomodo peccat, qui præter ſcripturas ſacras, & harum legitimam intelligentiam, nihil uel affert ipſe, uel ab alijs requirit? Regnet Regina Scriptura ſuo in ſenſu, dein ad huius Regulam ordinentur Eccleſiaſtica, et nemo me lætior erit, nemo quietior, nemo in pia cauſa diligentior. Sunto Iudices, qui uolunt. Sectas execror: Vnitatem ueræ Eccleſiæ amplector. Si fallo ullam animam, terq; quaterq; ἀνάθεμα fiam. Ea in mente uiuo, in eadẽ obdormiam: id quod faxit Rex immor-

talis, ſo

talis, ſolus ſapiens, IESVS CHRISTVS, filius DEI uiui, Benedictus in æternum. Amen. Bene uale. Anno M. D. XXXI.

I. T. S. P.

GRATA FVIT AMICI VETERIS EPIſtola. Neq; enim tui memoria hactenus in animo meo expuncta eſt, Nec confido futurum, ut in iſto rerum tumultu expūgatur. Quòd uero mihi cognitionem linguarum, & neſcio quam eruditionem attribuis, noui te non fucate facere, at inde nihil moueor, ſciens me nihil ſcire. Quereris raros eſſe concionatores, quibus cum liceat tuto colloqui. O te audaculum, qui deroges fidem, fidei prædicatoribus. An non ſunt fratres? Sunt quidem, dices, ſed de quibus ſcriptum eſt: Vnuſquiſq; in omni fratre non habeat fiduciam. Rurſus: Nolite credere amico. Veruntamen eo colore totos depinxiſti, Nimirum quòd indigni tales ſint, quibus pecudes, ut de hominibus ſileam, concredantur. O tempora, O mores. Papiſtas expulimus, Papiſtis duplo deteriores. Quo ego autem iſtud tibi citius credo, facit, q; mihi quoq; ita uſu uenit. Qua de re coram aliquando. Ad epiſtolæ tuæ capita reſpondeam. Quam uero tu Eccleſiam nouam ſentis, de qua certior reddi

 cupias:

cupias? Num ego eccleſiam nouam o bone molior? Aut igitur ludis, aut ſerio loqueris. Si ludis, nihil opus eſt reſponſo. Sin ſerio loqueris, dic mihi per CHRISTVM, quibus argumentis, aut quibus ex ſcriptis dictisue meis cognitum id habeas? Illud dico, opto, precor: Tellus ima dehiſcat, uti Dathan & Abyrom, quotquot de ulla nouitate aut Secta, aut humanis conſtitutionibus & peregrinis doctrinis cogitant. Audi mi uir: Si noua Eccleſia meo arrideret animo, ſtultus omnino forem, ſi aliam quàm præſentem amplecterer, quam uulgo Euangelicam uocant. Quid enim in ea non nouum, pauciſſimis exceptis? Noua eſt fere doctrina, noui ritus, nouæ Ceremoniæ, noui mores, & nihil non nouum. Audiſtin'? Vis porro ſcire, qualem ipſe deſyderem Eccleſiam? Dicam ingenue, tu dextre iudica. Eccleſia una eſt. Concedis hoc ſcio. Iam ſi una eſt, certe eadem eſt. Nec hoc negaueris. At quæ? Quæ, inquam, niſi Eccleſia IESV CHRISTI unigeniti DEI, ſponſa & corpus eiuſdem? Et hoc admittis. Iam quæſtio reſtat, quæ inter tot uera ſit. Nam fiſſa una in multas eſt, ita ut uera inuentu difficillima ſit. Quæſtionem ſoluet ueritas. Vetuſtior uera eſt. Nunquid ſcopum attigi? Annuis. Igitur nouæ Eccleſiæ, hæreſes ſunt. Nonne? Vna certe eſt, nec plures, quia non plures CHRISTI. Hæres? Atqui hic ego certiſſi-

ma

ma atque firmiſſima loquor, id quod in die Chri-ſtianæ exultationis olim, hoc eſt, iudicij die mani-feſtum erit. Proſequor thema. Quid tu nunc de eo ſentis homine, qui nouam, hoc eſt, hæreticam eccleſiam audet conſtituere? Nouam dico, quæ ue-tus illa, una, uera, Sponſa CHRISTI non eſt. Et quæ tandem illa uera uetuſque eſt? Num Romano-rum? Num Græcorum? Vtraque fuit, at nunc a ſe-ipſa mutata. Origo uetus eſt utriuſq;, imo eiuſdem originis utraque eſt, nec enim olim diſſecta erat. At qua origine cœperunt? Reſpondeo: Apoſtolica. Igitur ab Apoſtolis, CHRISTI ſeruis, exordium ſumens Eccleſia, ſola, uera, unaq; eſt? Maxime. Igi-tur quæ illam ueterem, id eſt, Apoſtolicam forma non refert, adulterina eſt? Vtiq;. Quin ergo ad ue-terem illam, unam, ueram, hoc eſt, Apoſtolicam redeundum erat orbi? Hoc hoc inquam mei animi uotum, hoc deſyderium, hic gemitus meus eſt. Eò tendunt Precationes, Conciones, Libelli, Epiſto-læ, Colloquia, Diſputationes, breuiter omne ſtu-dium curaque. Num hac erro uia? Num Sectam meditor? Cupio Eccleſiam redire, unde uenit. Quur hoc quæſo? Quia inter omnes nullam fere uideo, CHRISTO Verboq; Regni eius dignam: Et tamen Eccleſia habenda eſt. Proinde quum omnes pro-pe fallant, & ad ſchiſmata ſua (quæ uenditant pro

eccleſijs) allectent, neq; melius neq; ſalubrius feceri-
mus, q̃ ſi eam Eccleſiæ formam inſtauremus, quæ ſo
la eſt optima, ſola certiſſima, ſola CHRISTO ſuo di-
gniſſima, ſolaq; porta coeli. Dubiæ ac inſtabiles cæte
ræ ſunt, Hęc uero nihil minus. Viam uero, qua redi-
re ad illam priorem fas eſt, præbebit Liber Actuum
Apoſtolorum, & poſt hunc, uirorum Apoſtolico-
rum ſcripta, utpote Irenæi, Dionyſij, Clemētis, Ter-
tulliani, Euſebij &c. Præterea monumenta atq; ex-
empla ſanctorum Epiſcoporum Cypriani, Hilarij,
Baſilij, Ambroſij, Auguſtini, &c in quibus cernere
eſt, faciem apoſtolicæ Eccleſiæ. Etenim huc illi om̃ia
referunt, ut Eccleſiā ab Apoſtolis conſtructam, con
tra hæreticos tuerentur illibatam. Nephas homines
DEI olim inexpiabile ducebant, ſi uel paululum ab
ordine Apoſtolico, àq; Apoſtolorum traditioni-
bus, & uiuendi regula recederetur. Quam mentem
ego omnibus huius ęui Epiſcopis & Theologis cō-
p̄cor. Heu q̃ illi hodie ſua iactant ac attollunt, uetera
reijciunt, ne dicam, damnant. Quanta iniquitas. Ad-
miramur caſtimoniam antiqui ſermonis latini, No-
uam contra horremus barbariem. Exoſculamur an-
tiquas picturas, Numiſmata, ſtatuas, Epitaphia. In
mundi regimine ſæpiſſime a cordatis deſyderantur
maiorum mores, ſimplicitas, fidelitas, Reprę̨hendun
tur contra noua iſta nugamenta ſæculi huius noſtri:
In ſola

In ſola Eccleſia nemo Antiquitatem requirit. Fuit ſemper Antiquitas ipſis etiam gentibus commenda ta, ad quam conſectandam dicta quondam celebra bantur, quale illud eſt:

Moribus antiquis res ſtat Romana uiriſq;.
Quur non res quoq; Chriſtiana? Item: Viue moribus præteritis. Huc pertinet, q Liuius primos mores conſyderandos in præfatione proponit. Apud Cornelium Tac. contentio eſt in dialogo quodam de Antiquitate: hanc Meſſala præfert, contradicente Apro, ſed tandem uictor euadit Antiquarius. Sectarij ſua hæc cum Apro mirentur & attollant uerbis, ego pergam cum Meſſala eſſe antiquarius, & ueterum mirari tum ingenia tum mores. Eccleſiæ ſanctitas certior ac amplior nunq̃ fuit, Sapientia nunq; maior, atq; primo tempore. In Gellianis noctibus laudatur Antiquitas, his epithetis, uidelicet q ſit honeſta, bona, ſobria, & modeſta. Ad eum modum CHRISTI fidelibus amabatur Antiquitas. Inde eſt illud Chryſoſtomi: Antiquis uiris omnis uita operoſa & uiatorum inſtar. Nos omne tempus per negligentiam ducimus. Ipſe adeoque dominus IESVS ad antiquitatem prouocat, quum dicit ijs, qui de diuortio ſciſcitabantur: Cęterum, inquiẽs, ab initio ſic non fuit, Satis indicans, antiquiora meliora eſſe. An non Hieremias, quum triſtiſſimus plangeret ruinam Iu

daicæ rei, illud in extremo ceu epilogico uerſu a DEO petiuit, ut reditum ad priſtinos mores concederet, dicens: Innoua domine dies noſtros, ſicut a principio. Neque enim fore, ut poſteri nouique uetuſtatem, quantumlibet rudem, exuperent. Quin & in Amos propheta legitur promiſſio, non de nouo templo extruendo, aut nouo alioue in loco, ſed de ueteri, de collapſo ac diruto reſuſcitando atque reædificando. De hoc, ne quid dubites, adijcitur gemma iſta lucidiſſima: Et reædificabo eum, ſicut in diebus Antiquis. Hæc, ais, impleta ſunt. Recte. Quis enim hoc ignorat ex Actis Apoſtolorum? Sed quur hæc, quæ impleta ſunt, non tuemur? Quur non in priſtinum ſtatum uindicamus? Cæterum, ut ad rem redeamus, omnium uetuſtiſſima Hieroſolymitana eſt, ex qua (ait Irenæus) habuit omnis Eccleſia initium. Atque hanc deſcribit nobis liber Actorum. Romana (eadem CHRISTI) Eccleſia a ſcriptoribus uetuſtiſſimis in immenſum laudatur, de qua exclamat Tertullianus: O felicem Eccleſiam, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Ab Irenæo appellatur Romana Eccleſia, Maxima & Antiquiſſima, ac de eadem ſcribit ſic: Vera Eccleſia eſt, ubi ea quæ eſt ab Apoſtolis, Eccleſiæ ſucceſſio. Ad utram nunc redis, ad Eccleſiam Apoſtolicam redis. Aliam non fero, Nouam abominor.

minor. Intelligis, opinor, amice, quò progrediar, dum tibi paucis meam ſententiam de Eccleſia conor aperire. Hæc mea mens, hæc uita. Oro DEVM indeſinenter pro redintegranda atque reſtauranda Eccleſia ſua, utque omnia tollantur diſſidia, ſi fieri poſſit. Idipſum exigo a columinibus, Nempe ut contemptis nouitijs inſtitutiunculis aſpirent ad uetera, Alioqui quomodo agnoſcatur Eccleſia prior, quæ tot formis alia adparet? Nolo nouam extruant, ut ueterem reparent aueo. Volo Hieroſolymitanam, uolo Romanam, hoc eſt, Apoſtolicam, Catholicam, Orthodoxam, quæ ſit reuera quod dicitur. Romanam dico, non Romanenſem, ſicuti Secta præſentem ſtatum huius appellare ſolet. Romanam Eccleſiam colo, Huic me ſubijcio filius, Illa me caſtiget, ſi peccem, illa pœnitentem recipiat. Hæc uiguit uſque ad Conſtantini tempora, poſt quæ ſenſim degenerauit, epiſcopis mundo deditis. Præſentem uero ob id ueneror, ꝙ radice ſanctiſſima prouenit. Soboles eſt ueteris Matris, ſed prope illi incognita. Itaque omne genus ad Originem ſuam cenſeatur. Neceſſe eſt, quando ſunt tot ac tantę Eccleſiæ, unam eſſe illam ab Apoſtolis primã, ex qua ſic omnes primæ, & omnes Apoſtolicæ, dum unam oẽs probant unitatem. Quæ uerba ex Tertull. uetuſtiſſ. ſcriptore recenſui, q̃ meam ſententiam propius contẽplarere.

Vetus

Vetus Romana matrix & Originale eſt, ad hanc igitur reuertamur, huc curſum flectamus, ita doceamus, ut illa docuit, rectrice Scriptura: credamus, ut illa credidit, duce ſpiritu: utamur Sacramentis, ut illa uſa eſt: obſeruemus traditiones, quas illa obſeruauit, nam ſunt Apoſtolicæ: conueniamus, legamus, pſallamus, oremus, ieiunemus, presbyteros conſtituamus ac ordinemus, ligemus, ſoluamus, confirmemus, pauperes alamus, crucem feramus, uigilemus, œconomiam adminiſtremus, mundi contagium uitemus, CHRISTO Redemptori uiuamus, militemus, pareamus, in omnibus præceptis eius & quæ Apoſtoli tradiderunt (ſpiritus ſancti gratia ſuffulti) ambulemus, ſicut Rom. eccleſia olim fecit, & etiamnum magna ex parte facit in electis. Quid dicam? Iſocrates gentilis homo ſcribit ad regem Nicodem de Idololatria in hunc modum: In ijs quæ ad deorum cultum pertinent, ita facito, quemadmodum eſt a maioribus præſcriptum. Quur igitur nos a uetuſtiſſimis fratribus, uidelicet Apoſtolis, Apoſtolicis, Catholicis ſcriptoribus, martyribus & ſanctiſſimis Epiſcopis diſcedamus? & diſcedamus ad ea, quæ nuper nata ſunt? Præterea quur demus manus cuilibet, qui nos naſo, quo ipſe uult, agat? Et quot obſecro in orbe eccleſię erunt, ſi cuiuis propriam licebit fabricare? Cuiuis autem licebit, ſi ſemel a uetuſtiſſimis defecerimus.

mus. Feneſtra enim plurimis ecceleſiolis condendis: ſectas ſentio: eo pacto aperietur. Adeo uerum eſt, quod Sophronius quidam Pompeiopolitanus dixiſſe fertur; Si quotidie propriam fidem ædere licet, ueritatis integritas non manebit. Identidem ego de Eccleſia ſcindenda, imo nunc prô dolor tot in partes ſciſſa queam dicere. Iudæis non licuit mutare inſtituta, nec ullas obſeruationes receptas negligere: & nobis licebit, CHRISTI, Apoſtolorum, uetuſtiſſimorum patrum inſtituta, traditiones, ritus non mutare ſolum, uerumetiam ut aniles fabulas irridere? Non eget noſtris additamẽtis uetus Eccleſia, non eget nuperis ordinantijs ordo priſcus, ſicuti nõ eget noſtra doctrina CHRISTVS. Nihil ego deſydero ullubi. Mihi ſatisfacit Actorum Liber præcioſiſſimus; Si qua deſunt, ſubminiſtrat Euſebiana hiſtoria, & quæ huic acceſſit Tripartita. Reliqua uel ex Irenæo uel ex Dionyſio uel ex Tertulliano peti poſſunt. Quos ego uiros, quando ex aureo iſto Apoſtolico ſæculo ſunt, ſuſpicio, ueneror, euoluo. Nec ijs maximopere reclamo, qui cẽſent ordinationes eſſe alicubi addendas eccleſiæ; ſed eæ ſi deſyderentur, ſed nõ a quibuſlibet, ſed ubi Apoſtolicas ac uetuſtiſſimas prius obſeruari uideam. Percipis reor quæ mihi uolo. Ordinare licet in ijs, de quibus non habemus Scripturas, aut uetuſtiſſ. Paradoſes atq; exempla. Quid tu, dices

hic, ita a ueterum parte ſtas? Simpliciter reſpondebo: Quia perſuaſum mihi habeo, ueteres recentioribus ſpiritu, fide, dilectione, ſapientia ſpiritali, conuerſationis ſanctitate & iuſtitia antecelluiſſe, ut non temere admoneat ſenior ille Apoſtolicus (de quo Irenæus ſcribit) Non debemus ergo, inquiens, ſuperbi eſſe & repræhendere ueteres &c. Deinde quia omnis nouitas mihi ſuſpecta eſt, grata ea licet ſit. Cantio enim longe eſt celeberrima uulgo: Et gratiſſima quæ nuperrima uenit in aures, quemadmodum Homerus teſtatur. Nouitatem ſemper horruere ſapientes, ut non abs re ſcripſerit Ioannes Apoſtolus ad Dominam: Non ceu mandatum nouum ſcribo tibi, ſed quod habuimus ab initio, Q. d. ſi ego tibi nouum quiddam comminiſcerer, poteras uti humanum & meum commentum non ita magnifacere: at uetus adfero, & quod ab initio fuit. Hinc Paulus toties Euangelium ante tempora æterna retroijcit: & item ante conditum orbem, quo tempore in Myſterio fuerat, ne uidelicet putaretur nouum eſſe, ac nuper inuentum. Poſtremo quia noua inſtituta & heſternæ ordinationes illæ, nouis ſubinde inſtitutis alterantur. Quoties, quæſo te, mutant factioſi illi Euangeliſtæ ſuas ipſorum ordinationes, ritus & conſuetudines? Singuli fere menſes ſingulas propriaſq; uident. Mentior? Et iſta permutatio, qua nouitas no

uitate tollitur, ubi magis ingruerit, nullus finis, nullus modus erit nouitatũ. Te cõtra interrogo, Quid tu ita ueteres naſo ſuſpendis adunco? Non perpẽdis cõnubium iſtud tuum te inſtitutis debere ueterum? Et Euchariſtiæ negocium, nonne ſecundum ueteres iactamus? Vt alia taceam. Ita ne quod noſtræ carni libet & gloriæ ſeruit, a ueteribus dũtaxat accipimus, cætera nõ item? O lepidos Theologos. Ais iterum: An non nouę forent omnibus, paratereſes ueterum in uſum inductæ publicũ? Rñdeo: Aliud eſt nouum uideri, aliud, nouum eſſe. Quantum diſtat a templo Hieroſolymitano, delubrum illud in Bethel & Galgal? Lõgiſſime citra dubiũ. At quid diſcriminis erat inter prius illud tẽplum & poſterius, quod a captiuitate, duce Eſra et Zorobabele, inſtinctu Haggęi mei & Zacharię extructũ fuit? Parum, adeoq; nihil, q̊d quidem ad authoritatem, & ſanctitatis opinionẽ attinet. Huiuſmodi excute, & res tibi magis liquebit. Aliam eccleſiam nolo, ueterẽ inquiro. Aut igitur ueterem, hoc eſt Apoſtolicam, aut nullam. Nam DEVS non irridet. Dices: Fieri ita non poteſt. Reſpondeo: Poteſt. Manus enim DEI nondum abbreuiata, non dũ inualida. Omnia poſſibilia credẽti. Quid obſtrepis? Regiones multæ, ſic me CHRISTVS amet, albæ ſunt ad meſſem. Deſunt eheu operarij, qui extruſi a patreſamilias ſegetes demetant. Deſperas, qui nõdum attentaris. Aliud audio; Iucundum tale Papiſtis erit,

 qui per

qui perpetuo uetera uetera uociferantur. Apageſis inuidule Lutheriſta. Igitur ne, quia hoc placiturum erat proximo noſtro, uerum non eſt? Aut etiam ſi uerum eſt, propter aduerſariam partem tegi debet? Vtinam liceat mihi per huiuſmodi ſermonem & Papiſtas & Anabaptiſtas lucrifacere, aut ſaltem ad cauſæ conſyderationē inuitare. Et quis es tu? Neminem audis, neminem ne loqui quidem ſinis. Omnes pro nihilo habes. At quis tu? Scripturam non audis, gloſſam modo tuam audis. Veterum ſanctimoniam deſpicis, turpitudini Sectæ conniues. Scripta patrum calcas, tua tuorumuė modo euehis. Traditiones priſcorum ſunt humanæ, tuæ modo diuinæ, tuæ Euangelion, tuæ merum uerbum DEI. Exiſtimas fortaſſe homines eſſe caudices, qui nihil uideant, nihil iudicent. Ah q̄ graue erit olim de te iudicium DEI ineuitabile. Orbem ſeductū, quò uoluiſti, duxiſti. Quàm diu uero nobis ſacra Scriptura Veterumq; libri leguntur, tam diu clamabimus in Sectam, quę ſe egregie pro Ecclesia Apoſtolica uenditat, quom pridem eam prodiderit diabolica, non Apoſtolica conuerſatio. Verum quur non, quæ ſcribo, Iudæis etiam & Sarracenis arridere cupiam? Quæ natio, quod hominum genus, uolens errat? Ipſi etiam hæretici imprudentes a ueritate ſimplici diſſentiunt. Iam ſi Papiſtæ ueterum ſcriptis delectantur, gradum faciunt nō malum, ad

lum, ad Catholicę eccleſiæ ueritatem. Quod ſi ijdem delectantur uerbo DEI pure intellecto, age, mihi maxima ex parte cum illis conuenit. Idem ſentio de ſchiſmatis, ſi deſinant eſſe ſchiſmata. Vtinam utinam mihi iſthuc uniuerſis mortalibus patefacere liceat, uſq; adeo ardeo unitatem, quę per nuperas Sectas rupta eſt. Scio hoc pijs omnibus fore auditu iucundiſſimum. Nec neſcio aliquot ex retinctoribus hinc pacificari poſſe. Noua iſta factio pacem ſperare non poteſt, hoc eſt, ea ſtante fieri non poteſt, ut cōſtare pax queat. Nos, inquis, non moramur pacem, ſed gladium. Scio quid tibi uelis, at ego non de mundi, ſed de Eccleſię pace dico. Neq; enim eccleſia eſt, ſi pace ipſa careat, pacis ſola prædicatrix. Mundus perget Eccleſiæ reſiſtere, ſed hæc, ut ſemper, uictrix triumphabit. Hic opus eſſet, ut factionem pro merito detegerem, quo efficacius animos inflammarem ad Eccleſiam ut ueterem, ita ueram, ſed quando iſtud alibi feci, & epiſtola plus iuſto creſcit, finem faciam. Illud ſcito, me cum Metello in exilium ire malle, & cum Philoxeno poëta in lapicidinas, q̄ nouam eccleſiam (quæ tamen neq; noua neq; alia eſſe poteſt, præter eā quam credimus catholicam) ueteri præferre. Nec illud neſcito, Nempe me nō adeo magnipendere deos iſtos terreſtres Euangeliſtas tuos. Nam illi ferme tales ſunt, ut cōtra eorum tonitrua popyſmatibus poſſis

 obſtrepe

obſtrepere. Noui aliquos Lutheropithecos non quærere, quæ ſunt Eccleſiæ CHRISTI, ſed quæ ſunt nouæ Sectæ. Futurum eſt, ut ſeipſos quidam conſpuant, ꝙ tam periculoſe e uia dominica exorbitarint. Ego interim ad dominum clamabo, de profundis animi mei penetralibus, & ſerio & cõſtanter, nec ſine fiducia. Non ceſſabo ſcribere, dum hi tres digituli mihi incolumes erunt. Non in concionibus & priuatis colloquijs admonere omnes & ſingulos deſiſtam, dum hæc lingua agilis liberaqꝫ eſt in ore meo. Sciens enim terrorem domini, ſuadeo om̃ibus mortalibus, DEO autem manifeſtus ſum. Si ob eam cauſam corpus meum diabolus afflixerit, ut tenter, durabit dies non amplius decem. Ero (ui CHRISTI) miles uſqꝫ ad mortem, ut accipiam coronã uitę. Amen. Præterea ſcribis de iudicio forenſi, quod te probare ais, quum te nemo de ſuffragio interroget. Quid ad me, mi uir, utrum probes an improbes? Ipſe a nullius hominis ſententia pendeo, Quare non opus erat, ut mihi de tuo calculo, ad Philippi ſententiam adiecto, commemorares. Philippus a Philippo confutandus eſt. Secus enim antea ſcripſit, quod nõdum, uti decet, reuocauit. Confutatur idem a Luthero, cum multis in libellis, tum in ſcholio marginali Math. v. Confutatur idem a Pomerano, modo is ſibi conſtet. Nam negauit Chriſtianum eſſe axioma de li

centia

centia fori. Cōfutatur a domino apud Euangeliſtas ſuos. Confutatur a Paulo, ſi locum Corinthiorum accurate expendas. Cui ſeruiat Philippus, ipſe uiderit, Certe res eſt fidelibus conſpicua. Confutatur denicꝫ a conſenſu ueterum ſcriptorum, breuiter a communi Philadelphiæ doctrina. Fit quidem ſic, Tempus ita fert, Nō poteſt aliter fieri, ergo Chriſtianum eſt. Audi Theologe Demoſthenem: Ne dicas, inquit ille, ſic fieri, ſed hoc ita fieri decere. O miſeri, quò abducimur? Inuita ac recuſans Scriptura trahitur ad defendendos affectus, & uitia, quæ uix Plato ferret. Poſſem hic multis & ſæueriter redarguere Anteuangelicos, ni uererer aliud. Ob multa Philippum adamo, ſed uſque ad aras. Idem ſentio de cæteris iſtis Heroibus, per quos ante decēnium ad Euangelium acceſſimus, porro ita adfectis ijs, periculum eſt, ne per eoſdem ab Euangelio, ſuo uidelicet, diſcedamus. De loco Hoſeæ non ſatis teneo, quid tibi uelis. Nunquam hunc, quod ſciam, aliter interpretatus ſum, q̄ hodie interpretor, nimirū de morte domini, mortis cōis uictrice. Quo locô nihil ſalubrius, nihil mellitius, nihil elegantius dici poſſit. Hebræa ſonāt: Ehi dibarecha Maueth. Grǽca: ποῦ ἡ δίκη σου θάνατε: Paulus pro cauſſa ſtimulum reddit, in alijs imitatur græca, ut clare apparet. Prophetam igitur in ſuo ſenſu, ſecūdum linguam ſuā intelligo: Apoſtolum item

in ſuo,

in ſuo, ſciens illi peculiare eſſe, citare Græca, perraro Hebræa. Tu per me licet utrũ malis ſequere. Ego tibi textum ob oculos poſui. Bene uale in communi Seruatore, qui in hoc nos ſua Morte redemit, ut purificaret ſibiipſi populum peculiarem, ſectatorem bonorum operum. Hoc Pauli Euangelium eſt, hoc noſtrum, hoc, ſi ſapis, tuum quoqꝫ ſit. Dominus dirigat te in ſemitis ſuis, cui uni laus & gloria. Nymeciæ. Anno M. D. XXXI.

VIA SALVTIS AD
G. T.

Qui uoles Cœlo meritis IESV
Perfrui lætus, celer huc adeſto,
Quid moram nectis? didiciſſe poſthac
Recta iuuabit.
Arcta cum primis uia, ſtricta porta eſt,
Pelle non tota uenies obeſa,
Membra non illãc referes laborans
Omnia Frater.
Es noua ædendus generatione
Spiritu Verboqꝫ DEI potentis
Igne tingendus, reſecandus idem
Pectore toto
Quid tremes? Nondum cecini flagellum
Corporis, nec res animis ademptas;

Dic uale

Dic uale carni Cruciger relictæ,
Rumpe querelam.
Vende ſi deſint, bona, Chriſtianis
Ne nega quicquam, Melius futuræ
Vſibus uitæ tua Gaza fida
Conditur arca.
Victimam ſemper bene te locabis:
Dum fugis Mundi ſpecioſa Nequam,
Riſus eiectuſq; caues & atra
Scandala prudens.
Moribus differ ſtudijſq; longe
Noctis a natis, Pia turba diuûm
Sit typus præſens fidei ſalubris,
Vita ſequatur.
Vince, ſi pugnet caro, ui latente,
Sueta q̃ primum uitia & reſigna,
Si dolet, CHRISTO cogita uocanti
Sic placuiſſe.
Auctibus frater tacitis precare
Vt queas maior fieri Matheta:
Huc ualent Ieiunia crebra: Semper
Sobrius eſto.
Summa. Numen tu cole cultor unum
Hoc ama ſolum, facitoq; Legis
Iuſſa, Tunc uiues, pretio redemptus
Sanguine CHRISTI.

APOLOGETICON AD M. B. F. aduerſus Criminatores.

EXIGIT DIVVS PAVLVS, VT PRESBYter deligendus bono teſtimonio comprobetur, & idem ſedulo monet, ut delectus ita ſeſe per omnia gerat, ne uel doctrinæ ſanæ labem contrahat, uel ſuę uitæ gratia Miniſterium repręhendatur. Cuiuſmodi mi N. quoties recolo, terrore quodam percellor, conſyderans nimirum humeris impoſitum onus tam graue, q̃ grauia nunc inſtant tempora. Et hactenus quidem ita uixi, ut criminatorem de me obloqui puduerit. Nec extitit, unde iure incuſari a quoquam potuerim. Nunc uero cum maiore etiã cura uitem ſcandala, & aſſiduus domi meæ libris affixus, rebus meis uacem, minus a criminatore tutus ſum. In cuius labijs uenenum aſpidum, cuius lingua gladius acutus, cuius guttur patens ſepulchrum, cuius oculi nequam, & conſcientia cauteriata eſt. Quid querar? Benefaciens criminor. Pia facta arrodunt inuiduli pallentes. Sed nec tantillum oberunt. Nam conſcientia mihi bona eſt & pura. Quur enim ita cum Paulo nõ dicam, qui cum & ego mihi, nihil conſcius ſum? Nulla culpa palleſco, nec terreor accuſatiunculis iſtis, quas ſcio eſſe calumnias, Inuidia matre natas. Recte per DEVM immortalem ſenſit, qui cecinit: Seruat multos fortuna nocentes:

Et tan

Et tantum miſeris iraſci Numina poſſunt.
Rei caput eſt: Accuſor M. Ioannis Campani hoſpes menſtruus. O cœlum, o terra. Velim uero hic mihi, non qui alterutram iuuent partem, ſed qui cauſſam iuſte reputent, ne accuſator fiat inſolentior, aut reus opprimatur indicta re. Primum rogo an non fores meæ liberæ eſſe & cuiuis patere peregrino debeant, qui modo ita uenit, ut uenit Campanus? Venit uero is cum literis Bibliopolæ Mauritij commendatitijs. Venit mihi tã ignotus, q̃ eſt unus e Maſſagetis. Venit optimi hominis & pijſſimi fratris ſpeciem præ ſe ferens. Venit comitatus Dionyſio quodam Brabantio, homine in literis noſtris, hoc eſt, ſacris exercitato. Talem egon' ab oſtio meo arceam? Talem tecto, imo menſa etiam communi non digner? Fortaſſe uobis infamatoribus minus peccaſſem, ſi nugonem aliquem, aut palponem excepiſſem, modo is non male apud uos audiret. At ego uirum haudquaquam malum, literarum ſtudio inſignem, moribus adeoq; rebus omnibus ornatum excepi, & excepi rogatus, & excepi hoc libẽtius, quo magis mihi uiri indoles adpareret. Quanquam, ſi liberet,, poſſem rem totam a me uno uerbulo amouere, Nempe hoc: Nõ ego, ſed Anthonius hominem hoſpicio ſuſcepit. Sed quia facti huius ego Anthonio ſuaſor extiti, cauſſam omnẽ in me reiectam uolo, hoſpiti Anthonio in hoc gra-

E ij tum

tum facturus. At inquis: Hæreſi pollutum excepiſti, nec non Bonorum iuratum hoſtem, quiq; exitio rei Chriſtianæ ſtudeat. Bona uerba. Excepi ego neq; hęreticum, neq; ullius hoſtem, neq; prauum machinatorem, ſed Campanum, ſed fratrē, ſed ſtudiorum ſocium. Nec mihi apud ullos fraudi eſſe poſſit, etiamſi talem excepiſſem, qualē ipſe depingis, quippe ignorans. Quod ſi crimini dare pergas, age, debebas fronti hominis inſcalpſiſſe, qualis fuiſſet, ut hinc admonitus eum a domo prohibuiſſem. Neq; enim tam ſum Lynceus, ut in animi illius penetrale introſpicere quiuerim. Aut ſi a nemine colligendus erat hoſpicio Campanus, qui rogo fit, ut iſtud nullo ędicto antea cauerit princeps? Adeoq; cur Vuittembergæ eum, non menſem unum atq; alterum, ſed aliquot annos paſſi ſunt? Si hic dicas: Quis omneis nouit? Idem ego pro me dico. Quod ſi exactum, ſi profligatum exulemq; & iudicatum hoſtem ſuſcepiſſem, quis omnium miraretur accuſationem? E Vuittemberga expatientem, nō fugatum ſuſcepi, & eum, qui ob nullum ſcelus neq; patratum neq; patrādum ad nos deambulauit, ſed qui orthodoxos ſcriptores a Stechauio noſtro mutuum acceptos euolueret ac conſuleret. Cuius negocij tamen neq; me neq; Anthonium conſcios unquam eſſe uoluit, homo rerum ſuarum mirus occultator. Illud de ipſo affirmare auſim, nem

pe di

pe diligentiorem Scriptorum ueterum lectorem & iudicem, me uix in uita cognouiſſe. Lector erat diurnus et nocturnus, ſibi ipſi nihil parcebat, genium defraudabat, uita ſobrius, conuerſatione honeſtiſſima, uerborum perpaucorum, geſtibus laudatis, Breuiter talis, quem ego ſuſpicere potui, abominari aut odiſſe non potui. Et cur non idem de Campano elogium referam ipſe, quod de Dauide rex Achis: Eſt, inquit ille, apud me Dauid annis & diebus, nec inueni in eo quicquam mali, a die, qua ad me uenit, uſque in hunc diem. Et quid uetat, quo minus cum Abimelech ſacerdote et hoſpite eiuſdem Dauidis, hoſpitem meum excuſem, ubi Saul perrexit coniuratione cauſari? Quis, dixit ille, in omnibus ſeruis tuis, ſicut Dauid fidelis? &c. Noui profecto q optime Doegitas meos: Noui Zyphæos, qui meam animam hoſtiliter quærunt. Sed tamen tempus Innocētiam meam illuſtrabit, & illorum patefaciet maleuolentiam. Dominus inultam diu non patietur. Iuſtus enim eſt & rectum comminans iudicium. Si ultionem ſuſpēderit uſq; ad diem illum magnum, horrendumq;, nec hoc animo meo diſplicebit. Scio me per inuidiam uexari, ſcio unde nam omne odiū fluat. Non enim plane peccatum eſſe poteſt hoc, quod Campano exhibui, ſed officium. Si peccatū eſſet, diu ſenſiſſem hoc in conſcientia, indicante nimirum lege. Sed quid ob

hęc uerba facio? Gaudio eſſe mihi debet, et eſt, quod in cauſſa bona, hoc eſt, φιλόξενος patiar. Nam malo beneficus q̃ maleficus pati. μισόξενος eſſe non poſſum, quum ipſe Xenus hac in terra cum tota familia ſim, Præterea hortatur me ad philoxeniam præceptum DEI mei toties in Apoſtolicis epiſtolis repetitũ. Poſtremo ipſa hoc ſuadet Naturæ lex. Verũ quod ob philoxeniam nunc ceu ob κακουργίαν patior, mihi cum multis pijſſimis hominibus commune eſt. Lot (utinam huius iuſtitiam haberem) affligebatur, quod eſſet Hoſpes piorum. Ionathas à patre damnatur, quod Dauidi eſſet familiarior. Rahabæ hoſpita Domus uexatur ab aduerſarijs, propter peregrinos nõ collectos modo, ſed & abſconſos liberatoſq;. Sed nullum eſt exemplum accommodatius, q̃ quod de Iaſone Theſſalonico narrat S. Lucas. Is obtorto collo ad Politarchas trahitur non ſine uitæ rerumq; omnium diſcrimine. Ob quod quęſo flagitium? Nullum profecto, ſed ob beneficium magis hoſpitalitatis. Nam Paulum alioſq; in domum ſuã exceperat, hoc eſt, fecerat quod ſibi fieri uoluiſſet. Atqui, ais, tu non Iaſon es, neq; Cãpanus Paulus. Recte, at quod præſtitit Paulo Iaſon, Cupiui ipſe præſtare cõmuni Fratri, idq; pari animo, ſin minus parifacto. Iam demonſtrãdum accuſatori erat, quã nam in re tam malus tamq; reprobus ſit Campanus, & quur ita uitandus.

dus. Dixi me bonum uirum hoſpitio excepiſſe, aſt alius diuerſum adferat. Si ſatanæ uas, age, probetur. Ipſe uas DEI electum, et cognoui Campanũ, & prędicaui, neq; enim ſecus, uel emoriar, de eo loqui poſſum. Nec ullum ſpero me adacturum, ut uel huic, uel quibuſuis alijs in Germania contra conſcientiam maledicam, aut detraham, qui uidelicet neq; in me peccarunt, neq; in alios uidentur iniqui, neq; (quod cum primis dictum oportuit) contra fidei Catholicę analogiam ſentiunt. Quod ſi nũc Campanus aliqua prodidit, quæ uel abſurda, uel etiam a ueritate ſimplici aliena eſſe uidentur, mihi certe nihil periculi inde timendum eſt, maxime, quem cęlarit ſua molimina. Et per Dominum iuro, ſi mihi hic de Synaxi uel ſyllabam retexit. Apud Marpurgum ipſo die, quo eram abiturus, nonnihil ſua de ſententia, uel non ſciſcitanti aperuit, Quàm tantum abeſt ut probarim audit am, quum àd hunc uſq; diem ſatis quid ſibi uelit homo peracer, nondum intelligam. Fortaſſe & alia progreſſu temporis publicaturus eſt, num ideo illa quæcunq; tandem fuerint, me inuoluere poterunt? O æquos homines, o principes Eccleſiæ DEI in terris. Si uobis cum Campano parum conuenit, quid me arguitis? Aut egone illius ſua in cauſſa defenſor patronuſq;? Habebatis eũ nuper, cur cum eo non de cauſſa agebatis? Quis ego Æſopica fontem turbaui,

& ſus

& ſus dependo acina qui uineæ nihil obfui. In me fa ba cuditur, homine omnium innocentiſſ. Sed ſub odoror odīj ſeminarium. Aiunt eū accuratius perlu ſtraturum omnium recentiorum Scripta, ut uel eo pacto illi doceantur quàm res fœda ſit, temere præ cipitare libellos, & q̃ pernicioſa, ſine iudicio euome re quicquid noſtro palato rectum uidetur, nō pro be excuſſis, ſed obiter guſtatis modo ſcripturis. Vt cunq; eſt, alienus ego a Campani negotio ſum, & ta cere illum iubeo, qui, ſi aliud nihil poteſt, Campa num in me perſequitur. Si cui cum illo res eſt, is ſcri bat in illum, ita tamen, ne mutua alteratione ueritas amittatur. Nemo ſuæ gloriæ & authoritati conſu lat, ſed rei Chriſtianæ, quæ nunquam uehementius laborauit. Homo is ſum, qui, ſi impia a Campano hic propoſita audiſſem, non tuliſſem. Optaui ſæpe numero, ut tales animos plures haberet Eccleſia, qui tanta fide tantoq; arderent zelo. Nunc ſi talis per uerſus eſt, quod uix adducar ut credam, age, mihi ni hil perit, nec fit mea culpa, nec uoluntate. Domi meę malus factus non eſt, ſi antea bonus fuit. Nec a me hauſit, quæ ſcriberet. Vale.

HABES quid mihi pepererit Iuliacenſe commerci um, ut, ſed facti me nondum pœnituit, quo aliud ni mirum plus ueniæ uix mereatur. Gratularis reduci e certamine uiſitatorū, & amice facis. Certamen pro

fecto erat,

fecto erat, nec incruentum. Sed non omnis in aruis Æmathijs cecidi, nec ſic mea fata premuntur, ut nequeam leuare caput. Quid uero actum ſit, habeo in ſchedis. Pars modica huius fuit Campanus, de quo tibi hæc ſcribens, ſex horas pendo. Quid uis? ad tarpeium rapiendus eram, ſi uel unicum errunculum in doctrina, uel in uita flagitiolum deprehendiſſent. Hyenæ famelicoſiſſ. erant, ſed hic nihil prædæ. Si me autoritate & ui gladij cohercebunt ne de peſſimo eccleſiæ ſuæ ſtatu amplius querar, Ariſtophanicos illos muſſatores imitabor, & dicam μῦ μῦ μῦ. Tu bene uale. Nymeciæ. XXIIII Februarij. Anno M. D. XXX.

MI LECTOR hæc ſcripſi ad amicum multo ante quàm huc peruaſiſſet rumor de Trinitario Campano. Quanquã & hoc ipſum, quod ſit trinitarius nuſpiam legi, nec a quoquam audiui, niſi ab uno Luthero, communi utriuſq; hoſte. Quod ſi uerum eſt, apage portentum illud. Sin uanum, reſpondere habẽt accuſatores hominis. Ad me nihil attinet, ſeu uerum ſit, ſeu uanum. Hoc ne neſcires amice uolui.

APOLOGETICON, QVO SVSPItionem Artophagiæ olim purgaui: ad I. L.

ARISTIPPVM SOCRATICORVM PRImum, roganti cuidam, quid ſibi e philoſophiæ ſtudijs quæſijſſet, ſic reſpōdiſſe Laërtius tradit: Omnibus fidenter loqui. Cuiuſmodi ego, tametſi nihil ſum, niſi ſi quid gratia DEI ſum, e Theologiæ ſtudijs, non ſolum quæſiſſe me, ſed & inueniſſe glorior. Et haud ſcio, utrum præſtare rem tantam humana philoſophia quiuerit, ut non uultu tantum immutato, adeoq; hilari, uerūetiam animo præſente, libero, alacri, ſolido, aduerſum eos ſtare uaſeas, quibus cum tibi minus conuenit. Equidem mihi nunc geſtit animus, frons exporrigitur, & os in uerba redundat. Verum eam confidentiam Auræ illi diuinæ acceptam fero, citra quam næ ego infeliciter in Theologicis iam duo pene luſtra fuiſſem uerſatus. Vtinam uero, quæ nunc tuendi mei cauſſa dicturus ſum, ab ijs maxime audiantur, qui a me nunq̄ læſi, uenenum morſibus mihi ſuis inſpirant, & ſpicula (ut Vergilianis abutar) cæca relinquunt, dum me dogmatis noui cuiuſdam affectatorem traducūt, de quo dogmate uelitati inter ſe ſunt uiri multi nominis, & in quo enodando dijudicandoq; pleriq; adhuc ſudant: præterea de quo tot emiſſi libri, tot ſparſæ char

ſæ chartulæ, tot compertæ diſſertationes, addam & illud deniq;, tot meretriceæ rixæ, lædoria, ſcommata, ſannæ, & neſcio quæ id genus ſtolidiſſima delyramenta. Tantus nimirum eſt amor laudum, tantæ eſt uictoria curæ. Dogma, de quo lis feruet, eſt, Nempe carnem naturalem ſiue realem eſſentialemue domini IESV ſub pane, ſiue in pane in manus cœnantis accepto, & conuiuis diſcipulis ad edendum dato, haudquaquam eſſe. Sicuti nec ſanguinem eiuſdem contineri uino, quod bibendum in eadem cœna ijſdē obtulit, ſed Symbolicum, myſticū, typicum, &, ut quidam uocant, ſacramentale utrumq;, non ſubſtantiale, neq; corporale, ſalua analogia fidei eſſe poſſe. Habes dogmatis ſummam. Cæterum in propatulo eſt illud eſſe non nouũ inuentum, ſed iam aliquot occupaſſe ſęcula. Nam niſi ſcriptores fallunt, Ioannis Scoti, tempore uidelicet Lotharij regis ſentimētum hoc de Synaxi pro uериſſ. habitum eſt: Dein Freduardi cuiuſdam tempore, ſiquidē tum occiderat, uindicatum. Poſt nō longe per Berengarium Turonenſem defendi, atq; illuſtrari cœptum: Nouiſſime inuexit hoc Viglephus apud Oxoniam Angliæ, aduerſus Romanum Pontificatum, cuius ſuper hac re monumēta adhuc extant. Sed de his hactenus. Atqui ego ad hanc uſq; horam demirari ſatis nequeo, quibus argumentis inducti, eò me impulerint, æſtimati fra-

tres,& imprudentem, quem ipſi uoluere, ac qualem ipſi ſomniauere, Oecolampadianũ fecerint, hoc eſt, eũ qui dogma iſtud Synaxeos amplectatur. Hic tu, Quid ni, ais, de te tale quis ſuſpicetur, quum illorum hominum opinionem, dicam, an errorem, tam belle calleas ac recites? Igitur bone uir quicumque errores alienos legendo memoria tenent, ijſdem ſunt obnoxij, & malum ſcire, malum eſt? Quî obſecro anteuortam, quî dedoceam, quî diſſuadeam hæretica, ni norim? Sed aliud eſſe reor, unde mihi nata eſt ſuſpitio. Marpurgenſem Synodum proximo autumno uiſi: Nec hoc ſolum, uerumetiam ſuperioris Germaniæ Theologos ſeorſim conueni, idq; ad ſeſquihoram. Factum hoc ingenue fateor, ſed quod iureiurando ſancte adſeruerim, ſi foret opus, eo in colloquio de Synaxi uerbum nullum fuiſſe factum. Nihil cum illis conſuſurraui, nulla cõtulimus conſilia, nihil in cuiuſuis famam dictum, nullius uiri libris detractum, nihil palpatũ, nihil applauſum dogmatiſtis. Erat uero longe aliud, quod ego illis conſyderandum penſitandumq; obtuli, atq; hoc ſcriptis Axiomatis. res uidelicet erat tota Religionis noſtræ, quam actitabamus. erat, inquam, illud, cuius ego gratia noctes atque dies excrucior, quod toto Sexennio apud memet deploraui, quod nunc ore ac calamo conteſtari & urgere cœpi. Quales uero eos in collatiõe depręhenderim,

henderim, e re noſtra non eſt, expromere. Nec hic audiendos exiſtimo, qui deblaterant: illos quando in uno errent, in omnibus errare. Plumbeum ſane argumentum. Quaſi uero ij, quos nos plurimum ſectamur, nuſpiam in tot libellorum cēturijs, inq; tot concionum chiliadibus errarint. An uero igitur cætera diffidens legis? Exorbitarunt e uia ſæpenumero ueteres quoq; Theologi: Ideo ne uniuerſorum eorum codices aut abijciam ipſe, aut alijs abijciendi author ſim? Legam ego probemq; omnia. Liber per uetera perq; noua curſitem, & iudicio conceſſo pro dote mea utar. Quid tu me, ô inepte cohibes? Tu quem Mater dedit amictum ſolicite ſerua. Eo enim amiſſo aut trito, nudus eris. Caue, ne latum digitum excedas e delphicis iſtis tuis. Præ magiſtro, in cuius uerba iuraſti, omneis ſemel deſpicere perge: Solus ille enim eſt, qui errare non poteſt, quēadmodum ab aliquot ſæculis de pontifice homine latino creditum eſt. Hui ultra Sauromatas fugere hinc libet, quoties tam inſulſos, tamq; inſipidos nugatores audio, & tales, quibus eccleſiæ exitioſius nihil unquam fuit. Verum ut ad inſtitutū reuertar, ſi quid mihi hinc ſuſpitionis ortum, uanum ſit oportet. Etenim ſummopere deſipiam, ſi diſcendi gratia, quid Synaxis ſit, Marpurgum commigrem, utpote quod domi meæ potero, et quidem optime. Aliud audio: Vna cum Hel

uetijs in ciuitate uiſus es, & ad Gallum uẽtitaſti, Cratonem neglexiſti, atq; eas res concurrere, ut exaugeatur ſuſpitio. Quid ego hic? Num perij? Primum demiror, hoc in malam rapi partem, quod cũ uno atq; altero Heluetiorum prodeambulãs uiſus ſum, quos mihi tamen non Euchariſtia, ſed communis quadra ac conuictus fortuito conciliarat, ut illis uterer familiarius. Gallum rogatus adij, apudq; eum bis cœnaui. At uero quid ni? Num me hoſpite ille indignus erat? Aut perperam & ille ſentit? Si perperam ſentit, me latet. Illud certe non latet, quod is uir eſt tanto melior, q̃to apud Marpurgum deſpicatior. Ita enim pleriq; ſolent eſſe, quos commendat DEVS, & quorum laus ab hominibus non eſt. Cum illo mihi iam fere a ſeptennio interceſſit amicitia, quo nimirũ tempore apud Iſennacum degebat, homo ſolus hac tempeſtate mei doloris ac querimoniæ remedium. Cratonem, qui cum mihi iam inde ab adoleſcentia nonnihil extitit mutuæ beneuolentiæ, non neglexi, ſed potius ab ipſo, ſi æquũ iudices, neglectus ſum. Ædes hominis uidi, nec ſubij. Fores pulſaui, nec intraui, anu quippe uetante. Hoſpes eram, nec decebat opprimere eum, qui altum gradum aſcenderat, ſed expectare magis, dum ipſe peregrinum accerſeret. Et ne cauſari queat, ſe diuerſorium meũ ignoraſſe, monſtraui illud aniculæ. Quid, q͂ hominem domi perraro offen-

ro offendiſſem, aulicum ſcilicet? Adhęc ſi maxime fu iſſet domi, mihi fortaſſis nõ fuiſſet. Solet em̃ referente Raido, ex confeſſo dicere, ſe non eſſe domi omnibus. Præterea erat, quod cum illo egiſſem aſperius, ſi conuenire eum contigiſſet. Quid uis? deperdit mihi ueteres amicos Veritas, quam nõ phaleratam nouis commentis, ſed detectam ac nudam plane uolo. Age, abſterſi & has notas, quibus commaculare exiſtimationem meam, ſi qua eſt, ſtudet aduerſarius. Verum ſcio mihi apud Sycophantas fides nulla eſt. Nam ſibi illi perſuaſum habent, eſſe me, qualem uellent, quo citius ruam totus. Inuident miſere ipſi uere miſeri, & quem Veritate proſternere nequeunt, calumnioſis mendacijs adoriuntur. Verũ ſi mihi hunc animum ſeruarit, qui dedit, CHRISTVS, in irritum quęuis attentabunt Lutheri filij, quorum propemodũ nullus eſt, qui ſacras literas unq̃ recte tractauit, nec uiuit hodie aliud hominũ genus, quod ſibi plus arroget, & ſuperbius faſtidiat alios. Nihil legit, nihil probat, nihil admiratur, nihil docet, q̃ quę noui ſubinde libelli adportãt. at huius rei index tempus erit, cuius, ut quidam ait, Filia Veritas eſt. Retegentur, ne dubites, omnia abſtruſa. Neminem ſane calumnior, ſed a calumniatoribus me defenſito, quorum audacia undiquaq; circumfuſus ſum, & quorum latratus in me tam in Thuringia, q̃ in Saxonia perſonãt.

Mirum

Mirum ni iſtis fratribus prope diem rebaptizer, & fiam anabaptiſta. Imo ſubuereor, ne in cordibus ſuis felle oppletis pridem me talem iudicarint. Porro exigere adeoq; extorq̃re a me uideris germane frater, ut meam de Synaxi ſententiã tibi paucis ſignificem. Morem fratri libens geram, tametſi idem Calendis Auguſti in epiſtola ad R. feci. Sycophantæ mei quę uolunt de me libenter credunt, at res ſecus habet. Cum primis uero illud dictum uolo, Libros nimirum quotquot omnes illi ſcriptores noui ſuper ea re ędiderunt, nunquam me uel a limine ſalutaſſe. Et hodie nihil horum lego, nec mihi, ſi legere libido eſſet, ſuppetunt. Recuſaui conuicia legere, et neſcio quam Logomachian, cuiuſmodi ſi legeris, bone DEVS, quot pariter pelues, quot tintinabula credas pulſari? Orbi Chriſtiano ſalubrius fuerat, ſi Logomachi iſti ante quatriennium, quum nondum in uulgus ſuæ chartę proiectę erant, conueniſſent, et in cellam aliquam recluſi, rem omnem ueſtigaſſent, & tot ſcandalis occaſionẽ præripuiſſent. ſed ſtultus ſim, ſi quod factum eſt, ineffectum fieri poſſe aut ſperem aut optem. Diſſidium ſatum uehementer creuit. Ob hoc nunc magna pars Germaniæ turbatur ac funeſtatur. Dominus exurgat, & increpet mare ac uentos, ut fiat tranquillitas. Primum cœnam illam ſacratam unice exoſculor, & duco eam iuxta ſalubrem ac utilem uere fidelibus:

delibus:Deinde prędico inſtitutam, pro renouanda Salutiferæ Mortis domini recordatione, & annunciatione, unde cœna Chriſtianorum eſt, hi demum digne cœnant, hoc eſt digni ea cœna ſunt. Poſtremo confiteor carnem & ſanguinem eſſe eius, qui primus porrexit. Neq; enim a uerbis domini recedo. Nam is Magiſter meus eſt unicus, hunc ſi audire recuſem, quem quidue obſecro audiam? Et quid aliud hic fingam, ſi hoc, quod ipſe dixit, reijciam? Quia dixit, eſt. Quomodo enim mentiatur, aut nos fallat Veritas? Verborum ſimplicem ueritatē confiteor, nec tamen ulli ſuadeo, ut quæ neſcit, temere enodet. Nodus lōge duriſſ. eſt, Hominem CHRISTVM ubiq; pariter eſſe, ſecūdum humanitatem, utpote quo ſecundum fidem Catholicā in cœlo ſedeat, unde uenturus eſt uniuerſorum mortalium Iudex. Eſt ea res ſupra captum humanum, & ea unde ſe nemo facile explicet, ſi noſtris ſenſibus niti uelit. Quare ſi roger ego, quid inter cœnantes diuidam, Reſpondebo: Corpus domini. Q: ſi tu, Quomodo iſtud dices? An non panis eſt? Reſpondebo, Cuius cœna eſt, is dixit panem eſſe corpus ſuum. Ego uero quis ſum, ut ſolida uerba infringere coner? Iā ſi percōtator dicat: Nunquid CHRISTVS cum carne et ſanguine ſuo a dextris DEI eſt? Quid tu ergo eum in panem detrahis? Reſpondebo: Credo ac fateor CHRISTVM cum carne &

ſanguine ſuo a dextris DEI eſſe, unde ego eum haud quaquam detraho, nec poſſum. Ipſe ueniens ueniet ad diem conſtitutum cum Angelis uirtutis DEI. Ille ipſe autem qui ſedet in cœlo, et ueniet de cœlo, cuius res agitur in cœna hac, clare dixit, Panẽ eſſe corpus, & Vinum eſſe ſanguinem ſuum. Et quomodo fiet iſtud? Neſcio. Quin ipſum interrogas, qui ſic dixit, ſic fecit, ſic inſtituit. Ais. Igitur ne CHRISTVS editur & bibitur, q̃ quid ſub ſole crudelius? Adeo ne Ægyptios ſuperatis ſacrilegi, qui non CHRISTVM, quem ignorabant, ſed ne porrum quidem et cepe ſuum, cũ iuſmodi pro Numine colebant, uiolare ac frangere morſu uoluerunt unquam? Reſpondeo: Panis domini, hoc eſt, panis qui corpus domini eſt, editur, & Poculum domini, hoc eſt, uinum quod ſanguis domini eſt, bibitur. Nec imaginor amplius. Crudelis etiam eſſe in CHRISTVM non poſſum, quandoquidem facio, quod ille me iuſſit. Colo, ueneror, adoro CHRISTVM in cœlo, dominum meum & DEVM meum, & tamen ſine offenſa fidei CHRISTI corpore et ſanguine ueſcor in terris. Impietas nulla eſt, fideles hoc ueſci cibo, ſed magna pietas: at uero maxima eſt impietas, uerbis CHRISTI nolle acquieſcere, fingere quæ cum ijs pugnent, eſſe ingenioſum atq; argutum in impediendis ſacris Myſterijs, & in claritate uerborum tenebras quærere. Habes meam ſententiam,

tiam, a qua me neq; Heluetij, neq; Sueui, neq; Picardi, neq; Anabaptiſtæ dimouebunt unquam. Alios hortari ad eandem poſſum, adigere non poſſum. Si quid uero ſcribendo deliqui, tibijpſi N. imputa, aut uectori potius, qui poſtridie illius diei profecturus iſthuc erat, quàm ſcriberem. At enim quid elaboratum, & quod eruditis ad palatum faciat, parere una diecula poſſit? idq; maxime eo tempore, quo uti ſcis, Saturno, Baccho, Pani, Satyris, Silenis, Priapis, (quando ita maiores uoluere) omnibus deniq; dæmonijs ſeruitur. Quo inquam Muſæ clauſa, Fornices aperti ſunt, quando ſolum ſtudium eſt clamare, buccinare, tripudiare, hinnire, uerti in moriones atque adeo pecudes, & ut Maro inquit:

Expectare dapes & plenæ pocula menſæ.
Quid uero interea ſecum demurmuret alta
Sede deus, poſthac ebria turba ſcies.

Beatus, qui ſe immaculatũ a tali conuerſatione pſeudochriſtianorum ſeruauerit. Bene uale, Nos, quod facis, ama. Pro nobis fiducialiter ora. Nymeciæ. Anno M. D. XXXI.

APOLOGETICON AD I. S. D. in SAXONIA ſcriptum. An. M. D. XXXI.

CHRISTIANOS HAVDQVAQVAM DEdecere Apologias uel e S.Petro liquet. Nã is non modo ad haſce nos uerbo extimulat, ſed exemplo etiam ſuo inflammat, quando nimirum Archieratiris Hieroſolymæ accitus pro cauſſa cum omni manſuetudine & reuerentia reſponderet. Et S.Paulum eæ non modo decent, uerumetiam Beatum ſe dicit, cui ἀπολογεῖσθαι contingat apud Agrippam. Idem lætior eſt, apologiam pro ſe texens apud Felicem, Idem apud Feſtum alacerrimus: Atqꝫ hæc in paleſtina. Iam Romæ quoqꝫ pluſculas habuiſſe ſeſe apologias ad Timotheum ſcribit. Hic non libet commemorare, q̄ frequentes in ſcribendis apologijs fuerint priſci illi Eccleſiæ heroës, idqꝫ non pro ſe modo, ſed pro tota etiam religionis Chriſtianæ cauſſa. Quadratus Apologeticon ſcriptum Adriano Impera. obtulit: Idem fecit Ariſtides & Iuſtinus philoſophus ac martyr Antonino. Scripſit ad alium Impe. Miltiades. Scripſit & Tertullianus ad Cæſares egregium Apologeticon. Scripſit quoqꝫ Eugenius Carthaginenſis Epiſcopus: referente Hierony. apologeticum, ſcriptum Hunericho regi Vandalorum. Pro ſe uero peculiariter, ut alios taceam, Athanaſius, & Bernar-

Bernardus. Et neſcio quomodo optatius longe eſt, poſt apologiam cum S. Stephano mori, Adeo, ut ſi plura per ſpiculatorem loqui nō liceat, tribus ſaltem uerbis res cum Zacharia expediatur, qui occidēdus: uideat, inquit, dominus & requirat, Aut cum Attalo illo: Nihil mali apud nos geritur: Quod idē Blandina fortiſſ. mulier inter carnificum manus proclamarat. Nam, crede mihi, teſtes ſuper nos erunt geſtę rei coelum et terra. Ego quidē ut mori non abnuo, ſi commerui, ita unice illud deprecor, ne moriar indefenſus. Illud unum: ut Tertulli. uerbis utar: geſtio, ne ignoratus damner. Quid enim iniquius, & uobis o principes indignius, q̄ odiſſe quod ignores, & damnaſſe quod, ubi audieris, non poſſis? Parricidæ, latroni, transfugæ, proditori, incendiario, fœdifrago, furi, periuro reſpondendi pro ſeſe copia datur: Mihi uero qui neq; parricida ſum, neq; latro, neq; trāſfuga, neq; proditor, neq; incendiarius, neq; fœdifragus, neq; fur, neq; periurus, facultas purgandi ægre admodum patet. Audit exulem Heliam Achab, Audit Zedechias Hieremiam afflictiſſ. & Danielē non modo audit, uerumetiam amat Babylonius ille. Aſſuerus a Mardocheo calumnioſe traducto abſtinet, & ipſe etiam Saul Dauidis uicem nonnunquam miſeratur. Locus reſpondendi concedebatur a Conſtantino Arrianis & Aëtianis atheis, atque adeo ipſe

audiebat patiens Areſium in Synodo. Theodoſius tolerabat Nouatianos, & idem metu pœnæ potius ꝗ pœna (quale de Auguſto Ouidius dicit) hæreti-cos coërcebat. Honorius audiuit diſputantem Au-guſtinum & Donatiſtas, adhibito Notario, Et tri-bunus Impe. laborauit, ut Gaudentiũ emolliat. Lau rentius regis præfectus audiuit diſputantem Augu-ſtinum cum Paſcentio Arriano, atq; id patiẽtiſſ. An non Adrianus Imper. Minutio proconſuli ſcripſit: Iniuſtum eſſe, ut Chriſtiani nullius criminis rei puni-antur? Celebre eſt illud Nicodemi: Lex noſtra non iudicat quenquam, niſi prius audierit ab ipſo, & co-gnouerit quid faciat. Neq; enim blaſphemus ille in libro Numeri, neq; Core factio, neq; Acham rapax uiolenter & indicta cauſſa perijt. Lex eſt in Exodo: Non aſſumes famam uanam: Item, innocentem iu-ſtumq; ne occidas: Rurſus, In iuſtitia iudica. Pręcipi-tator erat Iudas, qui ante produci Thamar ad ſup-plicium iuſſit, ꝗ̄ inquiſitio fuiſſet facta. Et tantillum aberat, quin morte affecta Soſanna fuiſſet, quando nimirum furore magis ꝗ̄ iudicio res gereretur. Da-uid cunctator uero erat, qui Ioäb et Semei facinoro-ſos ferre diu potuit, filio necandos. Adeo uerum eſt, quod dicere Octauius ſolebat: Nempe, nihil minus principi congruere ꝗ̄ temeritatem. Pilatus reſtat, is dominum accuſatum audit non ſolum, uerumetiam

audi-

auditum abſoluit, abſolutum innoxium edicit, tantum abeſt, ut damnare debebat, quem ignorabat. Quanquam tandem metu appellati Cæſaris impulſus innocentem hauſit ſanguinem, noſtro bono. Et Nero ipſe, Pauli defenſiones audit cognoſcitque. Vnus ego ad antrum raptus ſum cum Syla meo, idque ſubito, ſine iudicio, ſine accuſatione, ſine ſatisfactione, ſine ſententia, & raptus a ſtudijs liberaliſſ. raptus ab ouili Chriſtiani gregis, raptus a domo honeſtiſſ. Atq; hic imploro, ueſtram nõ dico æquitatem, ſed iuſtitiam, obteſtans per ſalutem capitis ueſtri, ut me, quem audire ante carceres noluiſtis, nunc tandẽ patienter audiatis, ſiquidem ſpero iam diu ſopitum eſſe impetum illũ, qui ratione & conſilio reprimendus erat. Acceſſi non admodum ſollicitus quid aut quomodo loquar, Ipſa enim ſeſe uel me quieto ſatis denudabit ueritas, Nec ſpero uos ſtatim offenſum iri, ſicubi pro cauſſæ neceſſitate nonnihil aſperitatis inciderit. Malchos iſtos & doëgitas & Zyphæos aliquantiſper ſilentium tenere iubete, qui adulantes occlamant, Sic reſpondes Principi? Si male reſpondero, ſi quid præter ueritatem affinxero, ſi cuius famam nominatim læſero, in Crucem inclementiſſime tollar. Præterea ſicuti Paulus fortunatum ſe exiſtimabat, ꝙ apud Agrippam rerum peritum liceret ſe excuſare: ita ego quoq; nonnihil felix mihi uideor,
cui

cui apud uos facere uerba contingit, qui rerum non ſolum periti eſtis, uerumetiam negocio Chriſtiano fauentes, cui quò eſtis fauētiores, tanto ego felicior. Nam hoc ueluti cardine tragoedia omnis uertitur. Principio libens condono, ut Chriſtianum agnoſcatis, quicquid in me ueſtra ex parte commiſſum eſt, nec unquam in animo fuit, ius meum perſequi. Arma igitur iuſta pono. Sed tamen ne ut maleficus paſſus eſſe uidear, res mihi ab exordio repetēda eſt, nec quicquam, quod ad aſſerendam innocentiam meam attinet, prætermittendum. Nymeciam ueni, uobis mittentibus. Hoc in cōfeſſo eſt. Iam ijdem miſſum diplomate donaſtis, in quo mandatur doctrina Chriſtiana citra humani fermenti admixtionem populo tradenda. Quod ſi minus credibile quis exiſtimet, ſuperest diploma intactum. Huiuſmodi dum pro dote gnauiter præſto, ualetudinem etiam meam læſi. Nolui enim committere, ut ueſtro tam pio mandato non obſequutus uiderer, qui iſthuc uel ſine mandato ueſtro facturus eram. Nam qui CHRISTVM profitemur, uel ſub Achabis, Antiochis, Neronibus, Detijs eundem profitemur, facie nimirum noſtra ſilicis inſtar poſita aduerſus munitiones hoſtis humani generis. Quod ſi quid perdimus, nihil noſtrum perdimus, nec ſi occidimur, occidimur, homines beatiſſimi. Equus itaq; in planiciem ſuam admiſſus, &

ſus, & a uobis ad currendum, qui ultro currebam, incitatus, ſiſtor. Miſſus reuocor, diplomate adhuc integro: Nec hoc modo, ſed et mulctor. Hoccine ſeruitij huius præmium? Is ne honos alat pietatem? Vapulet ne ſeruus, qui regis ſui uerbum rite perfecit? Si uapulat, qui perfecit, quid futurum ei, qui contempſit? Ego a primo die quo huc ueni, nihil prius habui, q̃ ut delegatæ prouinciæ pro accepta gratia ſatisfacerem. Hoc egi unicum, huc intendi uires, huc propendit pectus, ut eſſem CHRISTI diaconus & œconomus myſteriorum DEI fidus: Atq; hoc, uerbo, oratione, dilectione, uotis flagrantibus, & ipſa deniq; conuerſatione. Et, ut inſipiẽtius loquar, quandoquidem cogor, uici multos, adeoq; (quod pulchrius uictoriæ genus eſt) meipſum. Vici primũ deſtruendi erroris fortitudine, peritia, uehementia, labore. Vici prædicationis felicitate, feruore, aſſiduitate, conſtantia. Vici gregis amore, ſolicitudine, cuſtodia, hortatione, correptione. Vici communis Eccleſiæ Zelo, commiſeratione, adiutamẽto, precatione, gemitu. Vici optimarum literarum admiratione, cultura, uſu. Vici domus pietate, liberalitate, ordinatione, frugalitate et bonis moribus. Quam oro iactantiam nemo eleuet, Neq; enim eſt ſine plurimorũ exemplo, Adde quod eſt coactiſſima, &, niſi hoc loco, nulla uſpiam, ut potius alio nomine q̃ iactantia dici

 debeat,

debeat, quę neceſſitate, nō ambitione fit. Atq; adeo, ſi rem penitius intueare, non ego, ſed DEVS Opt. Max. cuius gratia ſum, quod ſum, iactatur. Sed, quia uolūt, urat inuidulos aliena fortuna. Modeſtius nō potui, oſor alioqui Thraſonum omnium maximus. His nunc ſudoribus, his uigilijs, his ſtudijs perpetuis hæc merces, hoc ſtipendium. Expectabam ſcilicet dona regia, aurum, purpuram tyriam, honores, & illud: Amice aſcende ſuperius, Sed indotatus altius etiam deſcendere iubeor, & pro theſauro inuenio carbones, proq; perca ſcorpiū. Sed ō uiri aliud expecto præmium: Veſtrum nolo, nolo inquam quia caducum, ut uos. Volo aut nullum, aut æternum. Alij aurei & coronati in olympia ſtent, Mihi aliam coronam repoſitam ſcio, & aliam gloriam inglorius ſpero, nimirum eam de qua Apoſtolus e propheta magnifice tonat: Quæ, inquiens, oculus non uidit &c. Gratuito diſpenſo, quæ gratuito accepi, lacte & lana gregis contentus, hoc eſt, uictu ueſtituq;. Verum hic mihi reſultare uideor Iudaica bile: quam non extingueret urna cicutæ: tumentem aliquem & interpellantē: Heus tu, non propter opera bona pateris, ſed alia amice ſunt. Hic hic demū eſt loquendi tempus, hic cauſſæ iugulū petetur, hactenus aërem modo uerberauimus. Sed aggredere. Campanum Iuliacenſem hoſpitio fouiſti; In ſacramentariorum gratiam

tiam Marpurgū proximo autumno abijſti: Libros ſcripſiſti & epiſtolas, non dico quales: Solus ſapis. Audis: opinor: primo ſtatim ingreſſu cordate lector, quid ſit rei, ut ſuperuacaneum propemodum ſit, huiuſmodi diluere. Sunt tricæ apinæq́ʒ, et ſi quid uilius iſtis. Audis inquam, quo fonte accuſatiūculæ iſtæ manent, nempe Inuidiæ. Sed ſatius eſt Inuidioſum eſſe, q̄ Miſerandum. Quibus grauis etiam ad uidendum ſum, (cur enim non quod res eſt, dicam?) eam mihi foderunt foueam, quam utinam ipſi uitare in perpetuum poſſint. Condono & illis, quicquid hac in re peccatū eſt, cōdonaturus, ſi hoſtilius tranſacta fuiſſent omnia. Sed ad defendendum propero, uos æqui aduortite. Idibus Iulij uenit e Vuittemberga ad me nihil minus cogitantem Campanus, Dionyſio Brabātio comitatus, quem, ut eſt uultu præclaro, honorifice exceptum ſedere iuſſi. Mox ille depromptis literis ſciſcitatur de Anthonio, cui eas reddat. Anthonius forte aſſidet, nimirum a lectione Hebræa. Nam in hoc ſtudio una exercebamur. Literis acceptis reſignatiſq́ʒ legit nobis, á ſe petere Mauricium bibliopolam, ut Magiſtro, qui literas reddiderat, euoluendos ſcriptorum Eccleſiaſticorum libros apud Vuernherum de Stechau proſpiceret: Hoc ſibi fore pergratū. Anthonius annuit, mihi res, quippe literaria, perplacet. Imus igitur unà ad Vuernhe-

rum, Rogamus ut pro ſua charitate codicũ ſuorum copiam uiro illi faceret. Is, qui eſt hominis candor, uolumina quinquaginta plauſtro uehēda ad nos curat. Anthonius hominem in ſuas ædes recipit, ſiue quod eſſent meis capaciores, ſiue quod in altiſſ. receſſu, et idem uictum ſubminiſtrat. Studens mecum ſæpiculę prandet, ſæpicule cœnat, idque carptim: Nam tanta erat illi temporis parſimonia, ut uix horam menſæ impartiret, adeo properabat ad Charites ſuas. Redeũtem in ædes Anthonianas deducebam. Nonnunquam ſuauius nugabamur, nonnunquam ſæuerius diſſerebamus. In conclaue, ubi legebat, nec mihi nec etiam hoſpiti ingreſſus unquam patuit; adeo res ſuas atque inſtitutũ nos cælabat, ut ſui etiam nominis erga nos eſſet pertinaciſſ. Harpocrates, nec niſi quando eſſet mox a nobis abiturus, & caſu quopiã nomen Campani reſciuimus. Studium hominis tãtum erat, ut diebus Iulij longiſſimis, bonam partem noctis adijceret. Bis nobiſcum lauabat, Bis una rus deambulabamus animi gratia. Hic cõuerſationis Campani apud nos tenor. Cæterum de eruditione uiri & moribus quid attinet dicere, quum id abunde alij: Ego admirabar hominem, non tantum amabam, quod tot rebus eſſet ornatiſſ. Iam, uir tantus prolapſus in hæreſim Arianam dicitur, & idem negare carnem CHRISTI in pane. Quam famam ſatis ego mirari non poſſum,

ſum, qui lõge diuerſa ab eo, quod dicitur, audierim. Nec facile adducor, ut rumuſculo illi credam, Qui ut maxime uerus ſit, quid quæſo ad me? Age igitur accuſator fratrum, adeſto, neruos omneis explica, et proba argumentis, male feciſſe nos, Campani hoſpi-tes. Proba, nos reos eſſe mali dogmatis. Proba, ſi quid ille a nobis adiutus eſt. Proba, conſentire illi nos. Stamus, nec te refugimus, quantumuis atroces minas ſpirantem. Audimus, ſi quid habes: Et hoc au dimus confidẽtiores, quo ſumus iuſtiores. Ais illum nos molimina ſua non cælaſſe. Ais proponenti arri-ſiſſe applauſiſſeq;. Ais nos illum e Vuittemberga ac-cerſiſſe, ut eſſet qui cum communem doctrinam refu taremus.

Nunc immenſa caui ſpirant mendacia folles.
Nam ſi eiuſmodi de nobis unquam reſciueritis, non in carcerẽ mõ, ſed in Albim etiã nos proijcite. Igno-tus ad ignotos uenit, notos reliquit, ſed tñ eoſdem. Sua nos cælauit, teſte, ut rumparis, DEO Omniſcio. Nec applauſi, niſi ubi ueriſſ. diceret, et aliquando ubi rectiſſime de religionis cauſſa quereretur. Si hęreti-cus eſt, hęreticum Vuittemberga dedit, aut certe Co lonia, aut Duſſeldorpium, non fecit Nymecia. Hæ-reticos ego, ut nemo, odi, nec mihi cum horum ullo quicquam conuenit, quotquot unquam fuere, ſunt, & erunt: Sed ego contra bene nos feciſſe Campani

hoſpites probabo, idq; ſole clarius. Primum paro-chos decet philoxenia. Deinde Bibliopolæ, qui ſcri-pſerat, ut amico honeſta roganti obſequendum. Po ſtremo docti colendi nobis ſunt, indoctis licet. In ſumma, quia apud nos ſtudere uolebat, non neoteri cos & inſulſos doctorculos, ſed eos illi curauimus Patres, e quibus ſi alioqui nutaſſet, ſtabiliri poterat. At quos? Non reticebimus. Hilarium ceu uexillife-rum primo loco pono, cuius opera, curantibus no-bis, euoluit Campanus. Iam quis Hilario felicius at-que inuictius in Arium pro tuenda Trinitate ſcri-pſit? Dicant, qui legerunt. Euoluit & Cyrillum, no-ſtra cura, qui totum ferme Ioannem aduerſus Trini-tatis negatores enarrat, & idem librum copioſiſſ. fe-cit, qui Theſaurus inſcribitur, contra Arianos & Eu nomianos. Dedimus item antiquitatis auido Baſili-um legendum. Is an non quinq; libros in Eunomi-um eiaculatus eſt pro diuinitate unigeniti? Dedimus & Athanaſium, qui de incarnatione uerbi ad Ma-charium ſcribit, & in eodem opere diſputationem Nycenam legit. Dedimus præterea Ambroſiũ, qui de Trinitate libros quinq; ad Gratianum Impe. con didit. Et idem de Fide orthodoxa peculiarē librum in Arianos fecit, Item de ſpiritu ſancto alium copio-ſiſſimum ad eundem Gratianum ſcripſit. Nam is per epiſtolam rogarat Ambroſium, quo nam modo DE

VS eſſe

VS eſſe poſſet ſpiritus ſanctus. Præter iſtos dedimus Auguſtinum, qui quãtoties ſanctam uindicet τριάδα, nemo niſi qui non legit, neſcit, Atq; hoc præſertim in libro cui titulus, de trinitate et unitate DEI. Quid, q idem XV libros de trinitate compoſuit? Eiuſdem de hæreſibus libellum, & item Tertulliani de ijſdem apud nos legit Campanus. Proinde an non beneſecimus, tibi maleſici? Nos ſi ueneno infectus fuit, antidota ſaluberr. miſero porreximus. Nos pſuimus: non obfuimus, idq;, neq; illi, neque Eccleſiæ, neque Principatui. Gladium dedimus, quo excinderet, nõ quo defenderet hæreſes. Vbi igitur maleficiũ, quod uinculis plectas? Laudem meruimus, eã nobis in crimen uertunt. O temporis iniquitatem. Quod ſi de carne in pane lis eſt, legit idem apud nos Ambroſij libellum de Sacramentis, in quo iſtud ualide euincit. Legit Cypriani ſermonem. Legit Laurentij Vallæ eadem de re, noſtro beneficio, conciunculam. Legit Theophylactum idem aſſerẽtem, ut cęteros præterea. Ais: eoſdem poterat autores Vuittembergæ legere. At quis eum inuitarat, ut hic legeret? Si potes, demonſtra: Sin minus, quid oggannis? Sed aliud adrudit accuſator, quo fortius nihil habet: Nimirũ, principali edicto antea cautum, ne quis id genus homines tecto dignaretur. Reſpõdeo: Edictum iſthuc ualuis noſtri oppiduli adprime affixum eſt. Verum,

quid

quid is hominis eſt? Hæreticus? Seditioſus? Papiſta? Catabaptiſta? Pneumatophorus? Si horum quicquã erat, quis nos præmonebat, ne talem exciperemus? Nam ſi talem prudẽtes excepiſſemus ſocietatis non monitionis cauſſa, ædicto certe ueſtro principes obnoxij eſſemus. Sed quicumq; eſt, imprudentes eum & ignoti excepimus, idq; iuſti nomine, non iniuſti, ubi ergo iuſti merces? Nec hic delituit, ut hoſtis, ſed ut amicus in aperto commorabatur, Nec e latibulo ad nos uenit, ſed a Vuittemberga, uenit petens non iniquum quippiam, ſed æquiſſ. honeſtiſſimumque. Etenim dic mihi quis hominũ id temporis de Campano male ſenſit, quando eſſet in Saxonia? An non in pretio eruditorum magno erat? An non in claritate apud Iuliacenſes? An non prædicabatur Colonienſium Sophiſtarum uictor? Cæterum ſi nunc, poſteaquam erupiſſe dicitur error hominis, tale faceremus, non mirũ ſi pateremur? Si condemnatum, proclamatũ, finibus excluſum recepiſſemus, eſſet profecto, quod traduceremur inobedientes. Sed hoc ne factum? Quis doctorum eum id temporis, inquam, condemnarat? Quis principum eiecerat? Quis hominum uitarat, ceu publicum hoſtem Campanum? Mira res eſt. Quem tota regio tulit, eundẽ Nymecia nõ ferat? Sed mihi tempero. Auditis opinor, quæ affero, Verum unum illud appẽdam, unde liqueat, imò

unde pal-

unde palpes, ſi uelis, quàm non hoſpitij cauſſa paſſi ſimus. Vos cognoſcite. Idem Campanus bienniū totum Vuittembergę ante fuit, q̃ Nymeciam uideret, Nec ſine hoſpitio fuit. Hoſpes uero immunis a crimine eſt, apud quem ſua lucubrauit, Apud nos legit modo aliena, & excerpſit, nec immunes tamen ſumus. Illic tot menſes, hic unū modo degit, Illinc ſcribere ad alios poterat, & ad ipſum alij, hinc nullam cuiq̃ ſyllabam ſcripſit. Dicis: Quid hoſpiti laico cum Campano? At quid nobis? Nos fortaſſe minus illo conſcij moliminis ſumus, adeoq; : quod ante teſtatus ſum: plane nihil ſumus. Sed hoſpes ille prior, ad quem a nobis quoq; redijt, uenia dignus erat, quia apud ipſum pecunia Cāpanus, hic gratis uictitauit. Cenſura colūbas uexet potius, eæ em̄ inermes ſunt, & infirmiores, q̃ quæ ulciſci iniuriā poſſint. In nobis faba cuditur, Is uero, ad quem redijt hæreticus (ut dicitur) inſons eſt, Quaſi unus hoſpes hoſtis malefaciat tantum, cæteri quorum limina frequentius libentiusq; terit, nō item. Quod ego non dixerim, ut hoſpiti illi bono fortaſſe uiro noceam, ſed ut me, qui nihil peccaui, meumq; hoſpitium a flagitij nota defendam. Rem uno uerbo dicam: Scriptor, non hoſpes Vuicelius affligitur. Sed de his ſatis ſuperq;. Nunc aliud crimen mihi detergendum eſt. Marpurgum iui, non inficior, At quis uetet? Nū mihi ęque ac alijs

communis uia patet? Accitus nõ eram, fateor, atqui portæ & non accitis aperiuntur, & Faccham accitus eram, cuius occaſione Marpurgum iui, & iui meo, non alieno ſumptu, Iui ſine ullius hominis damno. Sed hic quocꝫ aliud quippiam ſubeſt, q̃ quod prætexitur. Quis enim hoc inique ferat? Theologorum ſuperioris Germaniæ amicus habeor, & conſacramentarius, hoc eſt, artophagus & œnopotes: Atqꝫ hoc nullo argumento, q̃ quod Marpurgum iui. Igitur o homo quotquot illuc illo tempore ierũt e Colonia, Moguntia, Francophordia (ierunt autẽ permulti) ſententiæ illius ſuffragatores conuincuntur. Nam & ipſi inuocati confluxere. O iudicia odij cæca. Adeo nihil intereſſe putant inter actorem fabulę & Spectatorem. Dices: Alterutram concertantium opinionem ſecteris oportet. Imo cum pluſculæ hac de re opiniones ſint, poterã eſſe diuerſiſſimus. Qua in re ſi iniuſte ago, repræhendar, Et ſi repręhendi leuius eſt, lorarijs tradar. Porro quid credam, quidue ſentiam de cœna dominici corporis & ſanguinis, ſecundum ipſius domini uerba ac inſtitutionem, notius pleriſqꝫ eſt, q̃ ut hic repetere opus ſit. Quod uero nunc ab aduerſarijs Zuuingellis per regionem hanc infamor, eo libentius ſuffero, quo impudentius ipſi mentiuntur. Sed aliud non habent, quo ſeſe oblectent, quoue inuidiam ueſtiant, Quum tamen

non

non neſciant primum ſcripto me teſtificatum, dein-
de ore, poſtremo auditorum citato elogio, Nempe
quod in nuditate uerborum domini ſimpliciſſimus
perſtem, atq; hoc, non metu gladij, ſed ueritate uer-
bi adactus. Sed hæc nunc uia eſt, perſequēdi fratres,
ut clamēt: Hic Zuuingellius eſt, Hic Munzerus eſt,
Hic Anabaptiſta eſt, non quod ſit, ſed quod, ut ſit,
cupiant calumniatores. Quam Stropham qui inue-
nit, næ ille callidiſſimus fuerit oportet. Fero, modo
prodatur ſuo tempore, contētus interim dicto iſto:
Nihil tam occultū, q̊d non manifeſtetur, Et: Omnes
ſtatuemur ad Tribunal CHRISTI. Verum iam diu
res exigit, ut arx negocij omnis petatur. Atq; ſi hic
prolixior ero, neceſſitati non uoluptati imputate
principes colendiſſ. Muto linguæ nodus abrumpi-
tur, & clamandum eſt, ni ultro perire uelim, Nam
plus quam ſatis eſt, coartor, uos, ut cętera, attenti au
dite. Biennium eſt, quod ſcripſi libellos duos, idq;
non admodum, ut adparet, exacte, pie tamen. Scri-
ptos non ædidi, ſed amicis pręceptoribus legendos
excutiendoſq; transmiſi. Mouit uero me ad ſcriben
dum non gloriæ fames: quam nulla uia minus para-
re in Mundo poſſem: non quæſtus ſpes: quum res
ſit perquam inuidioſa: non in alios uindictæ ſtudi-
um: quando omnes amo, nec eſt, quod in quemuis
ulciſcar: non ſapientiæ aut eruditionis prærogatiua:

quippe qui norim & indies addiſcam melius, me ni-
hil ſcire, præter CHRISTVM crucifixum: ſed mouit
non æſtimādus dolor. At cuius rei? Cuius? niſi Chri
ſtianæ Eccleſiæ, cuius inſitum membrum ſum, nun-
quam neq; in hoc ſæculo, neq; in futuro auellēdum.
Mundi dolor ualeat, Hic meus ſecundum DEVM
eſt, teſtibus etiam inimicis. Verū non doleam, quum
ita ſe miſera habeat? Si non doleam, non ſim merito
huius pars, Si non pro ea ſcribam, inſyncera pars ſim
oportet. Vertunt mihi uitio quidam, quod ſcripſe-
rim, At ego illis uitio uerto, quod ipſi nequeant, aut
quod ſi queant, nolint, ne lædant. Quòd ſi quærant,
qua authoritate ſcribā, Interrogabo & eos ego, qua
nimirum authoritate ipſi ſileant, conniueant, ac tole-
rent omnia ad extremam uſq; turpitudinem. Aut, ſi
hoc minus quadret, interrogabo qua nam authori-
tate tot ueteres olim epiſcopi, quando florētior erat
Eccleſia, ſcripſerunt? Dic quæſo, Nonne qui prædi-
candi authoritatem habet, idem habet & ſcribendi?
Aut, ſi unus & alter duntaxat ſcribere debet, unus et
alter quoq; prædicare debebit? Ore prædico, digito
ſcribo, an non idem ego? Illud fit populo mihi con-
credito, hoc uero uel mihi uel fratribus procul diſſi-
tis, uel etiam populo, cui antea in uerbo præfui. Pec-
cat, quæſo te, qui popellum relictum ſcriptis confir-
mat, aut, ſi ſit opus, emendat? Peccat, qui ſcripto libel

lo patrem

lo patrem ſuum, a quo longe abeſt, ad Chriſtianiſſimum inſtituit? Peccat, qui ad fratres doctores mittit themata, qui diſputatiunculam, qui exhortationes, qui præmonitiones? Si ſcribere piaculum eſt, recinde mihi manũ, ſi loqui, linguam. Vtrumq; enim mihi ad id officij diuinitus conceſſum eſt, nec utroq; ſecus uti aut utilius poſſum. Atq; utinam membris omnibus Regnum DEI promouere queam, non lingua tantũ ac articulis. Sed acrius oppugnabo. Quid eſt inuiduli, quod me tantopere ſcriptionis cauſſa afflictetis, qui nullum unquam in uita iota ædidi? Fuerunt, qui rogarũt. Sunt etiamnum, qui ad publicandum urgeãt. Renuo, cauſans partim tenuitatem meam & infantiam, partim rerum imperitiam, partim obtrectatorum iniquitatem intolerabilem. Cõmitto æditiones Herculeis illis, quorum tamen nonnulli plus æquo ad ædendum pręcipites ſunt, Et quo in faſtigio altiore ſunt, hoc facilius atque incogitantius ſcriptum ſuum extrudunt, dignum nõnunq;, quod in nonũ prematur annum. Nam (ut ille admonet)

Membranis intus poſitis delere licebit,
Quod non ædideris, neſcit uox miſſa reuerti.

Et (ut alius ſcribit) cunctatio noſtra aut quod indignum æditione, dum ſæpius retractat, inueniet, aut dignum, dum idipſum experitur, efficiet. Atq; o utinam eò tãdem ſanitatis ueniremus, ut & cautius ſcri-

beremus, & contatius ædideremus. Nunc dum Bibli-
opolas ditare feſtinamus, & nos ulciſci, Eccleſiam
DEI paupereſcere cogimus, Mūdi principes exaſpe-
ramus, diſcordiæ facem incendimus, populum ob-
ruimus. Sed ad rem. Dic igitur in quē peccarim ſcri-
ptor qualiſcunq;. Audis me ædidiſſe nihil. Quod ſi
maxime ædidiſſem aliquid, in quē tum, rogo te, pec-
caſſem? Si nihil ab ullo uſpiam ædi debet, age, decre
to Imperiali caueatur, aut, quod ſatius eſſet, dicatur
quare id nulli liceat, niſi uni aut alteri. Tametſi ego
ab æditione hactenus horreo, intelligens nimirum,
quantum ea in re ſit periculi. Præter omnia, illud
ubiq; & ſemper uitaui, ne nomen meum libris affi-
gerem, non quod pudeat me illorū, aut quod diffite
ar, ſed quod modeſtiæ ſtudui: Nam & M. Tullius
eos gloriæ cupidos dicit, qui libris nomen ſuum in-
ſcribunt. Quorſum autem uenditarem nomen ob-
ſcuriſſ. infimi hominis? Scimus cuius nomen uēdita-
re nos oporteat. Ad ultimum, nullum unquam te-
runcium autori ſuo attulere ſcripta mea, quantum-
uis alij inde abundent, ſed mercedis loco carcerem
nactus ſum, Pro qua re CHRISTO meo ſatis agere
gratias, tam non poſſum, q̄ libenter uellem. Sed atti-
net, ut dicam, quales libri ſint, quos ſcripſi, quamuis
apud eos extent adhuc, quibus nuncupaueram. Bini
ſunt, eadem de re, nempe de Eccleſia. In altero ſub-
moneo

moneo quid in Eccleſia CHRISTI deſyderem, quidue tolli e medio cupiam. In altero in memoriam nobis reuoco primæue acta, cum quibus hodierna confero. Vterq; liber perexiguus, ſtyli mūdioris q̃ comptioris, hoc eſt, parocho dignus. Rem eandem multis ac uarijs Epiſtolis ad fratres tractaui in ſexennium, item & tranſmiſſis dialogis, axiomatis, & nonnullis exegeticis. Operæ non pœnitet, nec olei. Eſt, qui repenſet reddatq;. Alter horum, quibus iudicandos libellos miſi, reſpondit, probās animum meum iuuandæ Eccleſiæ cupidum: his enim uerbis utitur: niſi quod minimam ſcriptorum portiunculam refellit, ego contra defendi miſſa poſt epiſtola, quæ, utinā probe excutiatur. Alter tacuit, at cur neſcio. Pyrrhonium ſeu Academicum eſſe illum putabam primum, nec fui iudicij prodigum, ſed tandem ſuo tempore patuit uulnus, quod ſub pectore alucrat. Porro res ipſa dilucidior eſt, q̃ ut ulla literula in dubium prjs uocari poſſit. Nihil ibi meum eſt: Quod lego, teſtor: Quod uideo, queror: Propono modeſtiſſime: Subijcio, ut decet diſcipulum. Quo magis miror, cur tanto in odio ſint innoxiæ chartæ. Quod ſubmonui, feci non ſine exemplo. Nam & olim ſcriptis monuere inferiores Epiſcopi ipſum etiam Pontificem Rom. Victorē. Monuit & Hieronymū Domnion, & Petrum Paulus, Auguſtinus uult a puero doceri.

Poëta

Poëta dicit aſpiciendum, etiamſi cęcus iter mõſtret,
Atque holitor ſæpe eſt magnis ueriora locutus.
Et profecto tempora ea ſunt, ut uel optimũ quenq;
pudere non debeat, ſi ab alio ſubmoneatur. Scripſi
miſiq; meliore animo, q̃ acceptum eſt, nec iritare po-
tui eos, qui ſibi CHRISTVM pręferunt, & diuina hu
manis: Cæteros ſanet placetq; ſpiritus ſapientiæ. Du
riora aliqua ſunt, nõ inficior, ſed carni. Pugnant cum
mundi rectore, cum flagitijs fœdiſſ. cum moribus
corruptiſſimis, cumq; ethnicis factis. Verum tanto
precioſiora Chriſtianis eſſe debebant. Appello igi-
tur uos doctores, imò appello a uobis ad conſcien-
tiam ueſtram, probare ne hunc, ut apparet, Chriſtia-
niſmum poteſtis? Videtis, uidetis inquam, q̃ indeco-
ra Eccleſiæ confuſio, q̃ miſerabilis, q̃ deploranda. Vi
detis, quanto interuallo a ueteri diſcrepet, q̃ ſui diſſi-
milis, q̃ mutata ab illa priore. Videtis, ſcio, nec nega-
tis. Quod ſi ex animo negatis, ex animo multa non
ſcripſiſtis. Appello iterũ conſcientias ueſtras. Intelligi
tis quid gemam miſer. Eccleſiam CHRISTI, ſponſam
ſine macula, in ueterem dignitatem uindicari cupio.
Hanc in ſinu cum ueſtro, tum omnium deploro, hãc
ardeo, hanc ſomnio, in hanc omnia mea ſtudia collo
co. Ah ne o patres contemnite homuncionis conſili-
um, Ne ridete querelas quas toties itero. Cur refugi-
tis CHRISTVM in membro ſuo? Cur illi infecti eſtis,
qui quod

qui quod Euangeliū prædico, in uſum Eccleſiæ uerſum libens uiderem? Qui uerbis facta adiungi cuperem? Quiq; huc laboro, ut meliores Chriſtianos, ut doctiores pientioreſq; presbyteros habeamus, ut DEO ſeruiatur rectius atq; inſtantius, ut exulēt probroſa illa uitia, ut nō ita blasphemetur Nomen DEI Sed contra glorificetur, ut plures Eccleſiæ conſotientur apud exteros, ut ſimus quod audimus, ut cum meliore conſcientia omnia aduerſa perferamus, atq; hinc promptiores emigremus in domino? Talis nūc male audio, & quidem maxime, At quam ob rem? Tacent. Imo talis male audire gaudeo, & quidē maxime, At quam ob rem? Quod ſciam, Regnum cœlorum meum eſſe. Ego nihil mihi ſumpſi. Vobis modo propoſui, ut uos, qui pares eſtis, exequeremini. Si me ferre non poteſtis ſanum doctrina & uitæ innoxiæ, qui feretis me alium. Videtis principes accuſationes uanas non poſſe conſiſtere. Nimirum, quod nihil maleficij in Cāpani hoſpitio eſt, nihil in libris, quos feci, ſed plurimum in utroq; officij. Hoſpita domus innocua eſt, etiamſi Campanus poſthac bipedum omniū adeoq; cacodæmonum nequiſſimus ſit. Et libri caſti ſunt, ſi iuſto iudicio, non ſecundum aſpectum præſentis ſtatus, ſed antiqui iudicentur, q̄tumuis mihi male uertat, quod ſcripſi. Adeoq; quia mihi male uertit, caſtiſſimi ſunt, Nam hæc eſt pietatis

fortuna. Vtilius illud, quod quis deridet, q̃ quod probat & ueneratur. Contemnunt conſiliũ DEI contra ſemetipſos. Hactenus deleui maculas, ſed apud uos. Vulgo enim adhuc non ater modo, ſed & aterrimus ſum, CHRISTO gratia, cuius nomine patior. Porrò operæpretium eſt, ut in fine audiatis tragoediam ipſam, hoc eſt, quomodo nos tractarint Prouinciales homines, atq; eos ἀκατακρίτους. Fas enim piumque eſt, huiuſmodi narrare uobis. Phorologus prouinciæ noſtrę acceptis a Celſi. ueſtra literis, ilico Nymeciam uenit. Nec mora, accerſimur Anthonius & ego in pantodochium, imo rogamur, ne graue nobis ſit adire, ceu amicum phorologum. Nos nihil ſuſpicantes unà imus, ſalutamus, iunctis dextris excipimus. Iubemur aſſidere, Aſſidemus. Homo uero is longe triſtiſſ. erat, & uultu auerſo demiſſoq;, Vnde tandem, ſiquidem præter morem eius hoc ipſum eſſe ſciremus, aliquid ſubodorabamur. Præterit ſeſquihora, nec dum inuenerat uir anxius, qua commoditate nobis ducales literas manifeſtaret. Tam difficile eſt, eos qui in laude hominum bonorum ſunt, adoriri, maxime, ſi tibi quoq; probentur. Tandem ſumpto animo audet, promit mandatum manu tremula, corde ſaliente. Præſtruit, ne in ſe culpã mali ullam transferamus. Mandatum exhibitum ipſi legimus, lectum reddimus, & prima uox, teſtantibus qui aderant,

rant,quam dixeram,erat, DEO gratias,cuius beneſi-
cio pati oportet,ut alia prætermittam. Quibus An-
thonius excitatus multa egregia ad rem & ipſe lo-
quebatur. Ingenue fateor terrore primo ſtatim ag-
greſſu perculiſſe nos ſatanam,quia homines ſumus,
ſed quo propius nos inuadebat, hoc fortior nobis
creuit animus, & quo preſſius eum aſpiceremus,eo
magis ceu inualidum contempſimus, freti nimirum
optima conſcientia. Mox, ut phorologum cura ſua
leuarem, data dextra iuro me illi condonaturum,
quicquid in me eſſet principis nomine admiſſurus,
Nec hoc ſolum, ſed amaturum etiam uehementius.
Dum hæc inter nos aguntur, complet oppidulum
totum rumor.Nos e domo digitum latum non exi-
mus.Porro quoniam mandato præter noſtri cor-
poris afflictionem, præcipiebatur etiam facultatum
noſtrarum animaduerſio,& præterea mearum lucu
brationũ direptio, protinus miſſum eſt in ædes me-
as,& allati ſunt duo illi libri, de quibus ſupra dixi,et
faſciculus epiſtolarum fratrum doctiorum ad me,
quem mihi hoc libentius adimi paſſus ſum, ut uel
hinc cognoſceretur, quid de me alij ſentirent, homi-
ne tam damnato, totq; diris deuoto. Ego interim
magis obfirmor, & quaſi dura ſilex a domino po-
nor,&: abſit inuidia:ſicut mons Zion, nihil ad cu-
iusuis gemitum,lachrymas, ac querimonias cõmo-

 ueor,

uecor, ſed: quod magis mirere: monendo urgebam, ut uincti aueheremur, priusq̃ rumor magis inualeſceret. Vbi uidebatur prouinciali, domo egredimur ducti ſine ui. Concurritur undiq; ad ſpectaculũ longe omnium inſperatiſſ. Vbique admiratio, ſtupor, indignatio, fremitus. Eximus oppido alacres nos, plorantibus & ijs a quorũ latere incedimus. Egreſſos expectat currus cum quatuor cuſtodibus. Hunc aſcendere iubemur. Aſcendimus. Aſcẽdens ego Nepotem meum in pauida turba forte conſpicio miſere flentem, cuius miſeratio ad lachrymas primas me permouiſſet, ni deflexiſſem ab eo uultum, & uirtutis memor eum ex animo eieciſſem. Neq; enim id horæ noſſe ex conſanguineis quenquam uolui, Pater hic neſciebam te, neſciebã uos quotq̃t eſtis propinqui, Imo etiam odi, quod ſcirem mihi eſſe impedimento ueſtri tum amorem, tum recordationẽ. Sed pergam. Quum ſediſſe nos uector uidet, citatis equis abripimur, Tum ego quaſi exultans & plane effuſus brachio in altum iacto: Sic o ſic inquam, pridem noui illud: Veritas odium parit. Vix a loco prouecti, uidemus quatuor alios, equites nimirum, qui expectatos nos excipiebãt. Atq; ita cum gladijs & fuſtibus tanquam latrones deducimur miliare maximum, quod nos uel ſermone mutuo, uel pia cantione, uel riſu etiam ſuaui dimetiebamur. Nonnunquam uerſi ad co-

mites

mites familiarius eos, non ut captiui, ſed ut liberi, alloquebamur. Nonnunq̃ apud me bene precabar domui relictæ. Etenim illi plus q̃ mihi timui. In caſtrum deportati, iubemur currum deſcendere. Deſcendimus. Mox aderant miniſtri, qui acceptos in turrim altiſſ. tenebroſiſſ. putriſſ. deijcerent. In qua quid prima ſtatim nocte perpeſſi ſimus, DEO uni eſto cognitum. Sed interim bona noſtra: ut et domus una cum dominis ſuis quaterentur: promi iubētur, numerantur, adnotantur, non ſine maximo familiæ dolore ac luctu. Putabant ſe Barrabas, Verres, Sinones, Clodios habere ſocios coniuges, Tantus feruebat phalariſmus in Chriſtianiſmo. Sed condonamus, ſcientes & nobis condonari à DEO. Cæterū carceris incommoda in animo non eſt deſcribere, ſiue quia luctuoſum omnibus & auditu triſte eſt, ſiue quia Chriſtianius eſt, huiuſmodi nos citra iactationē & quaſi mutos perpeti. Locus erat ſcelerosis paratus, quorum nos tametſi ſceleris nullius nobis eſſemus conſcij, animos & cogitationes ſenſimus. Hic tremor tormentorum, horror ignominioſæ mortis, ſolicitudo adimendorum bonorum circumdare nos nūquam deſtitit. Ad cuiuſuis acceſſum ſtupor, ad cuiuſuis uocē metus miſeris incutitur. Hic nullus non dies eſſe ultimus putatur, & ipſæ etiam noctes ſine eo horrore non tranſiguntur, quum neſciatur noctesne ſint illæ

 an dies

an dies, dies an noctes. Ibi, ut ille ait, alternant ſpeſ- que timorq; fidem. Cogitatur deſmoterium cœmiterium fore, & mors ſemper in oculis. Sed nolebam tale comminiſci. Quare de his amplius uerbum non addam. Illud faciet ad ſummi DEI gloriam, ſi non diſſimularo, q̃ præſens, q̃ efficax, q̃ commodus, breuiter q̃ plane id quod de eo ſcripturæ omnes teſtantur, noſtræ infirmitati adfuerit huius Paracletus, adeo, ut quod corpori carcer, animę eſſet Myrotheca. Quid dicam? In paradiſum commutabat ille nobis publicam cuſtodiam. Rides? At nouit ille, quem iacto, ſi mentior. Mihi equidem ſæpe lapides Smaragdi eſſe, & ſtramina holoſerica uiſa ſunt. Is eſt trāſformator DEVS. Miraris. At quid ſi perſentires motus illos beatos animi tui, ſi raptus, ſi dilatationes, ſi exultationes, operatore DEO? Cuiuſmodi ubi quęſo plenius, atque in carcere? Nam is demum locus eſt, in quo ſuam exercere uim gaudet Orphanorum & deſtitutorum pater. Hic nihil libuit, niſi precari, laudare, grās agere, admirari, magnificare, & quod omnes mirabantur, canere DEVM Optimum Max. Lumine conceſſo legebantur ſacra Biblia: Ea enim per quendam immiſerat DEVS: at quanto fructuoſius quàm domi? Hæc demum DEI ſchola eſt, hoc templum, Hic ipſe ſeſe docet. Hic cognoſcis ac ſentis adeoque palpas, nō ſolum diſcis, hic experiris, quod

ante audieris. Hic completur, quod foris docetur. Et ô admirabile DEI Optimi conſilium. O in ſempiternum prædicanda bonitas. O amatorem noſtri ualidiſſ. Nobis hic, ſi unquam, benefecit, & ſui in nobis hic, ſi uſpiam, dilectionem incendit, ſeſeq́ꝫ cordi noſtro mirifice impreſſit. Cuiuſmodi ipſius opera cur non iactemus? Atq́ꝫ utinam de re pleno ore diſſerere liceat? Et quid nobis felicius erat, qui tot & tantos habebamus carceris ſocios? Neq́ꝫ enim ſoli in loco iſto inferno iacebamus, nec ſoli opprobriū iſtud ſuſtinebamus. Aſſidebat nobis Ioſeph p̄riarcha, meretricijs technis oppreſſus. Aſſidebat Micheas propheta ob mordax uerꝝ huc coniectus. Aſſidebat Hieremias, q̄p dixiſſet excīſum iri omnem regionem, ni uoci domini obediat. Aſſidebat Bap. Ioannes, q̄p ferre non poſſet turpitudinem. Aſſidebat Petrus ap̄ſus q̄p medullitus doceret, per q̄ ſaluus fias. Aſſidebat deniq́ꝫ Paul. ipſe tam frequens, ut plures, non unus eſſe nobis uideret. Verū, cur is ad id ſupplicij depreſſus erat, indicant huius literæ. Quod ſanctorꝝ commercīū inuideas nobis citius q̄ credas. Bone DEVS, q̄ ſuauis familiaritas, q̄ exoptanda conſuetudo. Hos quis in antro tam fœdo q̄ſiſſet? Multa p̄termitto, quæ his de rebus pro merito referēda erāt, ni aurib. feſſis conſulerem. Tandē audita innocētia nr̄a emittimur, nec tamen liberi. Dedimus ſenatum populumq́ꝫ ac nobilitatem:

litatem: quam uocamus: obſides. Præterea ne nihil eſſet, uocamur e ſpecu ſqualidi adhuc & plumoſi ad cognitionem. Rogamur, num ea ſcilicet credamus, quæ totum octennium ſumma cura ac pari fide publice docueramus. Ea inquam rogamur, quæ nullus e noſtris puer uel neſcit uel negat. Heu quàm humile erat, q̃ indignum, huiuſcemodi nos rogari. Et ſi fas eſt dicere, grauior mihi fuit illa ſciſcitatio, q̃ carcer. Heu me infelicem inquam, qui a tot ſtudijs ac uigilijs, tam ſerio, de re toti orbi ipſis etiam Indis & Sauromatis longe omnium manifeſtiſſima rogor. Heu ut tæduit me laborum meorum: Vt puduit uitæ etiam huius. Ah cur non ante trucidabar, q̃ de mea fide tam peſſime ſentiretur, idq; apud amicos, inter fratres, & teſtibus ijs quibus quatrienniũ in uerbo præfueram. Repeto, carcere grauior erat interrogatio iſthec. Erat toti Saxoniæ cognitiſſimum, quid de fide orthodoxa ſentirem. Sed & hoc condonamus, et quidem facillime, ſcientes nos ſuſpitione, non ratione multatos, hoc eſt, ἀναιτίους. Et licet dicant: Dolendam uenire pœnam, quæ indigne ueniat, nobis tamen hoc minus dolenda ea erat, q; indigne ueniret. Quæ enim alioqui gratia, iuxta Petrum, quæ laus? Quid, quod pœna non eſt, teſte Cypriano, cũ CHRISTO iacere? Gaudentes igitur, non dolentes imus a Senatu illo inquiſitore, & noſtris reddimur læti lætis, non

tis, non tam ob hoc quod uiueremus, q̃ quod uos o principes manus ſeruaſſetis a noſtro ſanguine puras. Nam ſi erat inhumanum, incognitos premere, ſi iniquum inſontes affligere, ſi crudele Chriſtianos perſequi, q̃ putas inſanum fuerat, presbyteros & eoſdem benemeritos occidere? Sed tale in ueſtrã Celſi. non cadit. Porro nunc a carcere flagellis horribilib. ſubinde cædimur, dum huic hæretici, alij prophetæ uæſani, alij ſeditionarij, alij aliud ſumus. Nam quia carcere damnati fuimus, aperta eſt cuiuis feneſtra, quiduis de nobis ſuſpicandi, inq; nos quiduis torquendi. Nunc demum licet cuiuis nobis maledicere & detrahere ceu merito damnatis. Vno in nos iacto lapide, omnes iaciunt, omnes obruunt, omnes calcant ceu peripſemata. Et quis nos ulciſcetur? Nemo. Propter probitatem, inquit, carcere frenati iſti non ſunt. Niſi enim nocentes fuiſſent, haudquaquam traditi fuiſſent. Pendet de manu noſtra uipera, omnino igitur homicidæ cum Paulo ſumus. O miſeros iudices. Sed uidebunt in quos mortiferæ ſuæ linguæ tela torſerunt. Incommoda uero hæc trahit ſecum carcer: Poſthac doctrinæ noſtræ hac in regione exiſtimatio parua eſt, utpote eorum, quos ut maleficos plecti oportuit. Iis quis credat? Deinde læſa eſt fama noſtra grauiſſime, tametſi hoc parui ducimus. Habemur enim ij, qui non ſumus, & quicquid unquam

uel optime geſſimus, in ſuſpitionem amariſſimam rapitur. Prętereа malum exemplum inductum eſt, ſed hoc nihil ad nos, Viderint alij. Adhæc mœrore affecti boni ſunt, quos DEVS mœrore non afficit, Impij homines lætificati, Infirmiores offenſi. Poſtremo retuli ipſe mihi e fœtore illo infirmitatulam, & ſcabiem moleſtiſſ. homo alioqui non admodum firmus. Sed & hoc perexiguum eſt, imo nihil, ſi commoda adnumerem, quæ inde interiori homini meo acceſſerunt. Fama terram impleuit mendaciſſima, & in dies etiam mēdacij uires acquirit eundo. Illud peruulgare iactatur, nempe quod ſim αἱρεσιώτης. O extremam omnium iniquitatem. Huic uero famæ anſam prębuit libellorum ademptio, quos eſſe hæreticos conſtantiſſ. rumor increbruit. O tempeſtatem uel om̄i mortis genere effugiendam. Age, ſi quid ſcripſi hæreticum, probetur. Ego uerbis meis ſto, nec ullius hominis authoritate a recto curſu depelli me ſinam. Si hæreticus depræhenſus fuero, ſi factioſus, ſi nouus dogmatiſta, ſi nouus legiſlator, ſi malorum inuentor, nihil ſupplicij recuſabo. Quod ſi orthodoxus, ſi unitatis amans, ſi doctrinæ apoſtolicæ ſectator, ſi legis dominicæ aſſertor cognitus fuero, quid præmij auferā? Appello iudicium Eccleſię Chriſtianę, id quod ſi nō continget, appello DEI ineuitabile infallibileq́; iudicium. Interim permanet in uoto mēs mea firma ſuo,

& cathe

& cathena infamiæ circundatus cum Paulo incedo, ſperans fore, ut ea, re exactius cognita, tollatur. Si enim quid cuiquam nocui, mori non recuſo. Si uero horum nihil feci, quę mihi impingunt, nemo iure poteſt me illis tradere. Attamē in manibus ueſtris ſum, facite quod bonum eſt in oculis ueſtris: ſed illud ſcitote, ſi me occideritis, ſanguinem innocentem effuderitis contra uos metipſos, & contra regionem iſtam. Mihi minimum peribit, imo accedet regnum cœlorum, & nomen ab æterna poſteritate feram. Mors: ait quidam: miſera non eſt, quæ ob Rempub. capitur: at quanto minus miſera, quæ ob Eccleſiam capitur? Quare cauſam iudicate, & ita facite, ut qui in alios integri eſtis, ijdem quoq; in nos eſſe uideamini.

DIXI.

A. C. S. P.

LEGISTI, OPINOR, LIBELLOS ISTOS lepidos, qui iam a Paſchate per Germaniæ regiones gnauiter circumlati, a nemine nō lectitantur. Tres ædidit primas Sectæ, unum huius aduerſarius. Si legiſti, miror, quo modo fueris adfectus. Diuinabo, quid ſenſeris inter legendum, Nempe de gloria certatur. Attigi? Sic me Seruator amet, hic eſt rei finis. Vterq; pro ſe pugnat, ſub prætextu

CHRISTI & ſponſæ. Alter nihil non facit, nihil non audet, ut cœpta conſtabiliat. Alter uidetur ſibi ſponſæ placere, quam ob rem nihil relinquit intentatum. Bene quidem ille, ſi præter ſponſam nihil plane quæreret, & tam pro re ipſa, quàm pro umbra rei dimicaret. Vterq;, uereor, cæcis oculis belligeratur. Atq; hoc faciunt tot & tantis conuitijs, ut certauiſſe uideri poſſint, uter maledicendo uicerit. Plus ego furiarum in uita nõ uidi. Nullę Chimærę, nullæ Gorgones, nullæ Eumenides, credo, fuerunt apud inferos, quando iſti libelli cuderentur. Conuitium conuitiũ tangit, ſanna ſannam. Scriptores iſtos præ ira, præ odio, præ ardore ultionis ſcio apud ſeſe non fuiſſe. Vterq; cogitauit, Age, depingam mihi illum, adeo ut fabula toto foro fiat. Vnde ſtudio acerſere etiam oportuit, inſolita & grandia conuitia, plauſibiles irriſiones, atq; extrema uituperia. Quis unquam huiuſmodi legit, uel apud gentiles? Quid poterat fingi hoſtilius, quid atrius, quid uirulentius, quid ſcurrilius iſtis libellis? Quid quęſo ſanum, quid ęquum, non enim dicam Chriſtianum, ſcribi ab illis potuit, quorum fera corda rabie tument? Si dolori non habenda fides eſt, quanto minus liuori? Multa de Theonis, multa de Bionis maledicẽtia ueteribus prodita ſunt, ſed blanda illa fuerit, ſi eam cum noſtra Theologica conferas. Ipſe uide, quid de eiuſmodi mi

litibus fidei exiſtimes. Iam conuitiorum immanium multitudinem uincit uindictæ deſyderium, quo uterq; tenetur. Nam uterque gladios, bombardas, exercitus, ſeditiones, cædes ſpirat. Pacem ore quidem ferunt, ſed ita acceſi ſunt ira, ut deletos cupiant omneis, quotquot ſuæ parti non acceſſerint. Aliqua ex parte prę ſe fert ſtylus, quod palã non auſint confiteri ob ſuam profeſſionem. Alter ſperauit in Augustano conuentu cauſſam ſuam promotũ iri, id quod quoniam factum nõ eſt, totus furit. Alter etiam ſua quadam ſpe fruſtratus. Nam is putarat fore, ut Principes & Ciuitates a Luthero ad Impe. Roma. tranſirent, minis Cæſareis adacti, quod & ipſum factum non eſt. Ille bellum Sectæ gratia ſuſcipiẽdum diſſuadet, ſed ſic diſſuadendo, bello uiam facit. Imo diſſuaſor Imperialis belli, accenſor ſeditionis eſſe pro ſecta fere uidetur. Quid eẽ aliud uult Ziſcha Bohemus, & Iudas Maccabæus? Multa premo, quę ipſum tempus proferet. Lutherus ille, qui ſe iactat Euangeliſtam, CHRISTI crucem his in libellis (quod in alijs quoq; fecit) plane reijcit. Pati recuſat Apoſtolus. Quod ſi pati oportet, non ſolus pati decreuit. Vult uerbi crucis præco, ut perſequutores e ſtrage nõ ſicci redeant, adeoq; ſperat futurum, ut toti intereant. Fieri debet, quod ſcripſit Vergilius:

Cędebãt pariter, pariterq; ruebãt Victores uictiq;.

Res eſt mire miſera. Homo DEO ſacer ex animi impotentia tantum non arma amens capit. Cauſſa iracundis conuitijs cœpta eſt, conuitijs furialibus protrahitur ac defenditur, uereor ne ferro finiatur. Magiſtri cauſſæ huius iratiſſimi ſemper fuere, populus his adhęrens, motuum ſtudioſiſſimus, & uix paucos tam in Magiſtris, q̃ in populo reperias, qui ſi liceret, per poteſtatem & uires, Papæ regnum non funditus euerterent, ut abſq; cruce ſcilicet ſecuri poſthac ipſi uiuant. Nec illis hic deforent ſcripturæ ſacræ, cōmiſſo licet ſcelere, quibus factum cōtegerent, ut ſunt egregie Amphidextri, ualentes quiduis Euangelio tueri. Tu ſcribes, ſi forte diuinãdo aberraui, quę ipſe ſentias. Spectat res ad exitium Germaniæ, Nulla ſalus bello, pacem te, o CHRISTE o rex pacis, poſcimus omnes. Hac uia tui olim Apoſtoli non plantarunt Euangelium. His modis non fundarunt Eccleſiam. Succurre laboranti Chriſtianiſmo, ruit mole ſua, ni adſis unus Atlas. Serua nos IĒSV fili Dauid, Serua fili DEI, Perimus. Vale. An. M. D. XXXI.

M. P. Q. S. P.

IPSE FRANCVS OBTVLIT SESE VLtro grammatophorum ad uos Rhenanos. Gratiſſ. fuit iſtud, uel ob id, ut eo citius libris Cornelij Taciti fruar, quos is, uti ſpero, aſportabit. Tu

bit. Tu præſtabis quæ rogaui, imo obſecraui. Carcer tibi celebrandus eſt, Nam eſt ea res, quæ ſtylum requirat. At mentem iſtam ut exuas conſulo, Subodoraris nimirum quid premam. Atrox negociũ eſt, & diuina ultione dignum. Sin nolis meũ ſequi conſilium, perdes quæ paſſus es, & cauſſam exaſperabis in caput tuum. Sapientia eſt, pati. Hæc mea eſto ſententia. Mitto uerſus, hoc eſt, memoriam quandam apud te cõmunis HESSI noſtri. Sed uereor ne, quẽadmodum ipſe mali huius nũcius eras, ita malos uerſus, a perturbato ob malum, prece auferas. Vale. Nymeciæ. M. D. XXXI.

EPICEDION IN FATVM
Henrici Heſſi.

Laurea defleto Myſtam, Toga plangito Myſtam:
Tuq; uelis lumen plangere Lude tuum.
Proh miſere extinctus, proh laudatiſſimus Heſſus:
Suauius hoc uidi candidiuſq; nihil.
Heſſia Mercurio patrio caret, orbis amœno
Vate, Schola auxilijs, ipſus Achate, dole.

EPITAPHION Eiuſdem.

Pieridum cultor, Ciceronis amator, utrumq;
Perbelle: inſano flumine merſe iaces.

Exaturare

M. P. Q. S. P.

EXATVRARE ANIMVM MEVM IN TAcito & Max. Tyrio uix potui. Percurri omnia uerius, q̃ legi. Alienis ẽm libris ceu ſuis diu immorari, inciuile eſt. Excerpſi, quæ uolui. Codex ad uos redire geſtijt, & ſpero eum iam rediſſe illæſum. Sed quid de Budæianis pandectis dicam? Bone DEVS, quod mare rerum, quod penu eruditionis antiquiſſimæ ſolidiſſimæq; ? Videbar mihi ſcilicet polyhiſtor quidam e lectione Chiliadum & Annotationum Eraſmicarum diligentiſſima, præterea Plinij ac Gellij. Deguſtaram tot alios, tum palæotericos tum neotericos Cõmentarios, Exegeſes, Scholia, Coaceruationes, Indicum promptuaria &c. Sed ubi incidiſſem in Budæum. elementarius tantum nõ puer eram. O fortunatam literarũ rem, talibus, hoc eſt, tam diuitibus, tam inſtructis, tam ſæueris adiutoribus. Nihil illi uiri abſtruſum non eruunt, nihil mutilum non reſtituũt, nihil deforme, horridum, peregrinum, huius ſæculi auribus non expoliunt: Adeo nihil propemodum eſt nunc in tenebris, quod ſciri poſſit aut debeat, p̃ſertim in re literaria. Et eſt adoleſcentes, omnino inquam eſt, quod uiros literaturæ politiſſimæ uindices, amore ſimul & honore proſequamur ſempiterno. Vetus & calamitoſum ſæculum, qua omnia diruta iacebant, abunde τὰ δῖα exibi-

latum

latum muſſat, atq; adeo diſperit. Defoſſa eſt Barba-
ries, expulſa inſcitia, fracta nugandi conſuetudo. Eò
uidelicet profecit Antibarbarus Eraſmus, uno ſaltē
libro ædito, quid futurum, ſi reliqui quoq; ſequuti
fuiſſent? Beneficium tam grande exuperanſq; DEO
Opt. Max. ſoli debemus. Nam eo uſuros præſcijt
ad pietatem pios. At uiri quorū iſthuc effectum in-
duſtria ac opera eſt, in memoria nihilominus eſſe bo
norum omnium debent. Quam laudē merentur Ita
lica ingenia? Quid illa renaſcenti humanitati nō con-
tulerunt? Paucos e multis, amore ſimul & gratitudi-
ne ſic exigente, nominare libet, Celebrentur omni-
um literis & euehantur iuſtis laudibus: Gaza, Sylui-
us, Vallæ illi, Lætus, Sabellicus, Barbarus, Agrico-
la, Politianus, Philhelphus, Mirādula, Ficinus, Beſ-
ſarion, Fauſtus, Coelius, Mantuanus, Omnibonus
Leonicenus, Tortellius, Torrentinus, Mapheus,
Vergerius, Chryſoloras, Franciſcus Barbarus, Ca-
maldulenſis, Pontanus, Blondus, Palmerius, Guari-
nus Veronenſis, Calderinus, Raphaël Regius, Lan-
dinus, Celtis &c. ut obiter prætercam Trapezonti-
um, Aretinum, homines non maximi ſolum nomi-
nis, uerumetiam maximos. Tranſeo item prudens
Crinitum, Perottum, Abſtemium, Coſmum Pacci-
um, Aſulanum, Hadrianum Cardinal. Liburnium,
Vuimphelingum, Omittendi plane nō ſunt Aldus,

M Capnion

Capnion,Beroaldus,Crocus,Braſſicanus, Longo-
lius,Huttenus,Mutianus,Cæſarienſis,Moſellanus,
Pyrckeymerus,Amorbacchij,Ceporinus, Trebeli-
us, Philomuſus &c. Nam eos modo καταλέγω,quo-
rum præſentiam mors ademit,at famam reliquit. Vi
ui hac pia recordatione nondum indigent, quos &
ipſos tamen omneis in animo geſto, ac impenſe dili-
go. Ablati uero illi a terris, uel ob hoc libentius per
occaſionē mihi reuocati in memoriam ſunt, ut eſſent
ὑποδείγματα ſuperſtitum: Vtq; ij ſuperſtites, quos ne
mo non nouit, nomenclaturis Heroum tātorum fe-
rirentur,ne: ſi qui faciunt: illis inuidere fruſtra per-
gant,& ut pudefacerem,qui illorum pro ſuis uendi-
tant ſudores, ſceleratius dicam an impudentius. De-
bet illis Europa renaſcentiā ſcholæ latinæ,& omnes
fere iſti, quos tumultuario recenſui, intra hoc ſæcu-
lum uixerunt,Romani,Florentini,Veneti, Germa-
ni. Vtinam plura monumenta talium procerum no
bis per temporum mutatiões reliqua facta fuiſſent.
Vtinam proni plures illorum ad calamum tam fuiſ-
ſent,q̄ ſunt noſtratium quidam. Supereſt ut extanti-
bus grati ac beneuoli ſimus. Qui ſuperſtites ſunt,ſu-
perent priores,non gloriæ, ſed utilitatis ſtudio. At-
tamen uix a prioribus princip ij prærogatiuam aufe-
rent poſteriores,quantumuis eruditi. Partis nos uti-
mur,non paramus. Nonnulla quidem inuenimus,
ſed ob-

ſed oblata relicta, ſubminiſtrata denique occaſione. Optandum perquam eſſet, ut nobiſcum habitare, et agnoſcere præceptores diſcipuli ualeremus. Ecce quò prolabor, dum Budæi unius laudatiunculam parabam? Illud citra controuerſiam confitẽdum eſt, nempe Budæo iſto & Eraſmo nunc magiſtris uti ſcholas potiſſ. At hi uſi prioribus admodum ſunt, nec inficiantur. Rhenano neſcio quid maximum & immenſum debemus, utpote recuſori climatorique ueterũ Authorum. Oecolampadio plurimum item debemus, quippe latino interpreti græcorum Theologorum. Vtinam hoc ipſum facere Melãchthon & Ioachimus ille mallet, q̃ priuatis modo rebus præeſſe. Germanus Brixius, Morus, Linacer, Gryneus, Zieglerus, Vadianus, Viues, Fortius, Appianus, Mycillus, & horum ſimiles, propterea ꝙ de bonis literis bene merentur, & Europam præclaris operibus illuſtrant, plurimo honore digni iudicari debẽt, inter omnium ſtudioſorum ſodalitates. Vale. Nymeciæ. Anno. M. D. XXXI.

M. B. F. S. D.

VALEMVS ADHVC DEI BENEFICIO. Georgius meus decem plus dies dyſenteria laborauit, ſed clementiſſ. Nõ enim inde minus luſitabat, garriebat, uictitabat. Excrementum

omne ſanguis & ater, nonnunquam rubiuſculus, ſæpe merus. Speramus exulceratione ſopitam. Me meus morbus per ſeſquimenſem nõ repetijt. Hunc medico tibi nominarem, ſi tam mihi eius eſſet cognitum nomen, quàm expertum eſt tormen. Certe a Scotomia cœpit, idq; ante biennium & quatuor menſes. Doctor Auguſtinus iudicauit inſpecto lotio peripneumoniam eſſe, id quod ego non cõtemnens, mire multa & uaria aduerſus eam ſumpſi. Alij putant Catarrum eſſe propter humiditatis fluores. Tales nuper noctu per nares multos ſenſi. Illud certiſſ. apud me eſt, quicquid id morbi ſit, e capitis uitio humoſo in inteſtina manaſſe. Scripſi, ni fallor, antea ad te, quo cruciatu peſtis illa pectus meũ angat, ringat, ſtringat, et tm̃ non enecet: Et quõ mox renes peruagetur, uſqueadeo, ut Nephritis fere aut calculus exiſtimari poſſit. Ipſo aggreſſu om̃ia corporis membra eneruat, optimũ iſthuc, quod ſpiritum nõ excludit, nec detinet. Nupera ægrotatione ipſum quoq; ſtomachum ad uomitionẽ coëgit. Nec unq̃ fuit tam durum & nouercale, ut non edere ac bibere libuerit, ſimulac dolor reſidiſſet. Tu ex his collige, quid nã mali ſit. Scabies nũc moleſtat, unde pruritus diurnus & nocturnus. Sed cõtra hanc nihil remedij utor, ne malum paruũ pellens, maximum ſtultus mihi aſciſcam. Vale. Nymeciæ. Anno. M. D. XXXI.

Epiſtola

EPISTOLARVM GEORGII VVICELII AD FRATRES,

LIBER SECVNDVS.

M. B. F. S. D.

CONIICIO, QVAM SCIRE SEM- per aueas, quî mihi cum noſtris con ueniat. Significabo paucis. Reperi eos quales reliqueram. Habes uni- uerſum. Mutata eſt religio, mores ue tuſtas tenaciter adhuc durat. Quæ res quàm animo meo probetur, haud tibi obſcurum eſt. Iactata eſt prodigialiter Euangelica doctrina ſe- ptem amplius annos, ſed nihil Euangelicum adhuc uideo. Culpam tranſcribo Euangeliſtis iſtis, qui car- nale Euangelium inuexerunt, cui carnalem addidere uitam. Atq; ita effecerunt, ut nunquam licentius pec catum ſit, nec deteriora fuiſſe tempora, conſtet. Faxit DEVS, ne perpetuo exoculati ſimus. Populoſiorem patriã nemo uel octogenariorũ uidit. Ego uix quar tam gentis noſtræ partem de facie noſco, adeo intra octennium creuit. Fouet ciues egregios, iuuentutem præclaram. Ciuitati acceſſit nitor quidam ædificio- rum, & non contemnenda munitio. Eaq; eſt ciuita-

tula,quę non uſq; quaq; trepidet ad belli rumorem. Habet hic,crede mihi, filios haudquaquam degeneres Mars,habet ſuos & Pan. Bacchus uero omneis, idq; ob nominis, opinor, affinitatem. Cultus non immodicus eſt,quantum cernere contigit,& ueſtræ luxurioſæ diſſimilimus, ſiue hoc opes recuſent, ſiue exempli peregrini contagio prohibeat. Munditia tamen in cultu eſt,ſed aliquanto exquiſitior,q̃ ante decennium. Mores ſunt perditi, & quos cum cæteris Euangelicis communes habeãt. Puerilis ætas ſuo ingenio,hoc eſt,ſuæ nequitiæ imprudẽter relinquitur. Callet probe turpitudinem, & bellè æmulatur ſenij facta. παιδεία nulla, metus nullus, pudor uix tenuis. Sepelitur uino oppidum non ſemel in hebdomade, quam ueſaniam nonnulli temeti copiæ (quæ eſt malorum materia)tribuunt. Miror ſępe,unde nam tantum pecuniæ illis,quantum in uina profundunt,homines,ut ſcis, minime pecunioſi. Demiror tam cito oblitos frumentariæ penuriæ ter ac quater miſeros, qua anno ſuperiore uexati erant. Excedit enim memoriam patris mei par annonæ caritas apud noſtrates. Illud pulchrum,quod nunc uilior uictus eſt. Paruo emuntur omnia propemodum, quibus indiget noſtra mortalitas. Porro ita mihi cũ conciuibus conuenit. Bona horum pars me non uidit. Rariuſcule enim in conſpectus uulgi prodeo,nõ grauatim proditurus,

diturus, ſi quid cuiquam commodare queam. Ma-
gna pars me conſpectum uix nouit, utpote lardo &
zito Saxonico corpulentiorem, id quod ſatis mirari
de illis nō poſſum. Tam frequentes, ut antea, meum
aduentum honorario uino gratulati non ſunt, ſeu
quia ſæpicule hoc antehac factitarunt, ſeu quia no-
runt me luculēta pocula illa odiſſe. Vtcunq; eſt, ego
gaudeo. Iam me in paternis ædibus Muſis ſacris red
dito & ſilente, incipit populus ſubdubitare, num ue
tus Vuicelius, nec ne redierim. Suſpitionem auget,
quod pro more nō concionor. Tandem exijt uox:
haud ſcio unde primum nata: me Lutheri antidicon
eſſe. Præterea qui mihi erant iniquiores, ſpargebant
famam, me Anabaptiſtarū & Zuuinglij partes ad-
iuuare. Quo factum, ut me priuatim adierint ſynce-
ri amiculi, qui me monendum ducerent. Verum iſti,
auditis omnibus, acceperunt ſatisfactionem. Interea
ſicubi uocabar ad cœnam fautorum (hoc non ampli
us quater trimeſtri ſpacio toto factum) cœpi nonni-
hil, occaſione data, de rerum præſentium ſtatu con-
queri. Nec aderat, cui non cuncta uerisſima uideban
tur, quæ pro loco licet, & nō ſæuere referebam. Vſu
quoq; uenit, ut nunc me inuiſant nonnunquam pi-
entiores aliqui interrogantes τὰ τῆς πίστεως. Et ſunt
complures boni uiri, non extremi profecto loci, qui
me nuper rogarunt, ut ſibi aliquando liceat multa
mecum

mecum de cauſſa colloqui. Talium aliquot ſunt in uicinis oppidis. Vos ſuperi, quot hoc in oppido uiuunt ciues, qui me quotidie lubentes adirent ſciſcitaturi audituriq́;, niſi periculo uetarētur. Nec quidam magis dolent, q̃ q́ a Cathedra publica prohibeor, quam nōdum tamē ambiui. Attamē ea, ſi quoq̃ alio tempore, nunc mihi maxume opus erat, e qua nimirum toti populo, quicquid eſt negocij, libere detegerem, meq́; omni ſuſpicatione citra fucū liberarem. Sacerdotum præconum ſuperbia me uitat, adeoq́; nō ſecus odit, ac atri limina Ditis. Sed ego eos, non minus curo, q̃ paluſtres ranas cum ſuo Brekekekex coax coax. Et ô prodigium, Tacens id hominum genus offendo, Quid quæſo futurum, ſi ruptis linguæ clauſtris declamitare in eos cœpero? Feruent in me odia aliquorum, ſed non inueniunt, quo ea uelent, adeo DEO laus, nihil irreligioſum, nihil criminoſum mea habet fama. Quidam affinium, quos mihi Ioannes, beatæ memoriæ, frater meus ducta uxore fecit, id de me ſentiunt, quod de Domino conſobrini in hiſtoria Euangelij: honeſti alioqui homines. Pluri mis in animis lateo niger, qui tamen uultu iſthuc diſſimulant, uerum ebrij effutiunt, q́ ſobrij in pectore premebant. Sunt qui loquentem, ceu Corycæi obſeruent, ijs niſi conſyderate loquar, protinus ſum neſcio quis. Sed Dominus omnis terræ gubernat cor

osq́; me-

osq; meum, ut ab Orthodoxia nihil delyrem. Illud conſtat, adeo omnia nunc eſſe exacerbata, ut tutum minime ſit inter Euãgelicos Euangeliũ confiteri, niſi uelis Lutherizare, hoc eſt, ita Euangelizare, ut filios ſectæ liberæ nõ offendas. Nam ij uitam æternam ſibi pollicentur, ſi credant modo, utcũq; uiuant. Audiſti breuiter, quæ augurabar te ſcire uelle. Verum non eſt, ut inde quicquam moueare. Sto certus DEI uirtute, & eiuſmodi me laturum ſciebam. Gaudeo quod uel pauci ſunt, qui rectum æquumque iudicabunt. Pungit poteſtatem tenebrarum, quod ſectas inſectamur, & prￄſertim Lutheriſmum, qui ſi diu ſtabit, ducet cõiuratos in Paganiſmum, & ſenſim in Pythagoræ placitum, qui de DEO dubitabat, mox in Diagoræ ſententiam, qui eſſe DEVM negabat. Epicuriſmum iam pene uidemus, quum ſint, qui licet DEVM eſſe credant, attamen nihil curantem autumant. Quod ad uitam attinet, iam diu in confeſſo eſt, quid ſit maior Sectæ pars, Nempe Sardanapalitæ, portantes authoris epitaphium in animo, Ede, Bibe, Coi, Cætera ſunt nihili, & habentes Euangelium in ore. Si iſta uita, iſtis operibus, iſta latria cœlum appræhendemus, ſtultiſſimi fuere patres martyres, quos olim uia arcta ſecundum archetypon ducis ſui ingreſſos nouimus? Si hￄc eſt doctrina Euangelij pura, certum eſt, doctrinam apoſtolorum puram non

N fuiſſe.

fuiſſe. Si hęc eſt Eccleſia CHRISTI, neceſſe eſt, primę-uam CHRISTI non fuiſſe. Sed hæc alias. Inaudiui quid hoſtilium uerborum in me expuerit Apoſto. ueſter. Ad cuiuſmodi reſpondeo: Sit nomen domi-ni benedictum millies, & iterũ millies benedictum. Mens mihi præſagiebat, dum Nymeciæ adhuc de-gerem, fore ut ipſo machinante, in antrum denuo ra-perer. Propterea, præter alias cauſas, maturaui abi-tum, & nondum abijſſe pœnituit. Porro hic ſum in manu DEI Opt. Max. Si quid in me habet, agat ſcri-pto, non ui, non tyrannide, ut liceat agnoſcere Apo-ſtolicum. Si falſitatis aut noui diſſidij conuictus fue-ro, nihil ſupplicij deprecabor. Noſti quod ſumpta fi-ducia ante, ipſum adierim, q̃ illinc diſcederem, audi-turus eius erga me uoluntatem. At nihil audiui aſpe-rum, nihil hoſtile. De Ioanne Campano multa mihi referebat, quem ut familiariter noui, ita illius inſtitu-tum plane mihi incognitum. Scripta illius nunquam uidi, DEO teſte, & malum quippiam ab eo nunq̃ au-diui, eodem teſte. Verum a Campani negocio abun-de me in Apologeticis purgaui. Dixerat me dolo e Saxonia demigraſſe, fictis ad hoc literis euocatrici-bus ſub patris titulo &c. Peruellem, homo ſic graui-tatis Theologicæ menor fuiſſet, in quam tam impu-dens mendacium non cadit. Sed non opus, tam ma-nifeſta diluere. Si quid in me tentabit, non ero elin-

guis.

guis. Tuebor meam Innocentiam cum Hieremia ac Paulo legittime,modo per hoſtium uiolentiam liceat. Noui hic nihil eſt quod te ſcire cupere arbitrer. Principi Heſſiæ noſtræ alta pax eſt, nec audio qui eum infeſtet. Nuper a ſubditis pecuniam ſubſidiariam rogauit,non poſtulauit exactionem:Ipſemet rogarat & uerbis blandis atq; familiaribus. Faccha noſtra ſeptuaginta dũtaxat aureos pẽdit,idq; ex ærario curiæ,ciuibus nõ grauatis. De mutua Heluetiorum ſtrage forte audiſti.Euangelicis ſuis CHRISTVS non affuit,q̃tumuis crederent. Tempeſtiuum eſſet, tẽpeſtiuum eſſet,inquam, ut rem tandẽ Cati cõſyderaremus.Subindicat euentus iſte,quid futurum ſit, ſi qñ Carolus Cæſar una cum totius Imperij Romani ſuppetijs expeditionem in nos fecerit. Da pacem domine,& tolle lõgæ pacis mala. Magiſtratus captos aliquot Anabaptiſtas carceribus publicis cuſtodit,& ipſum Rinchium quoq; . Princeps nondum in eos animaduertit,ſed hoc quotidie expectatur. Iſtorum hominum ſecta, oĩbus facile inuidiam mouet,qui uel mentionem eorum faciunt.Qui aliquid de DEO, de uita Chriſtiana, in improbos ſæculi huius mores dicit, riæ iſtum inſignem retinctorem eſſe oportet. Et ſunt,qui eam notam fugiendam crebris potationibus cenſeant.Nam eo perduxit orbem libertas ue ſtratis Euangelij,ut ſi quis detrectet cum ebrioſis ſu-

ibus uolutari, hoc eſt Sodomiζειν, at uero uitæ corri-
gendæ ſtudeat, is ſit retinctor oportet. Qui paupe-
res illos modico uillo refocillandos cupit in uincu-
lis, iuxta Lamuelis legem, Adeoq́, qui in colloquijs
illos Vulcano aut Neptuno inclementer non adiu-
dicat, is Retinctor ſit oportet. Rinchium ueterem ſo
dalem, per literas monui, ut Anabaptiſmo renuntia
ret & doceret quæ propius ad ſalutem animarum fa
ciũt, ſed in ꝓpoſito perſtat. Vir is eſt incredibili for-
titudine, uita auſtera, & excellenti eruditione, ſi mo-
do, fauente DEO, ab illa Retingendi dementia auo-
cari poſſet. Quod uult DEVS, fiat, λοιμὸς paſſim graſ-
ſatur, nõ ſecus ac ſuperiore anno λιμός. Non eſt iam
tutũ ambulare inter Fuldam et Erphordiam. Quot-
quot enim oppida ac Vici medij, hos corripuit lues,
excepta noſtra ciuitatula. Attamen huic grauiter im-
minet, & iam tertiò in ędes quorundam inuaſit, uno
atq́ altero elato, ſed incuſſo impœnitentibus terro-
re, tertiò aufugit. Expectatur autem rediturum ma-
lũ ubi ultori DEO uiſum fuerit. Tui memoria omni-
bus in patria grata dulciſq́ eſt. Fratria tua paupercu
la eſt, opem tuam inclamat, Nullubi rectius colloca-
ueris Eleemoſynam. Vale. Facchæ. Vigeſimo
quarto Decembris. Anno M. D. XXXI.

Legi

B. R. S. D.

LEGI LITERAS TVAS INIMICAS ET damnatrices,ſed falleris Raidi falleris,ſi exiſtimes me ad id genus popyſmata terrefieri. Occallui propemodum ad uoces Cyclopicas & horriſonas,quibus quouis flecti leues ſolent. Deſine uero o amice Raidi deſine iraſci. Nam ira hominis iuſtitiam non operatur. Et uix credas, quàm immane ſpectrum ſit iratus homo. Diuus Baſilius talē monſtrum mire depinxit in Homilia quadam, hanc uellem modo legeres. Adeoq; poëta gentilis uidit hoc, quando caneret:

Pallor in ore ſedet, Macies in corpore toto,
Nuſquam recta acies, Liuent rubigine dentes,
Pectora felle uirent, Lingua eſt ſuffuſa ueneno.

Alecto adeſt, quæ ſolet,ut ille ait, unanimes armare in prælia fratres, atq; odijs uerſare domos. Iudicabam te infractiorem eſſe, q̃ ut tui ita impotens tumultuareris, & integriorem, q̃ qui tam ſubito ueteris amicitiæ rumperes uinculum, immemor omnis habitæ conſuetudinis. Sed ad rem. Impingis mihi mendacium, quod dicis me ad te uenturum pollicitum, nec ueniſſe: quum ſcias me addidiſſe in templo tuo: Veniam, inquiens, ſi per nuptias licet. Et ſi adeo conſpectum tuum uitauiſſem, non tum iuſſiſſem, ut filius thalami, unà nobiſcum pranſurus ires. Atque

hoc non ſolum,ſed & urſi ut comitareris,cauſſans te laboraſſe copulãdis nuptŋs,unde dignum,ut de nu-ptŋs ederes. Quod uero de Ioanne Moro comme-moras, plane recordatione aſſequi nequeo,quid id hominis ſit,tãtum abeſt,ut meminerim quod tu ſcri-bis,me illi Moro dixiſſe. Verum ita res habet: Rede untes a tua Ciuitate equitabamus unà ſemimiliare plus minusue Crucibergenſis & ego. Soli igitur col loquebamur ſuper uarŋs rebus horum temporum, id quod ille nocte proxima,mecum quippe cubans, efflagitarat, huic per occaſionem reddidi cauſſam, quur me nõ pœniteat quo minus te non inuiſiſſem. Nam,inquam,futurum erat,ut ſi cum eo miſcuiſſem ſermones,eiuſmodi forte incidiſſent, qui Raidiũ of-fendere poterant,hominẽ prodigioſe Lutheranum, cuiuſmodi ille Cratoni ſignificaturus, magnam inui diam in me forſitan concitaret, idque ad eiectionem uſque, Propterea potius eſſe, abſtinuiſſe ac tacuiſſe, dum ratio poſceret. Quid iſthæc uerba faciens Rai-di deliqui? Iure iurando affirmare poſſem,me eo ani mo Hersfeldiam non ueniſſe, ut te non alloquerer. Nam perſuaſum mihi habebam, parochum te nu-ptŋs non intereſſe non oportere. Quare ſi te alloqui refugiſſem,Hersfeldiam non ueniſſem. Nuper ante diſceſſum e Saxonia Lutherum ipſum adŋ, & affa-tus eum,relicta ualedictione,abŋ. Tantum,crede mi
hi, animo

hi,animo meo roboris ſupereſt, ut huius ſectatores ac membra libere alloqui ualeam. Sed quid ni tu me adijſti, quandoquidem neglectam conuentionem tam ſiniſtre eleuas? An non æquius erat,te hoſpitem adamatum inuiſere? Si me ita amore complecteris, quur me non in ædibus Alberti quæritabas? Aut quis te uetuerat,ne ires in domũ Melſungij,maxime conueniẽdi Vuicelij tui grã? Iã ſi ipſe ad te ueniſſem, non ſolus ueniſſem, ſed cũ ijs forte ſtipatus, quos tu ægre tuliſſes domi tuę (ut iam ſunt homines male fidi) & illi ipſi uinolentijs ſuis noſtra repreſſiſſent colloquia,ꝗ auebas. Nam quis locus eſt ſeueris ſermonibus in nuptijs,circũſtrepentibus undique poculis, ſonitante,tripudiante,breuiter furente temulentorũ turba? Quod eiectionem ſubtimebam,non eſt quur uſqueadeo mirere. Scis enim temporum iſtorum ferreorum iniquitatem indicibilem. Qui diſſentit a temere receptis dogmatis, is ilico in periculũ uocatur. An mentior? Neſcis iſtas uoces, Anabaptiſta eſt, Artophagus eſt &c̃.etiamſi ab ijs,quos nominaui,longiſſime abſit, qui culpatur? Exoculata ſunt hominũ iudicia,nemo uult quod rectum uerumq; eſt dignoſcere,ſed omnes a præiudicijs pendent, contraria hiſce damnãt,nec habetur ultra ſcripturæ ratio: Quid, clamant, Scriptura? Scriptura omnis noſtra eſt,nos habemus uerbum,nos ſapimus ſoli,nos recta gradimur

mur uia,nos filij DEI. Labia noſtra a nobis ſunt,qs noſter dominus eſt? Vide Raidi quid facerem in tanta animorum peruerſitate? Sunt qui ad quiduis credendum adducantur & quibus eadem opera perſuadeas, ut credāt(quod ſcripſit Plinius) eſſe in Aſia cautem horrendam uno digito mobilem, at ſi toto corpore impellatur, reſiſtentem. Omnia a quocūq;, quandocunq;,de quocunq; prolatum credunt nihil trutinantes,ut neceſſarium erat. Cenſes ne illud Catonis locum hic habere:

Proximus ille DEO qui ſcit ratione tacere?

Eſt enim aliquando tacendi quoq; tempus, & noſti Propheticum dictum Amos ac Syrach. Loqui poſſum, ſubminiſtrata DEI uirtute, ſed ubi auditores ſunt,ubi rogor,ubi res poſtulat. Cæterum quid opus erat, ita animo ringi? Dixine Cratonem & te me eiecturos? Quo argumēto colligis me de uobis, ut de ſanguinarijs ſuſpicari? De Cratone magnifice ſentio,nec credo eum mihi inimicum,Imo habeo illi gratiā,quod exuli & egeno mihi bene uoluit, quod me aduerſus calumniam defendit, quod reſtitutum cupiuit,quem nō dubitauit, tyrannide Dynaſtæ cuiuſdam adulteri e poſſeſſione eſſe deturbatū. Quid, quod de principe illuſtriſſ. melius ſentio, quam ut hominem indicta cauſſa eijciat? Nicodemicum illud altius,credo,imbibit,q̄ ut in inſontem ſæuiat. Quale

autem eſt

autem eſt illud? Lex noſtra non iudicat quenquam, niſi prius audierit ab ipſo, & cognouerit quid faciat. Spero illum Traiani Imperat. uirtute prȩditum, qui amari q̃ timeri maluit. Et Auguſtus Imper. dixit: Nihil minus congruere principi, quam temeritatem, hoc principem noſtrum ſpero, inquam et ſentire, & minime omnium eſſe temerarium. Si ſchiſmata molior, aut molientibus ſuffragor, age, exaudiat. Imo tota inde inuidia & perſecutio continua me degrauat, quod ſchiſmaticis non ſuffragor, ſed refragor. Prȩterea iacis in me illud dominicum: Nolite iudicare. Mi Raidi, uter alterum iudicat? Tu me non audiſti, nec me penitus cognouiſti, & tamen ubiq; me iudicando mordes, præſertim cum in fine amicæ epiſtolæ tradis me diabolo. Vbi ſimile ego feci tibi aut alijs? Et dic mihi per DEVM bonum, Quo uos ſpiritu tam protinus pronunciatis in homines? Artificialiter admodum calletis nigræ ueſtræ ſucco loliginis, non depingere, ſed diſpungere alios, idq; ob nullam cauſſam niſi quod θανάσιμον μελίκρατον ὑμῶν prudentes optare uitent. Condonet tibi uiolentum, & blaſphemum iudiciũ de me tuum Opt. Max. DEVS. Quod de Romelio ſcribis, nõ citra admirationem legi. Exiſtimaui hominem illum probiorem, & mihi ex ueteri Hersfeldenſium ſodalitate deuinctiorem, q̃ qui ſpargere eas uoces audeat, quæ ut maxime ueræ eſ-

ſent,non debebat tamen amicus ita tergiuerſari. Cur Romelius mutus erat, quando hæc uerba ex me audiuit? Proh hominum fidem. Sed excedendum mihi eſt calidum iſtud prandium. Minime inficias eo, quę iſte prodidit, non quod ea adhuc penitus recorder, ſed quod non ualde ſecus ſentiam. Contuli fortaſſe ſchiſmata quæ iſtis annis pręter omnem opinionem inualuerunt, & quæ nemo facile uniat ſedetq;. Horum prætuli Lutheranum, nam ita ſcribis, cætera huic poſtpoſui. Num ita habet? quid culpas ergo immerentē? Prætuli cauſſam Lutheri. Quid amplius quæris? Dices, cauſſam uocas, cur nō potius aliud? Quid aliud uocem Raidi? Ipſe Melanchthon cauſſam Lutheri uocat, & idem complures. Quid uero de Anabaptiſmo ſentiam, tibi opinor non obſcurū eſt, partim ex meis ad te literis, partim ex colloquio, quando diſcederemus a Marpurgenſi ciuitate. Dico eſſe ſcelus, hominem tinctū retingere, quemadmodum in decreto Pontificio dicit̄. Dico licere infantes Chriſtianorꝫ tingi, ſicut hoc a mille amplius annis factū legimus. Fertur illos plus habere errorum, q̄ Anabaptiſmum, ego eos non numeraui unquam, Nec ſcio quinquaginta ne ſint errores, an quingenti. Videat Romelius quid dixerit. Audiui illos grauiter alicubi deceptos. Inſuper legi q̄ Auguſtē̄ſes et Heluetij contra eos ædiderunt. Si uera omnia ſunt, quorum inſimulantur,

mulantur, næ illi impudentes, & abſurdi hæretici ſunt. Vtcūq; eſt, ego ab iſta hæreſi alieniſſimus ſum, nec cum ullo horum cōmunicaui, niſi cum uno atq; altero, idq; reuocandi ſtudio, non approbandi. Vita quorundam mihi cognitorum ſemper mihi arriſit, & niſi ficta eſt, optarim ad eum modum uniuerſos uiuere, qui ſe Chriſtianos gloriantur. Si quid mali alunt, ego neſcio. DEVS iudex eſto, cui abſcondita cordis cognita. Quod ſcio loquor, Quod uideo teſtor. Rinchium apud noſtrates in publica cuſtodia aſſeruatum per nepotem ad Palinodiam anabaptiſmi ſolicitaui rogando atq; monendo, ſed ſine effectu. Dicitur Chriſtiane docere in multis, Ipſe eū non audiui, nec uidi, præterquam Lupenitię, quum nondum eſſet in hunc errorem lapſus. Vtinam res ad felicem exitum ſpectaret. Sententiam meam de Artophagis identidem noſti uel ex loquaci illa epiſtola, quam tibi reddidit Ludimagiſter meus. Dico, panē eſſe corpus domini ſecundum uerbum domini ueraciſſ. Hoc docui, hoc rogatus ſæpe confeſſus ſum. Teſtātur tale ſcripta mea. Nec ſi aliter opinarer, metu ullius diſſimulare uellem. Cæterū quod dixeram, me poſthac concionari nolle, nam doctrinam Lutheri non diu duraturam, equidem mi Raidi ſępenumero adhuc teſtificor. Non quod in totum & omni Cathedrę, ſed Cathedræ modo iuratę in uerba Ma-

 giſtri,

giſtri, qui CHRISTVS non eſt. Poterit fieri, ut denuo doceam publice, ſed iuſſus, ſed liber, ſed orthodoxus. Nolim mihi linguam uinciri et frenari ad cuiuſuis nugatoris arbitrium. Detur mihi itaq; cathedra, e qua concionari liceat ſecundum formam antiquiſſimorum Concionatorum, & mirum ni ſuſcepero. Iam uero quod doctrinā iſtam, quam uulgo Euangelicam uocant, non diu duraturam autumaui, certe omnia euenta clamitant. Et niſi eſſes plus æquo ſtupidus, ſentiſceres idem in quotidianis cauſſæ iſtius deliquijs. Adparet hoc in occaſu rerum. Ipſe contemptus qui ueſtro merito in uos effuſus eſt, de exitu pronunciat. Verum hic pateret campus, de cauſſa ſerio diſſerendi, ſed hoc præter inſtitutum eſt, & ultra epiſtolarem modum. Scribis de odio quod depræhenderis in me in comitatu a Marpurgo. Rogo te uero quid iterum tam inimice iudicas? Cur protinus interpretamini odium, ſi quis ab aliquo diſſentiat? Religio eſt, timor Domini eſt, ſapientia eſt euigilare e tenebris erronearum opinionum ad lucidiſſ. ueritatem. Audiebas id temporis mihi Lutheranę Eccleſiæ ſtatum non probari, cuius rei demonſtrandæ duos libellos ad pręlatos ipſos, penes quos rei ſumma eſt, ſcripſeram. Hos tibi domi tuæ uidēdos exhibui. Si odit, qui diſſentit, ideo non ab antiquis hæreticis diſſentiamus, ne eos odiſſe uideamur? Ego nemi-
nem

nem odi, qui pro omnibus DEVM quotidie oro. Quod ſi improbius inſtes, rem odi, non perſonam. Adhæc ſcribis me tuam concionem repræhendiſſe, quam me auditore habebas. Summum hoc mendacium eſt, a quocunq; tandem confictum ſit. Ego laudibus uexi eam, uel Alberto teſte, maxime propter uicia, quæ ex Pſal. xiiij. non inſcite damnabas. Erant uero, qui reſponderent, tales non ſemper fieri conciones, ſed hanc nobis audientibus forte ad gratiam factam. Hoc nihil ad me. Si recte concionaris, mercedem accipies. Tibi luditur, mihi nihil, Ad eum modum mea non magni referre arbitror, quod Lutherum ad aſtra uſq; Empyrea tollis. Tribuis illi palmam arcemq;. Eſto ſane, primus, ſolus, unus docuerit Euangeliũ, intra mille quadringẽtos annos, Cęteri ſint atheoi, & ranæ Ægypti. Sodes fruere animo tuo. Nam dulce eſt etiã deſipere. Quid ad me, eſto præterea DEVS, eſto ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα, λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα Lutherus? At tibi, mihi non item. Scio quos ego duces ſequar. Hos quantumuis de ponte deijcias, deiectos calces, calcatos condemnes, condẽnatos crucifigas, crucifixos diabolizes, Attamen ij ſunt, quibus indignus ſis, matellam porrigere. Noui quãtum Luthero debeam. Quod debeo, tribuo, nihil ultra. Deinceps tragice tumultuaris, dicens me denigrare in conuentibus, eundem DEVM Martem

 Lutherum

Lutherum. Reſpõdeo: Etiã atq; etiam tu homo bellus es, qui omnia quæ contra me ſcribis, ex inani rumore uenatus ſis. O CHRISTI purum præconem, qui nihil ſolidũ, nihil certum in eum ſcribere poteſt, quem obiurgat. Et quid ita in me exerces dominiũ? Num ego tuum mancipium? Aut ambis ea occaſione Viſitatorum munus? Contingat tibi, quod ambis, adeoq; neſcio quid ſplendidius. Ad inſtitutum reuertar. Non nego aliquoties incidiſſe ſermonem de Luthero in cœnis (quas tamen ſemper defugio, domi meæ ceu in Cochlea manſitans, teſtibus etiam maleuolis) Factum itaq;, alio aliud loquente, ut ipſe quoq; de hominis ingenio aliquid dixerim. Nã ſcis ex poëta uitium tanto eſſe conſpectius, quanto qui peccat maior habetur. Dixi uero, quod ille longe ſecus adfectus ſit, atq; ſancti Apoſtoli, quorum uice integrius alijs fungi ſe profitetur. An fallor? Confer hoſce quæſo, Imo confer illũ cum ueteribus epiſcopis, & erunt diſſimilia pleraq;. Quid, quod tantum iræ (quæ eſt breuis inſania) tãtum odij, tantum uindictæ, tantum tyrannidis, tantum maledicentiæ, tantum arrogantiæ, tantum audaciæ, tantum luxus, tantũ molliciei Mileſiæ, uix in ullo pſeudoprophetarum aut hæreticorum inuenias. Nec huiuſmodi tu neſcis, ſed te delectat polypus Agnæ. Quid inquies, proficit, ſi in uitam eius abſentis dicas? Reſpondeo:

Quid

Quid proficit, quòd uos in epiſcopos, abbates, cano‑
nicos, principes & ciues non Lutheranos ſine mo‑
do fineq́ dicatis, idque clam ipſis? Inter quos nullus
eſt, quem probetis. In quibus poculis non laceratis
Sacramentarios? Quando non Crotū, quando non
Draconitē, Petreium, Vrbinatem, Cæteroſq́ refra‑
gatores dente Theonino rabidoq́ arripitis? Vt inte
rim de me nihil dicam, qui non ignoro, q̄ amice me
Vuittenbergæ tractent. Ad huiuſmodi tacere nos
uultis, ut uobis ſolis conueniat male loqui. Age, Ma
lo iſtud uobis, q̄ mihi conueniat. Dixi uero in eius ui
tam effœminatiſſ. non ulciſcendi gratia, quemadmo
dum ipſi facere cōſueuerunt, Sed ut cognoſcāt, quo
loco res eorum ſint, ſi quidem talem habeant uię ſuæ
odegon. Nam certum eſt, arborē e fructibus agno‑
ſci. Nec ueriſimile eſt, ut is omnium optime doceat,
cuius uita tam mundana eſt. Satius longe eſſet, ut q̄d
de Origene legitur, Luthero congrueret: Hic eſt qui
quale uerbum habet, talem uitam habet. Quod ſi ita
eſſet, quem non puderet quippiam mali de eo dice‑
re, faciat mendaces, qui ſunt dicaces, uita ſanctiore.
Neq́ enim ſolus ego de eius loquor rebus. Regio‑
nes plenæ ſunt Lutheri luxuriæ & tyrannidis. Certe
laudare non poſſum, ſi quid laude caret, & ſi te rupe
ris. Video Manticæ, q̄d in tergo meo eſt, laus DEO.
Igiturne cum periculo Germaniæ diſſimulanda erāt

Tubera

Tubera iſtius prophetæ? Nondum Raidi rem plane detexi. Fiet uero, ſi uolent. Porro ueterum exemplis iuuor, qui non bene de aduerſarijs ſcribebant, quia non bene illi uiuebant. Fecerunt uero hoc, ut reducerent aſſectatores. Ad ultimum uis tibi reſponderi, quid de doctrina iſta exiſtimem. Abunde hoc ex ſuperioribus opinor tibi conſpicuũ eſt. Vellem ſapientius nos in pleriſq; iam pridem geſſiſſemus. Si te nullius, at me multorum pœnitet, quæ uelut ex Tripode certiſſima p̃dicaui feciq;, neſcius hominis eſſe cõmenta. Tametſi annis abhinc quatuor oculatior eſſe cœpi, Gratia lausq; in altiſſimis DEO. Si q̃ras, quam ſequar doctrinam, dicam breuiſſimis: Sequor doctrinam Eccleſiaſticam, quam per Apoſtolos traditam, duce IESV CHRISTO unigenito DEI, ſeruatore ſolo, conſignauit infinitorum Martyrum largus cruor, quam, inquam, prouulgarũt ſcriptores antiquiſſimi, quam diuulgarũt Epiſcopi ſanctiſſimi, quam totus orbis ab ortu uſq; ad occaſum recepit, credidit, cuſtodiuit. Habes quod tanto ſtudio rimaris. Si igitur doctrina Eccleſiæ (quam ad ſanguinem uſq;, per fortem Iſraëlis afferam) tibi placet, adde te mihi ſocium, quod nimirum polliceris in epiſtola. Sin placere pergit ea, quæ nudiuſtertius quidam ſomniauit, habes me diſſentientem, at nihilo amicum infenſiorem. Si quid iſta peregrina ueri rectiq; continet, ex

Eccleſiaſti-

Eccleſiaſtica atq; ueteri acceptum ipſum eſt, ideo tale amplector. Noua omnia horreo. De Croto ſatis dicaciter ſcribis. Sed hæc ars eſt ſcholæ ueſtræ, nempe illudere, pungere, atq; arrodere, qui recuſant idola ueſtra exoſculari. Fecit hoc ipſum tamen aliquanto magiſtralius ſcilicet Pincerna ille, is atrociter in uirum bonum inuehitur in ſuis ad me ſcriptis. Nec dubito, quin is tibi de digamia dixerit. Sed glorietur ille pro libitu. Ego penſum meum exolui. Si uir eſt, repetat ſua argumēta. Sed plus ſatis hæc. Suffuratus mihi es totum diem, dum ad tuas calumnias reſpondeo. Vale. Datum ταχυγράφως. Facchæ duodecimo Decembris. Anno M. D. XXXI.

M. L. S. D.

PELLICVLAM VETEREM RETINES LEIſtriole. Quid ita inquies? Solebas ſiquid mihi Charum erat, oblata cōmoditate κλεπτεῖν ſiue ut id ciuilius dicam, inſcio me in ſinum amittere, hôc ipſum hinc diſcedens quoq; feciſti. Nil, ais, flagitium commiſſum. Amicus in amicum nō peccat. Ius amicitiæ nondum uiolatum. Næ tu ſcite hoc. Age, offenſiunculam acceptam aboleſti. Cur enim in crimen amicum tantum pro leuiculo aliquo (ut putatur) uocandum iudicem? At iſthuc tibi ſummopere curandū fuerat, ne codicē perijſſe, uel ab alijs lectum

eſſe paſſus eſſes. Neq; enim a me ſcriptum exiſtimes, ut ita rudem, indigeſtum, inemendatum, in manus alienas, uenire uoluerim, ſed ut eſſet mihi penu q̃dam, in quo condam & componam, quę (ut ille ait) mox depromere poſſim. Exigit hoc ſtudioſum meorum ratio, ut ſemper ad manum ſint eiuſmodi chartæ, in quas, ut quæq; inter legendũ & meditandum occurrunt, protinus abijciam, poſteaquã in animum induxi, doctrinam quam uulgo Euangelicam dicũt ad ἐξέτασιν, adq; amuſſim exquiſitiore diligentia uocare. Apud Nymeciam plures ſimilium codicum in promptu habebam, eoſq; diſtinctos, & ſingulos ſingulis argumentis ſeparatos. Tranſlationes teutonicas ad fontes conferenti, aderat peculiaris liber, qui excepit, ſi quid minus integre, & pro negocij præſentis commodo tranſtuliſſe mihi uidebantur. Aderat alius, cui concredebam, ſi quid minus orthodoxe enarraſſent, ut ſunt plurimi loci, a germano ſenſu torti flexiq; mira arte, nõ ob aliud, q̃ quia ſtudio a ueteribus diſſentire placuit, ne quid ſciſſe illi uiderentur. Alius item erat, in quem ſcripturarũ multitudinem conuexi, & locis ſuis diſcreui, ut fere nihil ſit rerum, quod non perq̃ multas habeat ſcripturas tam propheticas, q̃ apoſtolicas. Alium deſtinaram lectionibus ſcripturarum ſæuerioribus, annotans, quæ uidebantur proxime facere ad horum mentem, qui tradi

derunt

derunt nobis Theopneuſton ſcripturam. Nec hoc feci alio animo, q̃ ut mihi penitus infigerem ſcripturas, utq; eas mihi redderem familiariores, nõ ſolum ut excuterem. Progymnaſmata illa mire rudia ſunt, præſertim quæ nugabar, quando primum in Saxoniam ueniſſem. His addo Siſypheũ laborem, quem impendi in totum Paulum. Nam hunc concionans, non potui committere, quin opus conduplicarem, hoc eſt, ſcriberem quæ concionatus fueram, idq; mihi, ut mentem Pauli hauſtam in chartis aſſeruarem. Duo alij erant prægrandes, quos lectioni Eccleſiaſticorum doctorum aſſignaram: in alterum contuli, ſi quæ ex uetuſtiſſ. decerpſeram, in alterum quæ ex recentioribus. Eſt iam alius mihi ad manum, cui committo nihil non, ut per uaria oberranti uaria incidunt. Si quid uidetur aptum cõtra Anabaptiſmum, ſuum habet locum. Si quid de recto baptiſmi uſu, ſi quid de Euchariſtia, ſi quid de pœnitentiæ uſu, ſi quid de Eccleſia catholica, ſi quid de hæreſibus, ſi qd de ritibus & ordine Eccleſiæ. Singula ſingulos habent nidos. Prætereo ſi quæ adnoto de ĳs rebus, circa quas hodie lis eſt, ut de ſacrificio, confeſſione, interceſſione diuorum, ferĳs, ordine clericali, monachiſmo, ieiunĳs, caſtitate, mortuorum cura, decq; id genus reliquis. Neq; enim uiuere mihi poſſe uideor, niſi eiuſmodi quæ ſpectant ad Chriſtianiſmum ſa-

croſanctum inquiſitione pia ueſtigem penſitemque.
Quo in negocio nihil magis queror, q̃ quod diti-
oris Bibliothecæ mihi non eſt copia. Perſuaſum mi-
hi eſt, uni homini monacho non credere. Deinde Ec
cleſiæ catholicæ doctrinam uniuerſam non conuel-
lere, uti nec ritus uniuerſos. Poſtremo ueteres He-
roës non reijcere: cur hæc, ipſus ſcio. Malebam ſane
ἀποστολικώτατα pleraq;, & rem ad naſcentis Religionis
primordium reductam (id quod magno flagrantiq;
zelo totum iſtud quatriennium, ſcriptis, dictis, preci
bus, lachrymis; monitis popoſci apud DEVM & ho-
mines) Sed uideo quę nunc inſtent, Imo extent tẽpo
ra. Video omnia cõfuſa perturbataue Sectis, omnia
exaſperata diſſidijs, omnia ambitione, cupiditate, lu-
xu deturpata. Proinde ſi Eccleſia eſſe non poteſt, ut
initio fuit, ſit ſaltem ut poſt initium fuit. Iam ſi hoc
quoq; adynaton clamitant, ſit, ut erat, nuper, quan-
do ab ea ad Schiſma deſciuimus, modo omni cura et
ſolicitudine, modo coactis ſynodis, modo omnium
ingeniorũ uiribus, modo omnium piorum preca-
tionibus, modo omnium ſapientum conſilijs atque
deliberationibus expurgata, uigori alicui reſtitua-
tur, ne plane ſui diſſimilis eſſe pergat. Quod ſi ipſum
etiam non impetrabo, purus ero a condemnatione
iſtorum iuſta, penes quos facultas reſtituendi fuit, et
ad ultimum uſq; uitæ ſpiritum conteſtabor in illos,

dicamq;:

dicamq́: Væ uæ uæ omnibus, qui uel tuentur Eccleſiæ ſordes, uel tolerant quũ auferre poſſint. Sed præter animum perſtrinxi Eccleſiæ negocium, quum aliud ſcribere inſtituiſſem. Tot igiť Leſtri libros, quos ueluti materiarios paraueram, ſi quis me clam ablatos fratribus exhiberet legendos, is, mihi crede, gratum animo meo haudquaquam faceret. Erant Rhapſodiæ quas ſtudia mihi pepererant in uſum concionis, aut in certamen diſputationis. Non erant libri, ſed librorum inſtrumenta quædam, e quibus nimirum ij, ſi opus ſit, procuderentur. In iſta promptuaria deponi ſolent, quæ quoties neceſſe eſt, ad utendũ depromas. Atq́ hic nihil dico de ijs chartis, quas etiamnum paratas habeo ad humanioris ſtudij neceſſitatem. Eſt, cui trado ſi quid pertinet ad Topographias & uarias nationum religiones ritusue. Eſt, in quam transfundo, ſi quæ ſaniora reperio in opuſculis Euangelicorum Theologorum. Eſt, in quam colligo atq́ coaceruo exornationes Romani eloquij, item hiſtorias iucundiores, carmina, fabulas, cuiuſmodi nimirum conuertam ad uſus pios: Eſt deniq́ charta, quæ capit excerpta e libris aliorum, mihi mutuum acceptis, utpote quos ipſe met nõ habeo: Nec refert, cuius generis, aut profeſſiõis authores illi ſint. Excerpo e Medicis, e Iuriſperitis, e Rhetoricis. Nihil non deguſto, non cyclopędiæ, ſed paleſtræ gratia:

Nam bella mihi uideo,bella parata mihi. Quas char
tas ut mihi ſcripſi,ita inutiles alijs fore credo ſuppila-
tas,ſi quando informes,incompoſitæq; ſunt,& nul-
li fortaſſe character ille noſcitandus. Satis hæc. Libel
lum de bonis operibus, quẽ tibi amore tui exciſum,
ut uideres, dedi, non uero cur non plures uideant.
Huic præter eruditos & æquos iudices nihil com-
precor. Apologeticum item, in quo carceris immeri
ti aterrimam infamiam effugi,legat qui uolet. Da ue
ro operam,ut fidem tuam redimas,hoc eſt,ut matu-
re mutuum acceptum remittas. Præcipue remitte
cum iſto nuncio ſyllogen. Expecto eam,efflagito eã,
Non potero ea unum diem commode carere. Certe
niſi amicus eſſes,immoderate ferrem clandeſtinã ab-
lationẽ. Adiuro te,ne me fruſtreris. Sin minus,mit-
tam meis pecunijs nuncium,qui codicem a non ami-
co auferat. De rerum mearum ſtatu ſatis ſcis, ut ſu-
perfluum ſit,aliquid de his commemorare.

Hoſtibus in medijs interq; pericula uerſor.
Hęc ſumma eſt. Vale in ſeruatore bono IESV, DEI
unigenito. Facchæ. Octauo Aprilis. Anno
M. D. XXXII.

H. K. S. P.

Nondum

NONDVM VALEDIXI AMICIS, QVOS paſſim diſperſos habeo in Thuringia ac Haſſia, licet illorum bona pars amicitiam negare, aut certe diſſimulare uideatur. Tempora inſauſta aliquos mihi, & hos non uulgares, e uiuis ademerunt. Nonnullos plane inimicos effecerunt caſus uarij, quippe hos, qui Tethydem ſimul et Galateam amare poſſunt. Iſtos ſui languori relinquo. At illorum aliqua mihi habenda ratio eſt, qui uel metu uel pudore tacent, dilectione mei nōdum extincta. In quorum numero te non poſſum non ponere, uirum ut ego quidem iudicaui, neq; malum neque ſtolidum. Mirari uero ſatis nequeo, quid ita conſpectus noſtros fugitent boni homines, quum neq; Baſiliſcus ſim neque Crocodilus, neq; hyena, ut me adeuntes aut aſpectu neci dedam, aut deuorem anthropophagus. Sed citra iocum, neminem unquam ita tractaui, ut non redire, quam uitare malit. Accepi aduentantes honorifice, uſus ijs ſum amice, dimiſi amanter. Caui diligenter, ne quem libertate mea offenderem, niſi quod quidam adeo proterui ſunt, ut uel muſcæ aciculа icti ultionem moliantur. Bonis doctiſue ſemper mea fuit conſuetudo ſuauiſſ. & ab ijs frequentius quęſitabar inuiſebarq;, quàm ex re mea erat. Nūc nullo meo merito horrent iſti ædes meas, obuiū forte per ambages declinant, a colloquio reſiliūt, ad nominis

minis denique mei mentionem inhorreſcunt. Roga-
ti quur id faciant, reſpondent ſe non ſimultate, ſed
neſcio qua de cauſſa hactenus Vuicelium uitaſſe. Ne
mo omnium extitit, qui quod in animo præmeret, li
bere mihi dicendum putarit. Omnia technis ac hy-
pocriſi teguntur. Nemo item extitit, qui potuiſſet fi-
dei famæq; meæ integritatē unico uerbulo notare.
Sæpenumero fors obtulit, ut aliquem iſtorum pſeu
dophilōn in deambulatione aut conuiuio præhen-
ſum rogarim: Ecquid tam inſolenter ſeſe erga me ge
reret. At iſti mirum quàm blanda afferebant, quibus
eam inſolentiam expurgarent, dixiſſes meros Pyla-
des, Pyrithoos, Theſeos, Damonas, Pythias. ſed res
ipſa iterum atq; iterum arguit, q̄ non ij ſint, quales ſe
præhenſi finxerant. Mihi equidem nō tantillum offi
cit horum hypocriſis, ſed ipſos prodit, & nudos
ignominię futurę propinat. Qui me non adit, ei abi-
re rurſus neceſſe non eſt. Qui me nō ſalutat, eum re-
ſalutare non cogor. Solus non ſum, etiamſi ſine pſeu
dophilis ſum. Salutor, etiamſi me iſti hiſtriones non
ſalutant. Gaudio autem mihi maximo eſt q me ne-
mo omnium odit, horret, uitat culpa mea. Nemini
iræ aut inimicitiæ cauſſam tantulam præbui. Nemi-
nem a me repuli, aut alienaui quibuſcūq; modis. Inte
ger amicitiam cum cunctis initam cuſtodio. nulli re-
ſigno. Nec faciēt, quin eam cuſtodire, quoad eius fi-
eri pote

eri poterit,pergam. Ais, eſſe aliquid præcipuũ oportet,ób quod ita te auerſenť. Profectò. At quid iſtud ſit,augurare. Dicam,ne forte fallat augurium. Ante annos plus ſex cœperunt animo meo multa diſplicere in euangelica Eccleſia, p̃ſertim quod ad mores attinebat. Id temporis incœptabam zelum DEI exerere in iniuſtitiã & tenebrarꝫ opera, idq́ꝫ publice & domeſtice,concionando et ſcribẽdo. Non diu poſt, ut res pedetentim lababatur in deterius, diſplicuit eius Eccleſiæ ordo,ac regimen. Neq́ꝫ enim ullubi uidebam, quod adficeret bonorum animos, et quod ad pietatis ſtudia inuitaret. Videbam pleraq́ꝫ ueluti per ludum agi,nulla grauitate,nulla reuerentia,nullo timore. Videbam humanas conſtitutiones humanis ſuccedere,& heſterna hodiernis mutari, nec fieri meliorem ſine ceremonijs,q̃ erat in ceremonijs. Imò ceremonias leuiculas, a quocunq́ꝫ balneatore excogitari,atq́ꝫ ſub Euangelij pallio uenditari. Huiuſmodi mihi, inquam, uehementer diſplicuerunt, quare ad ſcribendum adigebar. Scripſi itaq́ꝫ de Corrigendo Eccleſię Euangelicæ ſtatu librũ latinum,quẽ Philippo cognitori ſupplex detuli. Mox alium paraui de diſſimilitudine Eccleſiæ nr̃æ ab Eccleſia ueteri, hunc Ionæ per literas obtuli. Cœpi rem e ſuggeſtu quoq́ꝫ agitare,ne plebecula falſo perſuaſa arbitraretur,iamiam florere uere ſyncerum Chriſtianiſmum,

Ne quid de multis et prolixis epiſtolis ad amicos eadem de re miſſitatis dicam: At ubi intelligerem, monitis meis exaſperari cognitores, & populo Euangelico duram uideri diſciplinam, rectiuſq; & Chriſtianius inſtitutam uitam, adeoq; ſaluberrima & optima & Chriſtianiſſima quæq; tantum non rideri, nec tãtulo probiores ullos undiquaq; auditis nobis reddi, imo improbiores aliquanto, occœpi de doctrinę ueritate apud memet ambigere. Addebat ſuſpitionis nonnihil uexilliferorum luxuria, tyrannis, auaritia, arrogantia. Augebat conceptam ſuſpicionem totius fabulæ, curſus illaudatus, cętera hic referre non auſim. Augebat hoc quoq;, quod tam pugnantia ſibiq; neutiq̃ conſtantia indies ſcriptitabant, Pręterea audiebam alios itẽ ex ea egreſſos eccleſia, receptę doctrinę reluctari. Et cõmodum mihi cõtigit, uetuſtiſſ. ſcriptorꝝ Bibliotheca, quam diurna ac nocturna manu uerſabam. Perſentiſcebã euangeliciſſimos quosque, alium tepere, alium frigere, & quanto uerboſius euangelizentur, tanto incertiores molliores que nonnullos, tam ex plebeis quàm patricijs fieri. Proinde ad examinandã doctrinam totum animum adiunxi, idq; ante ſeſquiannum. Detraxi primum doctrinę authoritatis laruam, exui eam p̃iudicijs iſtorꝝ, a quibus nata creditur, ſemperq; ſuccurrebat illud Ouidianum: Sua narrat Vlyſſes. Statui igitur eam

nudam

nudam corã DEO & ſacris literis, & ſanctæ Eccleſiæ ſcriptoribus, aſt qualẽ cognouerim ſenſim in lucem proferetur. In hanc uſq; horam diſcepto cum dogmatibus quibusdam, dum ea ad plenum diſcutio. Illud nõ diſſimulabo, nempe ſtraminea permulta me inueniſſe dogmata, quę olim ceu aurea ſublimis prędicabam. CHRISTE illuceſce pectoribus illorũ, qui te ſine te, in immenſum iactare non deſinunt, qui inquam, ex te quod uolunt, faciunt, accõmodantes te iuxta ſe, iuxtaque affectus ſuos. Poſtremo, negocio propijſſime perſpecto exploratoue, cogitaui de relinquenda iſta Eccleſia, quam Sectam eſſe inueni. Feci hoc, laus Redemptori domino mature, nec citra periculum corporis. Quę res rumuſculo ad cunctos allata, odium mihi peperit, & amicos in inimicos uertit. Hæc illa Helena mi Amice. Iſthuc ne eras augura turus? Diſceſſi e caſtris Catilinæ. Valedixi inerti iſti Theologiæ, cuius tres Syrenes, una uoce, alia tibia, tertia lyra me in naſſam allexerant. Quando muſta erat doctrina, uidebatur non mala, adeoq; totũ pro pemodum orbem demulſit initio. Verum eſt adagium: quum paruula eſt, bona uidetur eſſe ſpina. Nũc ubi ematuruit, claret eius natura. Primum poſitum eſt bonum uinum, ſed inebriatis nobis, id quod eſt deterius. Panem in dextera uidimus oſtẽdi, lapidem in ſiniſtra latentem non uidimus. Vtcunq; uero mi

hi infenſi ſunt ſubærati ſodales, tamen nihil merito in me culpandum offendent. Nam fas & iura ſinũt, errantem in uiam redire poſſe ac debere. Et malim aliquod ferre opprobrium rediens, quàm conſeruare laudem conſtans, at conſtans in malo. Tametſi nõ uideo, quam ea conſtantia laudem emereatur. Dux fui fateor, at alio duce primario, at cæcus, at imprudens, incautus, nihil habens penſi, nihil præuidens. Neſciui rem ab homine ortam, & per hominem geri. Iſtud tempus ueluti fatale malum inuexit, quo exoculati, Melius, peius, proſit, obſit nihil uidimus, niſi quod lubebat, ut cum Comico loquar. Quidquid nobis arridebat, rectum erat. Quidquid ueteres dixerant & fecerant, ſordebat, exibilabatur, conſpuebatur. Proinde nunc aliud adpetit tempus, nimirum ut nobis fiat, queadmodum alijs fecimus, iuſto DEI iudicio. Erunt fortaſſe, qui calumniabuntur, me refugiendæ crucis gratia, & ob ſpem aliquam commodi temporarij ſchiſma deſeruiſſe. Illis reſpondeo: Nihil minus. Iam nunc enim crucem me operiri oportet, iratis uidelicet quotquot ſchiſmati præſident. Nec commodum ullum ſpero. Iacturam potius rei familiaris ſentio, et Peniam cum ſuo ſatellicio in ædes meas pergraſſaturam eminus cerno. Si commodo priuato ſtuderem, non poteram facilius diteſcere, adq; ſupremos euehi honores, quam ſi eſſem ſectę propugnator.
gnator.

gnator. Si potuiſſem cōniuere, ſi libuiſſet omnia laudare, adorare, oſculari, non dubium mihi eſt, qûin eſſet Viſitator aut ſuperintendens Vuicelius, donatus, ditatus, ſaginatus. Non inuideo alȷ̃s gazas, Satrapias, ſplendorem, modo mihi catholico in pace liceat DEO ſeruire conditori, ſeruatori Opt. Max. Scimus plures fuiſſe fictas eccleſias, & ad culmen gloriȩ elatas. Sed ȷ̃dem ſcimus, deiectas cecidiſſe magno fragore, horrenda ruina. Loquacior ſum, quam decreueram. Vale frater, & perſuade tibi, me pietati tuæ, de qua audio, haud mediocriter fauere. Facchæ in ferȷ̃s Paſchalibus. An. M. D. XXXII.

D. C. R. S. D.

HAVD RARO CVPIVI N. OPTIME, VT coram audires, quomodo me hic tractent calumnioſi Euangeliſtæ. Non enim credas ꝙ omnia omnem excedant modum. Primum quando Erphurdiam ueni, ferebatur fama ſed obſcurior, nec magnopere maligna: Nimirũ migraſſe huc, cui cordi eſſet Academiæ collapſæ inſtauratio, et qui ad eam rem ſuam eſſet operam qualemcũqȝ locaturus. Huiuſmodi mihi nōnihil fauoris apud aliquos conciliabat. Vix a ſeſquiſeptimana ſuccreſcebat fama atrox idqȝ ſenſim. Tādem implebat omnem urbem atrociſſima: Nimirum immigraſſe huc hominem pe-

 ſtiſe-

ſtiferum, nouæ ſectæ futurum artificem, et eum, qui nihil ſanum cælet in pectore. Hunc rumorem ſiniſtrum amici ad aures meas deferũt, rei atrocitate maximopere perculſi. Audiens affatim rideo, & nonnihil ſtupeo ad tam inauditam maliciam. Sciſcitor rumoris originem, & dicitur Ionas Tragœdiæ architecton. Nam is ubi perceperat me huc ueniſſe, cœpit meæ exiſtimationi uirulenter detrahere, id quod & antehac Draconitæ fecerat. Et quum non aliam nocendi cauſſam inueniret, uiſus ſum illi idoneus, quem hæreſcos Macedonianæ atq; Sabellianæ ſugillaret. Conſcij eius facti ſunt parietes Miluitij, Langij & reliquorum ſodalium, apud quos epulatus eſt Ionas. Fertur enim Ioannes Campanus Iuliacenſis librum ſcripſiſſe in quo cum ſanctiſſ. atq; ter adoranda Triade bellum ſuſceperit. Quoniam uero ego iſtius hominis menſtrua conſuetudine uſus fui, de eius inſtituto nec tantillum ſciens, & hoc longe antè ſcriptum librum, ſuſpitionem in me concepẽrũt, ac ſi iſti aſſentirer. Atq; ea ſuſpitio tãetſi falſiſſima, illis perſuaſionem quandam peperiſſe uidebatur, ut me nolẽtem, reclamantem, manibus pedibuſq; renitentem oporteat eſſe hæreticum. Grauarunt me uehementer in Saxonia etiamdum Campani nomine. Nec purgando mihi profuere tot apologię, tot cõciones, tot epiſtolę, tot priuatę cõteſtationes. Traducebar Sabellianus, cuius

nus, cuius errorem unà cum reliquis ſummo ſtudio quotidie pro cathedris oppugnabã, & tandem hanc ſuſpitionem coram duce Saxo. literis purgatricibus diluebam, nedum apud Theologos, ut non poteram non putare pridem conſopitam eſſe ſuſpitionẽ. Verum nunc eam commodum exuſcitant, poſteaq̃ compertum habent me nõ diſſimulanter eorum dogmatibus refragari. Nam ſub hoc odioſo titulo dolorem ſuum ulciſci ſe poſſe credunt. Quid enim aliud prætexant, ne emicet malignitas? Delaſſati ſunt repetendo probra hæc: Zuuingellius eſt, Anabaptiſta eſt, Trapezitius eſt. neq; enim me moueri norunt ad tam impudenter confictas & uanas criminationes, utpote quas toties a me probabiliter depuli, nõ ſine magno criminatorum pudore. Norũt norunt, ſe præter æquum facere, ſi me poſt hac aut erroris ſacramentarij, aut retinctionis inſimulent. Proinde ad Campanum redeũt, ut quò immanior eſt eius hominis error, hoc citius me ceu aſſenſorem opprimãt. O phariſaica pectora, o cæca mero mei odio. Quin me eadem opera diffamant Marcionis hęreſeos aut Tatiani? Quin me Mahometicæ inſaniæ fautorem proclamant? Si libebit, facient me plane Atheon, aut certe antitheon, ut ſunt copioſi in maledicendo. Fortaſſe ne ſibi deſint, notabũt me quoq; nephariorum ſcelerum, quo meo nomini grauiorem afflent inuidiam. Sed

am. Sed ad narrationis ſeriem reuertar. Vbi igĩt mihi Iniuſtus Ionas Cãpanianæ hæreſeos notam apud ſuos applauſores inuſſiſſet, et alia nonnulla effutiuiſſet, quibus me putaret dedecorandum, detulit me apud Magiſtratum, maxime apud eos, quos ſciebat eſſe de ſodalitate, & Tertullum illum in Actis Apoſtolicis imitatus, captarat beneuolentiam, commemorata pace, quæ hactenus ipſorum cura obſeruata fuiſſet in indyta Erphurdia. Nunc uero irrepſiſſe quendam, cui in animo eſſet turbare bene pacatam Rempubl. Quo perorato ſubiunxerat, me libellum famoſum emiſiſſe, & cupere, ut hic denuo typis excuderetur. Quare eſſe officij conſularis, ut impediret molimen iſtud. Atq; ijs ſuſurris animos patritiorum nõ leuiter exaſperabat in me, quẽ nullus ipſorum tñ neq; uiderat neq; audierat. Sed D. C. data occaſione me aduerſus Ionæ Sycophantias impudentiſſ. apud quoſdã alios de ordine Magiſtratus defendit. Hoc ipſum quoq; apud duos ſummos fecit Archigrammateus ciuitatis huius. Vtrumq; enim uaniſſimum eſt, quod ille mihi impegerat. Famoſum libellum nõ emiſi. Typographos ut denuo excudant non ſollicitaui. Imo nihil magis ueritus ſum, quam ne opera Vuernheri noſtri rurſus cuderetur exemplar mendoſiſſimum. Quum inſidioſas iſtas delationes reſciui, eram aditurus Ionam expoſtulãdi gratia, ſed mane hinc

tia, ſed mane hinc diſceſſerat. Ferebã igitur iniurias, ſanctiſſimæ ueritatis præſidio fretus. Ab hoc facto, concionatores dyſangelici, animorum accepto a Iona robore ſusq; deq; curſitarunt, & in caput meum mirifice conſpirarunt. Longio duce incendium augeſcit eò, ut mihi uix ſufferendi uires ſuperſint. Res nunc e cõciliabulis Euangeliſtarum in publicas conciones trahitur, Nam quia fidunt imperita atq; leui multitudine, operæprecium erat, ne ea neſciret impoſtoris Vuicelij dolum. Itaq; conciones Phani Michaëlis & Minorum & apud omnem cohortem in me crebræ, feroces & acerbæ fiunt, adeoq; tantum non fiunt, cum mei nomenclatura, a qua ſibi ægerrime temperant. Inſanos diceres, non iratos, quoties uideres eos in me debacchari. Nihil eſt cõuitiorum, ſannarum, illuſionum, quod in me non congerant, nec eſt omnium ullus tam ingenuo animo, ut me uel adeat, aut citet audiẽdi gratia. Tam multis uero prę monitionibus, aggrauationibus, inflammationibus excitata plebs (nouit enim ſuorum præconum (prędonum) acres affectus aliquid eximij portendere) iracunde nunc diſquirit, in quem nam tam impetuoſi ſagittent. Pãditur eſſe quidã arreptitius in Agno aureo, cui ludatur. Neq; enim non priuatim ſuis intimis aperiunt præcones, quem publicitus ſentiant. Atq; ad eum modum factum eſt, ut nũc per omni-

um ora uolitem, ut ad extremum maledicar, ut tan-
tùm non lapider. Ciues eius ſectæ toruum me obui-
um aſpiciunt, uix ſibi temperãtes a laceſſendo. Quos
habui inter hos amicos, uitãt me, facti inimici. In con
uiuijs ego pro pulpamento rodor edorqꝫ. In piſtri-
nis uerſor abſens. In tabernis tractor, ſed ſine ſenſu.
In ſpelæis præconum occidor, ſed uiuo adhuc. Vi-
dere me utpote hominem talem geſtiunt, & nuper
opificũ aliquot arrepta anſa in has ædes introierunt,
mei tantum uidendi gratia. Quoties hac domo ſua
exit Vuernherus, comperit quàm crudelibus modis
uerſer atqꝫ reuerſer. Noti eum conueniunt, ſciſcitan-
tur de hoſpite, obſecrant, ne talem domi ſuæ alat, ho
ſtem DEI, maximũ papiſtam, apoſtatam, qui ſecum
circumferat errorem infandum, quem uidelicet na-
cto in Academia legendi loco ſit effuſurus, qui pro-
pterea reſignarit parœciam, quod prouentus minor
eſſet ducentis aureis, qui uxorem coram Canonicis
abnegarit, qui uix par ſit conſerẽdi manum cum pue
ro elementario &c̃. Ob id me domo abigat, alioqui
fore, ut ipſum pœniteat hoſpicij. Huiuſmodi Euan-
gelium mihi in omnes fere horas Vuernherus do-
mum alicunde reuerſus deprædicat. Quibus terrori
bus homo parui animi nimium concutitur, adeo ut
ſemper mihi ſit aliquo ſolatio reſtituendus. Non em̃
aliud quærunt iſtorum terrorum machinis, quàm ut

ipſum ad ſe rurſus reuocent, & me urbe expellant. Audiuntur, mihi crede, ſæpe ea terriculamenta exeq; minę, ut uel maximos animos frangant & ad funem adigant. Homo mœret & propemodum fluctuat, non tam ob metum, q̃ ob uaria lædoria, quibus paſſim ipſe quoque a ſectarijs lapidatur. Ego utcunque perfero, ſpe nonnulla ſuffultus, Magiſtratum nihil mali aduerſus me intẽtaturum, ad ipſorum gratiam, & indicta cauſſa. In me conſpirare, calumniari, mentiri Euangeliſtæ charitatis laudatores, non deſinent dum hic ero. Scio ſcio, inſidiantur non famæ meæ ſolum, uerumetiam capiti. Nullę uiperæ, aſpides, ceraſtæ ſunt uirulentiores, atq; iſti, quos tamen nõ offendi hactenus, quum hic neq; concioner, neq; prælegam. Domi ſtudeo, aut excerpo in Bibliothecis Minoritarum & Auguſtinenſium. Mutum ferre non poſſunt, qui ferant uocalẽ. Conantur omnia, ne conuerſer cum hominibus. Fons odij, & mendaciorum iniuriarumq; grauiſſimarum eſt, partim quod relinqui ſectam, partim quod aliquid in eam meditor, ſaluandæ plebis cauſſa. Noſti me intus & in cute, quare ſuperuacaneum foret, ſi mendacia iniuriasq; nũc, te legẽte, propulſarem. Mea eſt ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. Confiteor hoc, et in hac confeſſione obdurabo, dum ſpirabo. Præterea τὰν ἁγιωτάτην θρησκείαν καὶ θείαν πίστιν ex corde deamo, In hac libens & uolens

 moriar.

moriar. Rubiginem, quam longo tempore contra-
xit Eccleſia, tā odi quàm ipſam amo Eccleſiam. Vti-
nam aduerſarij mei non ea facerent, quæ mihi odio-
ſiſſime & ſumma cum amarulentia impingunt. Va-
le. Erphurdię XXVIII. Iunij. An. M. D. XXXII.

I. L. S. D.

QVI IN AVLIS PRINCIPVM AMICOS habēt, ij ſubinde quoties opus eſt, ad illos ceu aſylon quoddā confugiunt, conſulturi nimirū, aut opem relaturi in agundis cauſſis: ad eum prope modum cenſeo nunc mihi faciendum, nempe ut ualetudinarius Myropolam conſanguineum implorem, eius uſurus induſtria, quatenus id fieri queat. Tu quod mihi de tua uoluntate erga me perſuadeo, hoc ſtudebis, ut amicus amicum neceſſitati meæ profuiſſe ſentiam. Porro medicantis operam expectans, a morbi initio orſus, rem omnem q̃ craſſ. pinguiſſimeque potero, aperiam. Anni quatuor præteriere, q̄ Catarro quodam capitis laboraui. Huius uehementia et ubertas purulentiam expreſſit, quę in ſcabiem duruit capillo tectam duos amplius mēſes. Cui uitio tollendo unum atq; alterum pharmacum adhibui, quemadmodum recipere iubebar. Laui frequenter, & ilico terſi, idq; ſub dio, & æſtu ſolis. Puduit piguitq; ſcabiei, quam tamen præter unum ami

cum omneis cælaui. Fœtor plus nimio offendebat et pruritus. Tandem quo malum ingeminaretur, acceſſit dentium ſuperiorum dolor, qui tertia nocte faciem diſtorſerat, & maxillam ita infregerat, ut uix pollicem latum diducere rictum potui, unde periculum erat ne clauſo in totũ rictu inedia perirem. Conſulti medici ungento ſublinere maxillam dexteram ſuadent, quo uidelicet reſideret tumor, & malæ uinculum ſolueretur. Tentatum eſt, at ſuo tamen tempore deſtitit morbus uterq;. Non diu poſt, redeo e concione, & reddo me officinæ literarię. Quo facto incipio de repente cruciari, oboritur Scotomia, collabor, abſum. Frigida ſuffunditur, reficior, neſcius qui mecum ageretur. Incommodo hoc tam ſubito deijcior, & lecto affigor. Amando Vuittenbergam pædagogum familiarem ad D. A. Inſpicitur lotium, iudicor pulmonarius, aſportatur ſyrupus, promittunt medici. Ego obaudio, nec quicquam detrectãs. Scotomia redit, & collapſuro admouent acetũ acerrimum, cuius olfactu arcetur malum. Nam tale iuſſi, quippe e Plinio doctus. Cęterum poſt quatriduum uidebar mihi ualetudini meæ priſtinæ reſtitutus, exeo ad officia, repeto intermiſſa ſtudia, nihilo tamen minus ſuſpectas habens morbi domeſtici inſidias, quare herbis aduerſus hũc idoneis utor, ſaluia, ruta, hyſopo, mẽta. Præterea e mello anetoq; & quibuſ-

 dam alijs

dam alijs cocto potu. Abit dimidium anni, & repe-
tit miſerum inteſtinus ille morbus. Occurritur aceto
eius impetui, & ſuffuſa frigida. Poſt pluſculum tem-
poris rurſus inuadit, ijſdem cuniculis perpetuo adre
pens. Hoc pacto autem adrepit: Incipit præcordia
obſidere denſitas ceu nubes quædã craſſiſſ. Hæc ſen-
ſim augeſcit eò, donec comprimi adeoq; artari ſenti-
am cor. Quod tormen occupat cũctos artus corpo-
ris, & delaſſat, idq; adeo ut uix mòuere digitulum
potis ſim. Interea ora albeſcunt et mortis imago mul
ta omnes terrefacit, & quæ eadem omnes eiulare, o-
mnes de uita deſperare hortatur. Cor quaſſatur, dor
ſum præ dolore propemodum diſrumpitur, & an-
guſtiæ infandæ ſudorem letalem extorquent. Mens
non emouetur, dum indeſinenter profundor aqu-
la, dum aceto conſpergor, dum aromatis recreor ui-
uificorq;. Solus, opinor, perirem: uita nimirum inter
eas preſſuras fugiente, ut hic etiam locum habere ui-
deatur illud ex Moſe: Non eſt bonum, hominem ſo
lum eſſe. Et ex Salomone: Væ ſoli, quia quum ceci-
derit, non habet ſubleuantem. Aliquando cum uo-
mitu malum intercutaneum eijcio, aliquando per al-
uum una erumpit. Durat mors illa horas duas, ſæpe
plus minusue, poſt pedetentim abit, relicto præcor-
diorum uix noſcitando tumore, qui prohibet, ne ea
uel manu contrectem uel zona aut ligulis uinciam.
Imo

Imo non auſim pronus ſedere, aut quid humo tolle-
re, ſed quo erectior ſum, hoc melius habeo. Anheli-
tum non intercludit, quantũuis improba lues, quod
ſi faceret, non uiuerem. Ea morbi hexis eſt. Recur-
rit in anno ter, ad ſummum quater, & maxime a cœ-
na, Interdũ a prandio, maxime ſi corpus præter con-
ſuetudinem agitetur. Marpurgi fere occiderat crude
litas eius peſtis peregrinum me, ſed uomitus in ipſa
torſione factus, malum ſopiebat, ut Cordi Apolli-
nis medicina nõ indigerem. Quas cruces paterer re-
dux in Saxoniam, ipſe noſti, Non enim te eiuſmodi
neſcire uolui apud Hallam, non tam ut de his quere
rer apud cognatum, q̃ ut harum gratia conſulerem
Medicum. Dicam paucis, quomodo morbũ iſtum
hoc anno uicerim DEI benignitate. Numero XL.
hebdomadas, intra quas ſemel duntaxat me aggreſ-
ſa lues eſt, idq; ut ſolebat, & Facchæ. Quæ res eos fe
fellit, qui eam mortem moriturã uino crebrius hau-
ſto exiſtimabant. Quin ipſe quoq; ſperabam, nunq̃
eſſe redituram, quandoquidem tam diu præter mo-
rem ſuperſediſſet. Verum ab hoc iterum ſpes erat,
me morbo mortifero leuatũ, quoniam ſeptem men-
ſes aberat, ſed tertio Octobris deambulantem in
Aprico corripit. Feſtino domum pallidus, ingreſſus
poſco aquam, nulla mora. Scotomia adeſt; brachia
proijcio, color mutatur, ſentio tetram mortis um-
bram.

bram. Sed obuiam eunt tyrannidi familiares, adhi-bentes quæ conſueuerant, per cuiuſmodi meam ui-tam hactenus ſeruauit bonus DEVS. Iam uix paulum quieuerat, & denuo arripit, adeo immaniter, ut ani-mam exhalaturus uidebar. Ab eo die decubui octi-duum, tametſi interdum ne reliquiæ quidem morbi ſentirentur. Noctes erant commodæ, atq; hæ uires præſtabant, quas dies conſumebant. Dolores erant præcordiorum, renum & laterum, non dico qui ac quanti. Putaſſes coniuraſſe in necem meam Pleuriti-da & Nephritida, ſed nondum ſcio quale morbi ge nus ſit. Medicus quidam apud nos celebris pronun ciauit inſpecto lotio me Colica torqueri, hoc negan ti reſpondit de Epate atq; eius oppilatione, neſcio quæ. Quo homini citius fidem haberem, facit dolor dexteri lateris, nam hoc aiũt ad Epar reſpicere. Præ-terea erat ſpumoſa urina, magnum argumentum ui-tioſi epatis, ſi uera diuinant medici. Dorſi non dicen dos morſus frequentiſſ. patiebar, ſæpe unà et lateris. Nihil tam querebar, quam quod uomere nõ potui, unde medicus ſuaſit rutã acetoſam ſumendam. ſum-pſi, ſed fruſtra, niſi q; ſedes tres elicuit, in quibus ne-ſcio quid uiſcoſum adeoq; mucoſum apparuit, q̃d ego ſaniem Apoſtematis inflammatione concreti fu iſſe credo. Reliquit me iam, DEO gratia, inimicitia il-la, ſed neſcio quãdo reditura. Stomacho nihil deeſt, nihil enim

nihil enim ciborum faſtidit: Et morbo iſto meo laborans, recte ualentis inſtar quæuis edulia appeto, id quod non pauci demirantur. Nec de capite querela ulla eſt hoc ſaltem tempore, niſi quod uertigines nonnullas pariunt uigiliæ. Te itaq; obſecro, ut diſquiras, quid nam hoc morbi ſit, & ſi diſquiſieris, doceas quomodo ei mederi debeam. πολυφάρμακος es ſcio, ut mirum ſit, ſi neſcias, aut ſi ſimile huius nunq̃ compereris. Ponendus poſthac tu quoq; in Empyricorum numero. Expertus enim ea diceris, quæ uix ſenes unguentarij, cui rei ſcientia plurimum ponderis addit. Pene ſilentio præterieram, quod modis omnibus te ſcire uolui. Scabie perpetua afflictor. Crura nunquam munda, nunquam manus, ipſe adeoq; uenter. Ante annos quindecim, quum Erphurdiæ agerem, nemo ſodalium me ſcabioſior erat. In Saxonia quoq; permoleſta mihi fuit Pſoriaſis, ut quibuſdam Iobi cutem propemodum habere ſim uiſus. Nunc in patria etiam amica mihi eſt, inimica illa ſcabricies, odioſa impetigo. Naſcitur e puſtulis ſiue eruptiunculis calidiſſ. pruritu tritis. Ea deinde rurſus defricta, aſpera cute obducitur, atque ita frictu tacta humores perpetuos emittit. Nolui eã hactenus medicari, ne pernicioſos humores intercutes pharmaco intempeſtiuo repellerem, in materiam periculoſioris morbi. Sunt qui exiſtimabant, eum fluorẽ mihi con-

ducere, ſed ſine fine durat, atq; hoc in homine frugali, et quem frigora non admodum læſerunt, quod quidem ſciam. Phlebotomiam ſemel atque iterum adhibui, ſed nihil bonitatis ſenſi. cucurbitas item balnearesadmoui. Si quid calles, doce. Eſt magnum uitæ tædium, perpetuo ſcabere. ſed hoc exilius eſt, ſi maiora numerem. Dominus IESVS cum primis faueat animæ meæ immortali. Corpus augmentũ terræ eſt, unde erat. Vale Facchæ decimoſexto Octobris. An. M. D. XXXII.

D. C. R. S. P.

HVNC LIBELLVM EXTORSIT MIHI MIra illorum annorum licentia, quam leproſę doctrinæ acceptam refero. Eum tibi nuncupo, uiro quippe orthodoxo & priſcæ Theologię propugnatori. Si conſultum uidebitur Lipſiæ excuſum in publicum emittes, Sed emendate. Nolim uero nomen meum affigi, partim ne uidear ambitioſulus, partim ne Lutherani quiritentur transfugã Vuicelium præpropere prodire in campum. Verum nę ſine nomine prorſus exeat, titulum habeat, Agricolæ Fagi. Nam id nominis fictitij, uerũ nomen quodammodo tegit. Si antagoniſta ſurrexerit, agã aperto Marte. Veritas fortiſſima atq; inuictiſſima longe eſt. Si e re fore putas, addito, adimitoq;. Hortor uero te

ro te ad calamum. Vides quàm infirmi ſint in plurimis Schiſmatici. Tibi librorum copia ſuppetit, nec deſunt tuæ pietati quæuis dotes. Dego iam Facchæ in patrio nido, nõdum tamen ſtudijs totus ſum redditus. Longa profectio ſubturbauit nonnihil Muſas. Sed ſpero propediem tranquillandas atq; ſedandas. Erphurdiæ hybernare non integrum nobis fuit. Quid in cauſſa fuerit, referet tibi Vrbanus noſter.

Spes nulla ulterior, didicit iam diues auarus,
Tantum admirari tantum laudare diſertos,
Vt pueri Iunonis auem.

Quid hic premam, facile diuinas. Diſertus ego non ſum, at is ſum qui diſertos amem, & qui fungi munere literario (quando quidem Eccleſiaſtico, in hac rerum perturbatione uix liceat) malim quam aut mihi uiuere aut poſt focum luculẽtum torpere, aut etiam ſamijs ſiccandis ſtudere. Tu in domino ſeruatore ualebis, & quas incluſi literas Vuittenbergam perferendas, q̃ ocyſſ. curabis. Iterum uale. Datum Facchę Septimo Octobris. An. M. D. XXXI.

D. I. D. S. P.

NON MEDIOCRI DESYDERIO DOCTISſime uir teneor, operationum uidẽdarum, quibus iam triẽnium ingenti molimine inſudare diceris, Collaudo pium ſtudium, Admiror

dotes, collaudaturus admiraturuſq; omnia impenſius, ubi, quod moliris uidere contigerit. Æſtimas, id quod res eſt, dedecere hominem ocia, multo magis hominem Theologum, cui horulam etiam unam ſine linea abire nefas ſit. Nam ſi iuxta Senecam, omnia aliena, tempus mõ noſtrum eſt, quod Theophraſto precioſiſſimus ſumptus dicebat, oppido culpari meremur, ſi iners hoc aufugere patiamur. Cernis (inquit ille) ut ignauum corrumpant ocia corpus,

Et uitium capiant, ni moueantur aquæ.

Macte uero pietate germana Draconites, perge operari, dum dies eſt. Inquire ueritatem Chriſtianam accuratius. Interfice errorum aliquot noua monſtra, quibus Germaniæ bona pars iſtis annis impetitur, acq; Apoſtolica Catholicaque doctrina impeditur. Vacas quidem a publico munere, hoc eſt, in ocio uideris degere, at tu cum Scipione in ocio iſto plus negocij habes, id q̃d facis. Eum, qui ſibi uiuit, nemini uiuere, olim quoq; a ſapientibus iudicatum eſt, ſiquidem nobis nati non ſumus. Operis merces deponetur tuæ pietati, corona uitæ. Cæterum in eadem fere naui, uterq; uehimur, niſi quod te equus portat, Rex alit, quod dici ſolet: ipſe autem meæ peciniolæ ſumptu utcunq; uictito. Vterq; alioqui inuidia magnatum quorũdam laborantes Cathedris ceſſimus, & nos in abditum collegimus, unde fortaſſe rem

ſe rem Chriſtianã iuuare rectius licebit. Nam ut alia
commoda huius ſolitudinis, in quã nos recipimus,
omittam, habet illud peculiare, quod ad res amuſſa-
tius diligentiuſque conſyderandas inuitat. Honeſta
uero ea non eſſe non poteſt, quippe quam uiri cla-
riſſ. conſectati fuêre. Equidem ipſe curabo, ne lan-
gueat ſolitudo mea. Ocium hæc ſcribendi ſuppedita
bit, & item reuoluendi orthodoxorũ antiquiſſimo-
rum libros, quos mecum huc e Saxonia aduexi. Os
mihi infrenant, ne loquar, at digitos hoſce hactenus
colligare non potuerunt. Quod alibi detrahitur, ali
bi reſarciam. Veniet tempus, quando uniuſcuiuſq;
opus manifeſtum erit. Gloria, honor, laus & gra-
tiarum actio Redemptori noſtro in omne ſęculum,
Amen. Vale ex Faccha XXVI. Octobris. An-
no. M. D. XXXI.

M. B. F. S. P.

ADHVC IN TETERRIMO TEMPORE
ualemus, idque Facchę. Vos ſpero ualetis.
Chriſtianæ atq; orthodoxæ atq; catholicę
fidei cauſſa premor. Inſidiantur atq; machinantur
plurima mihi, qui me non nouerunt: hoc unico freti
quod non ſum Lutheranus. Cum Papiſticis malo
uiuere, q̃ cum cacangelicis. Fiat DEI decretum. Para
tus expecto, quicquid in ueteris Eccleſiæ aſſerto-

rem noui Euangeliſtæ moliuntur. Vale Facchæ. Anno. M. D. XXXI.

D. H. S. S. P.

NON POSSVM MIHI TEMPERARE quin ad te, Hieronyme Iuriſperitorum decus, nonnihil ſcribam, idque partim, ut amorem meum erga te conteſter, partim ut memoriam mei apud te refricem. Humanitatem raram, qua præditus es, laudo, Modeſtiam admiror. Religionem, qua uereris ſectis prorſus dare nomen, probo. Atq; utinam omnes qui in celebritate aliqua ſunt, rei exitũ proſpicere ante maluiſſent, quam in ſententiam pridie ortorum doctorũ utroq; pede diſcedere. Habet Secta iſta q̃d diuinum, quod honeſtum dicas. Sed tamen Secta eſt, quæ indelenda macula iſtos homines comitatur. Ego orthodoxiam antiquam ſuſpicio coloq;, ea mihi cognita effecit, ut Sectis eximar. Habet Eccleſia Catholica quod culpes, poſteaquam tot ſæculis aliquò uſq; prolapſa degenerarit, ſed tamen Eccleſia eſt, ducens exordium a ſtirpe Apoſtolorum ſanctiſſima, ἀθεότης eſt in ea nonnulla, quam cõplures uiri boni annis ab hinc trecentis denudarunt, nedum ij, quos hodie Euangeliſtas nuncupamus. Incommoda eius prudentes

fugia-

fugiamus, nec tamen ob hæc eam deſeramus, quæ Mater nos primum Chriſtianæ fidei genuit, & laua crum gratiæ contulit. Sed hæc non animus erat ſcri- bere. Volui abs te non meo ſolo nomine, uerumeti- am humanioris literaturæ, petere, ut ſtrenue perur- geas negocium Academiæ Erphurdẽſis. Noſti, q̃ ea laboret, adeoq; q̃ tota collapſa iaceat. Nec neſcis, q̃ reſtauratam eam cupiant ſenatores clariſſimi, quos te teſte nuper illic in Pandocheo ad id rogando hor tabar. Conſules in hoc, tum Religioni, tum Reipu- blicæ. Et ſi famã ſpectas, nihil poteris ſplendidius fa- cere, nihil inquam, quod te glorioſius nobilitet. Cer- tabit hoc factum cum præclare factis ueterum atque illuſtrium Heroum, per quos patriæ ſæpe ſalus alla- ta eſt. Ciuitas literarijs rebus ueluti condita exiſtima ri poſſit, adeo nihil in ea non ad eas habile eſt. Au- dio paſſim de excidio eius collegij queri bonos, Au- dio plurimos priſtinum huius ſtatum exoptare, & qui illic malint, q̃ alibi uſpiam agere. Sunt homines quidam, quibus inſtauratio ſcholæ iſtius nõ uſque- quaque placere uideatur. Nam factioni ſuæ miſere metuũt. Tu ſatage, ut Erphurdia inclyta caput rele- uet, & amiſſam dignitatem recuperet. Poteris iſtuc, quippe σύνδικος, atq; is uir, quem pleriq; audiant. Vale Doctor humaniſſime, & me redama. Facchæ. Anno à CHRISTO nato M. D. XXXI.

Nihil

D. C. R. S. P.

NIHIL LITERARVM A TE ACCIPIO, quod quî fiat miror, ſcis me tibi eſſe cõiunctiſſimum, nec fugere, ſi quid imperes. Studijs tuis quid obſecro detraxerint epiſtolia? Mea certe ſubleuant nonnihil ſtudia (ſaltẽ cum nõnihil ſeuerioris lucubro) ſi quas ſcribo, literæ. Et noſti, quantum commodorum hæ mutuum apportent, ut de neceſſitate nihil dicam. Si quæras, ualemus fauente DEO, & eam ualetudinem pietati impendere conamur, odio huius gratia a Sectarijs habiti, qui uentrẽ fere pro DEO amplectuntur, colunt, diligunt. Pecuniam parocho mihi partam, pedetẽtim abſumimus. Degimus enim nullo adiuti, aut dono aut ſalario. Sunt hæc tempora mire dura, mire tenatia. Qui habet is eo fruitur, de proximo nemo ſolicitus. Piæ literæ in parua admiratione ſunt, Manſuetiores Muſæ in nulla. Salutis æternæ ratio nulla, compendij modo præſentis feruẽt ſtudia. Diuina rerum finem. Niſi ego nonnihil ſubſtantiolæ mecum e Nymecia attuliſſem, aut emendicandus mihi prece uictus diurnus eſſet, aut egregie eſuriendum apud populum, cuius aliquando doctor eram, & is (ut cum Paulo uere loquar) ἀδάπανος. Victito tamen frugaliſſime, et quod iurem, parcius, atque ulli Pythagoræ, ulli Curij, ulli Fabritij. Artibus ingenuis (ſi quid tamen harum la-

bore non uulgari adſequutus hactenus ſum) ne cœnulam quidem unam mihi meiſque iam parare queam. Et ſunt, qui cum huiuſmodi experiundo ſciant, tędere tepereq; incipiant, et literas ut infrugiferas, ac uiles relinquere cogitent. Video quibus tẽporibus natus ſim. Video copias meas in arctum contrahi. Vtrò me referam, adhuc ſane hæſito. Eccleſia ualde laborat in multis. Sectæ imminet exitus, utinam non exiciabilis tam in corpore, q̃ in anima. Optarim uero conſcientia illæſa uiuere. Populi utrobiq; maiorem in modum me miſeret, nec magis liberet animo meo, q̃ utrobiq; (quia omnium ex æquo debitor ſum) docendo inſeruire. Eccleſiã Romanam ob originem antiquiſſ. ueneror. Sed eadem, ob deformitates, maculaſq; quaſdam non diſplicere mihi non poteſt. Secta furata eſt ab Eccleſia ueteri nonnihil, ſed tamen quia ſecta eſt, & animas attractas peius ſeducit, probare eam minime omniũ poſſum. De Erphurdenſi ſtoa incertus ſum. Si quid uales, denuo tenta, ut illic mihi agere integrum ſit. Panem ocioſus non comedam. Paruo uiuam. Sufficit ſi ſuppetat in quantum ſitis atq; fames & frigora poſcunt. Libellum de bonis operibus nondum uidi. Si emiſſus eſt, ad me quoq; mittatur, & ſi quid aduerſum exit, cura ut in tempore ſciam. Schenckius quidam Fuldenſis me ſcripto in conflictum protra-

xit. Agitur de Monogamia Sacerdotali. Hanc ille refellit, ego defendo. Victoria ueritati, laus CHRISTO. Apoſt. Paulo ceu clypeo utor, atq; eodē ceu Romphæa. Vtitur iſtud Theologorū genus audacia pro ſapientia. Sed exitus acta probabit. Vale optime, mei memor. Si Secta in me bacchabitur, habeo paratum librum, proximo menſe mihi ſtructum aduerſus Lutheriſmum, in quo rem plane retego. Eum illi xenij uice donabo. Vale iterum et ſexcenties. Facchę Anno. M. D. XXXI.

D. G. P. S. P.

OFFICIOSVM ESSE, NEC MIHI VSQVE adeo indecorum duco Pontane illuſtriſſ. ut te aliquando ſalutem. Atq; hoc uel cum primis exigit benigna tua comitas, te comis benignitas, qua erga me Nymeciæ utebare. Ibi uoto fruebar meo. Quale iſthuc ais? Antea ſemp noſſe exoptabā, quid tu animi haberes in his Religionum Euripis, id quod ex humaniſſimis atq; diſertiſſimis colloquijs tuis facile percepi. Nam quis eſt cordatorum omnium, cui res non (ſi uerum fateri uas eſt) in melius placeat commutata? Porro ne ſalutaſſe excellentiam tuam tantum uidear, rogo & obteſtor, ut fidei meæ catholicæ rectitudinem & conuerſationis cuſtoditam innocen

innocentiam aduerſus iniquos flagellatores tueare. Scribitur enim ad me iſtorum obtrectatio,et ea,quę uappas,non Euangeliſtas deceat. Si peccaui,accuſer legittime,& detur copia reſpondendi.Si fuero reuictus,eijciar terris,deportar uel ad columnas Herculis,aut uapulem:Sin minus,tolerer ac audiar.Sectas nemo me capitalius odit, tantum abeſt, ut ullas iuuem. Ecce coram DEO non mentior. Quæro antiquæ Eccleſiæ orthodoxiam. Deſydero ſcripturæ catholicum ſenſum, & uitam Chriſtianorū CHRISTO dignam. Vale eximium Saxonię tuæ ornamentum. Facchæ,Martini. Anno. M. D. XXXI.

A. H. S. P.

NOLO FRATER CAVSSAS RETEXERE, cur ad te hactenus nullas dederim literas: Nā iſto uulgari cauſandi more fruſtra conſumitur & tempus et papyrus.Si uales,gaudeo,ego quidem:Laus bono creatori: Valeo una cum familiola.Facchę degimus in non inhoneſta paupertatula,abſq; publico munere,Neq; tamen ocioſi.Ego ſolita excolo ſtudia,Suas agit res uxorcula,luſitāt paruuli,& ijdem nonnunquam docent, quid ſit coniugium. Hyems infrugifera quidem,at frugiferis literarum ſtudijs perquam amica eſt. Ipſa horrida,literæ uero ſunt ſuauiſſimæ. Victus nobis tenuior eſt,

ſed tamen in quantum corpuſculis confouendis eſt neceſſe, & ſatis etiã. Genio noſtro nihil indulgetur, ut eſt alijs genialis hyems, Non quod deſit, quo Geniũ queamus delectare, ſed quod nõ libeat, nec profeſſionem Chriſtianorum deceat. Fit uero, ut ſi quando CHRISTO uiuere ſtudeam, longiuſcule ſe a conſuetudine mea ſubmoueant potores amiculi. Quidam etiam deſierunt amare, ſed nihil curat Hippoclides. Nemo poteſt pluribus ſeruire dominis. Et amicitia mundi, eſt inimicitia DEI. Ea nunc uita, ij nunc mores regnant paſſim in Eccleſijs, ut aut heremum petere malim, aut mori, quàm iſtis fauere. Ah quantum iræ diuinæ theſaurizamus. Hoccine reddis domino popule ſtulte & inſipiens? Væ cordibus duris ac pœnitere neſcijs. Quid facietis, o amentes, aut quid dicetis in die uiſitationis dominicæ, qui erit dies tribulationis & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies caliginis & tenebrarum. Spero te mi frater eſſe, qualem reliqui, Reliqui autem liberatum a præciſione, cuius defenſores in ignominiam ſuam nobilitãtur, & dimiſſum ad ueteris ueræq; Eccleſiæ inſtitutionem, doctrinam, fidem, conuerſationẽ. Huiuſmodi hortor mordicus tene. Gaudium eſt conſcientiæ, ſolatium animi, uictoria aduerſitatis, eſſe ἀληθῶς καθολικόν. Ego certe uniuerſas mundi huius opes non acceperim, ut ſim adhuc partiarius. Video mihi

or mihi nunc longe feliciſſimus eſſe, ſi quando Matri Eccleſiæ ueluti poſtliminio redditus ſum. Iactare me poſthac, atteſtante corde, poſſum, quod Eccleſiaſticus ſim, hoc eſt, Eccleſiæ per orbem uniuerſum diffuſæ membrum. Atq; talis egere mauelim, quam αἱρετικὸς abundare. Crucifixores bonorum operum habere hoſtes elegi, q̃ CHRISTVM, Prophetas, Apoſtolos. Conuitiantur mihi ex tuto (nam ſæculari brachio proteguntur) rabulæ iſti: at futurum eſt, ut obmuteſcentes ligatis manibus pedibuſq; in tenebras exteriores proijciantur; eo ꝙ ſe ſuaq; magis, q̃ Regnum DEI & iuſtitiam eius deprædicauere. Vale deſyderabilis atq; honorabilis frater. Matris tuæ uiduæ memor eſto, & pupilli. Vale iterum. Facchæ. Stephani. Anno ſalutis Chriſtianæ. M. D. XXXI.

I. F.

SAlue præcipuus Fautorum France meorum,
　　Quos mea fagus habet.
Nos pueros tenuit fortis dilectio: grandes
　　Fortior hac teneat.
Aſt careat fuco, Sit gneſia caſtaq;, qualis
　　Influit a ſuperis.
Odi qui ſimulat Pythiam, Catilina malignus
　　Quum ſit & Iſcariot.
Pectus amo purum, q̃d ſentit uerba loquentis

Oris amice tui.
Sed ſcio te nullo impuratum felle, Nec eſſe
Δίψυχον οὐδὲ κάκον.
Annales, quos ſcis, cupido mihi mitte legẽdos,
Nil aliud uolui.

M. B. F. S. P.

LACONEM TE SEMPER EGO LEGAM, nunquam ne Aſianum? Breuitas iſta tua perparca poſthac uix mihi probabitur, homini uidelicet procul in Cattias alpes diſiecto, aut ſi mauis Fuldanũ faginetum. Nymecius boni conſulebam breuitatem, quam frequentia ſarciebas, at nunc longior ſis oportet, ſi ſatisfacere amico uelis. Expectabo igitur prægrandes Epiſtolas quæ res omnes circa Albim plene edoceant. Mones ut caute agam: quando libertas tuta non eſt. Equidem quo pacto cautius agam, haud ſcio. Nemo me latentior, nemo quietior. Vito Cathedras. Alienus a ſcholis iam pridem ſum. Nec in ullius ædes penetraui docendi gratia. Adeoq; uſu uenit, ut a me doceri uix pauciſſimi exoptent, in tantum increuit ſectæ imperium, cui δυσόςατος ego mirum in modũ ſum. Colloquia perrara cum uno atque altero amiculo mihi ſunt, in quibus diſſenſionẽ aperiam. Fit illud quoq;, ubi cõtigerit ad pocula aſſidere. Atq; utinã cum Crate ſe-

niculo

niculo in altiſſimam urbis partem aſcendere, & clamare mihi liceat, in contemptũ religionis, quemadmodum ille in pędagogiæ ἀμέλειαν. Spes reſtituendæ rei neſcio quę me intra ſilẽtij cãcellos cohibet. Quod unum licet, lucubro: ne prorſus infrugifer, & Mnâs defoſſæ reus in nouiſſimo damner. N. calcar uehemens addit, ut Eccleſię patrociner, & idem conſulere rebus meis ſatagit. Quomodo inſpectores Heſſię erga me afficiantur, non mihi conſtat, niſi quod perpetuum ſilentium ſuſpitionis nõnihil gignit. Raidium una epiſtola repreſſi. Iſenacenſes muſſant, Vnus Draconites ſcripto reſpondit. Sunt quidam nõ mali ſacerdotes Romanæ obedientiæ, qui meam ambire amicitiã uidentur. Sed ego hactenus, quoad licet, commerciũ horum uito, non quod ullum ſpernam, ſed ne errori publico patrocinium ferre uidear. Princeps Heſſus me de nomine noſſe dicitur, idque ex nuncupato ante triennium Haggeo propheta, tum ex actione Rinchiana, quæ tamẽ erat fere nulla. Sed cur ipſius munificentia nõ fruar (id quod nunquam expetiui) faciunt inſpectorum & præfectorum delationes. Tantum ſcilicet ſcelus eſt, non eſſe Lutheriſtam. O nimium cerebro Hercinij doctoris confiſi homines. Ratisbonenſi conuentui aiunt Sucinphordenſem ſucceſſurũ. Agitur immenſis ſumptibus pro conciliatione diſſidentiũ animorum, ſed priuata gloria diſie-

ria diſiectura erat compoſitam etiam pacem. Illud Iunonis Vergilianæ adhuc corda mortalium obſidet, quo illa ſibi hunc laborem proprium, hanc operam dari ab Alectọ petiuit, ne inquiens, noſter honos infractaue cedat Fama loco. Inter eos qui gloriam unius DEI uere quærunt, abſq; multa difficultate quibat pax coaleſcere. Carolus Cæſar cohibet iram ſuam, fortaſſis non ſine DEI conſilio. Videt ſchiſmaticos mulctam commeritos, at parem pene Eccleſiaſticos. Mulctatis illis, placebunt ſibi hi, quorum ita tamē res habet, ut gloriari in immenſum corā CHRISTO Eccleſię capite non poſſint. Vidētur mihi Schiſmatici propemodum nutare, nec ſatis ſcire, quò inflectant. Eliſus certe eſt fremitus quorundam, & attrita audacia. Qui ante certiſſimi ſibi uidebātur, eos nunc diſputare apud ſeſe cauſam ipſam cōſtat. Sunt tamen, qui pro ſtoliditate ſua deierent ſe omnia citius amiſſuros, q̄ hac perſuaſione ceſſuros. Lachrymis digna ſunt, quæ audire ſæpe cogor. Dominus exurgat, & periculoſos animorum motus mitiget, componens controuerſiam, concilians reluctantia, frangens ſanguinarias confœderationes. Amen. Facchę nono Aprilis. Anno M. D. XXXII.

D. C. R. S. P.

Nondum

NONDVM RESPONDISTI LITERIS, quas tibi Moguntinus tabellio reddidit, Quid obſtiterit, augurari nequeo. Noui hic nihil eſt, niſi quod anabaptiſtæ apud Fagineos agminatim capti Fuldam ad ſupplicium trahuntur. Feruntur eſſe homines ſimpliciſſimi. Interrogati reſpondent ſe Chriſtianos eſſe, nec ſe alio nomine capitis ſubire uelle ſupplicium. Perſuaſio efficax non ſinit iſtos audire aliud, quam quod acceperunt a ſuis prophetis. Male ſit prophetis talibus, qui e corde ſuo, non ex ore domini docēt. Erroris huius omnis occaſio a Luthero eſt, & tanto inclementius ille in errantes ſæuit. Ipſe pędobaptiſmum hactenus defendo, & ſoleo dicere de captis illud Auguſtini: Martyres non pœna facit, ſed cauſa. Neq; tamen ullam animā damnare auſim, cuius demigratio e corpore, mihi ſit incognita. Princeps circum Facchę fines decem plus dies ſtrenue uenatur, quantumlibet interim cōfœderati ipſum Schueinphurdiam euocent. Eſt homo mire philocynus, mire philippus, tametſi hoc poſterius cum multis commune habet. Inductus in Lutheriſmon eſt uſq; adeo clariſſ. heros, ut uix ſalua regione reduci poſſit. Iacit aleā Mauors, nec ſibi tantillū metuit. Sæpe mihi in uotis fuit, ut aditus mihi ad ipſum aliquādo contingeret, & eius cōueniendi copia daretur, Ita me dominus cœli amet, nihil illū la-

tere paterer, eſſem poſito metu illi nihil nõ dicturus. Homini bonis rebus nato non fauere non poſſum. Reuerere debeo, ut principem, at ut hominem periculoſis motibus diſturbatum admonere quoq; eundem cõuenit. Libellus pro defenſione bonorũ operum, heri mihi primum e Lipſia allatus. Hunc ut alacer accepi, ita indignabundus poſui. Bone IESV, quã deprauate excuſum eſt ſalubre opuſculũ. Nulla eſt fere pagina, quæ mendo careat, Multæ etiam multis ſcatent. Qui acciderit haud ſcio. Deuoluo culpam magna ex parte in puerum meum notarium, qui exemplar a meo archetypo deſcripſerat. Nõnunquam ſubuereor cæcutijt ipſe quoq; Typographus, Sed utcunq; euenit, alea illa iacta eſt. Libellus is quantũlibet futuræ laudis expers, nuncius eſto in foribus iam iam adeſſe, & pulſare ueritatem antiquioris eccleſiæ, quam ego & ſudore & cruore meo defendere pro mea dote ſurrexi. Vale. Facchæ. XXI. Maij. Anno. M. D. XXXII.

H. C. S. P.

FELIX ET FAVSTVM SIT N. QVOD uxorem duxeris. Scripſi tibi ſemel atq; iterũ, ſed reſpondere ſuperſediſti. Quò id animo facias, tute noſti. Tu Cotoniã pro Vuittenberga am

ga amplexus & Euam pro Sophia, nos negligis. In-uidemus tibi lautam fortunam, ſi inde ebrius ueterum ſodalium obliuiſceris. Ego ſi neſcis, apud Erphurdiam ſi nihil aliud Schiſmaticos ſilēs torqueo. Quid fiet, ſi eloquar? Non doceo in ſacris, non profiteor in prophanis, nec tamen mihi ab importunis Euangeliſtis pax eſt. Commouent ciuitatem in mei odium furioſis clamoribus, & ſenatū inſtigant clandeſtinis ſuſurris, ut aut eijciar, aut uinciar. Quid futurum ſit ignoro. Animus eſt ad omnes fortunę habitus cuſtoditus. Laus Creatori, redemptori & ſanctificatori meo in æuum. Vale. Metue DEVM. Honora patruū. Vale. Erphurdiæ. Viti. M. D. XXXII.

I. L. S. P.

VTER NOSTRVM AMICE DE ALTERIus diuturno ſilentio miratur magis? Lemma habeo, quo meum ſilentium excuſem, de tuo tu uideris. Equidem animus fuit perſæpe ad te ſcribere, ſed ueredarij ad manum non erant, quales, quum Hallæ eſſes, habebam. Attamen quod literis nō potui, corde tibi ac tuis indeſinenter omnia fauſta optaui, & etiam nunc unice opto. Rerum mearum conditionem breuibus, quando ita uis, ſignificabo. Facchæ hybernās, philoſophiam ſacram ex-

colui. Quoniam uero pleriſq; innotuerat, me non corpore ſolum, ſed animo etiam reliquiſſe ſciſſuram iſtam, orbi Chriſtiano peſtiferã, ac ſibi mortiferam, actutum in miſerum cœperunt uolare cruenta iacu⸗la, partim ſcripto, partim dicto. Quibus declinan⸗dis, & ſi nihil aliud egiſſem, uix tamen licuit ſatis ad⸗uigilare, ſatis parem eſſe. Atq; hæc quidẽ ante publi⸗catam bonorum operum defenſionem: uerum ubi maleferiati pręcones, lecta defenſione, in me omnem bilem cœpiſſent euomere, conijcis qui mecũ tũ age⸗retur. Sub pentecoſtem iter arripui ad Vuernerum, non tam inuiſendi eius ſtudio, quàm meæ cauſæ ra⸗tione. Erant namq; Erphurdiæ, qui cum meæ tum publicæ rei conſultũ eſſe arbitrabantur, ſi illuc con⸗cederem, aut profeſſurus, aut pueros domeſtice do⸗cturus. Sed non abierant decem dies, & ecce diffa⸗mor per omnem urbem, atq; hoc ijs titulis, quos re⸗ferre mihĩ acerbiſſ. eſt, tibi audire duriſſimum. Res eſt ad extremum tentata, ut ad coruos irem, quippe homo ſcorpium alens: breuiter Hęreticotatos. Ca⸗thedræ templares delaſſatæ ſunt crebris clamoribus & furijs non referendis in me, quem non nouerunt. Intoxicati ſunt ciuiũ animi tot uociferationĩbus, tot ſibilis, tot delationibus, tot uituperijs, tot calumnijs ſuorùm concionatorum, ut nihil ſupra. Huc malum prouexere, ut quotidie expectem iudiciũ Magiſtra⸗

tus.

tus, Nam ad hūc uſque penetrauit fidei famæq́ꝫ ini-quiſſima denigratio. Voto me ſubinde interficiunt manſueti paſtores Euangelici gregis, facturi tale gladio, ſi liceret. Nequeo tibi breuibus ſignificare, quæ ſit iſtorum Lutheromanitarū impietas cum ſumma tyrannide coniuncta. Plurima ſilentio concoquere certum eſt. Cauſa furiarum alia, crede mihi, nulla eſt, niſi mea reuerſio. Nolui amplius adorare Saxonicū Hermerſolem. Nolui amplius olfacere excrementa mendaciſſimi prophetæ pro balſamo, poſteaquam deguſtaſſem ueterū orthodoxorum ſanctiſſima καὶ ἀκίνητα monumenta. Quare tentant omnia, ne ullibi ferar, ſentientes me ſectę ſuę haud uulgare detrimentum fore. Hactenus palam iſtis nō aduerſatus ſum, niſi quod uelitatione illa periculum feci, quid paralogiſtæ poſſint. Ea fortaſſe laceſſentur ad cōflictum. Procedant, ſed aperto Marte. Inſidias eorum odi, et animos ſanguinarios, quippe, quæ mox extinctum cupiunt, in quem ſcribunt. In iſtorum regno tutum non eſt aduerſus dogmata ſua & præſcripta hiſcere, tāti Phalarides ſunt Apoſtoli. Sed occidet Secta, peribit eius deſyderium, pudefiet coram omni mūdo: principes ſeducti fouent colubros in ſinu, ij ubi fuerint calefacti, immane, q̄ mordebūt. Noui iſtius euangelij animalia. CHRISTVS IESVS illuſtret ſuper eos nosq́ꝫ uultum ſuum, & miſereatur noſtri. Illi gloria. Vale.

Vale. Erphurdiæ. Ioannis Baptiſtæ. Anno M. D. XXXII.

D. C. R. S. P.

QVIA ERAT NVNCIVS, CVI RECTE darem ad te literas, non potui non ſcribere, tametſi uix credo accepiſſe te, quas ſuperiore hebdomade a Faccha miſi, ut intelligas quanti apud me fias, & quantopere mihi redameris. Expecto a te literas quotidie, e quibus percipiam quid bonarum rerum apud Ratiſbonam agitetur. Neque enim te eiuſmodi ignorare ſinunt uiri Catholici, qui illic ſudant, ut ſopiantur diſſidia. Dominus IESVS dignetur τὸν ἀλάστορα trãsformare. Subodoras quem notem. Idem dignetur Augię ſtabulum purgare. Intelligis nimirum & iſthuc. Vtrunq; in uotis noſtris maxime eſt. In uniuerſum expes non ſum in hac urbe, quantumuis quidam ſuccenſeant. Machinabuntur omĩa, ne locus mihi ſit, ea iſtorum pietas ſcilicet. Suum ἀλλοπρόσαλλον Martem proni adorãt. Ab hoc diſſidere extremum nephas credũt. Qui ſtant ab Eccleſia Romana ſic fere uiuũt, ut ſchiſma indurent potius, q̃ emolliant. Res utrinq; ὦ φίλε longe miſerr. ac talis eſt, quam noctes atque dies merito defleamus. Propheticum illud experiemur: Iniquitates ueſtras: ait do

ait dominus:remetiar in ſinum ueſtrum. Tu cuſtodi innocentiam tuam, & malis ne aſſenti. Felicem ter ac amplius,qui per Scyllam et charybdim maris huius, medio curſu illæſus nauigauerit. Vale. Dominus te ſeruet.Erphurdiæ ex agno aureo. Pentecoſtes. An. M. D. XXXII.

I. VV. S. P.

SANAM MENTEM CVM CORPORE SAno. Dilecte puer,rectiſſime feciſti,ꝙ me certiorem reddideris per literas tuas de Nouercæ obitu, cui ut uiuæ bene precabar, ita mortuæ optime non precari non poſſum. Faciat DEVS,ut extra corpus commodius agat,q̃ egit in corpore. Nouerca fuit,& ſæpe eam nouercam expertus ſum plus uiginti annis, at tamen grauiter mihi doluit miſerrimæ mulieris caſus. Eum dolorẽ auxit immitis tractatio,inhumana increpatio, tenuis atq; perparca cibatio.Faui ei,ut ſorori in domino,Reueritus eam ſum, ut patris uxorem,hoc eſt,aliquo modo matrem,miſerebar uicem eius,ut hominis. Me octennem in curam maternam ſuſcepit,&,ut conueniebat, teneram ætatem tractauit,ut nihil nouercalis aut iniuſti ſentiſcerem.Secus aliquãto actum eſt, poſteaquam complufculos annos attigi. Sed huiuſmodi obliuione abolen

abolenda duco. Condono ei, condonet ipſa mihi. Mors (ſomnum rectius dicerem) eligenda illi erat, præ iſta uitę miſeria, ſi tamen eſt uita dicenda, quam proxima hyeme uixit in tanta calamitate. Habeat propitium CHRISTVM (cui credidit) ſeruatorem. Amen. Caue tu uero niſi eam ijs uerbis conueneris, grabbato ſuo adhuc decumbentem, q̃ quibus iuſſi, quum in itinere mens mihi præſagiret, fore ut abſen te me moreretur. Cōfido eam rite humatam eſſe, aut certe, ut nunc ferunt tempora, defoſſam, ſicut homi- nes ſaltem defodi conſueuerunt. Profecto uix ſiccis oculis ſpectator eius rei extitiſſem, utcũq; parœmia irridet eos, qui fleãt ad Nouercæ tumulum. Vtinam pater Trigamia contentus ſit, at uereor ne nobis eti- am inuitis Tetragamos aliquando fiat. Senium ho- minis decebat agamia, & famæ ſuæ continentia reli- quæ uitæ conſulere poterat. Turpe ſenilis amor: in- quit Naſo, & rectiſſ. Quid enim caniciei cum Hyme neo? Attamē ſi ſuo animo obſequi in uniuerſum de- creuit, ſinendus eſt. Fortaſſe huius eum minus pœni tebit, quam ſi impudice amaſſet. Fouendo ſenio tale largiamur, nec iritemus fruſtra ſtomachum Chreme tis huius. Noſti illud: Bos laſſus fortius figit pedem. Intelligis me conſulere autoritati honeſtatiq; aui tui, & cupere ut laudem prudentia ac cōſilijs in admini- ſtranda politia, præterea erga patriam fide atq; uigi- lantia par-

lantia partam tueretur. Vellem eũ meminiſſe, quanto in precio, ob prudẽtiam ſuam ſemper fuerit apud om̃es tam nobiles q̃ populares. Vni atq; alteri Principum Heſſiæ ac Buchoniæ hic Pandocheus, & probe cognitus, & amatus ciuis erat, quo illi ſæpe familiariſſime uſi ſunt, ut Barones, Senatores, deniq; negociatores finitimarum regionum ciuitatumq; omittam. Viri grauitas a multis prædicata eſt. Conſtantiam pleriq; in eo mirati ſunt, & prioris ſæculi decus, maxime quod nunquam eò potuerat duci, ut aut huius ſæculi mores ſectaretur, aut placita ullarum Sectarum amplecteretur. Quidam ſeditionarij, Sectis quippe deditiſſimi hominem oderunt, nõ ob aliud, niſi quod nolit ſuffragari turbulentiſſ. nouæ Eccleſiæ cõcionibus: Deinde quod ſit ſeuerior aliquanto in quoſdam immorigeros nocenteſq; ciues, & Catonis cenſuram quandam prę ſe ferat: Poſtremo quod ſe patre Vuicelius prodij. Hactenus hæc. De cæteris quæ ſignificas, ut quieto ſis animo iubeo. Hæ res aliis curæ erunt. Tu caueto ne cognatos uel geſtu uel uerbo uel facto ullo offendas. Neq; enim ſoluenda eſt ob opes amicitia. Fac ita te domi geras, ne uel ſuſpitio mala cuiuſpiam in tuam innocentiam cadat. Noſti quantopere iſtud tibi diſcedens inculcarim. Reuerere auum, audi auũ, obedi auo. Ne illi reſponſa, ne morde, ne iratum uultum oſtende. Frange duritiem

ritiem eius patiẽtia,ſicuti me exemplum habes,Seni-
li moroſitati cede.Mandata ſcholaria ſpero, ut te de
cet,ſeruabis.Ædes meas ſæpiuſcule reuiſe.Meam fa-
miliolam ſolare, ſi opus ſit. Prælege illi pias literas.
Adhortare ad orationem & bona facta, quæ & tu
exprime.Caue ne te illecebris ad peccatũ trahat An-
gelus pendulus. Angelorum noſti uariũ eſſe genus.
Mores, non homines noto. Nam hunc ſtudioſius
ſequeris atq; Stellam.Diuina quid mihi ſub hoc æni
gmate uelim. Sum tui impenſe zelotypus, tibi non
abs re metuens. Sciſcitabor qui uiuas:hoc tibi per-
ſuade.Nullum nuncium prætermitte,cui non ad me
literas des,etiam ſociæ meæ nomine, quam eſſe ani-
mo paruo, & mœrenti pauidoq; noſti. Puellas cu-
ra,& ama,ſicuti te ego curo et amo,curaui & amaui.
Sororculam tuam refrena a patrijs moribus, erudi
eam mores pietati & ætati ſuæ accommodos. Ob-
iurga eam,ſicubi uideris licentius agere. Condiſcipu
los ne neglige,om̃em moue lapidem, ut illos aliquo
uſq; in re grammatica proceſſiſſe,ubi uenero,cogno
ſcam.Vale, DEI meiq; memor.Erphurdię ex Agno
aureo, Nono Iunij. Anno M. D. XXXII.

L. VV. S. P.

QVOMODO TE GERAS IN PATRIA ET in tali patria, ubi agere laxato loro licet, reſciam. Noſti quid agere, quî uiuere debeas, ut DEO & mihi rem gratam facias. Nunquam, mihi crede, futurum eſt, ut te mihi obaudiſſe pœnite at. Fuge eos, quos te fugere oportere noſti. Vua contacta, inquit ille, liuorē ducit ab uua. Scribis patrem indignari, quod nihil de rerum mearum conditione ſcripſerim. Scribere mi puer non potui, quæ ipſe neſciebam. Quid enim iuuat, ſi uos uerbis lactē, quemadmodum me quidā hic lactant? Promittuntur mihi aurei montes: acciperem æneos. Arduum eſt excitare demortua ſtudia, præſertim in tanta Religionum atq; opinionum diuerſitate. Vtcunq; eſt, adeptus ſum in hac ciuitate optimorum uirorum fauorem neutiquam uulgarē, quæ res Schiſmaticam partem uehementiſſime urit. Frendent in me, ac ſi illis in faciem minxiſſem. D. Ionas conatus eſt ſummis uiribus famam meam lædere apud magiſtratum, ſed fruſtra ſumpſit totam operam. Viri integri non facile credent unius Sycophantę ac traductoris uirulētijs. Seruabunt reo alteram aurem incorruptam. Archigrammateus ciuitatis, quem heri capiundi cōſilij gratia adij, iuſſit me quieto eſſe animo, nec timere peſtes haſce. Ego quidem, ſic me CHRISTVS ſaluet, plane nihil timeo gygātes Lutheranos, fretus nimirum re

cti conſcientia. Rē cuniculis inſidioſis agunt, corā me muti. Totam ciuitatem implerūt meo & Vuernheri nomine, ut animi ſui odiū exaturent. Nobis ubiq; ut perditiſſimis Papiſtis detrahitur, ubiq; laceramur, et tantum non uoramur. Vitant nos Sectarij, & quos ante amicos, nūc inimiciſſimos habemus. Audimus Apoſtatæ, hypocritæ, pneumotophori, propterea ꝙ a Lutheriſmo ad Eccleſiā redijmus. Experior uerum eſſe, ꝙ olim quidam dixit: Non honori, ſed pœnæ eſt, Catholicum eſſe. Nihil intentatū relinquent, donec me urbe profligarint, Conciones in nos malicioſiſſime torquent, atq; ita nos publice atq; domeſtice colorant, ut tandem ad lapides adacturi ſint miſerrimum populum. Hoc nos magnanimos reddit, & ingenti eſt ſolatio, ꝙ ſcimus, meris mendacijs adverſum nos agi, & ex mera inuidia. Nec dubitamus, in eam ipſos caſuros foueam, quam nobis foderunt. Si res ad Senatum planius deferetur, expectanda eſt mihi cum illis diſputatio, à qua ne tum quidem abhorrui, quum in ipſorum Regno eram. Perſuaſiſſ. mi habeo, ſeductos illos eſſe, uel ad inferos uſque. Qui ſunt e populo ſanioris iudicij, ij impoſturas intelligere cœperunt, & magna pars Erphurdiæ reſilijt à Catilina, maior in ambiguo hæret. Speratur Cæſarea ſententia, quæ utinam grata foret. Amen. Verſor hic in Bibliotheca Minoritarum locupletiſſima, Ami

ma. Amicitia mihi intercedit cum catholico eccleſiaſta, & illius fauore patet mihi ad eum Bibliothecę locum liber aditus. Si nulla alia eſſet cauſa, cur hic à uobis auulſus agerem, hæc certe ſatis idonea, nimirum ꝙ eſt Bibliothecæ copia mihi facta. Facchæ quoque oporteret ſumptum facere, & fortaſſis hic parcius uictito, nec puto familiolam meam uſqueadeo multum inſumere per tantillum tempus. Et ſi maxime Facchæ eſſem, quid iſthic aliud agerem, quàm q̃d hic ago? Libros q̃s hic legere facultas eſt, Faccha non habet. Da operam meæ familiolæ, non tuis rebus duntaxat. Prælege illi, & quæ ſunt præclare & inſigniter ſcripta crebro inculca, dũ memoria teneat. Triſtem ſolare, nam ſciens ſcio Nubem iſtam tandem uel ex inſperato trãſituram. Suauiludij regnabunt, dum licebit, Niſi obſtabit diuinæ ultioni prælatorũ quorundam, & maxime Romanæ curiæ non ethica, ſed ethnica uita: Vnde ſubuereor, ne uerſa ſententia, illud Romanenſe malum primum ſit Concilio tollendum. Secta Germaniæ tuta eſt fortaſſis, ob Italię mores. Neſcio. Certe oportet aliquid in cauſſa eſſe, cur eò uſqꝫ hoſtes Eccleſiæ doloſiſſimos prelicēter graſſari patiatur DEI iuſtitia. Ego patiar eorum criminationes, ob CHRISTI criminatum olim nomen. Dabit DEVS his quoqꝫ finem. Ora pro me. Vale. Salu

ta patrem & omnes bonos. Erphurdiæ, Bonifacij.
Anno. M. D. XXXII.

D. F. N. S. P.

MIRVM IN MODVM INGRATVS EGO ſim, ſi in obliuia abire patiar tuam iſtam erga me humanitatem comitatemq́;. Et eſt, quod te deamem, ob peramica adeoq́; fraterna promiſſa, quæ forte experturus ſum in iſtis rerum mearum undis. Vndiq́; anguſtiæ, undiq́; preſſurę, & eæ minime uulgares, adeo

Sæuit in immeritum ſæui Synagoga Lutheri,
Quod pars ceſſarim corporis eſſe ſui.
Sæuiat ad ſummum, mihi ſtat ſententia fixa,
Sectis in totum credere nolle nouis.

Ionas, gēma illa Euāgelici nominis ſtrinxit in me ſtylū ſuū, hoc eſt, ſe dignū. O optime CHRISTE, q̊d penu, q̊d plauſtrum uirulentiſſimorum conuitiorum, & mendaciorum, Non credas chariſſime Frideriche, quàm nihil in eo libello inſit, aut ſani, aut probi. A fronte uſq́; ad calcem maledicit, ludit, mentitur, infamat, ridet, breuiter blaſphemat. Conſilium operis eſt, uoluit mihi q̄ maxime nocere, & animam, famam, corpus uocare in periculū, ut oppreſſus tacere cogerer, utq́; mihi apud ullum nulla fides eſſet. Metuūt, metuunt inquam, ſeſe retegi, ſeſe retegi. Sed non eſt conſilium contra excelſum. Ego, duce CHRISTO, uehemen-

ter ἀθυροστομίαν illam oppugnabo, et iam accingor. Orbis non uidit librum, qui plura mordaci felle tincta ſpicula ſemel effundat. Exhauſit hoc opere totum ſpiritum euangelicum. Caput rei de qua eſt lis, nempe de effectu bonorum operum, paucis tractat, uſq; adeo occupatus eſt in maledicendo. Locorum a me pro operibus adductorum, ne uni quidem reſpondet. Infarcit ſua modo, et claudi more tenet baculum magiſtri ſui. Dabitur, ut refutem, & catholicam ſententiam a Pœnis iſtis perfidiſſ. uindicem, ſeruata ubique modeſtia, ut decet. Opinor minime me aberraturum a uia DEI, ſi monſtrem neſcientibus quid boni habeat ſecta hęc, quidue mali: Deinde ſi moneam ſcientes, ut bonum huius ſectentur, malum uitent: Præterea ſi phrenapatas illos ſuperbiſſ. gladio dominico feriam, idq; hoc uehementius, quo ipſi ſunt deſperatiores inimici Eccleſiæ: Poſtremo ſi incolumitatem meæ famæ aduerſus impudentiſſ. rabularũ mendacia ſerio tuear. Vale in CHRISTO ſaluatori, cui laus, qui addat animum fortem, & Lutheri leonis terrore carentem. Amen. Vale. Facchæ, Octauo Nouembris. An. M. D. XXXII.

Dñ. L. T. S. P.

Scripſit

SCRIPSIT AD ME NVPER DOCTOR N. uir quantum ego iudico, minime in infimis habendus, ſiue ſpectes religionem, ſiue doctrinam. Epiſtola porro eius grauida erat, quam quum reſignaſſem, reperi alterã, tuo inſcriptam nomini. Hanc tibi ad manus ipſe deferam, ubi per hyemis iniuriam potero. Occupatum me iam domi detinet Ionę liber in caput meũ proiectus, in quo, quum reſpondere ſe defenſioni bonorũ operum à me ſcriptæ polliceatur, nihil niſi contumelioſe mentitur & calumnioſe conuitiatur. Rem ipſam uix ſummo digitulo attingẽs, ea deblaterat, quæ in ſcholis atq; cathedris partiarijs tritiſſima ſunt, & mihi pridem cogniti ſſ. Quare nihil erit negocij iſtiuſmodi probabiliter refellere. Sum nunc totus in iſtis lyris tricíſq;, & ad reſpondendum uaniſſimo homini me conuerto. Si euangelicum & glorioſum eſt, maledicere, nihil erit ſcortis euangelicoteron. Sed uidebunt mortales oẽs mendacia iniuſti Ionæ, hoc impudentiora, quo ſunt manifeſtiora. Mentita eſt iniquitas ſibi, non mihi, ita me CHRISTVS dominus amet. Ira breuis inſania rotat illos audaculos, ut neſciant quid ſcribant, aut faciant. Nam ultra modum, ultra hominis captum in me excandeſcunt, fremunt, grunniunt, quia tandem præ me fero, me nouo euangelio, id eſt, nouis antiqui euãgelij gloſſematis libere refragari. Altera pars

defenſionis bonorum operum opera doctoris Nauſeæ Coloniæ excudetur. E Lipſia librum germanicum de Iuſtitia fidei ſimul & operum, iam diu expecto. Et alium de lib. arb. fidelium Chriſtianorū. Typographi impudenter fallunt, opinor euangelicos eſſe. Venantur modo lucrum ex libro quolibet, nō pietatem, non multum abſimiles Tuccæ illi, quem Martialis ob quęſtum librorum falſe notat epigrammatico Diſticho:

Exigis ut noſtros donem tibi Tucca libellos,
Non faciam, nam uis uendere, non legere.

Cupio Do. T. ualere in CHRISTO ſaluatore fidelium & obedientiū. Illi honor & gloria in omne æuū. Amen. Is te diu ſoſpitet. Facchæ, Catharinæ. An. M. D. XXXII.

D. C. C. M. C. E. M. H. V. S. P.

QVIA ERAT POTESTAS CERTI HOminis, & a ſtudijs ocium, non potui non ſalutare uos, uiri boni, amicos uenerādos, & præterea carptim admonere, ne lectis Iodoci Coci calumnijs uel ſiniſterius de me ſentiretis, uel uos ab orthodoxa de iuſtificatione doctrina ſeduci ſineretis. Scripſit, at reſcribetur, & quidem ocyſſ. Qui hactenus dubitauit, quo ſpiritu ducerētur noui Germaniæ apoſtoli, illi uel unus Coci liber ſatisfecerit.

Vos iudicate,uos pronunciate,ſi eiuſmodi DEO au‑
thore geratur. Decreuerat ulciſci, non reſpondere,
hoc eſt,ſui eſſe perſimilis.Placet mos,ut hominũ tali
um.Si ſecus facerẽt,Lutheriſtæ non eſſent.Duo agit
lucerna illa ſine igniculo,Aut enim calumniatur,aut
hæreticatur:Belligeratur cum fama mea,& cum do‑
ctrina Eccleſiæ.Vos eſtis ſpectatores,uidiſtis bellan
tem,rebellantem nõ uidiſtis. Audiſtis incuſationes,
excuſationes non audiſtis. Fortis eſt ſe iudice bella‑
tor Cocus,& ipſo Sicinio dentato fortior,adeoque
meretur Achilles Vuittenbergenſis dici, ſed pugna
nondum confecta eſt. Ego longe inferior fortunis,
celebritate, potentia eius ſum, fateor, at conſcientia,
ueritate,ſtudio plane non ceſſerim.Noui eius Theo
logiæ ſutelas, ſunt mihi cognitæ technæ atq; inſidiæ
lucifugarum Blattarum: præſidia ſunt papyracea.
Eſt magniloquẽtia & Thraſoniſmus quidam. Sunt
uerba & uoces,præterea nihil. Fiducia eſt in aſſenſu
leuis turbæ & principũ bonitate,qua ad omnia ubi‑
libet abutuntur, at quando rota fortunæ circuma‑
cta fuerit,tum cocta numerabimus exta. Vos rogo
per ſummum CHRISTVM ne turbemini. Suſpendi‑
te animos a ſententia,priuſquam legatis confutatio‑
nem Sycophantici libelli, cuius bona pars iſto octi‑
duo mihi abſoluta eſt: CHRISTO gratia. Reſtat ut
aſſeram bona opera poſt fidem neceſſaria ad uitam,
& refel

& refellam tortas Coci ſcripturas. Triumphabitur Iugurtha, Scipio ac Marius exultabit. Valete docti, & ijdem uiri orthodoxi. Facchæ. Martini. Anno do. M. D. XXXII.

D. C. R. S. P.

QVI FIT CHARISSIME, VT TV NVNC mutus ſis, quum aduerſarij DEI & noſtri uocaliſſimi, omnia ſuis ſtrepitibus clamoſis impleant? Legiſti Ionam, tyrannum, nō columbam ſentio? Mirum ni legeris. Et quomodo afficiebare inter legendum? Nonne dolebat, Vuicelium nō ſpinis, ſed telis amariſſimis excarnificari? Mirum ni doluerit. Eripuit me ne ab amore tuo ſubdola ſcriptio? Vulpinari hominem puto ſenſiſti, atq; ita temperare rem, ut me tibi inuidioſum faciat. Senſiſti? Mirū ni ſenſeris. Quid uero addi potuit ad libelli maledici maledicentiam? Quid unquam æditum eſt huius ſimile, ſiue ſpectes contumelias, ſiue blaſphemias? Nullus Iudęus, nullus Sarracenus, nullus Pilatus, nullus Nero, nullus Eroſtratus, nullus parricida, nullus denicq; mortalium bipedum meretur ad eum modum tractari. Fortis animus & in ſe totus teres atq; rotundus ſit oportet, qui ſummæ iſtius iniuriæ & inenarrabilis calumniæ ferendæ par ſit. Non eſt liber, ſed coluber: non reſponſio, ſed infamatio: gladio non

calamo exarata. Quando in manus ſumerem lectu-tus Tragemata illa puri Euangelij, dixi:

Nunc animis opus Ænea, nunc pectore firmo, & dein accinctus paraui confutationem, qua partim maculas omẽs eluo, partim orthodoxiam tueor. Vi debit ille exos atq; exanguis Theologus, & mihi eſ-ſe machæram domi. Nihil pronuncio, uos iudicato-te. Par erat, ut tu quoq; nunc in harenam deſcende-res, ne puteris colludere. Venãtur te illi mihi crede, & illud ſaltem uidentur exoptare, ne ſcribas. Aude igitur aliquid Catholico uiro, qui Lutheranus erat, dignum, & retege albam Sectæ lepram. Sunt duo, quæ mihi addant animos, nẽpe ueritatis diuinæ cer-titudo, & uirtutis conſcientia. Nulli igitur cedam in-ſtar Termini. Opponam fronti duræ duriorem, & ero ſilex contra melitæos iſtos catulos. Si quid po-terunt, in corpuſculum hoc putre poterunt, in ani-mam & famam nihil, tametſi ijs etiam ſtruunt pedi-cas. Vale in CHRISTO IESV. Facchæ. XXIIII. Nouembris. Anno. M. D. XXXII.

D. I. C. S. P.

MOGVNTIA ABII, TE PER COMITEM tuum ſalutato. Quod autem celerius abij, cauſſa erant mercatores conterranei, cùm quibus mihi redeundum erat. Habeo gratias, quod de me

de me ſolicitus fueris. Accedet hoc opus ad cumu-lum aliorum charitatis tuæ bonorum operum. Neuter libellorum excuſus ad me rediјt, quo tamen nihil magis opus erat in his preſſuris meis ſubleuandis. Scripſi magnati illi per occaſionem, ac ſignificaui me met ipſi literas tuas redditurum, ſi per hyemem hir-ſutam liceat, & labores, quibus in ſcribenda confutatione Ionicæ reſponſionis totus diſtinebar. Sors tibi mea uir optime percognita eſt. Verſor in maximis acerbitatibus, interq; ſumma pericula. Exaltati ſunt ſuper caput meum inimici mei, & quę non rapui ex-oluo. Contra me loquuntur, qui ſedent in porta, & cantant bibentes. Cogitant ſupplantare greſſus me-os, extenſo reti. Viuum abſorbere me decreuerunt, adeo iraſcitur furor eorũ ſuper me, cuius auxilium a nomine domini eſt, qui fecit coelum & terram. Re-ſpondi Ionæ cõuitijs ſine conuitijs, neq; tamen edentulus, & retudi calumnias. Ad hæc reſtinxi eius libelli faces, ac aſſerui rectã de Iuſtificatione opinionem catholicæ Eccleſiæ, confutatis tortiſſimis citationib. Nondum deliberaui, ubi commodius prælo tradatur, & poſtulat res, ut ſine mora publicatus liber, triumphos culinarios quieſcere iubeat. Si quid tu ea de re & mihi & Eccleſiæ prodeſſe potes, conſilio aut facto, ſciam per literas. Ora pro me. Vale in CHRISTO beato DEO. Facchæ xxv. Nouemb. An. M. D. XXXII.

L. I. K. S. P.

ACCEPISTI VIGILIOLAS HVMILITATIS noſtræ, eas ſpiritui tuo probari percupio. Dabis operam, niſi in totum diſpliceant dialogiſmi, ut ſaltem emendati, ſi minus nitidi, Catholicis Germaniæ hominibus legendi contingant. Nec dubito, quin nonnulli etiam de noua factione, libello lecto, intellectoq́, ad mentem ſuam ſint redituri. Si exaſperentur inde perſonatæ uulpes, demolientes uineam domini, nihil oberit. Noui eas, ipſæ me nondum. Noui etiam Ficulinæ Theologiæ medullam, quare non extimeſco. Æſtuant infelices, q̄ uituperem bullatas eorum nugas, ſed non trepido. Trahere eos intellexi non CHRISTI, ſed Lutheri funem, ob id animū ab eis ſeiunxi. Incedentes aduerſum me, nunc circumdederunt me, oculos ſuos poſuerūt declinare in terram: Similitudo eorū quaſi Leonis deſyderantis prædā, & quaſi catuli leonis ſedentis in abſconditis. Spes mea autem in DEO ſalutari, qui nondum deſpexit orationem meam. Gradior interim in Innocentia mea, cuius probatio eſt, iniquitas maleuolorum Lutheriſtarum, qui pudorem cum pietate perdiderunt. Tu, per CHRISTVM obſecro, aduigila, ne diutius fraudentur piæ animę bono opuſculo, quod ad bona opera in Eccleſiam reuocanda operatus ſum. Vale in CHRISTO ſaluatore, cui ſempiterna

piterna laus & gloria. Facchæ Vigeſimoquinto No uembris. Anno M. D. XXXII.

M. B. F. S. P.

DIV EST, QVOD ABS ME NIHIL LITE rarũ accepiſti. Tuæ ad me dura, atq; adeo dira continent, ſed non fregerunt animum hunc, qui hactenus timendorum contemptor eſt. Fa cis tu ut intereſt minime fucati amici, ſubmonens ut prudens ſim, nam eſſe hoſtes præpotentes, celebres & quos defendat numeros iunctæq; umbone pha langes. Vera tu quidem prædicas, ſed potẽtiores eo non ſunt, in quo firmata ſpes fiduciaq; mea eſt, qui eſt oſor ſectarum, qui erit populator noui Euange lij, qui ſpõſam Eccleſiam non repudiauit, & qui eſt refugium pauperum in preſſuris, ſpes a turbine, um braculum ab æſtu. Sunt iſti inſolentes, ſcio, ſed uide ant ne Samium comatũ pugilem ſuo perpetuo ma lo deſpiciant. Sunt feroces uiperæ, ſed dentes ſuos q̃ limam ferream citius corrodent. Neq; enim mecũ, ſed cum uniuerſitate totius Eccleſiæ & Scriptorum omnium belligerantur, nec in me gorgonea ſcripta ſua, ſed in doctrinam Chriſtianam iaculantur. Iodo ci coci bilis maſcula calido ſub pectore intumuit, & quam uix extinxerit urna cicutę, quid facere, quid co gitare debeo? Sileam an reſpondeam? Feruescit ſan guis.

guis. Reprimo ultionis cupiditatem,ne ſimilis Coci eſſe exiſtimer, at in cauſſa non mea ſuperior, quam ualde læderem ſi in furentem furerem. Quid cenſes ſapientiſſ. uir? Si reſpondeam,irito crabrones? Sin ſi- leam, detrimentum patitur fama, unguento optimo melior? Sed malo in priorem ſcopulum incurrere. Reſpondere igitur propoſuiſti,inquis? Imò reſpon- di duodecim dierum labore, & ita reſpondi, ut niſi exuiſſent cum religione pudorem, ad extremum fo- rent ſibi ipſis diſpliciturí. Nudaui, qua fide tractent ſcripturas, deterſi a me aſperſum lutum,depuli a cer uice mea uiolentas impreſſiones, & apoſtolicam Iu- ſtificationis doctrinam adſerui contra plumbea,imò plumea ac plane ἰωνικὰ argumenta. Mi amice chariſſ. nihil mihi metuas, ſcio enim & perſuaſiſſimus ſum, hæreticam eſſe curiam tuam,errare,ſeducere,animas ad ſtygias undas mittere,deo odibilem eſſe,& meri- to inuiſam Romano Imperio. Ne te fallant celebria nomina, Thraſoniſmi, encomia illa,dulces concio- nes,picturati libri,accurſus ſtudioſorum, applauſus imperiti uulgi, & principum uirorum fauores, cen- ſus,honores. Sunt omnia uana, ne dicam ipſa uani- tas uanitatum. Non enim ſtabunt aut ſtare poterũt, (ni ferro cingantur) ubi res ad ſeueriſſimum examen doctrinæ nouæ uenerit. Fuere olim Sectæ hac lon- ge potiores, nec tamen iudicatæ conſtiterunt. Si pur

gare ma-

gare maluiſſent ueſtri Apoſtoli,quam turbare Eccle
ſiam,hodie adhuc cum eis eſſem. Promiſerunt corre
ctionem,& ecce deſtructio. Credidimus Euangelij
pallio, ſed eo detracto apparent ſomnia monaſtica,
ueteribus abditis. Tempus omnia reuelabit. Quam
Tertulliani ex apologetico ſententiam nunc eo ma-
gis exoſculor, quo meis afflictionibus plus conſola-
tionis ſuppeditat. Vale.Facchæ.xxv.Nouembris.
Anno M. D. XXXII.

D. I. D. S. P.

MOTA EST MIHI CAMARINA LVTHE-
rana, odor exit teterr. & qualem ex ea ne-
mo expectaſſet. Habes in Coci libello Iò
Pæan,Io Triumphe. Strepunt omnia glorijs,enco-
mijs,ronchis,ſed dum licet. Non queror de iniuria
ſumma. Nihil comminiſcor intolerabiles calumni-
as, immania conuitia. At quis finis? Deſiccari etiam
poſſe putas camarinam?Ipſe nō deſiccabo. Quis ab-
nuit? Nec tamen non deſiccabitur, quod clamitant
omnia.Sed nō niſi plus hinc nobis noxæ exhalatum
fuerit.Nondum ſenſere peſtes, eius omnium animi.
Pars maxima iudicat non camarinam,ſed hortū bal-
ſami eſſe,& neſcio cuius Adonidis.Pauci introſpici-
unt,expendunt,examinant, dijudicant, quare pauci
norūt,quo loco res miſeræ ſint.Meretricia coci pro-

cacitas non me tam male urit, q̃ dolet turbam credu-
lam nare quouis trahi. Heu pœnitenda olim. Tu in
eadem pene naui es, audis Tranſcriptor ſcripturæ,
audis Μωρός, audis Cato poſt duos: Adeo nihil eſt,
qui Luderanus eſt. Quæ inſolentia, quò eruptura
ſit, facilime diuinaueris. Bonus DEI ſpiritus in maio
ribus olim diſſimilima ijs agebat, quæ hodie uide-
mus. Si fauebit pax longa, ſi aſſentientur præpoten-
tes, palpandum ſeſe præbebit eximie euangelicus ge
nius. Meo animo nihil dubium eſt, fore, ut tam flea-
mus ſchiſmatici, quàm riſimus. Labores tuos prædi-
cauit mihi apud Erphurdiam Schollus noſter. Sunt
illi Herculei aliquo modo, & miror te exantlandis il
lis parem eſſe. Non tu ἐνηθικῶς tranſcribis Biblia, ut mi
hi perſuaſerunt. Erit uiſendum ac utile opus, uerum
duo obſtant ne res ad uotum tuum ſuccedat. Nimi-
rum Typographiæ inopia, & Emptorum paucitas.
Nam quotusquiſq; emerit tam grande uolumen? ut
de inuidia ingenioſorum honeſtorumq; operum co
mite nihil dicam. Vnum ſubdo, Germanicę uerſioni
ne nimium fide. Blanda eſt & perſpicua, ſed alicubi
non ἄδηλος. Sed hæc ſus Mineruam. Vale in CHRI-
STO ſeruatore, qui te utatur ad honorem ſpōſæ ſuæ.
Facchæ, xxviij. Nouembris. An. M. D. XXXII.

M. H. S. S. P.

Quam

QVAM MIHI VIR IVCVNDISS. REDAmeris, nec tu facile credas, nec ipſe paucis dixero. Immunis es a ſciſſura, idē ego. Inuidia laboras apud Iuſtulum et Prutionem, idem ego. Eſt parricidiale odium Albis, quo prætere a ego laboro, & eſt mihi res cum popinis Saxoniæ, ſat unctis quidem illis, ſed tamen popinis. Audiuntur & Meuij item Bauij cooriturí in me, ô fulminator Iupi ter. Quid tentabunt Miſelli Theomachi? Theologi inquam, qui Paulum cōtra Paulum interpretantur? Ais, Aquilę ſunt, tu ſcarabeus. Imò cameli meri, ego formicula, Scio. At res ea DEO moderatore tranſigi tur, ut ſtultitiæ ſit, de perſonis diſputare. Non reclamo, potero opprimi, ut ſunt reges tales euangelici, attamen uinci ea ſententia, cui patrocinor, nunquam poterit. Vos amici cauete, ne iudicij plus æquo prodigi ſitis. Alterum oculum integrum ſeruate confuta tioni meæ, dein pronunciate. Qui popinas iuuat, is ſemel proculcauit Chriſtianiſmum. Rabire eæ potuerunt, reſpondere, ut decuit, non potuerunt. Lacerare famam meam licuit (ô artes, ô arma ueſtra Lutheriſtæ) retundere citatos locos, probabiliter argumentari, ſcripturis amicis uti non licuit. Vale, & me amare, quod facis, perge. Facchæ. xxviij. Nouemb. Anno M. D. XXXII.

D. F. N. S. P.

NONDVM FORTE REDDITAE SVNT TIbi literæ, quas ad D. Laurentium Truchſes dedi. Sin redditæ ſunt, legiſti nimirum, qui mecum agatur. Bella undiqꝫ imminent. Circumdederunt me uituli multi (non mentior, non iocor) & tauri pingues uallauerũt me. Aperuerunt ſuper me os ſuum, immites urſi. Vnus ego obijcior multis canibus, feruent odia, ardent iræ, uolitant criminationes tam acerbæ, ut nihil ſupra. Supereſt, ut manus adferant innocenti orthodoxo. Adferant, non relabor. Malo pati conſors Eccleſię catholicę, quàm Lutheriſticæ. Proteſtor atqꝫ uociferor, non confellere me, ſi qua habet Secta, quorum catholica rectaqꝫ ſit origo. Impugno repentina ac tumultuaria illa unius fraterculi dogmata, quæ neſciuit antiquitas. Ionæ libellum ſiue flabellum, quo gens perdita uentulum ſibi facit in Aporia iſta ſua, propinaſſe mihi cicutam, non ſolum nigrum ſuccum Loliginis uides. Expecta, ſi non talionẽ remetiar, certe ita temperabo rem, ut dubites, uter alterum peius læſerit. Si uoluiſſem, bone IESV, quanta erat in præſentiarum equo planicies. Reſcriptum eſt, excuſum nondum. Forte ad uos reuolabit archetypus, ut eò, ubi poſſit citius & nitidius euulgari. Mirabere Dauidis male cincti pueri quinqꝫ limpidos lapides, quibus ſtatua enormis

deijcie-

deijcietur, cum ſummo ſuo probro. Te mirũ in mo-
dum rogo, ut, quod nunc iterum atq; iterũ exopto,
ſatagas ne fraudẽtur ſtudioſi Eccleſiæ opuſculis me-
orum digitorum. Si exijt Apologia, mittantur hinc
aliquot eius exemplaria. Opprimor ſilentio meo, &
periclitor cum Amyclis. Vbi ſunt libri tui, inquiũt?
Quid ad hæc reſpondes? Obturarunt tibi os? Atq;
adeo, ubi eſt deus tuus? Non eſt ſpes illi in DEO eius.
Quare effuſiſſ. obſecro, ut prodeat, quod uolunt.
Amici mei tum quietis boniſq; erunt animis. Inimici
demittent criſtas & rugabunt frontem. ταῦτα ὑποδεί-
γματα ſanctorum patriarcharum, regum & prophe-
tarum celeberrima, tuæ pietati dono. Vtere libro
hoc, tuo arbitratu. Sunt qui iudicarunt eum chartis
luceq; dignum, ſi tu idem, fac uulgetur Coloniæ &
aſportetur in proximas nundinas Francofordien-
ſes. Mihi non paruis laboribus conſtitit quantum-
uis paruus. Inſertas habet uoces linguarum peregri-
narum, ſed eas ſignificantes, neruoſas, elegantes, &
quæ latio idiomate efferre nequibã. Typographus
adlaboret modo, ut emendate cudat. Si nolit hebra-
ica, accerſat qui interp̃tetur, & latina ſubſtituat. Ex-
emplar nullum aliud habeo, hoc autographon eſt,
proinde ſic curabis omnia, ne intercidat liber. Mitto
eo confidentius, quod quum iſthic eſſem iuſſeris, ut
ſi qua ſcripſiſſem, ad te candide Nauſæa mitterem.

 Vale.

Vale. Ora pro Eccleſiæ Reformatione matura. Meama. Andreæ. Anno M. D. XXXII.

B. R. S. P.

HAVDQVAQVAM ME OFFENDIT HYpocritæ iſtius uerſutia, qua partim uſus eſt clam me auferendo ſyllogam, partim eam unà cum cæteris libellis ad te tranſmittendo. Eò res proceſſit, ut labores meos in poſterum neminem laterere, uniuerſis cognitiſſ. perſpectiſſimosq́ eſſe exoptem, ne cæcis inuidorum iudicijs opprimar. Inſidiari aliquos famæ, adeoq́ animę meæ perſentiſco, idque duntaxat, ne ipſi neſciſſe, ego ſciſſe aliquid uidear. Quod ſcio, DEI eſt, in quem gloriam hanc ſi qua eſt tranſmoueo. Tametſi ſcientiæ minimum mihi arrogare uix queo, quippe homo obſcurus, ac is, qui ſeſe ſuo, non alieno, pede metiri callet. Non mirum autem quòd iſti tam inique ferant meas apophaſes, quando ad eam hominum opinionem profluxere, ut obtinere ſcientiæ altiſſimum gradum pronuncientur. Equidem nihil inuideo ulli, ſed ad ſobrietatẽ reuocatos, adq́ cum ſui ipſius tum ſui negocij exactiſſ. ſæueriſſ. ue agnitionem adductos omnes cupio. Periculoſe habẽt omnia, poſteaquam ipſi ſui obliti, res tantas mortalium ſtolidorum applauſu potius q̃ recto iudicio æſtimant. Detrahe multitudini compen

dia

dia quædam perexigua, & haud diſſimulanter lique-
bit huius leuitas cum immodica impietate copulata.
Velim ſcientia iſtorum incomparabilis non illò rem
abripiat, ut damno accepto, Germaniam poſtea cru-
ore ſepultam & innumeras animarum myriades in
orci lacum detruſas ploremus. Ego ex tẽtorio facti-
oſo maturaui abitionem, ego ἀποσχίζω à culpa futu-
ri mali alieniſſimus. Qui me ante nouennium audie-
runt Lutheranum acrem, ij nunc quoq; audiant ca-
tholicum: ne forte exoriantur, qui clament me pro-
pugnatum Schiſma oppugnare immerito. Verũ hu-
iuſmodi defenſioni alius locus dabitur. Reſponde-
bo nunc tuis ad me literis. Ais te ſatis animũ meum
ex priore epiſtola intellexiſſe, id quod facilime cre-
diderim. Mihi opus non eſt mi Raidi e tuis literis te
diſcere, nimirum qui pridem te norim. Attamen aſ-
fingis tibi nonnihil ſpei affulſiſſe, & Zelum exiſti-
maſſe, quæ ſcripſeram, at nũc, ubi libellos uiſeris, de-
plorata omnia. At qui tu bone uir in teutonica epi-
ſtola a ſatana illaqueatum me aſſeuerabas, quæ igi-
tur ſpes de me tibi reliqua erat? Interpretabaris Ze-
lum, quom ad extremum me abijceres? Ignoſco gra-
uitati tuæ, quæ ſine prudentia ſingulari nõ eſt. Poſt
eam præarmaturam, aggrederis rem (dirum dictu)
& uno ictu quercum deijcis, quum ſcribis neque te
neq; Leiſterum mihi ſubſcribere. O elegans caput.

Quaſi

Quaſi uero ego iſthuc uel a Raido uel a Leiſtrio un quam expetiuerim. Quid igitur futurum ſi Raidius & Leiſtrius Vuicelio non ſubſcribant? Conſequetur inconcuſſe, Vuicelium non ſolum toto cœlo, uerumetiam tota terra mariq; errare. Leiſtrius impenſe rogauit ut legendas chartas ſibi ad tempus permitterem, excepta ſylloga. Permiſi libens amico ueteri, uiciſſim et ipſe impenſe rogans ut obeliſcis iugularet audacter, ſi qua minus animo ſuo probari uiderent, atq; ea mihi per literas notificaret, ut ſi queam, tuerer, ſin minus, obliterarem, Quo mihi protinus ſubſcriberet, nõ rogaui. Amens enim ſim, ſi aliquem dogmatis nouellis ad ſummum imbutum, adeo facile orthodoxam doctrinam capere poſſe credam, nedum ſuffragio albo ſignare. Memini me ſubinde dixiſſe Leiſtrio, nihil mirum mihi uideri, quod inſolita atq; peregrina exiſtimaret, quæ præponerem, imo quod ceu me authore inuenta ſuſpicaretur, quando quidem ipſe ego ut papiſtica fanaticaq; iſtiusmodi ante triennium uix tuliſſem. Monui duntaxat hominem, ne præceps condemnaret nondum intellecta, nondum apud ſeſe diſcuſſa. Cæterũ an monitis meis locum reliquerit, neſcio. Illud tum demirabar, nempe quod tam patienter exaudire ea poterat, quæ per occaſionẽ ipſo teſte confitebar. Ambigo etiamnum, imperitia ne muſſarit, an diſſuaſionis diffidentia, an

amici re-

amici reuerentia, an ueritatis deniq; prælibatæ incuſſa cõſcientia. Quo magis ſperabam, abſentem redacccepto animo libere ſcripturum ſi quid angeret inter legendũ, ſed plane mutus te in periculum protruſit, ut ueteranum & triarium quendam, ea fortaſſis ſpe, ut ſi proſpere ceſſerit, deſcendat & ipſe in eãdem harenam: ſin minus, intra teſtam ſuam latitare pergat. Prora puppiſq; controuerſiæ eſt, ſugillor Iuſtitiæ fidei inimicus. Hic ego: ſi tamen audire, non ita auerſis auribus, dignabimini: teſtificor, atque proclamo, quod calumniam acerbiſſ. patiar, quodq; me impij fratres odio, non iudicio inſectentur, nec ob aliud, quam quod Lutherizare deſtiterim. Certarim uero tecũ magno pignore, ſi tu intelligas quid ſibi uelint eæ duæ uoculæ: Iuſtitia fidei. Neq; enim moror ueſtras gloſſularum nebulas aterr. quibus ſudam atq; lucidam Pauli Apoſtoli ſcripturã obduxiſtis. Nam uos uiceritis, ſi poteſtas erit, quælibet ad ueſtri Apollinis crepitaculum iudicanda, dignoſcenda, enarranda referre. Sed da ueniam, non concedetur. Eſt aſſueta ſcriptura DEI, uarijs partiariorum deprauationibus torſionibuſq; perferundis, ſemper tamen reluctata eſt, & furca licet expulſa aliò, tamen uſq; recurrit. Nouit ortum ſuũ, nouit locum, nouit genuinum ſenſum uſumue agiographa. De Iuſtitia fidei καθολικῶς ſentio, & ſi pateris, Euangelice apoſtolice atq; auten

tice. Quod uero ſchiſmaticum intellectum circa hu-
iuſmodi locos exuerim, non abs re factum puta, nec
temere. Scrupus de Iuſtificatione animũ meum iam
pridem habuit, nec potui me euoluere. Videbantur
triuialia illa dogmatia nõ reſipere in uniuerſum Pau
li mentem. Erant in eodem loci qui recepta illa con-
uellerent. Reſiſtebant dicta dominica in Euangelio.
Nec non obluctabantur aliqua in Canonicis. Dein-
de uerti animum ad Eccleſiaſticos ſcriptores, exquiſi
turus; num idem cum dogmatibus noſtris occine-
rent, aut ſi meliora Paulinæq; mente propiora tra-
derent. Exquiſiui ſagaci nare, contuli purpurã: quod
dici ſolet: iuxta purpuram, & tam ſcripta horum, q̃
dogmata noſtratia ad Paulinarum literarum aper-
tam ueritatem adhibui, oraui CHRISTI lumen ac ſen
ſum, iterum contuli, iterum adhibui, iterum oraui, et
diſcuſſa nubecula inueni id quod res eſt. Hãc potiſſ.
diſquirendi anſam præbuit mihi ipſe met Paulus, ut
pote quem duobus ſolidis annis plebi mihi creditæ
uniuerſum concionabar, cum omnia eius Apoſtoli
loca ſolicite excutiens, tum illa præcipue, quæ iuſtifi-
cat. ſonabant. Quo uero accuratius illa trutinarem,
hoc longius diſcrepare a dogmatis iſtis noſtris uide-
bantur. Repreſſi meipſum et cohibui, ne exiſtimarer
pro tempore doctoribus euãgelicis refragari. Nam:
per CHRISTVM iuro: inuitus hodie quoq; diſſen-

tio, ut

tio,ut pudefiant, qui me per inuidiam diſſentire uo‑
ciferantur. Prius cum pædotriba meo Theologiæ
auidiſſimo homine diſputaui ſingula, q̃ auderem de
his apud alios hiſcere. Poſtremo ubi etiã illa ipſa do‑
gmata indocte et frigide prędicari animaduerterem,
multoſq; præcones de ijs perplexos hęrere, et inter‑
rogatos inepte ac præter rem de ijſdem reſpondere,
cogitaui Monſtrum ali. Vt omittam interim, occaſi‑
one iſtorum dogmatum tot uitiorum genera ſemi‑
nata apparere, atq; per hæc excuſſa operum bonorũ
ſtudia e pectoribus auditorum, & inductam omnis
turpitudinis licẽtiam. Videbam indies magis ac ma‑
gis carnaliores peſtilentioreſq; fieri auditores, & hoc
in his potiſſ. locis, ubi frequentiſſ. Iuſtif. dogma inſtil
labatur. Quocirca prorſus mihi perſuaſi, rem ſecus
aliquanto habere. Nec tamen mihi ipſi facile credidi,
ut uili homuncioni. Tandem, locis etiam atq; etiam
collatis, & ad amuſſim ex fonte diſcuſſis, pertracta‑
tis, enucleatis, cœpi os in domino aperire, & Nyme‑
ciæ meæ catholicam doctrinam pro dono DEI in‑
culcare. Poſt, eandem chartis concredere, rem cum
alijs communicare, in colloquijs infigere. Operæpre
cium duxi, audire contradictiones, ut reſcirem quid
quiſq; in thema proferre poſſet. Nam ueriſſ. eſt illud
Ciceronis, ueritatem limari in diſputatione. Ibi ſæpe
ad herniam uſq; riſi citationes ſcripturarum, & rati‑

ocinationes inſulſiſſimas, dum quiſque temere receptum dogma de Iuſtificat. manibus ac pedibus defendendum putaret. In iſtis conflictatiunculis intellexi, quid cordis haberent Euangelici buccinatores. Intellexi q̃ nihil ex animo loquerētur, ſed modo pro cauſſa, pro farina. O pietatem fictam, o ſingularem atq; eximiam hypocriſin, papiſticæ parem. Sunt qui tam altum imbiberunt dogmatia ficulna, eaq; adeo mordicus tenent, ut citius ſint omnem ſcripturæ contextum amiſſuri, q̃ poſtillas ſuas. Multi ubi ſe uictos ſentiſcerent, maledictis me exaturabāt, quos ego magis commiſerabar, q̃ lingua repercutiebam. Bona pars plane in ſententiam piam atq; firmam pedibus diſceſſit, agens ſummo datori gratiarum actiones. Nonnulli thema in dubiū uocarunt, aſſerētes oportere rem plene examinari, & doctiſſimorum experiri iudicia. Nihil uero tam obſtare ſenſi, quo minus apud pleroſq; fidem inueniret doctrina ſancta, atq; ipſius Adami tortuoſitatem. Veretur eñ nequam, ne ad reditū eius doctrinæ adigatur ad raſtros. Dogma nimiopere ueteratori arridet, cuius nimirū indulgentia ſatis ſuperq; laxa hactenus, illi quod libuit licuit. Vtcunq; uiuebat, Chriſtianus erat. Quantumcūq; peccabat, filius DEI erat, Nec attinebat, niſi ut crederet, niſi ut cōciones miſeras inaudiret, niſi ut Cæſari quæ ſunt Cæſaris daret. Proinde refugit ad

mentionem uitæ bonæ, ac bonorum ope. pœniten. crucifixionis, patiētiæ, humilitatis. Nam durus eſt illi ſermo, uirga ferrea eſt, non cauda uulpina. Abſinthium eſt, non mulſum. Cilicium eſt, non holoſericum. Quid iſthuc eſt, inquit, Num erit mihi ad opera redeundum? Quid Chriſtiano cum operibus? Quid proſunt opera? An non ſat operum IESVS in cruce fecit? Atq;, ut ſe furcifer ille pro egregio Theologo uēditet, incipit enthymematis refutare opera: Si opera facere, inquiens, neceſſe eſt, igitur fruſtra ſupplicio mortis affectus eſt IESVS. Si meorum eſt operū reſpectus, ergo IESVS non ſatisfecit. Huiuſmodi nunc ſunt conſentanea grataq; uulgi auribus, et adeo animis omnium infixa, ut euelli uix unquam queant. In nephario nunc ſcelere ponunt, ſi quis ad Chriſtianæ uitæ neceſſitatem uocet: tragice clamant, Sanguinem CHRISTI per eam doctrinam dehoneſtari. Sed ubi libidinem ſuam expleuerint, nec uiderint qua uia elabantur, agnoſcent uerum eſſe, quod iam tot modis lacerant. Reddidi Raidi rationem, quomodo occœperim relicto humano dogmate, diuinam de iuſtificatione doctrinam capeſſere, ut perſpicias me neque leuitate, necq; audacia, necq; temeritate, necq; maligno erga ullos animo id feciſſe. Nunc pauculis de ea diſſeram. Iuſtitia fidei nulla alia eſt, q̃ qua DEVS Iudæos ac Gētes iuſtos iudicauit ex fide ſua, hoc eſt, cò quòd

crediderunt CHRISTVM Mariæ filium, DEI unigenitum eſſe, ſolum Meſſyah, ſolum redemptorem, ſolum propitiatorem, ſolum mediatorem. Hæc fides adeo DEO placuit, ut huius gratia, nullo reſpectu habito neq; bonorum operum præcedentium, neque peccatorum præteritorum, pro iuſtis, puris, & ſanctis acceptaret in fauorem iniuſtos, impuros & prophanos. Nolebat ut ingererēt Iudęi ſua merita, quaſi ob ea eos electos ad Euangelium uocaſſet, contentus nimirum ſimplici atq; e pectore proficiſcente credulitate. Nolebat item ut gentes ob peccata ſua abijcerentur. Neq; enim hic ulla ratio peccati, ſicuti nec ulla ratio operis: Quicunq; modo in filium credebant, recipiebantur ceu ſatis idonei, nec erat diſcrimen poſthac uel Iudæi uel gentilis. Omnes ut æque impij, ut æque peccatores aſſumebantur ex gratia, et per tinctionem inſerebantur in corpus CHRISTI, ne quis gloriaretur, præterquam in domino. Tale ſibi uult quoties in Paulo de fidei iuſtitia legis. Præterea opus quoq; Paulo erat, iuſtitiam fidei tanto crebrius atq; potētius tractare, q̄to improbius fratres quidam ex Iudęis Moſen conabantur ſuper ceruices diſcipulorum imponere, ut eū, cuius lex atq; authoritas uiuida in perpetuū eſſe merito deberet, etiam apud Chriſtianos. Hic niſi repugnaſſet gratiæ præco argutiſſ. & iuſtitiam fidei contra iuſtitiam legis Moſi oppoſuiſſet,

poſuiſſet,periculum erat,ne hodie quoque Moſaice uiueremus. Igitur Iuſtitia fidei in Paulo bonis operi-bus(quæ credentes præſtare oportet, ſi uolunt ſer-uari)prorſus nihil adimit, tollit duntaxat legis ope-ra,quæ pſeudapoſtoli ceu neceſſaria credentibus in eccleſiam inuehebant. Habes breuiſſimis uerbis Pau li expreſſam mentem, a qua me neq; mors neq; uita diuellet. DEO laus pro agnitione ueritatis in æternũ duraturę. Si ſyllogam meam legiſti,huiuſmodi,opi-nor,latius atq; pinguius cognoſti. Cur uero audes proloq me impie ſentire contra DEVM,contra CHRI STVM domini? Raidi, ſi tibi frontis exigua eſſet parti cula,ſiq; una gutta ſynceræ pietatis (quam tamẽ tuo more perpetuo crepas) temperares profecto tibi, à tantis blaſphemijs. Cogitare potes,me quoq; ualere in dentatis epiſtolis, & ſi e re foret, ſiq; me deceret, papè q̃ probe depexum te tibijpſi oſtendere pòſſim. Ais nihil opus,ut plures chartę hac de re perdantur. Certe Raidi rem tetigiſti. Neq; enim aliud,niſi char-tas perderes,ſi oggannire luminoſiſſ. ueritati uelles, ſicuti ſuas perdidit pincerna Bergenſis, euerſor ſcili-cet Monogamiæ ſacerdotalis. Remittis me ad cram-bem Lutheranam, ſed ſatur ſum. Vtinam nonnihil euomere queam, eorũ quæ famelicus lupi inſtar im-manducata uoraui,munda cũ immundis. Quod au-tem remittis ad CHRISTVM & apoſtolos,nę tu mi-

hi gra

hi gratiſſ. facis. Sed o homo ſi ad doctores illos cœ-
leſtes mihi eundem eſt, acꝗ illis diſcenda ueritas, pal-
mam uobis centauris omnibus prępripuero. Vltimo
remittis ad Auguſtin. contra Pelag. ah ut me tui mi-
ſerebit, ſi iſte in conſilium adhibendus eſt. Num plu-
res habes in tuo catalogo? Quid ais Raidi? Non eo
modo loquuntur de operibus poſt Iuſtificat. CHRI-
STVS et Apoſtoli, quo ego? Quo mo do autē illi lo-
quuntur, quur pigebat iſthuc ſcribere, ut eſſet quod
reſponderem? Certiſſimo certior ſum, me cum apo-
ſtolicis literis idem ſentire, nec eſt unus locus, qui ſe-
cus de operibus a Iuſtificatio. doceat, atcꝗ ego. Fixa
eſto ſententia: Opera uel optima ante Iuſtificatio-
nem rudera ſunt, inania nihilique ſunt. At ea quæ
poſt fiunt, nimirum a credente, aurea præcioſa-
que ſunt in conſpectu DEI, placent DEO, delectant
DEVM, Beneuolum reddūt DEVM, mitigant DEVM,
proſunt operanti fideli, conciliant eum DEO (quia
fidelis eſt operans) conducunt illi ad temporalia, ne-
ceſſaria ſunt eidem ad æterna. Partius extuli opera,
aliâs faciam, uolente ſeruatore CHRISTO, copioſiſſi-
me. Nec, ais, de fide loquūtur eo modo quo tu. Hic
elatras, quī ego tibi fidem ſentire uidear, Nēpe qua
credamus Ieſum eſſe Meſſyam. Sentio fidem CHRI-
STI eſſe (Sic enim loquitur Scriptura, de fide alia iu-
ſtificante, alia hiſtorica ignorans) qua ex animo toto
credo

credo ὁμοούσιον Triada: præſertim Nazarenum, filium hominis, CHRISTVM. i. orbi ꝓmiſſum Meſſyã eſſe, & eundẽ filium DEI unigenitũ, per prophetas dictũ Immanuel, &c̃. pele, conſiliarium, DEVM gygantem, patrem in æternum, principem pacis, Maher Salal, Chasbaz, uirgam de ſtirpe Iſai, Seruum dñi (Multa omitto) Adonai iuſtũ noſtrum, Dauidem germen iuſtitiæ, paſtorem unũ, Silo, prophetam magnum, lapidem in montem factum qui impleuit uniuerſam terram, Vnctũ Dauidem regẽ, Filium DEI ex Pſal. & Hoſea, doctorem iuſtitiæ, Zemah, lapidẽ in quo ſeptem oculi &c̃. atq; hunc pro me totoq; Mundo uoluntarie paſſum Hieroſolymis, a mortuis excitatum, uiuum uere uiſum tactumq;, in gloria aſſumptum, aduocatum, Mediatorem, Pontificem Max. in fine ſæculi futurum iudicem omnium mortalium, ac redditurum unicuiq; iuxta opera ſua. Hæc atque huiuſmodi ab animo ſincero firmoq; credens, iuſtifi cor. i. pro iuſto acceptor à DEO propter fidem illam, etiamſi nihil in uita priore (antequã nimirum CHRISTVM cognorim) neq; iuſti neq; boni fecerim. Nulla alia fides iuſtificans eſſe poteſt, præter hanc, Sicuti nullum aliud fundamentum, q̃ id quod poſitum eſt, Sicuti nullum aliud Euangelium, q̃ id quod prædicatum eſt, Sicuti nullum aliud Teſta. Nouum, prꝯter id quod ſemel pactum eſt. Accedunt meæ ſententiæ

literæ omnes Apoſtolicæ atq; Canonicæ, cum pri-
mis Ioannes Euangeliſta, quẽadmodum alibi oſten-
di. Accedunt etiam omnes Eccleſiæ doctores, quo-
rum nullus aliter de fide docet, ut obtundantur no-
ui dogmatiȷ authores ſuperbiſſimi. Quocũq; te uer-
tis, captus es. Eſt enim & fuit ſemper inuicta ueritas.
Illud demiror Raidi, quod tam puerili argumento
certiſſima eleuare contendis, Theologus haud ſane
infimus. Nihil iudicas, Scripturas nõ conſulis, os do
mini non interrogas, adeo temet Euangeliſtæ Mar-
tiali dedicaſti, ad cuius nimirum nutum renutumq;
pleraq; uel dicas uel neges. Si ait ais, ſi negat negas, in
hoc ſolicitiſſ. ut quem dedit mater amictum cuſtodi-
as. Sed hoc detrito,

Nudus ad infernas ſtulte uehere rates.

Miſerr. certe eſt, qui ita hominẽ mortalem ſectetur,
ut nec mutire aliter poſſit, q̃ ſicuti dux eius uiæ. Sed
ad rem reuertar. Si, inquis, ita res habet, igitur om̃es
Iudæi ante natum CHRISTVM ueram fidem habue-
runt, & nullus fuit Idololatra. Nam omnes cred.
Meſſyam futurum &c. Hæc tu. Quò tibi Raidi mẽs
tua auolarat, quum hæc ſcriberes? An non Iudæi ue
ram CHRISTI fidem ante natum ipſum habuerunt?
Nonne Abraham uidit diem domini, et gauiſus eſt?
Nonne omnes patres in Moſen baptizati ſunt in nu
be & in mari, et omnes eandem eſcam ſpir. manduc.

& omnes eundẽ pot.bibe.&c.? Nonne in xi. capite Hebręo. dicuntur credere? Si ueram CHRISTI fidem non habuerũt Iudæi ante natum dñm, igitur nullus omnium necꝫ iuſtificatus, necꝫ ſaluatus fuit. Neque enim ſalus, niſi in uno CHRISTO. Nõne uniuerſæ familiæ benedicendæ dicuntur in ſemine, qui eſt CHRISTVS? Iam quomodo benedictæ erunt, ſi ueram ſeminis eius fidem non habeant? Arbitror te ad mentem iam regreſſum. Sed quomodo ais Idololatrę Iudæi crediderunt Meſſyam futurum? Quaſi ego hoc affirmẽ, adeocꝫ opinari tale nõ poſſum, Idololatras credere Meſſyam potuiſſe, etiamſi maxime uenturũ autumauerint. Quomodo credant in filium DEI, qui DEVM ipſum repulerunt? Quomodo ueram CHRISTI futuri fidem habeant, qui adorarunt Gad.i.fortunam, qui coluerunt talpas & ueſpertiliones, Item Thannus, Adonidem, aureos uitulos, Militiam coeli, reginam coeli, Baal et Aſcharoth. Pręterea Berith, Dagon, Moloch, Milcom, Miphlezeth, Baalzebub, Niſroch, currum ſolis, Oſiridem, Iſidem, Mythras, Apim &c. Quare nihil agis, dũ nomine Idololatrarum reliquos pios Iudæos a uera CHRISTI fide excludis. Non conſiſtit illud: Omnes Iudæi ueram CHRISTI fidem habuerunt, Ergo Idololatræ quocꝫ Iudæi ueram CHRISTI fidem habuerunt. Audiſti Paulum ter uſurpare ly. omnes, nec tamen ue-

riſimile eſt, eum Idololatras quoque in uniuerſitatis numero comprehēdere, Nam ſequitur in eodem capite: plures illorum non approbauit DEVS. Nemini piorum dubium, quin fides CHRISTI utriuſq; legis populum ex æquo reſpectet, nec in ullo alio nomine ſalutem eſſe, niſi in CHRISTI IESV redemptoris nomine. Sed nōdum memoria excidit, quod tu quidem me ad Auguſt. contra Pelagianos remiſeris, ut ad eū, qui me Lutherana edocere poſſit. Habeo gratiam Raidi ꝙ hortator mihi fueris ad reuiſendū Auguſtinum, utpote cuius iaculis hortatorē imprudentem obruam, & uerum faciam prouerbium: Capra contra ſe cornua. Non ferendum autem eſt, ꝙ ſchiſmatici perſuaſum uobis habeatis, orthodoxos patres a parte ueſtra ſtare. Haud ſcio an turpius mendacium unq̄ audierim. Veſtri primores uendunt iſtos fumos: patres nobiſcum ſentiunt, patres ſecus atque nos non docuerunt. Quid audio? Rebar patres erraſſe, deſtitutos ſpiritu, cæcos, pſychicos, & neſcio quid præterea? O graues uiros, qui ſedentes uituperant quos uolunt, ſtantes laudant. Faciunt uero hoc callide, uidelicet ut perſuadeāt imperitis ac incautis, Scriptores Eccleſiæ eadem dogmata tenuiſſe, quæ nunc uulgo Euangelica appellantur. Sciendum igitur, ueteres a nouis Theologis longe lateque per omnia diſſonare & uix in paucis addere iſtis calculū,

id quod aliquando demonſtrabimus. Nunc de operibus ex Auguſtino : opera, ait, ſequuntur iuſtificatum, non pręcedunt iuſtificandum. Qui te creauit ſine te, non te ſaluabit ſine te. Gratia data eſt ut legem impleamus. Ad Clerum Hipponenſem ſcribit idem Auguſtinus: Non ſolum debetis minus facere opera miſericordię, ſed etiam debetis amplius q̃ ſoletis. Ad Glorium ſic: Deus in coelũ non admittit niſi bonos. Ad Optatum ſic: paruulorum nulla merita dici poſſint, et maiores præuenit DEVS ut aliqua habere merita poſſint. Ad eundem: Sine libero arb. non operamur bonum. Ad Honoratum: DEVS in conſcientia eſt teſtis bona operantibus. Item: Anima CHRISTI ſanguine redempta debet placere ſponſo domino. Ad Iulianum comitem ſic: Si præmia uitę æternę uolumus promereri, præcepta illius totis uiribus cuſtodire ſatagamus. Præcepta nanque eius nolentibus grauia ſunt, uolẽtibus leuia. De Pelagio Britone: Non ex operibus, ne quis forte extollatur. Non quod bona opera iſta pia cogitatione fruſtrantur, quum DEVS reddat unicuique iuxta opera etc̃. Ad Vitalẽ Carthag. dat merita gratia quum ipſa datur. Ad Valentinum: Faciamus ut quum uenerit dominus inueniat opera noſtra bona &c̃. Audiſti Auguſtinianas ſententias de operib. poſt iuſtificationem. Sed credo tibi nondum ſatisfactum, quocirca largius ſcripto-

rem iſtum delibemus, in ijs præſertim locis, qui claríſſime exprimũt temporis diuerſitatem, hoc eſt, qui edoceant diſcrimen maximũ eſſe, inter ope. bona p̃cedentia, Iuſtificationem, & inter ea quæ iuſtificationem ſequuntur. Atque hic aget animam Raidius, ſi nondum egit. De Pelagio Britone: Nemo iuſtificatur à DEO meritis præcedentibus. Ad Sixtum preſbyt. DEVS non eſt remunerator meritorum præcedẽtium. Illud ly. præcedentium bis ac ter in eadẽ epiſtola inculcat, ne neſciretur operũ diſcrimen. Quid? Per omnes epiſtolas in quibus Pelagianam tractat cauſſam creberrimus eſt Auguſtinus in inculcando iſto diſcrimine. Appello eos qui uel Auguſtini cortícem uiderunt. Pergam enumerare Aueliana ſuffragia. Paulus, ait, docet ut nemo meritis priorum operum arbitretur ſe peruenire ad Iuſtificationis donũ, quæ ex fide eſt. Mox: Iudæi ſe gentibus credentibus præferebant, quod dicerent ſe meritis bonorũ operum quæ in lege ſunt, ad gratiam Euangelicam perueniſſe. Ideo offendebantur, quòd circumciſis gentibus CHRISTI gratia traderetur. Item: Paulus dicit hominem poſſe iuſtificari ſine operibus præcedentibus per fidem. Item: Qz ſi quum crediderit mox de hac uita diſceſſerit, iuſtificatio fidei manet cũ illo, nec præcedentibus operibus, quia non ad illam, ſed gratia præuenit. Item: Iacobus loquitur de operibus ſequenti

quentibus fidem, Paulus uero de p̃cedentibus. Item ea ipſa opera quæ dicuntur ante fidem, quamuis ui- deantur hominibus laudabilia, inania ſunt &c̃. Ne- mo ergo computet opera ſua Ante fidem, Vbi fides non erat, bonum opus non erat. Sed deſiſtam, ne do lore abſorbearis. Vide Raidi quid ſit in tenebris pu- gnare, & uelle ſcire, quæ neſcias, uelle alios docere, quum nondum fueris diſcipulus. De his abunde di- ctum. Porro ꝙ ſcribis me patres certe certe (ea enim conduplicatione uteris) non intelligere, facis ut te de cet. Non enim poteras cõmodius euadere. Eſtis per Socratis anſerem egregij uiri, qui eam ſtropham cal leatis, ut ſi urgeamini, elabentes dicatis, propoſita ab aduerſarijs non intelligi. Dic mihi obſecro Raidi, un de coniecturam capis, me patres nõ intelligere? For- te quia nõ eos ad ueſtra dogmatia inflectam? O pul chre factum. Qui patres contra ſuum ipſorum ſen- ſum, ad aliorum ſenſum uiolenter interpretatur, is intelligit eos: At qui illos ex ſuo ipſorum ſenſu con- tra hæreſes ſæculorum interpretatur, atq; hoc ſecun dum uerborum clariſſimam perſpicuitatẽ, is patres non intelligit, Raidio iudice. Laudo Raidi. Lutheri- zas. Abi, uirum te iudico. Poſthæc ſuſpicaris me in- uidia diſſentire propter carcerem. Si ita credis, dico te falli. Si ita dicis, dico te mentiri, ut Sycophantam. Ego a cauſſa et a cauſſæ dogmatibus nonnullis lon-

ge an-

ge ante carcerem diſſenſi, uel diſpereã. Res toto ſex‑
ennio in uniuerſum mihi nõ arriſit. In uniuerſum di‑
co: Neq; enim omnia ſemper diſplicuere. Teſtantur
iſthuc ſchedæ, quæ nonnunq; in manus ueniunt, ſcri
ptæ primis cauſſæ annis. Teſtabitur omnis Nyme‑
cia ipſiq; adeo libelli mei, ante tres quatuorue annos
mihi cõditi, q̃ male ſemper habuerit animum meum
cauſſæ deformitas. Quin & ipſi Saxo. Viſit. ſatis ſu‑
perq; perceperunt Beltzę, q̃ non magnifice de nego
cio, deq; eius ordine ac concionibus ſentirem, atque
hoc quoq; factum anteq̃ in lacum conijcerer. Volo
me ſuſpitionib. ueſtris liberatũ, oroq; ne innocuum
grauetis. Inuideo nemini, uos mihi inuidetis: odi ne‑
minem, uos me hoſtiliter odiſtis, id quod plurimis
documentis ſcio. Et plane eo rem reuoluit fortuna,
ut mihi a uobis plus metuam quàm a Papiſtis. Si di‑
gnus ſum, affligetis me, ut Donatiſtę et Ariani catho
licos. Malim uero affligi catholicus q̃ partiarius. DEI
uoluntas fiat in æternam benedictionẽ nominis ſui.
Cui occulta cordium patent, is nouit, quòd Lutheri
mentio fit in orat. meis quotidie in bonum, nec eum
unq̃ impugnaui, niſi quatenus Chriſtianiſmi res po‑
poſcit. Sum enim tam illi q̃ omnibus amicus uſq; ad
aras, et ita uolo, ut mihi ipſe alijq; ſint, ſecũdum Na
turæ legem. Rogo te autem, ubi in ſcriptis meis legi‑
ſti, quod ſoleam gloriari de ſpeciali DEI lumine et re
uelatione

uelatione(ſic enim ſcribis)Fortaſſe me pro Enthuſia ſta habes, qui in uiſionibus aut inſomnijs expectet apocalypſes. Falleris etiam atq; etiam, & calumnijs undecunq; congeſtis me excarnificare niteris. Nunq̃ in uita de ullis uiſionibus aut reuelat. gloriatus ſum, & ob eiuſmodi Monetarium, monitricibus literis, quę adhuc apud me ſunt ſanare uolui, itē Rinchium ſæpe obiurgaui, q̄ ſectaretur Monetarium har℞ rerum doctorem. Quo magis miror, cur me huic com pares. Sed preſtas Raidium. Iudicet dn̄s inter me & te. Teſtaris CHRISTVM, te mihi bene uelle. Si uerum eſt, tu ſcis, & ego ex futuris tuis erga me factis ſciam. Dicis CHRISTVM meam gloriationē non laturum, & immania neſcio quæ comminiſceris. Audiſti quæ dixerim. Non glorior neq; in Reuelat. neq; in ſcientia neq; ſapientia: Sed in cognitione ſeruatoris mei, ſecundum prophetam. A CHRISTO mihi ſat pacis eſſet, ſi eſſet à Mundo, ſi à pſeudadelphis. Mihi cum CHRISTO rege ac magiſtro meo optime conuenit. Faxit modo, ut ſibi ſeruiam in iuſtitia, ac placeam redemptori ipſi in bonis operibus. Illi Benedictio & claritas in omne ſæculum. Amen. Cætera quæ ſcribis in me, obiter perſtringam. Iactas contra me Lutherum & eius doctrinam, & eandem ubique canis cantionem, ubiq; odioſe obtundis. Scio ſcio Raidi, quo loco ſit tibi homo ille, et niſi fallor, in priore epi

 ſtola at,

ſtola attigi. Erit forte hora, quando diuerſum ca-
nes. Fruere interim ſodes pulpamento iſto. Scribis
ipſum minime docuiſſe ea, quæ ego inſecter &c.
Audi, ſi non docuit quę ego ipſum ac ſuos conjura-
tos docuiſſe queror, age, nihil illis fraudi erit. Si uero
oſtendero ex iſtorum libris et concionibus, liquebit
quam iniuſtus & importunus mei reprĕhenſor ſis.
Iactas uerbum Lutheri fructiferum. Hic aures ad-
mouete. In quibus fuit fructiferum? Reſp. Raidius:
In hoc ꝙ Vuicelius uxorem duxit, Q; Roma. eccle.
ceu impiã damnauit, Q; ceſſit ſacerdotio relictis cen
ſibus & ſemet priuauit patria. Sunt hæc ingentia, &
ea quæ e patribus non didiciſſet. Mei ipſius ratio hic
mihi habenda eſt, alioqui audires fructus Lutherani
uerbi, ut ambæ tibi aures tinniant. Hei mihi cui res
eſt cum tam præfractis. Spero meliora, da meliora
CHRISTE, da mi CHRISTE, aut ſi nolis diſſolue me,
ut ſi non ſpei, certe rei particeps tecum fiam. Iam qđ
ſcribis te non omnia mea reijcere, ſed multa ſcitu iu-
cundiſſ. & tibi utilia ex ſcriptis meis collegiſſe. Equi-
dem licebit hoc tum tibi tum omnibus, quando o-
mnibus commodare cupio. Vide uero ne e ſtercore
collecta illa fidei tuæ puritatem ſcilicet maculent. Vi
de ut ea ante proluas & circumcidas, q̃ in pectus de-
mittas, Nam non ſunt nouæ monetę, nõ ſapiunt Al
bim. Ad ultimum more tuo de te buccinas. Sed con
niueo

niueo ſciens morbum tuum. Lutherani,ais, non ſumus,ſed CHRISTI. Quare igitur Luthero plus fidei datis,q̃ CHRISTO? Si ego uobis CHRISTI uerbum e fonte ſuo puriſſimum obijciam, mox cõuertitis uos ad gloſſemata Lutheri, quemadmodum Iudæi noſtrates ad Thalmudica,ne uideamini CHRISTO credere ſine cõſenſu Lutheri. Negas uos in Lutheri uerba iuraſſe,quum id totus fabulæ curſus clamitet. Aude tu illi refragari,& mane. Ille uos faſcinauit,ſibi obſtrictos concathenatosq; tenet, uos nare ducit quò uult,uobis dat ac rurſus tollit quæ uult & ut uult,et uos adeo abſorpſit uosq; illum, ut non poſſitis non una uel perire uel ſeruari. Scribis me ignorare quæ maxime neceſſaria ſunt ad ſalutem: Imò tu ignoras & ignorare amas. Ego uociferor, non ſolum fide opus eſſe uerumetiam uita ad ſalutem, At tua pars alterutrum modo prædicat, infarcit, infigit ad tædium omnium populorum. Tu mea ſcripta oculo nõ ſimplici luſtraſti,quare tã ſiniſtre omnia iudicas. Zelum meum denigras,quia zelat pro Eccleſia cathol. contra ſectam. Tum uero ſecundũ ſcientiam eſſet & Phinees Heliæq; par, ſi omni pede ſtarem aduerſus ueterem doctrinam,diſciplinam, & ordinem, & recentia pigmenta in cœlum ferrem. Minaris mihi fortes Antagoniſtas, te imparem exiſtimans.

Bella gerant fortes,inquit ille:

Non faciunt molles ad fera bella manus.
Surgant, congrediantur uiri aquilæ cum ſcarabęo, ac portentoſi illius Philiſtæi gnati cum Dauide ado leſcentulo contempto. Hic nullus metus, quãdo adeſt mens cõſcia recti, quæ intra ſe concipit ſpem opt. Sciens ſcio, cuius res agatur, cuiuſque ſit ueritas regina. Illud duntaxat optarim, ut non per uiolentiã, ſed per conſcientiam committatur pugna, ut non perſonæ ſed cauſſæ præſideat ratio, ut non caro in conſilium adhibeatur, ſed ſpiritus. Tãdem ut ceu claua depellas me a catholica ſentẽtia, cõminaris ipſum adeo CHRISTVM mihi Antagoniſtam futurũ. Bona uerba. Non habebo Antagoniſtam CHRISTVM Impe. in cuius quippe caſtris mereo. Cum illo ſum, qui igitur is contra me? Cum illo colligo, non ſpargo. Ob illum patior, illum zelo, illum ſic redamo, ut mori mallem, q̃ ab eius corpore a ſectarijs iterũ ſecari. Poteris inquis nobis ad tẽpus eſſe, qualis Hieronymus fuit Auguſtino, ſed tandẽ harena cedes &c̃. Mirum quòd non pro Hieronymo dixeris Iulianum, Pelagianum aut Fauſtum Manichæum, qui Auguſtino plures moleſtias exhibuerunt. Verum dic qualis fuit Hieronymus Auguſtino? Forte alludis ad pugnã in Galatis Paulinis. Aut quid uobis cum Auguſti.? Nõne audiſti eum doctorem a ueſtris opinionibus diſſidere? Neſcis uix reperiri inter ueteres, qui acrius

defende-

defenderit unitatẽ cathol. Eccle. quiq; uehementior fuerit expugnator ſchiſmatum, atq; Auguſt. Atqui uos diuerſa his facitis, quæ igitur uobis ſocietas cum Auguſtino? Vtinã eſſem aut eſſe poſſem uobis qua= lis Auguſt. Hieronymus, Nam ſperarem tum oĩa pacata ſerena. Non cedam harena in haram ueſtram (ſeruante me domino, ut pupillam oculi ſui) alioqui non habiturus eſſem partem in Reg. eius. Pugilem pro uirili agam in ſtadio domini mei, ut glorificer cũ eo in futuro ſæculo iuxta pollicita eius. Sit illi laus et honor. Nobis pax. Amen. Vale cum tuis. Datum Facchæ xxviij. Aprilis. An. M. D. XXXII.

Quod toties repetis reſipiſce, tibi inſono rurſus
 A laqueo demens tu reſipiſce tuo.
Quod dixi, repeto, cupiẽs tibi proſpera: demens
 Tu reſipiſce citis ſi potes hortor equis.
Tecum uolue animo, quæ ſit res, quoue loco ſit,
 Quo ſit principio, quo cita fine cadat
Omnia non damno, ſed plurima, Tu reſipiſce,
 Et uetera eſſe putes anteferenda nouis.

R. A. I. C. H. S. P.

IAM DIV INSTIGANT AMICVLI, quos nondum aliena a me uoluntate eſſe apparet, ut aliquãdo in horum temporum

 triſtitia

triſtitia ad R. D. T. literas dem, ſiue ut ea ratione cer‑ to innoteſcat R. D. T. Facchanũ me ſchiſma Lutheri iſtud rapido amni feruentius, ac quouis alio pericu‑ loſius abdicaſſe, ſiue ut hoc pacto R. D. T. in beneuo lentiam atq; amorem erga me extimuletur. Vtrum uero difficilius, non obtemperare amicorum bo‑ no fideliq; cõſilio, an facere id, ad quod inſtigant, propemodum dubito. Pudori certe meo obſequi malebam, & ab aula procul refugere, utpote homo minime politus atq; procerum conſuetudine, ſi quiſ‑ quam alius ſemotiſſimus. Sed faciles aditus ad opt. atq; humaniſſ. principem, & a quo abſit faſtus, ac ſu perciliosa moroſitas, ĳſdem pollicentibus, adeoque morum ingenĳq; lenitatem R. D. T. affirmantibus, pudore poſito, fiduciam ſumpſi, ut auderem epiſto‑ lam ſcribere ad Antiſtitem, cuius dignitas ut ſupre‑ ma poſtulat, ita eiuſdem ignoſcit comitas, ſi in medi‑ ocribus uerſer, aut etiam in infimis, & uetat eiuſdem pietas, ne ambitioſe aut adulanter ſcribam, id quod & naturæ meæ ingenuitate neutiquam fecero. Cæ‑ terum, ut ad rem accedam, Schiſma abdicaui, neque imprudens, neq; ſine cauſſa, & cupiam illud abdica‑ re quotquot nunc in eo miſere capti detinentur, ut ĳ quorum maxima pars manus illi dedit, non conſilio aut ratione prudentiaue, ſed uel allecta dulcedine be nedictionum, uel attracta ſpe liberioris uitæ, uel ad‑

ducta

ducta cupiditate abrogationis legum eccleſiaſticar*ũ*, atq*ꝫ* abolitionis diſciplinarũ odioſarum, uel adacta terrore principum ſuorũ. Nam quotusquiſq*ꝫ* omnium eſt, quem illò traxit metus DEI, & regni cœleſtis amor? Placuit uulgo Schiſma præ Eccleſia, quia hæc tradebat cum fidei doctrina, rectorum operum doctrinam, ei qui olim conregnare cum filio DEI gaudeat: illud uero ſolius fidei dogmation tradit. Opera autem μόνα docuit, Imò ita ſuum de operibus fermentum inculcauit, ut abhorreant ab operibus, q*ũ*tquot ferè ſeſe iſtius ſchiſmatis profeſſione iactant. Etenim quis non malit leuis irrumpere in cœli patriam, q̃ onuſtus? Si ſola fide irrũpitur, quorſum operibus opuſt? Sed optare poſſum, ut quiſq*ꝫ* ſaluti ſuæ conſulens, Schiſmati nuncium remittat in tempore, efficere uero non poſſum. Sunt quibus uolupe eſt, non ſeduci modo, uerũetiam ſeductos eſſe atq*ꝫ* perſeuerare, ĳs ſi de redeundo ſuadeas, mirandũ in modum irrideare. Cauſantur tot doctiſſ. uiros falli non poſſe, quaſi Eccleſia Europæa nõ habeat doctiores, ad quos collati ſectarĳ, ne tria quidem Steſichori norint, & ut maxime non habeat in uiuis, haudquaq̃ tamen illi deſunt in omni doctrinarum genere eminentiſſimi, in tot bibliothecis Chriſtiani orbis terrarum. Sed ſui catuli ſoli ſimiæ perplacent, & amanti quæ non pulchra, ut ille ait, pulchra uidentur. Alios neſciunt,

ſciunt, ſe ſciunt, ſe mirantur, de ſe bene ipſi exiſtimāt. Cauſantur itidem, nihil eſſe cur ad Eccleſiam redeāt, quandoquidem omnia in ea ſint antichriſtiana, quaſi uero in ſchiſmate omnia ſint Chriſtiana. ō ſapientiam prędicandam. Sed iſtud popularibus ſuis perſuaſerunt audaces concionatores, quibus nemo non fidem habuit ob uehementiſſ. aſſeuerationes & confidentiſſ. gloriationes, maxime, quum hos reformidare atq; ad illos collati quodam modo dormitabundi frigere in cathedris eccleſiaſtici uiderētur. Relictis igitur ingenio ſuo ijs qui reuerti pugnis calcibuſque renuunt, domi ego q̃ foris ſapere malui καὶ ἔκεινα, πάλιν ἀγαμῆσαι μᾶλλον ἢ ἀγαμεῖν κακῶς. illud mecum reputans, longe ſecus proceſſurum, ſi ex DEO eſſet ꝙ moliuntur partiarij. Tametſi non nunc primum intellexi rem. Vngues iam ante leonem, & uultus Æthiopem mihi indicarant, at nunc omnem leonem & omnem Æthiopem propius contemplor, multo certiſſimus, ita ſeſe habere. Perſpexi quid quærant, cur euangelizent, quò tendant homines uaniſſimi. Eccleſia egreſſi eccleſiæ bellum intulerunt. Euangeliū profitentes, Euangelium oppreſſerunt miſerandis modis. CHRISTVM ſonantes, CHRISTO infeſti ſunt, uel ob doctrinam operum, quæ non poſſum dicere q̃ ægre ferāt. Cognoui occaſione brutę iſtius ſectę ſenſim peruerti Chriſtianiſmum in Turciſmum, Eccleſiam in ſpe-

am in ſpeluncam, Sacramenta in excrementa, conci-
ones in delectationes, uerbum DEI, in uerbum Lu-
theri, Pſalmodiam in Theriodiam, concordiam in
diſcordiam, ordinem in confuſionem. Vidi decreſce
re officia pietatis, opera religioſa, ſtudia diuina, ex-
ercitia, diſciplinas, caſtigationes, uigilias, metum, pu-
dorem, fidem, cōſcientiam: Creſcere uero in immen-
ſum ſectas, facta irreligioſa, ſtudia mundi, acediā re-
rum diuinarum, licentiam, delicationem, audaciam,
libertatem, perfidiam, uoluptatem, laſciuiam, & bre-
uiter mutari coelum terra. Fateor laborabat ante di-
uiſionem eam, & pietatis ſynceritas & uitæ publicæ
integritas, ſed nunc ualde utraque inclinatur. Opus
erat remedio uitijs eccleſiæ, at nunc remedio omiſſo,
duplicatur malum cernimus. Equidem euangelium
CHRISTI tales non ſeuit ſegetes, tales non plantauit
botros. Huc enim rem adduxerunt, qui cata Luthe-
rum ſunt, ut nullibi minus liceat Euangelium confi-
teri, atq; ubi ipſi primas tenent. Apud eccleſiaſticos
licet mutuo commonefacere officij, licet uerba face-
re de cultura DEI, de bonis ope. de poenitentia, cōtra
peccata capitalia, hic nihil minus. Si quis nunc ſtu-
deat emendatiori uitæ, protinus phariſæus eſt & te-
tricus hypocrita. Audit, Tun' ſolus contra morem
aliorum uis uiuere? Tun' ſolus coelum bonis operi-
bus pulſabis ſtultule? Si eguiſſet opuſculis humanis

 Chriſtus

CHRISTVS, non luiſſet in caluaria. Nouit is fragilita-
tem noſtram, facile ignoſcit peccatoribus, quorũ eſſe
ſocius legitur: quoſq; prę iuſtis uocauit, dum modo
Euangelium ament ac credant. Nec licet monere al-
terutrum, multo minus arguere. Quiſq; quod uult
facit, & facit id libentius, quod magis alteri diſplicet.
Cui probatur præſens rerum tenor, is eſt probatus.
Qui arridet diſſolutiſſimis moribus, & ſeſe ad hos
adtemperare poteſt, is bellus eſſe homo dicitur. Ex-
pectatio periculi ei eſt, qui animum licentiæ iſti infen
ſum præ ſe fert. Is eſt uirtutis honos, hoc probitatis
præmium. Expeditiſſ. omnium uiuit qui pleraq; lau
dat, nihil uituperat, nemo eo ſapientior, nemo opta-
tior cõuiua. Ridetur pietas tam uera q̃ falſa. Nec uul
go fere curatur ſiue bene ſiue male, ſiue catholice ſiue
ſchiſmatice doceas. Dicunt: Quid ad nos? Nam Po-
lytropon ac uerſatile genus hominum peperit no-
bis leproſa illa doctrina, nimirum quod fauet cuiuis
parti, modo inde habeat farinã. Lutherani quidam
cum Lutheranis, & Romani cũ Romanis ſunt. Qui-
dam ex Lutheranis facti ſunt neq; Lutherani neque
Romani, ſed pagani. Quidam circumſpiciunt alias
ſectas, quia pertæſi ſunt Lutheriſmum: & Eccleſiam
irreformatam repetere horrent. Sacramentorum ac
cipiendorum nulla ratio. Regni DEI atq; iuſtitię eius
nulla quæſitio, Pœnitentiæ nulla cura. Nulli in men
tem un-

tem unquam uenit, ut cum gemitu uero dicat: Quid feci? Gehennæ nullus metus. Mortis certiſſimæ nulla meditatio, ut demiror quo animo nunc moriãtur homines noſtri. Hæc cogitatio omnes q̃ ſolicitiſſimos habet, ut diteſcãt, ut ad honores aſpirẽt, ut diu, ut genialiter uiuant. Fauorum, q̃ religionis ſunt ſtudioſiores. Amicitias mũdi, non DEI ambiunt. Oĩa fœtent adulationibus, aſtutijs, dolis. Nihil uerum, conſtans, fidum. Omnia ardent ſimultatibus, contentionibus, obtrectationibus. Nihil fraternum, cõcors, ſociale. Summa regnat hypocriſis, hoc eſt, ficta ſunt oĩa, tam in uerbis q̃ in moribus. Summatim, ne uidear arenam numerare uelle, capta eſt arx uirtutum noſtro malo. Vitia rebus humanis dominãtur. Tale debemus potiſſimum nouæ doctrinę, cuius architecti uix ſudantes, huius ſui uoti compotes facti ſunt. Huiuſmodi quoniam exploratiſſima habeo, q̃ tumuis negent effrontes ſcurræ (etenim quod uniuerſo orbe teſte fit non poteſt non eſſe ueriſſ.) magna me pœnitudine macero, quod tam diu pro caſtris iſtorum ſteti, oppugnator catholicæ cauſſæ. Heu mihi q̃ inſolẽter, quanto calore, quanto ſermonis impetu ſæpiſſime in ea inuectus ſum, q̃ nunc cum lachrymis abeſſe ab eccleſijs queror. Heu luxatũ Eccleſiæ ſtatum. Heu mala peioribus mutata. Quàm non optime factum eſt ô fratres. Præceps erat amen

tia, non prudentia. Zelus erat, at neq; bonus neque ſobrius. Volebamus exædificare eccleſiam, & ſubuertimus. Votum erat eradicare zizania, & euulſimus triticum. Non purgauimus, ſed inquinauimus magis Rempubl. Chriſtianam. Sed ueniam meretur ætas ad nouellitatem procliuis, deinde rerum imperitia uſusq; nullus. Poſtremo temporis fatū. Quod ſi horum nullū errori patrocinabitur, ſatis, opinor, à ſuſpitione me uindicabit aliena pſuaſio. Nam quis eſt autor ſchiſmatis? Num ego? Imo ego ab alijs in errorem inductus ante fui, q̄ os ad docendum aperirem. Hauſi ego, non in me ſcatuit, quod uni atq; alteri paræti æ propinaui. Cecini cantilenā ab alijs compoſitam. Exhibui ab alijs pictam Tabulam. Vnum pſeuderemitam audieram, qui ſe unum audiendum eſſe affirmabat: Cęteros uero ut umbras uolare. Videbatur nouus ſurrexiſſe Thesbites, nouus Hercules dicebatur ueniſſe Augię ſuæ. Et (nil mentior) renatus eſſe Paulus iurabatur, qui nihil niſi thus pederet. Idcirco quid facerem? Accurri ſpectator ſimul & auditor, ac repente fabulæ ſpecioſiſſimæ membrum redditus ſum. Valeat & illud lemma. In uita non uel ſalutaram de limine myſtica Biblia, et ne operculum quidem ſcriptorum Eccleſię omni laude digniſſimorum uideram. Quantulum obſecro talis peccarit, ſi illiciatur à prudentibus in naſſam? Nudam animulam

facili-

facilimum erat ſauciare atq; capere. Non hic commi niſcar dulcem libertatem, bonorum operum indeſmens exilium, militarem cathedræ ſaxonicæ facundiam, & omnis terræ applauſum, quibus rebus mirum ni Sexagenarius etiam prudens uidensq; ineſcetur, nedum uicenarius. Porro reuerſus ſum ad eccleſiam (quæ utinam ſic eſſet ut neq; de ea queri filij, neq; criminari eam aduerſarij Ædomitæ poſſent) quæ me acceptum à parētibus per ſacroſanctam tinctionem regenuit, & Chriſtianæ fidei tyrocinijs prima imbuit. Ea autem reuerſio quantis moleſtijs ac laboribus mihi conſtiterit, dictu difficilimum eſt. Excepta eſt primum uiolentiſſimis inſultibus eorum, qui diuinabant occaſione meæ reſipiſcentiæ magnam portionem ſchiſmati detractum iri. Sed remouere animum a propoſito non ualuerunt. Refugi ſiue euolaui potius ex ea ſectæ flamma, quæ utinam ſanguine Germanico nunquam extinguatur. Ab hac me tempeſtiue abalienaui, CHRISTO domino & magiſtro lumen menti meæ præferente, ab hac me retinebo cuſtodiamq;, ceu a certa orbis peſte. Quid enim ea eſt, niſi rerum humanarum confuſio, pietatis labefactatio, atq; bonæ uitæ diſſolutio? Nemo ſapiens leuitatem interpretabitur eam reſipiſcentiam. Cur enim diutius ijs ſeruiam, qui neq; DEO neq; hominibus obtemperant, et inter quos adulterium ueritas Chriſti-

ana multifariam paſſa eſt. Fas & iura ſinunt, redire ad mentem. Nihil igitur explicuerint odio ac maleuolentia ſua, cuius tanta eſt magnitudo, ut non inueniat cui comparari poſſit. Obloquantur, ſuſurrent, criminentur, deteſtētur ad extremum, nihil egerint. Nunc ut ulciſcantur dolorem ſuum, utque expleant inuidiam ſuam, cœperunt ſagittare in caput meum libros uenenatiſſimos, quos forte legens, non poſſim non dubitare, me ne ſentiant, de me ne fabulam narrent, an de alio Georgio. Neq; enim non q̃ longiſſime ab om̃ibus iſtis calumnijs, quas ore confidentiſſ. euomunt, abſum ego. Non agnoſco q̊d mihi impingunt. Non ſum is, quē faciunt. Non feci, nō facio, nō facturus ſum, quæ de me, inq; me ſcribere audēt uiri mendaces. Scripſerunt atramēto, ſed mallēt cruore. Foderunt calamo, ſed deſyderium eſt ardens, ut calamus ſecuris, et papyrus eſſet laniena. Prouoco ad ſententias omniū mortalium, dicāt ſi officium eſt honeſtorꝝ ac ſapientum uirorꝝ, ſi eſt æquitas, ſi eſt naturæ ius, ſi eſt humanū, ſi eſt ciuile, ſi eſt liberale ac ingenuum, ſi eſt Chriſtianū, ita occluſa ratione, ita contēpta lege, ita exuto pudore, ita neglecto ſcandalo, ita poſita philoſtorgia, tam impie ſcelerateque calumniari, tam imprudenter criminari, tam rabioſe bacchari, tam hoſtiliter lacerare eum, qui fide IESV CHRISTI domini noſtri ſana immobilis perſtiti, qui honeſtati

ſemper

ſemper ſtudui, qui utilitati communi periculum capitis ſæpe poſthabui, qui literas rectas a puero colui, qui enecor deſyderio corrigendæ religionis, & mœrore Eccleſiæ acerbiſſimo abſumor, qui ueritatem Chriſtianæ doctrinæ ſolicitiſſimus inueſtigo, qui paratus ſum Chriſtianæ fidei gratia ſanguinem atque animam perdere, qui τὸ καθῆκον ſedulo ſector, qui innócētiam atq; uirtutem ſummo ſtudio tutatus ſum, et ſi quid unq̄ peccaui, illud eſt maximum, quod Lutheriſta fui. An glorior? Minime, ſed aduerſum morſus uipereos me tueor, & detergo nigras maculas. Conqueror innocentem me a nocentibus, pium ab impijs, catholicum ab hæreticis opprimi. Tribunitius furor eſt, non euangelica manſuetudo, quæ ad calamitatem immeritum me depellit. Virtutis inuidia eſt, non amor recti, cuiuſmodi me degrauat. Voluerunt uaniſſimis libris & prologis egregie cauillatorijs mihi abrogare fidem & conſpurcare famam, hoſtes illi nō magis mei, q̄ DEI, ſuæq; Eccleſiæ. Viſum eſt perpulchrum, ſi promittant ſe reſponſuros libello meo, quem in Saxonia contubernali cuidam ſcripſi parum diligenter, quum non reſpondeant, ſed mordeant, non diſputent, ſed lacerent, ut ſunt male feriati inertis eius Theologię uindices. Sed ita habet undiquaq;, ne uel libello timeam, uel mihi. Libellus eſt irrefutabilis, quia authoritate non hominis, ſed

magiſtri cœleſtis beati DEI nititur, ni forte illud in re
præhenſiunculã cadit, quod aceto Italo perfudi eos,
qui digni erant ſtygio gurgite, & quos gehenna ul-
trix certa manet. Nec eſt cur mihi metuam, cuius uita
innocua fuit. Nihil igitur agent, utcunq; loquaces,
utcunq; ſcribaces in Vuicelium. Feram iniuriam ma
ximo animo, niſi quod teſtabor iniuriam eſſe, quæ
me illuſtrabit DEO ultore, autores uero ſuos unà cũ
glorioſiſſ. mendacijs pudefaciet. Interea Facchæ de-
go, atq; indigne egeo, poſteaquam in contemptum
abijt literatura. Triſtes ſunt Camœnæ. Friget Mi-
nerua. Nullus honor eſt ingenuis artibus. Sunt Ma
rones, deſunt Mecœnates, quo fit ut ij quibus huma
næ diuinæq; literę odio hactenus fuere, nunc paſſim
exultent. Indoctis patent & diuitum & pauperum
fores. Penes hos eſt rerum ſumma. Ab ijs oracula in
re quauis petuntur, ad quam opinionem profluxe-
rũt audacia glorijſq; et ſimulationibus. Stat illis cur-
rus ahenæus alti Quadriuges in ueſtibulis, ut cũ Sa-
tyrico loquar, dum interim contentus fama iacet Lu
canus in hortis, cui eſt res anguſta domi, atq; tenuis
pannus, Cui utile eſt pallere, & uinum toto neſcire
decembri. Deſpondent nunc animos optima ſpe pu
eri, & qui aliquò uſq; in literis progreſſi ſunt, quan-
do uident cerdones Maronibus, Muſis arcas, taber
nas Academijs longe anteferri; uerum eſſe arbitran-
tes quod

tes quod dicitur: Eum nequicquam ſapere, qui ipſe ſibi non ſapiat. Ruit iuuentus ingenioſiſſ. ad ſordes opificiorū, adeo ut ea fere multitudine ſua laborent. Parentes & cognati ſępe uel inuitos filios e ludis exturbatos ad officinas propellunt, ſiue quia contemptiſſ. eſt ſacerdotium, ſiue quia nō habent, unde ocij literarij ſumptus ſuſtineant. Quæſtio nunc eſt, non quantum quis ſciat, ſed quantum habeat. Expers ſui honoris eſt ſcientia, abdomen uero et tumor & opulentia mirifice colitur. Scholæ deſeruntur, ad aulas, ad emporia, ad Alchumiam, ad metallariam ſtrenue curritur. Quo fit ut qui doceant, aut diſcant bonas artes, paucis poſt annis rariſſimi inuentu futuri ſint. Tale uident Magnates, & conniuent, haud conſyderantes, interitu rei ſcholaris, Religioni noſtræ inſidiari hoſtem malignum. Sed quid ego hęc R. D. T. dico, quæ & pietatem & literaturam adamare dicitur, atq; adeo animo agitare, quomodo rei optimæ non ſolum adiumento, uerumetiam ornamento ſit? Bene ualeat R. D. T. & me non modo ditioni ſuæ ſubditum, ſed obſeruantem etiam eius eſſe ſibi perſuadeat. Hæc interim axiomata R. D. T. mitto, librum aliquando iuſtum orthodoxæ fidei uindicē miſſurus, ſi licebit. Datum Facchæ, in Quadrageſima. Anno M. D. XXXIII.

D. E. R. S. P.

SALVE VIR DEI. QVEMADMODVM IS qui celeberr. aliquem Heroã picturus eſt, cogitabũdus atq; anxius hæret, caput ſcalpit, ungues commordet, nec facile mittit manum ad tabulam, quo nimirum propoſitam effigiem auguſtius elaboret, id quod in plebeio effingendo uix facturus erat: ita mihi prope nunc uſu uenit ad te ſcripturienti. Cum Satyris, Silenis, Panibus non ardui eſt negocij agere: at Ioues, Martes, Neptunos permagni refert, quomodo tractes. Quanti uero tu mihi fias, haud facile dixero. Fortaſſe tu pro modeſtia tua ſumma inique feras, & alius aſſentationem interpretetur, ſi te ſolem quendam ac phœnicem Chriſtiani orbis appellaro: ſed quãdo mecum reputo, quæ & quanta orbi præſtiteris, facere non poſſum, quin te eius tituli amplitudine digner. Nullus profecto honos ulli mortalium unquam habitus eſt, qui te nõ maxime deceat, ob labores ac uigilias tuas incomparabiles, quibus & piæ & bonæ literæ non ſine inuidia nobis redditæ ſunt. Non tam contulit humanis rebus Socrates, non Solon, non Numa, non Cicero, non ſeptem iſti Græciæ ſapientes, unà cum tota philoſophorum multitudine: Rebus Chriſtianis nõ ita commodauit poſt Apoſtolos Theologorum ullus, ſeu connumeres palęotericos ſeu neotericos, etiam ij

Iam ij qui librorum plurimorum cõmendatione no‑
biliſſimi ſunt,ueluti quatuor illi Eccleſiæ Doctores,
quorum tu duos illuſtrans, illuſtratos uiciſti: Breui‑
ter nemo tam profuit,atq; unus tu. Aufer hinc Her‑
cules,Scipiones,Machabæos, Carolos. Aufer Pli‑
nios, Gellios, Fabios, Vallas, Hermolaos, Rodol‑
phos ad ipſos uſq; Budæos & Capniones. Horum
enim nullus,Liuore etiam iudice,uel labore,uel for‑
titudine, uel rerum honeſte actarum claritudine,uel
excellentia,uel dignitate, uel fide,uel doctrina te an‑
teit, quod poſtremũ ſi quis inficiari audeat, is ad ex‑
tremum inſanire exiſtimandus ſit. Quorſum ais tam
pręclara laudatio in os? Scio magne uir te hanc non
agnoſcere.Quare perinde mihi eſt,te coram,tuis or‑
nem laudibus,aut apud alios. Malefaciat autem mi‑
hi DEVS,ſi hocipſum inſyncere ſcribam . Facere hoc
hortatur partim amor in te meus,cuius impulſu exi‑
ſtimationẽ tuam hactenus aduerſum Maſtigas de‑
fenſitaui,partim ſtatus rerum publicarũ.Huius po‑
tiſſimum gratia ad te ſcribẽdum putaui,ut qui in hu
ius prouectionem omni cura incumbas.Vides quæ
ſit Eccleſiæ facies,uides quid contra hanc intentet ſa
tan hoſtis.Erat hæc anteq̃ ſectarum perfidia preme‑
retur ſui diſſimilis: Nunc ſui diſſimilior eſt, & adeo
non effecta purior, ut aliquando impurior etiam ui
deri queat , non ſine maximo Religionis dedecore.

Nam dic mihi per CHRISTVM immortalem, quid ullubi correctius eſt, q̃d ſanctius aut laudatius? Imò cœperunt nunc Eccleſiæ quoq; incommoda ſordesq; defendi, tantum abeſt, ut rem ad melius ſpectaturam ſpes reliqua ſit. Id quod odio ne ſectarum, an cæcitate, an ſimplicitate faciant miſerandi homines, haud ſatis mecum deliberaui. Tu tale neſcire nõ potes, quippe cui cum iſtis aſſidua atque felix lucta eſt. Mirari ego, ſed dolere magis ſoleo, exiſtere Chriſtianos, qui Chriſtianiſmum pollutum q̃ caſtum, & ſibi q̃ CHRISTO idoneum eſſe malint. Hos dicere theologos atq; adeo monoſophos, Horũ iudicio deferre omnia, Hos audire duntaxat, at tm̃ non proni adorare cogimur. O miſeram nõ modo Religionis conditionem, ſed et miſerrimam. Cæterum hanc deplorare aliâs fortaſſe conueniet. Tu extimulãdus mihi uideris, ne ceſſes agere, quod agis. Repugna utraque manu, Reſiſte utroq; pede tam ſchiſmaticis q̃ ſophiſticis cõmentis. Pugna pro orthodoxia, ſta pro ueteri Theologia. Vtrinq; infeſtaris, ſcio, Tu utrinque luctare, utrinq; cæde, utrinq; refer trophæa. Illud quod medium eſt, atq; inter utrunq; probatur, præhende ac præhenſum tuere. Degrauant Eccleſiam factiones, ſed pari damno, diuerſa licet ratione, afficiunt eandem barbaræ ſcholæ. Illæ ſubuertunt omnia, hæ conſeruata defœdant. Illæ ſua ingerunt,

hæ ſua

hæ ſua non deſerunt. Illæ cupiunt orbem ad ſtrepi-tum ſuum ſaltitare, hæ itidem. Neutri rectam capeſ-ſunt uiam, Ambitio regnãdiq; libido utrobiq;. Volunt hæretici, ne quid horum remaneat integrũ, quę ſunt in Eccleſia. Volunt ſorbonici, ne quid tollatur. Nemo igitur aptior Palæmon, nemo iuſtior Areo-pagita, nemo incorruptior Amphyction te diuine uir. Omne perfugium, quod attinet ad hominem, in te eſt. Ad te redit de utriſq; cognitio. Nam nemo in Europa uiuit, qui res fidei te uel rectius intelligat (abſis inuidia) uel fidelius in ea uigilet, uel ſeuerius expendat, uel melius etiam poſſit. Si Sectis non itur obuiam, perijmus. Si ſcholæ infrenes eſſe pergent, actum eſt de Eccleſiæ redintegratione. Chriſtianorũ uulgus miſerabiliter perplexum, nunc huc nũc illuc animum diuidit. Eccleſiæ mala primum in cauſſa fu-ere, cur ſeſe homines ſectis dederent, ut ijs, quæ uide bantur Chriſtianius cuncta adminiſtraturæ. At nũc ubi erupit harum tabo, incipiunt ſapere, & in biuio hærere, incerti quid in poſterum aut credant aut faci ant. Sectæ diſplicent ob multiplicia, at eccleſiam re-petere graue ſibi putant, ob multiplicia. Abhorrent a tot ſuperſtitionibus, ritibus, aut rituum potius ab-uſibus. Deinde a cathedris nõ depuratis. Poſtremo a nimium pudendis cleri flagitijs. Intelligunt ſe erra-re homines, ſed quò eant, quà redeant, non intelli-

 gunt:

gunt: Non enim facile ita poſthac fidem habebunt cuiuis recens exorienti prophetæ, ut ſumus Germani Epimethei. Quo magis tuę erit partis, ut rebus ad ſummum afflictis, per DEVM adiumento ſis, & qđ facis ſuccurras. Exhauri labores, ſanctiſſ. precibus flecte DEVM iratum. Diſputationibus decerta cum Anteccleſiaſticis pariter & Matæologis tuis. Hortatibus crebris extimula Monarchas, ad rei maximæ conſyderationē, ingeminās illud Socraticū φρόντισον. Conſilijs iuua, Rationes propone, obſecra, obteſtare, ſuda, ut CHRISTO ſuo dignior, q̊ad fieri poteſt, reddatur Eccleſia, cuius nūc religio moreſq; eiuſmodi ſunt, ut pios horum apud infideles maximopere pudeat. Me infelicem, qui nunq̄ nō crucier in animo meo, ob domus atq; Templi huius DEI Opt. Max. maculas probroſiſſ. Eum cruciatū augent ij, qui pro talibus maculis aduerſum te dimicare non uerentur, Magis tamen torquet ſchiſmatis impietas, cui paucis ante annis ipſe quoq; mordicus adhæſi. In primis uero quos ore potes & quos epiſtolis ſolicitis, accēde, ut de œcumenico cōcilio non ſolum cogitent, uerū etiam hoc ipſum maturæ conuocent. Etenim hoc demum remedio diſſidia citius tolli poterunt, q̄ conuitiorum felle, quo nunc omnia feruent. Heu animarū iacturam irreparabilem in iſtis diſſenſionibus. Heu calamitatem Religionis infandam. Heu diaboli deli-

tias,

tias, Iudæorum cachinnos, & Turcarũ plauſus. Mali huius nõ æſtimandi culpa in ceruices ueſtras tranſferetur columina, qui potuiſtis, nec feciſtis, ut melius haberet ſponſa CHRISTI. Sed ineptus ſim, ſi apud te huius caſus defleam, utpote in quibus deflendis ipſe ubiq; multus es. Dominus te diu ſeruet ad Apoſtolicæ eccleſiæ utilitatem. Vale, Francophordiæ Natali Mariæ. Anno M. D. XXXII.

EIDEM VIRO. S. P. D.

SVPERIORIBVS NVNDINIS DEDI AD te literas, amantes quidem eas, & perquam loquaces, ſed te, tanto quippe uiro, non indignas modo, uerumetiam indigniſſimas. At neſciuit conſilium, neſciuit modum amor. Scripſi quę ſenſi ſimpliciſſ. malens temerarius, q̃ timidus eſſe. Summa rei erat Oecumenica Synodus. Bone CHRISTE, ut animum meum obſedit eius negocij tam magni, q̃ neceſſarij perpetua conſyderatio. Nihil nunc in uotis meis eſt, hoc ipſo prius. Nam uideo ſummi mali nullum finem, niſi cauſſæ legittimo modo tranſigantur. Bello exulcerantur, non ſedantur. Germania diuiſa eſt maximo Romani Imperij periculo. Si dormitabũt proceres, ſtetit Religio. Et ubi nunc ſunt Rhetores, qui orationis ſtimulis ad leuiuſcula, ſępe ad orbi pernitioſa quædam excitare primatum animos ſoliti ſunt?

liti ſunt? Quin illi hoc tempore neruos intendunt omnes, & e media arte accendunt iſtorum frigus, quorum eo in negocio authoritas plurimum ualitura dicitur. O ſurdas aures tuas Roma. O pectora ad conſyderationem rei maximę prorſus emortua, atq; in deſyderijs mūdi huius ſepulta. Quomodo habet titulus tuus? Quæ eſt profeſſio? Quod officium? Satis ne diu expectamus opem debitam nobis catholici? Siccine grex domini IESV, nulli uobis curę eſt, ut fama non tarda, in orbe uniuerſo uolat? Num perculſi ſunt animi ueſtri, a bonis etiam hominibus, qui de Vinea domini a uobis neglecta conqueruntur, non a malis tantū, qui uos non honeſtis admodum nominibus accuſant ac damnant? Sed bona ſpes eſt, fore, ut emolliat Curiam Cæſar Carolus, aut certe fatiget improbitate, quo uel ob pudorē ſaltem detrectare non poſſint, id quod uti facerent, ſua in primis intererat. Quid ps Lutheri factura ſit, ignoro. Sunt, qui putent eam ad æquas conditiones non deſcenſuram. Arbitror ego deſcenſuram, ſi amice euocetur, & comiter tractetur, ſicq; in conuentu omnia q̄ manſuetiſſime agitentur. Vidētur enim quidam illorum fere langueſcere. Quoſdam audio haud diſſimulanter optare, nunq̄ fuiſſe receptum dogma, ob tot incommoda, quæ & peperit, & parturit. Ferocia authoris Lutheri miteſcet, ubi doctiſſimorū hominum

ex omni

ex omni Europa aduocatorũ iudicium audiet. Criſtæ ſuperbiſſ. pauonis conflacceſcent, Cornua immania decident illi, quum non in ſterquilinio ſuo, ſed in luce uirorũ clariſſima, ratio opinionis heſternæ reddenda illi fuerit. Tu ab actione utiliſſima minime omnium aberis. Non audirem, ſi Cæſar eſſem: Laboro ex calculo, uenire non poſſum. Iuberem ego Appium & ſenem & calculoſum deferri. Non eſt enim ad portas Hannibal, non agitur de Pyrrhi pace, ſed Cacodæmon euerſionem Chriſtianæ Religionis ad extremum molitur, & de Eccleſiæ pace agẽdum eſt. Vnus tu multorum inſtar, ea propones, ea diſputabis, ea reſpondebis, ea dijudicabis, ea conſules, ea cenſebis, quę nemo alius. Solon, ſi Plutarcho credimus, coortis apud Athenas factionibus ſolicite cauit, ne ulli fauere uideretur, ſed omnibus ſe æque communem præbuit, unũ illud agitans, ut diſcordes in gratiam redigeret. Vnde communi conſulto, & legumlator egregie declaratus eſt, & diſcordiarum tranſactor. Speramus eum te futurũ Solonem magne uir, cuius ſententia nonnihil adimatur utriq; parti, ſic.n. diſſidium ipſum adimetur. Ob concordiam omnia tentanda ſunt, & ante in conſtituta quædam mittendus enſis, q̃ diutius ferenda diſcordia. Cæterum factio Saxonica iam in me concitata eſt, ꝙ deſierim pedes abortiui iſtius Papæ deoſculari. Ionas tibi olim

Ff lauda-

laudatus, nũc uero hoſtis tuus, ſcripſit in me, quum nihil aliud ſuppeteret, mendacia et conuicia. Ego reſpondi, ſed nondum parata eſt ædition. Extitit pręter hunc alius calumniator futiliſſimus, qui non minore ſcurrilitate uſus eſt, in me dilacerando. Sed ego iſtiuſmodi inſultus non magis curo, q̃ ſi me fœmina lapillo peteret, ἢ παῖς ἄφρων, ut inquit Poëta. Vale in CHRISTO IESV, à quo emendatio & pax Eccleſiæ. Facchæ xviij. Martij. An, M. D. XXXIII.

I. L. S. P.

OBAMBVLANTEM ME ATQVE STRICtim carptimue luſtrantem uaria authorũ monumẽta reuocas ad calamum, quem eo minus amare cœpi, quo ſteriliora adeoq; nugatiora ſunt, quæ is producit. Siue enim meę infelicitatis eſt, ſiue alienæ inuidiæ, in profluentem penè nihil non ſcribo, quum hoc uoto ſuſceperim id laboris, ut proximo meo, cui pręter dilectionem mutuam nihil debeo, qualicunq; modo prodeſſem, utq; eſſet, ne defoſſæ minę reus apud Tribunal iudicis olim agerer, quanq̃ ea Mina minima eſt, & prope nulla, ut mihi quidem uideor. Mallem e tenebris domus huius, in lucem, id eſt, in hominum cœtum prodire, ſublimis ſtare concionator, corda ſeducta reducere, certũ iter monſtrare, uociferari in torporem ac teporem populi,

puli, in uitia enormia, in ſuperſtitiones mire fatuas, in fabulas Monachorum ineptorum, in ineruditam eruditionem, & falſam ſcientiam: hortari uero ad rectitudinem Euangelij, ad ſtudium ſcripturæ, ad ueſtigia ſanctorum, hoc eſt, conuertere cor filiorum ad patres, accendere ad Religionem, adq; piiſſimas obſeruationes, inflammare ad diſciplinã, terrere, arguere, ſolari, mulcere, monere, obteſtari, uocem exaltare Tubæ inſtar, uocem mutare ex Paulino affectu, ut ſolicita mater, ad obiecta reſpõdere, a doctis diſcere, tacitis auditorum cogitationibus occurrere, implicita, ſi queam, explicare, ligata diſſoluere, omnia deniq; agere toto pectore, totis uiribus, ut ad plerophoriam Chriſtianæ fidei (quæ nunc incertitudine periculoſe laborat inter tot diſſentientes magiſtros) uulgus miſerabile pertingeret. Sed non licet per inuidiam Satanicam os aperire publicitus, lingua inciditur, ne redeat Vox clamantis. Licet uero hactenus ſcribere intra priuatos parietes, nec tamen hoc quoque ſine maximis periculis. Verum hoc ipſum (tale enim agebam) quod ſcribere licuit, in manus deſyderantium fratrũ ędere non licet. Obſtat auaritia Chalcotyporum quorundam, uetat inanis metus, impedit obſcuritas mei nominis. Quid igitur ut faciã cenſes? Vnde capiendum conſilium? Nolim mihi ſoli natus eſſe, nolim mihi uiuere, nolim mea cauſſa hac au

ra frui,hunc intueri ſolem, & tamen eò obnitentiſſi-
mus adigor. Cogor mutus eſſe. Arceor à ſuggeſtu.
Eapropter me ad ſcribendum confero, ut ſaltē tres
digituli efficiant, ne ſim terræ inutile ac ſterile pon-
dus. At horum opella putet, & eſſe ſuperuacanea di
citur. Num igitur prorſus ſileam? Occidite ergo me,
ut prorſus ſileam. Cur enim uiuam infrugifer? Cur
ocioſus panem comedam? Imò cur conuerſer cum
hominibus, quos & errare tota uia uideo, & quos
meam implorare fidem ſcio? Eccleſia, dices, tua ope-
ra nihil indiget. Imò nonnihil. Quanq̃ enim pedis in
eccleſiæ corpore digitus minimus ſum, tamen ad re-
ctum inceſſum facit huius aptatio. Indoctus es. Hoc
quidem uerius, q̃ uellem, ſed tamen optime uolo Ec
cleſiæ matri, & forſan melius, atq; doctiſſimi quiq;.
Ad hęc ſcribimus indocti doctiq;. Quantillo autem
doctiores ſunt, quorum libris omnia Bibliopolia re
ferta eſſe uidemus? Nam modo me ad aliorum iudi-
cia æſtimo, qui ſolēt putare eſſe aliquid meas nugas.
Talibus ubiq; prœla patent, proſtant, emuntur, le-
guntur, & bene nummati redeunt ab incude. Quid
ita? Quia, ut ille ait, ſtupet in titulis lector, magis con
ſyderans, quis ſcripſerit, q̃ quid ſcriptum ſit. Atq; in-
terim tamen gaudent ſcribentes & ſe uenerantur, &
ultro ſi taceas laudant quicquid ſcripſere beati. Heu
q̃ difficile eſt Satyram nō ſcribere in iſtos quoſdam,
qui præ

qui prærterquā quod ineruditi, meiq; ſimilimi ſunt, nullo Zelo Eccleſiæ, ſed uel amore ſui, uel odio con certantium hoſtium, uel pecuniæ ſtudio, uel prȩlato rum obſequio ducti, ea in publicum proijciunt, quo rum Eccleſiam progreſſū temporis mirū in modum & pudebit & pigebit. Quidam eius farinȩ prȩtexen tes domum DEI, propter ſuam domum ſcribunt ſen timenta, quæ nulla unquam litura coërcuit, non pa- trocināntes ſyncerȩ Religioni, ſed ſuæ ſcholæ, & agen tes cauſſam non corrigendorum morum, ſed fulcien dorum ſacerdotum, in pudenda ignauia uitaq; bo- num tempus conſumentium. Hos ſcriptores nunc pro optimis habent, & tanti fiunt apud ſtupidos dynaſtas, ut credatur in cinerem caſura Eccleſia, ni tales exiſterent. Verum de me dicam, indoctus ſum, & ad q̄duis aliud magis idoneus, quàm ad ſcribendi munus. Quid enim difficilius, hac præſertim ætate eruditiſſima, q̄ aliquid dignum atque expetendum ſcribere? Equidem utrunq; perdifficile eſt, Nempe, ſcribenda facere, & facienda ſcribere: Præterea ſum ingenio paruo, lectione nōdum ſatis multa, nec uſu rerum exercitatus: Poſtremo a bene inſtructis ter- ſiſq; Bibliothecis procul abſum, nec adſunt familia- res, qui ſocordiæ meæ ſtimulum adderent, deſunt li- terati cōgerrones, quorum uidelicet eruditis ſermo- nibus expolirer. Nolo reminiſci domeſtica uitæ in-

commoda,quibus ceu freno auocor,nõ ſolum a ſcri bendi propoſito,uerum ab ipſis etiam literis. Sed ta men animum intra me habeo recti honeſtiq́ꝫ longe cupidiſſimum, & igne Creatoris ſui flagrãtiſſimum, cui uel pauca noſſe,ſatis eſt. Nec exigitur Eccleſiæ iu re,ut non niſi doctus ſcribas,quandoquidem ad ex‑ actam finitionem docti,uix quiſquam reuocatus ſcri pſerit. Nam ſi ille modo doctus eſt, qui nihil neſcit, quencꝫ nihil fallit, quis e ueteribus etiam uniuerſis doctus extitiſſe cẽſebitur? Marcus Cicero neminem eloquentem inter oratores numerat atqꝫ agnoſcit, niſi eum, qui ſuo Oratori propoſito reſponderit. Quod ſi nos neminem Theologum eſſe ſinimus,ni‑ ſi qui ſimili forma numeros omneis impleuit, quis eſt,aut qs futurus eſt Theologus? Cicero ea de Ora tore præcipit,quæ ne Mercurius quidem ille facun‑ dus Atlantis nepos aſſequatur.Quid,quòd ipſe Ci‑ cero aſſequutus non eſt,quę proponit alijs?Ita enim confitetur: Ego,inquiens,quid deſyderem,nõ quid uiderim diſputo,Redeocꝫ ad illam Platonis formã, quam etſi non cernimus, tamen animo tenere poſſu mus &c. Si eò Theologiæ, quò ille Rhetoricæ,ſci‑ entiam efferas,nihil aliud feceris, q̃ quòd ſtudia mul torum deſperatione debilitatorum tardaueris. Sum ma eſt eſſeqꝫ debet huius ſcientia,ſed ab eius nomine candidatorum mediocritatem non prohibeas opor

tet.

tet. Concedi ſolet Prophetæ nomen ĳs etiam, qui pa res Eſaię nõ ſunt, multo minus Helię. Et Poëtę mul ti appellantur, locoq; poëtarum habentur, qui cum Vergilio & Ouidio collati, pueri elementarĳ ſunt. Philoſophiæ ſpecioſiſſimum uocabulum illis etiam commune eſt cum Socrate & Platone, qui in nulla re ad horum culmen attingũt. Neq; tamen magno- pere laboro, ſi cum indoctis in infima fece ſedeam au ditor, non Theologus, contentus nimirum conſci- entię ſanitate, quam ego cum primis ſpecto. Mecum reputabo, quanto præſtet, probum q̃ doctum eſſe, & referre plurimum, ut Chriſtianus ſis, ſi minus Me taphyſicus. Si dehinc a ſcribendo repellar, age, non ſcribã. Torpebo igitur? Minime, ſed reponã. Quid id gryphi ſit, tu conĳcito. Vitam, qua breuius nihil a Superis accepi, ocio aut uoluptate conſumere, tur piſſimum duco. Manuarĳs operis eam extrahere nõ ualeo, niſi forte ineluctabilis neceſſitas tandem præ- ualeat. Pila aut talo aut teſſera fallere horarum tædi- um, mihi non libet. Equos alere, aut canes ad uenan dum ducere, me nõ decet. Quid igitur rerum agam? Concionare. Vbi? Doce literas. Quos? O ſi liceret alterutrum. Quam mallem quouis modo degere reliquum uitæ temporis ſpaciolum, quàm ſcribere ingratiſſimis hominibus, etſi mihi neq; pudẽda, ne- que pœnitenda ſcripta. Quod dixerim, ne aliquis ſu ſpicetur,

ſpicetur, nouum ſcriptorē me ſcilicet, laudis ſeruum potius, q̄ publicæ utilitatis, in Theatrum illotis pedibus, et ſine Elleboro irrupiſſe. Oſtende aliam uiam, qua tempus teram in dilectione DEI proximiq́ꝫ, & ocyſſ. hoc inſtitutum abdicauero. Quæ abs me, uti ad te perſcriberem, petijſti, coram mitto. Cognoſces nimirum, ubi quæ mitto, legeris, quanto ardore cupiam fulgorem Euangelij in cunctis nationibus. Bene uale. decimoquarto Maij. An. M. D. XXXIII.

D. C. R. S. P.

INIQVE TVLI, LITERAS AD TE MEAS e certis Vuernheri manibus in incertas non modo, ſed inſidas etiam cuiuſdam Vipergenſis magiſtelli manus deueniſſe, e quibus ſi tibi redditæ integræ ſunt, & miror & lætor. Didici, ne ulli iſtius generis hominum uel latum digitum credam. Nomen meum oderūt peius incēdiario Epheſij templi & Tarquinij, homines ſui modo amatores, ſuarumq́ꝫ rerum impudētiſſimi admiratores. Te moneo, ſi pateris, ut aliquando ædas fœtum ſtudij tui in ædificationem Eccleſiæ. Habes numerata Talenta, quæ caue humo defodias. Eraſmum poſt apoſtolos & priſcos Theologiæ ἥρωας imitādum tibi per omnia cēſeo. Nam is uir a ſcopo, mea quidē ſententia, minime omnium aberrat. Status Eccleſiæ laborans, cu-

rans,cuius cura tibi ſumma ac prima ſit, & cuius gratia uitam libens profundere debeas, in ſpem haud ſane mediocrē erigitur, poſteaq̄ duo eius capita Pōtifex & Cæſar Mantuæ de conſtituendo loco tempore ꝗ œcumenicæ Synodi mutuum communicant. O fortunatos nos, ô aurea rurſus ſæcula, ſi ea res ad uotum inenarrabiliter gementis et intenſe potenterue orātis ſpiritus noſtri procedat. Sunt negocij eius ampliſſimi expectatione ſuſpenſi om̄es, qui recte de religione Chriſtiana ſentiunt. Tanta in re tu officio tuo non deeris, qui tibi uni natus nō es. Peto iam ſæpe abs te, ut quod potes & quod uis, pro tua erga me beneuolentia ſingulari, atq; pro Religionis ſtudio debito inuigiles, quo in luce, ac ſuper tecta, non in angulis ſolum, confutetur impia pariter & ſcurrilis Iodoci Coci reſponſio, quę in mille plus exemplaria diuulgata omnium ſchiſmaticorum manibus teritur. Veneunt paſſim in Heſſia, in Thuringia, & ipſum adeo Rhenum tranarunt. Subſannatur ſuauiſſime Vuicelius cum N. ſuo, et relatę uictorię plauditur, Nemo nobis deſpicatior, ut qui auſi ſimus os in cœlum ponere, cum Ioue ſummo manus conſerere, & cæteros deos immortales ceu athei Diagoræ pro nihilo ducere. Inuenit antagoniſtam, inquiunt, Inuenit, habet, iacet. Hoc ne taciti patiemur? Erimus elingues fide Catholici, uita irreprehenſi, Muſſabimus ui

mus uictorioſam ſeculis cunctis dominam, reginam coelo terraq; ueritatem? Diſcedemus harena, neq; uicti neq; ſaucij? Minime, ita nobis CHRISTVS faueat. Reſpondebimus, contradicemus, reclamabimus, dũ hac aura fruemur, ſiſi Agonotheta atq; Xyſtarcho filio DEI capite, ſeruatore certiſſimo, hortatore efficaciſſimo. Procurationem exiſtimationis meæ ſuſcepiſti, quare officium homini dignitatis tuę ſtudioſiſſimo, amore atq; induſtria pſtabis. Crede mihi, uel iſto beneficio ſolo in perpetuum me tibi prorſus de uinxeris. Vale. Facchæ. Thomæ. An. M. D. XXXII

M. B. F. S. P.

SCYTALAS TRISTISSIMAS SEMPER ad fratruelem et me mittis Fabriti, nunq̃ ne unas quidem lætas. Verſaris tu ſane inter euangelicos, ſed nullum hactenus Euangelion accipio. Nuncias non bona, bonus alioqui uir. Verum id facis inuitiſſimus, ſcio, & magis amore mei immo dico adactus, q̃ uel terrendi cupiditate, uel nocendi ſtudio. Fidus narrator es, Reddis totidẽ uerbis rem, quot accepiſti, neutrò flectis, nihil pronuncias, non agis iudicem, amicum amiciſſimum, ut cõſueſti, non agere non potes. Illud noſſe percupiam, quid tu pro beneuolentia in me tua incredibili, proq; prudentia tua non aſpernanda tam craſſis de me mendacijs reſpondeas.

ſpondeas. Forte, Neſcio, Non credo. Odio hominis hæc ficta ſunt. Secus certe non rn̄dere potes. Quare ne quid dubites, amiciſſime homo, ſcito me mendacijs opprimi, non ueritate. Comparem meam nõ negaui, nec abieci. Nouit hoc Faccha noſtra, omniſque regio. Doctor quem ego fautorem mihi eſſe duxi, mẽtitur aut de ſuo, aut de alieno. Tametſi aliud eſt, mendacium dicere, aliud mentiri. Nebulonis contumelioſum uocabulum non commerui, ut in me com petat. Studui in omni uita honeſtis rebus. Quod rectum ac uerum eſt, ſemper indagaui. Fugi turpitudinem unam, & ſaluti communi cum famam meam, tum utilitatẽ poſthabui, Idem facturus dum uiuam. Si regerere contumeliam animus eſſet, non neſcirem pantalabos Nomentanoſq; iſto monſtrare digito, in locis compluribus, qui ſibi in ſapientia Salomones, & in integritate Abeles uidentur eſſe. Expectabo dum eos reuelet tempus ueritatis filia. De Myrothecis obſcœnum quiddam obſcœniſſime ſcribis, ſiue ut mollius dicam, φυσικῶς. Notanť in libello meo pyxides aromatariæ, iſthuc diſſimulare nõ poſſum, ſed tale mihi nunq̃ in mentem uenit, tantum abeſt, ut ſcripſerim. Inſunt mi uir permulta ſparſim in opuſculo illo, quæ a me ne cogitata quidẽ ſunt. Quo fit, ut aliorum Eleutheroſtomorũ mordax libertas mihi fraudi ſit. Neminem producere poſſum, qui ſua

ἐπιφορήματα inſeruerit, at illud teſtari atque obtinere poſſum, mea non eſſe, quorum gratia Lutheriſtę potiſſimum exulcerantur. Non poſui in frontiſpicio de proſtrato Lutheriſmo. Non ſcripſi Antichriſte, Non ſcripſi Germaniæ calamitas, Non ſcripſi, Homicidis, Nō ſcripſi, principes dementare, Nō ſcripſi, occupatis illis balneo atq; Venere. Alia prætercurro. Authographon meum huiuſmodi non habet, q̃tumlibet iraſcantur ij, quorum eſt tacta conſcientia. Qui ea infarſit, is defendat: Ego rationē de meis ſcriptis reddam coram DEO, Cæſare & Eccleſia uniuerſali, non tātum partiali. Venerea eſſe pharmaca in uita non audiui, de Agnocaſto legi olim in libro medici cuiuſdam. Plurima eiuſmodi adhuc me latent, quę pueri quatuordecim annorum nunc habent cōpertiſſima. Immundicias immundiſſimi mundi, & ſcelera ſceleroſiſſimi ſęculi huius nondum ſatis cognoui, ſeruatore DEO: Afflictiones uero quę in mundo pie uiuentibus multiplicari ſolent, ſuper capillos etiam capitis, quemadmodū pſalter. ait, expertus fere ſum. Falſo itaq; queruntur de iniuria, quam ego eis non intuli. Sin eam alius intulit, alij non mihi ſuccenſeant. Iam quod de Philippo ſcribis, nihil miror. Non poſſunt iſti, niſi odiſſe, uituperare, conuiciari, ridere, inſectari diſſentientes. Sed heus tu, quænam illa ſunt, quæ uir non bonus ſcripſi? Forſan pyxides,

xides, Antichriſtus, homicida & cætera non mea λοι-
δορῖα animum hominis tenerr. ádedunt? Audiſti me
iſta non ſcripſiſſe, quæ tamen eiuſmodi ſunt, ut ſi ſcri
pſiſſem, haudquaquam uellē ire inficias. Quod ſi uir
bonus cætera non ſcribit, igitur neq; Apoſtoli, neq;
antiqui Eccleſiæ magiſtri, a quibus non diſſentio, ui-
ri boni fuerunt. Concipe animo, quomodo bonis ui
ris congruant omnia, quæ iſti inſequutores mei iam
aliquot annis præſidenter ſcripſerunt. Probari po-
teſt, talia eos & ſcripſiſſe & feciſſe, quæ non a bonis
uiris, ſed a leuiſſ. atq; improbiſſimis hominibus pro
ſecta eſſe & nos & poſteri iudicabunt. Si uir bonus
eſt Philippus, maximo ſtudio cauebit, ne diuina hu-
manaq; præiudicio ſuo in contēptum adducere per-
gat. Officium boni uiri non eſt, ſe ſuaq; laudare, alie
na reprehendere, quæ uiri non boni ſolum, uerum
etiam optimi atq; ſanctiſſimi multis retro ſæculis in
Eccleſia DEI prodiderunt. Mirum dictu autem eſt,
q̃ uos penitus deuoti, dediti, addicti atq; iurati ue-
ſtris iſtis Theologis, ut ipſa res clamet, ſectam eſſe,
non eccleſiam, in qua tempus ueſtrum conſumitis.
Nam is peculiaris mos eſt, ab initio ſectis, quarū nul
la non primas ſuas dedit authoribus, uix paſſa, ut cæ
teri in ſecundis tertijſue conſiſterent. Ad eū modum
affixi erant Pythagorici ſuo Pythagoræ, peripateti-
ci Ariſtoteli ſuo, Platoni Academici. Sic ſuos trahe-

 bat diſci-

bat diſcipulos Phidias, ſuos unice delectabat Lyſippus. Adorant ferme Zuingliani Zuinglij ſui cineres de buſto domum allatas. Retinctores Rinchium ita ſolum admirantur, ut ſolus ſapere ipſis uideatur, cæteros omnes uolare umbras. Mahometiſtæ & Moſaiſtæ Mahometem et Moſen nullo CHRISTO permutabunt. Ita Lutheriſtæ Lutherum, Philippiſtę Philippum ſuum nullo Cypriano, nullo Lactantio unquam commutabunt. Videtur uobis alieniſſ. eſſe ab errore, a ſtultitia, a maleuolentia omni Lutherus: atqueadeo primus eſſe in Europa Theologus, primus, ſolus, et unus ſcripturę doctor, nec fieri poſſe, ut ab ullo queat uel conuinci, uel uinci. Quod ſi ipſe maxime queat, impoſſibili tamen impoſſibilius eſſe, ut uincatur Philippus, quippe polyhiſtor, & in quem omnes Pandoræ omnes dotes ſemel infuderint. Atq; ō miſerrimos uos, qui uſqueadeo confidatis in hominibus, quibus affectus ſui dominantur, et quorum exitum nondum uidiſtis. Veteres non ſuperſunt, nec uobis libri eorum legũtur, ob id infimo ſubſellio deputantur. Nec dubito primo quoq; loco ſeſſuros, ueſtra etiam ſententia, ſi eſſent adhuc in uiuis, & coram audirentur, ut iſti ueſtri, & liceret oppoſitis reſpondere, aliqua etiam ſcripta ſua emendare, uti ueſtris per uitam licet. Tu dehortaris ab inſtituto, id quod ſuſpitionem quandam de me tuam mihi in-

hi in-

hi incutit. Proxima ætate hortabaris addito haud uulgari calcari, ne dona a DEO data ſupprimerem, ijs em̄ uerbis utebare: Nūc uis ſupprimi. Timeo inquis tibi. Hoc amicitiæ eſt, ſed non ita deterrēdus eram a cauſſa optima, cui ſi deero, quātumuis membrorum CHRISTI minimus, iacturā animæ meæ faciam. Perſuaſiſſ. mihi habeo, tuos errare Deos, & tam perſuaſiſſ. quam perſuaſiſſ. mihi eſt, DEVM unum eſſe. Quare ſanguinis atq; animæ prodigus non tacebo propter Zion, donec ueritas Iuſtitiaq; præ errore ac iniuſtitia exeat. Nec adeo timēdi iſti tui ſunt, quorum putredinem orbis uidere cœpit, & quorum a principibus intellecta fraus communem omnem defectionem gignet ſuo in tempore. Vale. Facchæ Trigeſimo primo Decembris. Anno M. D. XXXII.

VV. L. S. P.

NVLLVM NVNCIVM AD TE LITERIS meis uacuum abire patior, is eſt meus in te amor, ea beneuolētia, id ſtudium. Literas tuis implicitas nolui obſignare, ut tibi copia earum legendarum fieret, tu eas ubi legeris obſigna. Neceſſitas exigebat, ut quæ ſcripſi, ſcriberem. Tu animo harum rerum ocioſo ſis. Hodie porcum tribus aureis emi, qui famelicos nos opipare paſcat.

Porcule pelle famem neq; enim nos gentis apellę

Semen

Semen ales, triſtem porcule tolle famem. Videmur nobis eſitare meros lepores, meros phaſanos. Focus luculentiſſimus a maximo gelu huius ſæuiſſimę hyemis corpora nr̃a uindicat. Nix alta nobis cernitur magis, q̃ tangitur. Nam intra octiduũ expatiaturus aëris captãdi gratia uix domo prodeo. Strepitus atq; uagitus puſionum in paruo & ęſtuanti uaporario, mire offendit ſtudẽtis meditantiſq; caput. Eſt enim mihi pro Muſæo DEO gratia Pędoboſcion. Vini uſus nobis rariſſimus eſt, ob caritatem magis tamen, q̃ ob religionem. Siccare calices, pro felicitate quadam mea olim ducebam, Nunc mihi ſæcularibus deſiderijs hiſce pene mortuo, nihil eſt inuiſius. Farinæ pauperrimi ſumus, alij tñ pauperrimis pauperiores, quos nemo Euãgelicorum commiſeratur. Humanitas tua & uirorum quorundam exterorum ſpem mihi diuitem facit. Non me deſeret cœleſtis pater, in cuius uerbo, non in pane ſolum uiuitur. Fiduciam habeo lecythum olei, & Hydriam farinæ non prorſus ad imum euacuanda. Comedemus, & tamẽ ſupererit. Quæ uox Heliſæi, mire nos recreat. Qui cibauit in eremo tot milia, Vbi nihil apparebat ſubſidij, is baculum panis domunculæ meæ nõ in totum franget. Nolim propterea Vmbritij illius apud Satyriographum eſſe imitator.

Is quando artibus, inquit, honeſtis

Nullus in urbe locus,nulla emolumenta laborũ,
Res hodie minor eſt, heri quã fuit atq; eadẽ cras.
Deteret exiguis aliquid,proponimus illuc
Ire fatigatas ubi Dędalus exuit alas.

Nam ego legi in Euangelio Lucæ: Beati pauperes, id quod Vmbricius nunq̃ legit. Quo uero abeam? Fuga in hyeme grauiſſima eſt. Continebo me intra meas cochleolas, donec me libertas aliqua uel ſero reſpiciat.Erit mihi hæc paupertatula ad omnia mirũ in modum utilis.Benedictus DEVS.Amen. Vale. Facchæ.Magorum. An. M. D. XXXIII.

C. S. S. P.

SEMPER CELEBRE FVIT, VETERES amicos nouis pręferendos eſſe.Et iſthuc re experimur,his pręſertim tẽpeſtatibus,quibus nihil triſtius,nihil lamẽtabilius unq̃ fuit. Qui tu ualueris,ubi degeris, quid feceris intra hoc octennium chariſſime homo, non mihi non obſcuriſſimum eſſe põt.Abeſſe te ab Hersfeldia non ignoraui,quæ ciuitas uarijs modis agitata eſt his annis,et forſan ob turbatam pacem noluiſti ibi uiuere. Vbi ego degerim,& quid pertulerim,cognitũ,opinor,habes. Patriam primum reliqui ob ſpretum Euangelion Lutheri,in quod totus inſaniebam,uti tu omnium optime noſti.Ex Thuringia occaſione motus Ruſtici mi

ſerabiliter eiectum me excepit Saxonia nouo Euan-
gelio nobilitata. In ea tametſi ſectam ingenti ſtudio
iuui, attamen in uniuerſum placere ea amplius mihi
non potuit. Quo altius deſcendi, hoc minus proba-
tam inueni, dum fieret, ut totam totus reſignarem,
malens uidelicet Eccleſiam, nōdum purgatam licet,
repetere, quàm extra hanc in caſtris Catilinæ cuiuſ-
dam cōſeneſcere, aut etiam mori. Neq; enim me DE-
VS genuit regenuitq; ſectæ, ut contra Eccleſiam pu-
gnarem, ſed genuit regenuitq; Eccleſiæ, ut contra Se
ctam pugnarem. Id quod dum facere cœpi, mirū in
modum fremunt in animam, famam & corpus me-
um audaciſſimi Sectarij. Vix fero inſultus eorū, ſed
tamen fero, CHRISTI IESV præſidio firmatus. Sæ-
uiunt ut leones, rapiunt ut lupi, pungunt, mordent,
rodunt ut ſcorpiones, uiperę, canes, ſuperſtes tamen
ſum, dū a dextris mihi DEVS Opt. Max. eſt, ne com
mouear. Liberabit me de inimicis meis potentiſſ. &
de his qui oderunt me, quoniā robuſtiores me ſunt.
Sin minus, præſto ſum, Fiat quod bonum eſt in ocu
lis eius. Equidem ſpe magna teneor fore, ut princi-
pes Sectæ malæ arboris fructu malo guſtato de mu
tandis rebus cogitent. Certiſſ. longe eſt, ſchiſma car-
naliſſ. non diu conſtiturum, nec impune ablaturos
eius authores, ni alio ſpiritu induātur. Putant ſibi Py
ramides ac coloſſos erectū iri a poſteritate, o CHRI-
STE,

STE, quorum nomina, tanta nimirum ἀιςέᾳ infama-
ta, non ſine uituperij præfatione a quoq; proferenda
auguror. Si uoluiſſent prodeſſe Eccleſię, non ea peſ-
ſundata, quæ uel ob ſacram ſucceſſionem honoran-
da erat, propriam conſtituiſſent, quam neſcit ſcriptu
ra, quanq; ne ſomniarunt quidem primi Theologi.
Sed de hoc aliâs. Illud nũc te uolui facere certiorem,
Nẽpe eſſe q̊ſdam Lutheri nepotes apud Hersfeldiã,
qui quum nihil ueri poſſent, falſiſſ. multa de me fin-
xerunt, ut mihi conciliarent inuidiam omnis prouin
ciæ. Vnum eſt, Criminantur me deſertorẽ coniugij,
& nuper petiuiſſe aduolutum pedibus epiſcopi Mo
guntini, ut peccatorem abſolueret coniugem. Apud
Erphordenſes traducebant me proxima æſtate Ari
anum, Extinctorem Euangelij, Irriſorẽ fidei, Aperte
hæreticum, Erat qui inceſtum appellaret & habere
rem cum uxore fratruelis mei. Sunt infinita menda-
cia, quæ recti cõſcius rideo ſæpe, ſæpe defleo ob eos,
qui hic ſuprà quam dici poteſt offenduntur. Vnus
Obſopæius falſo dictus Ionas, quod ſciam, ducentis
nominibus me calumniatur, ſciens ſe mentiri, nec ta-
men ſibi inuidia temperare poteſt. Solatium præſen
tiſſ. eſt, quod ſcio ſic oportere fieri. Cũ odio ſui ſem-
per cœpit ueritas, ſemper tot habuit hoſtes, quot ex
traneos, ſiue ethnicos, ſiue hæreticos dicas. Bernardi
illud ſępe recogito: Aduerſus os loquentium iniqua

ſufficit Bonorum opinio, & Teſtimonium conſci-
entiæ. Exhibui epiſcopo libellum adhortatorem, ut
maturo & ſæuero cōcilio diſcordias huius æui incle
mentiſſ. componant capita. Coniugij nulla mentio.
Reſpondit per doctorem quēdam bene latinum, ſe
ſummo ſtudio adniſurum, ut conuocetur Cōcilium,
nec per ſe ſtetiſſe, quo minus, toties promiſſum, fa-
ctum ſit. Scripſi Eraſmo, pure Theologorum prin-
cipi, in idem argumentum è nundinis Francofordi-
enſibus. Nam is uir hac in re, ut nemo, orbi prodeſſe
poterit. Tu mendaces euangeliſtas, & uanos Trito-
nes, ſiquidem eos audis, hoc dicto compeſce: Aut ue
rum, aut nihil: Iube, ut coram eloquantur, ſi qua con
tra me habent, non ſuſurrent in angulis. Vultus eo-
rum nihil reformido, potētiam eorum quam eſſe ty-
rānidem ſcio, nihil metuo. Ab eruditione eorum ni-
hil periculi mihi eſt, à malitia eſt. Sunt armati ferro
creduli principis, boni tamen, ego inermis. Sunt cen
ſibus honoribuſq; & fauoribus prouecti, ἐγὼ οὐδείς.
Audiunt, mihi ſurda omnia. Perſuadent, faciunt do
minis, populoq; fidem, animi à me auerſi ſunt, quia
ſecus, hoc eſt, καθολικῶς loquor. Sanam doctrinam ne
mo ſuſtinet, omnes quærunt placentia, omnes ea au-
dire geſtiunt, quæ habenas carni laxent, non quę in-
ducant diſciplinam, conſcientiæ cuſtodiendæ ſtudi-
um, Religionis curam, Chriſtianorum morum pon
dus,

dus, mortis & iudicij extremi ſolicitudinem: ſed ob-
durabo expectans meliora, cœlū et clamoribus atq;
gemitibus tundens, calamo, quando lingua non li-
cet, Eccleſiæ amatores exhortans, hæreſiarchas ad-
monens, uellicans, increpans, Sectæ popellum, qui
perſuaſione magis, q̄ malignitate errare pergit, retra
hens, orans, obteſtans. Quam mihi mentem cuſtodi
at dominus IESVS, cui ſoli laus. Amen. Vale. Fac-
chę. Octauo Ianuarij. An. M. D. XXXIII.

M. I. F. S. P.

ARRISIT NE AMICORVM OPTIME
Hirsfeldēſis illa & plusq̄ argiua calumnia?
Parturijt diu, en fœtū, matre dignum. Vo-
ti compos κίβδηλος paſtor eſt. Scripſit, ædidit, proſtat
egregius hyperaſpiſta carnarij Euangelij. Circumfer
tur liber magno plauſu hominum iſtorum, quibus
oletum aroma eſt. Plauſus ille ſtridor dentium erit,
ubi ſuus euigilauerit œtæus genius. Tempus riden-
di nūc ipſis eſt, noſtrum eſt flere, at uiciſſitudinis ſpes
certa nos alit. Demiror autē hominis eius uſq; adeo
a me mutatum animum, qui de repente ex amico bo
no, tantus mihi diabolus factus ſit. Nam quid ama-
rius, quid audacius, quid hoſtilius, quid uenenatius,
quid contumelioſius, quid mendacius, quid ſcurrili-
us, quid prophanius, quid arrogantius, quid adulan

tius, quid impium magis fingi potuit, q̃ eſt illa ſcri-
ptio? Vt nihil dicam de ingenio portenti illius indo
ctiſſimi, qui uix tantum profecit in Lutheriſmo, ut
Germanicam linguam calleat. Audet tamen publice
ſcribere agazo, & ſcribere de re maxima, quam, emo
riar, ſi unq̃ ſomniauit. Nugas ego legi nondum, ade-
oq; primam paginam aſpicere dignatus non fui, au-
diui modo qui obiter legerent domi meæ, quando
primum mihi miſſę fuiſſent. Riſi auditor, nihil aliud.
Aliquando dolui non mea cauſſa. Iram utcunq; co-
hibui, iuſtam licet. Deprehẽdi facile, id quod res eſt.
Conſilium fuit, ut me infamia aterrima fœdatum, in-
uidioſum apud omne genus hominum faceret, quo
conſilio ſcripſit & Iodocus ζωμοποιός. Neuter uel ſyl-
labam ædidit, ut Euangelio ſuo prodeſſet, ſed ut mi
hi obeſſet tantum. Vltio eſt, non monitio, contume
lia non doctrina, id quod & formidabiles tituli ſatis
arguunt, & inexhauſta maledicentia, cui indulgẽtes,
rem ipſam uix ſummis labris attigerũt. Hactenus de
conſilio ſcriptorculorum iſtorum. Sacris literis uter-
que uim facit, & ſuam mentem data opera uallat, ne
introëat recta harum intelligentia. Faciunt næ intelli
gendo, ut nihil intelligant, tanta eſt tamque ſe in illis
exerit Schiſmatici Zabuli energia. Quare & cauſſa
ipſa exciderunt uicti. Porrò quod ad calumnias atti-
net, omnia mentiunt̃ ſine fronte, quæ in me bacchan
tur in-

tur inſaniſſima capitula. Quod niſi eſſet,non auderē domo prodire. Illibata fama adhuc eſt, & ferunt de hac teſtimonia omnes noti, quos mihi propius iungunt Sycophantici libelli Lutheriſtarum,tātum abeſt,ut diſiungant, poſteaq̄ conſpexerunt uirtutē con uitijs iniquiſſimis concuſſam,ſed non fractam. Æſtimor uitæ meritis, non inimicorum calumnijs, DEO datori laus.Deerat furori ueritas, ideo ad mendacia confugit,ne deeſſet quod reſponderet.Clarebit tale in confutationibus meis,quarum altera in Cocū abſoluta iam diu eſt,altera parabitur ubi Iſennachenſis cuiuſdam luſcioſum librum uidero. Neq; enim ſatis paſſus ob orthodoxiam,Pluribus adhuc telis configar,ſed animum non abijcio.Hersfeldenſis te quoq; ferit.Num dolet? Præbuiſti anſam belliſſimæ hiſtoriæ,Niſi fuiſſes compotor, nō eſſet quo impleret inanem duernionem nouus ſcriptor.Subinde ſubit admiratio,Lutherum tam inſulſiſſ.tam miſerabile,tam ridiculum ſcriptum Typographo cōmiſiſſe, quum nō dubitem ſibi ipſi indignum luce fuiſſe uiſum.Verum quid nō facit inuidia? Quia erat nimirum in me exputum, et continebat materiam mei opprimendi, ideo ſpargi in publicum facile paſſus eſt,alioqui non obſcure uidit,

Delphynum ſyluis appictum, fluctibus aprum.

Eò etiam proloquio opus erat, Ita enim uino non

uendibili

uendibili opus eſt ſuſpenſa hædera. Proxima Dominica uenebant apud nos aliquot exemplaria inſtinctu hominis illius, ut me Facchanis quoq; maculatū obtruderet, ſed nihil egit. Creuit hinc mei exiſtimatio, & conſpuitur impudentia rabioſi Curtiſani, qui non ueritus ſit in bene meritum tam de ſe, q̃ de ſalute publica tam atrox tamq; uipereum ſcriptum emittere. Quid quod ipſis Lutheriſtis atrocitas & ſtoliditaſſ. illa arrogantia ineptiſſimi ſcriptoris etiam atque etiam diſplicet? Tua intererit, epiſtola digna retundere hoſtis perfidiam, & eluere aſpergines. Nō peccas aſſertor iuſtitiæ, peccas autē ultor iniuriæ. Equidem gratius facere illis abortiuis Euangeliſtis nō potero, q̃ ſi cum inſanientibus inſaniam, & in uitā iſtorum ſcribam, quemadmodum in meā falſiſſime ſcripſerunt. Sed modeſtia atq; patientia uincam, fretus Innocentiæ bono, & ueritatis dilectione. Si res ad Centūuiros redibit, cauſſam uicero. Interim reſponſis ciuilibus tuebor orthodoxiam & famæ meæ caſtitatem. Quod ſi interdum genuino meo non mordentes, ſed lacerantes aduerſarios mordeo, non temere fit. Fortaſſe ſuo tempore locoue deſcribentur mihi uirtutes Lutheriſtarum, & illorum egregia facta, ac bona opera. Temperabo mihi autem, ne id faciam intempeſtiue, hoc eſt, ne illos pro merito expingam, quando diſputandum eſt, ſicut ipſi facere ſueuerunt, quo

runt, quo nihil abſurdius, & quod indicat ſummam cōuitiandi uoluptatem in eis eſſe. Non a ſcopo aberraturus ſum, ſi hiſtoriographus illorū eſſe cœpero, ſicut ipſi aberrarunt, ſcribentes non hiſtoriam de me, ſed calūniam, quam eminus inſequens ueritas coram toto populo pudefaciet. Nihil ueri eſt in toto de me ſermone, uel diſpeream hodie. Omnia ſunt odio diabolicißimo a perditißimis nebulonibus ad gratiā leuißimæ ſectæ conficta. Quod ſi ſancto Euangeliſtæ Balthaſari Raid reſpondere libeat, hoc Tetraſticho reſpondero:

Raid ruit atq; rabit, radiat præ pluribus Oeſtrum,
  Raid ſine mente tumet, Raid ſine fronte parit.
Omnia mentitur phryx mendacißimus Hoſti
  Non intellecta eſt pagina noſtra Getæ. Vale

Facchæ. Petri Cathed. An. M. D. XXXIII.

VV. L. S. P.

BENE AGERE. NIHIL INOPINATVM patior Vuernere, nam aduerſa illa ante proſpexi. Firmatus erat animus ad ea, quæ præter ſpem euenire poterant. Quare non ſum fractus malo tuo nuncio. Perturbationibus iniquißimis medetur Theologica philoſophia: Laus & gratiarum actio DEO noſtro pro flagellis, quæ, ut apparet, nondum conſumata ſunt. Vale, ama DEVM.

D. F. N. S. P.

ACCEPI A TE VNAM EPISTOLAM IN bruma,bene longã, ſed ita animo meo gratiorem. Vidi in ea te totum uir optime & comperi q̃ mei amans ſis. Senſi cordis gaudiolum, quum legerẽ lætiſſimam & doctiſſimam epiſtolam, tanti amici mei,& illius non tam noui, q̃ ueri. Videris patris obire uelle erga me officium, non fratris ſolum. Qua uoluntate me tibi totum, quãtus ſum, obſtrinxiſti. Gratulor ipſe mihi, quod uel e longinquo ſolatio clarorum hominum triſtiſſimis rebus meis afflantur. Qui proximi ſunt, foras fugiunt a me. Vertuntur uices, ut ſemper. Obduro adhuc & perfero grauiſſimum onus grauiſſimæ aduerſitatis. Luctor ingenti animo, ut uincã, ne ruam, ne dem manus tentatori. Munit me uerbum uitę, addit robur innocentiæ atq; uirtutis conſcientia, obarmat ueritatis catholicæ certitudo, ſpem optimam inijcit ſchiſmatis aperta malitia. Eſt mihi adhuc a principe Heſſo pax, ſed ægra. Magnatibus & pſeudeuangeliſtis longe inuiſiſſimus ſum, ij ſi per principem liceat, nullam horam me in patria ſint paſſuri. Cõmitto cœleſti regi omĩa, huius ſeruus ſum, & in patria & extra patriam. Coco coxi pulpamentum, ſed prępeditur ne appareat. Cupio ut tu libri illius, quo mendacem cupediarium illum Ionicum Mileſiumq; conuici, unam modo pa

ginam

ginam uideres. Præter Cocos prorepſere lixæ quidam, ut Vuicelio exhibeant moleſtiam. Raidius uere ῥαδιοῦργος me ueneno tincto, ſed tamen plumbeo pugione appetit, idq; in obſequiū patris ſui Lutheri. ῥαδιουργήματα belliſſima non legi, titulo lecto contentus. Homo miſerrimus cum miſerrimis ſuis blateramentis nulla congreſſione dignus pleriſq; iudicatur. Quin & operam luſerim, ſi reſcribam ſanando homini tali, & remaledicere non licet. Audio libellum nihil continere, præter infamiam mei nominis. Tribus hiſce hebdomadis deſcripſi Euangelium ſecundum Lutherum, cui adiunxi hiſtoriam eccleſiaſticam, ut liqueat, ſimiles habere labra lactucas. Quale eñ Euangelium, talis eius hiſtoria eſt. Operi nondum ſupremam manum impoſui, ſed dextro CHRISTO (præter cuius Euãgelium aliud neſcimus) intra quatriduum ad calcem deducetur. Impendi hunc laborē Germanis, ut cognoſcant Apoſtolum ſuum, ob id germanice ſcribendum putaui. Vale. Ora pro Eccleſia, contra diſſidia. Facchæ. Secundo Aprilis. Anno M. D. XXXIII.

D. I. S.

Eυπρατῆρ. IOLA NOSTER PRAEDICAuit mihi animum tuum erga Antiquitatem Eccleſiæ catholicæ mire adfectum, & pieta

tem moreſq; priſcos adprime deſyderãtem. Quæ tui laus ſi uera eſt, næ tu mecum facis. Neq; tamen facile adduci potui, ut crederem in medios Lutheromani-tas exiſtere, in quem eiuſmodi laus competat, ſed fi-dem plane fecit oſtenſa chartula, in quam transfuſæ erant poſitiunculę de uere bonis operibus fidelium, quas mirum te probare aiebat, monens atque obſe-crans, ne dedignarer tibi, homine quippe amatori iu-ſtitiæ, & ueteris Eccleſiæ Zeloti, familiariter ſcribe-re. Mirũ uero q̃ ex imis gaudere ſoleam, ubi audio, animas ſupereſſe in iſto rerum confuſiſſ. atq; pertur-batiſſ. ſtatu, quæ orthodoxiam ſerio amplectantur. Lutheriſtæ erubeſcendis erroribus impliciti, nõ deſi-nunt DEO reſiſtere, cuius audaciæ gyganteæ certas pœnas dabunt, ſi non Cæſari, certe DEO, qui laneis pedibus adrepens, tarditatem ultionis atrocitate ſup-plicij compenſabit. Animum tuum a uia domini re-cta nemo, caue, tranſuerſum rapiat. Sta petræ immo-bili innixus, auribus ad opprobria obturatis. Ne te feriant uoces illæ contumelioſæ: Papiſta es, hypocri-ta es, Schuermerus es. Nam mentiuntur odio ſpon-ſæ CHRISTI regis immortalis. Papatum neſcimus, Eccleſiam ſcimus. Hypocriſin deteſtamur, ueritatem uitæ & operum Chriſtianorum diligimus. φαντασίαν incognitam habemus, ὀρθοδοξίαν toto pectore, tota mente ſectamur. Corpus catholicum probamus, ne

nos,uerrucas, Tubera atq; uomicas eius non probamus. Anima quæ peccat, ipſa morietur. Quiſquis ꝓ ſe,nõ pro altero, reddet ei rõnem, qui nouit omnia. Acerbas interim Lutheranæ gentis iras manſueti ac longanimes feremus,eas ubi decoxerint,& in ſe efficacia uirtutis DEI deſcenderint, beatificabunt omẽs a ſe ſuiſq; pituitoſis dogmatijs diſſentientes. Te ſeruet dominus. Vale. Facchæ. quarto Aprilis. Anno M. D. XXXIII.

VV. L. S. P.

GRATVLOR DE EMPTO PRAEDIO, Vide modo ne ſit, neue fiat, quod poſtea deplores Neoplutus. Fortunę nihil fidendũ, maxime citæ. Expertus nimirum es inclemẽtem deiectricẽ eius,quem benigna extulerat. Sed DEVS meliora, qui fortunæ dominus eſt, ſi non ipſa fortuna. Tu nunc ruſticus es,cui deponendæ ſæpe urbanitates. Laudabis cum Horatio,

Ruris amœni riuos,& muſco circumlita ſaxa nemuſq;,tametſi calua eſt Thuringia. Oblectabis te ſupra modum cum Plinio in tua iſta uillula. Relinq̃s mihi interim meum phrontiſteriũ,Laurentino quippe tuo delectatus. Ecquid,ais, me tantis uiris annumeras? Facio hoc,ut illos ruſticantes magis ęmulere, q̃ Menios pantolabos,Nomentanos nepotes,men

dicantes nudo digito Polliones, qui quicquid rei ha
bebant, auaro uẽtri donabant, prælig ẽtes nihil poſſi
dere, q̃ ullo cupedio carere. In bonam partem inter-
pretaberis, quod ego in optimam ſcripſi. Cæterũ lę-
tor uicem Erphordię noſtrę, cui Eobanus ſuus ſero
quidem, ſed tamen redditus eſt. Is, q̊d in uotis meis
ſemper fuit, redaccẽdet extincta ſtudia. Gaudebunt
nunc triſtes Camœnæ rurſus, quæ ſpretæ nudo pro
cubuere ſolo. Reſpexit pater Apollo, claram olim ac
rebus ſummis ornatam Academiam, ut ſpes ſit clari-
orem eam fore, niſi inuidia Bellona aut huius mater
ἀήττοις bene cœptis obturbet. Non diffido, quin ipſe
quoq; tandem iſthic ſim futurus, Si nõ inſtitutor pu
bis ingenuę, certe ſpectator Heſſi, Quo nil Aonides
doctius ædiderint. Tu plurimam ſalutem illi dicas
meo nomine, & ſimul præmoneas adeoq; præmu-
nias, ne euangelicis aduerſum me calumnijs quicquã
commoueatur, nec perterreatur falſis rumoribus, ſi-
cut pueri laruis, ſed meminerit, ueritatem lente ſubſe
cuturam, apud Lucianum ſuum deſcribi, & calũniæ
artes magno bonorum hominum plauſu, probabi-
liſſime retecturam. Saluere item iubeo M. Echelliũ,
Felicem, Vrbinatem & Guilhelmum principem ſcri
bam. Vale. Facchæ. Vigeſimoprimo Maij.
An. M. D. XXXIII.

D. C. C. S. P.

QVI LEGISTI EVANGELIVM SECVNdum quatuor euangeliſtas, quod exijt ſub Tyberio, legas oro euangelium quoq; ſecundum Lutherum, quod exijt ſub Carolo V. Mirabere adeoq; obſtupeſces ad diſſimilitudinē euangelij palæoterici, & neoterici. Illud uenit ex Iudæis, hoc ex Saxonibus, Illud diſſeminatum per Apoſtolos, hoc per apoſtatas. Illius ui diuina mutabantur auditores & reddebantur ſeſe meliores. Huius uero dulcedine mutantur boni in malos, ſeueri in ſolutos, ſobrij in ebrios, ieiunatores in comedones, multi etiam ex hominibus in bruta. Per iocum hæc mihi non dicūtur: Nam iſtam commemorationē uel ipſe cōmemorans acerbe fero. Vtinam Lutherus & eius Amaſij ea prodidiſſent, quæ CHRISTO, Apoſtolis, & uniuerſitati Eccleſiæ probarentur, ego profecto ne uno quidem uerbulo reclamaturus ſim. Qui cauſam æquus ponderat, is ſine dubitatione nouit, nihil minus eſſe, q̃ quod iſti Thraſoniciſſime iactant. Præterea qui legiſti hiſtoriam eccleſiaſticam apud Euſebium noſtrum, ne moleſtū ſit, hiſtoriam quoq; ſchiſmaticam legere. Collata ad purpurā purpura rectius iudicabitur. Scripſi in eo opere om̄ia carptim, materiam plura inquirendi alijs relinquens. Optabile eſſet, Eccleſiaſticos chriſtianius uiuere, atq; ſchiſmatici uiuunt. Quod ſi hos adæquant illi, uereor raro

profutu

profuturam admonitionẽ, quantumuis alioqui tem peſtiuam. Status rerum mearum uobis amicis meis curæ nulli eſt: Nihil tangimini miſeratione caſuũ me orum. Deſudo in iſta mea Anachoreſi publicis Ec cleſiæ commodis, fraudans genium meum, contra hens ætati iuuenili ſenium, homo epaticus, & cepha læa grauiſſ. laborans, nullis ſubleuatus pharmacis, nulla lautitia (quam ſemꝑ horrui) fotus. Sed uitam duriter extrahens, ceu in media aduerſitatum multi plicium fornacula, nec tamen id in uiſcera fratrũ pe netrat. Schiſmaticus abũdare potui, & eſſe ἔυδοξος. Ca tholicus penuriã pati poſſum, & eſſe ἄδοξος. Sed eam inopiam ac ignominiam felicem puto, quam in uia dñi gradiẽs ſuffero. Malo enim Codrus eſſe in eccle ſia, q̃ in Secta Cræſus. Vulpes foueas habent, oues nihil. Agnoſco euidenter Manum DEI conſtantiam meam probantis, de cuius tamẽ optima erga me uo luntate nequicq̃ diffido. Sit nomen eius benedictũ. Saluta M. Vrbanum, Felicem, primarium ſcribam, & L. Cunonem. Facchę. quinto Iunij. Anno. M. D. XXXIII.

D. F. N. S. P.

PROXIMIS NVNDINIS DEDI AD TE binas ſimul literas, perbreues tamẽ, uellem gratæ ex tibi, uir optime fuiſſent. Illud mo

leſtum mi

leſtum mihi fuit, quum homo, cui literas dederam, inanis rediret. Compellatus a me duriuſcule aiebat ſe Moguntiam non pertigiſſe, ſed Bibliopolæ cuidam faſciculum credidiſſe in nundinis. Ita mi Friderich, mecum agitur. Nulla eſt hominum certitudo, Qui potiſſ. ναὶ κῦρι reſpondent, illi rarius factum exhibent. Mirum, ſi id tibi quoq; non uſu uenit, & tale in cauſa eſt, cur iam diu nihil ſcribas. Cæterum hic uector, homo certus, tollat quæſo plus iuſto diutinam intercapedinem, qui cum omnia mihi ſignificabis, non tam quæ ad cauſſam meam, q̃ quæ ad publicam pertinẽt. Primum qui fiat, ut labores mei in perpetuis tenebris deliteſcant, pręter meam & omnium amicorum ſpem uoluntatemq;. Deinde quid miſero mihi cogitandum, occipiendum, faciendum, & omittendum cenſeas pro tua ſapientia, quæ mihi ſit plurimi. Poſtremo de rebus publicis quid certi compertum habeas, præſertim de Synodo, toties & tot uerbis, & à tantis Monarchis promiſſa, non enim dicam, indicta. Item ubi gentium Cæſar ſit, quid decreuerit, num cogitet finem imponere tempeſtati periculoſiſſ. O mihi chare iucundeque Nauſæa, quid tu tandem futurum diuinas, ſi mendax fama eſt de Synodo, omnes terras peruagata? Quorſum euadet ultoris DEI lenitas? Siccine Gubernatores eccleſiæ, aut diffidunt ipſi, aut deſperant etiam de eius catorthoſi? Sed

ſit? Sed de iſtis tale ſentire iniquum foret. Nec minus tamẽ flagitamus uniuerſi Synodum, alij gemitibus, alij cõuitijs. Exhortabar protreptico ſcripto, quum hac iter faceret, Archiepiſcopum Moguntinum, ut pro ſua uirili inſtaret, ne impediretur, ultra quam ſatis eſt religioni neceſſarium Concilium. Eraſ. Rote. bis incitaui, ut oratiõis ſuæ efficacia perſuaderet Monarchis, de cogendo Concilio, uſq; adeo hoc unum in pectore meo ſedem fixit. Nam quid uerbis opus? Tu cogita, an alia ratio ſit conciliandi cum Eccleſia Sectas, ſi non Concilij remedio? Impulit me eius rei anxia, atq; ſeria cogitatio, ut nuper ſcribere tẽtarem Methodum Cõcordiæ, ita enim feci libello titulum, proponens quibus conditionibus unitas diſiecta q̃ commodiſſime reparari queat. Cedo autem, ecquid totum ferè annum remoratur libellos apud te relictos? Non inuenio poſthac, quod reſpondeam poſcentibus Georgianas uires ac tela. Nundinæ quoq; ſperantes omẽs nos indigniſſime fruſtratæ ſunt. Vota omnia irrita, uanitas uanitatum. Cum rubore ſuſtineo poſcẽtes. Cauſor multa, ut quæ in buccam incidunt, atqui illis minime eo pacto ſatis fit. Sæpe indignabundus Rheno aut ipſi Stygio gurgiti deuoueo induſtriæ meæ intempeſtiuũ partum. Interdum cum tranquillior ſum, animo mecum contemplor, Maligni ſatanæ ſtudio fieri, ut premantur uigiliolæ, ne oc

caſionem

caſionem afferant cordatioribus de negotio ſectę ac curatius inquirendi. Permittitur maligno ludere adverſum nos, ut tētemur, ſed ſua pernicie. Non obluctabor uoluntati omnia ſcientis optime, & omnia e re noſtra perficientis DEI patris. Quoniam uero admonebas in epiſtola, quam unam in uita a te accepi, ut Ionæ calumnijs (ô CHRISTE qualibus) apologetικῶς reſpōderem, feci id, & quidem cito, an bene neſcio. Eam porrò reſpōſionem legerunt erudituli, rogitantes, ut emiſſa ſuperbiam ſectæ concuteret, ſi id amicorum opera fieri poſſit. Ego ceſſo hac in re. Nec ſi ſatagerem, aliquid explicarem, ut nunc eſt auaritia & impia mens typographorum. Placuit ut tuæ dilectioni quoq; miſſus liber lectitaretur. Videris enim erga me optime adfectus eſſe, & in primis paternum animum induiſſe, erga calamitatē meam. Per te ſtabit, utrum uelis excudendum curare. Gratiſſimū faceres toti catholicorum cœtui, mihi profecto nulla in re magis poſſes obſequi, & inſeruire periclitanti famæ meæ. Vtinam fieret eius legendi copia D. Thruchſio, ut uel hinc colligeret, quomodo ſe res habeat, ſed uulgatus in aliquot exemplaria multis hominib. legetur. Tenta ſi quid poſſis: Sin minus ſuccedet, reuolet autographon meum. Non enim ob id abijciam, & doctrinę ſanctæ & meę opinionis propugnatorem librum. Cum primis me certiorem redde de li

bro defenſionis bonorum operum, quis Typographorum Coloniæ illum domi habeat, an addiderit priorem additionem ſcripto meo ſubnectẽdam, q̄d cauſſæ ſit cur non in nundinas importatus ſit. Neq; dubito, quin amicum ſis erga me te oſtẽſurus. Si Colonienſis nondum impreſſit defenſionem, præmone eum per literas, ne æditionẽ Lipſicam cudat inemendatam, Nam mendis plurimis atq; erubeſcendis ſcatet. Mitto notationem aliquot erratorum, hanc tu Coloniam tranſmittes, ut hæc meum officium expleat. Fac diligenter procures communem Eccleſiæ utilitatem, cui ego omnia mea impendere ſtatui, Sat diues, ſat beatus firmuſq;, ſi eam nitentiorem aſpicere aliquando contingat. Vale doctiſſime uir, & mihi in uiſceribus CHRISTI dilectiſſ. Facchæ. Octauo Iunij. An. M. D. XXXIII.

M. A. F. S. P.

COMPERIO ADAME, ME APVD PLEroſq; in Heſſia graui admodum inuidia laborare & eſſe, qui miſerum me ad crucem ſublatis clamoribus expetant, non iudicio rei ullo, ſed cæco mei odio, quod mihi mea ſimplicitas peperit. Animam meam ſeruatam cupio in certa potius, q̃ in incerta Eccleſia. Hinc ſunt illæ lachrymę, imò furiales minæ aduerſariorum. Hoc unum te nunc per

ſummum

ſummum CHRISTVM oro,perq; iura ueteris amici‐
tiæ noſtræ obteſtor, ne tu delationib. heu qualibus,
Quadruplatorum aurem credulam præbeas, ne fi‐
at,ut indicta cauſſa damner. Si iudex conſtitutus es,
æquum iudica.Nihil aliud deſydero. A ueritate DEI
tantum abeſt ut refugiam, qui in ea obq; eam mori,
nedum uinciri,non recuſo. Vale. Facchæ, duodeci‐
mo Iunij. M. D. XXXIII.

D. F. N. S. P.

ILLO IPSO DIE, QVO AD ME VENIT
grammatophorus, eram Erphordiam adi‐
turus, id quod feci quoq; ob cauſſas quaſ‐
dam. Verũ literas ille tuas non reddidit, quippe Ful
dæ relictas. Ego mirum in modũ geſtiebam,& tan‐
to uehementius auebam literas: ut fit: quanto minus
habere eas licebat. Expectaſſem igitur Facchæ Ful‐
denſem nuncium,ni me actutum abire illinc oportu
iſſet. Curaui tamen,ut ſi heri illuc delatæ ſunt,uti fu‐
turum aiebat tabellio tuus, cras ad me huc perferan‐
tur. Sin minus,captabo diligenter occaſionẽ,ut quã‐
docunq; acceptis,ad plenum reſpondeam. Tabellio
mihi neſcio.qd referebat. Boui clitellas. O ego futu‐
rus Eccleſiaſta Moguntinus? Rides. Nec mirũ. Ride
mus cęteri etiã quotq̃t hoc inaudiuimus. Nũcius ipſa
erat epiſtola, ferens in ore quod Fuldæ ſe in chartis

reliquiſſe dicebat. Ego ut uerum ſine ioco fatear, uerbis eius difficilem fidem dedi: Tarda enim ſolet magnis reb. ineſſe fides, ut Tomitanus ille inquit. Quare hic quoq; hominē in patruelis mei ædes uocatum ſemel atq; iterum appello, adeoq; excutio, ut ſi quid certi ex te audierit, mihi detegat, nihilue placendi ſtudio confingat, quandoquidem nō liceret rem ipſam e literis tuis perſpicere. Homo deierat, ſe id ex te audiſſe, quod mihi dixiſſet. Hic ego plane ſtupēs, mox animum nunc huc, nunc illuc diuido. Neq; tamē adhuc mihi omnino perſuaſit nūcius, quando uidelicet conſydero, iſtis hominibus familiare eſſe pro loco perſonaq; mentiri. Eapropter uir optime maximopere rogo, ne Georgio tuo ſuccenſeas, quod iam de uoluntate animi mei te certiorem non faciam. Nam abſurdiſſ. ſit, reſpondere literis nondū acceptis, præſertim in re tam ardua. Satis uero admirari, ſatis laudare bonitatem erga me tuam, uix unq̄ potero. Certe tam bene de te mereri q̄ debeo, nunq̄ plane potero. O te amicum, qui non ſolum ſummus ſis amicorum meorum, uerum etiam, qui ſufficias mihi ſublatis omnibus. Falſum eſt Adagium: Qui procul, non amici. Imo illi ipſi amici, qui procul ſunt & qui prope, non amici. Experior, quæ loquor. Vſu uenit mihi, quod CHRISTO domino, quem qui non nouerant receperunt, nempe Gentes procul a DEO, a tem

plo, a

plo, a teſtamento, recuſantibus Iudæis, qui norant eum in propinquo. Sed de beneficio tuo aliâs. Si uerum narrat nuncius, neſcio, epiſtola tua certum docebit. Si idem loquetur epiſtola, breui ſcies quid uelim nolimue. Quod ſi aliquantiſper differetur, attamen ſcies. Vale in domino IESV, filio DEI, uero ſaluatore. Erphordiæ, vigeſimoquinto Iunij. Anno. M. D. XXXIII.

D. F. N. S. P.

VETVS FABVLA IN ME NVNC VERA fit: Natus eſt enim ridiculus mus. Aha. Reperti ſunt pro theſauro carbones. Sed eiuſmodi infelicitatis meæ eſt: Tu amice candidiſſime, nihil hic peccaſti. Pudet repetere, piget recolere etiã uanitatem tabellionis. Homo poſthac tale non faciat, ne, dum ea arte rebus ſuis proſpicere tentat, ad ultimum & re & ſpe excidat. Sin ex te audiuit quod retulit, mirũ eſt in epiſtola tua ne uerbo quidem uno ſignificari. Aut fortaſſe noluiſti tale literis committere, ſed placuit per os nuncij experiri uoluntatẽ meam. Age uanum ſit & ipſa uanitate uanius. Vento ſeu rapidis potius fluuijs ipſa etiam rei nunciatæ memoria tradatur. Literæ principis ad me, a te extortę, aulicæ ſunt. Subodoraris id, quod res eſt. Sin minus dicam clarius. Nihil differunt a literis, quarum mul-

tos co

tos cophinos annuatim Aulæ effundunt. Nihil hic ſpei, ſalutis, auxilij, conſilij. Attamen DEO gratia, qui per te mihi bene uult, & ea erga me facit, quæ per alium neminẽ, & tè in amorem mei excitauit, meamq; calamitatem te agnoſcere fecit. Ei ſit gloria, honor, decus in omnia ſæcula. Gaudeo Hypodegmata mea ad te tandem perueniſſe, Cõfutationem item, quam tibi probari, uehementer gaudeo. Vellem ea ad me reuolaret, ubi lecta Truchſeſſio fuerit. Nam eam typis ueſtris propagatum iri deſpero. Tu promittis, et ſpem diuitẽ ſedulo amiceque inijcis, ſed ſecus euenit, te licet nolẽte adeoq; dolente. Typographorũ perfidia Iambis aliquando iuſtis mihi agitabitur. Cauſantur ædictum, ne quid noui excudatur, et neſcio quas hęreſes. At ego quid noui ſcripſi, quod ædi cupiam? Nouum ne eſt, docere cũ fide facta? Nouum ne eſt, Apologia uera ſeſe tutari contra aduerſarios? Eſt hęreſis, trecentis pene ſcripturæ locis aſſerere Catholicum de iuſtificatione dogma? Eſt hęreſis colligere geſta ſanctorum, idq; non e libris humanis ſed diuinis? Eſt hæreſis hæreticum Cocum confutare? Non poteſt notam hæreſeos effugere, qui e caſtris Lutheriſtarum, in Eccleſiam refugit? At illud male urere nõ deſijt Metaphyſicos quoſdam (typographorũ iſtorum conſiliarios) quod non laudo quæcunq; ipſi in Eccleſiam DEI, quacunq; occaſione inuexerunt. Car

po ſtercora

po ſtercora Eccleſiæ, & hæc Synodi autoritate aucta peropto. Talibus magiſtris Lutheranus eſt, quicunq; etiam uel mutit in Eccleſię incõmoda. O prohibe CHRISTE rex ne iſtis Areopagitis prędentib. ſynodus tranſigatur. Nam ſtudẽt ſibi nõ CHRISTO. Sua firmata quęrunt, non Eccleſiaſtica, uel emoriar. Si res a ſolis Sophiſtis pendebit, perijmus, & actum eſt de ſponſa domini. Iam de libellis Viennam tranſportandis, neſcio quid dem conſilij. Vereor Viennę fore, quod factum eſt Coloniæ. Et ſi maxime ad uotum cedat, quis importabit in hæc Heſſiæ uepreta excriptos in Pannonia libellos? Quando legent hoſtes Saxones, & inimici Thuringi? Vt taceam catholicos amicos, qui deſyderio uidendi nugamenti mei permagno tenentur, & inter quos nonnulli uim mihi faciunt, efflagitatores improbiſſimi. Quare fidiſſ. frater ſic facito: Si certo excudi illic poterunt, et facta ſtipulatione ad nos uſq; reportari, haudquaq̃ reclamo conſilijs tuis. Sin utrumq; incertum, & res tota in promittendo ſtabit, oro & obteſtor, ut ad manus meas anuli tui ſymbolo cõſignata exemplaria reuertantur. Spes bona eſt, quoſdam Heroes ſuis impendijs aliqua ex his cudenda curaturos. N. ſcripſit mihi, indigne ferens, diuites ſacerdotes non ferre ſuppetias diuulgãdis libris meis, Sed ſic comparatum eſt: Pecuniam habent ad aleam, ſcorta, repotia, purpu-

ram:ad Rempubl. CHRISTI iuuandam nemo tres obulos habet. Placet Eccleſiam contra ſectas defendi:at unica drachma negocium ſanctum ſubleuare, ut nihil æque, diſplicet. Forſan ſentiſcunt Eccleſiam duntaxat defendi, non ſe. Imo ſe notari, quoties laudatur Eccleſia. Quæ ſcribis de Eraſmo noſtro mirũ in modum grata fuere. Perge eum uirum crebris literis ad opus officiumq́ſuum ſolicitare. Non dubitarim Pelagus ſapientiæ uocare Eraſmum, quam laudẽ magno Baſilio Beſſarion tribuit, et quod de Ariſtotele dixit Plinius, uir, inquiens, in om̃i ſciẽtia ſummus Ariſtoteles, tale ego de Eraſmo non inepte, nec falſo dixero. Diplomata Monarcharum tua opera deſcripta accepi, legi, recreatus ſum. CHRISTVS ſolus altiſſimus faxit, ut Concilium ſe dignum, in diebus noſtris uocetur, & feliciter finiatur. Fœdus euangelicum non intrabit in Italiam, utpote parum amicam. Si ciuitas Italogermana deligeretur, quando mere Germana uix poterit, credo affuturos omnes. Tu Reipublicæ laboranti apud Rom. regem Ferdinand. non deeris. Itidem Ioan. Faber, qui intelligit nimirum utriuſque partis commoda ſimul & incommoda, ſi quid legi in eius Malleo. Oratio tua de ſcriptoribus placuit. Audio Homiliariũ multis laudari. Mihi illud uidere nõdum contigit. Quæ de Canone Liturgiæ noſtrę ædidiſti, legi et quidem prom

pto animo. Vale bene optime Nauſæa, & ſcito Vuicelium tuum recordari omnium, quę ſe a te expectare iuſſiſti. Fruar aliquando amiciſſima pollicitatiōe. Ora pro me ut liberer a Lutheranis in ſuo regno. Facchæ. xxix. Iunij. Anno. M. D. XXXIII.

D. I. D. S. P.

ROGASTI QVID RERVM AGEREM ET quō ſe haberet cauſa mea. Habeo gratiam tibi, qui hoc pacto & amoris in me tui & ſolicitudinis mea cauſſa ſuſceptę documentum ſingulare præbueris. Pauper nunc amicorum ſum, ante diſſ. Numerare cum nouis ueteres quadraginta amplius ſolebam, nūc uix duo tresue mihi de tot ſuperſtis amici, Cætera fortunæ non mea turba fuit. Cur enim non utar eius poëtæ querimoniæ, qui cum eadem propemodum fortuna infelix utor? Non mentior Draco optime. Sunt, qui nolint etiam me noſſe fateri, Quiſqꝫ ſim, rogant, audito meo nomine. Næ ego iſtis annis experior Petrinę illius diſſimulationis ingratiſſ. uocem: Non noui hominem. Qui mecum uellet currere primus erat N. ſic eē̄ ſignificamus quē ueremur nominare, nunc ipſe quoque cum cæteris,

Quando contraxit uultum fortuna, recedit,
Auxilio poſtquam ſcit opus eſſe ſuo.

Sed oportet impleri Myſticam ſcripturam: Apud

omnes hoſtes meos factus ſum opprobrium & uicinis meis & timor notis meis,qui uidebant me in plateis,fugiebant a me,obliuiōi traditus ſum quaſi mortuus a corde:Factus ſum quaſi uas perditum &c̄. Rurſum alibi:Chari mei & amici mei quaſi contra lepram meam ſteterunt:& uicini mei longe ſteterunt. Capio quid ſit illud: Fratres mei prætererunt me ſicut Torrens, qui raptim tranſit in conuallibus. Sed longum ualeant, qui cum fortuna terga dedere fugæ. Te conſtanter amicum & eundem Dominū reuerendum,unum pro mille,habeo. Hunc nihil pudet mei, Hic commiſeratur calamitatem meam, Hic non hiſcere modo de Vuicelio, uerum etiam palam ſciſcitari audet.Porro Regius uxorem,non me conuenit.Mallem ipſum met audiſſem.Res meæ in chartis fere ſunt.Cauſſa non peſſime habet. Habes ſummam uir rebus omnibus ornatiſſ. Libellos aliquot ad æditionē conſcripſi,ſed inuidia diaboli repelluntur à follibus.Scripſi uero nō celebrandi nominis cupidine,non mei de Luthero ulciſcendi libidine,non lucri aucupandi amore, non dignitatum uenandarū ſtudio,non fauoris a clero captandi deſyderio, non metu cæſaris,ſed conſcientiæ ſtimulo. Qui ſecus ſuſpicatur,is errat. Vidi Sectam euadere,& in exitium ſui,& in ſubuerſionē Religionis noſtræ. Qui ex Ecclesia uidebantur Religionem propugnare, non re

cto pe

cto pede procedebant ad ueritatem Euangelij. Aut enim periculoſius in dextram, aut propenſius in ſiniſtram ibatur: Hoc eſt, aut oppugnabāt uera uerisſimiliaue, odio Sectę, aut uana defendebāt, ſui ſuarumq́ rerum conſeruandarum ſtudio. Appuli igitur animū ad iudicia cōtrouerſorum. Quo fiebat, ut aliqua priuatim ſcriptitarem, ne exciderēt. Interim dum ueritatem ueſtigo, fiunt inimici amici Lutherani, genus hominum, quod ſcis, irritabile & quod ferre non poteſt uel unico Iota diſſentientem. Tandem auſus fui nonnihil ſcriptorum chalcographis committere, ut publicata lectorem perplexum fidelius atq́ certius eò ducerent, quò omnes tendimus. Conſultum cupiui tempori. Qui cōcordiam Eccleſiæ exoptat, is neutri parti nimium inhæreat neceſſe eſt. Verum de ratione ſcriptorum alias. Æditionem fruſtrantur typographi. Impendia poſcūt poſteaq̄ annum totum domi ſuæ detinuerunt mea autographa, contra fidē datam. Si bene nummatus eſſem, omnia bene ſuccederent. Aperit præla regina pecunia. Spectatur grauis ære papyrus, nō quid papyro illitum ſit. Pacuuio cuiuis excudentur tricæ ſuę, ſi det: Ibis uero Homere foras, ſi ſudori non addas rem. Metiuntur utilitate ſola omnia omnes. Nulla ullibi recti honeſtiq́ ratio. Equidem ſi Lutheranus ſcriberem, nihil foret prępedimenti. Scio a me, dato etiam munere, petituros ty-

pographos, q̃cunq; parerem, ſed catholicus fruſtra ſcribo, fruſtra clamo. Vẽdibile eſt quicquid Lutheranum eſt, in Lutherano nimirũ orbe, proiectũ ſitu diſperit, quicquid Eccleſiaſticũ eſt, ſiue id ſcripſerunt ueteres, ſiue recentiores. Hęc eſt conditio tẽporis huius. Tametſi aliquando prodituros ſpero, eos pręſertim libellos, quos nuper Lypſiam miſit Heros quidam & quos Doct. Nauſea ſe Vienniam Pannonię delaturũ promiſit in proximis ſuis ad me literis. Ego nihil promitto, magis quippe conſyderans ſortẽ meam, q̃ plauſibus aliorum confidens. De cauſſa ſic accipe. Repudiato Lutheriſmo, ſeruiam Eccleſiæ, quæ me regenuit. Vocatus Iſlebium ꝓficiſcar, CHRISTO DEO fauente, cõcionator Euangelij Chriſtiani, non Lutherani. Inuigilabo, ut errantes animas in ouile ſuum reuocem, utq; uacillantes ſolidem uerbi certitudine. Cauebo anxius, ne incidam in retia ſemitis meis à Luderanis tenſa. Obſeruabunt os meũ auriti coryc æi. Expectabunt conuitia. Non audient. Refellere atq; increpare modo animus eſt. Cum Gneſio Syzygo ac liberis puſillis cohabitare illic mihi permittetur. Ad faciendum ſacrum non indigar, ſi deſit animus. Salubritatem ceremoniarum multarum probo, & eas e cathedra ita tractabo, ut uoluptati quoque pio populo futuræ ſint. Sectę turpiſſima facies, iucundam fere facit Eccleſię faciem, licet alioqui non

uſq;

uſq; adeo bonam, tolerabiliorē tamen. Neſciuimus antea Draco, quæ nunc etiam palpamus. Vale uir eruditiſſ. Et ne dubita ab ijs libere diſſentire, qui ſi quid ueri dicunt, Eccleſiæ eſt, ſi quid falſi, ſuum. Mutabilitas illa, ſi nihil aliud, propalam arguit, quo ſpiritu ferantur miſerandi dogmatiſtæ. Iterum uale. Facchæ. Iacobi. An. M. D. XXXIII.

VV. L. S. P.

ANTE SOLEBAM M. CICERONIS ET C. Plinij epiſtolas magna cum alacritate iuxta ac uoluptate legere, nimirū literator, & non tam eloquētię Romanæ, q̄ exterarum rerum admirator: at nunc quando me ſupramundanis ſtudijs addixi, tuas epiſtolas Amicorum dulciſſime, ſi quas ad me aliquot menſium interuallo ſcribis, alacerrime lego & uoluptate ſumma. Ciceroniani aut Pliniani nihil tuis in literis requiro, tametſi illæ ne ab hac quidē felicitatula procul abſunt, ſed meras delitias Chriſtianæ, hoc eſt, noſtræ profeſſionis. Nec eſt in his aliud, quo minus exhilaror, quam quod nimium præ ſe ferunt puſillanimitatis. Homo chriſtiane eruditus & Euangelice doctus, & Apoſtolice inſtitutus, faciem hæreticorū formides? Quaſi uero deſint ſacra Biblia tibi, quorum aſſidua lectione reddaris magnanimus, atq; fulciaris in gradu tuo, ne poſt

hac ita

hac ita timorem eorum timeas. An non conſpicis ful
gur ex uitro eſſe? Nubecula eſt cito trãſitura, aiebat
Athanaſius in perſequutione Arianorum. Pro ma-
gno gaudio ducere debebas, quod male audis, nul-
la ob facinora turpia, ſed duntaxat quod nolis aſſen
tire conſpirationibus Euangeliſtarum. Promittunt
ſibi uictoriam de Eccleſia. Scio ſatis ac ſuper, ſed nõ
credo. Nam ante leues paſcentur in æthere cerui,
q̃ Schiſma uincat Eccleſiam, cuius tu tamen ſordes
neq; probas neq; diſſimulas. Ipſe ſtatui corpus meũ,
& quicquid a DEO rei hæreditariæ mihi obtigit, in
cauſſam catholicam impendere. De mercede atq; co
rona repoſita minime dubito. Sunt irati ſchiſmatici,
ſed hos malo iratos, q̃ Catholicos. Fulmina taliũ de-
orum forti uiro extimeſcenda haudquaq̃ ſunt. Cir-
cumſtant me hoſtes uarij. A fronte ſuſtineo uiolenti
am falſo dictorum Euangelicorum, a dextera male-
uolentiam quorundam pſeudocatholicorum, qui-
bus uidelicet maiori curę eſt quod ſuum eſt, q̃ quod
eſt eccleſiæ. A leua moleſtat amicorum ſeductorum
ira. A tergo Penia implacabiliter ſæuit in præſentia.
Ipſum tempus omnia retegens ſuccurret laboranti
mihi. Neq; enim dubitare debeo, quin ſecta interitu
ra ſit, & corrigendi Catholici, & ira deniq; neceſſari
orum ſopienda. Clementiſſ. IESVS faxit modo, ut
Chriſtiano Synodo unitati puritatiq; ſuæ aliquan-
do redda-

do reddatur afflictiſſima eccleſia. Plane mihi ſic per- ſuadeo: Si miſericordia DEI Opt. Max. ſcandala ac uerrucas auferat de medio eccleſię, Lutheriſmus tan quam puluiſculus hinc raptabitur. Habet nunc ille, quod diſputātibus nobis obijciat, tollatur hoc, & li- queſcet ſicut cæra. Doles me a cathedris ociari. At quid facerem in hac triſtiſſimorum temporum iniu- ria, et cacodæmonis ſumma inuidia? Catholice cōci- onari nuſquam licet. Vtraq; pars ſuum quærit, tam in doctrina, q̃ in uita. Liceat interim miſero mihi, ea quærere, quæ ſunt domini mei IESV CHRISTI, & quæ ſunt ouium eius, quas Petrus paſcēdas ſuſcepit. Non concionor populo, at ijs commentor, qui po- pulo pręſunt in domino. Non ſeruio altari quidem, ſed dum uacat inquiro ueritatem catholicam. Qui la bor non uni ciuitatis parœciæ, ſed uniuerſo fidelium cœtui olim profuturus eſt. Addat tantummodo ſa- pientiam uireſq; e ſuo ſpiritu pater. Ais te audiſſe de refutatione. Scripta ea eſt intra plus minuſue decem dies. Creuit opuſculum præter opinionem in ſede- cim quaterniones. Materiam ſic partitus ſum, ut pri- ore parte famam meā uindicem à Sycophanta men- daciſſimo, Poſteriore uero eccleſiaſticam doctrinam de bonis operibus. Ad ultimum ſcribis te demirari, cur malim pro Iuſto Iodocum appellare Antagoni- ſtam. Primum non legi quenq̃ ueterum Iuſtum ap-

 pellari,

pellari, niſi duntaxat cognomine. Sic em̃ legis apud Euſebium, Ariſtides cognomēto Iuſtus. Et Iacobus Iuſtus cognomine, idq; uirtutũ merito. Sic in Chronicis Euſebij lego Simon Iuſtus, qui nimirum pontifex erat tempore Macchabæorum. Plura exempla oſtendet Confutatio. Celebre fuit olim uiros laudatiſſimos talibus epithetis honorari, quæ poſt in cognomina uerſa eſſe ſuſpicor. Æneas Vergilio Pius dicitur. Anthonius Imperator publico cognomine Pius uocabatur. Legimus & Guillidinum Aquitaniæ ducem, Pium uocari ſolitum, Et in Chron. Palmerij legitur Carolus cognomēto Simplex. Eodem more Otto Imp. cognominabatur Humilis. Inde hę appellationes: Æmilius Probus, Cornel. Celſus. &c̃ Sic legimus de Iacobo Niſibenæ urbis Perſarũ Epiſcopo, qui uocabatur cognomento ſapiens. Et Georgius Epiſco. defenſor Capnianę cauſſæ, Benignus cognominabatur. Ouidius in Ponto de quodam ſcribit: dictus cognomine Largus. Regibus Ægypti & Syriæ uaria erant cognomina, alius cognominabatur Soter, id eſt, ſeruator: alius Euergetes, id eſt, benefactor: alius Epiphanes ſeu illuſtris, neq; tamen minus ſuum quiſq; propriũ nomē habebat. Quem ad modum opinor priſcos illos epiſcopos et martyres, quos nobis Agiologia exhibent, Iuſti nomine, præter hoc cognominis, nomen peculiare habuiſſe,

ſed co-

ſed cognomen quod ſit familiarius, pro certo nomi-
ne fuiſſe uulgo uſurpatum. Atq; eo legimus Iuſtum Epiſcop. Hieroſoly. & Iuſtum Epiſcopum Lugdu-
nenſem, et matrem Clementis primi Iuſtam &c. Sed non reluctabor uſq; adeo. Fingo reperiri poſſe ho-
minem, qui e lauacro prodierit nomine Iuſtinianus, & is habeat filium Iuſtinũ, qui & ipſe poſtea ex uxo-
re ſuſceperit filium, cui nomen Iuſtus, et filiam cui no men indiderit Iuſtina. Quid hoc ad Iodocum? Num in Baptiſmo ſortitus eſt nomen Iuſti, & non potius Iodoci? Si a Baptiſmo Iuſtus maternis cunis eſt red-
ditus, age, uocetur nomine iſto. Sed Iodocus rediјt ad ubera puerperę, quare igitur hoc damnato nomi ne, quod baptizatus accepit, & ſemper habuit, nunc prælegit aliud? An quia idem nomen eſt Iodocus & Iuſtus? Quis uero eſt tam demens, ut non cognoſcat Dis dia paſon diſſentire duo hæc nomina? Legitur Iodocus regis Britonum filius, qui delectabatur pe-
regrinatione, ſed non legitur quod idem ſit appella-
tus Iuſtus. E diuerſo legit̃ Iuſtus Epiſcopus, ſed non legitur, quod idem ſit uocatus Iodocus. Atqui dices Vulgata appellatio fecit illi Theologo nomen no-
uum, Nam quum uocaretur Ioſt ſiue Iuſt, intellige-
bat congruere Iuſto. Igitur qui uocatur a Germanis Fauſt, id eſt, pugnus, illi congruit Fauſtus? Aut ſi q̃s appellaretur Nar, appellandus ſit Narciſſus? Si ſecũ-

dum germanicam linguam nomina mutanda ſunt, li
cebit mihi Elſam ducere atq; dicere ab Eliſa Vergi-
lij poëtæ, & non ab Elizabeth ſacræ ſcripturæ. Ipſe
ea ratione uocabor Gorgo, quo nomine quidã La-
con appellabatur, aut ex Platone Gorgias (quæ no-
mina germanico Görg uiciniora ſunt) & non Ge-
orgius ab equite Chriſtiano. Qua arte mulier Gele
dicta, poſt hac non uocabitur Gertrudis, Eccleſiaſti
co quippe nomine, ſed Gellia, quod nomen fuit ami
cæ Martialis. Et quæ nominatur a Germanis Lene,
non a Magdalena, ſed a Leæna meretrice Athenien
ſium appellanda eſt. Vides ſtultitiam ambitioſe mu-
tati nominis. Sed iſti homines ita ſolent, cum uetera
religione, uetera ſua nomina demutare, ut impleant
ſcripturam: Ecce noua facio omnia. In cognomine ci
tius defendi poſſit ludicra mutatio, ut ſi quis Cottas
cognominet, quos uulgo uocant Die Cotten/ & e
Nauſça facias nauſicam. Euritium pro Henrico, Va
lerium pro Valentino, non agnoſco. Deſinam tibi
nugari de nomiue Iuſti, ſi unum illud adiecero: Nem
pe ut phas non eſt nomina in Baptiſmo indita Chri-
ſtianis mutare, ita hoc auſu arguitur, non mediocris
hominis leuitas. Hanc uero leuitatem diluet, ſi ita ui-
xerit, ut uel merito fidei uel merito uirtutum Iuſtus
dici iure poſſit. Vtinam queam illum Iuſtum dicere.
Certe iuſtitiam ſuam erga me non oſtendit. Meram

Iniuſtitiam

Iniuſtitiam atque uiolentiam in iſto Iuſto expertus ſum. Iuſtus DEVS iniuriam ulciſcetur. Ad cętera quę commemoras, fortaſſe coram reſpondebo. Vale. Facchæ. Vigeſimoquarto Iulij. An. M. D. XXXIII.

I. L. S. P.

SPERO TE INCOLVMEM AD INCOLVmes, uxorem, liberos & herum tuum rediiſſe. Nos ualemus utcunq;, ſi ſit unde uictitaremus. Fuit quidē hactenus, ſed in fundo nunc res hæret. Verecundia natiua nō ſinit me cōqueri apud alios, alioqui non defuturos credo, quorum benignitate ſubleuarer. Certe a nullo mortaliū uel aſſem gratis cupio. Nec quid aliud magis pugnat cum animo meo, quam aut donatum, aut mutuum quippiam a quoquam accipere. Nam eſt, unde merere queam, quantum fames, ſitis & frigora poſcunt, ſi tempus non ita ferreum, & inclemens eſſet. Accepi dotes (iacto datorem DEVM) quibus, ſi liceat, parare ſplendorem etiam domus meæ, nedum Farinulam, & concham ſalis puri poſſim. Sed quid facias infelicitati iſtorum annorum, in quibus nemo noſtri ordinis non expers & honoris & rei familiaris eſt, niſi qui conſcientiam de ſepi ſuſpenderit? Duram igitur pauperiem, frangam patientia, & feram egeſtatem ſpe melioris ſortis, fortaſſe ſic conducet negocio ſalutis. Nec

tis. Nec facultas eſſet mihi philoſophandi in Chriſtianis literis, ſi haberem pro Penia domeſticum Plutum. Pueri non temere dicunt: Plenus uenter nō ſtudet libenter. Macilentia Cynica, atque adeo Hieronymiana, Theologiæ aptior eſt, quam pontificalis Lutheranaq; pinguedo, & rubentes buccæ. Sed ſatis riſiſti. Euolue te e Lutheriſmo, quauis potes arte. Videre enim fere cœpiſti, quale prædicet Euangelion. Verum eſt quidem illud ex Iuuenali cōtortum: Qualiacunq; uoles Sophiſtæ ſomnia uendunt. At propterea non excuſabitur noua hæreſis. Non cogo, inuito tantum. Imò me inuito quidem inuitum. Nec dira minitor, ſi nō redeas ad eccleſiam tuam matrem. Amare te non deſinam ob multa, etiam ſi conſeneſcas in hęreſi, uelut ad ſcopulos Syrenarum. Trahit Saxonica Syren mira ſuauitate uocis, Nolim uero ego attractos eos, quos habeo pro dimidio animæ meæ. Ferunt unam e tribus Leucoſiam dictam, nimirum ab albedine, hanc ſentio, ab hac auoco, ſi qui me audiunt. Vale. xxiiij. Maij.

Anno

M. D. XXXIII.

Epiſtolarum

EPISTOLARVM GEORGII VVICELII AD FRATRES,

LIBER TERTIVS.

D. F. N. S. P.

AVDIES, SI NESCIS, EX CLARIſſ. atq; generoſiſſ. Comite, ubi degam præco uerbi ueritatis. Hic meus eſt finis, decretum, mensq; laborque. Agnos eripiam uoce ſtyloq; lupis. In patria ad infinitum creuit maleuolentia Schiſmatis, adeo ut expectanda mihi fuerit impacta manus. Princeps terrificum mandatum illuc miſit, quo edicebat, ut aut Lutherizarem, aut abirem. Non diu poſt abiui, in fide Verbi: Domini eſt terra & plenitudo eius. Dixi domino: Tibi uindicta, Tu retribues. Iſta autem demigratio plurimis ac uarijs tunſionibus præſſurisue aëreorum ſpirituum, Satanicarum remorarum, nolentium, diffidentium, reſiſtentium hominum quaſſata eſt, uix credas ſuauiſſ. Nauſea. Si hoc pacto uetus Adam ad ſacrificium non crucifigitur, neſcio quo alio poſſit. Comperio reuera, quod ille olim dixit: Non honori ſed pœnæ eſt,

næ eſt, catholicum eſſe. Neſciebam cruces Eccleſiæ. Nunc baiulo, ſed dextera DEI, non Simonis Cyrenæi ſuffultus. Nunc glorior in Cruce domini mei, et in infirmitatibus meis. Sectam ita fugi, ut qui prunas fugiens, incidat in flammas. In patria ceciderunt in me folia, in hac Hercinia, arbores. Huc demigraui. Quò ais? In medium fornacem ſeptuplum accenſæ hæreſeos. Hic ardet, hic flammat, hic amburit omnia Lutherus. Hoc regnum, hæc planities eſt nouorum Euangeliſtarum. Faccha allatrarũt canes, hic lupi rapiũt. A primo die, quo intraui Iſlebium, ſuſtineo in hanc uſq; horam om̃ium ciuium ſuſpitiones, odia, maledicta, imprecatiões, riſus, uituperia, ſcommata, feſtiuitates, nihil reputo. Sunt eiuſmodi nobis, & publice cõmunia, & priuatim. Vicinia omnis inimica eſt, & habet ædes meas ſicut apellæ Iudæi. Opifices refugiunt, ſi cuius operam deſydero. Præcones, æditui, lectores, pueri Lutheri, egregie in me ludunt. Ipſæ etiam mulierculæ amant de nouo paro cho belle garrire. Nulla harum tam abiecta eſt, quæ non audeat dentem genuinum mihi incutere, ut hypocritæ, aduerſario DEI, & inſidiatori Euangelij. Audio dæmoniacus, nõ dico, melancholicus. Tametſi Phauorinus apud Au. Gellium Μελαγχολίαν non paruis abiectisq; ingenijs accidere affirmet, ſed eam affectionem Heroïcam eſſe πάθος τοῦτο ἡρωικὸν, & ue

ritates

ritates fortiter dicere. Video me nihil eſſe contem‑ptius inter hos ſectarum greges. Scio om̃e genus hæreſiarcharum anteferri mihi. Ego is ſum, ad cuius nomen memoriamq́ꝫ quidam expuant, adeo habeor perſecutor CHRISTI, hoſtis Eccleſiæ, negator euangelij. Nunc dulcior eſt facta Saxonica perſuaſio, poſteaq̃ ueni tollendis erroribus. Nunc impotentius ſectantur ſuos iſtos apoſtolos, poſteaq̃ ego hic os in domino aperui. Hæc hactenus. Pergito mi Nauſæa me miſerum benignitate & ſingulari amore complecti, & tueri antiquam Theologiam, cuius profeſſionis me non pudet, ac cuius gratia male audio inter Schiſmaticos, & cacolycos, aduerſum Metaphyſicos quoſdam, neminẽ nomino, literarum ac linguarum iuratos hoſtes. Ro. Regem diligenter ſolicitato, ut adſit laboranti Chriſtianiſmo. Silet̃ Synodus, quæ paulo ante maximo atq́ꝫ lætiſſ. rumore omnes regiones peruagabatur. Qui fit Nauſ̨a? Proh hom̃inum fidem, ſi nulla eſt futura Synodus. Ne committite, ô capita, ne committite, ut nationes Chriſtianæ miſerabilius querantur, quam queſtę hactenus ſunt, aut periculoſius exacerbentur q̃ acerbatæ ſunt. Tria hæc ſatan renititur. Mundus obſiſtit, caro reclamat, ne purgetur domus DEI. Non ferimus ſtabulum fimo ſorditatum, & ferre poſſumus per tot iam ſæcula, tot modis ſordidatum templum domini. Volun‑

tas DEI & Cæſaris eſt,ut CHRISTO dignum Conci lium cogatur. At uoluntas eſt diaboli & perdita- rum animarum,ut nihil omnium corrigatur, ſed ut omnia ad exitium Chriſtiani nominis delabantur; dum modo gloria duret incolumis, & uentri bene ſit. Vale in CHRISTO IESV domino noſtro, cuius miniſterium ſyncerus adimple. Gaudebo in tribula tionibus meis, ſi reſcripſeris multa,uaria,læta. Vale. Iſlebij. Sexto Octobris. Anno. M. D. XXXIII.

VV. L. S. P.

MITTO TIBI NEPOTEM MEVM, SEV alterum potius germanum Ioannem. Hūc tu ſuſcipe,tracta,caſtiga,cuſtodi, quemad- modum te facturum confido. Quod ad cauſam me- am attinet uſurpo mihi illud Ouidij:

Hoſtibus in medijs interq; pericula uerſor,

& Dauidicum hoc: Funes extenderunt mihi in la- queum,iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi. Præte rea Pauli uoces: Laboro,at non deſtituor. Affligor, at non deſeror. Deijcior, at non pereo. Nihil in me longe afflictiſſimum non tentant Megæra & Me- duſa. Vtranque noſti peſtem. Mirabor,ſi contingat obdurare. Aduena ſum,ſolus & pauper: ideo citius opprimendum ducunt. Si perpenderent prouiden- tiam eius,cui eſt cura de me, & quod ille ipſe qui cu- ſtodit

ſtodit Iſraël neq; dormitet neque dormiat, moderarentur ſæuitiam. σκληρόν, crede mihi, πάντι τῷ σχίσματι πρὸς κέντρα λακτίζειν, Euangelio cedo, hęreſi non cedo. Vale, Et uiue memor tribunalis CHRISTI. Iſlebij. Omnium ſanct. An. M. D. XXXIII.

D. C. R. S. P.

IAM PRIDEM EXPECTO TE EXCEptorem noui hoſpitis, poſteaq̃ eò uiciniæ conceſſi: ſed ſilent omnia. At ego te ſalutare prior ſtatui hoſpes, ut inquilinum uellicem. Commigraui uero huc, ut Martiales Euangeliſtas μετὰ παῤῥησίας πάσης arguam, atq; credulam turbam, ſi fieri queat, ſaniori doctrinæ reſtituam. Id q̃d dũ cœpi facere, ſtruxit inſidias calumnia, &, qui eſt ei plurimus mos, declamantem me de Remiſſione peccatorum illaqueare adniſa eſt. Quæ res in litem laborioſam pene creuit. Sed indies magis magiſq; detegitur fucus aduerſariæ partis, ita ut ſpes ſit conſopitum iri ludum nõ iucundiſſimum. Propoſuerunt mihi uarijs technis palinodiam, quam iure recuſans omni conuitiorũ genere ſubruor. Extat mihi à CHRISTO uis, unde intolerabilia tolerem. Nam tu nõdum cognoſti, quale uirus iſtud euangelion alat. Profecto fieri non poſſet, ut peſtilentiſſ. Secta diutius ſtet, niſi eius Reformationem impediret fœda curiæ Romanæ fa

cies. Non flectetur iuſte iratus DEVS, ut extendat manum ſuam in ſchiſma, niſi nos meliores, ac noſtra ſynceriora uiderit. Me fruſtra enecat ſolicitudo dominicæ ſponſæ, fruſtra arrodit pectus meum Templi ſancti nõ ualde probata ſanctimonia, nõ admodum laudatus decor. Sed rurſum recreat ſpes ſynodi, pro qua acceleranda hôc diligentius publicitus precandum moneo, quanto deſpectius eſt, in ea ciuitate de Concilio hiſcere. Viderint Monarchæ, uideritis doctores, qui a monarchis conſulimini. Meus gemitus mé excuſat. Vale Iſlebij, quarto Decembris. Anno. M.D.XXXIII.

D. P. N. S. P.

CHARISSIME HOMO, NON PROMERVI, ut literas ad me tã dulces mitteres. Video uiros exoriri, qui tenuitati meę undiquaq; & candide faueant, & bene precentur. Sed certabo ego cũ meis amatoribus. Mirũ ni amando uincam, q̃s ſcribendo æquare nequeã. Inaudis forſan uir erudite, primitias belli noſtri. Milites impigri ſunt, nec ijdẽ inermes, ſed ſine DEO. Labia inſurgẽtium mihi, et meditationes eorꝝ aduerſum me tota die. Cõiuratio prophetarum in medio noſtrũ, ſicut leo rugiens capienſq; prædam, animas deuorãt: Os impij & doloſi contra me apertum eſt. Loquuntur de me mendacia. Verbis odij circũdederunt me, ac expugnauerunt me

runt me gratis. Sed dominus DEVS faciet mecum, ſecundum nomen ſuum, & quando bona eſt miſericordia eius, liberabit me. Quoniam egenus & pauper ſum, & cor meum uulneratum eſt intrinſecus. Res eſt Philippe, non parua. Faciunt me Nouatum, eo quod non feram iſtos Remiſſionarios, qui cōtra CHRISTVM Eccleſiæ præſident. Mihi nihil cum Nouato, ſed cum ueteri Eccleſia nihil non. Trado doctrinam pœnitentiæ, & audio Antichriſtus. Dico, non ſufficere fidem ad remiſſionem peccatorum ijs, qui neq; DEVM timent, neq; homines uerentur, & audio Negator DEI, & concacator ſanguinis CHRISTI, & blaſphemum os. Tanti periculi eſt, Eccleſiæ doctrinam confiteri. Non cōcionor ſcholaſtica, non monaſtica, non fabulas, non nugas, nec mihi tamen a male feriatis iſtis atq; nugaciſſimis linguaculis pax eſt. Nuper conati ſunt uiolentia me euertere, miſſis accuſatoribus ad Heroēm, qui dicerent exiſtere teſtes auditæ blaſphemiæ. Comes eos pro ſapiētia ſua abegit, ut, quales erant, & ſuſpectos accuſatores & falſos teſtes. Res dolo gerit̃. Aſſunt filij Beliaal contra Nabathum teſtaturi, quales habere oportuit & CHRISTVM ſeruatorem, & Stephanum huius protomartyrem. Bella eſt retectio iſtius doli, teſtimoniorum diuerſitas. Alius enim aliud affert. Hic me uidit ὑπὸ σχῖνον, ille uero ὑπὸ πρῖνον. DEO gratia, qui hoc

 pacto

pacto aperit mendacia ſibi non conſtantia. Vale. Me ama, defende, doce. Iſlebij, quarto Decembris. An. M. D. XXXIII.

D. I. C. S. P.

SERIVS RESPONDEO VIR OPTIME, ſed reſpondeo tamen. Moleſte fers Hercinium eccleſiaſtam Vuicelium, malles illum eſſe in Auſonia, in Auſtria, noſtri iſti mallent in ultima Britannia ſeu potius in naui Charōtis. Agnoſco amorem, quo me immeritum complecteris, ſed facere quod conſulis quî poſſum? Gualterus homo mei prçter meritũ & ipſe ſtudioſus aliò uocat, imò prope trahit. Sed rebus ex omni parte perpenſis, utilius Reipubl. Chriſtianæ (cui me ſeruum dedi) fore iudico, ſi, dum licet, diutius mea præſentia Miſergos torqueam. Ocium, pacem, lauticiam in his infelicibus annis non expecto. Athleta CHRISTI ſeruatoris mei eſſe gaudeo. Noui uoluntatem eius. Tu, quod potes, ſolicita ut coëat Concilium, ſin minus coëat, ueni tu domine IESV & affer conſummationem ſçculi. Vale, ora pro me. Hodie ſupremam manum addidi opuſculo Eraſmi de Concordia Eccleſiæ, cuius bonam partem germanice uerti. Iterum uale pijſſime uir. Iſlebij. Luciæ. Anno M. D. XXXIII.

Mirabor

D. C. R. S. P.

MIRABOR SI SIC SVI DISSIMILIS ESSE pergeret amicus tantus. Sed morã non longiſſimam diuite nũcio ſarſiſti, & me tibi de integro deuinxiſti. Ciuitas DEI gratiſſima eſt, mallẽ pro Marone iſto Scholiaſtam Eraſmum, ſed tamen exoſculor, quod precato miſſum eſt. Varia ſcribis, meo animo iucunda: Modo cures, ut Eccleſia laborans tuam opem aliquando ſentiat. Siles, at uocalis futurus, ubi tempus loquendi aduenerit. Hortaris me ad paleſtram. O luctam luctificam. Multi canes unum me inclementer lacerant. Sed ſatius exiſtimo ea de Tragœdia tacere, q̃ paucis dicere. Quo ſit eruptūrum malum, haud ſcio. Fremunt, diſſecantur cordibus, frendent dentibus, continent aures, ora maledica aperiunt Globi iſti. Ego autem tanq̃ ſurdus nõ audio, & ſicut mutus non aperio os meum. Humiliat me DEVS, qui eſt ante ſæcula, ut diſcam iuſtificationes eius. Expecto ſalutare tuum IESV domine. Vale chariſſ. hominum, & ſicubi potes, iuua. Iſlebij Innocentum. An. M. D. XXXIII.

R. E. I. F. D. D. S. P.

VOLVIT AVVNCVLVS T. C. GVALTErus εὐσχήμων βουλευτὴς, ut inter negocia literaria multis unam ſuccißiuam horulam ſuffurarer,

ſurarer, qua T. C. per literas qualeſcunq; mihi aliqua ex parte, ſi non deuincirem, ſaltem demererer. Non ſoleo uero, quippe homo umbraticæ ſeu eremiticæ potius uitæ auidulus, atq; adeo, ut ingenue dicam, ἀγρότερος aulæ terere limina, multo minus conuenire Heroës, ſplendore, & amplitudine regia pręminentes: Verũ quum cõſydero fortunam pietati tuæ manus nõ inieciſſe, nec honore mutatos mores, ſed theologicum uereq; maſculum animum inter tot ſtrepitus ac pompas perdurare, facile adducor, ut T. C. ea reuerentia, qua par eſt, ſalutem. Neq; uero eſt, ut hic cauſſam meam, quam cum orthodoxis in his regionibus communem habeo, agere libeat, quando nihil odioſius, q̃ ſuis de rebus apud alios colloqui, id quod & Epictetus admonuiſſe legitur. Aliunde forſan de omnibus certior reddetur T. C. Illud percupiam dũtaxat, ne quid uanum rumore ad credulas aures deferatur, ut eſt hæc tempeſtas falſi, q̃ ueri cupidior narratrix. Magis attinet, ut à C. T. audiam quid rerum ipſa agitet inter hæc periculoſiſſ. atq; funeſtiſſ. diſſidia. Quod meum deſyderium haud grauatim ferret pietas tua, æquiſſime uero latura, ſi tam perſpectum haberet, q̃ uellem, quanto amore eccleſiaſticarum rerum tenear. Amor ille, quem indubie tecum, cumq; tot bonorum uirorum millibus communem habeo, incipit me nunc audaciorem facere, & confidentius

dentius ſcribendi autor fit. Quieſcitis eccleſię capita, non enim dicam ceſſatis. Secta Saxonica magis magiſq; ſubrigitur, ut iam propemodum caput inter nubila condat, & proterat ſub pedibus Antiquitatem & dentibus ferreis omnia comminuat, quæcũq; ſe genitrice nata non ſunt. Rem nulla oratione ualeam explicare doctiſſime Antiſtes. Furit, ſæuit, ferocit, rabit, ſi unq̃ aliâs. Quicquid eſt Eccleſiaſticũ, miſerandis modis infamat. Sed deſinam queri, cũ nondum cœpi, malẽs tacere, q̃ de malo tanto pauca ſcribere. Cæterum niſi in finem iraſcitur dominus, agite uos, ſuccurrite inclinatis rebus, quotquot dotibus benigni DEI & dignitate publica polletis. Facta eſt ſpes Concilij, animi mortalium omniũ ſuſpenſi ſunt, fiunt gemitus, audiuntur uoces illæ: Quando, ubi? Quid agetur? Miſcentur gaudia fletibus, nonnunq̃; exaudiuntur poſt inutilia deſyderia non bonæ imprecationes. Negocium ſummũ T. C. & cæteris Chriſtianiſmi rectoribus incumbit, ut mirer, quomodo noctem ſolidam, quomodo in utramuis aurem dormire poſſitis Nauarchæ, per uos ſtat, quo minus ſedẽtur fluctus immanis ſectæ, & reſtituatur ſua facies Eccleſiæ, ſponſæ CHRISTI IESV. Nam is paſtorum princeps & animarum epiſcopus à uobis hoc ipſum factitari uult, iubetq;, ne, uobis excubantibus, grex totus à caula abactus, pereat. T. C. plurimum, ut au-

 dio, apud

dio,apud Imp. Carolum,& Ro. Regem Ferdinan-dum ualet, quod par fratrum, CHRISTO IESV auſpice, & huius ſpiritu duce, quid obſecro tanta in re non poſſit? Hos igitur T. C. ad officium ô plusq̃ orbi Chriſtiano peroptatum,efficaci eloquentia incendat,ne neglectũ uirus ſerpat, in ultimos etiam fines Chriſtianæ Europæ. Facite ô columina dominicæ domus,ut eam a quibuſdam, nec ijs paucis incommodis,ad priſtinæ pulchritudinis ſpeciem reparatã, & a Sectis liberatam,ſeu potius ſectas in hanc reuerſas,poſt tot dolores animarum noſtrarum, lętis oculis uideamus.En libertatem amoris Eccleſiæ,& fiduciam quam mihi præbuit pietatis tuę Malleus,uiſus magis licet,q̃ lectus.Dominus T.C.ad antiquorũ epiſcoporum imitationem, ductam conſeruet. Amen. Saluta per occaſionem meis uerbis Eraſmum Rote. Opto Regiæ Maieſt.omnia proſperrima.Iſlebij,decimo Ianuarij. An. M. D. XXXIIII.

M. I. E. S. P.

IVCVNDA MIHI QVIDEM FVIT TVA Epiſtola, ſed iucundior animus. Mirabar ubi locorum ageres, poſteaq̃ Merſenburgum reliqueras,a quo diſceſſiſſe te,ægre fero,& fortaſſis non abs re. Solicite mones uir optime,ne uitato Lutheriſmo ceu charybdi aliqua, in ſcyllam Pa-

patus

patus deferat. Laudas Lutheriſmon contemptum, in hoc mecum facis. Auocas a Catholico, in hoc aut tu erras qui auoces, aut ego erro, qui auocari nolim. Si me patiar hinc auocari, ſeu retrahi potius, ſectis rurſum præda ero, aut ipſe protæretiſtes aliqs fiam. Contuli me in uetus Eccleſiæ conſortiū, quod ſi papiſmus, ſi Romanenſis, ſi ſatanæ Eccleſia eſt, illi uiderint, unde hæc conuitia primum orta ſunt. Ego papiſmon tam non noui, q̃ noui Eccleſiam. Et hanc tam amo, q̃ ſectas odi, quæ ſpeciem pietatis habēt, in prauis dogmatibus. Tam amo inquam eccleſiam DEI, q̃ abominor ſordes huius. Neſcis frater, ah ſi ſcires cor meum: Nam nullis ego uerbis effari poſſum, quod premo, quodq; mecum uoluo. Priſcæ matris Zelus me comedit, & quod poſſum hanc precationibus gemituoſis die nocteq; deſydero. Hāc calamo, hanc ore confiteor, adq; huius deſyderium alios inflammo. Amplius qd faciam? Si Monarcha eſſem, ſi pars futuræ Synodi, in reſtauratione antiquæ pulchritudinis non deeſſe CHRISTO uellem, ſed huius mei deſyderij gratia ſectæ roborari non poſſunt, quæ, ſi qd ſani habent, non improbarim. Ab Eccleſia interim, & ueteri & traduce ueteris, propter malos ſacerdotes & Monachos, propter uitia quorundam cultorū, propter ſomnia ſcholarū diſcedere non poſſum. Mala Eccleſiæ mihi non nocent, ego contra illi pro

ſum, & mea præſentia nonnihil macularum deter-
go. Patronus nullius mali ſum, multo minus ullius
erroris aut author aut defenſor. Nouit is qui corda
probat, & ipſum tempus, ſi quid iniuſti molior, in
apricum proferet. Cæterum gaudeo Ægranum Ca
tholice ſentire de articulo religionis noſtræ ſummo.
Macte huius inſtituti eſſe uir DEI, perge aduerſari
hæreticis Monijs. Si quid huius gratia pateris, ha-
bes compatientem filium DEI, ultorem iniurię, quan
tumuis lõganimum. Perfer & obdura dolor hic ti
bi proderit olim. Iam uero q̃ mea firma atq; ſolida
ſententia de Iuſtificatione ſit, nuper Lipſiæ ædito li-
bello leges. Eum tibi inde compares uelim. Ab hac
uero, tua nõ longe diſcrepat, modo ex fonte ipſo no
ris, quid Græcis ſit δικαιόω. Quid? Idem ſentimus per
omnia, ſi ſchedula, quam una mittis, e tuo corde ſcri-
pta eſt, Nec aliter ſentit Eccleſia, CHRISTO ſit laus.
Quod ſcribis de chalcographia uериſſ. eſſe cõperio.
At ego quid facerẽ Ægrane? Multis impendijs ęgre
mei labores excuduntur. Quare in hoc negocio te iu
uare, tam nõ poſſum, q̃ libenter uellem. Ioachimicos
Cræſos exora, ut illi in cauſſa tã bona tibi conſulant.
Plura ſcribere non ſinit uector, cui niſi has ad te lite-
ras dem, nulli dedero. Vale, IESVS bonus Magiſter
te uetus Euangelium plene doceat. Amen. Iſſlebij.
Anthonij. An. M. D. XXXIIII.

Excetra

T. à B. S. P.

EXCETRA APVD ALBIM DE NOVO nos infeſtare cœpit, inquieta ac cruenta beſtia. Rogas q̄d rei ſit? Iodocus Cocus pſeudoionas euomuit in me tot portenta conuiciorum, tot monſtra mendaciorum, tot prodigia uituperiorum, ut nemo omnium poſſit plura. Nō ſat habuit, quod me anno ſuperiore latino libello ad ſummum laceraret, ni teutonice quoq; apud omnem multitudinem fœdiſſ. modis conſpurcaret. Vnus ſcribit, ſed per unum illum tota hæreſis, tota in me furioſa, tota rabioſa, ſentiens nimirum, meis uigiliolis nōnihil ipſi decedere. Cæterum ego ſi maxime iniuriā ſummam perferre queam, quid commeruit Eccleſia catholica, cuius belua iſta, libro iſto omnem ueritatem & fundamentum labefactare nititur? Nam de profeſſo ſcribit contra Eccleſiam, & hoc præ ſe fert titulus. Eccleſiam ſatanicam facit, ſi unq̄ aliās. Sectam uero ſuam CHRISTO uendicat, ſponſam unicam. Eſt res prodigioſe mala, & quę perterrefacere poſſit eum, qui animo fluctuet. Sed CHRISTO DEO laus, apud nos irrita ſunt hæc iacula. Tu uero homo genere, ſapiētia, ac eruditione nobilis, quid ea in re mihi agundū cenſes? Indignum me habent, cui reſpondeant, nec reſpondent, ſed cōuiciantur, ſed rident, ſed maculant, ſed mēdacijs palpabilibus onerant. Habeam & ego

illos indignos, quibus cum agam? Non opinor cen-
ſebis, maxime quando tanta crudelitate Eccleſiã im-
petunt. Aſſerere potero, CHRISTO auſpice, Eccleſi-
am a ſectæ impietate, & contortas ſcripturas excute-
re. Iam quod ad meam famam attinet, potero om̃em
iſtam infamationẽ, & turpiſſima mendacia uero re-
ſponſo diluere, & mendaces palam facere hoſtes
DEI & Eccleſiæ immaniſſimos. Hęc Ciuitas nunc tri
umphat, nunc exultat in affliĉtione mea? ubi eſt deus
ſuus? ueniet & liberet eum? Iacet Vuicelius cum tota
papiſtarum cohorte uictus, excuſſus eſt enſis e manu
ficulni bellatoris. Quare ſi uidetur, colligam uires &
copias aduerſum impugnantes me fruſtra, inuocata
dextera DEI, ualida præſentiq́ꝫ, om̃ibus fiduciam in
ipſa locantibus. Legens librum Coci, adeo blaſphe-
miĳs ſcatẽtem, iurabis Mahometam ædidiſſe. Vale.
Iſlebĳ, Vigeſimo Maĳ. An. M. D. XXXIIII.

M. H. V. S. P.

LEGI LITERAS TVAS NON SINE VO-
luptate. Gaudeo te uir optime a me mini-
me diuulſum in iſta atroci perturbatione.
Idem mihi polliceor de doctore Clingo et magiſtro
Eutycho. Vix obduro in tanta preſſura. Nemo me
uno execrabilius περικάθαρμα in iſtis finibus. Si rogites
cauſſam, tueor ſanctiſſima quæq́ꝫ. Vos me luctantẽ
cum

cum beluis, adiuuate precibus apud patrem miſeri-cordiæ. Ionicum uirus forte uidiſti, dicas hominem ſpiritu ſancto rapi. Hac ſeptimana accingar ad reſponſiones. Mitto Guilhelmo ſcribæ libros, quod petebas. Eundem cum cæteris fraterne ſaluta. Vale per IESVM. Iſlebij, Vigeſimotertio Maij. Anno.

M. D. XXXIIII.

D. C. R. S. P.

EXPECTO A TE DOCTISSIME N. PAracleticas, id eſt, tales literas, quibus me nõ tam ſoleris in tribulatione mea, q̃ exhorteris ad negocium fortius obeundum. Luctor cum robuſtiſſimo ſchiſmate. Vtinam id perficiam cum fructu plurimo, offendiculo nullo. Nũcius poſcit chartam. Mitto quæ rideas, delyramenta. Omnis ſum in hoc ut retundam iſtius Coci, ſiue Caci potius, uenenata Iacula, que homo nequam emiſit in Eccleſiæ ueritatem & famæ meæ integritatem. De ſyzygo nihil labores, multo minus de Liturgia. Vtinã me caſtiores eſſent, qui bonum meum calumniantur. Scortatores, maſculorũ concubitores, molles, adulteri, uirginum ſtupratores ſacerdotes me oderũt gratis. Vlciſcetur hoc iuſtitia DEI. Liturgiam ipſe ſum facturus, ubi me extricauero e tot moleſtiſſimis occupationibus, in quas me Eccleſię ſolicitudo coniecit. Vtinam uero

nam uero ita tractaretur hoc ſacrum, ut neq; DEVM offenderemus, neq; nobis ipſis iudicium accerſeremus. Comperio hoc ita tractari a conductitijs ſacerdotibus ac ſimulatoribus quibuſdam, idq; tãto ſuo malo (ſiquidem ipſi eò carnaliores redduntur, quò magis ſunt quotidiani) ut propemodum ab obſeruatione tali abhorream. Qui nos imperioſius eo impellũt, neſcio qd citius facturi ſint, atq; illud ipſum, cuius efflagitatione nos enecant. Spero me in myſterio pie litaturum, tanquam in conſpectu DEI. Vale opt. Ora pro me. Iſlebij, Vigeſimonono Maij. Anno M. D. XXXIIII.

S. Q. S. P.

PRECOR TIBI SALVTEM A DOMINO. Filij Eccleſię ſeſe mutuum conſolari ac confirmare debent, non tam uiſibilium hoſtium, q̃ eius ſpiritus gratia, qui nunc in aëre dominãs, corda mortalium nephandis modis ſeducit. Si tuo animo, Frater, teſtimonium præbet bonus ſpiritus, quod in ueritate ambules, adde idem ualida ſolatia, ut eſt paracletus ſpiritus. Huc ſyncere catholici ſpectemus, ut non nobis, ſed nomini DEI ſeruiatur. Ita loquamur coram populo, tanq̃ coram CHRISTO, cui ſumus reddituri rationem. Sectæ moleſtias ægre ferimus, Quomodo obdurabimus ad iniectas manus? Non-

nus: Nondum ad ſanguinem uſq; reſtitimus. Irridẽt ipſi quidem nos, at qui habitat in cœlis irridebit eos, & poſt riſum ita torquebit miſerrimos Sycophãtas, ut nihil ſupra. Sta Stephane ſuper cuſtodiam tuam, Inſta oportune & importune. Argue ſuperſtitiones pſeudocatholicorum, & ſcelera. Inuehere in hęreſes, ſcripturis nixus, & ſtude bonæ conuerſationi, ne incidas in laqueum calũniatoris. Hæc faciens coronam accipies, unde nomen habes, quæ repoſita eſt operibus iuſtitiæ, in fide domini noſtri IESV CHRISTI, cui uni laus. Vale et ora pro me, maxime pro laborante Eccleſia. Iſlebij, Vigeſimotertio Iunij. Anno M. D. XXXIIII.

M. I. H. S. P.

NOLI IRASCI CHARISSIME HOMO. Quod ego feci tu neſcis modo, ſcies autem poſtea. Tragœdiam excitatam ſedabit tempus, & uertet tibi turbas haſce (quas ſubaugurabar) in expectatam tranquillitatem palma ueritatis Eccleſiasticæ. Offenſi patricij facile mecum redibũt in gratiam. Solicitus uero ſum tui gratia, q̃ties mecum contemplor, ſacrũ & ſaxum. Proſpice tibi de parte optima, quam ita Eccleſia elegit, ut ab ea auferri nequeat. Schiſmati longum ualere iubeo, niſi iam iuſſiſti. Neq; enim tibi & illi in poſterum conueniet. Tu ad

rectiora gradum feciſti. Si exulatū ibis, propono du cem Georgium, ſi quem noſti commodiorem, utere fortuna. Venatoris tui libellum legi. Eſt uetus coccyſmus, uetus crambe, ſequitur homo, eloquentia confidens ſua, interpretationē ſui patriarchæ, & pugnat Andabata. Tu ne ſtupuiſti ad iſtum crepitum? Sume animum, & illi ereptos ſcripturæ locos, repone Catholiciſmo. Supera eloquētiam eloquentia, ut es in nullo illi ſecundus. Victoria tua eſt tam certo, ut iam iam eam mihi uidear in tuis caſtris. Transforma in ceruum Actæonem, animal meticuloſum, & fugax. Inſectentur dominū ſui canes, Melampus, Pamphagus, & acutę uocis Hylactor,

Per rupes ſcopuloſq; aditucq; carentia ſaxa.

Diſcat homo conuiciator non maledicere, conſueſcat colere, q̊d nunc exterminat, uerum Euangelium CHRISTI. Inimicitia ſchiſmatis, qua ego exerceor his in finibus, ſumma eſt. Vrſina rabies eſt, non ſunt homines hoſtes mei, ſed aut dij aut diaboli. Cum hominibus agi poteſt, cum iſtis noſtris non item. Decreuerunt clamare omnia, audire nihil. Volunt conuiciari non diſputare, & miſcere cuncta citius, quam clariſſ. ueritati dare manus. Fruuntur plauſu multitudinis, & infirmitas Eccleſiæ robur eorum eſt, præterea nihil ſanum in tota ſecta. Agricola Philocampos uicinum me habet, iunctis uidelicet ædibus, ſed amicum

non ha

non habet, diſiunctis nimirũ animis. Si ſinis, modice leniam dolorẽ meũ, exemplo & ſermone prophetæ Dauidis: In infirmitate mea lętanĩ & congregantur. Colliguntur aduerſum me percutientes, ſcindentes & non tacentes. Frendent contra me dentibus ſuis, ſurgunt in me teſtes falſi, & apertum mendaciũ. Circundant me uenatores, conſilium peſſimorum uallat me. Aperiunt ſuper me os ſuum, quaſi leo rapiẽs & rugiens. Sedent inſidiantes in abſconditis, ut interficiant innocentem, dicunt: quando morietur & peribit nomen eius? Conculcant me tota die, pugnantes tribulant me. Tota die ſermonibus me affligunt, contra me omnes cogitationes eorũ in malum. Obſeruant plantas meas, expectãt animam meam. Congregantur aduerſus me fortiſſimi, currunt & præparantur. Exacuunt quaſi gladium linguam ſuam ſuperbi, & cœtus robuſtorum quærit malum mihi, dicentes: DEVS derelinquit eum, perſequimini & comprehendite. Finem faciam querimoniæ Dauidicæ, ſed finem tribulatio non inuenit. Conſolatio noſtra eſt, teſtimonium conſcientiæ. Gratia DEO ſuper inenarrabili dono. Niſi compateremur, non eſſemus futuri regni participes. Huc igitur ingrediamur ꝑ multas tribulationes & uarias tẽtationes, in ueſtigijs dominicis, ſocij prophetarum & apoſtolorum, eodem repleti ſpiritu. Reſtat, ut poſt uerba uerbera ſuſſeramus,

mus, poſt cachinnos carceres & poſt minas mortis mortem, ut illi impleant mēſuram patrum ſuorum, Arianorum & Donatiſtarum & Thaboritharum, qui ceſſantibus gētium tyrannis perſequuti ſunt Eccleſiaſticos, qui nō minus in hæreticorum oculis contempti erant, atq; nos hodie. Nugamenta ſophiſtarum, ſuperſtitiones ſtolidi populi, peccata cleri, abuſiones cultuum non probamus: Contra uero monemus ſaluberrima quęq;, nec tamen locus nobis eſt ullus. Reſpondi pſeudolonæ, mitius q̄ meruerat mala mens malus animus iſtius. Reportaui Eccleſiæ ſuppilatas ſcripturas, conuici blateronem uaniſſimum, & falſam hiſtoriam uera repuli. Habes operis ſummā. Vale doctiſſ. uir, & te Eccleſiæ commodis impende. Iſlebij, Vigeſimoſexto Iunij. An. M. D. XXXIIII.

D. I. C. S. P.

FACIS TU QUIDEM BENIGNISSIME, quod Apoſtolus Eccleſiæ noſtræ præcepit. Nempe ut alter alterius onera portemus, Eadem dilectiōe portat onus meum. N. uir tanto Lutheranis inuiſior, quo eſt doctior. Nuper queſtus is eſt, ſe ualde premi in ſua patria, eo ꝙ caſtra Catilinæ Germani reliquerit, & una miſit in ſe æditum libellū, cuiuſdam egregie linguacis euangeliſtæ, quo ſolam fidem homo uaniloquus mirifice tortis retor-

tiſq; ſcripturis tuetur. Ait ſe tortori reſponſurum, & forſan abſoluta eſt eius reſponſio. Rogo te quo potes amore magno complectere hominem, de illo em̃ ego mihi ea polliceor, quæ uix de alio. Gaudeat Ecclesia, ſe talem & filium & doctorem recepiſſe. Porro quod mones in epiſtola, factum puta. Idem enim mihi fuit animus, Nempe nihil horum inficiari, quæ certo euenerunt, ſed ea iuxta fateri, & ſectæ malorum inuentrici accepta ferre. Nam liber ad calcem peruenerat, ubi mihi literæ tuæ redderentur, niſi q; tres duerniones in defenſione poſt adieci. Ah CHRISTE da Cōcilium, non bellũ, Ah da Synodum, non tumultum. Tua res agitur, non noſtra. Sin nolis, exundabit ut diluuium Secta in omnes terras, quia terrena eſt, & ſerua mundi huius. Fiat uoluntas tua. Amen. De ſtatu rerum mearum hæc paucis accipe: Noctes atq; dies cogito cogitationes iuuandę Eccleſiæ, quam plus amo q̃ uiſcera mea, & uniuerſos terrę theſauros. Quando uero totus in hoc ſum, fit, ut inſurgant aduerſum me hæretici homines, uoce, papyro, probro, riſu, minis, diris: ſupereſt manus, quam me quotidie expectare oportet. Dici nō poteſt, qua tyrannide mecum agant iſti. De compoſito nolunt neq; legere neq; me audire, niſi ad calumniam. Plus decies ꝑoposci ius diſputatiōis, at Gutel ceruici meæ iuratus hoſtis, amandat me ad puellas decennes, ut il

li diſputent cũ Vuicelio. Iaculatur iſte uniuerſas conciones in me, Torquet in me unum, totam ſcripturam. Maledixit mihi, nec deſijt, adeo, ut diabolus nõ queat maledici magis. Subminiſtrant enim libidinoſæ petulantiæ & inſaniæ hominis, omne genus probrorum Ionæ libri & Hersfeldenſis cuiuſdam, e quibus ſæpe concionatur. Video, audio, palpo, quo ſpiritu agantur iſti. CHRISTI manus ſit ſuper me largitrix & protectrix. Amen. In medio Eccleſiæ aperio os meum in laudem creatoris & recreatoris noſtri, Deinde in defenſionem Eccleſiaſticæ ueritatis, luctans pro ſyncera interpretatione ſcripturę, & impugnans ſchiſmaticas uulpinaſue, nõ enarrationes, ſed eneruationes. Facio hoc ſine iracundia & conuicijs, ut uel manſuetudine feroces uincam. Domi patres interrogo ſecundum legem Deuteronomij, & laboro manu, dum periclitanti nauiculæ paro ſubſidia qualiacunq;. Qui ſcribẽdi labor me propemodum conſumit, utpote hominem corpore imbecillum, & nullo lenocinio humanorum cõmodorum ſubleuatum. Viuo nõ mihi, ſed ei qui pro me mortuus eſt, in cuius paleſtra mori decreui. Ora pro purganda & pacificanda Eccleſia. Me uti facis ama. Iſlebij, Vigeſimooctauo Iunij. An. M. D. XXXIIII.

M. B. F. S. P.

Facile

FACILE IGNOSCO PERPETVAE TACIturnitati tuæ,clare & idem chare uir,quippe non neſcius,e quo loco ſcribere te oporteat,et cui, ſi ſcribere libeat. Amor in te meus et fides nihil decreuit, id quod mihi credas nimium uelim. De Tragœdia quam mihi miſero ueſtrates Apoſtoli acerbiſſimam excitarunt, in pręſentiarū ad te nullū uerbum. Nolim em̄ ulla occaſione iſtos commoueri in amicos meos,poſteaq̄ in me, quanti ſunt,toti inſaniunt. Inuicta ueritas reteget orbi rem omnem. Audio Margaritam (uere Margaritam uirtute fideq́ꝫ) uxorem tuam, ualde charam tibi,uiciniæ amicam,uitam morte commutaſſe,idq́ꝫ Ptiſi. Qui rumor,ſi uanus non eſt,uehementer animū meum affligit. Contra ſolatur uirtus mulieris,& orbitas fere nulla. Solatio,opinor,non eget pectus iſtud tuum, maſculum, excelſum. Te heroicum,ſtoicum & eundem Chriſtianum decet animi tranquillitas, perturbatione procul ablegata,precibus tamen et eleemoſynis DEO noſtro commendanda uxor eſt,quæ nos ea uia præceſſit,quam metiemur uniuerſi. Porro cęlebs,mirabor, ſi iſtis in finibus,hoc in oppido,inter homines tales, diu morabere. Nam ſuccurrit animo, quod aiebas, me iſtinc diſcedente. Vtinam uero mihi Erphordiæ domus eſſet, cuius copiam patrono tanto meo ego facerem. Sunt illic domus multæ, ſunt illic boni homines

mines, ĳdem fide ac conſtantia ſpectata, ſunt honeſti uiri, docti uiri, tui admiratores adhuc. Quare me cõſule, me hortatore, relicta ciuitatula, in qua tempus perdes, nihil dico aſperum, Erphurdiam petes, gratiſſ. hoſpes, iucundiſſ. amicus, doctiſſimus literator. Quidquid tibi tuiſq; rebus erit commodiſſimum facies. Vale. Me redama, de me nihil ſiniſtri ſuſpicare, etiamſi trecenti libelli in hoc caput meum emittantur à maleuolis calumniatoribus.

Scribere plura libet, ſed pondere laſſa cathenæ
Eſt manus, & uires ſubtrahit ipſe timor.

Iſlebĳ, Octauo Auguſti. An. M. D. XXXIIII.

R. E. A. E. M. S. P.

REVERENDISS. IN CHRISTO PATER. Contentionem, quæ mihi cum iſtis rabulis incidit proxima hyeme, transfuſam in ſchedas legit T. C. nec dubito, quin cognorit ueritatem ſoli Eccleſiæ a me uendicatam. Ea pugna deferbuit. Mox incandeſcit alia de uſu Euchariſtiæ, quam ſuo quiſq; arbitratu tractat. Ego adſerui uſum renouatæ memorię dominici ſupplicĳ: aduerſarĳ uero remiſſioni criminum, Qua peſtilentia corrumpũt mores hominum ſimul, & abolent pœnitentiam. Eiaculantur libros, quibus nihil inhumanius uel apud extremos ſchytas. Statuerunt me mendacĳs opprimere, conui-

re, conuicijs occidere, ſannis ſepelire, quando illos ueritas deſeruit. τρυφῶντες ſcribunt, παίζοντες ſcribunt, tentant omnia, nihil explicant. Vix quiſquam credat, quo me furore nunc de integro proſcindant in hac ciuitate, & in his finibus. Vitam omnem ita ago, ut putem me ab iſtorū maledicentia tutum eſſe poſſe, Sed quò ego uiuo inculpatius, hoc magis illi me genuinis ſuis atterunt. Inſania iſta ſi non eſt, nemo unquam inſaniuit. Ah malum magnum Reipublicæ Chriſtianæ, mora illa promiſſæ Synodi. Secta increſcit indies, id quod ego nunc primum mihi perſuaderi patior. Auguſtæ acceſſio plures ciuitates in naſſam trahet. Magna pars iuniorum Principum, Nobilium, Potentium Lutherizat, clam patribus. Hos ubi matura mors terris ademerit, uidebimus eos palam graſſari. Ciuitates ſua cornua non demittunt ulli monarcharum. Victor Heſſus & de rege triumphator, orbem lætiſſimis clamoribus impleuit, ac nouam Eccleſiam in tantum roborauit, ut illa poſt hac nec Termino, nulli cedenti, cedat. Mille Lutheri libri nō ita cōmodarunt cauſſæ illi, atq; hoc unicum Catti bellum. Abſentia Cęſaris diuturnior, animos addet nouatoribus, & periculum eſt, ne augeſcente indies primatum ac ciuitatum multitudine, concio uerbi ad arma proruat, & adacto clero ter-

ram mareque coelo miſceat. Male metuo Eccleſiæ, poſteàquam admonita neque ſapere, neque corrigi cœpit. Dominus IESVS commiſeretur ſortem electorum ſuorum. T. C. diu uiuat ad profectum ueræ pietatis. AMEN. Iſlebij. Barptolomæi. Anno

M. D. XXXIIII.

TERTII LIBRI

FINIS.

EPISTOLARVM

GEORGII VVICELII AD FRATRES,

LIBER QVARTVS.

M. B. R. S. P.

VIR OPTIME ET IDEM DOCTISſime. Quàm te deamem, uix credas. Eruditorum cœtus tuorum meritorum erga pias literas, nunquam partem ullam aſſequetur. Nam unus tu nobis es, qui diuis locũ ſacras, dum e nocte erutos, luce donas. Sublimes illi abierũt quidem olim, ſed tuo labore ad nos redeunt, nobiſque ipſi ſeſe inſinuant ſuauiter, ut ſua ſcientia ac uirtute attractos illuc ſubuehant, quo omnes contendimus, quantumlibet diſparibus ueſtigijs. Præclare erga genus humanum mereris. Perge modo extrudere in albam meſſem priſcos illos Eccleſię Heroäs, nouis longe meliores operarios. Pontifices, Epiſcopi, gymnaſiarchæ, abbates, doctores, paſtores huius ſæculi perditiſſimi, Eccleſiam CHRISTI nihil fere curant, ſe modo paſcunt, nedum oblectant. Cæci ma-

gna ex parte ſunt, muti ſunt, ſurdi ſunt & uiuentes mortui. Quare accedant antiqui, quibus curæ ſunt oues, qui ſanctimonię ac doctrinę laude floruerunt, &, quod unum poſſunt, charactere ſaltē et atramento eccleſiam regant. Dignitas horum inuiolabilis ſit, ſiquidem incolumi fide extiterūt. Dediſti nobis Euſebium, præterea Tertullianum. Reſtat ut pari nitore des Iuſtinum martyrem, Papiam, & Ignatium gręce excuſum. Amabo, per Bibliothecas oberra, uenaturus ſi quid ſcripſit Quadratus, ſi præter epiſtolam alia Polycarpus, ſi nonnihil præter Apologeticon Ariſtides. Diſpice, ſi quæ ſuperſunt Cornelij e tanta bonorum librorum panolethria. Plures ſunt Dionyſij, ſcriptores, ſed omnes præter unum Areopagiten deſyderamus, qui utinam ſua quoq; in lingua extaret. Vtinam exorirētur Stromateę Clementis, breuiter quicquid eſt χρόνιον. Tineæ paſcuntur libris, quibus homines paſci debebamus. Situ pereūt autores clariſſ. quorū opera nos ex maximis diſſenſionibus æui huius ſaluari conueniebat. Tu fac Beate, ut te tot egregie actis laboribus, Beatiſſimum dicamus & beatiorem poſteri celebrent. Bea nos Beate, potes enim, tūt nemo. Vale, me redama. Eraſmo ne deſis, opus em̄ DEI operatur. Exora CHRISTVM, pro accelerandа Synodo, Ne ipſo dormitante, modicæ fidei diſcipuli pereamus. Iſlebij, Barptolomęi.

Anno

Anno. M. D. XXXIIII.

I. P. E. S. P.

DABIS VENIAM VIR CLARISS. QVOD ignobilis ad hominem nobiliſſ. ſcribere audeo. Adduxit huc ſuppudeſcentem admiratio tui, uidelicet, qui Eraſmo meo tanti fias, et pertraxit huius tempeſtatis calamitas, quę pectus tuum haud uulgariter quatit. Quæris unde hoc ſciam. Extant epiſtolę tuæ, quę te nobis oſtendunt, ut longiſſime etiam ſemoti te nouerimus, & quidem proxime. Vir DEI es. Ardes unitatem Eccleſiæ. Horres ſchiſmata. Suſpiras, ut omnia à Catholicis Chriſtiane gerantur. Tantus amator noſtrę religionis es, quantus oſor uniuerſæ impietatis atq; iniuſtitiæ. Quo fit, ut nomē tuum delicium meū ſit, utq; pene exultem ad memoriam tui. Hortor uero talis eſſe, ac tale facere, uti pergas, quando Eccleſia talibus uiris nunq̃ magis eguit. Cęterum nihil uetat, cur Irenęo, hoc eſt, pacis amatori tanto, non tranſmittam meas meditationes, quas anno ſuperiore notare uiſum fuit. Eas te rogo lege, primum ut animum iſtum tuū obfirmes: deinde ut gaudeas de ſeptem milibus DEO relictis: proſtremo ut de his uerum Iudicium facias, adq; tuam amuſſim pleraq; examines. Intelliges opinor me aliquanto melius de CHRISTI religione ſentire, atq; pſeudoionas ille, tā Eccleſiæ q̃ meus hoſtis, qui hanc

fidem meam publice criminari auſus eſt. Si eſt quod tu in me ægre feras, ſi quod nolis, ſi quod deſyderes, fac per literas tuas recognoſcam. Morem geram homini ſapientiſſimo & eidem doctiſſ. Vale in ſeruato re bono. Iſlebij, duodecimo Septembris. Anno M. D. XXXIIII.

D. I. C. S. P.

ACCEPI LITERAS TVAS OBSERVANdiſſ. domine, in quibus me amice mones, et beneuole ab eo reuocas, quod facturus nõ eram. Video enim tempori aliquouſq; ſeruiendum, & aliquatenus Crux mea mihi baiulanda eſt, & torcular mihi meum calcandum, quando ſic placitũ eſt patri, qui tñ numeratos habet capillos capitis mei omnes. Nondum plane ſtatui, an Ludum iſtum retundere uelim, quem neq; uidi neq; legi. Audio eſſe inaniſſ. gannitus deſperatiſſimæ ſectæ. Hæc decreuit ridere omnia, & ſi Paulus prædicator rediret. De ficta Remiſſa peccatorum nonnihil adieci in opere de Euchariſtia. Forte paucis pagellis reſpondebo aſſertoribus ficulnis Remiſſæ huius. Secta inualeſcit indies, inq; horas tota in Germania. Peruagatur quoq; in exteras nationes, dum diſplicet cleri turpitudo, & placet nouitia libertas. Si Synodo inundatio hęc nõ ſiſtetur, actum dices de Religione. Præſtaret rem ad

mitius

mitius temperamentum uocari, q̃ perire. Sapientes tacent, ipſa taciturnitate ſubindicantes, ſibi diſplicere utramq; partem. Cauſſa in ſummo diſcrimine poſita eſt, & periculo proximi omnium ſumus, qui ſcribimus. Vale optime. Memor meæ tribulationis & certaminis. Iſlebij, decimotertio Septembris. Anno M. D. XXXIIII.

P. I. H. S. P.

GRATIAM ET PACEM IN CHRISTO domino. Reuerende pater in iſto rerũ turbine uix reperiam, qui cauſſæ meę candide faueant, & ſi complures ſunt, qui & fauorem præ ſe ferant & ingentia, uel nihil tale poſtulanti, polliceantur, quum nec κοδράντην re ipſa præſtent. De te uero mihi dubium non eſt, quin ſis homo aperto pectore, & erga me ſyncere adfectus. Scio, quia amas me, quem amorem amator tui æquiparo. Neq; enim nõ in omni uita his in rebus paria facere ſoleo. In me autem nihil eſt quod admireris. Facimus pro noſtris opibus mœnia.

Scribimus indocti uulgo rudimenta ſalutis:
Spectantes pacem nobilis Eccleſiæ.

Quantũ debeam Epiſcopo domino meo benigniſſimo, hac literarum anguſtia, exprimere minime poſſum. Sed cur nunc facere nequeam, quod uir tantus abs me

abs me petit,uariæ cauſſæ ſunt & hæ fortes ac hone‑
ſtæ. Comes,Heros,Heruſque meus, ſicuti hactenus
intelligo,uix me a ſe diſcedere patietur. Tẽtauit eum
unus atq; alter princeps ob eam rem, nec obtinuit.
Accedit licentia Canonicorum, quam attrectari ipſi
nolent,& ego non adulor præterea τὸ ἦθος πολυχρόνιον
qua parte nec illud emendari ſuſtinebunt, quod ra‑
tio etiam humana dictat emendandum, nedum in ſa
cra ſcriptura lex CHRISTI. Vxorium fortaſſe laturi
eſſent,quando hoc tolerabilius,quam publice ſcorta
ri & alienos thoros commaculare. Hęc ciuitas Baby
lonia quędam mihi eſt & captiuitas. Quot homines
uideo,tot hoſtes uideo,omnes iuratos, om̃es diros.
Domus hæc monaſterium meũ eſt, in qua nimirum
uitam extraho duriorem fortaſſe,q̃ quidam Mona‑
chi. Certamen Eccleſiaſticum nullo die intermitti‑
tur. Hic nullæ induciæ,nulla concordiæ ſpes. Rabi‑
re dicas iſtos Tenebriones, adeo nihil humanum
oſtendunt. Acceſſit dolorum meorum cumulo prę‑
matura mors patruelis Vuernheri, qui quum uiue‑
ret Ionathas meus erat,ſocius afflictionum mearum,
& patronus cauſſæ,quę non tam mea q̃ Eccleſię eſt.
Doleo ſuper te mi frater Ionatha. Sicut mater unicũ
amat filiũ ſuum,ſic ego te diligebam. Tu uale & ora
pro me. Videbo aliq̃n faciẽ tuã pater mi. Iterũ uale.
Iſlebij,decimoſexto Septemb. An. M. D. XXXIIII.

Gratia &

M. I. E. S. P.

GRATIA ET PAX A DEO IN CHRISTO. Adfeciſti me ſummo gaudio, quod tandem e tenebris prouolaſti. Eccleſia exultabit in domino, legẽs ſcriptum tuum, uidens ſpiritum ſanctum habitare in pectore, ſeſſitare in ore tuo. Non poſſum iudicare de lucubratione tua aliter, q̃ de ſcripturis Canonicis, quarum germanam ſequeris interpretationem. Verbum iuſtificandi penitius ſcrutabere, & facis te dignum, quod abſtines à maledicendi libidine. Nec tamen tibi apud aduerſarios commodabit manſuetudo. Nam illi, ne conuiciari putẽtur, aſſeuerant nos conuiciari. O prępoſtera omnia, ô homines mente, non moribus tantum corruptiſſimos. Inſurgent in te, ordinabũt contra te ſuas phalanges, excidere te committentur. Tu præpara animum tuum ad tentationes. Obdura ad inſultus cito deſituros. Spumabũt, nihil explicabũt. Eram plura ſcripturus, niſi ita urgeret tabellio. Habeo gratiam de epiſtola Eraſmi, noſtri fratris. Redde me certiorem, ubi ſis futurus, quidue rerum facturus in hac regione, hoc in tempore. Vale in ſeruatore noſtro IESV CHRISTO filio DEI uiui. Iſlebij. Galli. An. M. D. XXXIIII.

M. I. H. S. P.

BINAS A TE LITERAS ACCEPI, NE quid dubites: ſed idem utræque adeo ſibi uo luerũt, ut unę eſſe credi q̃ant. Significas mihi tuam uoluntatẽ: Vis haſtam abijcere, uis harena cedere. Doleo uehementer nõ tam Eccleſiæ, q̃ tuam uicem, ſi hoc animi tui decretum nõ mutabis. Quid, inquies: Eccleſia Papiſtica ea eſt. Bona uerba. Ego ſi ſcirem te papiſtica ſcripturum, quibuſcunque poſſim modis, a non bono inſtituto calamum tuum reuocarem. Nemo me magis odit papiſtica, hoc eſt, eam Eccleſiæ partem quæ dedecori eſt Euangelio, & Chriſtiano nomini, præterea noua quædã dogmata, ueteribus Theologis ignorata & ipſam adeo ſophiſticen, & totum chaos errorum, ſuperſtitionum, fabularum. Si Eccleſia mater noſtra fœdata eſt, id quod neque negari, neque diſſimulare poteſt, hoc magis illi dandus erat labor, hæc opera, ut priſtino decori reſtitueretur. Sectę quibus cum Rom. Eccleſia bellum eſt, in hoc huius ignominiam retegunt atque traducunt, ut funditus eradicent. Ipſe uero eam ut diligo, ita colo. Nolim deſtructum ædificiũ, ruinas ſarctas opto. Quod non conuenit, reſecetur, CHRISTO paſtorum principe pręſidente. Quod bonũ eſt, teneat̃, uel nolentibus hęreticis. Iudiciũ eſto penes uetuſtiſſ. Theologos, qui ante mille annos neque in dexteram neque in ſiniſtrã partẽ huius ęui inflectere potuerunt.

Summum

Summum tamen principatum ſcripturę reſeruatum oportuit, citra quam nihil agetur. Epiſcopos Vuurceburgenſis me nuper aſcire ad ſe tentauit per Iodocum Heſſum Carthuſ. Vnde mihi perſuadeo, hominem recte ſentire de Chriſtianiſmo. Cur ego uero recuſarim oblatum, in præſentia comminiſci mihi integrum non eſt. Tu ad me perſcribes, quid tibi cum illo controuerſum fuerit, et deſines eſſe Demoſthenes Rhipſaſpis, ne, dū Mundi pacē ſectaris, a pace CHRISTI excidas. Blanda res eſt pax ſæculi huius, & habet multos authores, plures ſuaſores, at tu circūſpice, nū ea CHRISTI militem deceat, qui ſacramento ſe obſtrinxit, militiam hanc Eccleſiæ exercere ſuper terrā. Tempus contractum eſt, & fieri poteſt ut cum tu tibi pacem plurimam promittas in fauore amicorum, cœlitus dicatur: Stulte hac nocte repetēt animam tuam. Patrię honos non eſt, ſi tuo ſilentio periclitetur. Quod uero præſentius periculum, q̄ appropinquare ſupremo exitio? Merita de te fuerat patria, ut obito munere ſpeculatoris, faceres uoluntatem DEI, cuius uerbū tibi recitabo: Terra cum induxero ſuper eam gladium, & tulerit populus terræ uirum unum de nouiſſimis ſuis, & conſtituerit illum ſuper ſe ſpeculatorem, & ille uiderit gladium uenientem ſuper terram & cecinerit buccina & adnunciauerit populo: cætera ipſe leges. Vocauit te DEVS, ut exaltes ſi-

cut tuba uocem tuam, & adnuncies populo hæreti-
co errores ſuos, quibus maxime abundat tua patria.
Accepiſti talenta duo, caue defodias. Magno enim
malo tuo id feceris. Bos errans reduci domum ſuam
debet, etiam ſi ſit inimici (ſic enim Moſes) quãto ma-
gis reuocandi ab errore homines? Orſus es feliciſſ.
pugnam Chriſtianę iuſtificationis, & uno repugnan
te cedis? Quid dicent boni homines tui libelli lecto-
res? Gratificaris Sectæ mutus, ſed te muto, clamabũt
lapides. Quid eñ uerius in tota Theologia, q̃ quod
tu ædito libello doces? Excitauit dominus coopera-
rium M. qui hac in pugna nemini cedet. Miſit ad me
libellum cenſendum, non cenſui, at iudicaui, eſſe bo-
num. Monui tamen ſcriptorem, ut penitius ſcrutare
tur Græcorum uocabulorum uim. Hortaris ad te-
xendam hiſtoriam Sectæ. Facere hoc cœpi in ædito
Euangelio Luderi. Vtinam alius conſumaret. Nam
ego nunc maiora meditor: CHRISTO bonorum da
tori laus. Materiæ ubiq; copia eſt. Falſarium retege-
rem, niſi deeſſet liber, cui titulus: Concordantia He-
braica. Hoſtes furere non deſiſtũt, quia ego uox cla-
mantis eſſe nõ deſino. Non credo, gẽtes q̃ DEVM nõ
cognouerunt, immanius furere poſſe. Furor cõſiſtit
in conuicijs ſatanicis, in mendacijs diabolicis, in riſu
Ionico. Ego autem, ſicut ſurdus non audio, & ſicut
mutus non aperio os meum. Nuper ædiderunt epi-
ſtolam

ſtolam ad me Cochlæi, homines audaciſſ. ad omne flagitium natura, & Euangelio nouo renati. Præfixerunt titulum de negato coniugio quum id epiſtola adeo non loquatur ut diuerſum etiam ſubindicet. Conantur multis artibus perſuadere populo, apertum de me mendacium, ut eo pacto deijciant, quem ueritate deijci non poſſe ſentiunt. Futiliſſima blateramenta Celij iſtius et Syluanij Heſſi non legi, Imò nec eminus uidi. Alterum audio hæreticam opinionem tueri, alterum ludere in famam meam. Forte reſpondebo prologo Ionæ quē ludo illi præfixiſſe dicitur. Contra Remiſſionarios iſtos nonnihil dixi in libro περὶ τῆς εὐχαριστίας. Vale optime. Ora pro me agonizante ut liberer ab hæreticis in Germania. Quæ putes mea intereſſe, uti ſciam, frequenter ſcribe. Nemo me derelictior. Neq; tamen ſolus ſum, Nam pater cœleſtis, dominus meus, & DEVS meus, mecum eſt. Vale iterum. Iſlebij, decimo octauo Octobris. Anno M. D. XXXIIII.

D. C. R. S. P.

MVLTAS ACCEPI LITERAS A TE, SED nullas æque iucundas mihi, ac eę ſunt, quas dediſti proximas. In his em̃ audio inuitum Pythagoreum, audio fortaſſe te aliquando proditurum fractis repagulis, audio diras leges continere te,

non uincire, audio te fugam e pugna interpretari, quod alij patientiam, alij prudētiam. Sic ō ſic mi animę beas me. Exhilaror ego nunc, et attollo animum totus, cum tu ſcribis talia, ego lego. Erigor in amiſſam pene ſpem, & confirmor in incredibili de te fiducia. Mirabar, ſi ſic te perpetuo addixiſſes ſilentio, & probaretur tuæ ſemper ſentētię illud λάθε βιώσας. Accepiſti e diuite DEI manu theſaurum non uulgarem, quem, amens omnis ſis, ſi terra ſterili defodias. Præditus es ingenio felici. Adeptus es optimarum literarum talem cognitionem, quæ uel polygrapho ſufficiat. Flores uſu rerum plurimo, & per ætatem prudentiam ſingularem aſſequutus es. Accedit liberale ocium. Prætereo profeſſionem Theologicam, & pectus reſtaurandæ Religionis antiquæ cupidum. Poſtremo habes Bibliothecam inſtructiſſimam, omni utriuſq; linguæ authorum genere uariam, antiquitate præclaram, magnitudine admirandam. Nec quid reſtat, niſi ut ſumpta fiducia calamum paratum arripias, & huius rectitudine primum paſcas Chriſtiana corda, deinde repugnes & repugnantibus nobis opem feras aduerſus ſchiſmaticas cohortes. Quæ ni facies, nunquam læta conſciētia & iudicio bonorum hominum, uti par eſt, frueris. Extimulet te Ioannes Hanerus & Ægranus quod par pulcherrimū in arenam hanc feliciter deſcendit. Erit tibi librorum fœtus, libe

tus,liberorum uice,quos quia non habes cęlebs,illis frui,& ex illis nonnullam uoluptatem inter tot moleſtias capere poſſis. Religio catholica tua opera, ſi cuius alterius,magnopere indiget his in rerum fluctibus,& Euripis rapidiſſ. Poterint optimi quiq; non leuiter roborari in propoſito priſcæ ſententiæ,ſi uir tam eruditus ſuum addat ſuffragium. Te ſcriptore tuiq; ſimilibus pudeſcent quidam,quos libēter Theologos dicerem,ſi poſſem. Ah quæ ſomnia, quanta iſtorum aliqui plauſtra inanium librorum inuehūt, quibus malum non ſedatur, ſed exulceratur, & tali ceu fomento augeſcit incendium. Secta certe paueſcit, ubi athleta CHRISTI prodieris, atquę ſubieris partes tuas,utpote ad uiri conſpectum, quum alios pro mulieribus ducat. Iactatur em̄ indoctos tantum ſcribere in doctos Lutheranos,hoc eſt, muſcas cum elephantis congredi. Sentio Ariſtotelicæ theologiæ doctores,& eos qui ſine iudicio, quæ erant de Eccleſia authoritate publica tollenda, acriter defendunt, & quæ inſtituenda,repellunt,qui inquam malūt diuinas leges, quam maiorum inſtituta mutari, quum uideant uel ipſum tempus & Neceſſitatem mutationem aliquam ſuadere,quemadmodum ſapientiſſ. de his ad me nuper ſcripſit I. P. Non improbo uoluntatem ſcriptorum qualiumcunq;, quotquot ab Eccleſia ſtant. Imò ualde delectat me illorum Zelus, ſed

probare non poſſum, quod nihil in totum antiqua-
ri patiuntur, & ea etiam ſæpe propugnant, quæ ipſi
apud animum ſuū uere contemnunt, quæue ipſi nec
uno attingunt digito. Per hos quando coibit cōcor-
dia Eccleſiæ? Quando ſopientur ſchiſmata? quando
reflorebit in amabili illa pace Eccleſia? Nam minime
in controuerſo eſt, Eccleſiam nunq̄ quietam fore, ni-
ſi ſint prius ſublatę ſectę. Iam ſectę e medio non auſe
rent̄, niſi res componantur, & amice ſedent̄ diſſidia.
Tale uero fieri non pōt, niſi alter alteri aliquid conce
dat. Quod ſi neceſſario concedendū eſt, quid ergo fa
ciunt iſti, q̄bus una cura eſt, nihil non ceu probatiſſi-
mum aſſerere, adeoq; quod ad gehēnam omnes ob-
ſtringat. Proinde tu cum ſcribes, ad ea modo (ſi me
audis) incumbito, ea modo tractanda ſuſcipito, quę
ſunt certa ac immobilia, & in quæ nullum ius neque
habent ſectæ, neq; habebunt ſynodi. Cæterum ſcri-
bere non audes Aulicus. Nam hoc illud eſt Pytha-
goræ ſilentium. Reſpondeo: Primum, quid Theolo
go cum Aula? Sed aula eſt Epiſcopalis, Ergo magis
erat pro fide ſcribendum. Eras in hoc alēdus, ut ſcri-
beres, non tantum ut chorum frequentares, qui uo-
cum labor uocalibus illis relinquendus erat. Citius
reperiuntur decem qui canant, q̄ unus qui ſtudeat ac
ſcribat. Deinde ſilentiū Pythagoricum ad quinquen
nium durauit, hoc exacto, licebat e mutis piſcibus, ra
nas ſono

nas ſonoras fieri. At uti nunc tua eſt cōditio, perpe-
tuo ſilere debebis. Poſtremo ut largiar omnem excu
ſationem conſiſtere: illud tantum te nunc moneo,
quando te audio inuitum tacere, ut reponas tandem
aliquando, ubi erit integrum æditurus, quæ iam re-
poſueris. Hanc meam ſubmonitionem, aut extimu-
lationem uerius, ſi boni cōſules, & in tuis ſtudijs effi
cacem eſſe ſines, fueris mihi magnus Apollo. Scio in
te latere multa, quæ libens exculpſerim in publicam
utilitatem. Aliud nihil quæro, uel diſpeream. Quod
de Cheruſco ſcribis, me tanq̄ fulgur e uitro terret. Ie
cis aleā, ſi cui libet, aſſideat. Iam bifrontis illius porta
aperta eſt: Bella mihi uideo. Sed CHRISTO gratia,
qui ſemper per nos teſtacea uaſa & cōtemptibilia in
hoc mundo triumphat. Hactenus nullus horum me
aperto Marte adortus eſt, nullus in hac acie uoluit
mecum manum conſerere, & iuſto certamine rem
aggredi, ſed inſidijs, calumnijs, mendacijs, arroſioni-
bus & ui gerunt omnia. Non diſputant, ſed deſpu-
tant, non argumentantur, ſed cōuiciantur furioſi ho
mines. Tentatis omnibus conantur me ſceleſti homi
nis odioſiſſ. nomine premere, utpote qui pernega-
rim coniugem. Quod ſi tam eſſet uerum, quam eſt
falſiſſ. tota cauſſa caderem, & haberer uniuerſis exe-
cratior, q̄ cuius libelli legi debeant. Reſpondeo iam
ad calumnias Ionæ, qui homo mihi in ſatanam pecu

 liarem

liarem immiſſus eſt. Reddet illi DEVS ſecundum facta ſua. Vigilat in exitium mei, deuotus hoſtis huic capiti. Vale in ſeruatore CHRISTO uno. Ignoſce lituris, primũ enim id autographon eſt. Iſlebij, Martini. An. M. D. XXXIIII.

I. P. E. S. P.

HABEO GRATIAM ISTI TVAE ERGA me uoluntati chariſſ. hominum, & ea me tibi fide nũc deuinctum eſſe agnoſco, quàm cui maxime. Declaraſti haud obſcure epiſtola diſertiſſ. coniunctionem mutui amoris noſtri, imò uero ſignificationem dediſti hominis pijſſimi, quẽ ego antea ſapientiſſ. eſſe mihi perſuaſeram. Voluiſti ad me perſcribere, tuam de Concordia Eccleſiæ, & ſententiam, et tuum eadem opera de monſtrata Methodo mea iudicium. Vtrunque placuit uirorum ornatiſſime, Nec quid aliud legere potui, uel quod ad animũ meum quadraret abſolutius, uel quod totũ me magis adficeret. Quare nihil præterea reliquum eſt, niſi ut manibus in cœlum ſublatis gratias agam Opt. patri, qui te tuiq; ſimiles uiros pia æquitate, ac prudentia ſingulari excellentes, ſuo induerit ſpiritu: & idem precor, his ut plures addat, ſi non pares omnino, certe proximos. Nã ijs cognitoribus, talibus arbitris, non paci ſolum ſuæ reſtituetur Eccleſia, ſed priſcæ

quocq;

quocꝫ ſynceritati. Cæterum eius pietatis, quam tuæ literæ ſummam præ ſe ferunt, huius ſapientiæ & denicꝫ eruditionis cũ primis raræ, niſi accedat uſus, periculum fuerit, ne ſterilitatis exprobrationem, & crimen incurras neglecti doni, quod uix alij præclarius contigit. Voluntatem tuam erga Eccleſiæ rem publicam uehementer probo, eandem uehementiſſ. probaturus, ſi ea cum actione aliqua celebriore coniuncta foret, ad quam rem uidelicet, uſque adeo nihil tibi deeſſe intelligo, ut cumulũ facultatis etiam in iſta authoritate atcꝫ dignitate tua uideã. Poteras tu quidem efficere plurimum apud omnes ordines, idque communicato conſilio, ut es in aulis, iam exhortatione, iam caſtigatione, ut uel aliqua tandem ſpes futuræ Concordię nobis oſtenderetur. Fieri omnino poterat, ut ij, quorum conſilia te non probare ais (digito monſtras inueteratæ ſuperſtitionis non nimis ſanos defenſores) pudore ſileãt, te nimirũ tuam proferẽte in iudicando authoritatem ac præſtantiã. Nam illi, quod ego iam pridem compertum habeo, necꝫ firmis nituntur fundamẽtis, necꝫ ualent tuendi præſidijs: inuidia uero fortunati ſchiſmatis quum laborant ad immenſum, & iudicio nullo ducuntur, omittendi erant. Poſcit ſibi cõcordia illorum hominum ſtudium, qui ueritate & honeſtate omnia, priuata uero utilitate ſimultatecꝫ nihil metiantur. Poteras tu,

Ss ij inquam

inquam, hac in re maxima atq; ampliſſ. ita commodare periclitãtis Eccleſiæ rebus, ut nemo ſcriptorum magis. Perſuadeo enim mihi te uirum doctiſſ. iuxta ac magnanimũ neq; inertia tacere, neq; metu. Multi prudentia tacent, malentes pietatis ſuæ, q̃ famæ facere diſpendium, quos ego non magnam gratiam a CHRISTO domino inituros et credo et affirmo conſtanter. Quod ſubmones de ſynaxi, nihil equidẽ contenderim. Indulgebam iſti parti propẽſius, ob ſpem pacis difficulter ſarciendæ. Neq; tamen recedo a maieſtate ſacrarum literarum. Lutheranis uereor grauiora aliquando largienda ſunt, ſi illos adducere, q̃ abducere malimus. Sed nec illa tamen ultra ſcripturę limites. Quod hortaris ad tranquillitatis ſtudium, ſapienter facis, & currentem etiam atq; etiam incitas. Per contentiones, quoad poſſim, agam nihil. Nulli enim unquam mihi uoluptati fuit, rixari, maxime cũ ſectariꝭs, qui rixis inexplebiles ſunt. Horum quanta ſit audacia atq; improbitas, tu certe neq; credis, neq; uti credas adduci, niſi experimẽto potes. Degrauant me ſummis iniuriꝭs, quę erant tamen uiro forti ferendæ, ni harum intemperie feruentiſſ. fieret, ut publicitus derogaretur meæ quum fidei, tum doctrinę. Vociferatur de uxore negata Ionas plus iuſto philopſeudes, quum id quod uociferatur, nec ipſe uerum eſſe credat, iuuat tamen ea impudentia, mihi faceſſere nego-

re negocium, & iſtius ſceleris prætextu meam exiſtimationem, ſi quæ eſt, deformare. Sim digniſſimus odio publico, niſi bonam doctrinam defenſam, et ſocietatem piorum hominum auctam uolo. Fac olim intelligam hanc meam monitiunculam Eccleſiæ utilitatis aliquid attuliſſe. Delector ingenio tuo, ſpiritu recreor. Vale. Redama, & habe me amicitia tua dignum. Iſlebij. Sexto Nouembris. Anno

M. D. XXXIIII.

CONTRA FVRES ALIENAE EPISTOLAE, ET eoſdem Criminatores alienæ Famæ, RESPONSIO ab authore recognita.

M. D. XXXV.

DE RAPTV EPISTOLAE.

CAETERIS SVIS ILLIS VIRTVTIBVS, perfidiam addiderunt ueteratores, noui Euangeliſtę, e quibus nimirum factis hanc utilitatē capimus, ut qui ſint ipſi, qd mōſtri alant, qd audeant, quid auſuri ſint, ex ſuperfluo cōperiamus.

 Nolunt

Nolunt nos neſcire ſuam iſtam probitatem. Glo=
riari in malitia,pulchrum ducunt:Lætari quum ma=
lefecerint,exultare in rebus peſſ.honeſtum. Cogunt
oculos noſtros,adigũt aures noſtras, ut uelimus no
limus uidere & audire oporteat ſua flagitia,adeo fe=
ſtinant prudentes in ſui excidium.

Prodiјt Io. Cochlæi ad me epiſtola priuata, ſed
qui eam prodiderit,quiue formulis publicis excude
rit,malicioſe celat nos Vittẽberga. Refugiunt a luce
qui male egerunt. In tenebris animoſe digladiantur,
filiј noctis,filiј ſæculi huius, amantes opera tenebra=
rum,opera carnis. Porro ad conſpectũ proditæ epi=
ſtolæ primum ſtupui,ſuſpicatus uidelicet,fictam ge=
ri rem, ſed ubi cœpi legere,ueram eſſe agnoſco. Vi=
ſo grammatothecam, abeſt epiſtola, cæteræ ſuper=
ſunt omnes: Varia cogito demirans pariter ac pa=
uens. Tandem ubi lego de feneſtra,cõmonefacit me
quidam illo ipſo die quo literas iſtas accepi,cõmeſſa
tionem actã fuiſſe in uicina domo ciuis cuiuſdam be=
ne Lutherani. Commeſſatores autẽ homines quoſ=
dam notos,plus q̃ Lutheros. Commonefactus reco
lo commeſſationẽ. Forte uero domi meæ erant con=
terranei tres, quibus commeſſatio illa euangelica in=
ſolens & eſſe nimium noua uidebatur. Porro quan
doquidem domus epulonum iſtorum fere cõtigua
huic eſt, & Angelicæ uociferationes pijſſimorum ui=
rorum

rorum inde liquido exaudiuntur, Proruunt in feneſtras conterranei mei, ut Aſotiam & luxurioſe ſtrepentia ac tumultuantia omnia ceu miraculi uice propius audirent. Mihi hic nihil noui, nihil quod mirarer, ut qui pene quotidie non ſolum ſplendide epulantes iſtos mundo carniq; crucifixos fratres, uerum etiam cernam egregie bacchantes, idq; adeo ut hos Sybaritas uerius q̃ Euãgeliſtas eſſe deieres. Certe iſti dum uiuunt, uiuunt bene. Iam in æditiore hypocauſto pro feneſtris, in quas illi incubant, epiſtolam iſto ueſperi primum & acceptam & lectam e manib. more meo poſueram, non ut illic perpetuo oculis lecturientiũ obuia eſſet, ſed ut poſtridie reponerem. Non timui inſidias ſtrui poſſe literis ad manũ meam delatis, q̃tumlibet ſæpe interceptæ ſunt a Lutheranis rerum mearum curioſiſſ. exploratoribus, & nonnunq̃ reſignatæ ad me uenerunt. Tum uero accidit, ut cubito proſpectantis e feneſtra moueretur ſcriptũ nec elapſum, quando nox erat, illi ſentiretur.

Hoc autem pacto æmulis huius copia cõtigit. Vicina comeſſatorum domus ueſtibulum prælongum habet quod ceu ambulachrum quoddam recta infra feneſtras meas protrahitur. Atq; hoc ipſum excepit epiſtolam delapſam. Hanc poſtea repererunt pueri, q ſubinde p̃tereuntes una in crapuloſam cœnam inferebant, atq; ita

Decidit

Decidit in caſſes præda petita ſuos.

Ventis nihil imputandum, nempe quietis, præſertim prima face, deinde non poterat papyrus in ambulachrum uidelicet anguſtum delabi, ſi uenti extitiſſent, Poſtremo nõ poterant uenti cõplicatam epiſtolam longius auehere domo, & ſi lõgiſſime, in nullos uicos ſed in uicinos auexiſſent hortulos, & feneſtræ in publicos uicos non reſpiciunt, ut coniectura relinqui poſſit, ab alio quopiam q̃ a miniſtris cõmeſſatorum repertam fuiſſe. Habes rationem amiſſę epiſtolæ, quam ego plus minus horas quatuor, ut meam domi habui. Aſſeruare omnes ſoleo, & quidẽ ſollicite, nec ſine cauſſa. Hanc unam eram poſtero die repoſiturus, Sed anteuortit non commodum ſane fraus hoſtilis.

Hinc uero intelligo, q̃d ſibi uoluerit Caſpar Guttel quum e cathedra occupata a ſe, de me nunciaret (uti ſolet ſua noua) repertas eſſe literas, breui publicandas. Quod cõmemoro, ut iſtos conſcientiæ facti huius uoce ſua cõuincam. Nam pudebit eos admiſſi tandem, & transferent culpam exceptæ ac æditę epiſtolæ in quoſuis alios. Hallẽſes ſectæ Lutheranę deuotiſſimi fingũt ſe Papiſtas rheda huc uectos, ut hac arte & noſtræ ſimplicitati imponant, & alios quos papiſtas ipſi uocãt, facti turpioris infamẽt. Nihil igitur niſi clamores ebriorum euangeliſtarum prophaniſſimi in-

niſſimi incuſandi ſunt, ut ꝗ in cauſſa fuerint, cur amitterentur literæ, curqꝫ laſciuijs adderentur 'οι ἔπικωμοι, talibus ſcilicet allatis bellarijs.

Habito miſer neſcio inter homines ne, an inter ſpelæa ferarum, & is eſt ſitus harum ædium, ut quaquauerſum proſpiciam, metuenda ſint multa, cauenda omnia. Captatur in nos, Auſcultant, obſeruant, rimantur noſtra, idqꝫ tanta ſolicitudine, ut ſi nobis imprudentibus neſcio quid humanum excidat, cupide inhiantes glutiant. Si recluduntur fores, uicini inhiant, prætereuntes reſiſtunt & in ædes intro defigunt curioſos oculos. Si aperiuntur feneſtræ, uicini inhiaſcunt, dixeris eſuriẽtes lupos apud Plautum. Si domo eximus non dico in publicum, ſed in ipſa ſepta uiciniæ conſpicua, protinus iaciuntur in nos oculi, reboat murmur. Vix unquam tecto prorepunt paruuli ſine ſui læſione.

Si diuertit ad nos hoſpes, ilico curſitatur & rogatur, ꝗd hominis ille ſit. Si pulſat fores tabellio quiſpiam, uicinia prior audit, ſignum cum dolore aſpicit, atqꝫ ipſo inuido aſpectu exoptat aut a foribus abeſſe nuncios quoſuis, aut ingredi malos. Nec intrat ad me nunciorum ullus qui non queratur de contumelioſis reſponſis ciuium, quos illi obuios & ſalutatos de habitatiõe mea ſimpliciter interrogant. Noti nuncij à pleriſqꝫ etiam conuicijs prohibentur, ne quid li-

terarum ad me deferant, Nam eſſe indignum Vuicelium, cui unus ſcribatur apex. Nonnulli quum neq; prohibere nuncios neq; poſſent premere literas, ſi quæ forſan in manus ſuas occurrerant, induſtria reſignauerunt, & lectas complicauerunt, conniuentibus nunciјs, fruſtra redintegrato ſigillo.

Si qui e ciuibus ad me introëunt, dimiſſi mox rogitantur, ecquid cum hypocrita rerũ egerint. Si æmuli familiares meos cõueniunt, prima uox eſt: quid facit Vuicelius? Et quando ſceleri nunc reuerentia eſt, multa panduntur expiſcantibus, præſertim illis beneuolentiolæ cuiuſdam ſimulatoribus impudentiſſ.

Profecto nihil magis optẽ, q̃ ut ij quibus res meæ domeſticæ aliquo modo cognitæ ſunt, uera tantum foras proferant. Nam me neq; factorum neq; dictorum pudet, adeo ut cum illo apud Plutarchum ferre poſſim domum meam ita eſſe conſpicuam, quo cuncti ciues nedum uicini, qua ratione in ea uiuatur, perſpiciant.

Sæpiuſcule mittuntur ad nos à uicinia pueri, qui fingãt ſe intra ſepta noſtra quæſitare aliquid, alij qui utendas corbes, alij aliud mutuentur, hoc eſt, ut uideant, ut explorent, ut deferant noſtram conuerſationem. Auſcultatur quicquid loquor, quicquid hiſco domi, foris, ubiq;. Rapitur in ſuſpitionem malam, quod facio optimum. Cupiditate non mediocri du-

cuntur,

cuntur, ut reſciant, quid noctu ſomniem etiam, non ea tantum, quę interdiu actito. Dolori eſt curioſis, ꝙ ignorare coguntur, quid ad me ſcribant docti uiri, quid ego reſcribam, & inuidia miſerr. torquentur, quod mihi una contingit epiſtola, quod unus affertur liber, quod mihi hominum infimus tria uerba loquitur.

Finitima huic domus alia eſt, ad inſidias Lutheranas appoſitiſſima. Iſtius parieti poteram admota aure auſcultare omnia, quę uicinus hoſtis ſuo in cœnaculo, ſua inter ſuauia, ſuos apud confabulones crebro futit, Et poteram iſthuc facere maiore uenia, q̊d conſtet, me eſſe materiam plurimam ſuarum gerrarũ & facem ſui cachinni, adeoꝗ petulãtia ſua inſigni ſæpe me prouocaſſe in ultionem uiſus eſt, ſed facere rem inhoneſtam nunq̃ uolui, nec paſſus ſum domeſticos tale facere. Quę inſidiandi facultas ſi iſtis eſſet, raro uerbum unum domi meæ impune loquerer. Tegeret Corycæos nox, inſtigaret audacia, armaret impunitas. Tanta nimirum eſt eſuries cognoſcendarum rerum alienarum in iſtis Epiſcopis, quos rectius cum apo. Petro ἀλλοτρίο ἐπισκόπους uocites, digniſſimi ijdem qui a Cheronenſi illo de Polypragmoſyna, quæ nolint audiant, & cõtra quos μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους imperioſe ſcribat Apo. noſter.

Credo ſic habitare Chriſtianos fratres noſtros in

 medio

medio Sarracenorum. Sic opinor eueniet olim Chriſtianis, imminente Antichriſto. Is ferrum intentabit, Scio; at iſti mei utuntur alio ferri genere, illo nocentiore, & ijdem inuiti pharetram ſagittis grauidam geſtant, utpote quam inanem malint, & conſpicere ſagittas in meo corpore q̃ ſuo in loco magis eligant. Hæc ſtratagemata nunc iſtis ex Nazaræis Corycæis præclara eſſe uidentur. His inſidiandi rationib. plantabunt nouam eccleſiam, eradicabunt ueterem. Hęc illa fortia Herculeæ clauæ facta ſunt, nimirum inſidiari proximo, nocere fratri. Euangelium eſt, pedibus ſimpliciſſimorꝫ quorũcunqꝫ tẽdere retia, inijcere tragulas. Debent nũc Euangeliſtæ non arcanas literas, ſed occulta hominum ſcrutari, id quod antea ſolius DEI erat. Pietatis laudẽ mereri poteſt, qui inſidiatur & impietatem in domo iuſti quærit, id quod antea, uetãte Salomone, peccatum erat. Licet huic ſæculo, extraneis reuelare ſecretum proximi ſui, quod eidem Salomoni iniquitas erat. Olim in eccleſia pulchrum erat, ſcrutari mandata DEI exẽplo Dauidis, & prędicabatur e Hieremia, ut ſuas quiſqꝫ perſcrutaret̃ uias: At hodie pulchrius eſt, ſcrutari aliorum uitia, nõ ut corrigantur, ſed ut traducantur. Dicuntur Lamię ſiue Stryges domi carere oculis, foris habere: ſic iſti propemodum homines cæci ad ſua ſunt peccata, ad aliena cernunt acutiſſimum, quibus Lamiaca quoqꝫ

muliebritas ineſt, & eadem cruoris ſitis.

Sed tales quō laudat ſcriptura? Referunt hoc ſeniores in regijs paræmijs, καρδία ἀνόμου ἐκζήτει κάκα. Iniq̄s uocat uos ſcriptura & a lege DEI alienos, quę diligere proximum, non odiſſe iubet. Dilectionis erat proximi uitia coarguere. Odij, ac iræ inueteratæ eſt, uitia exquirere. Etenim qui aliorum exquirit uitia occulta, in hoc exquirit, ut pudefaciat proximum ſuum. Vobis affuit uoluntas, facultas uoluntatē deſtituit, quandoquidem inquiſitores uitę meę hactenus fruſtra omnia expiſcati eſtis, & iniquitatem ueſtram ſic ultus eſt dominus, ut peruerſo ſenſu ueſtro Lutheriſtæ cogeremini de me mala quæ nō exiſtunt dicere, bona quæ exiſtunt tacere. Ipſe ueſtra non ſcrutor, ſed quæ lippis tonſoribuſq; notiſſima ſunt, quæ mihi his oculis, his auribus hauſta, quæq; mihi neq; curanti neq; ſciſcitāti per occaſionem dicta ſunt, Imo quæ in hanc uſq; horam ſine conſcientia, ſine pœnitentia peccatis, de uobis ſcripſi. Quod meum factum nemo nō uidet q̄ lōge a ueſtra uerſutia diuerſum ſit.

Nō potui hactenus ullius inſtinctu adduci, ut ueſtri facinoris exemplū in uos autores principes æderem, Nempe ſcrutari nominatim in ueſtras ædes, ſcrinia, cubilia, parentes, ortus, naturas, educationes, ſtudia, caſus & conuerſationem ante ſectam. Multo minus libuit nominatim rimari ueſtra corda, cōſilia, in-

ſtituta. Potui propoſitis nomenclaturis de pleriſque ſectæ Lutheranæ concionatoribus, quæ habeo com pertiſſima ſcribere, non feci. Magna eſt ubiq; multi- tudo in ſecta flagitiorum, priuatorũ errorum, perni cioſarum opinionum, implacabilium diſſenſionum, inconſtantiæ, leuitatis, audaciæ, etiam certorũ homi- num: at ego tacui, malẽs a uobis audire de me falſa, q̃ de uobis ac ueſtratibus quæ ſunt ueriſſ. publicare.

Tempus ipſum reuelabit non occulta tantum ue- ſtra, ſed manifeſta illa atq; confeſſa, prædicata ſenib. cantata pueris, ſordere uulgo faciet, ut diſpliceat ma- lum ueſtrum, q̃d nunc in iſto ueſtro plauſu ac ſucceſ- ſu tẽporario boni ſpecie miſeris Germaniæ homini- bus cõfidenter obtruditis, ut inueniatur iniquitas ue ſtra ad odium. Tũc primum uos cõtemnent amato- res ueſtri, ut impleatur prophetia Hiere. mox ſuſci- tabũtur illi contra uos, de quibus iam ſatiatur anima ueſtra, ut impleatur prophetia Ezech. Ea enim rerũ uiciſſitudo futura eſt (poſteaq̃ diuino iudicio reuela ta fuerit ſtultitia non modo, ſed & hæreſis ueſtra) ut qui nunc uos ſuſpiciunt, deſpiciant, atq; e ſupremo culmine deturbati, pœnas detis quemadmodũ glori oſi Satrapæ accuſatores Danielis & impoſtores ſa- cerdotes Beli. Nã aderit illa dies, in qua uos ueſtraq; in lucernis ſcrutabitũ diuina ultio, ſicut Zophon. ait.

Cæterum quæ tandem cauſſa eſt, ut in ædibus ali- enis quæ

enis quæ praua gerantur tāta ſagacitate ſciſcitemini? Eloquar, qn̄ ad hęc ipſi obmuteſcitis. Sycophantica, quam pergitis gnauiter exercere, hanc rerum extraneārum φιλομάθειαν poſtulat. Sentitis infirmitatem ſectæ (neque enim turbæ uis firmitas cenſeri poteſt in cauſſa ſpiritus) Videtis ſcripturæ dilucidam exoriri ueritatem, comperitis Epicuriſmon ueſtrum rep̄hendi, nouitatem conſputari, mutabilitatem probris uexari, dolet. Quid faceretis? Obſiſtēdum eſt pijs quibuſdam Eccleſiæ conatibus. Schiſma fortiter defendendum. Armis? Nō licet Euangelij puris profeſſoribus, Vtuntur tamen, uſuri magis, Si, expugnaturi om̄ia, ſi, transformaturi orbē, ſi, ſacrę ſcripturæ pręſidijs? Eruditus lector intelliget quæ abrumpo Laconικῶς. Licebat, & decebat Thraſoniſmon, ſed ijs p̄ſidijs deſtituti eſtis. Recuperata em̄ e caſtris ueſtris ſcriptura eſt, et ea nunc uerſis uicibus ueſtra ferit capita, ueſtra fodit pectora, nō firmiſſima, non optima. Teſtimonijs Eccleſiæ magiſtrorum? Licebat, ſed illi a nobis contra uos omni pede, tota ſtant fortitudine.

Hic itaq; ſe ingeſſit Sycophātica, idonea nouo pugnandi generi. Quid enim magis Lutheranum q̄ calumniari? Quid apud multitudinē plauſibilius? Abhorret multitudo, præcipue hæc tali ore ueſtro renata, a ſynceritate Theologiæ ſanctioris, & ueſtris adulationibus credulas aures dat ſeu affigit potius, huius opta

ius optatiſſima ſequacitate freti, uela calumnię libera laxatis, ut hac demum ratione ſuccumbamus ueteris Eccleſię milites, utqȝ terga uertamus ad ſtrepitum calumniæ, quos inſtructiſſima non fugauerit acies. Hactenus ubiqȝ inquiſijſtis calumniæ materiam, egiſtis nihil. Nam ſemper inſecuta eſt, tardius quidem, ſed tamen inſecuta eſt ueritas, & conatus perniciem reo allaturos, honeſte ac probabiliter diſſoluit, euertit, retexit.

Sed non quieſcit, minus pudeſcit calumnia. Poſcit ſibi anſam ac ſedes. Proinde omnibus in irritum tentatis, reſtabat priuatarū literarum uis Triaria. Proh ſancte IESV, q̄ hæc firma iſtorum præſidia, qui initis Eccleſiæ delendæ conſilijs, in ſublimi faſtigio rerum potiuntur? Corda feneſtras non habent (quod ęgre ferebat Momus) ſed eæ familiares literæ fere ſunt. Has quum nanciſci ſe ſperent aduerſarij, nocere ſe poſſe putant. Nacti ſunt, nocent nihil, Niſi forte nocere dicas, quod hæc techna autoribus ſummam afferet ignominiam apud honeſtos uiros, & perpetua damnabit infamia.

Dolori hic cum uenia indulgere poteram, quantumlibet is ſæpe fide caret, ſed uobiſcum uiri non boni ſobrie expoſtulare malo. Dicite quid rei uobis cū priuata epiſtola? Scripto alieno? Emiſiſtis in publicum. Num iuſſu conſenſuqȝ autoris? Num utilitatis

communis gratia? Viſum uobis fuit bellum facinus, ſecreta proximi nudare. Hoccine docet Euangelion iſtud ita ueſtrum, ut CHRISTI eſſe non queat? Voluit id ſenatusconſultum ueſtræ ciuitatis, quæ alijs ius dare, exteris etiam optime conſtituta Republi. antecellere dicitur? Id ne decuit Academiam, quam laudare etiam ſolebant inimici, quam ipſi Athenas facitis, Lutetię prȩfertis? Exemplum tale imitabuntur Syneuangeli illi ueſtri? Veſtigia hæc ſequentur ciuitates uobis deditæ? Scholæ itē quotquot ſunt ueſtris muſis conditæ? Exorietur dogma, priſcis inauditum, diuinis iuxta ac humanis legibus inuiſum, mortalium omnium ſenſui aduerſum, Nempe licere furari.

Non ſumus furati. Equidem Achan & Verres hanc ueſtrā negationem accipiūt, quippe ipſi pinguiores fures. Sed perſpicite mihi naturā facinoris, conſyderate læſiōnem patientis autoris, et cedent ueſtro huic facto quæcūq; deſignauit & Achan & Verres. Pecuniam ſurripere, furtum intolerandum alijs eſt: At literas ſecretas ſurripere, nemo nō iudicabit intolerandum magis. Illud enormius, hoc nocentius furtum, ſi literæ conſpirationes contineant. Cedit huic abigeatus. Quis enim nō malit ouem q̄ arcanam epiſtolam amittere? Nec peculatu longe eſt inferior iſta ueſtra rapina. Salomoni non grandis culpa eſſe uidebatur, ſi quis furaretur. Nam furari eum, ut eſurien-

tem impleret animam. Quid uero homo ſapientiſſi-
mus diceret, noua iſta furandi arte inuenta, qua non
furantur, ut latrantem ſedēt ſtomachum, ſed ut pro-
ximum ſuum, pro quo mortuus eſt CHRISTVS, op-
probrijs opprobrantium omnium exponant?

Furamini literas alienas, ut noceatis non priuatim
modo ſed etiam publice. Quo maleficio nullum cō-
ſceleratius. Nec de hoc tamen, tantum abeſt ut ſuma
tur pœna, glorioſum etiam eſt, narratur cum alacri-
tate audiētium, leuium hominum. Olim, Plutarcho
referente, uocabantur, q̃s in furto deprehenderant,
furciferi, nimirū a furca, quod plauſtri lignum igno-
miniæ gratia geſtare eos per oppida oportebat, qua
ceu nota indicabantur, ne quis unq̃ talibus crederet.
At uos fraudulenti, iudicijs bonorum notati fures,
honorare debet Germania, prędicare furtum, dignū
myrto et laurea? Pernegatis furtū. Admodum. Nam
maleficium tale ueſtrū furto deterius eſt, igitur iſtud
appellatione furti non aſſequar. Neſcio uero qui ſe-
cus appellem factum furto quidem maius, ſed quod
ipſum deſcendat ad furti imaginem. Cicero Marco
ſuo ſcribit, Alterius incommodo ſuum augere com-
modum, magis eſſe contra naturam, q̃ ſit mors, do-
lor & cętera quæ poſſunt corpori accidere. Hanc hy
perbolam fortaſſe aſpernaremini, niſi ſcholæ ueſtræ
præſideret adamatus Cicero. Direptiones uulgares

præfert

prȩfert ille malo mortis,quid dicturus erat de pecu-
latu famæ alterius?

Commodum ſectæ ueſtræ noſtri nominis incom-
modo augere,et gloriam ex noſtra ignominia refer-
re ſtatueratis, ſed in diuerſum ceſſit. Fit enim ut nos
cõpilati apud bonos bene audiamus, uos cõpilato-
res uituperemini,ut inhoneſti, malæ fidei, nulla gra-
uitate homines. Dicemini Iudæ à furto non ſolũ,ue-
rũetiam a proditione. Audietis Achareni apud po-
ſterius ſæculum,atq; hoc nõ modo a facto Acharis,
ſed & nominis etymologia, Nemo enim funeſtius
turbauit cõfuditq; omnia. Accedit ſcripturæ in uos
ſententia apud prophetam Zacchari.& apoſt.Pau-
lum,Concupiſtis rem alienam contra legem decalo
gi,et eandem furati eſtis,abiecto metu DEI, contem-
pto pudore humano.

Sectarum patriarcha Lutherus audebat incuſare
furti principẽ Saxoniæ, propter epiſtolam typis pu
blicatam.Atqui furtum iſtud eſſe non potuit,quan-
doquidem epiſtola illa nõ uni ſolum cui ſcripta erat,
ſed aliis quoq; lecta ante fuerat quã uulgaretur,ut fe
re communis ex æquo omnibus eſſe uideretur. Præ
terea continebat, quod omnes Germaniæ principes
ſcire retulit,nẽpe ſeditionis ſtudium.Nam quale cõ-
ſilium alit hæc uere ἐυαγγελικότατον optatio: ut abſq;
miſericordia perdantur? Certe epiſtola Io. Cochlæi,

ut mihi uni ſcripta, ita uni lecta fuit, & continebat ni hil ſeditioſum, aut quod pertineret ad ullam Reipu. turbationem. Epiſtolam ille ſuam eſſe negauit, quæ tam eſt ſua q̃ eſt ipſe Lutherus. Quæ negatio impu- dentior ne ſit, an furti iniuſta accuſatio, nondum iu- dicare potui. Reo ſeruire oportuit Hieronymi ſcri- nium, quum nihil longius diſcrepet.

Vos uero epiſtolam alienam e feneſtra notæ do- mus fortuito cadentem ſuffurati eſtis, id quod perin de eſt apud omnem conſcientiam iudicem, ac ſi e do mo ipſa compilaſſetis eam. An ne furtũ manifeſtum fuerit, Si quis marſypium feneſtra proximi ex im- prouiſo lapſum, reperiat, repertũ humo tollat, ſub- latum exquirat, exquiſitum ſibi ſuiſq; ſeruet uſib. ac totum uti ſuum uſurpet? Talis quoq; non inquiet, furatus ſum, ſed reperi marſypium. Verum hoc, at reddere debuit, quod alienũ reperit. Norat domũ e qua deciderat pecunia, in hãc afferri pecuniã oportu it, ſi reptor uoluiſſet furis trifurciferi notã effugere.

Mecum non alio modo per omnia agitur. Scien- tes, prudentes ſeruarũt iſti ſibi repertam epiſtolam. Si erant boni uiri (quorum laudem ſibijpſi præ uni- uerſis ſine fronte attribuunt) a pueris repertam ſche- dam nõ accipere, non legere, minime omnium euul- gare debuerunt, ſed inſpecta ſuperſcriptione iubere potius, ut illi reſtitueretur, ad quem fuerat ſcripta.

Hoc decu-

Hoc decuit uiros non ſolum bonos uerum & Euan
gelicos,quibus cordi ſit adagium,quo dicitur, Alte-
rius literas & abacum non inſpiciendum eſſe. Deci-
dit epiſtola in ambulachrum uicini mei, quod pro-
pylæi inſtar adeo a nobis mundum ſeruant,ut rubi-
gine eó cadente offendantur, at epiſtola eo delapſa
offenſus eſt nemo. Alioqui ſi duo nucis putamina in
iſtud pauimentum incidiſſent, læſæ uiciniæ acti eſſe-
mus,& fuiſſet nobis coram iudice rubendum.

Inimici ſunt uicini. Veriſſ. hoc(tametſi horum ego
amicitiam eccleſiæ proditione non redimam.)Igitur
ne mea re fraudandus eram? Docuerunt gentes,ho-
ſti eſſe ſeruandam fidem. Quæ fides ueſtra ubi eſt? Fi
des publica ueſtro exemplo quæ erit? priuata erit in
uniuerſum nulla. Promiſi,non ſeruabo. Dixi,nega-
bo me dixiſſe, ſiquidem tales ſunt homines. Negaui,
affirmabo in poſterum. Confingam de hominibus
mihi inuiſis,quælibet, & candidum in nigra uertam.
Inueni hoc,meum eſto. Accepi,non reddam. Sed fi-
dem fallere nephas alijs, uobis euangeliſtæ phas eſt.
Epijces,id eſt bonum æquumq; etiam, non tantum
ἀκριβοδίκαιον apud uos occidit,apud uos inquam,quo-
rum nullum tam infimæ ſortis reperias,qui nō opti-
mus uideri alijs uelit & ſibi eſſe uideatur.

Moſes in Exodo præcipit, ut occurrentē bouem
inimici,aut aſinum odientis errantem ſuam reducas

domum. Qua lege ſanctiſſima uos uicini inimici, male mihi cogitantes, uigilantes in mei exitium, onerari nũc ſentitis, ſi quid ſentitis. Nam quanto magis erat domo lapſa epiſtola, domum remittenda, & inimico gratificandum hoc officio Chriſtianæ charitatis? Poterat ille prunis beneficioli huius ſuper ſe coäceruatis agnoſcere ſeſe, & uos pro ueſtro officio amore proſequi. Bos aut aſinus inimici errãs ſæpe neſcitur, quem habeat dominum. At epiſtola nomen domini ſui præ ſe ferebat, ne qua excuſationi rima pateat.

Sed excuſabitis opinor ebriam commeſſationem, in qua ſtatutũ fuit ut æderetur epiſtola, proxime domum meam reperta (adeoque pene parieti meo hærens adhuc ac domino ſuo reſtitui anhelans) furtim ablata, furtim cuſtodita. Nõ excuſat ebrietas admiſſum flagitium, maxime ebrietas Euangeliſtarum. Rabies erat potius, quam cõgeminauit potio. Niſi mentitur Plinius, uinũ naſcitur in Arcadia quod potanti rabiem importat. De illius genimine uos ſemper bibitis, ſat rabientes etiam, ſi aquam biberetis, non Lynceſtin, quæ cum ſit aqua, uini modo temulentos facere dicitur.

Fortaſſe uolupe erat, inimici uerenda uidere, tenere clandeſtina. At quid uobis foret uoluptatis, ſi quæ uos uere conſpiratis, coniuratis, decernitis in apertum proſiliant? O ſecreta ignoranda omnibus,

& ipſi

& ipſi DEO iudici, ueſtros intra parietes. Voluptas hæc magno uobis empta dedecore, nõ diu durabit, ſed eueniet uobis, q̃d quidam philoſophus in Gellianis noctibus ueriſſ. cenſuit, uidelicet uoluptatem turpitudine accerſitam, præterituram: turpitudinem uero ceu mercedem manſuram.

Ad ultimum in animo erat, ea ædítione efficere, ne quis poſthac ad me literas mitteret. Noſtis literarum uiciſſitudine delectari amicos, uel ex Hierony. ad Niciam. Qua delectatione quoq; me priuare uolebatis, ne quid mihi in hac uita iucundum amplius relinqueretur. Sed uix ullus terrebitur iſta audacia ueſtra. Mittent aliqui frequẽtius ſolito, & tanto ſcribent copioſius, quo magis ueſtra in me accreſcit tyrannis. Neq; enim hunc ignem, diuinitus accenſum reſtinxeritis. Oleum magis camino, ut dici ſolet, addetis. Non efficietis ulla arte ut rarius ad me, ſed ut melius ut fortius ſcribatur. Audacia ueſtra, improbitas ueſtra, ſcelus ueſtrum faciet, ut ſcripturi ad me ſibi certos nuncios proſpiciant, utq; ipſe inter uicinos tales cautius agam omnia. Sed o uicinos præ quorũ rapacitate nec literæ tutæ ſunt, quæ à latronibus, pyratis, ſcurris, lixis, tutæ mihi ſunt. Vos fraude mihi iniuriam feciſtis uulpes, ui facietis leones, ubi licebit. Licebit autem, ubi uolet dominus, cuius ſum, ſiue uiuo, ſiue morior.

Hactenus

Hactenus de furto. Sed turpe factũ decorare co-
nantur, hoc nunc obiter refellam. De turpitudine ſi-
bi cõſcij ſunt inhoneſti homines, ob id epiſtolam pu
blice nõ reddunt, quẽadmodum eam priuatim ade-
oque furtim acceperunt. Reddunt enim non ſolum
uiolẽtiſſ. ac probroſiſſ. ſcholijs ſuis conſpurcatam, ue
rumetiam paginis aliquot circũuolutam, plenis ſcur
rilium dicteriorum. Quo auſu fecerunt quoq; titu-
lum libello non modo mendaciſſimum, ſed a re acta
etiam alieniſſ. Neq; eñ in receſſu inuenire eſt, quod
in fronte promiſſum legi uoluerunt.

Arguit pinguiſſ. mendacium & hæc mea cõuerſa
tio, & ipſa quoq; epiſtola rapta. Priore ſcripto aper-
te agit, poſteriore obliq; idem artifex, & agit rẽ ean-
dem. Ea uero eſt aliud nihil q̃ furioſe conuitiari, de-
inde ultra omnẽ modum uituperare, poſtremo glo-
rioſiſſime mentiri, Hęc cum agunt, ſua agunt iſti pro
phetæ. Et agunt duplici de cauſſa, ſeu ut bilem ſuam
euomant, ſeu ut alios homines torqueant. Nimirum
hoc eſt malefaciendo reſpirare & maledicendo uolu
ptatem capere.

Porrò ſcriptorẽ dedecoroſæ æditiunculæ e ſtylo
ut leonem ex ungue haud difficulter cognoſco. Alit
Vuittẽberga cornupetam quẽdam, uocant Ionam,
Bionem alterum. Hunc, quando cæteris conuitian-
do præpollet, obijcit, quoties ab inimico aliquo, er-
roris ex-

roris expugnatore,ſibi ea metuit, Callet latine Bion ille,ſed ad diffamãdos homines. Habet paratos dentes,aculeos,ungues,quibus laceret,figat,fœdet proximum ſuum. A q̃ inſtituti gñe cum alij ſaniores abhorreant,ipſe ſibi in hoc excellere præclarum ducit.

Ego equidem neq; angor neq; diſcrutior, quòd Lutherus ad uigilias meas nihil reſpondet. Tu cum hoc dicis,uehementer fallere. Nam mihi nulla uoluptas eſt rixari,præſertim de confeſſa ac ſolida ueritate,cuius ego patrocinium ſuſcepi in domino. Deinde ueſanus ſim,ſi uſq; adeo deſyderem reſponſiones ueſtras,ut quæ maledictiones eſſe & blaſphemiæ ſolent. Quid enim reſpondetis aliud,multis etiam partium ueſtrarum teſtibus? Poſtremo non licebat per typographiam alijs alias reſponſiones arcere, nec ſinebat temporis anguſtia,nec fortaſſe ipſa ualetudo.

Vos autem miſere angi, quod alij in uos ſcribũt, uériſimil.eſt.Loquitur hoc tota iſta intemperies,totaq; rabies proprio quæ uos armauit Iambo. Non tacet angores atq; cruciatus ueſtros, quicquid & dicitis & facitis. Sunt uero ij tanto acerbiores, quanto præluſtrior redit e latebris priſcæ Eccleſiæ ueritas. Eſt meo quoq; cordi cruciatus aſſiduus, non ueſtræ reſponſionis gratia,ſed domus DEI, cuius me Zelus adedit. Is demum eſt luctus, qui Chriſtianos decet, pro quo mundo iſti:qui eſt ueſtra Eccleſia: blandi-

tur Terpſichore,iam olim Lutheranis initiata ſacris.

Laborat enixe homo inquietus,dū occaſione un-deuis arrepta rationem ſcite reddit, cur non reſpon-deant aduerſarijs Vitebergenſes. Eſt hæc autem il-la ratio: Aduerſarij ſunt non homines,ſed nihili ho-mines,hypocritę,ſordidæ feces,quiſquilię, nugaciſſ. nugatores, plebei & pueriles literatorculi, rudes & inſulſi trūci, theologaſtri, indigni propter inſignem malitiam,uanitatem ingeniorū et manifeſtam amen-tiam, quibus cum olitor in uia tria uerba patienter commutet,ſtultitiæ & impudentiæ mōſtra,uix men tis compotes,infantes,ſtupidi,hebetes, ſtolidi,aſini, ſtipites,per omīa inepti,fatui,uani, ſtulti, nouum in modum ridiculi,ſycophantæ,uappę,caudices, mali, indocti,audaces,nepharij, paraſiti, nebulones ſcele-ſti,ueteratores: deſino numerare conuitia, quæ tam anguſto libelli ſpacio diſerte proijcit Ionas conuicia-tor citra controuerſiam maximus. Altera rationis pars:Ipſi curāt magis neceſſaria & grauiora,q̄ ut ad-uerſarijs,non hominibus illis, reſpondere integrum ſit. Videte Germani qui cito adſici, ſero ſapere ſole-tis,quo colore utantur in cauſſa mala prophetæ ue-ſtri. Vocate hanc ad æquilibrium excuſationem. Di-ſpicite quale hoc ſit perfugiū. Quid eſt facilius q̄ An tagoniſtę dicere:Caudex es,igitur nihil reſpondebo tuis diſputationibus? Prius uidendum erat, num ſit caudex

Vocant hoc vulgo / Laudes catnere.

caudex Antagoniſta. Alioqui ſuſpicabuntur, ſi qui coram audiunt obtrectationem, te nolle, quia non poſſis, diſputare, & cauſſæ infirmiori diffidere.

Nec paulo prodiuius eſt, negocioſas occupatiões prætexere. Et quæ ſunt illa grauiora et neceſſaria magis, quibus inſiſtere uos oporteat? Vtinam illis negocijs, Eccleſię ſimul & Germaniæ pernicioſis aliquando intermiſſis, ea quæ DEI ſunt, fide quali fieri debet, curaretis. Non latent nos ueſtra negocia, nec quenq̃ noſtrum fugiunt artes quas exercetis uiri ueſtra ſententia incomparabiles. Quod ſi maxime laterent ſtudia ueſtra, abunde ipſi ſtudiorum prouentus declarare poterant, q̃ non optimum ſit, quod tam immodica cum arrogantia uos agere buccinatis. Vtinã utiliora Imperio Rom. ex intimis fontibus ſapientię ueſtræ profluant.

Illud mirari ſubit tantummodo, unde nam compertum habeas tales eſſe aduerſarios, quales tuo more pinxiſti, ſiquidem bonas horas legendis horũ ſcriptis collocare piget. Quo tu iure quæſo pronuncias de hominibus quos nõ noſti? Ais te mea nõ legiſſe, Lutherus ſcribit ſe ne uidiſſe quidem, Nec hoc fortaſſe mentimini: Qua igitur cognitione non damnare ſolum, uerumetiam ex hominum natura eijcere, et ex homine non pecus (quod te aliquanto clementior Circe fecit) ſed inſulſum trũcum, ſed ſordidam fe

cem, ſed uappam facere me audes? Tantidem tibi ui-ta moreſq; mei cogniti ſunt, neq; tamen ſceleſtũ me nebulonem, nepharium, ueteratorem &c. publicare dubitas?

Vbi lex DEI, Non accipies rumorem mendacij ſi-ue uanitatis? Vbi hæc, Non mentiemini, Non facies calumniam proximo tuo? Quando auditur Nicode mus, cuius optimam ſententiam Ioannes Euangeli-ſta non dedignatus eſt ſcribere, Num lex noſtra iu-dicat hominem, niſi prius audierit ab ipſo & cogno uerit quid faciat?

Omnes eruditi & tui uiri boni, quos tu ſane frau-dulenter, nec unq̃ in loco appellare ſoles, ſi ſunt eru-diti & boni, adhibebunt cauſſæ huic iudiciũ ſuũ atq; ſententiã ferent, nũ ſic tractari hõ ab homine debeat, uel in media Barbarie, num ſit officiũ Chriſtiani, uſ-queadeo omnis pietatis atq; uerecundiæ obliuiſci.

Non ego auderem de Lutheriſmo & huius ſectæ dogmatibus uerbum unum publicitus ſcribere, niſi mihi eſſent omnia cognitiſſ. niſiq; me aduerſarijs cõ-firmare, quæ ſcripſi, poſſe confiderẽ. Iactitant ſe nol-le reſpondere ulli noſtrum, & hoc, quod nolint, glo rioſum ſibi eſſe exiſtimant, quum interim iaculentur codicillos famoſos in capita honeſtorũ hominum, ac pro cathedris ſuis priſcæ Eccleſiæ amatores quo-tidie non dicendis cõuitijs inceſſant, & id uſq;adeo, ut niſi

ut niſi ipſi facerent, nemo crederet mortales ſic poſſe facere. Ipſe profecto non credidiſſem, humanam naturam eõ iniquitatis poſſe ferri, niſi Ionas in me nũc quinquies fuiſſet crudeliter inuectus.

Opprobrat mihi nõ ſemel gloriæ cupiditatẽ, prœterea opum ac dignitatum: atq; ijs commodis meis gloriam DEI & utilitatem proximi poſthabere me, Imo omnem religionem contemnere clamitat. Quæ incuſatio ſi in me hæret, merito condemnar, ac, quẽadmodum ſecta Lutherana de me inq; me et dicit et ſcribit, ab uniuerſitate Chriſtianorũ eſſe exiſtimer. Addo maius, ſi ita facio, ſi eſt iniquitas hæc in manibus meis, conculcet inimicus in terra uitã meam. Audeo atrocius loqui, ſi uerum eſt cuius hoſtes Lutherani me condemnant, delear de libro uiuentium & cum iuſtis non ſcribar. Iam olim diſco cuius nomini debeatur gloria, quibus contra ignominia. Nec dubito meam fidem, ſtudium atque uoluntatem apud omnem conſcientiam teſtari, q̃ cupiam & ſuſpirem omnia in omnibus ita adminiſtrari, ut hinc glorificet̃ atq; ſanctificetur nomen DEI Opt. Max.

Debebat ergo inimica ſecta, ſi uirtute ulla niteretur, probationes euidentes afferre in medium, quib. incertum certum faceret, me uidelicet gloriæ eſſe cupidum. Nam ſi is eſt gloriæ cupidus qui concionat̃, quiue ſcribit, ipſi Lutherani etiam atq; etiam gloriæ

cupidi ſint oportet. Iam excutiatur, quod ego, quod ipſi ædiderunt, & primo ſtatim intuitu liquebit, me modeſte, illos omnia ambitioſiſſ. ſcripſiſſe. Videor ego mihi, multo plura neſcire q̃ ſcire, et uix poſſe unquã aſſequi, cur doctus eſſe iudicer. Quales ſibi contra uideantur Lutherani proceres, quę ſit illorum arrogantia, quæ ſuperbia, iam diu totus orbis perſpectiſſimum habet.

Quid illi obſecro neſcire ſe putant? Quibus ſe nõ præferunt? Quos præ ſe non contemnunt? Vbi frequentius auditur iactantia? Vbi gloriationes copioſiores? Quæ omnia profecto inani gloriæ ſeruiunt, cuius ipſi cupidinem mihi tribuunt. An non hoc omnibus uitium eſt Lutheriſmi propugnatoribus, quod ſunt inobedientes, contẽtioſi, nouatores, pertinaces. Eſt hoc quidem adeo certum, ut muti de eo propemodum loquantur, & tam conſpicuum, ut fere cæci uideant. At huiuſmodi qui ſunt, utrum pr ę ſe ferunt animum Chriſtianæ modeſtiæ, an gloriæ populari deditum?

Quid ſibi uult aliud, tota Lutherana fabula, niſi gloriam? Quid tot & tam uarijs modis ibi quęritur, niſi gloria? Quemadmodum em̃ Babylon propter affectationem nominis exædificari cœpit, ita ex ambitione omnes oriuntur hæreſes, quarum hæc uox eſt: Faciamus nobis nomen. Pręterea quid reſipiſcen

tiam ab

tiam ab errore,& Orthodoxiæ confeſſionem remo ratur,niſi gloria? Nam multi redirent ad ſanam mentem,ſi uellent diſpendiũ gloriæ facere,& ſubire ignominiæ periculum. Etenim ut hæreticos parit gloria, ita eoſdem reddit obſtinatos.

Equidem hãc ego gloriam cum illis communem habere potui,ſi libuiſſet eſſe,quod ipſi nũc ſunt. Potui aſcẽdere in cacuminis Lutherani partẽ aliquam, & glorioſus ipſe quoq; e ſublimi deſpicere cæteros homines,inuidere bonorum uoluptatibus, impedire pias operas,& iam gloriarũ honorumq; ad ſummum ſatur alijs,qui pro ſua uirili ſtuderent Rempublicam iuuare,obijcere gloriæ cupidinem, quemadmodum iſti nunc faciunt, ſi maluiſſem conſcientiam meam uulnerare & fratribus meis exitij eſſe author. Nunc autem Catholico mihi,CHRISTO gratia,decedit gloria mundi huius & plauſus & acclamationes & præconia, & amores & laudes uulgi,precium nimirum ſectæ. Neq; tamen non ſunt, qui immerito non ultimum honorem habeant, quorum fortaſſis uni placuiſſe præſtat, quàm trecentis ſectarijs. Non ſequor titulos,ſed tituli me ſequuntur,et illi aliquando ampliores q̃ par erat meo modulo.

Quibus uero indicijs colligunt,me dignitates uenari,opes ſectari,uẽtri indulgere,eſſe paraſitum etc.? An quia Lutheranus eſſe deſij? Igitur qui Lutherani non

non ſunt, eiuſmodi faciunt. Qui ſunt Lutherani, ab
ijs rebus puriputi uolant? Certe quando adhuc pars
eram, nemo uel ſuſpicabatur me auarũ eſſe, Imò omñi
um teſtimonio prædicabar hoſtis auaritiæ. Nunc ue
ro partis exors, qui fit, ut traducar probroſis nomi-
nibus, ſi non odio reſipiſcentiæ? Precor Opt. Max.
CHRISTVM, ut accuſatores mei auariores non ſint,
atq; ego. Res manifeſtiſſ. eſt, ut pluribus haudquaq̃
opus ſit. De dignitatibus & præbendis (loquor ali-
orum more) ſatis mirari nequeo, quid ſibi uelint iſti
uitiligatores. Quis unquam audiuit Vuiceliũ aucu-
pari præbendas? Diſplicuit mihi iſta præbendarum
uenatio olim etiam, quando illorum mererem ſtipẽ-
dia, homini uidelicet, cui ſine labore, de labore alie-
no uiuere, nunq̃ uiſum eſt honeſtos decere uiros.
Non ierim inficias, poſſe mihi nunc bonas felicitates
contingere, ſi cupiam, aut etiam ſi poſtulem, ſed prę-
ſentibus contentus eſſe didici, & onerare conſcienti-
am, magnum malum exiſtimo.

Vobis Lutherana capita nemo exprobrat præ-
bendas. Et has tamen, ut multum, cupitis, has capta-
tis, & funditis ſæpe ſupplicationes impudenter adu-
latrices ad deos, ut has ceu auctaria ueſtris opulen-
tiſſ. cẽſibus propitij adijciant. Impetratis. Sunt enim
uobis benigni dij, poſſidetis, fruimini. Si non exiſte-
rent papiſticæ præbendæ, algerent ex ueſtratibus &
eſurirent

eſurirent multi. Nec haberent quidam nobiles, unde ſuum ſuſtineant ſumptum et feroces illos ſpũs alant, niſi eſſent præpoſituræ, abbatiæ & id genus odioſa uocabula, res charæ. Diſſimulantur eleemoſynæ ta=les, inditur rei aliud nomen, ut eſt penes uos quidli=bet definiendi poteſtas, & interim mendici mendicis præbendarum alijs pungitis hulcera.

Mirum in modum acerba animi ueſtri ægritudo eſt, quod a uobis retecta, reiecta, protrita Beneficia ſacerdotum, ut uocant, habere alij debent, uos non item. Illis fortunis ſi utantur alij, impietas eſt, At ſi eę ueſtræ cupiditati contingant, nihil hic niſi pijſſ. Atq; ita nomine Euangeliſtę, re uero papiſtæ libẽter eſtis, Nã, ut ille inquit, oportet habere. Sed illi, dices, opi=mo cenſu abuſi ſunt turpiter, nos ſecus. Equidẽ mi=hi nondum conſtat, utrum illi, an uero uos turpius de ſudore alieno uiuatis. De illis nota omnia ſunt, et tamen extiterunt non pauci, quos ſuo cenſu abuſos eſſe, nemo bonorum dixerit: Vos affluẽte Mammo na & congeſtis undiq; ſaccis ad euerſionem rectio=ris doctrinę, adq; nouę iſtius ueſtræ firmandã arcem expugnabilem confidẽter utimini. Hoc ne abuti eſt?

Ventris negocium me qui curare quiq; traducit conſectari τὰ ἰδιωτικά, & ſic amplecti rem, ut huius cau ſa homo peſſimus gloriæ DEI obſiſtam & charitatẽ extinguam proximi, eum aut pietate omni aut com=

muni ſenſu carere neceſſe eſt. Sed profert nunc hæc ætas homines, aduerſus quorum iniquiſſ. iudicia fruſtra tueare innocentiam, q̃tumuis conſpicuam, quib. inquam, ſi ſuo corripiantur morbo, uel ipſi Fabritij & Catones omnes eſſe non poſſint, id quod magna cum laude fuerunt, ſed hoc eos eſſe oporteat, quod tales homines pro ſuo affectu uolunt. Magnopere adnituntur Lutherani, nõ omnes, ſed pauci quidam nomini meo peculiariter infenſi, Coryphæi in ſuo regno, ut perſuadeant etiam repugnãtibus tam impudens mendacium. Nam quod obijciant aliud, non inueniunt miſerandi, & hoc ipſum tamen quod inuidioſe finxerũt, falſo obijciunt. Quo niſu, tot nunc libellis ſuis ſibi lucrifecerunt appellationem uaniſſimorum hominum.

Adparet opinor, egone, an ipſi uentri ſeruiant, q̊rum uidelicet pluſculis in ſolo, ut ait Satyricus, uiuendi cauſſa palato eſt, quod ſcomma ille a Socrate accepit, Nam is ſolebat dicere, multos uiuere ut edant, ſe uero edere ut uiuat. Extãt ſigna minime fallẽtia, quibus conuincantur. Fatentur de ueritate obeſi uẽtres, rubentes ac tumentes bucculæ, nitor cuticulæ, & tota iſta muliebritas, tota mollicies: ſola lingua negat. Præterea non obſcure admodum indicant DEI uentris negocium murmura illorum & quærelæ, quæ ſemper in concionibus ſuis exaudiuntur. Quotidie

culpatur

culpatur liberalitas & profuſio Ciuium priſtina in Monachos, in Altaria, in Imagines: & iuxta exprobratur eorundem tenacitas erga Lutheranos. Quo peculiari mendicandi genere quicquid uolunt fere extorquẽt, uiolẽti nimirũ mẽdici, ne dicã exactores.

Coguntur ciuitates dare ſuis concionatoribus, q̃tum illi cõcupiſcunt. Id quod ſi recuſent, uerbo DEI, ſi dijs placet, ita fulminãt, & minis euangelicis ita terrent, ut exactores quoslibet clementiores eſſe pręhis deieres. Priſtinam profuſionem non eo carpunt, ut contrahatur, ſed ut in ſeſe illa redundet, quemadmodũ antea in monachos & ſacerdotes. Hinc eſt quòd ita deſyderant canonicatus, quod ita diripiunt alienos theſauros, quod ita raptãt monaſteria, quod ita eſuriunt horum latifundia, ꝙ ita ſitiunt horũ lacus, ꝙ ita auent horum hortos, ſyluas, uillas, prædia &c. necꝙ tñ auari ſunt. In alios uero toti incandeſcunt, q̃ties inuidentia ſua ſtimulantur, Alij ſunt auari, om̃ia habentes, uentri ſeruiẽtes, Epicuri, In alios acuuntur conciones, In alios contorquetur Bibliorum tranſlatio: Vſque adeo non poſſunt illi homines ſuam ſuis in oculis uidere trabem & hanc indolatam.

Nec diſſimulat forũ, egregie uẽtricolas eſſe euangeliſtas. Nihil enim ibi tam magno uenditur, quod Apoſtoli illi non abliguriant. Non quæritur, quanti ueneant lautiſſima quæꝗ, ſed an ueneant, atꝗ hoc

 non ſine

non ſine indignatione ditiorum.

De mūdi ſeruitute clamat ueſtitus luxurioſus, cui abundantię ſi quid addetur, nō apoſtolos, ſed Troiūgenas Centuriones procedente tempore habebimus, & ex Apoſtoliſſis neſcio quæ agalmata. Hęc et huiuſmodi omnium oculis patent, & nihilo minus paucis contenti, de nullo ſoliciti, egeni, frugales, alieni à dījs Ventre & Mammona uideri uolunt.

Pulchrum ſane, quibus trecēti amplius aurei obueniunt, quibus tot dona, tot adminicula, tot immunitates adduntur, illi mihi nunc obījciunt hoc qualecumq; ſalarium, quod neq; precibus extorſi, neque blandicījs emerui, neq; improbitate mendicaui, ſed ultro oblatum eſt ab Heroë inimicis etiam laudato. Obījciunt mihi pecunię ſtudium homines pecunioſi, homines qui fragmēta argenti reponunt, qui coāceruant Cyathos argenteos, quorū mulieres et iſtud gynæcion apoſtolicum torques argenteos, & anulos aureos & monilia gemmea, et phrygianas holoſericaſq; ueſtes geſtat: Et mihi obījciunt, qui uſqueadeo non nummos contemplor in arca, ut mihi omīno iam celebre illud Petri uerbum ad claudum competat. Ære paruo (ſi ad pontificalia euangeliſtarum conferatur, mihi tamen uidetur eſſe non paruum) uictito, & illud, unde uictito, magna ex parte cōmune mecum egeni habent: CHRISTO laus: ut de hac

uoratrice

uoratrice ciuitate nihil memorem. Nec mihi animus eſt, diteſcere. Quin abhorreo etiã a poſſeſſione opũ, & quærere pecunias huic pectori diſplicet, Quas diſpergere q̃ colligere, non ſolum præclarius duxi, uerumetiam ſemper malui, & hac hora neq; ſentio neque afficior aliter, quantumlibet amicis diſſuadentibus. Nam illi imprudentem me dicunt, quando ad rem minus ſum auidus. Quod adeſt ſobrie ac frugaliter utenti, boni conſulo, Et de uictu ueſtituq; moderato, quæ eſt Chriſtiana ſufficientia, quotidie ago gratias cœleſti patri, Et uideor mihi ſæpe Cræſus aliquis, quum ſuppetit neceſſitati meæ, in quantum ſitis atq; fames & frigora poſcunt.

Illud oppido q̃ iniurioſum, ꝙ me paraſitum καὶ ἄλφιτα rogitare criminantur. Sic gaudent exquiſitis criminationibus innocuos inſectari. Teſtabuntur pręter amicos, omnes noti mei, nihil alienius eſſe a meis moribus q̃ paroſitico quæſtu rem parare, Nec aliud minus cõgruere ingenio meo, q̃ adſentari omnia, ultro adridere cuiuis. Deierare poſſim, me mihi nullius uitij minus eſſe cõſcium, atq; aſſentationis. Et ob eam cauſſam rarius menſą aliena accipior, imo fere nunq̃, nec idoneus habeor, qui inuiter ad ulla colloquia ciuium, quiq; roger primorũ intereſſe gaudijs, quãdo uidelicet illis genio ſuo indulgere certum eſt. Auſteritas in paraſitum nõ cadit, præſertim alijs ex

 hilaratis.

hilaratis. At ego multis Cato quidam ſum, & corru gata frõte melancholicus, ad Threnodiam q̃ ad Muſicam aptior.

Viderint autẽ Criminatores, ne ipſi paraſiti meri- to ſuo appellentur. Certe multum affinitatis habent cum illo Terentiano, Et is queſtus nunc in nouo po pulo eſt longe uberrimus. Et ſunt, qui nihil pulchri- us exiſtiment, q̃ aliena uiuere quadra, & tales nimirũ ad ſplendida diuitum conuiuia oblectationis gratia frequentius uocantur. Tales commeſſatores et Lur- cones quid uetet paraſitos dicere?

Noui, qui Gnatonicen adeo exerceãt, ut ipſo Po- lycrate feliciores ſibi eſſe uideantur, dum uelut porci Anthonij epulatum obambulant, & alieno cibo ſa- ginantur, neq; minus tamen ſancti Euãgeliſtæ ſunt. Non dicã paraſitos eos, qui ſe ultro inſinuant in ami citias Satraparum, & ut diuitum fauores emereant, faciunt omnia?

Ego plane κατοικίδιος fumoſo de lardo eſitans, pro brum fero, illi alienum cibum opipare gurgitantes, laudem merentur: hæc illa eſt tenebrarum poteſtas. Mundus quod ſuum eſt diligit.

Sed quid mihi toties famem, cuius gratia debeam ad Eccleſiam rediſſe, opprobrat Sycophanta? O in- uidiam plus q̃ Cainicam. Dolent me iſti uiuere: igi- tur inuident q; edo. Non debeo aura frui, ideo nec

pane.

pane. Contuli me ad ſeruitium Eccleſiæ publicum, non ſine uocatione. Hanc ſi opus fuerit, bonis uiris probabo. Tale uero quia feci, patior calumniam.

Sed dolum malũ cur non retego? Hoſtes DEI Lutherani adeo oderunt ueterem Eccleſiam, ut quotq̊t ad hanc e Secta ſeſe recipiant, opprobrijs amariſſ. inſectari decreuerint, ut ea improbitate coherceãt multitudinem. Me certe non ita perſequerentur, niſi implacabili odio odiſſent Eccleſiam, ob quam ego male audio inter hęreticos. Norunt uitioſum eſſe etiam apud gentes, ſi quis lucri cauſa male faciat, Quare ſtatuerunt illo nos infamare nomine, ſiquidem malefactũ ipſis eſt, ſi quis ex ſchiſmatico fiat Eccleſiaſticus. Quanta calliditas ueteris anguis.

Iuxta eãdem artem, ſi libeat malos imitari, poſſim ego quoq; diſputare: Qui ab eccleſia ad ſectam deficiunt, faciunt iſtud propter famem, nõ facturi, ſi ſuppeteret uictus. Et probabilius hoc foret, quandoquidem in ſecta uberior annona eſt, Etenim qui hic uix quadraginta aureos in annum acceperat, is apud Lutheriſtas centum dari audiens, repente deſerta Eccleſia ad ſectam transfugit. Quid illum transfugam in in ſectam traxit? Quid, niſi amor habendi? Leguntur quidam hæretici ſuis presbyteris indulſiſſe facultatem congerendi diuitias, quo nimirum fauerent magis recepto dogmati & diutius durarent. Nihil diſſimile

mile agunt nunc iſti noſtri, ſparſuri in plebem num⸗
mos argenteos,ut reliquam illectarent, ſi deſydera⸗
tas haberent gazas. Sed illud quod habent, prodigi
oſe diſperit,quamuis diligenter corradant omnia ſu
per faciē terræ, & præterea in cor terræ fodiant ad⸗
hibitis ariolis,ſi forte queant Antichriſtum anteuer⸗
tere. Exemplorum copia ubiq; ingens eſt.

Multos noui, qui quum fuerint ſordidi opifices,
urgente fame concionatores mox facti ſunt, & tales
ſunt ſine crimine,quia Lutheranæ partis. Ego certe
ſi amauiſſem opes,a uobis Germaniæ parum germa
ni Apoſtoli non diſceſſiſſem. Poteram eñ apud uos
multū habere,ueſtro q̃ppe ſpiritu indutus,& Euan⸗
gelij quæſtu parta pecunia uel cenſus condere, ſicut
aliqui Euangeliſtæ faciunt,uel magnificas domus,ui
neas & hortos emere,ſicut multi euangeliſtæ faciūt,
quorum nonnulli ante ſuum Euangelion omnibus
Codris et Iris pauperiores,om̃ibus Vatinijs & Me⸗
uijs deſpectiores quum fuerint, nunc ita res ſuas ad⸗
miniſtrant, ut ipſis deſit nihil uel pecuniæ uel glorię.
Sed quemadmodum in ſecta diteſcere nolui, ita nec
in Eccleſia, ne quo modo fiat, ut cum alijs prædica⸗
rim ipſe reprobus efficiar.

Porro ſi calumniam aliqua honeſtatis ſpecie com
mendatam uolebatis, primum attinuit euincere, me
nihil ſenſiſſe de eccleſia,uſq; dum huc ueniſſem. Hoc
ſi obtinere

ſi obtinere poteritis,non pellam probrum. Digniſſ. enim eo ſim,ſi antea Lutheranus, id eſt perſequutor Eccleſiæ, tum primum contra Lutheri ſectam ſentiꝛ re cœpi,ubi res contigit. Ad quem modum multi le uiſſ.uiri ad uos deſciuerunt, nempe ad odorem boꝛ næ fortunæ, quum illi nudiuſtertius infeſtiſſ. uobis fuerint. At ego toto ante biennio uobis ualedixerã, & operam Eccleſię catholicæ impenderam,cuius rei fidiſſimi teſtes libelli ſunt, ante nimirum mihi ſcripti, ꝙ huc commigrarem. Quando uero expectaui uoꝛ cantem dñm Meſſis, euenit ipſo uolente, ut hoc puꝛ blicum munus ſuſciperem,urgente cõſcientia. Nam ſeruire Eccleſiæ debeo,quocunqꝫ tempore: maxime uero tempeſtate hac grauiſſima: & quacunqꝫ fortuꝛ na. Debeo officium proximo meo,ſiue abundẽ,ſiue penuriam patiar. Tum egui aliorum,quis neſcit? At alŋ mei quoqꝫ eguerunt. Si ego ſpiritualia alŋs comꝛ munico,magnum ne eſt,quod carnalia unius homiꝛ nis meto, citra grauamen aliorũ, qui meo dono fruꝛ untur? Et ne illius quidem carnalia accepturus ſim, ſi meis poſſem ſtipendŋs militare, adeo libenter graꝛ tuitum efficerem Euangelium CHRISTI.

An non dignus ſum mercede,ſiue, ut Matth. ait, cibo meo,operarius in Euangelio DEI? An non haꝛ beo poteſtatem accipiendi ad neceſſitatem,ſicut uos accipitis ad luxuriem? Quod ſi ego propter farinas

Euangelium adnuncio: quod confirmare nulli poteritis: quam ob rem obſecro uos concionamini? Nihil hic reſpondebitis, q̊d refutare non facilime queam, quando conſtat, omnem fere culpam, quam in alios conferre ſoletis, in ueſtras ceruices recidere. Palam eſt, uos ea quærere, quæ ſectæ & domus ueſtræ ſunt. Palam eſt, eccleſiaſtas ueſtros inexplebiles eſſe, ſemper in ſuggeſtis de uictu conqueri, uictum rogare, poſcere, exigere, pro uictu cōtendere, ob uictum communiones grauare. Palam eſt, uos de craſtino q̃ ſolicitiſſ. eſſe, capaces, ſi quid datur, tenaces ſi quid dari debet, theſaurizare, timere futurã inopiam, & hac de cauſſa deniq; publice adulari principibus uiris, & priuatim aſſentari diuitibus, cuiuſmodi multa docet fames, non huius ueſtri temporis, ſed ſequẽtis, quod forſan auguramini.

Hæc & id genus alia quæſo nihil ad farinas? Hæc ipſe quando facio? Certe alius nõ forem, q̃ qui ſum, nec ſcriberem aliud, q̃ quod ſcribo, etiam ſi huc ueniſſem nunq̃. Neq; enim (teſtis eſt DEVS & conſcientia mea) ad hominum ullorum uel preces uel minas calamum muto. Nec corruptionis ſuſpicio ulla eſſe poteſt, quoniamquidem hactenus nihil munerum à quoquã accepi, Et mihi ita eſt conſtitutus animus ut corrumpi muneribus, ſi quæ poſthac mittantur, minus poſſim q̃ plagis uinci, Certum eſt mori potius q̃

CHRISTVM.

CHRISTVM & Eccleſiã prodere, ſiue addas ſiue adi-mas. Vos ſi poteſtis de me iudicatote iniqus, ut eſtis iudices iniquiſſ. Nam mihi in poſterũ nihil moleſtũ eſt, quicquid affectib. arbitris inimici iudicaueritis.

Sed cœptum proſequar. Declarat farinę ſtudium ueſtra crapulatio, cui uidelicet ſeruiunt iſtæ querelæ cathedrales, & rogationes et extorſiones. Veſtrę cœnæ Apoſtoli, ſi quando ardiuſculæ & ſine transmarinis cõdimentis ſinecp uino ſunt (eiuſmodi enim opinor noua eſſe ieiunia in nouo Chriſtianiſmo) ſi tñ unq̃ tales ſunt, longo interuallo præcellunt meas ſacerdotales. Et Melitæi ueſtri non commutarint ſuas micas ac bolos, male unctis paruulorum meorũ offulis. Sępenumero titillatis Adamum meum et prouocatis ad deſyderium adcp æmulationem exempli ueſtri, adeo eſt deorum, ut dici ſolet, uita, quam uiuitis, & cuius munimen concio ueſtra eſt. Nec tamẽ id uobis putatis uitio uerti poſſe, ſed ſuffarcinati argento, & Perſico apparatu ſaginati, CHRISTVM pauperem ac ieiunantem ſequi, & alijs paupertatem exprobrare ſtatuiſtis.

Me certe nõ pudet paupertatis, utpote quæ profeſſioni Chriſtianæ congruit, & ſapientiam præ opulentia ſortitur. Conuicium Iſcariotis alibi purgaui. Graues uiros huiuſmodi uanitas minime decet, quã illi nunc toties tanta intẽperantia repetunt. Fortaſſis

experientur Germani,in quorum nimiũ bibulas au-
res ueſtra uomitis,ego ne, an uos triginta argenteos
illos uenemini.Idoneus uobis ſum.ſ.cui perpetuo il-
ludatis.Patiar & hanc contumeliam, quando ita uo
luntas DEI eſt.

Profecto ſi minus oſtenderent cæteræ de perfido
Iuda ſcripturæ,nemini obſcurum eſſe queat ex cente
ſimo octauo Pſal.qui nam Iſcariotę ſint. Notat illos
ſine diſſimulatiõe propheta, quũ ſuo penicillo Pro-
ditorem illum expingit. Nec perinde aliud quadrat
in Lutheranos,quorum ingenium uitaque ad Iudæ
imaginem accedit. Sed quemadmodum de Iuda ſcri
pturæ ante non intelligebantur,quam ueniſſet hora
reuelationis ipſius: ita noſtri,in q̃s anima Iudæ pro-
rupto corpore euulſa immigrauit, tum primum no-
ti orbi erunt, recepta mercede iniquitatis, qñ perfe-
cerint,quod faciunt. Interea Iudas agebat apoſtolũ,
qua exiſtimatione illi quoq; noſtri nunc, cæcato ni-
mirum orbe,ſuauiſſime fruuntur.Inſpiciatur Pſalm.
Nam ut os impij atq; doloſi Iudæ ſuper unctum do
mini apertũ fuit, ſic in me(ut de tot alijs ſileam) ape-
ritur os ſectæ huius.An non loquũtur de me lingua
mendacij & uerbis odij circundant me, & pugnant
contra me gratis,ſicut ſcriptum eſt de Iuda? An non
pro dilectione mea exoſum me habent et pro bonis
mala contra me ponunt, ſicut ſcriptum eſt de Iuda?

An non

An non perſequuntur me egenum & pauperem, atq; adeo captant in me, ut compunctum corde interficiant, ſicut ſcriptum eſt de Iuda? An non diligũt maledictionem, malentes maledicere hominibus, & maledici a DEO, q̃ benedicere & benedici, ſicut ſcriptum eſt de Iuda? Nonne loquuntur malũ ſuper animam meam, quotidie confingentes & diffamantes? Nonne factus ſum eis opprobrium, contra quem uidentes mouent capita ſua? Nolim iam cætera perſequi, Nam hic nihil coactum. Ipſa facta ſuos Iſcariotaſtros e uerbis propheticis ſine difficultate indicant atq; proditores produnt.

Pari uerecundia ſcribit author dedecoroſi libelli, Io. Cochlæum & me agitare inter nos conſilia, ſentiens nos in occulto colludere. CHRISTVS cordium cognitor teſtis eſt, me cum nullo homine neq; per literas neq; per ſermonem quicq̃ clãdeſtinum aut aliquo dolo agere. Hic nulla eſt uerſutia. Animus uero mihi eſt ut libertatis, ita lucis amator. Negocium Eccleſiæ, in quo uerſor, non indiget clandeſtinis conſilijs, & omnes prorſus reſpuit inſidias. Cor meũ aperire nemini poſſum, at chartophylacium poſſum, e quo depromere literas quum meas tum aliorum & legere priuata omnia cuiuis liceat.

Nec præ ſe fert Cochlæi a Lutheranis perfide uulgata epiſtola, quod iſte calumniatur. Quid enim illa

niſi familiaria continet, qualia amicus amico pro ra-
tione temporis ſolet ſcribere? Sed ex ſuis ingenijs ali
os libenter iudicant Lutherani.

Vide uero, quicunq; hæc legis, q̃ uolupe ſit aduer
ſarijs meis cretizin. Librum ſuum contra Eccleſiam
adeo mendacijs farſerat pius Ionas, ut non potuerit
capere uniuerſa quæ ſupererant quantumuis ſinuo-
ſus liber. Quare nũc unum ex reliquis grande pro-
fert, & uſqueadeo illuſtre ut totum efferre pudeat,
uidelicet de p. meo. Non ſat habet meam conſpur-
caſſe bonam famam, niſi et meorum detraheret opi-
nioni. Amens es Iona, ſi iſtis diffamationibus doctri
nam meam reſtingui putes. Nam nemo eſt tam ſtu-
pidus, qui hanc technam nõ deprehendat. P. meum
iuuit alea iuuenem, & is ſolitus fuit cum æqualib. ta-
los in pyrgum mittere. Tale calumniator ita defert,
quaſi alea ceu quæſtuoſo artificio panem quæſierit.
Qua malignitate cupit uirum laudata grauitate & ci
uilis iuſtitiæ tenacem, ad hæc ciuitatulæ ſuæ præſidi-
um nõ minimum, infinito mei odio dehoneſtare, ut
ignoti Pollionem quendam aut Nomentanum ne-
potem hunc potius q̃ conſulem fuiſſe ſuſpicentur.

Porrò ſi luſores reprehendendi ſunt, ut fateor ma
xime, nemo magis reprehendi debet, atq; uos euan
geliſtæ, quibus ſine alea non eſt gaudium, quibus in-
quam, ſimul atq; menſa ſublata eſt, ad caſum tabulę,
ad char

ad chartas minime ſteriles,propendet animus. Inſu-
per conſentitis aleatoribus,& a peccato factum aſſe-
ritis. Teſtis Ionas,qui in Beltziana inquiſitione con-
tra me defendere non dubitauit, quòd liceat euange
liſtis aleam ludere,& probauit iſtam doctrinam pijs
conſcientijs cõſolatoriam exemplo Leonardi Keſer
martyris, quia is dum uixit luſit. Sed ſi ita commo-
det cauſſæ publicæ,poſſim ego p. Lutheri tui homi
cidam dicere,Poſſim tibi Iona degulatum patrimo-
nium obijcere &c. ſed nolim imitari tuam in diffa-
mando inhoneſtiſſ. conſuetudinem. Inſtitutum me-
um eſt,pro ueritate catholica diſputare, non proxi-
mos meos conſputare.

Cæterũ illud pro delectamẽto ſuo habet, hoſtes,
ſuos papiſtas mihi quoq; eſſe iniquos.Iò Bacche.Ta
le ſæpe,ut omĩa,repetit, exiſtimans ſeſe afflictionem
addere exilio meo,quum mirum in módum,ut alibi
deſipiat.Papiſtas ego ueſtros neſcio,Catholici,id eſt
ij quibus cordi eſt ſana doctrina & priſcæ Eccleſiæ
ſanctimonia,me certe odiſſe non poſſunt, quando-
quidem dicuntur auide ac ſpe nonnulla diſcendi le-
gere uigilias meas,quãtumlibet aſpernandas. Et ho-
rum magna pars agit mihi gratias (quas ego CHRI-
STO authori refero)ꝙ ipſis inter iſtos uariarum opi
nionum anfractus ſolidam ueritatem mea qualicun-
que opera audire contingit. Quod ſi alij fortaſſe in-
auſpi-

auſpicatiores exiſtunt, quorum palato non facio ſa-tis, præceptori CHRISTO committo præſtandum. Quibus antiquiſſ. Orthodoxorum literę diſplicent, illis ego placere non cupio. Sed & tales non ſolum, uerumetiam ſaniores Catholici uobis iniquiſſ. ſunt, necꝫ propterea tamen uidemini uobis errare. Nec eſt inter omnes homo, quocunqꝫ modo eccleſiaſti-cus, qui ueſtra probet.

Verum illorum ſententiam ut non ignoratis, ita non magni æſtimatis. At quid dabitis ĳs, qui quum ſint Lutherani; de placitis tamen ueſtris & de cõuer-ſatione ueſtra nihilo melius prędicant. Sim uaniſſ. ni ſi talium magna eſt ubiqꝫ multitudo. Omnes ueſtra de turba uos tacite atqꝫ reuerẽtèr quidem audiunt, ſed non omnes ſibi penitus perſuaſerunt, ueſtra pla-cita CHRISTI eſſe Euangelion. Atqꝫ ad eam dubita tionem adducit illos, dogmatum anniuerſaria uarie-tas, & uita ueſtra carnaliſſ. Vides calumniator me quoqꝫ mihi poſſe plaudere, tuo exẽplo, ſi liberet de-lyrare, tuo exemplo.

Poſtremo de uentis Lutheranis non potui facere quin duo triaue uerba apponerẽ. Equidẽ ad amuſ-ſim congruit, ſi confiteare uentos Lutheranos eſſe, quos nimirum Lutherani paſcitis, et quibus egregie inflamini. Certe habetis undiquaqꝫ plurimum affini tatis cum uentis, quibus ut nihil eſt leuius inconſtan

tiuſqꝫ, ita

tiuſq́;,ita nihil turbulẽtius. Liquet uero nemini non, quantum uos a leuitate, ab inconſtantia, a turbulentia abſitis. Verum ſi uẽti Lutherani ſunt, periculum eſt, ne imbres Cæſariani fiant.

Sed eſt agendum mitius, Fauet uobis indubie à Iunone exoratus Æolus, ſed fruſtra ille uim incutit. Nam Ilione pereũte neceſſe priſcam excitari Romã, nõ ſolum Iunone ueſtra, ſed inuito etiam inferorum rege Plutone. Inuidioſus Æneas per tot diſcrimina rerũ ſeruabitur. Nulla potẽtia excindet inuictum uirum. Ruant uẽti Lutherani, perflent turbine terras, quod faciunt, Incumbant mari Eurus Nothusq́; ueſter, uoluant uaſtos ad littora fluctus, non impedietur conſilium DEI. Non mergetur adeo noſtra quãuis quaſſa nauis, in qua filius DEI ſedet. Audient uero aliquando Lutherani uenti, non à Neptuno, ſed ab ipſo CHRISTO:

Tanta ne uos generis tenuit fiducia ueſtri?
Iam coelum terramq́; meo ſine numine uenti
Miſcere, & tantas audetis tollere moles.
Quos ego. Sed motos pſtat cõponere fluctus.
Poſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis.
Maturate fugam.

Qꝫ de uentis ueſtris non eo dixerim, ut adſtruam de ueris uentis fictionem ueſtram, & illorum in me uiolentiam incuſem, ſed quia ſic libuit occaſione cõmo-

da ueſtras aures uellicare. Non me uenti ulli lęſerũt, ſed lædere conatur ueſtra audacia, ſi ullo modo queat. Quo compellunt uos uentoſa dogmata, e uentoſis atq; etiam uentrioſis ſpiritibus ſua uidelicet origine pullulantia.

Nec plenæ rimarum meæ feneſtræ ſunt, ſed uos pleni eſtis fictione, fraude & iniquitate, idq; adeo ut ubertim exundetis, non tantum hac atq; illac perfluatis. Quid enim non fingitis, quoties aliquid in aduerſarios molimini, poſteaq̃ ora ueſtra ueritas deſeruit? Fraus uero an non eſt: ut iam de alijs ſileam: iſta alienæ epiſtolæ publicatio, ignorante non ſolum eo qui ſcripſit, uerumetiam nolente? Deniq; an non eſt iniquitas, et eadem ſumma, quicquid per omnia mecum agitis? Quando ulla uel ſpecie æquitatis eſtis erga me uſi? Debuit a uobis impetrare mea innocẽtia, & exculpere tanta obteſtatio, & obtinere ciuilitas, ut ęquiſſimi erga me et tales ſitis, quales erga uos alij ſunt: At hac pręmẽte neceſſitate, illud dũtaxat optarim infelix, ut iuſti erga me ſitis, & quidem iuſtitia ſiue rigore magis Manliano, ſi libet. Attamen ſi iniquitas ſola eſt, cuius habere laudẽ ambitis, agite, meditamini iniquitatem in cubili ueſtro, prodeat hæc quaſi ex adipe a uobis, ſeminate hanc, ut metatis huius fructum, in ueſtros olim uertices deſcenſurum, flante nimirum DEO & ſpiritu iræ eius.

Sane

Sane q̃d cõſuluit mihi doctor ille, nulli opinor homini ſapienti improbabiẽ, maxime in his diſſenſionũ undis. Nulla profecto parte publicę honeſtati p̄iudicauit, Nec uti facerem inſtigauit, quod aduerſarij uirulentiſſimi me feciſſe impudentiſſime uociferantur. Ego non arbitror uirum illum in ea uſqueadeo eſſe ſententia, ut ſi quid certius ac rectius in Chriſtiana ſynodo ſcripturæ atq; priſcorum Patrum authoritate de talibus articulis doceatur, nõ ſit recepturus, cũq; eo, quotquot CHRISTO in catholica unitate placere ſtudemus. Damnari igitur hoc conſilium, uti nũc ferunt tempora, a nemine poſſe puto, niſi forte ab ijs qui ſoli aliena damnare, ſua laudare ſolent, præſertim quum hoc quod illi petulantiſſ. uerbis inuadũt, plane non habeat.

Imo Sycologi illi damnandi fuerant propterea quod ſcriptum alienum malicioſiſſima interpretatione fœdarunt fingentes & mentientes omnia. Eadẽ uirulentia totam epiſtolam infecerũt. Potuerat hæc legi, ut eſt ſimpliciter ſcripta, ſine cuiuſq; offendiculo, & ab animo authoris recte intelligi: at nuc fœdato margine ita eſt a malis hominibus exhibita, ut lectorem bonum in ea nihil non funeſtet, maxime ſi quis interpretes iſtos nondum norit. Huc detorſerunt omnia, ut intelligamus authorem nõ aliam ob cauſſam apud me ſeorſim conqueri, niſi propter au

ri deſyderium, id quod quam ſit calumnioſum, facile uident boni homines. Nec mirum ſi illi uiro auaritiam præter æquum impingunt, qui illi tot uitia impegerunt hactenùs. Confingũt gemitus eſſe pro Mammona, eius qui labore ſedentario atteritur, quiq; ſuis de impenſis Rempub. iuuare nititur. Confingunt nuncios inanes pecunia rediſſe, quos ille literis uacuos rediſſe ſentit.

Eodem candore interpretantur quod ille non inepte de margaritis ſcripſit. Ad hæc quod de prolixa reſponſione pro Eccleſia dicit, hoc illi trahunt in ſuſpitionem mendaciorum et conuiciorum, quum ipſi ſuos libros nullis fere alijs ornẽt rebus, ut nullibi indignius perdantur bonæ chartæ. Iam ubi ille teſtatur, ſe cõtra ueritatẽ nihil ſcienter ſcribere, de omiſſa ueritate iſti calumniãtur, & eo torquent, quaſi idem ſit, contra ueritatem & contra Lutherum ſcribere. Vbi Eraſmi modicam facit mentionem, clamant illi a Cochlæo deuoratum Eraſmum, Nam tali diritate impenſe gaudent. Fingunt pœnã noſtri ex Auguſt. ſi dijs placet, ut cunctis perſuadeant, ita ſeſe habere: Nec meminerunt hic ſua ipſis diaboli iacula, quæ libenter ceu Crucis particulam aliquam iactant, obijci poſſe. Nil me uexat Veritas, utpote quam mihi aſſiſtricem, fidam, adeoque unicum omnis miſeriæ remedium habeo: ſectæ uero tortuoſitas & iniquorum ho-

rum ho-

rum hominum duricies mihi grauis eſſe ſolet. Sed ipſa ſemet defendit epiſtola.

CONTRA SCVRRILEM LVdum Sylu. Heſſi.

FERTVR NOMEN AVTHORIS FICTVM eſſe, quemadmodum ficta ſunt & mendacijs turpiſſ. contexta omnia, quę impudens nebulo toto libello oggannit, dignior nimirum, qui in Syluis Heſſiæ de quercu pendeat, q̃ qui in Saxonia uenenum per orbẽ impune diffundat, qui ſumpta perſona probatam aliorũ uitam criminetur, qui contumelioſis atq; maledicis libellis famam proximi ſui lædat, qui eccleſiaſticos & ſyncerioris Chriſtianiſmi ſtudioſos blaſphemet, irrideat, iritet, rodat, qui effictis mendacijs fratres opprimat, qui iniurijs innocentes degrauet, qui bene meritos omnibus ornamẽtis ſpoliet, deniq; qui ueri Iſraëlitici nominis amatores (ut cum ſcriptura loquar) illudens affligat, & horum uitam inuidens ad amaritudinem perducat, qui inquam cor iuſti mẽdaciter mœrere faciat, quem DEVS non contriſtauit. Atq; hæc omnia, ut confortet manus impiæ ſectæ. Profecto ſi eſſet bonus uir anonymus ille, & quæreret regnum CHRISTI, non fabulis, ſed ueris narrationibus, nõ ludo, ſed uerbo, non ironia, ſed energia, nõ facetijs, ſed ſcripturis, nõ

 ſcurrilitate

ſcurrilitate,ſed grauitate rem tractaret. Si prudens, perpenderet ſecum animo, num deceat ſummos ſpiritus quiuideri ipſi geſtiunt,eò deuolare leuitatis,& in primis conſyderaret, quomodo poſteriori ſæculo placitura ſint,quę nugatur, non ſpectaret tantum huius tempeſtatis applauſus.Gratificatus eſt deluſor ei multitudini, quæ niſi aleret iſtiuſmodi lenocinijs, actutũ recideret a ſchiſmate. Nam in eam aſſuetudinem abijt multitudo, ut aut crebris conuitijs in Ecdeſiam,in ſynodos,in patres,in ceremonias ſuſtinenda ſit,aut confirmanda immanibus mendacijs,aut reficienda nouis rumoribus, aut delectāda ſcurrilibus facetijs, aut demulcenda faſtuoſis glorijs. Illuc libellos uaniſſ.deſudant,nec aliò ſpectant cunctæ conciones adeo futiles,adeo eædem ſemper, adeo ſine potentię neruis,adeo ſine ędificationis fructu,adeo mobiles & ſibi ipſis contrariæ, adeo uacuę ſpiritu bono (ſed contra in maledicendo acres, in aſſeuerando audaces,& in refutando infirmæ, quas quidem ipſe audiui legiq;)ut ſatis mirari nunq̃ poſſim, quo eas animo,qua patiētia, q̊ pudore audire ſuſtineant literati atq; honeſti ciues. Deme turgidā loquentiam (quæ ipſis eſt eloquētia uiſa) præterea rem eādem ſubinde nouis reſperſam uocabulis, poſtremo comminationes,gloriationes,affectatos riſus(taceo mō de maledicentia quæ eſt ſectæ proprium,item de querela ui-

ctus quæ

ctus quæ eſt tecta exactio & euangelicæ auaritię ſpe cies, prætereo ſua dogmata) & proram puppimq́, ut dicitur, concionum Lutheranarum demeris. Sæpe ſcripturas iactant & nominant nomen CHRISTI, at hæc illa eſca eſt, qua irretiuntur parum cauti. Sed pergat Syluanus, Pan ille ſiue bicornis Faunus ſuo in Lycæo ſylueſtrem Muſam, hoc eſt ſibi congruentem Theologiam meditari, ſi libet, uſq; dum ſyluescat omne lycæum & fiat luporum quadrupedū recubitus, ubi iā lupi bipedes habitant. Mihi ſatis conſtat, hominem, quiſquis eſt, uirum neq; bonum neq; ſapientem eſſe, qui in proximum ſuum, & de ipſo nihil commeritum tanta impudentia tamq; confidenter ludere auſus fuerit.

Porro ludi conſiliū non fuiſſe nō oportuit: Nempe, reprimendus eſt calamus aduerſarij. Verum id ſerio fieri nolumus, ne uideamur Hectores cū uda muſca, cum muſtela, cum puluiſculo (ſic enim uobis appellor) congredi. Maiores enim ſumus & meliores, q̃ qui hoc faciamus, præſertim quando monſtrū hominis per nos nobilitari cupit. Accedit uarius belli euētus, Nam uinci a nouiſſimo uirorum, turpiſſ. ſit. Igitur homuncionem ad extremum ſpernemus atq; conſputabimus, ſicut CHRISTVS ſpretus fuit ab Herode & conſputatus a Pilati militibus. Attamen ne prorſus etiā tacere uideamur, propter uarie ſuſpica-

ces ho

ces homines,aſtute reſiſtemus aduerſario. Ædemus Comœdiam priſcæ ſimilimam. Fingemus falſa quæ mordeant, & ea imprudenti lectori pro ueris obtrudemus,ut credat mendacio atque exclamet: Talis ne eſt homo ille? Talis? Dij deæq; omnes illum perdãt, Non eſt phas eum uiuere & intueri lucem amplius.

Cæterum libellum exitioſum noſtræq; uirulentię totius catarticum,ludum inſcribemus,ut ſi Cordatiores petulantia noſtra plus æquo petulca offendantur,excuſare eam poſſimus,& affirmare, luſiſſe nos, & pleraq; ioco ſcripſiſſe. Qua lubricitate in morem anguillarũ elabemur. Nec uerebimur ſi quis ex Prouerb.Salo.illud obijciat: Vir qui fraudulenter nocet proximo ſuo, quum fuerit depręhenſus dicit,Ludens feci.Contemnemus tergiuerſatoris & uitiligatoris probrum.Interim uero portentum iſtud omni dicacitatis genere ſic exagitabimus, ſic in eum totum ridendi artificium congeremus, ut ne Cicero quidẽ, cui in irridendo modum defuiſſe credunt, queat copioſius.Erimus uenuſti, urbani,faceti, ſalſi in traducendo Vuicelio,idq; adeo, ut nihil ſupra, Excitabit hæc res plauſus, et conciliabit nobis gratię plurimũ, tam apud magnates q̃ plebeios.Nihil extimeſcemus exprobrationem mimi aut ſcurræ.Surdas aures obuertemus paræneſi Paulinæ, Ne nominet̃ inter uos ſtultiloquium aut urbanitas, quæ non conueniunt.

Et de ocio

Et de ocioſo uerbo interminationem apud Matthæum ad nos pertinere negabimus. Poſſumus enim ſimul eſſe & Euangeliſtæ & Moriones gelotopæi. Proſunt uel noxij ioci euangelij negocio. Præterea laudabimur: Omnium horarũ homines. Dicemur: Omne punctum ferre, quod miſceamus utile dulci. Quæ dulcedo tum deniq; dulcior nobis eſt, quum catholice Chriſtianis amarior amaritudo fuerit.

Sed ij quid de uobis prædicabũt? Quid obſecro, niſi quod ſacræ literæ de uiris illuſoribus pronunciant, nimirum futuris in extremo tẽpore et iuxta deſyderia ſua impia ambulaturis, ut eſt apud Iudã? Hoc in uos quadrare, uita ueſtra omnis arguit. Rex Salomon cum irriſoribus acre certamen gerit, cuiuſmodi ueſtræ gloſſæ aliò declinant, q̃ ſenſit rex. Damnare ideo illuſores quum ille non uereatur, uos damnari exiſtimate, quibus uidelicet mos illudendi adeo multus eſt, ut ad ludum nati adq; contumeliam ſculpti eſſe uideamini.

Profecto magnam uitæ portionem conſumitis ludendo, iam taxillis, iam contumelijs, ut uos quoque Apoſtolus ex Moſe feriat, ubi de populo aut epulante, aut ludente Corinthijs non ſine impiorum terrore ſcribit. Qui uos comparant Iſmaëlitis, ij uel hoc nomine minime aberrant, q; tanta uobis cum Iſmaële ludẽte affinitas eſt. At tales Agareni, non tantum

Achareni,exhæreditantur a patre cœleſti, & audiũt à CHRISTO domino: Væ qui ridetis, quia flebitis. Audiũt a Dauide: Qui habitat in cælis irridebit eos. Audiunt: Ego quoq; in interitu ueſtro ridebo. Ad iſta oracula DEI tremere bonos omnes ſcio, ſoli Lutherani non trement ſed ludũt, ut compleant iniquitates ſuas & accelerent in ſeſe ultionem iuſti iudicij.

Ego baiulãs mihi crucem meam, ueſtra ludibria, opprobria, inſectationes, horã illam expecto, in qua ueluti ex mortuis reuiuiſcẽs illud ex Eſaia dicam: Super quem luſiſtis? Super quẽ dilataſtis os, & eieciſtis linguã? Nunqd non uos filij ſceleſti, ſemen mendax?

Dico uobis, Corruet cathedra ueſtra, cathedra quippe deluſorum. Nam, ſcriptura teſte, abominatio eſt coram DEO, quicunq; eſt deluſor. Alioqui ſi uos miſiſſet pater cœleſtis, lugeretis potius laborioſi q̃ luderetis ocioſi in eccleſiæ uinea, & aliorum ceſſationes non ridendo, ſed monendo proſequeremini.

Ais: Sunt quidam adeo ridiculi, adeo ad omnem monitionem adq; obſecrationem ſtupidi, ut non rideri ac exhilarari non poſſint. Donarim hoc, ni deſit modus, ni naribus indulgeatur potius, q̃ decoro ſeruiatur, ni offendendi magis q̃ emendandi ſtudio, ni deniq; ob id rideas modo, ut te oblectes, & uolupta te tui ſimiles adficias. Id quod uos quũ feceritis, qua ſpecie excuſabitis impium riſum?

Quibus

Quibus exemplis ueterum Theologorum tuum iſtud hypocriticum Mimicumq; comparabis? Num S. Cyprianus hiſtrio talis erat, qui hiſtrionem Theatricum in eccleſiam ut reciperet recuſaſſe legitur? An uero eſt eccleſia ueſtra theatrum, in quo facies peccatorum ſumere, fabulas agere, ludere, lædere, iocari, cachinnari, plaudere conueniat? Apoſtoli eccleſiæ talis Neuius et Pacuuius, pro Petro et Paulo. Doctores uero Eupolis atq; Cratinus Ariſtophaneſq; poëtæ, pro Ambroſio & Auguſtino. Verũ ut maxime iocandum in alios ſit, quid ipſe ioco dignum nunc facio, quid ridiculum ſcribo, poſteaq̃ ad eccleſiæ catholicæ matris meę ſinum latiſſ. me recepi? Alieniſſimus ſum ab eo hominum gñe, quod arripere ſoletis, atq; adeo cui delendo ſuſcitati pleriſq; putamini.

Quod ſi uerbum regni meretur iocos, nec me horum quicq̃ puduerit. Scriptura quidem non diſſimulat, Verbum DEI rideri ſolere ab ijs, quorum cordibus uelatum adhuc Euangelium eſt. Sed hæc audiatur: Mittebat DEVS ad illos per manum nunciorum ſuorum, de nocte conſurgens & quotidie commonens, eo exparceret & populo habitaculo ſuo, at illi ſubſannabant nuncios DEI & paruipendebant ſermones eius, illudebantq; prophetis: donec aſcenderet furor domini in populum eius, & eſſet nulla curatio. Quæ periodus miſeriarum mearũ remedium

unice præſens eſt. Neq; enim ego maior Prophetis ſum,qui inſigniter uituperati, & effuſiſſimo riſu exploſi ſunt, atq; hoc a cõtribulibus,eo q nunciarent pœnitentiam. Præter hæc alibi quoq; commemoratur,irriſas eſſe pias monitiones. Mittebat enim DEI ſuaſu curſores Ezechias rex, qui ſcripta religioſa deferrent ad Iſraëlem,ſed & illi nuncij fideles irridebantur ac ſubſannabant,ut in Paralipomenis traditur.

Minimus fratrum meorum, adoleſcens contemptus cum Dauide, puer inſcius cum Hieremia & ineloquens cum Moſe quidem ſum, ſed tamen utcũq; perfero mandatum ſummi Regis ad populum, qui in occulto Iſraël eſſe debebat, ut tradant manus ſuas domino & ueniant ad ſanctuarium Hieroſolymitanum,quæ eſt eccleſia catholica, ibi ſeruituri domino DEO patrum ſuorum. Quo in negocio maximopere gaudendum erat mihi, ut qui dignus habear, pro nomine DEI & ſanctuarij eius, ueteris Eccleſiæ,illudi ac conſpui.Hæc eſt patiẽtia noſtra. Aut miſeri maledicimur,aut ridemur. Sed libenter ſinimus in nobis compleri Pſalmum: Multum repleta eſt anima noſtra opprobrio & deſpectione.

Habemur pro ijs,qui non ſumus. Qui ſimus,nouiſſe nolunt,ne cogantur uirtutem DEI in nobis honorare, quam iam tota die blaſphemant. Non nos, qui nec tantillum noſtræ ſecundum carnem adrogamus uir-

mus uirtuti,ſed eum habent deſpicatum, qui cum il-lorum plaſtes ſit, ſeruator etiam futurus erat,niſi noluiſſent.Dicent,nos merito noſtro mala pati, nec eſſe,ut de his putemus gratiam hanc nos apud DEVM habere.Certe nemini nocuimus,imo nemini nō pro noſtra uirili profuimus, cupientes, iuxta Apoſtolū, proximo noſtro placere in bonum ad ædificationē. Et in miniſterio uerbi ſalutis ea ſynceritate uerſati ſumus,ut maiore nequeamus.

Hæc mihi pie tacenda non erant, qualicunq; tandem animo accipiāt, in tot religiones diuiſi lectores. Verum rogabit aliquis,uti reſpondeam ludo: Faciam id alio ludo? Non me decet,qui Theologię, non Morologiæ operam do, & Epangeliæ non Eutrapeliæ hunc addixi animum. Nam hęc poſtrema cur nolim, epiſtola Epheſiorum in cauſſa eſt. Faciam ſerio? Non congruit, ut iocanti ſerio reſpondeam. Et ita res tota habet,ut ſi cum illo luſore manum conſeram,cum larua uidear dimicare. Nam nullus uſpiam adparet.Sed exigis improbe ut reſpōdeam. Faciam hoc tribus uerbis:Portentoſa mendacia & inhumanas diffamationes ſcripſit & ædidit in me uir malus.

Habes reſponſionem exactam, q̄tumuis Laconicam.Iam qn̄ mendacia mera ſcripſit,idq; ſciens,& lectores æqui machinamenta ſectæ facile perſentiſcūt, importunus ſim,ſi unū amplius uerbū rn̄deam.

FINIS.

PIIS LECTORIBVS S.

HANC EPISTOLAM EXPOSTVLATORIam, quam Anno M. D. XXXII. ab Erphurdia Ionæ illi ſcriptam miſi, extorquet a mę ſectæ Lutheranę horribiliter increſcens rabies, ut eam ædi neceſſe ſit. Verſat ſuam mentem ſecta etiamnum ad omne calumniæ genus, dum ex innocentis ſanguine ſuam palmam habeat. Odit me gratis. Eijcit nomen meum tãquam malum, quia malui Catholice q̃ Schiſmatice credere. CHRISTO gratia in omne æuum.

AMEN.

EXPOSTVLATIO DE GRAVISSIma iniuria hoſtis Ionæ.

QVOVSQVE TANDEM IONA IMMERItum me afflictare pergis? Ita ne tecum egregie actũ putabis, ſi totus diſperеam? Quid in te inq; tuos deſignaui unq̃? Quo te uel uerbulo lęſi, quo opuſculo in omni uita? Id quod ſi maxime feciſſem, tuę tamen pietatis erat facile ignoſcere, & ſimplicita

plicitatis talionem neſcire aut certe eam temperare. Colui te ab annis aliquot uel hoc ſtudioſius, quod ita prędicatum legerē Hollandi illius epiſtola. Neq; enim non plurimum de eo homine ſentiendū exiſtimaui, cuius tanta eſſet laus ad poſteros quoq; ꝓmanatura. Prætereà perſpexi in te animū iuuandis reb. deditum, ut iam de eruditione nihil memorem: placuit candor & generoſitas illa, quæ etiam in uultu ipſo relucebat, nec non comitas iſta tua. Quo magis miror, quomodo in talem uirum ea cadant, cuiuſmodi infelix ego nunc experior. Nam quis tale fel in ea colūba ineſſe ſuſpicatus fuiſſet, ne dicam cætera, quæ nec Theologū decent, neq; bonū uirum? Si ĳs ſubiacetis adhuc affectib. Theoſophi, quæ ſpes de plebe? Dic igitur Iona, quæ te inuaſerat libido, ut nuper cū hic eſſes me tam atrociter arriperes? Feciſſe enim te iſtuc, opinor, non diffiteris: Nec ſi diffiteare, uanum eſt, Atq; utinam uanum eſſet, non tam tui ꝙ mei gratia. Paſſim uolitant peramica uerba, quæ non de me ſolum uerumetiam in me impotēter ædidiſti, ſed malim amiciora. Quæ cauſſa, quod ſeminarium tam ſubiti odĳ Iona? An non amoris cuiuſdam & commiſerationis tuę non uulgaris erga me exemplum erat, quod M. Phaccho dixeras pauculis ante diebus quā iſtinc excederem, Indignius ac inimicius actum fuiſſe. adeoq; pręter mandatū, in animaduerſione Beltziana, &c.

na.&c.Intelligis quid mihi uelim. Sed ſignificationē animi tui in me uniuerſa Erphurdia citra diſſimulatione perſtrepit,non ſine ſumma læſione mei nominis.Si uos uſqueadeo male urit (ut interim igneſcentis iſtius iræ tuæ fomitem eloquar) quod diſſentire a placitis quibuſdam ſcholæ ueſtræ audeam,memineritis alios quoq; nō titillari,quod uos diſſentire a doctrina Eccleſiaſtica auſi fueritis. Si cruciat uos,quod relicta parte,ad totum me contulerim, reputetis uelim,quanto uehementius crucientur alij, quod uos relicto toto,partem ſelegeritis. Ob id ne neceſſe fuit,in famam meam uirus reſpergere? Non potui uel debui amplius contempta conſcientia,ſub ueſtris militare ſignis,aduerſus Orthodoxiā. An ideo tu debuiſti in caput meum ita ludere? Cur in me unum ſæuis, quum tot milia ubiq; ſapere incipiant,& Eccleſiam, quæ ipſos ſacro lauacro donauit regenuitq;, tempeſtiue repētant? Nec deſunt ex his uiri docti,et ij quos nemo queat ſine pudore inceſſere. Attraxit me primum in partē ueſtram plauſus ille orbis maximus, pellexit præproperus eruditorum aſſenſus,incitauit nouitas: ut pleriq; natura huius cupidine ducimur: perpulit eccleſię fœda facies, potiſſ.inuitauit ſpes magna,omnia fore purius Chriſtiana. Calcar ad id ingens erant Eraſmi uigiliæ,quas qui legerat, is nō potuit non fauere cœptis iſtis,quantumcuq; reclamante una

te una portione orbis. Cæterum quid facerem, re in‐dies magis ac magis in deterius prolabente? quid in‐quam facerem, pro Chriſtianiſmo ſenſim appetente paganiſmo? Pro medicina Eccleſiæ allata cicuta, pro reſtauratione deſtructio imminebat, non utique per nos (quis enim hoc prudens ac ſciẽs moliretur?) ſed occaſione noſtri negocij. Om̃i certe tempore, quod in parte ueſtra triui, impiger ac ſolicitus fui, ut purga retur, nõ ſubuerteretur Chriſtianiſmus, Sunt huius abunde teſtes, quibus in illa præfui, Sunt teſtes libel li, quos uobis iudicandos ſimplici animo tranſmiſi. Iuui quidem partem ueſtram magnopere, fateor, ut eam nimirum quæ ſola eſſet Eccleſia. Oppugnaui ec cleſiam catholicam, ut eam quæ eſſet Synagoga Sata næ, ſed utrumq; errore feci. Inductus ab alijs feci, q̊d modo infectum mallem. Nec uſq; adeo mirum, ſi iu uenis ad iſtiuſmodi obeũda induci potui, Magis mi‐rum, quod ſenes eò ſeduci potuerunt. Minore cul‐pa peccaui, qui antiquorum Theologorũ ſacris mo‐numẽtis ne uiſis quidem unq̃, iſtud feci, atq; ij, qui à lectis illis & iam altum imbibitis, animũ ad peregri‐na quædam auerterunt. Nec erat tum mihi quicq̃ iu dicij aut conſilij, præter iſtud plebeium, quo omnes egregie pollebamus. In initio tantum plauſibili ac‐quieuimus, de exitu parũ ſoliciti. Sed de ratione au‐daciæ atq; temeritatis huius noſtræ alias. Abdicaui

uero partẽ ueſtram non repente, nec inconſulto, ſed diu id mecũ egi, & non ſine cõſilio. Nec uos latuit, q̃ refragarer quibuſdam ſentimentis, q̃ diſpliceret cauſæ ueſtræ confuſio, q̃ improbarem plurima eius incommoda, q̃ deniq; mihi uobiſcum in omnibus minime conueniret, idq; pridem. Verum utcunq; eſt, nihil ad uos ptinet mei animi matura mutatio, Imo indeſinenter ago gratias ſummo DEO, cuius beneficio reſipiſcere contigit & redire e tot Labyrinthis. Comprecor ut ipſi quoque redeatis, poſita pertinacia, qua uos ueſtroſq; ac omnem regionem in incredibile diſcrimen adduxiſtis. Qui per uos errant non tam periculoſe errant, uti uos, qui uobis ſolis autoribus erratis, nec habetis in quos erroris culpam reijciatis. Iam quando ueſtra nihil intereſt, quid quis credat, cuiue ſeſe dedat Religioni, cur quæſo tam inimica corda in me geritis? An nõ licet mihi per uos meæ conſulere ſaluti? Ire ad uos licet, redire a uobis non licet? Gratulamini ſi quis deſciſcat ad partem ab Eccleſia, ad dogmata a doctrina, ad ritus nouos a ueterib. & nõ potius gratulamini, ſi qs a præciſione iſta ictus ſapiat, ſobrius rem ad æquilibrium uocet, diutino conſilio retractet, adq; ueritatem Eccleſiæ animum appellat. Quod ſi maxime nunc demum ad errorem (loquor ex ueſtro iudicio) memet transferrem, nec iſthuc tamen ueſtra tantulũ referret. Nam ut dij mei

non eſtis.

nõ eſtis,ita nec domini. Imperium ueſtrum poſthac non agnoſco,quale utinam uobis ipſi non adrogaſſetis. Agnoſco dominam poteſtatem, cui debeo nihil nõ,& hanc honorare ſemper decreui. Vobis me meamq; ſalutem ad quinquennium credidi,ut magiſtris,non ut ſatrapis, nunc re penitiſſime cognita,retrahor,ut alijs nempe certioribus ſolidiorib.& fideliloribus magiſtris in poſterum utar, qui magiſtri licet non coram appareant, reliquerunt tamen nobis pietatis ſuæ nobilia ſcripta. Proinde me Satrapia ueſtra rogo ne prematis, quem diſcipulum habuiſtis, nõ habetis. Iudicio ueſtro albus ſim an ater,nõ equidem laboro: Illud obteſtor, ne cogatis eũ uobis credere,qui Orthodoxiam amplexus eſt, renunciatis ſimul ſectarum quarumcũq; regnantium opinionib. Vos ego nõ cogam,idem mihi præſtate. Si quid potero,uerbis conſulã,idem ipſi,ſi libet. Vterq; ſtemus aut cadamus communi DEO noſtro. Malui laudem meam minuere, q̃ ſalutem meam prorſus deſerere. Hiſce paucis attigi unam cauſam, cur tanta ira ueſtra in me miſerum exardeſcat, & q̃ id iniuria: Eſtq; cur tu Iona tam atram bilem in abſentẽ euomeres apud Syllitúrgos tuos,& me ita deliniares,ut mihi uix hominis uocabulum reliqueris. Hoc num Theologo dignum ſit,tu uideris. Iram tuam æque fero, iræ fructus,hoc eſt, maledicentiam execrationemq; ęquius

etiam fero. Actionem iniuriarum, quam impotenti-or iam ac inualeſcentior iracundia tibi peperit, neceſ-ſe mihi eſt retundere. Sed quę nam altera cauſſa com meriti odíj? Scriptam mihi lucubratiunculam de bo nis operibus, euulgauit Ioan. Crotus Theologię do ctor, hinc illæ lachrymæ. Igitur ne ô bone ita tumul-tuamini? Ad ueſtras ęditiones totum orbem gaudio exilire cupitis, ad aliorum uero æditiones non item. Veſtra legi debent, lecta laudari, laudata uorari, de-fendi, aſſeruari ceu e certa Tripode: Si quę alius ſcri-bit, ea uultis tegi, uetatis diſtrahi, iubetis eíjci, ceu in-digna luce. Et ubi uox illa, qua dicere ſolebatis, Æquum eſſe ut cuiusuis ſententia audiretur? Quid adeo ueſtra & hęc ſola admiramini, calcantes et quę ſcripſere mortui & quæ uiui? Vos ne ueſtri iudices, & non potius alíj? An putatis alios eadem aſſentati-one ueſtra legere, qua uos ea legitis? An creditis ipſi ſolis uobis? Creditis etiã nunc Eccleſiam carere CHRI STO, fide, uerbo, cognitione, ſalute? Heu miſerandos homines, cęco amore ſui ad ſummum ebrios. Libel-lus æditus eſt in publica commoda. Et hunc uiris pi-is cum gaudio exceptum uehemẽter probari audio in iſta rerum triſtiſſima tempeſtate. Plurimos audio cum magno fructu eum legiſſe: Nec queri aliquos, niſi quod omnium deprauatiſſime mutilatus magis ꝙ excuſus eſt. Quod ſi ueſtro palato non ſapit, utimi

ni iure

ni iure ſcriptorum: Repellite librum libro, non gla-
dio, id quod ueſtris hactenus fieri uoluiſtis. Vna &
ea non admodum inſtructa irruptio uos pauefacit,
quid futurũ, ubi iuſtus ingruerit exercitus? Iraſci uul-
tis, ſi quis Orthodoxiam edoceat, quum merito alij
iraſcantur, quod ipſi aduerſus hanc ueſtra efferatis,
& obſtinate pergatis animas in Auerni lacum agmi-
natim mittere. Sed te Iona conuenire operęprecium
eſt. Quis iſtud tibi ſpiritus in mentem dedit, ut uel
meæ reuerſionis ad Eccleſiã, uel publicati libelli gra-
tia, præcones Erphurdienſes tam inhumanis modis
in me concitares? Num ſat erat tibi, me in Saxonia af
flixiſſe, niſi me in Thuringia quoq; affligeres? Non
neſciebas me diuerſari in Agno aureo, quur igit̃ me
non accerſiuiſti, aut ad me introijſti, ſi quid cõtra me
habebas? Domus Langij hoſpitis tui huic noſtrę cõ-
tigua fere eſt, Miluitij uero quãtulum ab hac diſtat?
Sed extinxerat rationem iracundia. Ferebatur equis
auriga ſuis. Porro toleranda fuiſſet moderata male-
dicentia, nam iam pridem futurum pręuideram, ut a
uobis, ueſtro ſcilicet iure ad extremum uſq; maledi-
cerer, palam diſſentiens, at ea nunc exijt in immen-
ſum. Cum enim nihil haberes, quod in me odio ſti-
mulante effutires, porrupiſti in nephariam atq; ſcele
ratam uocem, Nempe me eſſe Arianum, negando fi
lij deitatem, & Macedonianum, negando ſpiritum

 ſanctum

ſanctum &c. atque eiuſmodi hauſiſſe ex Campano. Exclamandi hic locus eſt, ſed præ doloris magnitudine non uideo qua uoce potiſſimum exclamem. Iona heu nimium, Heu nimium Iona. Quæ tibi mens, quæ frons, quæ cōſcientia Iona Iona? Hoccine Euangelium? Hęccine charitas proximi? Eſt ne illud exemplum principis euangeliſtę, quod uidelicet cęteri imitentur? Eſt hęc progenies eius doctrinæ, quę ſola ex DEO eſt, ſola Chriſtiana? O diem infandum, quo tu hoc rubetæ uenenū in aures inq; animos hominum emiſiſti. O audaciam intolerabilem theologi euangelici. Campus mihi latiſſimus hic pateret, in tuam uirulentiſſ. linguam inuehendi, ſed mihi temperabo, relicto pijs omnibus de te iudicio. Declaraſti plus ſatis uel iſto unico facto, quid de te ſentiri uelis, ne quid iā immoderatius dicā. Certo ſcis, teſte animo tuo, te id uerbi per odium expuiſſe, & eſſe tam falſum q̄ uerum eſſe uelles. Heus Iona ubi grauitas tua eſt? Si me uolebas atro carbone notare, ut citius uitarer (eę em̄ technæ ueſtræ) cur non me Mammolucū magis aut Mahometiſtam aut Iudæum faciebas? eadem enim opera, eodem animo, eodem ore hoc quiuiſſes. Bella ſcilicet ars eſt, qua es uſus. Videbas ex mea reuerſione nonnihil commoditatis rediturum ad Catholicos, & fore, qui me a uobis ad Eccleſiam ſequerētur, Propterea uiſum eſt cōgruere, ut deterrima blaſphe

mia me

mia me inſignires, qua audita, abominatio cunctis mortalibus fierem. Callidum conſilium quidem, ſed impium, & diaboli artificio ſuggeſtum, nam ille ſibi a me, etſi nihil ſum, miſere timet. Sed non eſt conſilium contra DEVM. Blaſphemia tua qua me degrauare uoluiſti, in autorem recidet, & iniuria iniuſte mihi irrogata, tua ſempiterna erit infamia. Innocẽtia mea te pudefaciet, quem cõſcientia iam diu reum agit uiolatæ legis naturalis, nedum diuinæ humanæque. Scis ſcis inquam ex apologijs meis & ex confeſſione Beltziana mihi nihil rei eſſe cũ Campano, quem ignotũ hoſpitem quondam excepi, ſed emoriar, ſi mihi uel unicum iota ſua de fide aperuerit. Iam diu id teſtor, nec mihi creditis, aut ſi creditis (ut ueriſimile eſt, niſi ſaxei ſitis) qua fronte iterum audetis mihi hoc impingere, quod ſcitis uaniſſimum eſſe? An non ſatis eſt, ſi conſtanter & ex animo negem, me cũ Campano ſentire? Quid amplius faciam? Num cor exectum etiam oculis ueſtris ſubijciam? Inquirite apud Nymecciam, examinate conciones quas illic peregi, explorate ſcripta, ipſa deniq; priuata colloquia excutite, num quid Campiani illic reſideat. Illud iam millies teſtificor, ſi in uita mea uel ſenſi uel dixi ſcripſiq; ſecus de CHRISTI IESV deitate q̃ hactenus Catholica eccleſia credidit, non renitar, quo minus uiuus exurar, & anathema proclamer per uniuerſum orbem. Sed uix credibile eſt

bile eſt uos uere ſentire, ꝙ Campanizem, niſi quod huius inuidia cogitatis me ubiq; opprimere in ultionem reuerſionis, quam forte defectionem interpretamini. Hoc uel inde liquet, quod Lutherus ipſe, cui ſecundum hominem bene uolo, diſcedentem me rogauit, ut ſuppetias ferrem contra ſectas, maxime Campani. Et idem lectis excuſatricibus literis meis ad ducem Saxon. illuſtriſſ. ſatisfactionem accepit, præſertim quum uerbis quoq; ſacrilegum errorem coram ipſo a me detergerem. Præterea ſi ſerio credidiſſetis me Arianiſmo Campani fauere, non triennium fere poſt in parœtia toleraſſetis. Q̃ʒ ſi uere ſciuiſtis me Arianum, male uobis, qui tam diu parœtium Arianizantem toleraſtis. Imo ego cupiam neminem ea ex hæreſi uiuere, neq; in hoc neq; in futuro ſæculo, adeo faueo iſti ter execrando nugamento. Vides iniuriam Iona qua me tam impie affeciſti, & e qua plures in hac ciuitate populoſiſſ. ſeminaſti, quippe meritus, qui ad palinodiam iure publico cogaris, ut ego ore tuo honeſter, per quod tam blaſpheme dehoneſtatus ſum. Sed non ſatis erat tibi intra parietes mihi detractā recti opinionē, niſi apud Cōſules quoſdam quoq; mihi noceres. Sylliturgos inſtruxeras contra me & Cathedras tuæ partis armaueras, reſtabat, ut ſenatores etiam & ipſam curiam in me accenderes, Quod ni feciſſes, mortuus credo eſſes. O ſynceros

præ uniuer

præ uniuerſis ſub ſole. Dic quis eſt libellus famoſus quem ſcripſi, & quẽ tu ſupplicaras ædicto ſenatorio premendum? Denique quis eſt ille turbator qui Erphurdiam irrepſit? Egon' ille turbator? Libellus ne, qui in manus piorum exijt, famoſus? Niſi me pietas modeſtiæ admoneret, audires nimirum qui ſint turbatores, & qui libelli famoſi. Adeo uos nullius uanitatis pudet, ut ſatis mirari nequeam. Turbo ego ciuitatem, in qua neq; concionor, neq; profiteor, qui in nullius ædes penetro, ſed uel in Agno aureo uel in bibliothecis monachorum uerſor, nemini plane obſtrepens? Veſtra pars a me nihil præpeditur, per me licet illi quid libet. Reddent ſua de cauſſa rationem, nõ mihi. Libellus in genere ſcriptus eſt, alicubi mordet, ſed cum fructu. Nullius famã traducit, at tu meam famam hic traduxiſti, Atq; hoc non ſolũ, uerum etiam uitam hanc periculo obieciſti. Appello ad animum tuum, ſi tale eſt uiri boni officium. Saxonia teſtis perpetua eſt, q̃ euangelice me in ea tractaueritis, hominem bene de populo meritum, cuius rei elogium iſtic nunq̃ obliterabitis: Sic me ſeruet CHRISTVS filius DEI uiui. Hactenus q̃ breuiſſ. de iniuria, Nunc audi ut hęc alias ſuper alias pepererit. Pręcones mandati tui probe memores, rem gnauiter executi ſunt. Nam ſimul atque tu hinc diſcederes, infixo aculeo in me neſcientem cœperunt: Bone CHRISTE q̃ impotenter

tenter:totas horas in quendam uociferari, qui nuper huc commeaſſet &c. Deinde floſculis ſuis illum ſuperuentitium conueſtierunt, atq; hoc tam tragice tamq; furialiter, ut ſi me populus e tēplo aliquo exiens obuium uidiſſet, dentibus pariter & unguib. dilaceraſſet, inflammatus ſcilicet Euangelio IESV mitiſſimi. Faciunt hoc ad hunc uſq; diem, ut uix tutum ſit, aut præterire iſtorum templa, aut exeuntes habere obuios. Miſera plebs credula eſt in uitium. Præcones fide dignos ducit, & ita me iudicat, ut audit. Cæterum ſic habere documentorum plus ſatis ſuppetit. Ciues aliqui inſolētibus iſtis inuectiuis commoti, ex præconibus priuatim didicerunt, me illum tenebrionem eſſe, in me conuerti ferrum. Quo fit, ut nūc ululæ inſtar foras prodeam. Oculos ueſtræ partis in me defixos ſuſtineo, prǫterea catholicorum, ſed diſparibus animis. Nolo hic cætera perſequi, ad rei ſummā accingar. Poſteaq̄ ſenſerunt præcones euangelici, ſenatum cunctantem in me pellendo (nam id ſibi perſuaſerant fore ex tuis accuſatiunculis) habitis ultroq; concilijs, acceſſerunt ipſi quoq; in curiam, & me de re nulla admonitum nihilq; minus ſuſpicantem, grauiter accuſauerunt. Atq; hic quoq; audieram Arianus, negator filij DEI impijſſimus, Et addiderunt, talem me eſſe, qui potis eſſem nocere Euangelio. Erat nimirū hoc pus, quod diſſimulanter preſſerant. Magiſtratu

giſtratu hærente quid de me ſtatueret, commodum fuit aduocatus protographeus, & in conſilium adhibitus. Is cauſſam omnem dominis ſuis accenſuit, et fucum calumnioſiſſimæ accuſationis retexit. Quib. auditis permoti ſunt domini in mei miſeratione͂, & ſtomachabundi dixerunt, ſe poſthac tales Sycophantas non ita facile audituros. Horum unus addidit, ſe aliud nõ poſſe ex tam hoſtili delatione diuinare, quàm ipſos uereri, ne, me ſaluo, labefactaretur fabula. Tandem urgente ſummate alio, ne res negligeretur, deuoluta eſt in doctores Academię, ut illi a me accepta ſanctæ ac ter adorandæ Triadas ſolida confeſſione, litem componant. En hanc tu nobis Tragœdiam Iona exorſus es Erphurdiæ, quæ quem finem ſit habitura, prorſus ambigo. Vnum ſcio, me habere fautores in ſenatu, præterea naſutos omnes facile ſubodorari, rem odio geri. Age temet iudice͂ conſtituo. Pręcones a te ſubornati fortaſſe, expellere me hinc conantur, partim ob æditum libellum Orthodoxum, partim ob relicta caſtra partis. Iam ui expellere phas non eſt, & pudore ac metu retrahuntur, ne mihi manus afferant. Nulla igit͂ uia illis propior uiſa eſt, quã ut authoritate Magiſtratus expellar. Porrò Magiſtratum norunt neminem expellere ſolere, niſi ſontem. Quare aggreſſis ſontem facere inſontem, illud oportune ſuccurrit: Euge cauſabimur hominem eſſe

 Arianum,

Arianum. Quod crimen nulli ferent. Atqui homo il le Arianus non eſt, neq; fuit, neq; erit, ſeruante CHRISTO. Reclamant falſiſſ. delationi, delati hominis conſcientia, os, factum, calamus, tot habitæ Homiliç, Catecheſes, diſputationes, Saxonicæ defenſiones, confeſſiones, auditorum cōſenſus, puerorū etiam octennium balbuties, ipſi denique de pariete lapides, & ligna de iuncturis phanorum. Fer nunc ſentētiam. Cogeris Iona, niſi odio mei plane excæcatus es, uerū uidere. Sed quæſo ſi tu Vuicelius eſſes, cui huiuſmodi præter meritum acciderent, nunquid grauari etiam tam intolerabili iniuria te quærereris? Aut iudicas eſſe leuem iniuriam, Catholicum nephariæ hæreſeos per inuidiā accuſare, & in hoc accuſare, ut de eo ceu reo pœna ſumatur. Adulterij, aut furti, aut latrocinij, aut proditionis inſimulatio, quanto obſecro tolerabilior eſt? Nota hæreſeos, ut eſt cæteris flagitijs inuiſior, ita acerbior ei eſt, cui contra ius contraque DEVM infligitur. Neſcio profecto, quo nomine fœdius commaculare, & quod abominabilius paradigma me facere potuiſſent. Vici: CHRISTI præſidio: hactenus ſectarum iam uigentium falſiſſimas ſuſpitiones. Exemit me ueritas ex tot mendacijs, nec adhuc extitit, qui non ſit pudefactus in conuincendo. Quibus eram cata Monetariū ſpiritarius, ij uiſa epiſtola pargnetica, quam in illum ſcripſi, ſibi ipſis diſplicent, ob tam

ob tã falſam ſuſpicionẽ. Quibus dicebar cata Zuinglium ſacramentarius, ij me ipſo audito, facile conquieuerunt. Qui me clamabant eſſe cata Balthaſarũ, aquarium, ijs ſatisfecerunt & epiſtolæ nonnullæ & digladiationes, quas Facchæ hyeme proxima cũ Rinchio ac ſuis ſectatoribus exercui, petente a me iſthuc Præfecto. Supereſt Campanus, qui ſi coram adſtaret, in faciem illi expuerẽ (ſi uera ſunt quæ de portento iſto narrantur) adeo odi quotquot ſunt hæreſes aduerſus ſacroſanctam Trinitatem. Quæ ſcribo, ecce coram DEO, non mentior. Dominus condonet, qđ tu in me deſignaſti Iona. Degrauaſti me, ut ſub onere tot hoſtiũ (quos tibi acceptos magna ex parte fero) propemodũ ſuccumbam. Inſidijs oĩa agunt, nihil, uel emoriar, aperto Marte. Pungũt ut ſcorpij, mordent ut ſerpentes, quemadmodum ſcite ait Baſilius. Conſuſurrant, conſpirant, decernunt, & mouẽt omnem petram, ut captent in animam meam, & ſanguinem innocentẽ condẽnent. Sepe cõteſtatus ſum, ꝗ geſtiam aduerſarijs uel reſpondere in Curia uel in Academia, ſed mihi nihil horum profuit. VI GERITVR RES. Quem ueritate non potuerunt, mẽdacijs glorioſiſſ. opprimunt. Quo magis in ſinu meo gaudeo & exulto in DEO ſalutari meo. Solatio innocentiæ fruor & iudicio bonorum uirorum. Ero interea noctua, non lucifuga, ſed idonea, in quam oẽs aues

 grocitent

grocitent ac garriant, Sed memini uolatum noctuæ priſcis Athenienſib. uictoriæ ſymbolū exiſtimatum fuiſſe. Viderint quibus nunc peripſema ſum, qui legem DEI ſui uiolant, at non impune. In fine oro, ut in poſterū ab iſta nocendi arte tibi temperes. In conſiliū adhibe Euangeliſtæ agnomen. Cogita eſſe præter honeſtatem, hominem odio autore diffamare, & ita diffamare, ut in corpus quoque eius cupias animaduerſum. Obi munus Euāgeliſtæ. Arripe me uerbi confeſſā ueritate, Manum contine, Ne inſtiga potentes in bonorum capita, ne uerſis uicibus aliquando eadē experiare, quæ aliis machinatus fueras. Noſti puerorum cantilenam apud Gell. Malum conſilium, conſultori peſſimum. Noſti ex Daniele, Mutari tēpora & regna, Poterit fieri, ut fortunæ quoq; tuæ uertantur. Eadem Luthero dicta uelim, pro quo libens ad DEVM oro. Opto uobis bonum, & cauſſæ felicem exitum. Amicus tuus proximus certe, & caro tua ſum, uelis nolis. Vale in CHRISTO ſeruatore, qui tranquillet motus huius tempeſtatis. Amen. Data Erphurdiæ, poſtridie Ioannis Bapt. Anno M. D. XXXII.

Benedictus

M. I. H. Bene agere.

BENEDICTVS DEVS ET BENEDICTVM nomen maieſtatis ſuæ, qui prouidentia incogitabili, ſapiētia inenarrabili et inexhauſta miſericordia, ſibi ſuæq; Eccleſiæ quantūlibet paucas animas, partim a contagio meridiani mali incolumes ſeruarit, partim e media huius colluuie præter omnem ſpem mature reuocarit, ut laudaretur gloria gratiæ ſuæ, & conſumaretur corpus filij dilectionis ſuæ, quæ eſt ſanctorum numeroſa cōcio in omni terrarum orbe. Qui ſint aliorum amores, quæ delitiæ, quæ uota neſcio: de me illud libere confiteri auſim, nihil uſpiam eſſe, cuius acceſſione hic meus animus uel uerius capiatur oblecteturue, uel alacrius in his intimis ſubſiliat præ incredibili gaudio, atq; ſi inaudiam hoc æuo ſuperſtites eſſe homines, qui non tam CHRISTI amore abundent, q̃ Eccleſiæ exornandæ deſyderio flagrent, qñ quidem hanc, quod uehementius cupiam, ſuo loco reſtitutam inuidia publici hoſtis diaboli corā intueri ac admirari (ō noſtram Venerem) nōdum omnino datur. Es tu uero unus Hanere, aliquot e Cēturijs, cui pectus eſt, quale habere ſueuerunt, quibus initio conſtitutæ atq; propagatæ familiæ DEI, cum CHRISTO ſemper arcta neceſſitudo fuit. Haudquaq̃ enim muta eſt ignis tui iſtius nec ſtulta prædicatrix epiſtola tua, etſi ipſe de te nihil p̄dicas. Non

cas. Nō latere amplius te ſinit uirtus DEI, promi inq; commoda publica altum exeri cupida. Euocaris in aciem, miles domini Zebaoth, neq; iners neq; trepidus. Ciet te, quem non legendo ſolum et audiendo, ſed ferendo atq; experiundo conſumatius didiciſti. Animus iſte tuus, ita enim mihi perſuaſi, tibi minime pendet, ſed immobili æternæ ueritatis petra nixus, tota plerephoria (quam hac tempeſtate quidam ridicule glorioſi Thraſones plus nimio uenditant, & ſibi unis uniuerſis ereptam ſine fronte uendicant) regni cœlorum imbutus, minime ignorat ubi conquieſcat tot in controuerſijs huius ſæculi in immenſum fluctuantis. Nequaq̄ uero ego nunc præter rem faciam, ſi animum tuum Hanere, cuius odorem tantum et ſpecimen uſq; adeo illuſtre digiti tui hocce ſcripto ad me miſerūt, eadem opera illò cohorter, quò ipſe epiſtola paracletica, me homuncionem nihili, ſingulari ſtudio inhortatus es: Imo quid horter currētem iam & eum pugilem, cui uix alius præſtet, Nam operam tuam Reipub. Chriſtianæ citra ſtimulum hominis, neq; tamen ſine ſecretiore inſtinctu eius, cui curę eſt Eccleſia, ingenue polliceris. Porro molem laudū quibus & me, quippe a tam rara exiſtimatione alienum, & eos oneras quorum pectora aliena felicitas adedit, uellem in alio quopiam tempeſtiuius ueriuſque locaſſes. Non potui non pudeſcere, quum primum lege

mum legerem tantum calceum paruo pedi induci, & e Nano Atlantem quempiam fieri. Noui Horatianam notam in eos qui ceu utres creſcunt tumidis inflati ſermonibus. Sed contra eam inſolentiã, quam laudatio parere poterat, utor præſenti antidoto. Feciſti, opinor, ut deliniares, non qualis ſim, ſed qualis eſſe debeam, qui laudũ finis apud ſapientes ſemper fuit. Sed heus Hanere, ſapientiſſ. DEVS, cui ſtudio eſt prouidere & moderari, laudes quibus tu ad officium anhelanti mihi calcar uoluiſti addere, uituperijs diluit, atq; adeo aceto perfudit. Dicimus eñ DEVM facere, quæ diſpenſatione ſua bonorum author fieri permittat. Ecquid iſtud ſit rogas? Audies, ſed peruelim tranquilliore animo. Cur enim te perturbet abs me audientem, quod me, cui totũ ſeritur ac metitur, ne μὺ quidem a ſtatu mẽtis ſereno dimouerit? Abiere ſex dies, quod incidi in libellum Lutheri in caput Eraſmi ſcriptum, in quo per occaſionem quæſitam, non oblatam, aculeo ſuo humilitatem nominis mei hoſtiliter figit. Equidem expectare a Luthero & ſuis gregalibus aliud non potui, q̃ quo me uehemẽter læſum iri ipſe arbitraretur. Bolum e ſuis ereptũ faucibus ijs modis inſectãtur uiri boni, uiri pij, ut qui deſperent, ſtultum repetiturum, unde ſe pauculis ante annis DEI omnipotentis dextera erui ſiuerit. Dolorem ſuum ira mixtũ hoc pacto ulciſci poteſt, ſi alio,

abijceret calamum Propheta ſanguinarius: Quod non conuitij ſed admonitionis loco dixerim. Forte uoluit homo prudens in me exemplum ædere, quo reprimantur a ſe redituri. Et niſi animo impotēti, niſi amator ſui magnus, niſi aliorum odio exoculatus, niſi pudoris cōtemptor, niſi poſteritatis eſſet irriſor, haudquaq̃ illum tanto dedecore infamatum proſtitueret, quem antea nō uno nomine nec maligne laudauit, Ni fortaſſis antea ſimulanter laudatum, nunc uti dignus eram, uituperat. Qui enim fieri poſſit, ut quis e uiro docto repente in Grammatellum transformetur? Rideo ego quoq; uobiſcum iam Lutherani grammatellum & uocabularium iſtum ueſtrum, modo æqui patiamini, ut per hunc grammatellum literarum uere ſacrarum inuiolabilis autoritas ſpontaneæ cæcitati ueſtræ ingeratur, & per hunc uocabularium uoces audiatis, quæ exponant toti mundo ueſtri ingenij ueſtrorumq; morum bonitatem ſcilicet. Nam ad eū modum quæret aquilā ſcarabeus. Quin ridere uobiſcum pergo tale de Vuicelio iudicium a tali Pythagora profectum, maxime elegantiam ſermonis καὶ τὸ πρέπον Theologicum, Scholica grammata uoceſq; uos, in iſta ueſtra celſitudine, puer puluerulentus & ſcabello proximus, ueſtro cum pudore doceo. A literis enim & uocabulis res pendet, unde completa ira DEI, pudefietis, qui nihil neſcire uobis

ipſi ui-

ipſi uidemini. Sunt, quos iudex ſupra captum inte-
ger Lutherus contemptos licet pro re nata imitatur,
quibus Hieronymus unà cū alijs pure latinis iſthac
contumelioſa appellatione nigretur. Nec uſq; adeo
diu eſt, q̄ Philippus, alter cardo ſectę, a quodam ea-
dem ſanna, ut qui a Theologia cognominaretur pa-
rum dignus, mundo publicatus fuit. Sunt conuitio-
la hæc perq̄ tolerabilia, & ob quæ pax nulla diſijci-
tur. Quod ſi liberet iuſta talione referire, nō deeſſet,
unde magnos iſtos ſectæ proceres pari contumelia
ſtringere queam, adeoq; iubere aliquos poſſim, ut e
cathedris ad ſubſellia alphabetariorum deſcenderēt.
Sed facete deriſo ingenio: de quo non glorior, nec
eſt ut glorier: rapit hominem libido, ut me totū con
demnet. Non recedit a ſolitis hyperbolis, Vt adfici-
tur, ita ſubito pronunciat, dominatur illi appetitus,
quo præceps fertur, ſubito curſat ſurſum prorſum.
Melius, peius, ꝓſit, obſit, nihil uidet, niſi q̄d libet &
ira ſuggerit. Indignum me clamitat, qui cum bonus
uir quicq̄ aut agat aut loquatur. Pręterea perdite in-
uidum & maleuolum hypocritam, mordēt hæc, ſed
ſibi ita conſciū. Me obarmat recti conſcientia & con
tegit teſtimonium externum, ut irritos morſus mini-
me ſentiſcam. Bonos uiros intelligit Lutheranos, cu
ius rei ſignaculum habent & Endixes ſpiritus. Tali-
bus indignus ego iudicor, ut hoc prætextu abſtine-

at à reſpondendo. Bellum ſane effugium. Debebat ſententiã de iuſtificatione Eccleſiæ a me propoſitam probabiliter refutare, & crudũ dogma ſolidius confirmare, ſed quando utrunq; præſtare formidat, & gregales operam eius tanta in re præſtolantur, conuertit ſe ad ſuam calumniam adq; Lindij ſacra. Non ego abs te Luthere peto ut mecum agas aut loquaris, ut qui norim imperium & ſublimitatem pontificiam tuam e Monachica humilitate. Atqui a te non petitur ſed flagitatur undiquaq;, ut Catholiciſmon Eccleſiæ tuæ, unam fidei neceſſitatem, & bonorum operum uel inanitatem uel indifferentiam uindices. Si ſilentio reſpõdes, periclitabitur ſecta. Quod ſi me releges ad Auguſtanam confeſſionem, nõ conſiſtit. Miror autem, cur toties & tam impudenter ad Comitia illa prouocent, quaſi nos Acta fugiant. Superſunt epiſtolæ eorum non impreſſæ typis, quæ aliquando euolabunt in teſtimonium illis, ut palam fiant ſolidamenta glorioſiſſ. Suffenorum. Hypocritæ conuitium uulgare eſt apud iſtos ſuæ doctrinæ figulos. Hypocriſis eſt, quicquid non Lutheranum eſt: ut ne priſci quidem Eccleſiæ patriarchæ ab hac aſpergine tuti futuri ſint, ſi reuerſi τὰ μαθήματα nouæ Theologiæ impugnent. Contra, ſpiritus eſt, qcquid iſti deſignant. Cognoſcẽt de cauſſa tota poſteri, quibus oculi erunt, orbi nimirum luce reddita. Ego nũc

de hoc

de hoc fruſtra moneam, quando omnes declinaue- runt,& quicquid uni tãtum fraterculo arridet,præ- definito loquuntur.Inuidiam & maleuolentiam me am uel in ſe uel in aſſeclis nunq̃ expertus eſt,iudex il- le & damnator.Ego contra iſtius gregis inuidiã ma- leuolentiamq; iam diu ſuſtineo. Inuident mihi miſe- re,quod a CHRISTO ſeruus accepi, ut inuidioſum magis q̃ inuidum poſſis dicere. Neq; tñ non agno- ſco,me affectu malo non eſſe uacuum.Certe in ſecta iſta uix reperias, cui inuidere aliquis poſſit. Omnia uero ita propemodũ habent ſeſe,ut indolere illi ma- gis q̃ inuidere coũeniat. Nam cur ijs inuideam,quos errare,mihi perſuaſum eſt? Nec ulli horum male uo- lo,quibus ſuam mentem precor. Signa ſuæ erga me maleuolentiæ & tyrannidis multa illi & ſatis cõper- ta dederunt.Si fauor eſt,ſi beneuolentia, cuiuſmodi illi hac in ciuitate in me exercent, nimium uellem me liora.Oculis ſuis occidi me uotum eſt,quando mani bus non licet, & maximopere animis ringuntur,q̊d hac hora ſolẽ in uiuis intueor. Sed hæc concoquam. Ait me ſibi notum intus & in cute.Hoc ſi uerũ eſſet, me,quod ſcio,non damnaret.Intus & in cute CHRI- STI ſeruatoris & magiſtri mei amator, Eccleſiæ Ca- tholicæ bonum quæro. Tale ex abundantia cordis quotidie declaro. Id ſi in me non animaduertit Lu- therus,nondum illi notus ſum. Quod ſi conſcius eſt

uitæ meæ,quam in Saxonia ſexēnium degi, ſciat plures ibi & me quoq; mihi eius eſſe conſcium, adeo,ut ab auditione mala non timeam.Nomen meum reticet ceu nefaſtum, quēadmodum templi Epheſij incenſoris & ſtupratoris Lucretiæ olim. Alibi uocat ſcurram,ſicuti præter cæteros, Regem Angliæ. Lutheranus adhuc,eram illi uenerabilis. Alibi criminatur os mendax,ſed ipſum neceſſario facit: neq; enim allaturum erat pſeudeuangelio utilitatem ullam, ſi me os uerax dixiſſet. Quanquam me in nullo mendacio deprehendit,& uerax non eſt,ni me mendacij conuincat uel minimi. Hactenus peccatorem modo me fecit,quicquid alij,impium nondum.Contemnit ingenium, conuitiatur moribus, Quare non eſt, ut hic multus immorer. Nunc ab Amſdorffio audiam furta mea.Omnia ſua,inquit ille, furatus eſt ex Eraſmo.Quid ais ſyncere,bone,pie uir? forſan is tibi uidere qui ab inſimulatione mendacij immunis ſis, ut eſtis fumi uenditores,in oculis ueſtris meri dij. Prodierunt hoc anno,ſic CHRISTO curante,libri humilitatis meæ ſeptem.Hos tunc compilatos ex Eraſmo dicis? Oſtende pagellam Eraſmi, quæ ad plenum doceat,qualia ego tracto.Imo affer uerſum unū, quem ego inde meis inſeruerim.Hoc ni feceris, Cretenſem te dixero, Nam me furatum eſſe ex Eraſmo ſcribis, non imitatum Eraſmum.Longe uero diuerſum eſſe

furari

ſurari & imitari uel pueri norunt. Apoſtolicus Cle-mens e concionibus apoſtoli Petri ad uerbum totas paginas in epiſtolas ſuas tranſmouet, quemadmodũ Beda presb. & Proſper ex D. Auguſtino, et e Chryſoſtomo Theophylactus, nec tamen illorũ ullus audiuit fur. Cuiuſmõi ego ſi feciſſem, nihil mirarer con uitiũ. Maro fur Homeri, Heſiodi, Theocriti, a Maſtige uocitabatur, Num fuerit, doctorum eſto iudicium. Ipſe certe Maſtiga ſuum ſalſiſſimo reſponſo retudit: Sis tu quoq;, inquiens, talis fur. Quoties uero furatus, ſiue, ut mollius dicam, mutuatus eſt e ueteribus aliena Lutherus? Et fecit hoc diſſimulãter, preſſis nominibus, Batylum quippe Vergilij furẽ recta ſequutus. Quis hũc omnium furem alienæ inuentionis inclamare audet? Sed hæc, quum poſſim ſine repræhenſione traducere, iam miſſa facio. Eraſmi lectorem ſicut Hieronymi quoq; aut Cypriani me eſſe neutiq̃ diſſimularim: imitatorem uero, alij iudicarint. Illud fateri ingenue potero, mihi nunquam ſtudio fuiſſe, ut huius aut ullius, ſeu neotericos ſeu palæotericos æque numeres, peculiari imitatione ſtylum exprimerem. Opiniones orthodoxas & inſtitutiones bonas tam in hoc q̃ in cæteris Eccleſiæ magiſtris ſobrie aſſector. Quod ſi phraſim magni uiri nugæ meæ alicubi, quantumuis tenuiter nec digne ſatis redolent, lectionis aſſuetudini magis q̃ imitationis induſtriæ

duſtriæ tribui uelim. Qua in re uelim Longolianorũ Tullij filiorum ronchos nihil moror. Verum Amſdorffi donabo interim, te non mẽtiri, Furor ex Eraſmo, diuitis heri cuiuſdam penu ſentio. E quo obſecro tu tua furaris? Nolo dicere, quando alij dixerũt. Qui ſunt illi elegantes, qui gibbum Platonis et Ariſtotelis balbutiem dedita opera exprimunt? O imitatores eximie ſeruum pecus. Quis neſcit uos imitatores, taceo fures, non Pauli, non Ioannis, non Hilarij, non Eraſmi, ſed Lutheri? Et unius, contra Fabij pręceptum? Atq; utinam uobis, omiſſo aliquãtiſper patre illo ueſtro, alios legere & imitari libeat, non tam ueſtri q̃ communis ſalutis cauſſa. Do fidem uobis, Prophetas, Apoſtolos & Scriptores eccleſiæ noſtrę reliquos ſine ſtomacho furta ueſtra, nedum imitationem paſſuros. Amabimini CHRISTO ipſi tales fures & pro ſuſpendio cœleſtem aulam reportabitis. Nobis colemini propterea, tãtummodo citra pudorem confitemini profectum candidæ imitationis. Si fruſtra iterum moneo, fatebere Amſdorffi, me monuiſſe. De Eraſmo tam miſeris modis lapidato, non eſt quod ad te Hanere in præſentia ſcribam. Vnum illud dolet, uirum mei nominis importunitate lacerari debere. Sed hoc rurſum leuationi mihi eſt, in Luthero atrum odium diu iſthuc parturijſſe, quod iam undiquaque uenans occaſionem infeliciter peperit.

Vrit homi

Vrit hominē gloria Roterodamici nominis, et exco quit amplitudo Polyhiſtoris. Hoc qui non odorat̃, is nullas nares habet. Sentit Eraſmum releuare depreſſum caput. Sentit ſe ſuamq; factionem paulatim eijci. Hinc illæ lachrumæ ſunt, Socerum depellere regno, decretum eſt genero, partiri non potes orbem, ſolus habere potes. Dicas Lucanũ acu rem tetigiſſe, quamuis neutrum cognorit. Expectamus Eraſmi ſenis quidem, ſed tñ non edentuli nec lippientis Apologeticon. Non indiget mea defenſione, quem uel nihil reſpondentem ſatis defendit aduerſus irrogatas blaſphemias, partim uictrix ac auguſta ueritas, partim inuidia aduerſarij blaſphematrix. Nihil in uirum expuit ructans archeuangeliſta, quod non confutabile ualde ſit, cuiusue non bona pars in expuentem recidat. Promeruit Eraſmus ut eum honorē ſcilicet ipſi habeat Vuittemberga. Eandem fere gratitudinem retulit Socrates ab Athenienſibus. Hoc profecto eſt bene merito bouem cum Pyrrhia non immolaſſe, ſed bene meritum interfeciſſe. Hoſtibus tela porrexit uere bonus uir, quibus conficiatur. Scripſi longius q̃ putarem, dum te incito ad ſtadium & me arrepta anſa ſtrictim purgo. Saluta in dño Chriſtophorum Fuerer & Albertum Ledſer amicos. Vale. Confortare & eſto robuſtus. Pone faciem tuam ut ſilicem. Vale iterum & tertio. Eiſlebij in Vig. Palm. M. D. XXXIIII.

P. I. H. S. P.

REVERENDE PATER, SENTENTIAM TVam una cum literis accepi. De ſententia in præſentiarum nihil pronuncio, niſi quod iſthæc non ſolus, nec primus ſentias. Quę ego hac in cauſſa diſſerere queam, cupis tu quidem certior reddi, ſed ut queo tanta de re multa, nec fortaſſe inutilia dicere, ita non uacat mihi per grauiores occupationes, quæ habeo literis mandare. Epiſtola tua ſanior non paulo eſt, & præ ſe fert ea animum tuum ita eſſe conſtitutum, ut ſi ſit libera cuique ſententia, Chriſtianius de propoſita quæſtione iudicare & loqui poſſis. Ais enim tibi probari Paphnutij conſilium prę neotericis. Ais te neſcire quid pronuncies de Gregorio ſept. moris, quippe huius eccleſiaſtici abrogatore. Noſti plura abſq; dubio q̃ ex antiquitate proferre poſſis, ſi uelis eſſe liberior, & in conſilium adhibere, horum temporum neceſſitatē, & ter quaterq; pudendi cœlibatus plus mille & ea grauiſſ. incommoda. Nec, ſi uoluiſſes, ſacræ literę te deſerebāt, quibus nullus ſol illuſtrior eſt. Scio multos pigere, non dicā pudere, præproperi certaminis in iſta quæſtione, ijs ſi in conſilio fuiſſet maior DEI q̃ hominum metus, multa a ſuis ſcriptis recidiſſent. Hæc hactenus. Eram plura ſcripturus ad te uirum bonum & mei (quis uero ego ſum?) ſedulo ſtudioſum, ni codē

die plu

die plures epiſtolæ ſcribendæ eſſent, & eæ ad uiros celeberr. Vale, me ama. Iſlebij. Sexto Nouembris. Anno M. D. XXXIIII.

I. VV. S. P.

Mirum ni cupias ad te mea carmina mitti,
 Qñ colis ſtudiū tu quoq; Apollineum.
Quod colis, arridet, ſed ego non carmina poſſum
 Scribere, quæ doctis perplaceant oculis.
Non mihi cum Muſis unq̄ res ulla ſecundis:
 Nec fuit ingenio dexter Apollo meo.
Non mihi Caſtalij libata eſt guttula fontis:
 Parnaſi rupes neſcio Phœbe tui:
Non lyra Flacce tua eſt uſquam mihi uiſa: nec unq̄
 Vſus ſum docto Tytere te ſocio:
Sed prægustaui ſummis utcunq; labellis,
 Dux elegōn clarus quæ bene Naſo canit.
Semper enim placuit lugens Elegeia mœſto,
 Talibus in numeris ludere ſæpe iuuat:
Aut nugor potius q̄ ludo, ſi tamen ulla
 Temnitur in paruis uenula pauperior.
Quodcunq; eſt, olim didici doctore poëta:
 Illius Aönio pectora fonte fluunt.
Viuit adhuc etenim, potuit quem mergere Rhenus,
 Sed delere nequit. Nam bona fama uiget.
Heſſus erat nomen, noto qui ſplendor ab Heſſo

Alter erat gentis maximus Heſſiacæ:
Is monſtrauit iter, facili ratione reperta,
Difficiles poſſim, qua cito noſſe modos.
Mox numeris cœpi nudum connectere certis
Sermonem inq; ſuos cogere uerba pedes.
Ergo humiles ſi tu cupias nunc uiſere uerſus,
Hanc chartam a nobis accipe chare puer.
Illi ſi ſtudio quantum par erat tribuiſſem
Temporis, hæc eſſent carmina digna legi.
Sed, noſti, rapuit totum me maxima cura,
Et noſtræ ſemper Religionis amor.
Amplecti CHRISTVS pro Muſis debuit unus,
Proq; helicone Zyon mons adeundus erat.
Præterea rerum diſcrimina multa retardant:
Atq; meis illuc caſibus hucq; feror,
Vt bene tornatos nequeam tibi pangere ſolers
Verſiculos, quales tu cupis eſſe meos.
Sum ſacer excelſo, uetulæ non Myſta Thaliæ:
Iure meas partes uendicat ille ſibi.
Vellicat hic aurem dicens: Meus es, mihi ſerui,
Nil tibi cum Muſis, Linque prophana ſacer.

Sed eapropter ne exiſtima Ioannes, poëticam Chri-ſtianos dedecere. Quod ut cenſeam, non adeo inſa-nio. Eccleſia ab initio ſui ſemp habuit uiros ampliſſ. ingenijs, qui cum Theologia copulauerunt ſciẽtiam eius philoſophię partis, q̃ Poëſin, Rhetoricen atque Dialecticen

Dialecticen complectitur. Et diuus Baſil. ad Nepo-
ſuum nõ tam eleganter, q̃ copioſe aſſeuerat iſtud ſtu-
diorum genus CHRISTI profeſſores haudquaq̃ de-
decere. Vt de epiſtola Hieronymi ad Orato. quen-
dam Rom. taceam, in qua inuidis criminatoribus os
obturat, qui uociferabantur non decere eccleſiaſti-
cos, ut ſacris gentilium literas admiſcerent. Ibi pro-
fert nobis apoſto. Paulũ, in cuius ſacris literis locum
etiam habet Epimenides, Aratus & Menãder. Pro-
fert Apoſtolicos uiros, noſtrę religionis fortiſſimos
defenſores contra philoſophiam. Profert Tertullia-
num, Lactan. Cypria. inter Latinos: Græcorum ma
gna eſt multitudo: qui omnes optimi Theologi, &
ſanctiſſ. uiri, nihil non e media oratorũ atq; poëtarũ
ſchola, pro aſſertione ueritatis deſumpſerunt. Vnus
Tertulliani Apologeticus omnem fere ſæculi diſci-
plinam obtinet. Sed de Rhetorica & Dialectica con
trouerſia nulla eſt. Poëticam modo artem a Chriſti-
anis arcẽdam eſſe putant Barbari, nulla de cauſſa niſi
forte quod ea arte poëtæ gentiles ad deſcribendos
amores & ſermones obſcœnos adq; fingendas fabu
las abuſi ſunt. Ad hæc, quod eius uſus fuit in Thea-
tris, quodq; ad uoluptatem aurium adhibita ſit, ue-
lut in Comœdijs & Tragœdijs, item ad inuerecun-
das ſaltationes ut Choriambi, & ad maledicendum
ut Iambi, cũq; his Satyrarũ morſus. Poëſis naturæ

donū excellens(quod uero naturæ,an non DEI eſt, à quo totum Ens?)ſeruiuit paganis ad immūditiam: ſeruiat eadem Chriſtianis ad mūditiam.Pagani hanc ſcribendi formam retulerunt ad Idololatriam ſuam: Chriſtiani ad Theolatriam. Illi cecinerunt Heroïco cothurno arma mundanæ militiæ: noſtri canant ec‑cleſiaſticam militiam.Illi pulcherrimis poëmatis cele brarunt laudes uirorum illuſtrium: noſtri ijſdem,ſi quidem illis eſt facultas,prædicent laudes DEI & di uorum Eccleſię,uirorum quippe adeo illuſtrium,ut ad hos collati ethnici mera caligo ſint. Ad eum mo‑dum poterimus ſpolio prophaniſſimæ Ægypti in Euangelicum uſum uertere,& captam e gētibus mu lierculam,nobis adamatam,proſelytam facere. Tale p̄ter alios ex noſtris fecit Hildephonſus epiſcopus, Damaſus pontifex,Auſonius Burdegalenſis,Proba mulier,Proſper Reginenſis,Paulinus,Sedulius,Pru dentius,Nonnus,Iuuēcus,Sidonius epiſcopus,The odulus presbyter, Arator, Zmaragdus, Beda &c. Quos ſi quis imitetur, non uideo cur culpandus ſit. Eccleſiæ poëtæ caſta modo ludant, & quicquid ſæ‑rioris argumenti meditantur, ad Chriſtianæ phi‑loſophiæ ornamentum referant. Noſtra religio o‑mnino digna eſt, ut hac quoque arte tam apud ex‑teros, quàm inter nos ornetur. Magis adficit & ha‑bet neſcio quid auguſtius ſpecioſiuſq;, et longius du rat quod

rat quod carmine,q̄ quod oratione libera deſcribit. Inquies: Tu uero cur fingis te uellicari, ne cum Muſis commertium habeas, ſi a Chriſtiana cultura alienum non eſt, poëtari? Admodum. Non debeo animum ita appellere ad id ſtudij, ut eo totus ſim, utq; inde laudem poëtæ uener. Nam totum ſibi Theologia uendicat, cui iuuandæ in ſacro lauacro renatus ſum, et cuius laus non ex hominibus, ſed ex DEO eſt. Cæterū ſicut Chriſtiani abhorrere debemus ab iſtis uocabulis: dij, numina, ſuperi, per Iouē, me Hercle, Pol &c. & tamen piaculum non eſt, ſi ſobrie legerimus de iſtis portentis apud diſertos authores, modo ſpectemus ad ſcopū noſtrū, qui eſt CHRISTVS, & impias deſcriptiones ad pietatem reflectamus: Ita poſſumus procul ablegare figmenta Muſarum, Camœnarū, Heliconis, Cytheronis, Caballini, nec minus tamen uerſus ſcribere, uel animi gratia, uel propter eos, qui nos uerſu laceſſunt. Et quum norimus nos a Minerua & Cynthio illo nihil doceri, impij ſimus atq; etiam ridiculi, ſi iſtorum nomina ſerio uſpiam uſurpemus. Loquor de Chriſtianis. At tales eſſe multi non curant, malentes eſſe quod ſunt, nempe Ethnici ingenio, ſtudijs, moribus.

Nil mihi cum Muſis, nec enim ſtultiſſima credo
  Numina Pieridon. Enthea tota nego.
Nil flatum curo, ridetur & Impetus ille:

Verba

Verba tamen metris necto ſoluta ſuis:
Non rerum ſcriptor, ſed qui priuata ſodali
Acta queam calamo tradere noſtra leui.
Principio lætor te corpore uiuere firmum:
Vt ualeas opto mente precorq; Nepos.
Maxima tu nobis peperiſti gaudia amicis,
Ingenuas cupidus quod modo quæris opes.
Oſtendit mihi crede bonam ſpem litera de te,
Quæ nunc ad promptas uenit amica manus.
Perge uia, quam carpſiſti, uirtute ſequente,
Polliceor patriæ te fore præſidium.
Si quęras quid agam, Valeo bene, Cætera noſti.
Viuitur in magno quippe labore diu.
Hoſtes miteſcunt nihil in feritate ſua, ſed
Increſcit crebris auctibus hocce malum.
Vnus in hac hominum turba: miſerabile uiſu:
Quot maledicentum millia ſuſtineo?
Vſque adeo uideas hos inſanire feroces,
Hunc ut me dubites uiuere poſſe diem.
Sic Cyclops, ſic ipſe Phyax, ſic dira Meduſa,
Mortales fuerunt in miſeros furere.
Nil ego commerui, uiuo ſine crimine: poſſit
Vt de me nemo, quod ſcio, iure queri.
Diuini uerbi ſector pia dogmata conſtans:
Stat mea de CHRISTO ſana tenaxq; fides.
Fœdatæ ſponſæ maculas triſtiſſimus odi:

Heu quibus

Heu quibus eſt uitijs contaminata domus.
Illius abſumor cauſſa cruciatibus imis,
Non alius certe me dolor ullus habet.
Talis ab hæretico damnor grege peſſimus unus,
Sicq; meam CHRISTI cum cruce porto crucem.
Tuq; uale felix nobis chariſſime fili:
Sit tibi cum primis, cura ſalutis, habes.

B. VV. S. P.

CHARISS. BERNARDE. FRAVDANTVR ex nũdinæ mercimonia chartacea quidem illa, & in ſpeciem uili, ſed tamen nemini bonorum hominũ fortaſſis futura inutili. Ita enim meam in eo opuſculo purgaui exiſtimationem, ut ęque rem catholicam iuuiſſe aliqua ex parte me, & huius hoſtes optimo iure eſſe ultum, eruditiſſimi quiq; iudicaturi ſint. Hoſtes nunc uero illi de ſilentio intempeſtiuo gaudebunt, atq; adeo de ignauia noſtra triumphabunt, quom penſum tamen noſtrum exoluerimus qualeſcũq;, ſed emergere hoc in hominum lucem, quo minus quiuerit, per me, fortaſſis nec ꝑ operam ueſtram ſtetit. Ego talibus curis conficior. Nam iſti ingenij fœtus labore mihi non uſqueadeo mediocri conſtiterunt. Parentem tuum, uirum mihi uel ob dignitatis ſuæ inſignia colendum, qñ tot eum occupant domeſtica negocia, nolui iam literis meis in-

terturbare. De eius ſingulari in me beneuolentia nihil dubito. Vale, diſciplinam ama. Iſlebij. Duodecimo Nouembris. Anno M. D. XXXIIII.

D. C. C. S. P.

SCRIBITVR AD ME, TE CATHEDRAM deſerere uelle. Quo nuncio non poſſum dicere, q̄ fuerim perculſus. Oro itaq; te, per ſacra omnia, ne tm̄ facinus committas, ne uſqueadeo pecces in DEVM & proximum tuum, ne tam graui pondere animam tuam ſubruas. Quid enim mali fecit tibi Eccleſia, ut illi ſubtrahas Verbum? Ais: homines quidem a Clero atq; Canone cognominati ſua impœnitētia, ſua inordinatione, ſua tortuoſitate me facere officium nō ſinunt. Ergone ualedicturus eras toti cœtui, in quo multi boni ſunt? Nolentibus non concionaris, ſed uolentibus. Nolentes audire et obedire trade DEO uindici, & tuam animam libera. Hęc uti monerem, me ſolicitudo Eccleſiæ communis, & meus erga te amor ſuaſit. Quod Chriſtiane feceris, ſi boni ac æqui conſulueris. Vale. Me certantem in certamine haudquaq̄ uulgari, precatione tua indeſinenter adiuua. Iſlebij, uigeſimoquarto Ianuarij.

Anno M. D. XXXV.

D. C. R. S. P.

Proxima

PROXIMA EPISTOLA, ANIMI TVI ſenſa, imo etiam ægritudines omneis in ſinum meum familiariſſime effudiſti. De his me Harpocratem, nõ obliuioſum, ſed mutum fore, nil eſt, quod dubites. Commouit me certe in commiſeratione tui, honorãdi quippe ſenis, tam iuſta querela. At mederi conſilijs ſorti tuo indignæ nomine qui poſſum? Rogas me ſemel & iterum, Audin' inquiẽs, Georgi quæ dico? Audio mi amice, et quidem ita, ut nemo liquidius. Adeoq; plus intelligo, q̃ audio, nec miror magnopere tuam iſtam Tragicam ecphoneſim. O tẽpora, o mores: quodq; Satyrico uerſu tam impotẽter abuteris: Vltra Sauromatas etc. Sed tñ iubeo æquiore animo ut ſortem feras, culpãdam licet, donec aliquando contingat eam cõmutari alia, quæ tuam & deceat Profeſſionem, & ſenili dignitati congruat. Vtcunque habet, adhortor ut ſoleo ad calamum. Quem legiſti, in hoc ſeqre Iuuenalem, et apud temetipſum indignãter ructato: Semper ego lector tantum, nunq̃ ne reponam? Scribe & repone, forſan olim erit tempus optatum, quo in utilitatem noſtrorum hominum ſcriptum publicetur. Nõ periturum eſt in tenebris omnino, quidquid Theologus tãtus in tuo conclaui lucubrabis. Memento te Theologũ eſſe, non equitem, neq; Choraulem. Rex Angliæ in Lutherum transformatus eſt. Sequuntur eum mul-

tæ regiones, propter grauiſſimũ iugũ papiſmi. Hoc eſt, cõmutant charybdi Scyllam. Niſi erit Synodus, aliæ quoq; regiones accedent in opinionem perſuaſionis huius. De ſeducta Pomerania in eandem hęreſim forte noſti. Aiunt comitẽ Deſſauicũ illuc quoq; inclinari. Lunburgum una cũ Meckelburgo in eadem pithanologia radices altum agit. Pruſſia & conterminis Liuonia in eodem ceno hærere gaudet. Vę ſomno ſpeculatorum noſtrorum, curant illi interim ſua, imò non ſua, id eſt, uere Eccleſiaſtica, ſed plane & ualde mundana. Vale Iſlebij. Dorotheæ. Anno M. D. XXXV.

D. I. C. S. P.

NON EST DVBIVM, QVIN GVALTHErus noſter tibi legendas literas dederit, in quibus apud illum non ſine ſtomacho de amiſſa epiſtola, quum primum fuiſſet ędita, queſtus ſum. Ea narratione, opinor, tibi ſatis fieri poterat. Neq; tñ non grauiſſ. iniuriam inique tuliſſe putandus es. Cæterum priuatim purgaſſe me caſum fortaſſis ſufficiebat apud nonnullos, ſed uolui ego eam rem publicitus agere, partim quia iſti negocio par eram, partim quia ita decuit me, atq; adeo oportuit iſtud minime negligere. Interim uero quidã purgationi iſti obtrectarunt, quum fauere debuiſſent, ſi cuperẽt refloreſcere rectum ac uerum. Sed quæcũq;

fuit mo-

ſuit mora, excuditur iam libellus, tuæ forſan opinio-
ni plus commodaturus, q̃ meæ. Io. Haneri exiliũ ob
Euangelium ueteris eccleſiæ ſuſceptum, eo modera-
tius fero, quo magis ſcio, illum bonum eſſe uirum.
Quod is a me petit ꝑ literas, lubens faciã. Tuæ erit pi
etatis curare, uir optime, ut talem eccleſiaſtam Li-
pſia nanciſcatur, ceu unguem in ulcere uicini hære-
ſiarchæ. Verum cur ego Re. epiſcopi Vvurceburg.
precib. non acquieui, plures cauſſæ ſunt. Scripſi har
aliquot Iodoco Heſſo, cui erat iſtud demandatũ ne-
gocium. Conſilium tuũ in hoc, mihi magnopere arri
det. Vbicunq; locorum ero, ſine cruce nõ ero. Qua-
re hanc in hoc priſtino portare decretum eſt, uſque
dum uolet bonus DEVS. Scriberẽ plura, ſed præ do
lore capitis non poſſum. Vale, pro me ora. Iſlebij.
Dorotheæ. Anno M. D. XXXV.

M. I. H. S. P.

SIMVL ATQVE TVAE MIHI LITERAE
redditæ ſunt, geſtij ad parandam reſponſi
onem. Ita enim tu tumultuaris, non aliter
ac ſi iamiam in Caluaria de cruce penderes. Patere pa
tere, frater: Hæc eſt uictoria noſtra, quæ diabolũ &
angelos eius latet. Nõ es ſeruus maior domino tuo.
Scriptum eſt: Eijcient nomen ueſtrum tanq̃ malum.
Sed pro ſummo gaudio nos eas procellas, hos turbi

nes,hæc tentamenta ducimus.Profligauit te N. ciui-
tas regis magni Hieroſolyma te excipiet. Expulit pa
tria terreſtris, patria cœleſtis expulſum colliget. Tu
modo caue,ne malis cedas,at uero contra audentior
ito. Audi eloquium dñi apud Prophetam: Nũquid
tota die arabit arans ut ſerat, Proſcindet & ſariet hu
mum ſuam? Nonne quum adæquauerit faciem eius,
ſeret gith et ciminum ſparget? Id eſt, Piorum afflictio
breuis erit. Conſolare in uerbis iſtis. Cauſſam exilij
non ſatis omnem intelligo. Scio te pati, ut Chriſtia-
num, ideo a te conſulor, ſed aueo cognoſcere, num
alia plura contra te ſchiſmatici habeant, q̃ tu com-
memoras. Vix enim credam, iſtos uſqueadeo in rabi
em actos fuiſſe propter unicam æditiunculam. Nam
quid, obſecro probabilis cauſſæ ineſt in iſta accuſati-
one? Niſi forte longe alij ſunt proceres urbis illius, q̃
uel fert fama, uel de ipſis opinio. Si ſtat eijciẽdos eſſe
orthodoxos, fortaſſe plures illinc eijciẽdi erant. Vi-
de uero ne hoc malũ tuo capiti aſſuant theologi Al-
bani. Diuinas quos ſentiã. Illi certe non ferunt quoſ-
cunq; diſſentientes, niſi eijciendi nõ ſit poteſtas. Ex-
periris tu nunc quoq; tyrannidẽ Euãgelicam, quam
ego pridem expertus ſum. Sed uirtus in infirmitate
perficitur. Palus iſte ſuper carnem tuam poſitus do-
cebit te multam ſcientiam. Nunc eris magiſter Theo
logiæ, cuius ante crucem eras candidatus duntaxat.

Habe

Habe reſpectũ remunerationis, & noli deficere. Eſt hæc tibi preſſura non ad mortẽ. Virga mõ eſt amantis patris, cui libenter ſpiritu ſeruis. Quod abs me etiam atq; etiam flagitas, non potui non præſtare. Cur enim dubitem tanto ac tali fratri opem ferre? Videbis in iſta excuſatione tui, quo animi cãdore meipm pro redẽptione tui periculis obijciam: Ego omnem culpam à te propulſo, & in me transfero, ut meo beneficio amicum iuuem: Vtq; meo damno reſarciam. factum, quod tu ſæpe uocas imprudentiam, Ego uero prudentiam interpretor, & pietatis tuæ igniculũ. Num mulieres ſumus? Num putamus mundũ DEO maiorem eſſe? Heu oligopiſtian & puerilem timiditatem. Qui epiſtolam non audet ædere exiguam, in commoda publica, quomodo is ædet uolumen concercẽdæ ſectæ neceſſarium? Bono ac æquo animo ſis. Tibi nunc non neceſſitate, ſed uoluntate ſeruio. Deprehendes hoc officio, q; te ſicut meipſum diligam, nõ uerbo ac lingua, ſed opere et ueritate. Mi homo, ſuffer tentationem, memor ueſtigiorum domini & ſanctorum eius: me agonizãtem, & in periculis inq; falſis fratribus agentem precibus tuis apud patrẽ miſericordiæ adiuua. Vale in CHRISTO, cuius te paracletus & conſoletur contra aduerſa, & ad labores pios cohortetur. Iſlebij. Ciner. An. M. D. XXXV.

I. H. S. P.

Interrogas

INTERROGAS AMICE FRATER, NVM Lutheri libros iudicem legendos eſſe, nec ne. Quod ipſum ſi tentandi fratris adeoq; illaqueandi gratia rogas, nulla te reſponſione dignū iudico. Neq; enim impie tacet, qui ad quæſita ſubdola tacet. Sed iubet charitas abeſſe ſuſpicionē, & perrumpit ſine metu bona conſciētia. Quid hominis ſit Lutherus, & quod eius ſit molimen, ſi tu adhuc neſcis, haud equidem ſuaſero, iſtius uti legas libros. Nā pleriq; oſtendunt ouillam ueſtem, poſthæc prodit lupus. Si uero illum noſti, demiror, quamobrē malueris quærere de legendis libris, quam a uiſis etiam procul fugere. Legi poſſunt, ſed prudenti, atq; ei homini, cuius præmunitum eſt pectus doctrinæ ſanioris plena certitudine. Inſidiatur ſuauiloquentia ſimplicioribꝰ animis, rapit grandiſtrepēs ſtylus, & propellit eò Eccleſiæ ruina ſæpe etiam bonos. Si qd ſcripſit ille pij, mallem tale apud ueteres Eccleſię theologos legere, q̄ in libris mellito ueneno tinctis. Aliud eſt, ſi quis inquirendi ſtudio legat, aliud ſi diſcēdi. Legere ego ſine periculo poſſum non Lutheri mō, uerumetiam diſputationes Manichæorū & Arianorum apud Auguſt. noſtrum: Sed cuiuis ut legat iſtiuſmodi, non temere conſuluero. Hamum inijciunt multa, quæ dicuntur probabilia, & crebra CHRISTI nominatio ſpeciem pietatis habet, at hæreſis ſuſpitionem parit.

nem parit. Photinus, Cypriano teſte, enarrauit Symbolum Apoſtolorum ſatis quidem docte, ſed quia ſimpliciter dicta ad argumētum ſui dogmatis trahebat, deuitandus erat huius liber, ne omnia probans, & quod bonum eſt ſeligere uolēs lector, quod malum eſt imprudens glutiret. Diuus Auguſt. quidem librum Ticonij Donatiſtæ a ſtudioſis legendum eſſe exiſtimat. Nam eum plurimū adiuuare ad ſcripturas intelligendas, his enim uerbis utitur, Sed idem mox præmonendos putat ſtudioſos, ne incauti inter legendū decipiantur. Sic enim ait: Caute ſane legēdus eſt, nō ſolum propter quędam, in quibus ut homo errauit, ſed maxime propter illa, quæ ſicut Donatiſta hæreticus loquitur. Qui legēdi deſyderio tenetur, ei ego orthodoxos patres eſſe legendos iudico, ſi ſit animus, pręter ſacras literas, hominum etiam commentarios cognoſcere. Habes meum iudicium, nullo malo affectu corruptū, cuius hæc, ſi uis, ſumma eſto: Lege ſeu potius deguſta omnia, ſed ſapientiſſimus. Vale. Iſlebij. Trigeſimo Aprilis. An. M. D. XXXV.

D. I. C. S. P.

CONDONES MIHI VIR OPT. QVOD ſerius reſpondeo. Heri primum extricaui me ex negocio aliquo, unde non parū utilitatis ad lectores Catholicos reditū iri ſpero. Cupio

prodeſſe hominibus, dum hæc fugaciſſima uita ma-
net. Qui uero illi, & quales ſint labores, ab æditione
cognoſces. Sed epiſtolæ tuæ reſpondeam. Equidem
bene ſentio de inuocatione diuorum, ſed quatenus ad
intercedendum, non etiam ad opitulandum iſthuc fi
at: Nec credo te mi homo, aut quotquot ſunt priſcæ
Eccleſiæ doctrinæ ſtudioſi ſectatores, ſentire aliter.
Verba mea quæ quidam arrodunt, ſic habent: In pe
riculis inuocare ſanctos, inuentum eſt ſuperſtitioſo-
rum. Vereor ne hoc cedat in opprobrium neglecti
DEI &c. Qua periodo iſtos taxo, qui DEI immemo
res, protinus clamant in naufragijs: S. Nicolaë adiu-
ua nos. Et in incendijs: Sancte Florentine adiu-
ua nos. Et in puerperijs: S. Margareta adiuua nos,
&c. Certe in Litanijs Eccleſiæ tale non audit. Ita ue-
ro: Pater de cœlis, miſerere nobis, adiuua nos, libera
nos, exaudi nos, propitius eſto &c. Cæterum de ſan
ctis nihil niſi hoc canitur: Orate pro nobis. Eam lita
niam, Lutheranis ualde inuiſam, ego quum ſequor,
cur iſti ſuperbi me calumniantur? Veneror & ipſe di
uos, canens eorum laudes, defendens eos contra ſe-
ctam, optans ut pro me DEVM interpellant, cupiēs
ut cum illis in ſinu Abrahæ collæter, ſatagens ut con
formis illis fiam in imitatione fidei & cōuerſationis,
admirans dona DEI et uim ſpiritus ſancti, in illorum
corporibus exertam &c. Quid faciam aliud? Oſten-
dis Nazianzenum & Auguſt. quippe qui ſecus ſen-

tiant. Gaudeo, quod me admones. Laudo, quod me uocas ad orthodoxos ueteres. Sed teſtis eſt libellus meus de interceſſione diuorũ, me Theologos illos antea conſuluiſſe. Nazianzenus inuocat S. Athanaſium et Cypri. iiſdem fere uerbis. Quę quidem uerba ſi quis eò trahat ut putet Nazianzenum diuos DEI loco ſuperſtitioſe imploraſſe, is ſimul in DEVM grauiter, & in Nazianzenũ peccet. Implorauit uero, non ut ipſi adiuuarent ſua potentia, ſed ut precibus impetrarent à DEO hæc, quæ Eccleſiæ paſcendæ forent utilia. Tale te quoque mi uir ſentire, nihil equidem dubito. In ciuitate Auguſtini (libro & cap. a te indicato) multa pariter ac uaria lego, ſed nuſquã inuenio eiuſmodi, cuius ego contemptor irreligioſus ab uno atque altero homine iudicor. Auguſtinus aſſerit fidem reſurrectionis & aſcenſionis in carne, cumque carne. Cui perſuaſioni neceſſaria erat miraculorum narratio, maxime apud paganos. Sed qualia narrat? Recenſebo ſingula, ut liqueat nihil horum mecum pugnare. Cæcus illuminatus eſt Mediolani apud corpora Protaſij & Geruaſij. Locus diuorum memoratur, operatio diuorum non item. Innocentius Carthaginenſis ſanatur domi ſuæ, non pharmaco ſed oratione tã ſua, quam præſentium Fratrũ. Innocentia item apud eandem Carthaginẽ efficacia baptiſmi. Eadẽ ſacramenti efficacia curatus eſt mendicus ille podagricus. Eadẽ Curubitanus

tanus paralyticus hernoſuſque. Heſperij tribunitij domus oratione presbyteri in ſacrificio corporis CHRISTI tranquillitati priſtinæ redditur. In loco orationum, ubi erat infoſſa terra ſancta de Ieroſolymis allata, orat paralyticus ruſticanus, & ſanus abſcedit. In uilla Victoriana liberatur a malo dæmonio adoleſcens, ad memoriam Martyrum, Chriſtianis ueſpertinos hymnos cantantibus atque orantibus. Idem illæſæ ſanitati reſtituitur oratione eorum, qui aderant, inter quos unus: Potens eſt DEVS, inquit, ſanctorū orationibus qui fugauit dæmonem, lumen ei reddere. Hipponenſis uirgo oratione et lachrymis presbyteri ſanat̃. Orat ep̄us pro adoleſcente alio, & ilico caret dæmone. Florentius orauit apd' martyres ut ueſtiretur, et ueſtitus eſt. Mirum uero, ſi martyres ſeniculum illū ueſtiuerunt, & nō potius cœleſtis pater, fortaſſe ſupplicatione martyrū. Ad Tibilitanas aquas, præſenti corpore S. Stephani uiſum recepit cæca mulier. Lucillus ep̄us portat ſanctas reliquias eiuſdem protomartyris, & tactu ſanatur eius fiſtula. Eucharius Chalamēſis per memoriā eiuſdem protomartyris calculi morbo liberat̃. Idem alio morbo poſtea laborans ad mortē uſq;, opitulatione memorati martyris, tunica ipſius presbyteri ſuper corpus ſuum miſſa, ſuſcitatur. En hic opitulationē. Video. At cur iſthuc additur? Ne uidelicet tanti miraculi gloria

li gloria

li gloria impoſitæ tunicæ tribueretur. Igitur opitula tioni martyris attribuitur? Neſcio. Quod ſi attribuit καταχρηστικῶς attribuitur. Sin uere attribuitur.i.abſq; tropo, Stephanus CHRISTI cultor, CHRISTVS erit, et in poſterum duos adorabimus Chriſtos. Sed ipſe miraculorum narrator Auguſt. ſua uerba ſuo ſenſu nobis explicet. Lib. eodem cap. ix. negat Martyres operari miracula, ſed tm̃ oratione impetrare. Quõ ergo opitulantur, ſi nõ operantur? Hic adigimur uel nolentes, ut a diuis nihil niſi interceſſiones ſupplica-torias expectemus. Pergam exempla perſequi. Mar tialis ethnicus homo, orante ſuo genero ad memori am (id eſt in Baſilica S. Stephani) & neſcio quid flo-rum inde de altari ad caput ægrotantis anima & cor pore apponente, Chriſtianæ fidei donum electũ ac-cipere meretur. Quo loco iterum ſubmoneo, ut con ſyderetur, quid orarit gener ille, & apud quem ora-rit. Nam ſic habet contextus: Et illic pro eo quãtum poſſet oraret, ut DEVS illi (Martiali) daret mentem bonã, qua credere non differret in CHRISTVM. Præ terea per eundem martyra tres podagrici, & alij nõ-nulli ſanantur. Hic quoq; obſtaret ſcopulus, ni aliun de affulgeret lux, qua obſcuriora aut etiã minus con ſyderate dicta dilucidantur. Theologiæ ueteris re-gula eſt, oportere ſecũdum plura intelligi pauciora. Proprium uero hæreſeon eſt, pauca aduerſus plura

defendere, & poſteriorã aduerſus priora ſuſcipere. In Auduro reuiuiſcit puer mortuus ad memoriã S. Stephani. Item ſanctimonialis quędam. In Hippone orat Baſſus pro ægrotante filia ad memoriã S. Stephani, et iam mortuam, uitę redditã uidet. Hirengi filius, eiuſdem martyris oleo perunctus a morte excitatur. Vtinã docear integre de oleo, de ueſte, de floribus illis: Adeo non obluctarer Chriſtiano doctori, ut mihi etiam ipſi ſim gratulaturus, ſi ueritatẽ diſcere contingat qualicunq; modo. Vltimo nõ prætermittam & illa: Eleuſini infantulus mortuus, ſup memoriam martyrum poſitus, orante cum multis lachrymis prẽ, uitę reſtituitur. Talia miracula ſępe uiſa ſunt Chalamæ, ubi & ipſa eſt memoria. Præterea Vzali, Petronia clariſſ. fęmina, deſperata medicis impetrante martyre, ſanata eſt. Exempla cũ Auguſtino finio. Paulo ſuperius, ubi de datis libellis & in populo recitatis ſcribit, hæc uerba loquitur: Fiunt ergo etiam nunc multa miracula, eodem DEO faciente, per quos uult, & quemadmodũ uult &c̃. Porro laudatio uociferantis populi uiſis miraculis, in DEVM tranſlata ſemper eſt. Nam ita inquit Auguſtin. Quis ergo intuentium ſe tenuit a laudibus DEI? Mox infra appellat miracula diuinæ miſericordiæ facta. Capiti huic longiſſ. hunc imponit ſcopum: Quid erat in cordib. exultantium, niſi fides CHRISTI, pro quo Stephani ſanguis

ſanguis effuſus eſt. Rurſum cap.ix. palam dicit: Pro iſta fide mortui ſunt, qui hęc a dño impetrare poſſunt. Nihil profecto hactenus totis his capitibus occurrit, quod ego uſpiã aut calamo negarim aut ore. Omnia penitiſſ. inſpiciantur, & nemo de me ſiniſtre ſuſpicabitur. De te nõ dubito quin orthodoxe cum tanto uiro credas, quare ſatisfactum iam diu tibi eſt. Imo tribus uerbis ſatisfieri potuit, homini tibi quippe, cui hęc pleraq; pridẽ cognitiſſ. erant, & uir tãtus Auguſtinus, ut nemo, familiaris. Moroſis diſceptatoribus nonnunq̃ in loco & tempore pluribus eſt reſpondendum, ut ipſi rem primũ intelligant, & poſtea diſputent. Reinherum comitem a Vueſterburg non audeo interturbare importunius. Fauores magnatũ ſuſtinere poſſum, ſed ambire nõ poſſum pro mea uerecũdia. Attñ ſi occaſio daretur, obtemperarem conſilio tuo. De Poſtilla (quã uocant) nihil certi promittere ulli poſſum. Hoygerus, princeps meus, ante ſeſquiannũ fortuito ſermone uellicauit mihi aurem de conficiendo Homiliario. Ego onus immenſum corã detrectaui. Hyeme tranſacta ſuaſit eò Gualtherus noſter, atq; id non ſuo tantum nomine. Viſum præterea fuit Georgio duci Saxo. illuſtriſſimo, non ita multo poſt Re. D. Epõ Mersburgeñ. Fortaſſe futurum eſt, ut audeam facinus egregium, ſi per infirmam, & uigilijs quamlibet exiguis detritam ua

letudinem

letudinem liceat. Vbi Eckerlingo nugoni reſpondero, primum in manus ſumam tranſlationẽ Vuittenbergenſem. Hanc obeliſcis ita notabo, ut uitari a pluribus, ſi minus ab om̃ibus, debeat. Cuiuſmodi labor aliq̊t menſes ſibi uendicat. Totum Maium una cum dimidio Iunij proximi iam tum impendi ad id operis. Nondum tamen, quæ obiter notaui inter conferendum, digeſſi. Decreui enim prius conferre atque cenſere, q̃ ſcribam. Nuper cõtigit mihi Concordantia hebraica, Venetijs a Daniele illo Bambergico typographorum omnium maximo excuſa, qui codex mire proderit huic inſtituto. Iam q̃d rogas, libẽtiſſ. meminero ſororij tui Lipſiaci bibliopolę. Gaudeo eſſe, quorum ſubſidio res noſtrę procurent̃. Vtinam uel illius bibliopolæ opera, lucubrationes meæ & faciliu s & emendatius æderentur. Doleo tot mendis referta eſſe omnia, quæ ego accurate ſcripſi hac manu. Gualtheri mœror, præter modũ me mœrere fecit. Condolui illi, tanq̃ patri meo. Scripſi ad eum paracleticam. Vtinã deſuper accipiat conſolationẽ ipſe, et uidua filia. Vale in domino IESV. Iſlebij. Laurentij. Anno M. D. XXXV.

P. I. H. S. P.

A SCRIBENDO FERIARIS, AMARE PERgis, niſi totum Heſſum penitius non noui. Erat uero non incongruum, ut quẽ ames,

literis quoq;

literis quoq; uiuidis ſolere in hac triſtitia, & in certa-
mine non uſqueadeo contemnendo confirmes, ſed
amori nihil præſcripſero. Cæteros amicos confido,
ut ſunt uiri fidi, priſtinum animũ erga me haudquaq̃
immutaſſe. Non poſſum ſcribere, quanti illi mihi fi-
ant. Conſtantia Catholicos arguit. Niſi me ego ſenti
rem bona ire uia, iam olim ſuccubuiſſem æmulorum
meorum inſultibus. Spe inſtaurandi Chriſtianiſmi
uiuo, quæ ſi eripiatur, mors dulciſſima futura ſit, mi-
hi nimirũ & alijs, quotquot in amaritudine ducunt
dies ſuos. Turca hac æſtate colliditur foris. Satan do
mi triumphat. Mundus edomatur. Eccleſia interim
ab eo infeſtatur Tyrãno, qui nullis armis, nec Hiſpa-
nico milite fundit̃. Gratulamur uictori Carolo, ſed
magis gratulabimur eidẽ, ſi huius opera CHRISTVS
Opt. Max. domum ſuam et hanc unam, a uitioſis do
ctrinis moribuſq; repurgauerit, Et eãdem aduerſus
hæreſes communierit. Vale. Iſlebij, uigeſimo Au-
guſti. Anno M. D. XXXV.

R. E. S. L. D. D. S. P.

QVI R. T. D. PETITIONEM, REVEREN
diſſ. atq; clariſſime præſul, ad me ſermone
detulit, nuncius non acceptiſſimus eſſe non
potuit, ſi quidem uir tantus eò ſeſe deijcit, ut homi-
nem indignũ ad colloquium euocare non dedignet̃.

Non ſoleo ambire magnopere Heröum amicitias, multo minus ullo pacto extorquere fauores, quos tamen nequaꝙ̃ inuideo ijs, quibus ſors obtigerunt. Non calcauit hic pes hactenus principum aulas, nõ triuit domos Regum, ut ſum hõ non priuatus modo, uerumetiam reꝝ humilimarum ſectator in dño. Ab amicis meis uero exulare, hominũ turbam fugere, abeſſe procul a magnatibus, ſtrepitus ullos non audire, non uidere ſæculi pompas, non intereſſe populi mundani magis ꝙ̃ Chriſtiani lętitijs, forum non adire, no extimeſcere gladium iudicis, non uereri accuſatorum ora, atq; adeo ipſam ignorare ciuitatẽ in qua duriter milito, ſed in angulo hoc meo deliteſcere, hanc menſulam codicibus operire, cum mutis prę ceptoribus exerceri, ſtylo papyraceos arare ſulcos, inter lucubrandum anhelare, continuando deficere, reſpuente nimiꝝ iniuſtum onus & capite & latere, præterea frequentare tẽplum uacuum, ſannis ſenum tribulari, ludibrijs pueroꝝ obrui, infimorũ homuncionum odijs conſpui ſoleo. Quod quidem non eõ R. T. D. commemorarim, ut hinc quisꝙ̃ (noui.n. quorundam mirifice improbam mentem) Vuicelium ceu Timonem illum Miſanthropum eſſe iudicet, aut eum quærere alijs uti diſpliceat, qui placere multis poſſit, ſed partim ut R. T. D. de ſtatu rerum mearum hoc modo reddatur certior, partim ut excuſabilior

ipſe

ipſe forem,ſi memet accommodare mori aulico non queam,Diogeni quippe q̃ Antiſtheni ſimilior. Simplicitati conſecratum ingenium moreſq; mei ij ſunt, ut eiuſmodi ab ęmulis forſan,non ſimplicitas,ſed inſolentia putari poſſit,niſi res ipſa inuitos eos ad recti us iudicandum palã adigeret.Cæterū haud mihi mediocri gaudio eſt,quod R. T. D. apud pleroſq; ita bene audiat.Eſt nimirum iſtud uetus optimorum principum exemplum, ciues comitate ac liberalitate ſibi deuincire potius,q̃ ſæuitia cogere, faſtu prēmere,poſtulatione extenuare.Bonus dux præligit diligi a ſuis, q̃ metui, & hoc ſtudet uigilantius,ut laudatione apud omnes ubiq; mortales ornetur, q̃ ut fœdat̃ uituperatione. Et ſi tale non faceret dux prophanus, honeſtiſſimum tñ id & illuſtriſſimum ſit, in præſule Eccleſiæ.Declarat uero haudquaq̃ obſcure hæc mei ad R. T. D. euocatio, q̃ & Chriſtianę pietatis ſtudioſa eadem ſit,non tantum reipublicæ iſtius.Tãetſi mihi huius ſtudij nonnullum argumentum aliunde etiam fuerat cõpertum.Beatas ciuitates ter & amplius, quibus ut habeant rectores huiuſcemodi, diuinitus contigit.At cuiuſcemodi tandem? Qui præſtent patres in Republ.& paſtores in Eccleſia, ita utrũq;, ut & ſuis ſatisfiat conſcientijs, & officio. Infans ego ac indiſertus quidem ſum, ſed tñ polliceri operam meam auſim, & talem locare laudandis talibus epiſco

pis,q̃tumlibet hactenus uitaui iſtud debuccinãdi ge-
nus,ne uidelicet adulari ei,quẽ laudare decreuiſſem,
uiderer,maxime ætate iſta inuidiſſ. Veniam itaq; ac-
cerſitus (dum modo tuto liceat præ malis hominib.
utcunq; huic capiti infeſtis)ad Chriſtianum p̃ſulem,
& ſuæ patrẽ patriæ,auditurus R. T. D. ſermones ſapi
entia conditos,auditurus,inquam,principem uirum
ſupplex,ac magiſtrum diſcipulus.Neq; erunt omni-
no inutilia omnia Eccleſiæ,nec uſq; adeo Politiæ in-
frugifera,quæ inutilis ſeruus R. T. D. in pace reſpon-
debo. Mitto R. T. D. par libellorum,quorũ altero fi
dem,altero uitam doceo,& doceo e ſcripturis:ut ui-
delicet magis adlubeſcat pijs animis, quod doceo.
Vtinam nemo doctorũ minus pœnitẽda tradat.Li-
bellum Hypodigmatum me neſciente Coloniæ ædi
dit Nauſæa noſter. Putabam per charites pridem
perijſſe opuſculum illud laborioſum, quod ante an-
nos quinq; amplius in Saxonia meditabar, non ſine
ſudore inæſtimabili.Sed hõ candidiſſ.Nauſæa dum
me nimiopere attollit,odijs inimicorũ meorum incle
menter obijcit, licet imprudens. Non agnoſco tale
eſſe in me,quod ille prędicat.Ipſe me certe probe ex-
cuſſum melius noui. Dare uero operam ſingularem
debeo,ut quod uir opt. et idem eruditiſſ.de me prę-
dicare non dubitauit publicitus,aliq̃n reuera pręſtẽ.
Hac hebdomade prodibit ſermo diui Cypriani de
mortalitate

mortalitate, quem autumno proximo germanicum feci, cumq; hoc libellus, cui titulus eſt, de mortuis & horum ſepultura. Reſpõſio, qua Eckerlingum quendam, Eccleſiæ hoſtem, retũdo, nõdum eſt omnis abſoluta. Vtor in hoc Antagoniſta refutando ſumma moderatione, & cunctaa e tracto diligentia, ut demirer ſi extiterit inter Chriſtianos ullus, qui uel mutire contra iure poſſit. Hac hyeme toto conatu, nec uſq; adeo infeliciter, ſicuti ꝓmittere initia uideo, aggreſſus ſum ad limam reuocare trãſlationem Bibliorum germanicam; idq; non alio animo, q̃ ut Germaniæ noſtræ inſeruirem cõmodis. Ferre non ualeo amplius pſeudermeniam ſacræ ſcripturæ. Satius multo fuerat, nullam ſcripturæ, q̃ mendacẽ interpretationem extare. Sentio me in id operis peculiariter incaleſcere, & ſingulari quodam numine huc deditum. Vires oneri pares is ſuppeditabit, a quo uniuerſa uis, ſedibus æthereis dimanat in omnia membra: Id q̃d difficile eſt, efficit is facile. Intra menſes quatuor uix perfecero. Fortaſſis cum reſurgente CHRISTO exibit e latebris, ut cũ illo excitato eat in ſanctam ciuitatem Ieroſolymam, quæ eſt Eccleſia DEI uiuentis. Labor plurimus, lucrum inuidia, adeoq; certum corporis mei ualetudinarij diſpendium. Verum quid hoc cauſor? Quaſi eam ob rem in mundum nõ ſim natus. Gratis manducare panem nõ debeo, & ita meipſum

aſſueſeci perpetuis laboribus, ut non poſſim etiã aliter. Diu uiuat ualeatq; R. T. D. in uinea CHRISTI paſtorum principis, cuius ſpiritu ſancto reuiuiſcat germana Chriſtianorum pietas & inclareſcat uetus ueteris Eccleſiæ doctrina. Apud Iſlebium, in die S. Nicolai eccleſiaſtici epiſcopi, in docendo & faciendo. Anno ab orbe redempto. M. D. XXXV.

D. C. S. S. P.

IVSSI SAEPE QVIDEM, VT TE VIR clariſſ. alij meis uerbis ſalutarent, id quod perq̃ honorifice eos factitauiſſe, nihil plane ambigo, Sed qñ mihi ita p̃dicaris, nimirũ qui non ſolum optimus homo, uerum etiam ſis pijſſimus, atque lucubrationum noſtrarum, utinam minus nugacium, callentiſſimus lector, haud potui mihi temperare, quantumlibet laborum plurimorꝫ mole obrutus, quin ipſe te non modo meis uerbis, ſed meis etiã literis ſalutarem. Meretur hoc afflatus ille Dominicus, q̃ duce tu, poſteaq̃ omnæ doctrinæ genus prægustaſti, adpuliſti tandem animum ad certiſſ. & ſolidiſſ. doctrinam. Nam ea demum doctrina Religionis certiſſima ſolidiſſimaque & tutiſſima ſola eſt, in quam neq; hæreticorum phalanges, neq; ſophiſtarꝫ turmæ, neq; ipſa deniq; toties ſperata Synodus quicquam unq̃ poterit. Ego tibi nuper percepi ex rumore Monar

re Monarcham Carolum una cum Ferdinãdo ſchi-
ſmaticę confeſſioni dediſſe nomen, Imo manus quo-
que, & ipſe pedibus in apologiæ hæreticæ ſententi-
am, fui nonnihil commotus Reipub. cauſſa: at uero
doctrinæ, quam miſericordiſſ. pater me miniſtro Ec
cleſiæ ſuæ reddere cœpit, nihil prorſus metui, quod
ſcirem huic nec ipſum principatum mundi præuali-
turu. Firma petra eſt, cui innitor. Hac ſalua, quid me-
tuam? Pars utraq; poterat amplecti doctrinam hãc,
niſi in ſuũ quæq; dogma, aut iuraſſet religioſius, aut
animos immerſiſſet deſperatius: Vt de pudore hu-
mano nihil referã, cuius tanta uis eſt, ut pleriq; CHRI
STO DEO citius, q̃ aut Luthero, aut Scoto ualedixe
rint. Serius quidem doceo, et iam altum actis paſſim
errorũ radicibus, uerũ hoc fortaſſis excuſandum nõ
eſt, ſed prouidentię diuinæ adſcribẽdum. Alioquin
poſſim dicere, ſuum hunc morẽ ſemper habuiſſe ue-
ritatem, ut adreperet ſerius, tum etiam qñ error iam
fuerat omĩa populatus. Iudicio diuinitus doctorum
ac ſpiritaliter ſapientum cauſſam hanc lubentiſſimus
ſubijcio. Horum aperti oculi mox conſpicabuntur,
uenam uere auream priſcæ Eccleſiæ refodi cœptam,
cuius bonitatem ipſe, ſi nihil aliud, percupiam omni
bus Chriſtianis cognitiſſimam reddi. Facile ijdẽ uide
bunt, et tale ſine mora in ipſorum animis defigetur,
me neq; ut placeam ſuperſtitioſis quærere, neque ut
prophanis:

prophanis:Imo quando utriſq; diſpliceam, ab utriſ quc haberi odio. Nã infelix ego hactenus maxillam dexteram ſectæ,ſiniſtram Sorbonę obuerto. Qui iu uat partes,eum neceſſe eſt,aut fauere mundo aut car ni.Sed fauẽtes tanto malo ipſi ſeſe, quia ignorãt,acri us et ſua tuentur, Apoſtolica eliminãt.Doctrina cer te CHRISTI neq; mũdana eſt neq; carnalis. Hoc for taſſis ipſi inficias uix ierint. Quur ergo iſtorum ope- ra fit,ut præter mundana carnaliaue in ſuo regno ni- hil fere uideamus? Aut enim ſeruitur(loquor de cul tu DEI) ἰουδαϊκότερον,aut uiuitur ἐθνικότερον.Illic conci- onãtur ſuas propoſitiones,hic uero ſuas opiniones. Illi ſcribunt ac diſputant, quę ſuo reſpondent inſtitu to,ἢ quæ ſuo reſpondent inſtituto. Nolunt mutare ſententiam,etiam conuicti, & Verbo diuinæ maie- ſtatis ſtupefacti, ne uideantur eſſe inconſtantes: Ma- gis tñ ob eam cauſſam, ſuam quæq; pars ſententiam mordicus retinet,ne alteri altera de uia ceſſiſſe dicat. Altera Canones,altera habet locos communes. At- qui ſi uelimus noſtri ſaluti in tam execrabili diſſidio recte conſulere,prudentius fuerat, oculos ad Eccle- ſiæ initia uertiſſe,adq; exempla patrum. Nam illi in controuerſijs hęreticorum refugium habebant,in ſa cris Biblijs pariter & Eccleſiæ initijs.Qua ceu præro gatiua minime uulgari gloriari poterant primi ſcri- ptores.Eccleſiæ igitur primę,hoc eſt,Apoſtolicę do

ctrinam,

ctrinam, ritus, traditiones, opponimus nos Meta-
phyſicis iuxta ac ſchiſmaticis,hoc eſt,tam ijs qui eccle
ſiæ authoritate confidunt, quam ijs qui bibliorum.
Proinde ſi nunc ita publice doceatur,ut docuit olim
Paulus,Dionyſius,Irenæus,Athanaſius,Chryſoſto
mus,Cyprianus, Hieron.Auguſtinus,quis Chriſtia
norum,modo idem ſanus ſit, reclamare auſit? Prǽte-
rea ſi ita nunc adminiſtrentur Eccleſiæ res omnes,&
is ſit huius ordo,eç traditiões,eæ ceremoniæ,eæ con
ſuetudines,eæ obſeruationes,quales olim extiterunt
regnantibus nimirum in Eccleſia antedictis Patriar-
chis,quis omnium uelit reluctari? Accerſerunt leges,
ſcio,& accreuerunt ritus noui, cuiuſmodi latuerunt
primæuam eccleſiam.At illiuſmodi,ſi a Biblioru͂ au-
thoritate nihil habeant diuerſum, et multitudine ſua
Chriſtianum populum nõ premant, teneri ſine con-
trouerſia poterant.Hęc ego quum moneo,quonam
ore quidam perditi homines infamant me ueluti pe-
regrinæ Sectæ principem? Neq; dux Sectæ, neq; co
mes unq͂ ero.Illud tm͂ elaboro, hoc meum eſt inſtitu
tum,ut ad Eccleſiæ antiquæ formã & degeneres hu-
ius filios, & eos reuocem, qui ab hac palam defece-
runt.In hoc deſudo,ut ad ſui agnitionem utroſq; in-
ducam:Quod effecero,ubi illi ex æquo fatebuntur,
ſe hominibus magiſtris nimiru͂ adhæſiſſe, et ſibi ipſis
ad exitiu͂ uſq; placuiſſe. Si in terris forent patres mei

Eccleſiaſtici,non dubito,quin candidiſſime me excuſarẽt aduerſus improperia clamoſiſſimorꝫ ſycophantarũ,et ſtudia mea omni ope proueherẽt.Nihil queror acerbius, quam non adeſſe mihi in uiuis ſcriptores Eccleſiæ,ſocios meos,non tm̃ pręceptores.Libri illorꝫ adſunt ſemꝑ fideles ſatis , ſed ipſi Bibliographi coram dimicarent fortius,fuſuri in fugam nũc hunc, nunc illum,quotquot uidelicet deſeruiſſent cum doctrina Eccleſiaſtica pios ritus. Scriptores itaq; orientis atq; in latum ſeſe protendentis Eccleſiæ quum habeam amicos,& ſuffragatores, nõ ſum Vuicelius ſolus,nec magnopere erubeſco,quoties cogor cernere tantam doctorꝫ turbam obſeruire ſectis . Etem̃ ſi de numero,ſi de bonitate doctorꝫ uirorũ certatur,nos uicerimus . Quod ſi rixeris de optimorꝫ membrorũ conſenſu in Eccleſia,ijdem uicerimus.Niſi forte non ita ſenſerunt, quemadmodũ ſcripſerunt. Quanta eſt portio eruditiſſ.hominum , qui hodie quoq; cũ Eccleſiaſtica ꝑdicatione(cuius ipſe uox ſum minima)uere conſentiunt,ſed plerumq; in obſcuro,malentes tacere & ſibi uiuere,q̃ uel ullos offendere , uel ociũ ſuum perturbare.Illi qm̃ tacent,lapides clamare oportet. Docti nolunt ſcribere, igitur ſcribimus indocti. Forſan aliquando prodibunt hoc infractiores illi, quo nunc formidoloſiores latitant. Interea nos tacite iſtorum recto iudicio,ac Chriſtiano conſenſu fruemur,

mur,perſuaſi, meliores in orbe terrarum homines a nobis ſtare. Sed quò deferor? Tu prudentiſſime egeris, ſapientiſſime uir, ſi nullius perſonæ reſpectu habito, uiam ueritatis æternæ elegeris. Cuſtodiuiſti animam tuam, ſi in Euangelio toti olim orbi diuulgato firmus perſtiteris, neq; ab eo te uel ſinas auellere multitudinem diſſidentium hac tempeſtate, uel facundiam diſſuadẽtium, uel uſurpatam authoritatẽ ui prohibentium. Doctrina rectior puriorq; ut fuit nõ ab omnibus ſemp recepta, ita nunc ut recipiatur ab omĩbus quis ſperet? Videmus uero contra, quali omnium fere hominum plauſu recepti ſint errores peſtiferi. Euangelium CHRISTI DEI nunquam fuit uilius, nunquam plures paſſum eſt adulteros, nũquam inquinatiore tractatum eſt caupona. Ipſe cuius res agitur, CHRISTVS Opt. Max. uiſitet uineã ſuam in pace. Sin nolit, ſtetit Chriſtianiſmus. Sed non deſperamus, nec deficimus in orationibus noſtris pro uinea dñi Zebaoth. Cæterũ de ſtatu uitæ meæ huius, ſi qd uoles certius, ab amico qui tibi has literas reddidit, ciui grauiſſ. & eodem prudentiſſ. exquirere poteris. Nihil hic magnificum, nihil ſplendidum. Agimus in infimis, nos ipſos humilibus accommodantes, iuxta Pauli uerbum. A mundo ſeiuncti, meditamur in lege dominica, Quæ niſi eſſet delectatio noſtra, forte perijſſemus in preſſura noſtra. Exoſſes Euangeliſtæ

mira moliuntur, abutentes ſtoliditate effaſcinati po-
puli: ſed dño cuſtodiente nos, ſicut pupillã oculi ſui,
nõdum potuimus deijci. Cum primis uero mihi res
eſt cum Calydonio quodam apro & Marathonico
tauro. Aper uaſtat hortum DEI uiolentius, hõ quip
pe non uiolentus ſolum, ſed uinolentus etiam. a no-
mine coërceo calamum. Vbi cogar, publicum certa-
men cũ illo ſuſcipiam. Taurus ingens animal eſt, cla-
moſum ſatis, & uel cornuum minacitate nobile, ho-
muncio ſcilicet, quem ſi Antipater uideret, ut uide-
bat Demadem Atheniẽſem, præter linguam & uen
trem illum nihil eſſe diceret. Apud Romanos uete-
res, Aulo Gel. teſte, equum adimebant cenſores ni-
mis pingui corpulentoq́ꝫ equiti, ſcilicet minus idone
um rati ad faciẽdum equitis munus: At hodie apud
ſobrios Germanos committũt pleriq́ꝫ euangelizan-
di prouinciam obeſiſſimis uentribus. Et ibi fere ma-
ior in audiendo fides eſt, ubi maior Euangeliſtæ uen
ter. Apparet palam quid quæſierint iactatores tenu-
iſſimi uictus ac ueſtitus. Neq́ꝫ tñ datũ adhuc eſt Ger-
manię, ut quæ alij palpant, uidere poſſit. Vale bene,
& quem diligere cœpiſti, adama. Vale iterũ. Iſlebij.
Decimoſeptimo Ianuarij. An. M. D. XXXVI.

M. I. H. S. P.

PEREAM MI AMICE, SI TE NVNC MInus amo, atq; amaui antea, Adhuc hodie, hac ipſa hora exoſculor ſpiritum euangelicum, qui loquitur in libro Prophetiæ tuæ. Nulli hic affectus tranſuerſum me abripiunt. Obliuiſcor expoſtulationum tuarum, parum amicarũ, Attñ obliuiſcor, quia diligo fratrem. Nihil exprobro, nihil impropero, breuiter nihil iraſcor. Eſt hoc cor ut a ſimultate alienum, ita philadelphia calens. Addere philoſtorgiam audeo, utpote quam in Romanis philadelphię adiunctam uoluit Paulus. Nõ quia ita præcipit Paulus, ſed quia diligo fratrem, & Energia dilectionis, qua me prior dilexit Dominus. Cæterũ moneo te, quem diligo fratrem cum primis, ut me uiciſſim diligas, Nihil enim mihi precioſius dare poteris: Deinde ut ſtrenue proſequaris, ſi quid es exorſus in enarrando Paulo, contra Antipaulos Lutheranos: Poſtremo ut animo infractiore feras a patria tantillum exilium. Audio dicere ciues tuos, ſe tua ſi cute claude rentur, nolle etiam, ſi liceret, in tali rerum ſtatu illic uiuere. Omitte quæſo pauliſper patriam, dum reflaue rit cœleſtis prouidentia. Niſi te amaret DEVS, nõ flagellaret. Et quid uſqueadeo adhuc atrox pertuliſti? Ceſſa conqueri, noli iritare bonum patremfamilias, quem ex Euangelio Filij abũde cognoris. Expecto ego in horas omẽs ab utraq; parte, neſcio ne exilium

prius, an carcerem . Nihil quidem cõmerui, ſicuti tu
quoq;,ſed tñ expecto , qa ſcio quid ſit in homine,&
uideo clare hoꝝ temporum tenebras.Bambergæ tu
interim degens,non officiũ tuum nõ facies,eõ uideli
cet referens omnia,ne aut errori ueteri patrocineris,
aut nouo.Intra eccleſię limina te conſtanter contine,
Eccleſiæ ꝟo uitia noli tutari, morbos huius noli diſ-
ſimulare.Viam DEI noſti,hanc alacris ingredere.Ea
uero eſt CHRISTVS ſeruator in morte, & Magiſter
in uita.Reſpiciundũ eſt in Icona boni eccleſiæ ſtatus,
qualis olim fuit,atq; huc dirigũdi animi Chriſtiano-
rum.Pij ſacerdotes in Francia orientali ab hoc præ-
mõſtrato ſcopo non deflectent. Si qui ſunt mali,ma
lo relinqto . Nos inſectamur neminẽ, ſed ueritatem
dicimus,dulcẽ quippe illam euangelicis pectoribus:
alijs uero an eadẽ amara ſit , ignoramus. Vale cha-
riſſ.homo. Vale etiam atq; etiam chariſſ.frater. Iſle-
bij, Decimoſeptimo Ianuarij. An. M. D. XXXVI.

D. F. N. S. P.

FRIDERICE, VIR, QVEM EGO AMO, ET
diligo maxime,ſi ad te literæ meæ non per-
uenerunt,ut uolui,nihil habeo, quod excu
ſem. Cæterũ hoc cor præpollet & literis redditis, &
literis non redditis.Sic te,ſic te,inquã,in hoc ipſo ge-
ro corde,ut ſi eiuſmodi uelim uerboꝝ inanium fucis
eloqui,adeo nequeã,ut nihil minus.Hũc meum Fri-
dericum

dericum amare, honorare, colere me ſi quis uetet, is aliud non fecerit, quam ſi uetet Vterinum uere germaneq; fratrē, amare, honorare, colere. Qui prodijt Coloniæ libellus, tuæ pietatis eruditione commendatus, mihi erat uel ob hoc gratiſſ. q̊d plane cognorim, tuo illo iudicio ante placuiſſe, quam daretur in publicum. Video tibi uiro tali, amico tanto quid debeam. Comes illuſtriſſ. Philippus fortaſſe hanc luctā acrem, in qua non feliciſſ. concutimur, fidei Chriſtianæ te hominē quippe Chriſtianū, neſcire non paſſus eſt. Vtinam uero tu Friderice, Tuq; fortiſſ. Faber faceres, ut opera ueſtra, ſtudio ſolicitudineq;, CHRISTVS rex manſuetus ac pauper olim, permotus, tandem poſt tot querelas, poſt tot uota, poſt tot lachrymas, poſt tot indignationes, poſt tot fremitus, poſt tot imprecationes, poſt tot precationes, poſt tot urſiones, poſt tot efflagitationes, poſt tot admonitiones, poſt tot expectationes, poſt tot expoſtulationes improbiſſ. poſt tot deniq; obſecrationes, Eccleſiam ueterē miſſo paracleto, ſpiritu ueritatis. i. ſpū ſuo reædificet, reformet, repurget, reſtituat, ac cōſolidet, ita ut aliqn̄ uideamus unū ouile in dn̄o, in quē credimus, quē diligimus, cuius gr̄a ego, ut uix alius, mordeor, laceror, crucior. Amor dictabat plura ſcribere, at nō licebat. En in trib. ſyllabis uniuerſum: Amo te. Vale. Iſlebij, Secundo Febr. An. M. D. XXXVI.

Dominus

D. H. C. E. S. P.

DOMINVS TECVM VIR FORTISS. ET idem doctiſſ. Lucubrationes tuæ, quas q; dem uidere contigit, ita me adfeeerunt, ita totum in tui magnam admirationē traxerunt, ita de- nique in eadem immotum tenuerunt, ut huiuſmodi neq; poſſim uerbis exprimere, neq; tu, ſi ego expri- mam, queas credere. O quāta facit animæ meæ, quæ bona retribuit, quas addit delectationes cœleſtis pa ter, quoties talia ſcripta oculis meis obijcit? Satis mi- hi eſt uidere libros uere Chriſtianoꝝ uirorum, qñ ui ros ipſos uidere hactenus non datur. Hos tñ uidere non minore propemodū cupidine teneor. Tu per- ge conſtanti fortiq; pectore ſcribere, diſputare, cer- tare, excitare, oblectare, breuiter uincere. Polliceor tibi gloriā nominis Agrippini, & coronam uitę apd' immortalem regem CHRISTVM. Facis prudenter, quod a ſectaꝝ contagio refugis, quodq; in Eccleſiæ loco tuto manens, Eccleſiæ mille amplius incommo da Euangelij iure arguas. Sum & ego in Eccleſia, ſed mihi pugna tñ creberrima eſt cum adulteris Eccleſię pariter & eiuſdem adulterinis filijs. Hinc pſeudoca- tholicoꝝ ſtultitia, illinc ſectę rabie exerceor, ſed non cedo. Sophiſtę ter miſerādi faceſſent tibi paſſim plus ſatis negocij, at tu ſta ſuper cuſtodiam tuam, ea qua cœpiſti animi fortitudine egregie heroica. Veritas

Euangelij

Euangelij certa prodit e tenebris, uetus error abit, unde uenit uidelicet, in rem malam: Quo fit ut boni homines amare Eccleſiā matrem incipiant, & odiſſe ſchiſmata Germaniç. Libuit pluribus ſignificare quę te ſcire uolui, ſed in alieno hoc loco per uarias inter turbationes non licuit. Vale in IESV ſeruatore, cui uni ſcopo omnis intende. Lipſiæ, uigeſimoquarto Martij. Anno M. D. XXXVI.

I. P. E. S. P.

ILLO IPSO DIE, QVO SCHEDVLAM ad me mittebas, e Lipſia recedere me oportuit, urgente nimirꝝ uectore meo. Alioqui nihil poterat mihi optatius contingere, atqꝫ ad horā unam ſaltem tua conuerſatione frui. Exiſtimauiſſem profecto me beatiorem hinc redditum, ut nō eſt uulgo minima felicitas, ora etiam celebrium uirorꝝ obtueri. Tuam epiſtolam e Moguntiaco datam nō accepi, Neqꝫ e Citio ullam, præter unam. Quæ tabellarij fraus animum meū uehementer angit. Nam iactura literarꝝ quauis alia irreparabilior eſt. Si caſu intercidit, minus dolēdum, ac ſi improbitate curioſorum quorundam intercepta eſſet, qui noua mundi huius ex alienis literis ſolent uenari. Poſthac qn̄ Citiū repetijſti uicinum, tutius ſcribes, ſi q̄ ſcribenda ad me eſſe putabis. Concordiam Iuli adhuc meram ſpiro. Non

muto ſentētiam, q̄tumuis me compellere aliò Sectæ uigor, aliò dimouere nitatur Eccleſiæ fex. Ferūt Paulum Tertium alieniorem eſſe a ueteri ſuperſtitione, quam ut uotis indoctiſſ. Sophiſtarum ſit in Synodo reſponſurus, & eundē a ſchiſmatis abhorrere uehementius, q̄ ut errores huius probaturus ſit. Certe epiſtola quam ad Eraſmum nr̄m ſcripſit, longe æquiſſ. eſt. Pingunt barbatum Pontificē, quę forma nihil diſplicet. Latere enim aliquid boni in iſta Philoſophica imo Apoſtolica barba ſpes eſt. Ipſe quidē malim apoſtolice barbatū uidere, q̄ tripliciter coronatum Paulum. Fortaſſis alter Paulus nobis futurus eſt, ut hæc tempora non unum, ſed multos Paulos poſtulant. Vergerij Legati mens non peſſima eſt ea in re, ſi quid ueri mihi narrant Nurenbergenſes quidā orthodoxi. Salutauit me uir ille, addens uigiliolis meis bonum teſtimonium, Id q̄d Thomiſtæ facere non ſolent. Damnant uero iſti ac uitant, quod neq; legūt neq; intelligūt, aliqui ex his ne legere quidē poſſint, etiamſi uelint. Sadoletus, ſpero, Cōcordiam ſummo ſtudio promouebit. Idē mihi polliceor de Tunſtallo, de Critia, de Turzone, de Dantiſco, deq; cæteris eruditis epiſcopis. Auguſtanus et Baſilienſis nō ſubtrahent operas ſuas, ſi huc fuerit uentum. A Ioan. Fabro Viennenſi hac ſeptimana literas humaniſſ. accepi. In his auget ſpem noſtrā de ſynodo. Quod idem

facit

facit Fridericus Nauſæa, uterq; ex Oenoponte ſcri‑
bens. Bellum Gallicũ, rebus Eccleſiæ inauſpicatiſſi‑
mum, longiſſime dilatum Cõcilium timeo ne longi‑
us etiam differat. Diabolus mouet arma Cæſaris, ne
Concilium concordiæ eccleſiaſticæ ad frugem ueni‑
at, ſed nec hac arte nos ab orando & ſperando auo‑
cabit Malignus. Rex Franciæ, niſi odio Caroli impe
diretur, in moderationẽ ſancti negocij facilime con‑
ſenſurus erat. Experitur. n. cuiuſmodi nimirũ ſit, qđ
uniuerſi pij in omĩ orbe nequaq̃ ſine cauſſa emenda‑
tum ardenter cupiunt. Videt coràm, q̃ ridicule, q̃q;
fruſtra Lutetiani ſui religionis noſtræ inueterata ma
la defendere pergant. Vtinam in Germania taliũ de‑
fenſorum maior eſſet paucitas. Anglus uergit in ſini‑
ſtram, & repudiata Roma, Vuitenbergam amplecti
tur. Quæ res eſt ſummi periculi occaſio. Impijſſ. occi‑
ſio Thomæ Mori & Ioannis Phiſceri Epi iram ulci‑
ſcentis DEI exaſperabit quidem, ſed aliquanto cru‑
delius eſt, quod adijcit animum homo deſperatiſſi‑
mus ad exitioſa dogmata, a ſe hactenus improbata.
Multa antea impie improbauit, quæ uidelicet defen
di poſſunt. Nunc multa impia pie probat, mõ liceat
ſua ipſi explere peccata. Optãdum etiam atq; etiam,
ne huius regis & quæ cõmiſit malorum facinorum
odio, Cęſar immitius aduerſus ſchiſma agat, erga q̃d
ſemper fuit mitiſſimus. De Ferdinando Rom. rege,
 & de Si‑

& de Sigiſmũdo Polono nihil plane dubitauerim,
quin ſint pacificationẽ Religionis ꝓuecturi, ſiquidẽ
comperiunt,utranq; partem, & errore laborare, &
abuſu maximo. Hic pij conſiliarij ac Epiſcopi docti
uigilare debebant,ut regum principumq; ſuorũ ani-
mos ad cogitationes pacis euerberarent, adq; ſtudi-
um corrigendæ Religionis inflammarẽt.Francofor-
dia nihil læti attulit:Forte nũc adferet Lipſia.De bel
lis Daciæ non iuuat audire, nec de fœderibus euan-
gelicis.Dux Brunſuigenſis a carcere decẽni liberatus
nouam doctrinæ perſuaſionem ſine diſſimulatione
recepiſſe dicitur. Vtinam Ioachimus Marchio Bran
denburgẽ.neutrò flectat. Inſidiat̃ illi hinc noua iſta
libertas,illic impetit uetus moleſtia. Ni fuerit prudẽ-
tiſſ.altero inclinabitur,contẽpta uia regia. Rogo te,
ut ſi aliqñ ſcribes Eraſmo , me prius de mittendo ta-
bellario certiorem facias. Volebam & ipſe ſenem il-
lum Hieronymũ,& aſtrum Chriſtianiſmi adhuc ru-
tilans,per literas ſalutare. Baſilea redaccepit ſuũ ho-
ſpitem,,fortaſſis eundem ſepelitura. Vale. Iſlebij, Se
xto Maij. An. M. D. XXXVI.

M. B. F. S. P.

OLIM SOLEBAM AD TE FREQVEN-
tiores literas mittere,etiam ſæpe cum nihil
uſq; adeo exiſteret,quod uel ego deberem
ſcribere,uel q̃d tu ad te,ut ſcriberetur,rogares : Nũc

multæ

multæ interceſſerunt cauſſæ inſoliti ſilentij. Primum ignoro, num tu a me ſine offenſa literas accipias, q̄n ſchiſmati ualedixi ueſtro. Quæ res ex amicis multos, in inimicos nō ſolum mihi, uerūetiam in ſcorpiones & baſiliſcos uertit. Vnde ſuſpicari cogor, nunq̄ mihi iſtos ſolide amicos fuiſſe. Deinde metuo, ne quid tibi inuidiæ pariam, apud tuos iſtos apoſtolos, ſi audiunt me ad te dare literas. Nam nolim quenq̄ mea cauſſa uel minimum grauari. In me om̄is inuidia moleſtiaque, ceu autorem deuoluatur. Ego ad flagella paratus ſum. In me conuerti ferrum debet, ſi eſt iniquitas in uijs meis. Oues quid commeruerunt? Poſtremo retrahit a conſcribendis epiſtolis res libraria, p̄ſertim ubi incaleſcunt operæ Typographicę. Atq; hæc cauſſa uel ob hoc maiorem meretur ueniam, q̊d præſtet multis, q̄ uni homini ſcripſiſſe. Quantūlibet uero id mihi uitio uertitur, non poſſum tamē aliter. Vereor ne non liceat unquam mihi, quem neq; inconſulto, neq; incogitanter præhendi his digitis, calamū ponere. Scribimus indocti quidem, ſed tñ non impij, & fortaſſis aliquanto ſalubriora firmioraq;, atque ij quorum fama aſtra ferit, & attingit inferos. Nondum uero examine & ſeuero & iuſto iudicio cognitū eſt, quod utrinq; ſcribimus. Nam illic amore iudicatur hactenus, hic odio. Quicquid illi ſomniant, non poteſt diſplicere ullis, quia præfert gratioſa

autorum nomina. Nos uel quod ędimus optimum, ideo non poteſt placere, q̃d ſit a Vuicelio profectũ: Cuiuis ego malignitatis exẽpla plurima cõperi. Schiſmaticus adhuc placere potui ſchiſmaticis: Euangelicus uero nunc pſeudeuangelicis uti placeã, nunq̃ ambiero. Tu caue rogo ne me poſthac tanta temeritate uel iudices uel damnes. Quo hoc ſpiritu auſus fuiſti facere? Bono? Commonſtra igitur errorem. Huius ſi me conuiceris, dicam te recte iudicaſſe. Sed tu quicquid iudicas, præiudicio iudicas. Ingeritur in aures tuas, me errare, igĩt tu ſcribis me errare. Quid ſi aliqñ ſobrij, me regia ire uia fateãtur: Num inſtares me errare? Quur mihi perinde non credis, ſi aſſeuerẽ tuos errare fictos ap̄los? An unq̃ depręhendiſti me in aliquo mendacio? Ais hic agi de ueritate diuina. Maxime uero. Atq ego nonne totus in hoc uerſor, ut ſcruter ſcripturas, utq; uener et captem, q̃ ſunt ueriſſima, apud DEVM teſtẽ, & inuicta apud meos antagoniſtas? Quid ædidi impiũ, quid hæreticũ, quid blaſphemum? Quid ſcripſi ſeditioſum, q̃d pernitioſum, quid inhoneſtum aut improbũ? Vbi p̄uaricor Euangelion? Vbi omitto ſcripturæ ultro inſeruientia teſtimonia? Faciũt, inq̃s, id noſtri quoq;. Igiturne erro ipſe, ſi tui idem, quod ego, faciunt? Verę an id faciant nec ne, excutere huius loci non eſt. Vale. Iſlebij. Exaudi.

Anno M. D. XXXVI.

Reueren

R. A. I. à H. D. D. S. P.

REVERENDISS. PATER ET IDEM IL-luſtriſſ. princeps. Homiliaticũ opuſculum T. C. à me dedicatum, in præſentia formulis impreſſum, per hunc tabellarium offero, ipſemet ultro oblaturus manibus T. C. niſi me longioris itineris difficultas prægrauaret. Nõ dubito uero, quin T. C. ſit hoc qualecunq; donariolum beneuolentiſſimo animo ſuſceptura, & non tam utilitatem operis, q̃ bonam authoris uoluntatem ſpectatura. Reliqua id genus teſtificatus ſum in præfatione, quæ eſt epiſtola nuncupatoria. Porro plurimum refert, q́d quibus e libris concionentur Parochi. Video fere maiorem hor; partem ex ſchiſmaticorum lacunis haurire, quæcunq; meliora, ſuo quidem iudicio, prædicant. Nam ubi ſunt, qui legunt priſcos & iiſdem utuntur in Cathedra? Reiectus eſt Scotus, Ales, Biel, Charrenſis, Dormi ſecure, Stude tarde, Vade mecũ, Vale longum, Diſcipulus, Pomerius, Summator, Angelicus, Nugator ridiculus, & neſcio qui alij miſerandi concionator; inſtitutores: At in iſtorum locum cooptandi fuerant: Cyprianus, Chryſoſtomus, Hilarius, Baſilius, Hieronymus, Auguſtinus, Ambroſius, Gregorius, Leo &c. Pudet me uehementer eius deformitatis in Eccleſia. Volunt eſſe Catholici, & nolunt legere, nolunt prædicare Catholicos Chriſtianæ doctri-

næ doctrinæ uindices, ſed talibus contemptis etiam coëmunt ſibi hæreticorꝫ chartas, & quia dogmata falſæ libertatis atq; exitioſæ nouitatis cupere populum norunt, quicquid Lutherus ſcripſit prædicant, non aliud. Germanicas poſtillas iſtas nunc pro ſacris Biblijs adorant. Imo iſtæ poſtillæ faciunt, ne ſacras literas attingant, uel uno digitulo. Dicunt, omnia ibi contineri. Cui ergo poſthac erit nobis uſui ſcriptura? Sed in hanc querelā inuitus incidi. Vtinam rectores Eccleſiæ tm̄ erga Cathedras afficerentur, quantū eſſet opus. Populus baptizatus ſe neſcit, nihil diſcēs, & idem bruteſcit in moribus turpiſſ. De T. C. nunq̄ dubito, quin bene uelit pijs monitoribus. Hic ego memet in Cathedra moleſtiſſ. macero. Cōcionor decem ciuibus, & illi raro uniuerſi interſunt concionibus. Clamo CHRISTVM, uociferor Eccleſiam ſponſam, ſed ad ſurdam ciuitatē. Puto ꝙ me lapides ipſi audiant. Nā illi aliquāto molliores ſunt, huius ciuitatis incolis. In tanta calamitate uix uiuo. Vitæ meæ tædet animam meam ſæpenumero. IĒSVS mihi teſtis eſt omnium meorꝫ gemituum. Sed deſino plorare. Valeat diuq; ſuperſtes ſeruetur Reipublicę T. C. Heros reuerendiſſ. Iſlebij in ipſo die Aſcenſionis dominicæ. Anno M. D. XXXVI.

A. C. S. P.

Quanquam

QVANQVAM DIEI HORAE DVODECIM ocyſſime fugiunt lucubrantibus nobis, ut huic ſtudio atq; cupidini perficiendarum operarꝫ pene nunq̃ ſufficiant, attñ tibi nunc, q̃nquidem improbiſſime efflagitas, citato etiã tuo iure, reſpõdere parabo ad propoſita. Principio q̃ris, nũ credam ip̃e quoq; tẽpeſtates in Sleſia exortas, ſigna eſſe ſupremi aduentus dñi. Secundo loco, rogas an putẽ Chriſtianiſmi fines in tribus mõ Chriſtianorꝫ generibus conſiſtere. Vltimum eſt, utrum ingenuo iuueni Theologiæ ſtudium, an uero Iuris prudentiæ ſuadeam pręligendum. Tui candoris erit, q̃ reſpondeo ita accipere, ut ab homine occupatiſſimo, quiq; in cauſſis arduis malit p̃ijs amicis obſequi, q̃ ſuæ conſulere exiſtimationi. De tẽpeſtatibus multa equidẽ ferunt, credibilia tñ hæc, q̃tumuis horribilia. Nam nũc pro ueriſſimis aſſumo, quæ Sleſij publicant, licet nonnullis uideatur ueritati plurimũ uanitatis acceſſiſſe. Horribilia eſſe fateor, atq; propterea quõ mox caſuri orbis inuſitata illa ſigna eſſe debeant, non poſſum protinus iudicare, niſi forte perſuaſum eſt Chriſtianorꝫ uulgo, Signa poſtremæ apparitioni dñicæ in una orbis prouincia futura eſſe duntaxat, ac latere debere om̃is mortales in omni mũdo, exceptis Sleſijs. Eam perſuaſionem ſi ullis hominum cordibus inſerere potuerunt noui concionatores, miraculũ grandius du-

xerim,atq; hæc ſua ficta ſunt.Patriarcha ſectę nuper neſcio quid de ſignis ædidit,ibi ſuam opinionem pridem probabiliter refutatam, ſuis auditoribus infarcire pergit. Mira hominis ptinacia in defendēdis erroribus. Ibi ſigna facit,inundationem Tybris in Italia & Gandaui in Flandria caſum, Præterea exaggerat uentorū intemperiem, & æquorea pericula,uice ſignorū aduentus. Atq; hæ nugæ tn̄ a multis non leguntur ſolum, uerū exoſculantur etiam, ut cœleſtis cuiuſdam hierarchæ chreſteria. Nemo iſtorū Euangelij oracula apud Matthæum & Lucam aſpjcit excutitq;,ſed in his tm̄ opinioſis libellis omnes acquieſcunt, morituri citius, q̄ audituri rectiora. Eſycius apud Auguſtinum etiam delyrat inſignis,ſed non tā impudenter tamq; inſigniter. Si ſigna inſtantis apparitionis prænuncia, iam facta ſunt, ſignū eſt aliud,& quidem magnum, quod nondum apparuit Iudex. Nam iuxta uaticiniū uerbi ſui non poterat abeſſe a terris,ſi ſigna ab Euangeliographis deſcripta iam fuiſſent, Nihil probabile toto in nugamento eſt,& ſi quid ineſſet qđ probari ab ullo ſano queat, nolim ego tn̄ id aſſeuerare, propter cauſſas aliq̄t pronunciati illius.Huic qui aſſentit, is ad multa alia plane friuola cōſentiat oportet. An̄ mille amplius annos ubiq; plurimas ſubito coortas eſſe tēpeſtates legimus,has igit̃ inter ſigna ultimi diei numerabimus?Paul.Oroſius

ſius ſcribit aliqñ pluiſſe lac, & e terræ fontibus pro‑
fluiſſe ſanguinem. Præterea ante cædem Romanorꝫ
apud Cannas ſolem uiſum minui, ac eundẽ pugnare
cum Luna. Et metentibus cruentas ſpicas in corbem
decidiſſe. Ad hæc fruges in arboribus natas. An nõ
hæc maxima fatemur eſſe prodigia? Maxima profe‑
cto. Sed num ea, de quibus Euangelium loquitur?
Tale nullus affirmauero. Multis.n. ante ſæculis ali‑
oqui interijſſet tota mundi fabrica. Iam qñ illa atque
huiuſmodi plura quę acciderunt in omni Mundi cli
mate a nato Meſſia, pro ſignis magni aduẽtus nemo
ſapientũ habuit, qua ſpecie hæc ſua defendent Euan
gelio Lucæ? Confer utraqꝫ, & apparebit q̃to priora
in ſignorꝫ numero præſtent. In Aphrica olim extitit
tam portentoſa locuſtarꝫ multitudo, ũt herbas, fru‑
ges, frõdes, radices, cortices mirabiliter corruperint.
Quo dato damno, Locuſtę in globos a uẽto repen‑
te actę, ac per aërem diu rotatę, tandẽ in mari Aphri
cano immerſæ ſunt. Ex harum ad littora propulſa‑
rum odore peſtifero, poſtea non ſolum homines, ue
rumetiam aues, beſtiæ & cicura animalia infecta pe‑
rierunt. Chronographi tradunt de ſimili fere locu‑
ſtarum examine in Gallia. Quo tempore ex terręmo
tu corruerunt nonnullę ciuitates in Italia. Quis uero
talia inter ſigna Lucę retulit unq̃? Tybris exundauit
in ruinam urbis. Mirabile eſt quidẽ auditu, ſed ideo

m ij non po

nō poteſt ſignum eſſe ex Euang. Lucæ. Magna Gan dauí pars talibus diluuijs perijſſe fertur. Nouimus ijſdem diluuioſis nymbis ante trecentos annos Iſlebi um, quam Pegapolin nimirum a glacie mihi appella re libet, totam ijſſe peſſum. Regnante Impe. Mauri cio tanta fuit in Italia inundatio, ut crederetur cata clyſmus Noah renouatus. Quàm nullo mō reſpon dent huius tpis inundationes ueteribus illis? Quot & qualia damna dedit Tyberis eo tempore? Nulla ex parte hæc cum pn̄tibus cọmparari poſſint, præſer tim ſi conſyderes Tyberinum diluuium in urbe Ro mana, regnante Ludouico II quando ſanguinem quocꝫ ſtillauit aër. Olim in Achaia tanti fuere terræ motus, ut duas ciuitates, Eboram & Elicem hiatus uorarit. Legūtur in Chronicis Antiochia & Dama ſcus magna ex parte corruiſſe in terræmotu, ante tre centos annos. Eodem tempore cecidit grādo in Ita lia, magnitudine oua anſerina referēs, et in Sicilia ma re retroactum contra naturam ſuffocauit octingen tos homines. Ferme ijſdem annis uiſa eſt ſtella trabis inſtar, ab meridie ad occidentem. Legimus & Con ſtantinopolim concuſſam eſſe terribili terræmotu, q̊ ſæculo impij Gothi graſſabantur. Tempore Otto nis primi decidit e cœli machina magnitudine uiſen dus lapis, idcꝫ ſæuiente tum uento, tum nymbo mul to. Mox ſanguinolenta crucis ſignacula apparuerūt in homi

in hominum ueſtibus. Tempore Totilę Gothi regis apparuerunt ſub firmamento ignita iacula, & in nubibus ſanguinolentæ guttę. Exundauit tum etiã Tybris, mortales multos ſuffocans. Imperante Henrico conuerſus eſt fons aquæ, in fontem ſanguinis apud Loteringos. Ad hæc ſtatua ignea ex aëre terribili ſonitu in terram cecidit. Atqui hæc ut maxime fuerint ſigna, non tñ illa fuere de quibus nobis eſt contẽtio. Portendunt mala mundi hominibus ſigna talia, & manifeſto indicant, Altifrementem DEVM iraſci peccatis noſtris, ſed nondum nobis Lucam Euangeliſt. exponunt. Quia in Sleſia atrocius fulminat, ideo eſt miraculum? Boreas mire diruit p̃cipitatq; tecta, ideo e cœlo proruit dñs ad iudicandum? Carbones ignis uiſi ſunt, terra tremuit, crepuerunt tonitrua, micuerunt fulgura, operuit ciuitatem denſiſſima nubes, an uero hæc accidunt in mundo rara? Delicatos uiros, quos perterrefacit tempeſtas ualida adeo, ut putent cũ hac conſummationẽ ſęculi adeſſe in foribus. Puer audiui Iudæos in ſummis tempeſtatibus expectare Meſſiam ſuum, tametſi habeo pro fabula: at illi uiri Chriſtiani quantillo ſunt Iudæis fortiores? Decidit turris Vratiſlauiæ. Papè, quantum miraculum. Cur non præcones Erphurdenſes conſignant etiam, q̃d apex e turri Seueriana uelut abſciſſus fragore horrendo cecidit, & quod eſt miraculo miraculoſius, in-

cidit per tectum papiſtæ cuiusdam? Eo pacto erant ſigna in ſole & luna & in terris, plura aliaque quam ſenſit dominus. Mulier Sleſia non e matrice, ſed e latere peperit filium. Stupendum auditu. Sed quo loco recenſebunt hoc inter ſigna Aduentus? Equidem ego maiorem in modum admiror iſthuc factum, quandoquidem cum primis inuſitatum eſt, Niſi forte quis alleget, Virginem e latere ſuo Buddam principem Gymnoſophiſtici dogmatis in India generauiſſe, quemadmodum lib. 1. Hieronymi contra Iouinia. legimus. Alioqui monſtroſi partus ſæpe auditi ſunt, Præſertim tempore Heraclij Imp. legitur de nato puero habente duo capita, Et circa illud tempus traditur natus eſſe puſio habens quatuor brachia ac totidem crura. Simile monſtrum ante aliquot annos ædidit Iſennacum Thuringiæ. Anno milleſimo natum eſt mōſtrum, nempe bifidum corpus hominis, pars ſuperior repræſentabat duos pueros, inferior unum. Hic nuper eſt auditum, uagire fœtum in utero matris. An non hoc quoq; ſignum? Præterea rumor fertur, natū eſſe puerum his in finibus, qui tres habeat linguas. Viderunt alium cum cucullo Monaſtico. Vt hæc portendant aliquid dono, certe in ſignis extremis nihil habent loci. Quemadmodum ſine funeſta ſignificatione Crinitæ ſtellę, quas Cometas græce uocamus, nunquam ſunt. Viennæ in Auſtria uiſa

ſtria uiſa

ſtria uiſa uaria ſunt, cuiuſmodi firmamentum cœli oſtendit mortalibus uere luctifica. Experti incolę eius loci probe ſunt, quid ſibi uoluerint cœleſtes figuræ. Ipſe etiam atque etiam miror, quod ſigna illa ſua non malint obſcurari tegiue cōcionatores. Niſi fortaſſis gloriæ ſibi uertunt, quod propter Schiſmata Sleſij ab ultore DEO cœlitus puniuntur. Eò ne uenimus amentiæ, ut plagas DEI manifeſtiſſimas miracula interpretemur, & pœnas ſigna definiamus? O ſuaues interpretes. Debebant noui Euangeliſtæ noua ſigna ædere, id quod cum minime ualeant, obtrudunt nobis tonitrua, uentos, nymbos, ruinas, puerperas ſuas pro ſignis ac miraculis. Atq; illa prægrandi rethoricatione attollunt, crepantes ſubinde miracula, ut ea arte inſtructus populus ſemet ſoletur, quippe cui uiuere contigit in tempore miraculorum DEI, utq; habeat, quo obturet ora Papiſtis de miraculis quiritantibus. En miracula quæ facta ſunt noſtri Euangelij tēpore. Imo tu inuerſo telo ſic feri ſchiſmaticum: Cæce nō uides plagas eſſe, quibus ſchiſma tuum concutitur, aut ſaltem ad pœnitentiam uellicatur? Quin numeras etiam inter miracula, quod iam aliquot annis tanta immiſſa eſt uineis, hortis ac pratis Bruchorum et erutarum uis? Inſuper incendia tot ciuitates, tot uicos, tot uillas mirifice deuorantia? Breuiter quæuis mala quibus orbis p̄mitur, partim propter in-

pter incredulitatem & hæreſin, partim propter fla-
gitioſam uitam. Quibus buccis, quibus chartis cele-
braturi eſſent Thraſones noſtri, ſi acciderent prodi-
gia inter ipſos, qualia olim accidiſſe annotata ſunt in-
ter Romanos & Græcos? Flamma emicuit circa ca-
put Seruij Tullij. Albanus lacus ſolitum ſtagni mo-
dum exceſſit. Bos loquutus, pluit caro, Infans pro-
clamauit triũphum. Scuta ſudant ſanguinem, Equa
peperit leporem. Patriarchæ ſomnium de tempeſta-
tibus ęquoreis exibilabit iure poſteritas. Quaſi uero
ideo fiant ſigna Aduentus, ꝙ Eurus Nothuſque ad
littora fluctus uoluunt. Conſyderetur nauigatio di-
ui Pauli a Iudæa in Italiam. Quid unq̃ legiſti pericu-
loſius? Neq; tñ a Paulo qui in periculo ipſo erat, au-
ditum eſt, eam uentorũ ſæuitiam inuſitatam, ſignum
eſſe ſupremi Aduentus. Æneæ nauigatio propemo-
dum cum hac Paulina comparari queat, ſi eſſet hiſto-
ria magis q̃ fabula. Et quur non literis quoq; ſuis &
clamoſis concionib. inculcant arborem in ſaxum uer
ſam in orientalia Francia? Quo ſigno uix ullum eui-
dentius. Sed ſectæ licentiam id ſigni damnat, ob id
uolunt tacitum. Num uero & hoc ſignũ ultimi Ad-
uentus? Præterea quur non incendia montis Ætnæ,
cum nuper Catanẽſem urbem uicinus ignis inde cru
deliſſime peteret, in uulgus proclamant, & ſuæ opi-
nioni coaptant? An, quia hoc quoq; pro ſecta nõ fa-
cit? Habes

cit? Habes de ſignis meam ſententiam. Cæterū haud abſq; magno dolore reſpondere ad ſecundam epiſtolæ tuæ partem poſſum. Quid ita inquis? Decebat uniuerſitatē Chriſtianorū, ut ita una ea eſſet, ne uſpiam audiretur, tria horū eſſe genera. Gentes cum Iudęis in unū ouile eramus coadunatæ, ut uno paſtore eſſemus contenti, & eodē uictitaremus paſcuo. Eam felicitatem inuidit Imperio CHRISTI cacodæmon, & primo quoq; tempore Ouile hoc, quę eſt eccleſia ſancta catholica, ſuis inſidioſis aggreſſibus perfodere cœpit. Perfoſſo ouili, hirci quidam exierunt e nobis, hos ſtolidę oues eueſtigio ſequutę, aliæ alios hircos, quo propoſito Satanæ, diſſipatum fuit ouile, & diſperſæ oues. Hinc diuerſi, nedum multi paſtores, diuerſa ouilia, diuerſa paſcua. Paſtor paſtorē oppugnabat, ouis ouem proculcabat, tm̄ abeſt, ut fuiſſet inter eos priſtina concordia. Malignus nequam antea pari inuidia ſecuerat Synagogam Iudaici populi, ut ex uno populo Iudaico ſeptem factiones fierent. Concordiam doctrinæ Moſaicæ ferre non potuit, uoluit diſcordiam & hanc obtinuit. Vnde numerāt Iudæorū genera in hunc modū: Alij erant Ieſſæi, alij Galilæi, alij Emerobaptiſtæ, alij Maſbuthæi, alij Samaritæ, alij Saducęi, alij Phariſæi. Non ſat erat Iudęos tot in fruſta fuiſſe fiſſos, niſi & Ethnicos finderet, quos ab initio proprios poſſederat. Nam Sozomenus tra-

nus tradit, Themiſtium quendam ſcripſiſſe ad Valentem Imper. apud Paganos plus q̃ trecentas fuiſſe Sectas. Nec potuit olim philoſophorũ populus una cõtineri claſſe. E paruo grege, greges diuerſiſſimi orti, diuerſiſſima quæq; græcabantur, omnes ſub eodẽ titulo philoſophi. Alij erant Pythagorici, alij Peripatetici, alij Academici, alij Stoici, alij Cynici, alij Epicurei, diſputatores quiſq; ſuæ uanitatis, ſuo in conuenticulo. Quin inter Sarracenos horum temporũ negant etiam ſtare concordiam. Aiunt illos in quatuor Sectas ſectos, quarũ quæq; ſua delyria uel manu propugnat. Alij dicuntur Alcoraniſtæ, alij Dermſleri, alij Zophleri, alij Horiſi, hoc ex æquo infeliciores, quo magis ſuæ ſapientiæ ac uirtuti confidũt in tam profunda incredulitate. Porro noſtrum ouile, noſtram illam ſocietatem pulcherrimam multo crudelius diſcerpſit diſcordiæ pater a principio. Tradunt. n. de trecẽtis Eccleſia noſtra egreſſis ſectis. Heu infandum ſcelus, eò labi tam auguſtam religionem. Sed querimonijs nihil egero. Fecit peſtes haſce nobis cognitas B. Auguſt. e libris Tertulliani, Philaſterij & Epiphanij. De noſtro ſæculo dicendũ erat, quo Eccleſiam diuiſit Lutherus, dũ nollet ferre primatum Romanæ ſedis, & conſtitutiones. Sed quò progreſſa eſt audacia? Facto primum ſchiſmate uno, mox plura fiunt, prҿter etiam opinionem ſchiſmatar

chæ.

chæ. Tria eſſe nunc ipſe dicis & ita uulgo putatur. Quod ſi uerum eſt,ita intelligo, ut tria ſchiſmata re-gnare hodie putentur, præter Catholicos,quos infa mi appellatione apud ſeſe papiſtas uocant. Atq; ita quatuor genera Chriſtianorũ regnantium reperies, Catholicos uidelicet,& Lutheranos, et Cinglianos, & dibaphos,hoc eſt bitingos,ſi ita loqui liceat. Quę bis tingẽtium ac tinctorũ factio, ſi ultima foret,non omnino deſpondere animum deberent religioſi mo narchæ.Iam uero duæ illæ poſteriores Sectę,ex una ac prima Lutheri prognatæ ſunt,non aliter ac e Se-cta Arij duæ aliæ,ſcilicet Eunomica & Macedonia-na.Sic enim ſcribit Euſebi. noſter: Peſtifera beſtia, quæ per Arium primo, quaſi de inferis extulerat ca-put, ſubito triformis apparuit & c. Princeps Secta Lutheri eſt, Nã hæc latius patet. Habet Germanos, maxime inferiores,Pruſſos, Liuonos,alioſq; popu-los,ita tñ,ut nonnihil ubiq; ſuperſit Eccleſiaſtico re-gno reliquum. Nunc Anglos quoq; hamo ſuo ine-ſcatos cæpit, quàm feliciter uero id,neſcio. Venatur & Scotos uicinos Anglis,ut tota liceat regnare Bri-tannia. Cingliana fere diſperit, poſteaq̃ duo huius oculi extincti ſunt. Hæc ſedẽ ſuam in ſuperiore Ger-mania,maxime apud Heluetios ac Sueuos primum locauit, non compertum eſt eam ulterius excedere, niſi quod in Galliam eius dogmatis odor peruaſiſſe

n ij dicitur,

dicitur, & nuper irrepſit tale quidpiam in ducatum Vuirtenbergenſem duce Blaurero, ſi uerus rumor eſt. Anabaptiſtica nullis certorꝫ locorꝫ finibus continet ſe, quemadmodū duæ priores ſociæ, ſed ubiuis gentium ſparſa, ſuam agit rem, occultius tñ præ metu, & maiore aſtutia. Pars aliqua dicitur in Morauia nidificaſſe. Fertur multos reſidere in Bohemia, multos in Hollandia ac Phriſia oriri. Qui in Vueſtphalia regnabant, deſierunt eſſe. Apud fluuium qui uocatur Fulda nõnihil huius factionis hærebat, ſed eſt diſiectum. Verꝫ quid unaquæqꝫ harum doceat, faciatue cõmuniter, non te latet. Depingam uero tibi, q̄ uaria Chriſtianorꝫ genera ex illis quatuor ſupra nominatis & pullularint mirando mõ, et pullulent adhuc. Poſtea nũerato genera, ubi perpēderis ita ſe habere rem. Faciam uero hoc, non ut exponam publicæ ignominię Chriſtianiſmum (auertat a corde meo tale ſcelus cœleſtis pater) ſed ut nos nobis ipſis aliquo mõ oñdam, hoc conſilio, ut in ſe quiſqꝫ deſcendat, ſeipſum inſpiciat, exploretqꝫ, et corrigat tandem ſtudia ſua. Neqꝫ enim aliò ſpectat hic calamus quam ad Cathortoſin Chriſtianæ rei, cuius ueritatis teſtes apud Oecumenicum tribunal habebo omnes angelos, & ſpiritus iuſtorꝫ. Primum locum uendicant ſibi hoc tempore homines, adeo Saxonicæ perſuaſioni affixi, adeo in uerba Lutheri iurati, adeo noui moris cupidita

ris cupiditate repleti, adeo uoluptate concionum ſuarum tracti, adeo amore cantionũ ſuarꝫ capti, ut uelut amentes, uniuerſa alia reſpuant, non ſolum aperte refragantia ſuis delitijs, uerumetiam uno in uerbulo diſſidentia. Horꝫ hominum mirifice miſerorꝫ multitudo ut eſt maxima, ita erit orbi progreſſu tempeſtatis huius exicioſiſſima. Per hos nunq̃ erit Eccleſiæ pax. Credo in deſertis Ægypti, & Arabiæ nunq̃ fuiſſe nocentiores feras, atq; hi homines ſunt. Iis Lutherus ſi non deus aliquis, certe dea eſt, et ea meretrix, in quam depereunt, in quam inſatiabili libidine turpiſſime inſaniunt iſti. Quapropter tradidit eos DEVS in reprobum ſenſum, ut dogmate hæretico contenti, damnent ueritatem tranſlatæ Scripturæ, irrideant citatos prophetas, exibilent apoſtolos, calcent myſteria, proſcindant orthodoxos patres, ſubſannent pietatis opera, diſſuant unitatem, lacerent bonos ritus, conſpuant priſcos mores, diſſipent neceſſarium ordinem, uili ducant ſalubria ſtatuta, maledicãt Eccleſiæ, deuoueant obedientes DEO, odio habeant uacantes CHRISTO in uia catholica ſecundũ Euangelion certum, abijciant ſacramenta, cõtemnant diuos, uiuant flagitioſe, moriantur ethnice. Non poſſum effari, q̃ ſceleratum hominum genus id ſit. Nulla gens hæreſeon ſuperbior contemptrix, ac efferatior abominatrix ſacrarꝫ rerum unq̃ extitit. Dixeris hos homines

n iij perdite

perdite Lutheriſtas, adeoque ipſos Lutheros. His proximi ſunt à parte plane contraria, qui ita Pontifici Romano dediti ſunt, ut uideantur & ipſum pro numine aliquo adorare. Talib. nihil ſapit, niſi quod eſt inſignite ſuperſtitioſum. Nominatus CHRISTVS horum corda minus cõmouet, q̃ nominata Maria. Candelæ incenſio magis hos iuuat, atq; Euangelĳ lectio. Pauli literas poſthabẽt legendis diuoꝝ. Quando prædicatur uita alicuius patriarchæ aut regis aut prophetæ e ueteri Teſt. dormiunt, at qñ aliquid de ſanctis ex Vincentio aut aliquid de mortuis ex Gregorio ſuccinitur, mox expergiſcũtur. Hoc genus prius habet, abſtinere a carne uaccæ, q̃ a carne ancillæ. Ferĳs poſtponunt uitæ innocentiam, & p̃cepta DEI præceptis hominum. Talibus nihil poteſt perſuaderi aliud, q̃ quod receperunt. Ipſum CHRISTVM prędicatorem e finibus ſuis cum Gedarenis eĳcerent, ſi uel plura doceat, uel ſecus doceat, quam ipſi imbiberunt indoctis docentibus, Per hos fit, ut nunq̃ bene adminiſtrari Eccleſia poſſit. Neq; his de ulla pace ineunda cura eſt. Si apoſtolice res gererẽtur, putarent Chriſtianitatem aboleri. Tertio loco conſiſtunt Lutherani aliquot, utpote qui alios quoq; audiunt pręter ſuum doctorem, quiq; ubi in libros a ſuo garritu diuerſos incidunt, probãt meliora, citra reſpectũ authoris. Cum talibus diſputari poteſt ſine ſeditione.

Nonnunq̃

Nonnunq̃ concionibus catholicis interſunt, auſcultant diligenter, & ſine tumultu exeunt, concionẽ ſaniorem neq; repræhenſuri, neq; concionatorem damnaturi. Quod uero nõ laudant, obſtat morbus ſectæ, & uiciniæ metus. Alij huius generis ſunt tolerabiliores. Illi palam dicunt ſe neq; Luthero neq; Philippo, neq; reliquis Sectę principibus adhærere, ſed euangelio. Nec ſe ſi quid ucrioris afferatur, reclamaturos. Nam compertum eſſe, dominatores recentis Euangelij errare poſſe, ſicuti Papam ac Cardinales. Confiteri illi ingenue ſolent, ſibi omnia non placere in Secta, uti nec diſplicere omnia in Papatu. Nã permulta exiſtere utrobiq;, quod uel recipias uel rejcías. Inuehuntur ſæpenumero in nouas abuſiones ſui Teſtamenti, in leuitatem publicæ latriæ, in ſuperbiam, auaritiam, luxuriam, ſæuiciam, gulam, acediam ſuorum prædicatorũ, dicẽtes ſe nihil diſcernere poſſe inter Lutheriſtas & Papiſtas. Non hærere tñ non poſſunt in ſectæ luto, ſiue quia nomen illi primũ dederunt, ſiue quia clerum implacabilius adhuc oderunt. Cum his confero eos qui de Rom. epiſcopis et horum conſtitutionibus moderatius ſentiunt, ac ijdem tñ a ſectis abhorrent. In his uix modicum quiddam de ſuperſtitione reſidet. Facile ſinunt abrogari inutilia, ſi illa neſciuit Antiquitas. Nec niſi cum dolore uident, ſi quid obſeruetur, quod ſacris literis refragatur.

fragatur. Illi cum gaudio audiunt legi ſcripturam in templo & cantari & denicꝫ prædicari. Stomachantur in ruditatem ſacerdotum. Improbant uitam impudicam Canonicorꝫ. Ægre ferūt circa obſeruationes templares ſocordiam. Vicinis ſchiſmaticis familiariter utuntur pacis gratia, diſſentientes interim ab illorum inaniſſimis diſputationibus. Familiam pulchre inſtituunt, & expectant reformationem Eccleſiæ. Præter dictos hoſce, exiſtunt homines qui nihil curant, niſi ueritatem. Amant papas, amant Lutheros, amant inimicos, ſed interim CHRISTI uerbo ſcripto a quatuor Euangeliſtis & apoſtolis, toto corde, tota anima atcꝫ fortitudine inhærent. Scripturæ diuinæ conformia ſcripta, tam ueterꝫ q̄ recentum Theologorꝫ adorant, ac ſine ſimulatione oſculanť. Vnicum horum uotum, unicum ſtudium eſt, ut eccleſia ita ſit, quemadmodum uocatur, Sancta nimirꝫ, idcꝫ tum fide, tum uita. Credo hos olim præ alijs bonam cauſſam habituros apud Tribunal orbis. Inter om̄es ſunt aliqui, quorum fides eſt uerſatilis. Quoties conuerſantur cū populo ſchiſmatis, ſchiſmatice loquuntur. Schiſmatice prādent, an cœnent neſcio, ſchiſmatice cantillant, ſchiſmatice Antichriſticolis detrahunt, denicꝫ, ut ille ait omnia græce, ſic iſti faciunt omnia ſchiſmatice. Vbi uero inter Catholicos agunt, per omnia obſeruiunt Catholicis. Laudant Eccleſiam, ui-

tuperant ſectam. Præferunt ſacerdotes raſi uerticis, admirantur cultum templi, reuerentur altaria, ſuſpiciunt tabulas, honorant concionem, procumbũt leuato Myſterio, tundunt pectus, mouent os, genu flectũt ligneis imaginibus. Hos ſi rogas quid credant, & utram partem iuuent, reſpondent ſe neſcire, ſi urgeas, aiunt ſe oportere credere, quemadmodum illi credunt, quibus cum conuerſantur, & quibus ſeruiunt. Quo nomine compellabis tales homines? Certe non procul abſunt ab illorum genere, qui ita per Euangelion emendantur, ut nihil fiant, niſi gentiles athei. Vtinam nulli hoc tempore uiuerent, quibus placeat Diagoræ ſentimentum. Videmus monſtra hominũ, qui neq; audiunt Catholicos cõcionantes, neq; ſchiſmaticos, ſed uel domi interim nugantur potantque uel rus expatiantur. Inde reuerſi inquirunt nouos rumores, aut exigunt cẽſus, aut uiſunt caballos, aut nũmos contemplantur in arca. Quoſdam horum ita affectos eſſe uideas, ut quia prodigioſe papiſtica non poſſunt ſibi contingere, nolint ſemel omnia. Nihil uel aterrimæ ſuperſtitionis põt explere illos ad monſtrum uſq; ſuperſtitioſos. Quo ſpiritu etiam agũtur, quibus nihil ſatis Lutheranum eſſe poteſt. Quidam ſunt neutrales, quorum definitio non om̃ino facilis inuentu eſt. Neutrum prorſus nolle, eſt CHRISTVM incarnatum nolle. Qui uero ita neutri fauent, ut ab

utriuſq; errore abhorreant, ij nõ admodum inſaniunt, me quidem iudice. De frigidis ac tepidis nunc nihil memorabo, horum infinitus eſt numerus, ſicuti quoq; negatorum ac diſſimulatorum. Zelus ac priſcus feruor deferbuit, niſi quẽ cernere eſt in ſchiſmate. Ex Catholicis ubiq; plurimi ſunt, uſqueadeo oligopſychi, ut ſuæ propemodũ fidei ſeſe pudeat in publico. Quod malum duco modis omnibus execrabile. Quid de talibus ſentiam, plane neſcio. Videnť mihi eſſe animantia, religionẽ pro Idolo q̃dam habentia. Noctu ueniunt in templũ, noctu canunt, noctu ſe dilatant: luceſcente die abdunt ſeſe, muſſant, diſſimulant. Iubẽt ut alij faciant in Eccleſia, quod ipſi nullo mõ facerent ſi ſacerdotes eſſent. Multi inueniũtur inter monachos & ſacerdotes, qui magis fauent Lutheriſtis q̃ Papiſtis, profitentes papam in habitu, in corde Lutherũ & geſtant & geſtiunt. In templis Catholicorꝝ reperias multos nobiles, qui uidentur eſſe catholici, eõ ꝙ ibi orẽt, toti interim ſchiſmatici. Multi affirmãt ſibi utroſq; probari, eo ꝙ utrobiq; DEVS prædicetur. Nec deſunt e Catholicis, qui adeo formidoloſi ſunt, ut eccleſiæ gratia nihil uelint pati, & adeo tenaces, ut nec tantillum uelint amittere. Sunt item, qui Catholicos propterea ſequũtur, quod ſua inde habeant emolumenta. Illis ſi in ſecta liceat fore diuites, aut certe ſplendidiore fortuna uti, nõ diu inter Ca-

ter Catholicos ſe conſpici ſinerent. Vtraq; gens rem auide ſectatur, atq; huius gratia ſæpiſſime neq; eccleſiæ habet reſpectum, neq; euangelij. Quidam placere utriq; parti ſtudentes, utramq; cōcionem eodem die audiunt, ut poſtea ſchiſmati reſpondeant de audito uerbo, & eccleſiæ quoq; filijs: Atq; ita putant ſe in portu nauigare, quæcunq; tempeſtas immineat. Quidam utranq; concionem frequentant, & neutri dant fidem, niſi q̄ties quæ uolebant audiunt. Magna hominum pars perpetuo dubio cōficitur, ignorans quid audire, quid credere, quid ſequi debeat. Tales commiſeror, non criminor. E contra inuenias alios adeo certos de alterutra concione, ut præſtaret eos dubitare. Piget me retegere pluribus uarietatem monſtroſiſſimam hanc. Pater noſter pro ſua bonitate dignetur e uarijs hiſce unum corpus compingere, quale erat ante primam diuiſionem. Deflendum eſt, quicquid uſpiam apparet. Verum de Theologię ſtudio amplectendo nō ita multis reſpondero. Quantum diſtat oriens ab occidente, & cœlum a terra, tantum diſtare credo Theologiam a Iuriſprudentia. Differentiam habes, Accipe nūc utra uetuſtior. Seth filius Noē quādo uixit? Ille uero cœpit inuocare nomen domini. Quod ſpectat ad Theologiam. At Iudas filius Iacob longo poſt tempore uixit, qui dixit: Producite Thamar ut comburatur. Hoc etenim ad

iura pertinet. De excellenti bonitate alterutrius ſub-
iungo. Theologia tanto melior Iuris cognitione, q̃-
tum aurum ferro, Quo ſtultior eſt, qui Theologiæ
Iuris ſcientiam præfert. Theologia ducit originem e
cœlo, Iurisprudẽtia e terra. Illa loquitur de DEO, hęc
de Mammona. Illa aſſerit DEO quæ DEI ſunt, hæc
uindicat Cæſari quæ Cæſaris ſunt. Illa clamat in tem
plo de cœleſtibus, hęc buccinat in foro de temporalī
bus. Illa cõſulit animæ, hæc corpori proſpicit. Illa do
cet quæ docuit CHRISTVS, hæc effert quæ tradidit
Iuſtinianus quæue Vlpianus. Illa ædificat eccleſiam,
hæc mundum. Illa cauet ne deferaris in gehennam,
hæc cauet ne conijciaris in cuſtodiam. Illa reſtituit pa
radiſo, quos eiecerat inobedientia, hęc uiolenter ab-
actos reſtituit prædio. Illa uolat, hæc ſerpit. Illa ſpiri
tu gaudet, hæc carne. Illa ſcientia gratiæ eſt, hæc natu
ræ. Illa diuina eſt, hæc humana. Illa habet authores
Chriſtianos, hæc Ethnicos. Illa repleuit cœlum mar
tyribus, hæc terram iuſtis poſſeſſoribus. Quod illa
deſpicit, ſuſpicit hæc. Quod hæc quærit, negligit illa.
Quod illa ſuadet, diſſuadet hæc. Quod hæc dat, au-
fert illa, & e contra. Patet huiuſmodi Antitheſis ad
infinitum. Vtram igitur ſcientiam eliges? Reginã du-
xiſti uxorem, ſi ad Theologiæ amorem animum ad-
ieceris. Ancillam ſortitus es, ſi te captũ Iurisprudenti-
tiæ tradideris. Nullam ego ſcientiam reijcio, tantum
abeſt

abeſt ut hanc pręclaram uelim reijci, diſcerno modo inter duas,utra chriſtiano homini eligibilior. Atqui Dicæologia penetrat in aulas, meretur purpurã,ge⸗ ſtat aureos anulos,honoratur protocliſia,implet gazam,extruit domos ſplendidiſſimas, ſalutatur a po⸗ tentibus,inuitatur a diuitibus, uiſitat̃ a pauperibus, colitur ab omnibus: Verum Theologia aulis eijci⸗ tur,penula ueſtitur,neſcit anulos in digitis(quem gerendi morem ſcelus uocat Plinij hiſtoria)Sedet infi⸗ mus,poſſidet duo minuta, quod eſt quadrans,habitat in caſis,maledicitur a potentibus, contemnitur a diuitibus,hanc pauperes Euangelizati diligũt, odio habetur ab omnibus.Sic enim ait dñs.Hæc quidem ueriſſima ſunt, tametſi talia in omnibus uel Theo⸗ logis uel dicæologis non ita euidẽter apparent,quid igitur facias?An non legiſti quia ſcriptum eſt: Amicitia mundi eſt inimicitia cum DEO? Quod ſi abeſt a CHRISTO animus tuus,nec ſapis quæ ſunt DEI, ſed ea tantummodo quæ ſunt hominum, Æthiopem nunc dealbauero. Si es animalis, ſi plane ſæcula⸗ ris, ſi peccati ſeruus, non audies conſilium, etiamſi e Quintiliano tecum agere parem, ac Rhetoricis uti perſuaſionibus. Theologiæ ſcientia accerſit ſibi cru⸗ cem,hanc ſi horreas,nihil egero.Iuriſprudentia quo ſæculo ſuo ſeruit diligentius diutiuſqꝫ, hoc plus ſibi conciliat cum fauoris tum tranquillitatis.Ais igitur,

te conſule, nemo Iuriſprudentiæ dabit operam? Reſpondeo: Tu quæſiſti, ego expedi quæſtionem. Dixi quod dici debuit, nec ſecus. Neminem compello aut ad Theologiæ ſtudium, aut e ſchola Iuris expello. Comperio noſtra tempora carere non poſſe Iuriſperitis, ſicuti nec poteſtate ſeculari, qua ſi unquam opus habuit malicia ſæculi, nunc q̃ maxime opus habet. Si eſſemus Euangelici, non indigeremus Iuriſperitis. Neq; enim audirentur inter nos bella & lites, ſi ſecundum Euangelium uiueremus. Si Eccleſia optime adminiſtraretur, forum melius haberet, & iudex minus audiret latratuũ. Noui hodie Iuriſperitos pietate atq; integritate commendatos, ſed breuis eſt numerus. Viri honorandi ſunt uel ob eam cauſſam, q̃d inſeruiunt politicæ iuſtitiæ, quodq; ſuſcipiunt ſæpe patrocinium uiduarum ac pupillorũ. Quoties opprimerentur a diuitibus pauperes & a nobilibus agricolæ, niſi exiſterẽt aduocati? Cano receptui. Si offendi iniquos, habeo unde me ſoler. Vale.

D. C. C. S. P.

RESPONDEO SERIVS QVIDEM, SED tui memoriam uenerande frater, nullus dies mihi ademit. Quoties perpendo, quem laborem in concionãdo, & quæ ſubeas pericula pro domo DEI, non poſſum non corroborari, eiuſdem

quippe

quippe ſortis homo. In ſtadio iſto ſi commeſſationi-bus, ebrietatibus, cubilibus uacare quis uelit, cū ego aut delyrare duxerim, aut uocationem non intelli-gere. Si continuis laboribus quos publice domeſti-ceq; exhaurimus, ſanctas etiam meditationes adiun-gamus, & perpetuos in orando gemitus, & Vota potentiſſ. deniq; ſaluberrima ieiunia, ac cętera Euan gelici hominis officia, uix tamen quiuerimus contra facies hæreticorum ſtare. O hæc tempora, o Germa niæ hos mores. Quam graui Religionis iactura con cuſſa eſt domus Dei. Pſeudocatholici, mundi unius amatores, lædunt Vineam domini ſuis et opinioni-bus et affectibus. Nolunt ſuam ſibi feſtucam in ocu-lo monſtrari. Trabem duntaxat in hæreticorum oculo uiſam, cōuitijs exagitant. Volunt puri eſſe ab errore omni, Volunt CHRISTO proximi ſedere in regno coelorꝝ, cum ſpiritu DEI uacui nō ſolum ſint et cognitione uerbi, uerumetiam bonorꝝ operum iu ſtitia, quam perpetuo iactant. Si illi confidunt ſuis in ceremoniolis, & ſolis conſtitutionum obſeruantijs, pronuncio eos ualde deſipere. Contra hæretici carni ſuæ addictiſſimi, non lædunt modo uineam dñi, ſed populabundi ſubuertūt omnia. Nolunt ſe errare ul-lo pacto dici, quemadmodum pſeudecclesiaſtici ob-ſtructa conſcientia ſe errauiſſe pernegant. Spem po-nunt in ſua ſola fide, in perſuaſione ſui uerbi, in Au-

guſtanis

guſtanis articulis, præſertim ubi illi minus munimi-nis habent. Cuiuſmodi ego te frater & animo ſæpe reuoluere, & ſæpius gemere nihil dubito. Nam pius Eccleſiaſta ſine tali cruciatu, uix unq̃ eſſe poteſt. Cæterum qui ſit ſtatus eccleſiæ iſthic, ipſe ex pręſentibus coniecto. Vnus tu committeris cum decem clamoſiſſimis atq; loquaciſſ. prædicatoribus, nec deijceris. Iſti uigilant ut reliquias celeberrimæ ciuitatis ab ouili ſuas in ſpeluncas abripiant. Tu uero excubas, ne fiat, quod inimici homines pręſumunt facere. Iſti quęrunt ſuam hæreſim ita conſtituere ut obduret uſque ad conſummationem ſæculi. Tu ſatagis, ne irradicet̃ altius hæreſis. Iſti dolent, unum eſſe ſuperſtitem hominem in eccleſia papiſtica, ſic enim ipſi loqui ſolent, & utuntur uarijs technis, ut capiant reliquos. Tu uero doles, unum etiam hominum uiuere in malitia mundi huius. Concupiſcis omnes mortales Eccleſiæ non papiſticæ neq; epiſcopicæ, ſed apoſtolicæ ac authenticæ lucrifieri, & eo uteris ſpiritu oris tui atq; gemituoſis præcibus. Hoc ipſe me felicior es, quod frequens auditorium docenti tibi contigerit. Commiſſus ego ſum cum quinq; improbiſſ. beluis in ciuitate Iſſlebienſi, quorum unus capitulum eſt huius euangelici corporis, alius uenter, reliqui podex & ſuræ. Dimicant illi non tam mecum, q̃ cum Euangelio Eccleſiæ à quatuor Euangeliſtis, et Paulo Petroq; perſcripto.

ſcripto. Nam hoc fretus ipſe, Euangelion recens ex-
ortum, Luth. autore, & Conſtantior: quorundam
gladio defenſum, fortiſſ. impugnare pergo. Repu-
gnant uero iſti per ſingulos dies, aut coactis aut de-
prauatis ſcripturæ locis, qui mos eſt hæreſeon. Sed
tñ rarius in abſentẽ ſuos ſcripturæ locos obtorquẽt,
potiſſimũ conterunt horas immani maledicentia, ex-
pugnaturi. ſ. Vuiceliũ uel conuitior: telis, uel menda
ciorum ſcuticis. Habẽt turbam credulam, & quouis
ſequacem, etiam in tenebras exteriores uſq;. Capitu-
lum parauit ſibi antehac nonnihil eruditionis. Ven-
ter, uas uacuum eſt & pietate & eruditione. Reliqua
paſtorculor: fex tantum non didicit, ut tres uerſus
poſſit latine ſcribere. Audacia, licentia, temeritas, ca-
nina facũdia, popularis aſſentatio, huius ſæculi confi
guratio uulgo illos commendauit. Clamant unani-
miter in ueterem Chriſtianiſmon, tanta petulantia,
tanta futilitate, tãto odio, ut deieres nullibi peſtilen
tiores nebulones uiuere. Plus decies prouocaui ad
publicam ac legitimam diſputationem, qñquidem
tanta confidentia me cõdemnant inauditum, & tan-
ta ſecuritate ſua decreta cæco populo infarciunt: ſed
recuſant, malentes mundo placere, q̃ CHRISTO, cu-
ius uerbum dolo tractant, & turpiſſ. cauponantur.
Porro plebs omnis auerſa eſt a nobis, ſequens nimi-
rum directores ſuos in foueam. Vix decem iuga fide

p   lium ho

lium hominum nondum ceſſerunt inſanienti ſectæ. Quæ paucitas me docentem audit, cultui diuino utcunq; dedita. Verum qñ ijdem pauculi hæreticos quoq; blaſphemantes magis, q̃ prædicantes, ex metu aut neſcio qua emolumenti ſpe, imò etiam multitudini ad oculum ſeruientes audiunt, nõ adficior erga eos, ſicuti oportuit. Ouiculas paſtor amo, ſed qñ lupos ipſæ ultro ſæpenumero ſequuntur, non reddenda erit mihi de eis ratio. Nonnulli horꝝ citius ſectæ ſeſe addixerint q̃ ut recta ſequantur CHRISTVM præeuntem in doctrina ueteris eccleſiæ. Alij ſic inclinant in dexteram, ut prius rumpantur, q̃ ut poſſint reſtitui. Solicitudine tñ horum teneor, & ea maiore, quo plus in illis deſydero. Progreſſus ſchiſmatis, uereor, attrahet tantillas reliquias ad ſe, uidentur enim mihi puſillanimes non ferre poſſe ulterius quotidianos impetus, & ita ſe habet Baſilicæ huius miniſterium, ut putetur caſurum. Clamo cum Dauide: Oñes declinauerunt. Libertas ſchiſmatica perplacet. Diſſimulant pleriq; ex noſtris catholicam religionem, & muſſant doctrinam apud hæreticos. In conuenticulis negant me aliqui. Nam habeo & ipſe Petros meos, habeo meos quoq; Nicodemos, qui uix multo ꝑcio poſſint adduci, ut me interdiu adirẽt. Tãtus eſt metus non Iudæorum, ſed hæreticorꝝ. Soli ſolũ alloquuntur atq; ſalutant, ſed in publico ignotus meticuloſis ſum.

loſis ſum. Miſeret me tñ illorum, ſiue quia tam muli-
ebriter meticuloſi ſunt, ſiue quia propter antiquã re-
ligionem meiq; cauſſa tot opprobrijs indeſinenter
exercentur. Non poterunt conqueri, quod eis mini-
mo etiam ſim oneri, aut quod de ſuis largitionib. ui-
ctitem, quia in uniuerſum nullæ ſunt, nec ab ullo uel
obulum exigo. Horum aliqui in ſchiſmaticos præco
nes liberaliſſimi ſunt, & eoſdem menſa acceptos ho-
norant, habentes interim rationem neq; Eccleſiæ, cu
ius obedientiam iactitant, neq; mei, quẽ concionan-
tem audiunt. Sunt qui ingredi ſtudio uitent hanc Ba
ſilicam noſtram audituri oraturiq;, ne hæreticam ui-
ciniã offendant, aut iritent Satrapas, Tales uidentur
mihi pedetentim Ethniciſſare, dum fugiunt tàm ca-
tholicas, q̃ ſchiſmaticas conciones. Quid querar? Fri-
gent hic omnia, & lentiuſcule ad exitium ſui feſtinãt.
Animi omnium abſunt, abeſt feruor, abeſt zelus: te-
pore, metu, neglectu iacent omnia. Cauſſa mali ma-
xima ſectæ uigor eſt, & præpotẽs irruptio. Si in tota
Germania cum rebus fidei ageretur, quẽadmodum
agitur in hac ciuitate, cogerer ego uel Italiam aut he-
remum quendam petere. Hic nihil ſupereſt, præter
plorare. Hanc ciuitatem expugnarunt, obtinẽt ſecu-
ri, ac potiũtur optimis ſpolijs. Fortaſſe potuiſſem iſti
languori Ægyptio aliqua ratione obuiam ire ante
octennium, ſi fuiſſet DEO uiſum, At nunc actum pla

ne eſt: Adeo inquã actũ eſt, ut multi ſchiſmatici, ne‑
que concilio reduci,neq; gladio retrahi ad unitatem
Eccleſiæ,& puritatem Euangelij unq̃ queant. Sępe‑
numero quoties me hęc deſolatio angit, refici uel in‑
de ſoleo, conſyderans quod nimirũ ſectæ improbi‑
tas propterea totum Chriſtianiſmum nõ deuicit, q̃a
huius ciuitatis & aliarũ plurimarũ uictrix eſt. Subie‑
cit ſub pedibus ſuis multas prouincias, nõdum oẽs.
Optamus totis pectoribus reſtaurationem Chriſtia
næ rei,nõ propter hæreſes ſolum, uerumetiam pro‑
pter ipſam œconomiam Eccleſiæ. Res male habet,
utrò uertas oculos.Et fatentur hoc oẽs cordati ui‑
ri.Qui inficiantur,indigni ſunt eccleſiæ nomine, ſiue
tales ſacerdotes ſint,ſiue monachi. Papa & cardina‑
les ut ſalui fiant impoſſibile eſt, quia curã gregis nul‑
lam hactenus habent, uident lupos non uenientes,
ſed pridem in caulas ueniſſe,nec reſiſtũt. Vidẽt oues
laniari,nec dolent,uident ouile ſubuerti,nec miſeran
tur noſtram uicem.In centum annis neglexerũt con‑
uocare Conciliũ Oecumenicum, & nũc toties appel
lati ceſſant.Quod dixi de papa et cardinalibus,idem
de Epiſcopis ſentio,qui potuerunt uenienti malo oc
currere,nec fecerũt,ſectantes interim opera tenebra‑
rum in hoc ſæculo maligno. Non ſoleo de prælatis
illis quicq̃ durioris effutire,niſi ubi oportuna moni‑
tione opus eſt. Lutheriſtæ in papã & epiſcopos ho‑
ſtiliter

ſtiliter inuehuntur, & quod nobis in illis dolet, ipſis eſt gaudium, At nos longe alio cōſilio interdum attrectamus capita ſpiritalia, quippe amici & monitores, non calumniatores. Polliceor ſalutem æternam papæ & epiſcopis, atq; eiſdem glorioſiſſ. famā apud poſteros, ſi CHRISTO IESV paſtorꝝ principi, & epiſcopo animarꝝ noſtrarꝝ obſequium præſtent, in reformandis moribus, tum ſuis tum reliqui Cleri, et in repurgandis ſcholarū opinionibus, deniq; in emendandis Eccleſiarum cultibus. Talia tu quoq; in corde tuo premis, ſcio, teſtes ſunt certi ſingultus tui, & lingua tua prædicatrix ueritatis Euangelicæ. Nec aliud peius habet animum meum, q̃ q; in tam ampla ciuitate ſolum te militare oporteat, adeo ut ore tuo occluſo, prorſus ſileat catholica cathedra. Quid profecerunt ſcholæ iſthic? Quid præclari pepererunt nobis? An non quæſitum eſt tot tantiſq; ſumptibus, ut eſſent uiri eximij, quorꝝ opera parœciæ indigent? In neceſſitatibus ſuis quid habent congregationes ueſtræ? Dicam equidē: Habent uiros qui plus grauent q̃ iuuent, qui plus obſint q̃ proſint. Doctorum, Licentiatorum, magiſtrorꝝ copia ingens ubiq; eſt, ſed quid præſtant titulati illi in Eccleſiæ miſerijs? Muti ſunt, non ualentes latrare, non uolentes lucubrare, ſed ſcientes dūtaxat diſperiturꝝ corpus curare. Et inter hos tñ non deſunt, qui me criminētur, eò q; pu

blicitus ſcribam, quum non ſim doctor in Theolo‑
gia. Imo ipſi doctores ſcribant, & ego memet proti‑
nus hoc faſce leuabo. Doctores doceant, correſpon
dentes uidelicet ſuo titulo. Alioqui ſi docere nolint,
et me qui non ſum doctor docere deceat, timendum
eſt, ne iudicũ arbitrio decernatur, ut is doctor meri‑
to ſit, qui oues CHRISTI docet, præ illo nimirũ, qui
cum doctor uocari amet, neq; doceat, neq; etiam do
cere poſſit. Lapides clamare oportebit tandem, qñ
doctores nominati tacent. Putant inuiduli uolupta‑
ti mihi eſſe hunc calamum, aut ſcribentem uenari au‑
ri maſſam. Vtinam ipſi dignentur hanc in palęſtram
concedere, ac periculum facere eius rei, quam uel in
nobis uituperant, uel alioqui per ſe contemnendam
exiſtimant. Attamen ſatius eſt, aliquos ex his tacere,
q̃ male ordiri cantilenam, & peius finire. Cardinalis
Moguntinẽſis rediјt a Berlino. Marchio mutat mo‑
nachos in ſacerdotes, utinam fœlici transformatio‑
ne. Lipſenſes ſtrenue deſudant, ut nouum cœmiteri‑
um extra portam ciuitatis obtinere liceat. Videtur
eſſe imitatio Lutheriſmi. Fortaſſis ſecum trahet hæc
nouatio alia plauſibilia. Synodus Vuittenbergenſis
magno plauſu utriuſq; partis celebrata eſt. Nõdum
certo comperi, quæ fuerit controuerſiæ concluſio.
Hac arte firmant fœdus ſuum, ut cõſiſtere poſſit ad‑
uerſus Chriſtianum orbem. Conſulunt ſuis rebus
Sueui

Sueui, poſteaq̃ ſenſerunt quid immineret. At quomodo conſulent tot animarum millibus, cuiuſmodi manducatione ſui panis miſerabiliter deceperũt? Mirificam ſcilicet Euangeliſtarꝫ conſtantiam. Quis porro talibus in immẽſum credet? Populi indocti fides, ſicuti uideo, in manu prçconum eſt. Illi ſi ſcribant hodie: DEVS eſt in cœlo, & ijdem cras ſcribant: non eſt in cœlo DEVS, cogetur populus credulas aures præbere. Similis lubricitas in alijs quoqꝫ ſectis uiro prudenti expectanda fuerit, maxima in hac principe ſecta, mea flagellatrice. Sapientis eſt, ſi ſit lapſus, humo ſurgere. Redijmus & nos ab errore in uiam, ſed ire ab errore in errorem, ſtultiſſimũ eſt. E ſecta erat fugiendum ad Eccleſiam matrem, non ad aliam ſectam, quam eadem ira DEI manet. De bello Mediolanenſi nihil habeo certum, niſi quod afferunt Italianorꝫ tranſlatç literç. Paſquillus male minatur Rom. Curiæ. Neſcio quid futurum decreuerit omnipotens. Aiunt Mantuæ fore Concilium, idqꝫ hoc euoluto anno. Vellem, te legere quæ ſuper his rebus ad me ſcripſerunt Ioannes Faber Epiſcopus Viennen. Fridericus Nauſæa, & Iulius Pflug. Me minime mala ſpes habet, aliũ in orbe uultum fore. Vale. Saluta Iodocum Heſſum Carthuſia. cui an reſponderim, neſcio. Si illi uacabit, ſcribat denuo, & ſi deeſt quod ſcribat,

ſcribat, depingat nobis podagram ſuam carmine. Sa-
luta quoque Magiſtrum Vrbanum e ualle Geor-
giana amicum candidiſſ. Expecto ab eo mellitas lite-
ras. Viri huius ingenium quõdam Mutiano Ruffo
laudatum, mihi nec hodie diſplicere poteſt. Præter
hos ſaluta M. Ioannem Seuerianum, quẽ ante qua-
tuor annos in æde Mariana declamantem audiui,
atq; hominis piam ſententiam apud familiares pro-
baui. Nunc ipſo quoq; amico auctus ſum. Salutabis
& M. Conradum Eutychum, cõterraneum meum,
quem ego in communi patria aliqñ ſic ſalutaui:

Salue Myſta deo, nec non ſacrate Mineruæ,
Te uetus Eutychum Græcia iure uocat.

Vehementer pudet, quod hominem illum olim uo-
lui in Lutheri naſſam illicere. Saluta L. Hoxer. ſcho
laſticum quidem Theologum, ſed utinam omnes id
genus ita de rebus fidei & ſentirent & loquerentur,
quemadmodum ipſe hunc loquentem audiui. Cum
primis ſalutato principem ciuitatis Scribam, cuius
integritas ante aliquot annos meæ innocentiæ non
uulgariter profuit. Vale. In ferijs Pentecoſtes.

Anno M. D. XXXVI.

M. I. H. B. S. P.

QVOD TVIS AD ME LITERIS NON RE-
ſpondi hactenus, tribues publicis occupa-
tionibus. Alioqui te & amo unice & admi
ror. No-

ror. Nomen tuum quum ageres Lipſiæ, mihi erat percognitum, tu uero ignotiſſimus. Spero te, ubicunq; tandem locorum ſis, & quocunq; rerum ſtatu contineare, Apoſtolicæ Eccleſiæ cauſſæ neq; animo, neq; calamo defuturum. Per Schiſma aut certe huius occaſionem interit in eccleſia mali plurimum. Redeunt nunc tandem Theologi ad Theologiam. Quid uulgus iſtorum ſecutum ſit in hæc uſq; tempora, uidimus. Vtinam indies accedāt ad lucernam diuini uerbi propius. Cæterum literas Reuerendiſſ. D. Epiſcopi Viennen. quas una miſiſti, uix queam eloqui, quanta perlegerim uoluptate, maxime eam ob rem, quod pollicerentur Cōcilij futuri certitudinem. O gaudium orbis inenarrabile, eccleſiæ reformatæ futurum ſplendorem. Reſpondebo Epiſcopo quam primum uacabit. Tu ſi illi prior ſcripſeris, commendabis me uiro tanto. De nouis rumuſculis nihil laboro. Qui hos conſectantur, ocioſi homines ſunt. Audiuntur plurima geſta, at horum pauciſſ. fidem merentur apud prudentes. Nonnulla ueriora ſunt, quam boni uiri uellent. Vniuerſi læti audimus de expugnata Carthagine, atque Barbaroſſæ fuſo exercitu. Nec poteſt non eſſe rumor acceptiſſimus de uictoria regis Perſarum, quam ille ab hoſte Turchico prçclariſſimam retulit. Lætior uero fama foret, ſi audiremus CHRISTO crucifixo utramque

gentem dare manus. Bella Danica ſæua fuiſſe perhi-
bent. Lubecium bello quaſſum licet, ægre tamen ra-
tiones pacis inijt. Qua in cauſſa ego ſæpe ſolebam
mirari, utra pars eſſet purius Euãgelica, & quidnam
cogitarent, quidue dicerent Euangeliſtæ, tam Dani
quam Lubecenſes, ita concurrentib. fraternis armis.
Lanarij iſtius unica factio, ſi cętera eſſent optima, pa
tefacit nobis ſemel totum myſterion ſpiritus huius
pſeudeuangelici. De capto Monaſterio fama in oẽs
terras ſparſa, neſcio an omnes æque delectet. Ante
hanc euulgatam multi e Lutheriſtis patrocinari uiſi
ſunt rebellioni eius ciuitatis, nunc probãt excidium,
tenuiter tamen, odio epiſcopi bellatoris. Dirutum
Regnum eſt maturo, uiſuntur tamen reliquiæ huius
in Vueſtphalia & Hollandia. Sumpſit initium iſtud
ſchiſma, regium ſcilicet, a Lutheriſtarũ prima auda-
cia. Per hos uia facta eſt Monaſteriẽſi malo, quem-
admodum antea Agricolarum ſeſquimenſtruo do-
minio. Qui tale it inficias, is aut rerum iſtarum im-
peritiſſ. eſt, aut corruptiſſ. aut impudentiſſ. Quæ fe-
rebantur de Schanitrj triſtiſſimo fato, multos audio
inique ferre. Pendet certe torquatus aulicus, quod-
cunq; tandem admiſerit. De quo negocio alij uide-
rint: Illud mihi cũ primis dolet, quod Gualtherum
noſtrum id mali inuoluit, unde adhuc ſe neſcio an
euoluerit. Fama equidem de cauſſa Anglicana plus

ueritatis

ueritatis habet, quã uanitatis. Perfecit rex quod de⸗creuerat. Perrupit fortiter, amoliens Romanæ ſedis obicem. Inceſtas nuptias dicuntur Parrifienſes iuſti⸗ficaſſe, quo nõ aliud mirabilius, At quid peperit ſtu prum? Nouum caput ſuæ eccleſiæ, & mactationem Thomæ Mori iuſti, ac Io. Phiſceri hac tempeſtate laudatiſſimi epiſcopi, præter complures alios, quos regius furor in crucem ſuſtuliſſe narratur, poſteaq̃ il li primum arriſerat noua noui Euãgelij libertas. In⸗terea mittũtur Euangeliſtis munera uere regia, imo etiam pontificalia. Epiſcopus legatione functus Vi⸗tebergæ, nihil reliquit intentatum, quod ſui regis in⸗ſtituto commodare iudicauit. Quanta rerum uiciſſi⸗tudo, & qualis ſectæ retectio? Ante ſtuprum regis erant hæretici Vitebergenſes, ſtupro commiſſo de repente fiunt Apoſtoli, a quibus audiantur conſilia, a quibus diſcatur Euangelion, a quibus petatur no⸗uatæ Eccleſiæ adminiſtratio. Sed quid mihi cum Anglis? Nunc patefit myſterion mutatæ religionis in Regina intoxicata, et in ſuperinductæ ſponſę ſup⸗plicio. Fortaſſis iam iuſtificabuntur a pleriſque Phi⸗ſcerus & Morus, lapſi uero cum rege epiſcopi, do⸗ctores ac dynaſtæ regni damnabuntur, nec dubito quin ipſos ſui pœniteat pigeatue. In quem finem tan ti mali magnitudo euaſura ſit, augurari facile poſſis. Attulit & illud rumor, nempe Vuolphgãgum Ca⸗

 pitonem

pitonem, Martinum Bucerum et alios quoſdam ſu-
perioris Germaniȩ excellentiores cõcionatores me-
diocri equitatu ueniſſe Vitebergam, adorare Luthe
rum, fortaſſis & inuiſere loca ſacra ibidem. Sed ex-
tra iocum, Sectarij e ſuggeſtis diffundũt in aures po
puli, concilium agitaſſe ſummos uiros, & coijſſe in
concordiam ratam, Vt in poſterum uelut ex pactó
unum ac idem ex utraqꝫ parte doceant de Euchari-
ſtia, & eadem formula exteriora officia adminiſtrẽt.
Triumphant alacerrime, de uictoria Luthero par-
ta, quo fit, ut exiſtimatio Schiſmatarchæ ad immen-
ſum ſubito creuerit. Itaqꝫ Bucerus ex panario carna-
rius factus eſt, & ex Vinario Sanguinarius. Res ta-
men ea adhuc occulitur a ſigniferis. Si eſt rata con-
cordia, habebis ex duabus Sectis unam bene ſtabi-
lem. Certe tollendæ huic multis in concilio ſudori-
bus opus erit. Gladio non poteſt aboleri, conſilio
poteſt, maxime ſi cum conſilio coniungamus ſynce-
ram pietatem. Nec procul a uero fama eſt de bello
Gallico, huius plena ſunt omnia. Tota fere nunc Eu
ropa concutitur, dum cum Gallo Aquila dimicat.
Superba quidem auis Gallus eſt, & audax, ſed aqui
la ualet robore. Auditur de expugnata Toloſa, neqꝫ
tamen huic rumori fidem præbeo. Si ita fieri debet,
quemadmodum optatur a multis, patietur hoc tem
pore Gallia, a Cæſare Carolo, quod olim L. Piſone
& Aulo

& Aulo Gabinio conſulibus, a Cæſare Iulio paſſa eſt. Eximiam uero fœlicitatem, ſi Carolo (qui pene Maior Magno illo priore æſtimari poſſit) nunc omnis Gallia una cum Celtica ac Belgica regione obtingat, ſicuti ſuperiore anno illi Morea obtigit. Eam fœlicitatẽ maximam timendũ magnopere eſt, ne aliquando comitetur arrogantia. Quæ peſtis ſecum exitium immane trahet, niſi caueatur. Doleo Iacobi Fab. Stapulenſis uicem & Guilhelmi Budæi, ſi diu affligatur Gallia. Alit præclariſſ. ingenia iſthæc regio, dignior profecto meliore rege, quã de Franciſco periuro hactenus fama crebra refert. Venatus eſt ille conſpirationes euangelicorum, Iunxit amicitiam cum ijsdem, Emiſit epiſtolam, ab euangelicis uerſam atque excuſam, quæ præ ſe ferebat animum regis ad rectiora propenſum, ſed nunc dicunt uulpina pleraq; fuiſſe. Nam feciſſe ſe eiuſmodi, ut ſibi hac arte demereretur Germanos. Euangelici prædicant partes Cæſaris, conuitiantur regi, an ex animo, ipſi norint. Fœlicitas Cæſaris ab his plauſum extorquet, ſi tanta illius eſſet infœlicitas, uereor ne diuerſa uulgo audiremus. Parum fidei ego tali laudatorum generi darem, ſi CAROLVS eſſem. Nam quomodo ei ex animo fauere poſſunt, quem pro Antichriſtiano habent? Rex uero Philippum acceiſere Lutetiam ſatagerat (Sic enim eſt fama) & corona-

ti uerſabantur a Germano milite, tale profecto fauo rem magnum erga Gallos potuit excitare. Me miſe- ret calamitoſi populi, & occiſorum militũ, magis mi ſeret occidendorũ adhuc in tot ac tantis turmis. Mi- rabere ecquid ego hic de rumoribus. Mi Haſenber- ge ſic placuit, dum quod ſcriberem aliud non erat, et conueniebat, ut amico hoc uerboſius ſcriberem, quo rarius, ut non comminiſcar, epiſtolam tuã tale quid- piam exigere. Alioqui nemo minus hoc ſcribendi ar gumento delectatur, atq; ego. Tu paria facies, ſi qd in Bohemia tua geratur, ad me libenter diligenterq; perſcripſeris. Vale uir doctiſſime. Me redama. Iſle- bij. Anno M. D. XXXVI.

M. I. H. N. S. P.

QVO RARIORES, EO GRATIORES MI- hi tuæ erant literæ. Nec fortaſſis ſine cauſſa incuſas tabellariorum fidem. Mihi certe il- lorum inſidia aut potius inuidia ſæpe erat & iuſtis conuitijs exagitanda, ſi cuiq̃ alij. Ignaui rumores no- uos undiquaq; captant, etiam ex ſignatis aliorũ epi- ſtolis, ut nihil dicam de inimicis mei nominis, qui ſci- re referreq; geſtiunt, quæcunq; ego aut ſcripſi ad ali- os, aut ad me alij. Iſtos reuocat a malo auſu neq; pie- tas neq; honeſtas. Putant nõ eſſe peccatum incõmo- dare Vuicelio. Sed malim iſtos in papyrum, q̃ in me

ſæuire,

ſæuire,a quo nimirum haudquaq̃ abſtineret manus, ſi rabidis illis canibus poteſtas eſſet in corpus meũ. Inſtituti tui genus e literis tuis non potui ad plenum diſcere. Querimonias lego de quodam genere hominum,qui DEO carent,qui à CHRISTO alieni ſunt, qui ſpiritui ſancto reſiſtunt, qui Eccleſiam ridẽt, qui Euangelion auerſantur, qui linguas oderunt,qui diſciplinas fugiunt, qui bonos mores cõtemnunt,qui doctis medium oſtendunt unguem,qui probis uiris moleſtias exhibent, qui reformationem eccleſiaſtici ſtatus,quibus ualent inſidijs ac dolis impediunt, qui ponunt tenebras lucem, qui nihil niſi auaritiam ſequuntur,uiri Beliaal, quorꝫ deus uenter eſt, uentres pigri,homines mente corrupti, quibus adempta eſt ueritas, qui exiſtimant quæſtum eſſe pietatem, qui conuiuantes in erroribus ſuis inſultant pijs uiris,oculos habentes plenos adulteræ,et q a peccando ceſſare neſciunt,Breuiter qui DEO non placent, & omnibus hominibus aduerſantur.Res geritur diplomatibus. Quo quiſq; eſt aſtutior,hoc laudabilior,quanto prophanior,tanto excuſatior. Mentiri,fallere,rapere,apud id genus peſtes ingenuum eſt. Hos niſi e medio Eccleſiæ tollat, niſi aboleat Concilij authoritas,uix queam credere, CHRISTI ſpiritum ijs intereſſe conſultationibus. Ægre peſtes haſce pertulit orbis hactenus, ſed tamen perferre oportuit, adactum

Auſonio

Auſonio fulmine, cuiuſmodi ciere curta uelut malefica incantatrix facile potuit. Heu quàm nepharia ſcribi ad poſteritatem queant, quæ iſti geſſerunt in Germania ſub nomine DEI & Apoſtolorum duorum. Tu quæſo motus comprime. Non curant uerba uentres. Sinent te ſtomachari, dummodo ſibi liceat tueri raptum. Amiſiſti tunicam, niſi quieſces, amittes & pallium: Neq; enim timor DEI eſt ante oculos eorum. Sic comparatum eſt, ut uir ſapiens eat exulatum, mendicet, frigeat: ſtolidiſſimi quique homines in pretio ſint, abundent re ampla, delitientur noctes atq; dies. Studioſa iuuẽtus fraudatur, boni concionatores negliguntur, fidi miniſtri præ paupertate ſqualẽt, probi ciues eſuriunt, pij ſacerdotes malua uictitant, docti monachi patiuntur anguſtiam, at indociles aſſentatorum pueri dotantur beneficijs, fabularij honorantur, impudentiſſimi nugatores ditantur, uerſipelles bene audiunt, calumniatores obuijs excipiuntur ulnis, delatoribus affatim datur, ocioſi poſſident quæuis, aleatores regnant, quotidiani commeſſatores nihil deſyderant. Reperias uirum rebus maximis ornatũ a DEO, quiq; poſſit mirandum in modum utilis eſſe toti Chriſtianiſmo, huius ſi ſcruteris ædes, inuenias feruentia ſtudia, codicibus, chartis, calamothecis, pulpitis ac cæteris literarijs inſtrumentis repleta omnia, præterea altum ſilentium, fa-

miliam

miliam facientem officium. Ibi ſi excutias gramma-
tophylacia, aut offendes epiſtolarum aceruos ali-
quot, aut partus quoſdam domeſtici ingenij, de ex-
tremo ſcriniolo in manum ueniet codicillus epigra-
phicus. Inſpicere fert animus, & cognoſcere quantũ
cenſuum uiro DEI per annum obueniat, miraris for
tunulam, atq; confiteris uerum eſſe, quod ueteres
olim de Dea, quam uocabant Fortunam paruam,
quodq; de cæco Pluto commenti ſunt. Contra ue-
ro reperias homuncionẽ pondus inutile terræ, DEO
ignominioſum, hominib. pernicioſum non uno mo
do. Cuius in ædibus inuenias aſſiduas compotatio-
nes, inſtrumenta muſica, chariſſimos catellos, dile-
ctiſſ. cattos, arma ſæcularia, grãdem ſuppellectilem,
præſertim ad Gulæ miniſterium comparatam, cabal
lum præferocem, & cætera quæ ad tonſum equitem
pertinent, inſuper lecticas nitentes puluillis eleganti-
bus, familiam meretriceam, tumultũ aulicum, ſplen-
dida omnia, præter bibliothecam, quam operit pul-
uis et obuelant aranearum tela. Neq; tamen ſi explo
res hanc, inuenire liceat alios libros, præter miſeran-
dam illam cateruam e ſchola Scotiſtica, a muſcis be-
ne amatam, utpote ſedem ſuam perpetuam. Breuia-
ria detrita primum locum occupant, in argumẽtum
clericalis dignitatis. Nam niſi ea ingredienti uiſeren-
tur hoſpiti, dubitare poterat de domo, quam quære
r bat. Cæ-

bat. Cæterum ſi huius meretricarÿ & aleatoris &
ebrioſi conuiuatoris uidere uelis receptacula, pro-
tinus habes reſcripta, quibus citant debitores, &
aggrauant, quibus indicunt lites, quibus exigunt,
quibus pacta pecuniaria firmant, quibus debitores
liberant, quibus cenſus uendunt, & acta denique
illa ſpiritalis fori multiplicia. Vis ſcire annuos pro-
uentus, reperis trecentos aureos, ſi quadringen-
tos, minus mentior. Si quæras unde, ſi quæras
quomodo expendantur, ſtupebis. Huiuſmodi to-
lerantur a ſummis eccleſiæ rectoribus, nec non pro-
pugnantur. Nos uiles pulli Eccleſiæ nil niſi gemere
interim poſſumus, & aſtra ſuſpiciēdo in noſtri com-
miſerationem permouere. Bonus homo plura non
appetit, quàm ſuo in tugurio διατροφὰς καὶ σκεπάσματα.
Nec ego ob aliam cauſſam talia commemoro, niſi ut
te amice tua in ſorte ſoler ac ſtabiliam, & teſtimoni-
um ueritati perhibeam. Fortaſſe reſpiciet te aliquan-
do non Rhamnuſia, ſed pater cœleſtis, & proſpiciet
ita neceſſitati tuæ, ut & commodiore loco poſſis ſer
uire Chriſtianiſmo, & lautiore cōditione. Mediocri
tatis limites ſi trāſeamus, perÿmus. Illud me magno-
pere in literis tuis delectauit, quod te in Galatis Pau
linis ſudare ſcribis. Sic placuit chariſſime hominum,
ſic debui ego a te ſolari. Qui annuit cœptis, finē for-
tunabit operis. Quæ polliceris, futura eſſe mihi non
ſane diffi

ſane difficulter perſuadeo. Elegans ſtylus ille tuus, et Paulinæ Theologiæ cognitio penitiſſima, ut taceam Rhetoriſmi peritiam, uulgaria non ædent. Cōfidentiſſ. ſecta neſcit modum gloriationis, & ementiti triumphi de doctrina iuſtificationis. Victa eſt potēter, ipſo etiam coelo teſte, nec tamen eam ſuæ pudet impudentiæ. Paulus a multis retro hæreticis enarratus eſſe legitur, ſed hæreticoteron nunquam eſt prædicatus, atq; hac noſtra tempeſtuoſiſſ. tempeſtate. Nonnihil præſtiti ipſe quoque in uindicando Paulo per iſtud ſexennium, at nondum licuit in ea palæſtra ita uerſari per tot remoras, ut uel meo animo, uel uere ſtudioſis Pauli diſcipulis ſatisfeciſſe exiſtimari poſſim. Niſi obſtarent alia, quæ nunc abſoluenda ſuſcepi, lubentiſſimus ad id argumenti redirem, plane in planiciem adductus equus. Verum ut mihi ſummæ eſt delectationi, quod ſcribis, ita æque eſſe poſſit, ſi concionareris. Vuurceburgi egregius eras Eccleſiaſta, quid ni idem Bamburgi? Num te ſpiritus prophetię deſeruit in eadem Francia? Pulcherrimum certe eſt, & immortalitate, ſi quid aliud, digniſſimum, eundem publicitus concionari Euangelium, qui publicitus ſcribit Euangelium. Concio præfertur uulgo ſcriptioni, Et habet illa uel ob id plus dignitatis, quod ipſe dominus & Magiſter noſter prædicaſſe legitur, ſcripſiſſe non legitur: niſi forte Epiſtolion ad

Abgarum regē Edeſſæ allegare uelis. Apoſtoli con cionati ſunt omnes, at nō omnes ſcripſerunt, ſaltem quæ extent ſentio. Et plures leguntur prophetę do‑ cuiſſe uoce uiua, q̄ ſcripſiſſe multis literis. Præterea perpendito, quanta ſit multitudo ueterum Epiſco‑ porum, qui quum in concionando uigilantiſſimi fue rint, nullam paginam poſteris reliquerunt. Numera hos, ſi potes. Iam uero quot uiuunt his annis conci‑ onatores optimi, et quos ego percipio eſſe eruditos, qui officium ſuum faciunt, a calamo alieni tamen. His ſuum donum eſt: at tibi non alterutrum, ſed utrunq; datum eſt, poſſes enim eodem ſpiritu, quo lucubras ſalubria, concionari ſalubria. Dominus de dit tibi linguam eruditam, ut ſcias docere audientes, & contradicētes arguere, ut noſti eradicandi ac plan tandi artificium. Qui dedit uerbum Euangelizanti tibi uirtute multa in illa ciuitate, is daturus eſt idem uerbum æque uirtute multa in alia ciuitate. Didiciſti iam pridem quid concionari oporteat, nempe quod ſcribis. Os reſpondeat calamo, & rectiſſime concio‑ natus es. Scribens non adularis, concionans ſi adule‑ re, mirabor. Perinde eſt, utram offendas partem, ſi‑ ue ſcriptites, ſiue prædices. Nam noſtrum decretum eſt, CHRISTO DEO placere, & priſcæ Eccleſiæ ſan‑ ctorum. Quod ſi eadem opera poterimus & homi‑ nib. placere, næ nos fœlices. Paucis his te incitari uo

lui ad cathedram. Si quid profeci, gaudebo mihi ue-
hementiſſime. Sin minus, eſt quo me queam conſola-
ri, uidelicet adhortationis huius conſcientia. Legiſti
Matthæum tradentem nobis hæc uerba de IESV
noſtro: Cum uidiſſet autem turbas, affectu miſeri-
cordiæ tactus eſt erga illas, quod eſſent deſtituti ac
diſperſi, uelut oues non habentes paſtorem. Tūc di-
cit diſcipulis ſuis: Ipſa quidem meſſis copioſa, cæte-
rum operarij pauci. Rogate igitur dominum meſſis,
ut extrudat operarios in meſſem ſuam. Circumſpi-
ce populorum multitudinem, conſydera famem uer-
bi DEI in omnibus; perpende calamitatem anima-
rum, cogita de reddēda ratione talenti crediti. Sunt
quidem multi ubiq; ſacerdotes, ſed pauci prædicato
res. Paſcunt ſemetipſos paſtores tales, uerum cui cu-
ra eſt de ouibus? Cur ſumus ordinati ſacerdotes?
An ut ocíemur? An ut ſcortemur? An ut pro uer-
bis reddamus murmura? An ut ruſticos tribulemus
propter decimas? An ut colligamus uotiuas miſſu-
las, utque multa fabulantes ſtolidam plebem uoce-
mus ad offerendum? An ut uiſitemus publicas taber
nas? An ut ſtertamus totā noctē & dimidiatum diē,
aut potius nocte tota potemus, & die dormitemus?
Minime omnium. Ordo ſacer ad ſacra reuocat. Iam
quid magis ſacrum, q̃ tractare uerbum DEI uiui, per
quod ſacramenta fiunt? Perfecto odio odi ſacerdo-
 tes, qui

tes, qui ob nullam cauſſam ſacerdotes facti ſunt, niſi ut exempti a munijs ciuibus, uitam ſuam perdant in diabolicis operibus. Iniquos odio habui, ait Pſaltes, legem autem DEI dilexi. Non ſine cauſſa in priore ſæculo dictum eſt: Omnis ſacerdos aut angelus aut diabolus, hūc igitur odi, cumq; hoc diabolica facta. Quanta erit olim confuſio atq; ignominia Epiſcoporum coram CHRISTO iudice, quorum indulgentia tam indocti tamque prophani ſacerdotes creati ſunt? Quo illi utentur patrono? Quo tuti erunt aduocato? Non poſſum effari, quantopere me iſte abuſus cruciet, mordeat, adedat. Hæc forte non omnino abſque utilitate per digreſſiunculam attigi, dum cupio te ad cathedram propellere, cuius gradus cœli gradus ſunt. Sectæ duces proram ac puppim in concionis neceſſitate collocant, nec ulla in re uigilantiores ſunt. Nos interea luſitabimus, aut fallemus horas uenando aut piſcando? Per cathedram reducentur oues ad caulam eccleſiæ e Sectarum ſpelæis, non per Thyſiaſterium. Vox clamantis, non uox cantantis franget Titanicam iſtam audaciam, qua miſcuerunt omnia deteſtandi hæretici. Plus ſatis hæc. Quæ paſſim ferunt de indicta Synodo, neq; uana ſunt, neq; triſtia. Meo certe animo nihil poterat e Roma iucundius adferri, q̄ Bulla illa, mihi nuper ab Anaſtaſio Schmaltz oſtenſa. Dominus ſeruet tale propoſitum

in pon-

in pōtifice noſtro, & in eodem augeat Euangelicum ſpiritum. Satan ſubodorabitur malum ſuum, quapropter nihil relinquet intētatum per ſua membra, ne fiat bonum. Hoc anno emiſit ab imo tartaro bella regia, fortaſſis emittet anno proximo bella Turchica, aut fractas uires regis redintegrabit. Certe Cæſar inuitus belligeratur, nec aliò quàm ad pacem ſpectare uidetur. Legimus quem ſermonem Romæ in conſeſſu Pontificio in ferijs Paſchalibus habuerit uirorum manſuetiſſimus. Vtinam Gallus ſeſe prudentius geſſiſſet. Venit ad ſummum. Gladius Auguſti uictor erit. Deus pacis potens eſt hanc maximam diſcordiam in maiorem concordiam conuertere. Vtinam id faciat propter miſeriam inopum et gemitum pauperum in omni Gallia. Bellum Saxònicum ſiue Dacicum nondum deferbuit. Videmus & Euangeliſtas propter meum et tuum arma mouere cruenta. Cœperunt anno elapſo parricidalia moueri arma inter Euangelicos fratres, ob eandem cauſſam, ſed bonus Angelus diremit ac ſedauit tumultum. Vale dulciſſ. Frater, pro me ora, me ama. Iſlebij Duodecimo Auguſti. Anno M. D. XXXVI.

Literæ

R. I. F. E. V. S. P.

LITERAE T. C. REDDITAE MIHI SVNT è Bohemia, quum fuiſſent datæ ex Oeno- ponte. Mirabar flexus itineris, ſed ubi cœ- pi mecum reputare animo, ꝙ non ſit cuiuis tabella- rio fidendum, iudicaui prudenter eſſe quęſitas amba ges. Et is, a quo accepi ſumma cura cuſtoditas, eò erat acceptior, quod una redderet literas N. uiri ele- gantiſſimi, meique ſtudioſiſſ. Cæterum cum primis optarim, ut aut T. C. de me iudicio ulla ex parte re- ſpondere, aut expectationi quoquo modo ſatisface- re queam. Sentio difficilimum, nec eſſe quicquam rarius, atq; ita lucubrare, ut eruditis placeat. Fortaſ ſe Ariſtophanis ac Cleantis lucernam plures ha- bere poſſunt, ꝙ horum fœlicitatem. Ipſe profecto, quoties facio iudicium de meis lucubratiunculis, & illas ad eruditorum libros confero, quorum hac ęta te noſtra diuina eſt copia, piget me pariter & pudet nugamenti mei adeo, ut conſtituam, poſthac ab ędi- tione prorſus feriari, ac reuoluendis tantum proba- tis authoribus memet addicere, maxime quum tale factitare alios doctrina ſingulari uiros ubique uide- am. Ad id decreti hortatur moleſtiſſimi laboris con- ſyderatio. Quo enim ſum ad lucubrandum minus idoneus, tanto laboro moleſtius: ut ipſa rerum inſci- tia ſcribendi laborem congeminare uideatur. Acce-

dit inopia

dit inopia ſubſidij, Neq; enim mihi ullus adeſt ſtudi
oſorum ſodalium,cuius aliquantiſper uti op era qua
licunq; etiam liceat, præter unum hunc Amanuen-
ſem. Atq; hæc res,q̃ ſit plena tædij,quantum habeat
ſolicitudinis ac ſudoris,nemo hominũ unquam cre-
dat,niſi ipſe eodem piſtrino incluſus mecum ſudarit.
Nolim hic reminiſci Typographorum quorundam
incredibilem oſcitantiam in excudẽdo,et in corrigen
do conniuentiam, quod mali me ad ocium prorſus
inſtigare poterat,etiamſi pleraq; procederent ad uo
tum animi mei. Sæpenumero accidit,ut quum libel-
los ex illorum officinis,ſi nõ nitidos,emendatos ſal-
tem expectarem, non libellos, ſed cultellos accepi,
quibus iſtorum merito reprehenſa ἡ ἀμέλεια, pectus
meum uulnerant iuxa ac famam. Si mihi acerbitas
hæc ante quatriennium cognita fuiſſet, nemo a me
uel amicorum uel inimicorum chartulam unam or-
bi publicandam extorſiſſet. Contra uero,ut ſim ine-
ptiſſimus etiam ad calamum,et incommoda ſint lon
ge plurima, auocat me ab ocio metus ille domini
olim redituri & ſuum ab unoquoque noſtrum exa-
cturi:Deinde inclinatæ religionis periculum. Prȩte-
rea quando aleam ieci occaſione inexpectata, atque
eõ nunc audaciæ progreſſus ſum, cogor quod cœpi
proſequi. Poſtremo uetat ociari Chriſtiani Lectoris
auiditas. Audio paſſim expeti adoleſchias haſce,atq;
s ipſis

ipſis etiam inuidis iudicibus uel ut premantur uel re-
ijciantur æditæ, minime uideri. Quod ſi Bibliopolis
nollem præbere fidem, ipſe tale experior, quando-
quidem tot literis ex omni fere Germania partim de
æditis opuſculis interrogor, partim pro mittendis
illis rogor. Vnde non ſemel miratus ſum quorun-
dam Bibliophorum maleuolentiam, qua ducti de
compoſito recuſant noſtra diſtrahere, cum alioqui
his abiectiora circumferant, nec unq̃ potui inueſti-
gare cauſſam, Niſi forte metuunt, ne Euangelion oc
cidat, ſi contingat opuſcula Vuicelij paſſim exoriri.
Atqui Euangelio quicquam metuere, inſignis ſtul-
titiæ ſit. Euangelio nihil nocebit, etiam ſi Angelus
e cœlo exortus, contra Euangelium paret ſcribere.
Ego non in hoc uel unicam pagellam ædidi, ut occi-
dat Euangelium CHRISTI IESV, ſed uniuerſas po-
tius, ut indies clarius atque clarius oriatur. Fortaſſis
odium nominis deterret Bibliophoros a uẽdendo,
& quod arbitrantur, ſe uitantibus, ab cunctis morta
libus uitatum iri uigiliolas. Equidem odiſſe licet,
quantum ſatis: eſt ne alij complures noſtra ubique
diffundant, ne boni homines ſibi ea comparent, ne
ijdem pleraq; ſuo commodo lectitent, uetare non li
cet. Qui dedit ut ſcribantur, dat quoq; ut legantur,
quantumlibet obnitentibus hæreticis. Nuper mihi
ſignificatum eſt ab N. homine integerrimo, & Chal-
cographos

cographos & Bibliophoros diteſcere mearum pa-
gellarum lucro, id quod palam arguit frequentiam
emptorum. Arguit & illud, quòd ſæpius recudun-
tur, atq; hoc a celebribus Typographis. Cuiuſmodi
commemoro, ut uratur uehementius inuidia hæreti
corum bibliophorum, utq; magis doleat malignitas
æmulorum, Nam iſti nihil acerbius audire poterũt.
Tuæ tamen c. iudicium uel ob hoc amplector liben
tius, quod me hinc magis excitari quam commenda
ri intelligam. Etenim quum mihi animum conſtan-
tem attribuerit tua ſapientia, nimirum hoc efficit, ut
nunc de tuenda animi conſtantia ſolicitius cogitem.
In Euangelio ampliando ero conſtantiſſimus, nec
eſt, ut T. C. ea de re quicquam addubitet. Ictus ſapui.
Nõ illectabit me poſthac ulla bonarum rerum ſpe-
cies ab hoc ſtadio, cui me reſtituit cœleſtis ſapientia.
Attamen agnoſco ac boni conſulo admonitionem
pietatis tuę: Nam ſolemus timere lapſis, & eſt ęquiſ-
ſimum, ut tantum uirũ homunculus audiam. Quod
addit T. C. egregiam promiſſionem, agnoſco tale
neq; promeruiſſe me, neq; exiſtere, unde unquam
promerere poſſum. Magnatum quorumuis libera-
litas mihi non ambitur, nec de fruitione huius tantil
lum cogito. Gratiam tamen fateor me debere pro-
mittentibus, ob præcipuum illorum erga me amo-
rẽ. Eſt mihi hęc uox tua omni metallo gratior, quam

bis ac ter repetit in ſuis ad me literis pietas tua, Nempe, res ſanctæ Religionis noſtræ. Ita ego omnib. modis adficior erga Religionem noſtram, ut eam non ſanctam ſæpiſſime non poſſim dicere, offenſis etiam aduerſarijs. Vere ſancta eſt Religio Chriſtiana, non tam a ſanctitate ſpiritus CHRISTI & uerbi omnipotentis, quam a ſanctitate Myſteriorum eius & piorum hominum. Iudæus quaſſat caput ad auditum ſanctæ religionis noſtræ. Hæreticus obturat aures ſuas, ne audiat gloriam CHRISTI, Nam nos quoties glorificamus Religionem noſtram, toties damus CHRISTO gloriã, utpote regi Religionis ſuæ. Quod nolit audire Iudęus, facit perſuaſio, Ieſchu ha Notzri hominem, non deum fuiſſe, ideo prophanam, non ſanctam eſſe Religionem noſtram. Quod recuſet audire hæreticus, facit perſuaſio, Papam eſſe Antichriſtum, ideo diabolicam, non ſanctã eſſe Religionem noſtram aſtruit. At nos, qui CHRISTI ſumus et apoſtolicæ Eccleſiæ, quiq; toto pectore ſanctum Euangelium complectimur, de Religione ſentimus optime, parati ad eius defenſionem, quandocunq; ratio ferat. Arma noſtræ neceſſitati non deerunt, Vnus ſufficiet gladius, qui eſt uerbum Dominicum, non Ermelianum. Iam de Generalis Concilij celebratione, bono ut ſim animo iubes, Nam ipſum omnino futurum eſſe, & ibi meam meorumq; ſimilium doctrinam

ctrinam ac operam requiſitũ iri. Certe in hoc quod T. C. omnino futurum eſſe Concilium ſignificat, beari me ſentio. Vix enim quiſquam omnium eſt, qui ardentioribus uotis Concilium efflagitarit, atque ego, poſteaq̃ intellexi, res ſanctæ Religionis noſtræ nulla alia ratione poſſe uel reſtitui, uel tranquillari. At ipſum mea opera indigere poſſe, ut nunquam cogitaui, ita ne ſemel quidem ambiui. Imo propemodum adducor, ut credam me irrideri, ſi quis me ad Concilium uocet. Quid enim graculus inter Muſas? Quid feli crocoton? Ego meiq́ ſimiles multo minores ſumus, quàm ut nobis in Cõcilio tanto locus eſſe queat, etiam infimus. Humilitas noſtra humilia ſectatur, ad tantam ſublimitatem adeo non aſſurgit, ut ne adſpirare quidem eò poſſit. Viros orbis habet (quorum ego nõ ſum dignus, ut ſoluam corrigiam calciamenti) huic negocio maximo accommodos. Summa res ſummos tranſactores poſtulat, qui ad ſummum ſint & pij & docti. Is conuentus ſi recipiat homines ab omni doctrinæ genere alienos, ſi requirat homines a puritate Chriſtianæ pietatis abhorrentes, ſi uocet amatores ſæculi huius, ſi conſulat quærentes ea quæ ſua ſunt, actum fuerit de toto Eccleſiç remedio. Nam iſtud quid aliud eſſet, q̃ equos & mulos in conſilium adhiberi? Porro futurum eſſe Concilium haudquaquam diffido, ſiue quia T. C. hoc af-

s iij firmat,

firmat, ſiue quia pridẽ annunciauit idipſum per Germaniam R. D. Vergerius, ſiue quia in Cæſareis Comitijs promiſſum fuit, ſiue quia nuperrime diploma Pontificium manifeſte uereque indixit. Adeſt igitur in foribus Synodus toties optata, toties ſuſpirata a religioſis animabus, quas hæc Eccleſiæ indecora confuſio male habet. Nunc operæpretium fuerit, ut patrem miſericordiæ quotidianis obſecrationibus omnes ubique cœtus interpellant, ne ſinat diabolico dolo ſalutare negocium interuerti. Hoſtis ille deterrimus ſi ſentiſcet regno DEI profuturum Cõcilium, & regno Mundi obfuturum, mouebit, crede mihi, non ſolum, quod dicitur, omnem lapidem, uerumetiam mouebit mare & abyſſum, miſcebitq́ cœlo terram, ſumma imis, ſacra prophanis. Suggeret membris ſuis, ut clamitent: Non opus eſſe Synodo, Nihil uſpiam eſſe aut errorũ aut abuſuum, Perituram cum oleo operam. Prorepſerunt iamiam, qui uociferantur, inutilem laborem fore, Nam neutram partem uel tantulum de iure ſuo conceſſuram, deſperantes nimirum de miſericordia DEI, cuius neq́ manus, neq́ ſpiritus abbreuiatus eſt, teſtibus prophetis Eſaia et Michea. Alij canunt claſſicum, cupientes gladio Germaniam cadere, inq́ ſuo miſeram funeſto ſanguine uolui. Cuius ſpiritus uero filij tales ſint, facilime iudicabitur. Si quod ueriſſimum eſt confiteri licet, ca-

rent

rent iſti claſſici ſeu Polemici DEO, repleti interim odio ſatanico, ultionis phariſaicæ cupiditate, ſpiritu auaritiæ & fornicationis. Hos ſi interroges, cur ita horreant Synodum, nihil honeſti ſolidiq; habent, quod reſpondeant. At hæc eſt Helena illa, ſunt ſibi male conſcij, Nouerunt ſeſe non recto pede inceſſiſſe ad ueritatem Euangelij, Nouerunt ſeſe uentri ſeruijſſe, & mammonæ, & ſæculo huic nequam, Nouerunt ſe neſcire Euangelium, neſcire Sacramenta, neſcire res ſanctæ Religionis noſtræ. Huiuſmodi retegi ac pandi metuunt in luce Synodi, a qua omnes tenebræ longiſſime abſunt. Scriptum eſt enim: Omnis qui mala agit, odit lucem, nec uenit ad lucem, ne arguantur opera ipſius. Qui autē operatur ueritatem, uenit ad lucem, ut conſpicua fiant facta ipſius, quod per DEVM ſint facta. Tales nimirum ſperant bellum Cæſaris contra regem Francorum ſuſceptum, certum fore impedimentum Concilij. Sic animati ſunt, ut malint ea quæ ſunt Belial, quam quæ ſunt CHRISTI, & eligant prę luce tenebras. Tales oderunt concordiam, delectantur diſcordia, abominantur pacē, cupiunt confuſionem. Neque tamen putant ſibi deeſſe aliquid, ad perfecte Chriſtianorum titulum. Si guttulam unam Chriſtiani ſanguinis ſuo haberent in corpore, precari deberent Concilium, non deprecari, nec in utramque dormire aurem, niſi uiderent

CHRISTVM domini in Eccleſia ſua regnantem, ut ab initio. Sed hos omitto. Cultores Lutheri pene diſſimulant quæ ſparſim feruntur de Indictione Synodi. Ea eſt iſtorum natura, ut ſi quid inhoneſti eſſet a Pontifice Rom. geſtum, id mox tragicis uocibus exaggeraturi, atque Antichriſtum ſuum expicturi erant. Nunc uero, quum rem Chriſtiano pontifice dignam meditatur, quumq; reformationem toties exactam a tota Chriſtianorum uniuerſitate molitur, muteſcunt ranæ, utinam eædem marinæ beluę miteſcant. Parati iſti homines ſunt, ad aliena mala exaggeranda, ad aliena bona diſſimulanda, ad ſua mala tegenda, bona, ſi qua ſunt, incredibilibus Thraſoniſmis efferenda. Synodo ſemper maledixerunt iniuſta ira, quum eam futuram rumor ſpargeret, Nunc ſiquidem indicta eſt, & eo ſunt uocati proceres orbis, muſſant magno pudore, non audentes palam maledicere, utcunq; in ſuis conuenticulis irrident ac eleuant bonum propoſitum. Eſſe tamen horũ nonnullos audio, qui tantum abeſſe ut diplomate Romano terreantur, ipſi ſe tale cupere dicant, nec aliud ſibi fore iucundius, q̃ uidere Mantuam. Qui ſe amicos Cæſaris eſſe fingunt, aiunt id Papæ eſſe fraudulentam inuentionem, nempe ut hac techna ſiſtatur progreſſus belli Gallici, atq; hoc pacto perfido Regi parcatur. Dixeris hos eſſe ueros hypocritas. Cæſa

ri ſunt ex animo infenſi, ob Religionis cultum, necꝗ tamen uirum non laudant. Regi contrà bene uolũt, quum ob alia, tum quod ſpes ſit, ipſum ſuæ acceſſu-rum factioni. Atꝗ hoc ſi fieret, inuidia Romani Im-perij fieret, quemadmodum odio Romanæ Sedis Anglicus rex illi ſe factioni addidiſſe ſcribitur. Ho-neſtæ ſcilicet cauſſæ defectionis. Attamen conuitiari illos Regi utricꝗ audias, præſertim ubi cum Catholi cis confabulantur. DEVS cœli fecit, ut Carolus Imp. magnificatus ſit, & inualeſcat, & magnitudo eius cre ſcat ac perueniat uſꝗ ad cœlum, & poteſtas eius in terminos uniuerſę terrę. Cuiuſmodi cũ uideant nr̃a-tes, laudant Carolum, defendũt Carolũ contra ma-ſtigas Francicos, ſuppetias mittunt Carolo, auxilia porro promittũt Carolo, ſed ſi ſecus caderet taxillus Martis, q̃ uereor ne paſſim audiretur ἀλεκτρυοφωνία. A facie Cæſaris Victoris pauent, uicto inſultaturi, capto illuſuri, non quidem omnes, ſed omnium plu-rimi. Quæ iſtorum dementia dicam an malitia uti-nam negari poſſit. Si omnes ex æquo CHRISTI cul-tores, huiuſꝗ placitorum ſectatores ſine omni ſpe-cie hypocriſeos eſſemus, nihil foret animis noſtris dulcius concordia: Et id unum agitaremus concio-nando, ſcribendo, precando, ac monendo, ut Reges & Principes poſita omni ſimultate, iunctis dextris rem ſanctæ Religionis noſtræ ſerio totaque mentis

acie diſpicerent. O malum ineffabile, ſi omiſſo CHRISTO, Principes quæ aërij principis ſunt curare pergant. O bonum incogitabile, ſi contempis mundi rectoribus, Eccleſiæ rectores, ea quæ ſunt IESV CHRISTI Pontificis Max. Optimiq; tota fortitudine quærant, uindicent, tueantur. Quicunq; ita ſentiunt, pax ſuper eos. Habet T. C. epiſtolam prolixiorem fortaſſe q̃ meliorem. Eiuſmodi enim libuit nunc obiter attingere, ut T. C. amiciſſimæ epiſtolæ facerem ſatis, poſteaquam conſcribendis literis ad amicos non nihil ſucciſiui temporis impetraram. Vale in unigenito DEI, Seruatore & Magiſtro noſtro. Iſlebij. Octauo Septembris.

Anno M. D. XXXVI.

Diliges proximum tuum ſicut teipſum.

QVARTI ET VLTIMI Libri Epiſtolarum GEORGII VVICELII FINIS.

[stamp] ...EA NAZ... ...ORIO EM...

BREVE EPICEDION D. ERASMI ROTERODAMI, Authore IOAN. GYGANTE.

SI QVA prius iuſtas expreſſit cauſſa querelas
Iam digna ex omni parte querela uenit
Iam ueri gemitus, iam digni cauſſa doloris
Corda premit, iuſtus pectora mœror agit
Triſtia Pegaſides ſuſpiria ducite Muſæ
Et mecum triſtis tangite plectra lyræ
Exuite albentes, lugubres ſumite ueſtes
Mecum funebri cingite flore caput
Priſcos ponatis riſus Heliconis alumni
Mœreat & fracta triſtis Apollo lyra
Ac ſileant totum iam plectra ſonora per orbem
Sint gemitu & lachrymis omnia plena pijs
Tempus adeſt gemitu & lachrymis & luctibus aptum
Heu nimis ex uero noſtra querela uenit
Occidit heu fatis ſublatus Eraſmus iniquis
Publicus & rarus totius orbis honor
Ardua Germanis lachrymarum flumina manent
Lugeat & tantum Chriſtidos ora decus
Quanquam autem nimium deflere cadauera ſtultum eſt
Cum nihil omnino triſtia uerba iuuent
Quis tamen humanus non inuida fata queratur?
Quæ tantum nobis eripuêre caput
Quem non hæc moueant, adamantina corda tenere
Et plus quàm Geticum pectus habere putem

Vt primum noſtras rumor uix attigit aures
    Effera Theſpiadum fata tulêre decus
Protinus obſtupuit concretus frigore ſanguis
    Et cœpi uitæ neſcius eſſe meæ
Sæpius & calamum & metra imperfecta reliqui
    Sæpius & ſana uix bene mente fui
Barbaries mihi uiſa fuit ſpectabilis auro
    Aedere non triſti talia uerba ſono
Occidit en demum Muſarum portus & aura
    Nunc ſunt imperio ſceptra relicta meo
Nunc iterum ſolij reparabo inſignia priſci
    Reddetur regno priſtina forma meo,
Diſſimilis rerum forma eſt, diſcrimina nulla
    Nec quoq; delectum fata tenere liquet
Tot rudium peſtes hominum ceu monſtra ſuperſunt
    Hæc raperent iuſto numina ſæua gradu
Sed uerum eſt, manibus tolluntur ſemper auaris
    Optima, perpetuo deteriora manent
Nunc Euangelij prouiſum fluctibus eſſet
    Seruaſſent tantum ſi fera fata caput
Mitis erat, pacis caput, & rixarum inimicus
    Scriptorum uulgus quas modo iactat iners
Raraq; conſcendit Parnaſſi culmina montis
    Vidit & Aonij regna beata ſoli
Deniq; quid multis opus eſt? quis neſcit Eraſmum
    Amiſſum Muſis reſtituiſſe decus
Et quid ego tenui quæſo iam carmine cantem
    Quem uere notum ueſper & ortus habent
Illius immenſum uolitant monumenta per orbem
    Nec nomen trifido notius orbe uiget

Donec

Donec & Aonides ludent Helicone puellæ
  In grege Pierio primus Eraſmus erit
Nequaquam eſt igitur magnus deletus Eraſmus
  Sed potius laudem poſteritatis habet
Nomen enim ſurgit poſt actæ tempora uitæ
  Maior poſt obitum gloria honorq; uenit
Ergo etiam gemitum & luctum linquemus acerbum
  Et dabimus tumulo diſticha bina pio
Palladis errantes Muſas qui duxit ad arcem
  Quiq; fuit Doctis ancora ſacra uiris
Hoc dormit tumulo matura morte peremptus
  Spiritus aſtra colit, nomen in orbe uolat.

FINIS.

LIPSIAE,
Excudebat Nicolaus Vuolrab.
AN. M. D. XXXVII.

AEQVVS LECTOR LIBENS IGNOſcet commiſſis hiſce, Et ſi qua alia occurrant, ipſe pro ſua humanitate facile caſtigabit.

B 1. Chretologis lege Chreſtologis. E 2. lege expatiantem. 3. lege Politarchas. F 1. pendo lege perdo. leuare leg. releuare. L 1. le. increbuit. M 2. le. reſediſſet. S 4. ſolo le. ſolum. V 1. le. revereri. X 1. le. puellas cura. Y 3. le. ficulnæ. 4. le. numerus. Z 3. le. mittantur huc. Bb 1. lege Aureliana. Cc 3. le. pacata & ſerena. Gg 3. le. primas ſuis. 4. l. Chriſti minimum. Hh 2. le. Tricones. 3. le. quod uix. 4. leg. ueniebant. Ii 1. ſolatio, le. ſolatia. 2. le. inter medios. mirũ, le. nimirum. homine le. homini. Ll 3. le. non adigar. Oo 4. adde le. addet. Rr 1. committẽtur le. connitentur. Ss 1. quam cui, le. ut cui. precor, le. precer. 4. una, le. uina. a 4. demeris, le. ademeris. b 1. exhilarari, le. exibilari. d 2. le. Triados. 4. le. plerophoria. f 4. le. ut in eo totus. g 1. quidẽ, le. quidam. i 3. tibi, le. ubi. k. 4. arguas, le. arguis. l 3. cuiuis, le. cuius. m 2. leg. profluxiſſe ſang. o 3. le. ſedet in infimis. p 2. le. heremum aliquam. q 3. le. ſategerat. r 2. multis, le. mutis. r 3. ciuibus, le. ciuilibus. s 2. poſſum, le. poſſim.